

Proprietatea Bibliotecii
Universității Iași

X-20

0 000041 26574
Periodice

REVISTA
LUMEA
NOUĂ

DIRECTOR,
MIHAIL MANOILESCU

1

ANUL VI
IANUARIE
1 9 3 7

S U M A R U L

MIHAIL MANOILESCU	Dela Lord Byron la Ion Moța
DRACȘ PROTOPOPESCU	Era un arhanghel latent...
TOMA VLĂDESCU	Inteleptul în închisoarea democra- ției
Dr. RADU LUCA	Colectivism organic
CHRISTIAN PETRESCU	Instituționalism și spiritualitate

PE LINIA VREMII NOASTRE

17 Ianuarie 1937. — Regionalismul amintirilor. — În al șaselea an. — Omagiu lui Ion Moța și Vasile Marin. — Doi băieți viteji. — Conversivări de ultima oră. — Problema țărănească și corporatismul. — România după Montreux. — Sinuciderea prin decrete-legi. — Huria răposatului. — Revelația jertfei. — O ploaie evocare. — Expoziții. — România-Mexico. — O mare operă românească.

CONDIȚIILE DE ABONAMENT:

200 lei pe an pentru particulari
500 " " " " " întreprinderi
1000 " " " " " marile întreprinderi
100 " " " " pt. studenți, preoți, învățători și săteni

ADMINISTRAȚIA: Grigore Athanasiu, Str. B. Mussolini 27, Tel. 213/26

„LUMEA NOUĂ” APARE LA 20 ALE FIECAREI LUNI

REDAȚIA: STR. B. MUSSOLINI, 27

Bucurările „Oficiului de Studii și Informații Corporative”, precum și sediul „Ligii Național-Corporatiste”: B-dul Carol, 27

Anul VI, Nr. 1

LUMEA NOUĂ

Ianuarie 1937

file 3279

BRITISH UNIVERSITY

28 JUL 1938

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Dela Lord Byron la Ion Moța

de MIHAIL MANOILESCU

Acum o sută și mai bine de ani revoluția grecească chema atenția lumii întregi asupra renașterii și independenței vechei Ellade. Lupta de eliberare a Acropolei de sub stăpânirea Stambulului era făcută să răscolească comoara simpatiei admirative pe care clasele culte din toate țările o întrețineau de veacuri pentru geniul elin.

Și atunci, din întunecatul și cetosul Nord, a pornit să lupte alături de greci, tânărul Lord Byron, vlăstar de noblețe engleză și poet de geniu, la numele căruia tresărea lumea celor simțitori pentru frumos. Și cu toate desamăgirile peste cari istoria obișnuște să treacă, el a mers pe linia obsesiei lui romantice până la acea subliniere supremă de sinceritate pe care numai moartea o poate da.

Lordul Byron s'a stins la Missolonghi în ziua de 16 Aprilie 1824.

Tot egoismul rece și calculat al Albionului, toată nestăpânita aviditate de cuceritori fără jertfe și de triumfători fără eroism a britanicilor, le-au fost iertate o clipă, pentru gestul unui om. Dar de atunci și până astăzi de câte ori numele poetului erou este evocat înaintea lumii, o lumină de aureolă scaldă însăși națunea din care el s'a desprins.

In România noastră dela războiu incoace ritmul eroic nu mai era la el acasă. Chiar de a doua zi după încheerea păcii, vechii luptători începuseră să devină jenați, și apariția lor în mijlocul triumfătorilor *celorlatți*, copii ai politicei și ai norocului, nu mai făcea nimănui plăcere.

Încetul cu încetul cei cari întrupaseră spiritul războiului treceau în penumbră, iar viața țării oscila între insensibilitatea burgheză și apetiturile de junglă.

Iar cei mai buni dintre români, se simțeau umiliți, să

mai trăiască într'o vreme care nu are nimic sublim și să-și fumeze pipa vorbind de ideal".

Și totuși, în mijlocul acestui pustiu sufletesc, undeva, într'un singur ungher mai stăruia o flacăra. Această flacăra era *mișcarea legionară*.

Pentru cine reia pagină cu pagină povestea acestei mișcări, așa cum este povestită în cartea Căpitanului ei, *acolo și numai acolo s'a zămislit un suflet nou pentru o țară nouă*. Acolo nu era numai o simplă prelungire la frații mezini a zbuciumului războinic care încetase să clocotească la frații mai mari. Ci era un fapt nou de trezire și de afirmare a unei concepții de viață românească.

Ceeace deosebea hotărît noua mișcare de toate valurile de eroism din trecutul nostru, era caracterul ei de inițiativă și de voluntariatate. Tinerii legionari își puneau neprovoacăți de soartă probleme cărora alții nici măcar nu le întrevedeau existența. *Ei își impuneau singuri datorii cari pentru alții rămâneau de neînțelese*. Ei își fixau la orizont țeluri de atins la care nu se gândise nimeni, și porneau prin mii de suferințe spre ele cu gânduri aprige de halucinați și cu priviri blânde de sfinți.

Ceeace constituie *minunea legionară* este tocmai această năzuință nestăpânită spre luptă și spre suferință pentru împlinirea destinului românesc.

Alte mișcări idealiste s'au păstrat în câmpul ideilor și a puterii lor de iradiere. Mișcarea legionară s'a cheltuit toată în câmpul acțiunilor vitejești și a suișurilor spre jertfă.

Această îndărătnică căutare a nenorocului, această mistică atracție pentru suferință plină de rodnicie, ridică mișcarea legionară mult deasupra a tot ceea ce se cheamă o mișcare politică, și o integrează în linia de spiritualitate pe care numai martirologia creștină a atins-o.

Această ofensivă a sufletului împotriva lui însuși, care face să nască din lupta lui interioară un vârtej suitor spre înălțimi, a atins culmile în *Ion Moța*.

El a căzut străfulgerat pe meleaguri străine pentru o cauză îndepărtată, dând ofranda cea mai curată dintre vieți *pentru un gest*.

Lordul Byron, mort la Missolonghi, a verificat vechea nobleță englezească.

Ion Moța, mort la Majadahonda, a întemeiat noua noblețe românească.

Moartea ca și viața lui sunt mărturia simbolică a acestei întemeieri, la un început de veac nou românesc.

În autobiografia pe care și-o face ca introducere la volumul său „CRANII DE LEMN“, Ion Moța spune :

„Mă făcui așa dar orășan, luai alt nume și intrai în valtoarea vieții de azi“. „Liniște și împăcare în această nouă viață nu putui afla ; o dușmăni și tot așa mă dușmăni și ea de moarte. Se vede că soarta de rob răsculat, dar până la urmă biruitor, îmi era hărăzită și mie, ca și înaintașilor mei“.

„Această lume m'a dușmănit de moarte pe mine și pe toți tovarășii mei legionari, ca și pe Căpitanul meu“.

„Sufletul nostru rămas legat de o altă lume, rătăcește azi într'o viață care nu e a noastră“.

Tragedia sufletului legionar purcede întregă din dureroasa ciocnire cu lumea realităților prezente. Legionarii, feciori autentici ai pământului acestuia, vin — cei mai mulți, — dintr'o lume țărănească simplă și curată, și năzuiesc către o alta care — deși menită să îmbrace alte orizonturi — vrea să rămână tot așa de simplă și de curată.

Dar nenorocul face că, pentru a trece dela una la cealaltă, ei trebuie să străbată prin lumea de astăzi, în care se simt atât de străini.

Pentru ei este reală și vecinică numai viziunea lor de viitor, iar stările de azi sunt doar himere trecătoare.

De aceea zbuciumul legionar nu poate să ia sfârșit decât prin îndeplinirea visului. *Sau prin moarte.*

Pe când cellalți vor cunoaște eliberarea sufletului lor prin victorie, Ion Moța singur, cu camaradul său de soartă Vasile Marin, s'a eliberat prin moarte.

El și-a găsit o moarte vrednică de dânsul, singura moarte care putea să păstreze înălțimea și să sublinieze înțelesul vieții lui întregi.

De aceea, în clipa când a pășit acolo sus, pragul cel înalt, ochii lui au trebuit să privească cu o liniștită mulțumire, ca la intrarea într'un locaș prietenos de multă vreme dorit.

Plecând dintre noi așa cum a plecat, el nu și-a spus măcar către el însuși că a făcut o faptă măreață și un gest dincolo de marginile datoriei lui. El a rămas incredințat, cu acea candoare nobilă pe care o au toți eroii, că nu a împlinit decât o poruncă firească, în afara oricărui merit.

Ion Moța și-a găsit liniștea și împăcarea. Dar camarazii lui își duc mal departe zbuciumul.

Mersul lor spre telurile cele mari, se va resimți câtva timp de încovoierea durerilor de astăzi, dar își va regăsi într'o zi din nou ritmul mai viu și mai voincesc decât a fost înainte.

Căci deasupra lor va stărui nu numai Dumnezeu cu dreptatea Lui, în care ei au crezut totdeauna, ci și chipul lui Ion Moța, intrat pentru vecinicie în rândurile sfinților.

Era un arhanghel latent...

de DRAGOȘ PROTOPOFESCU

Așa dar Ion Moța nu mai e printre noi. Capul lui de serafim nu ne va mai aduce aminte de cer. Profilul lui hotărît nu va mai tăia porunci. Ochii lui așa de curați, de parecă totdeauna vedea cu ei întâia oară,, nu vor mai întoarce asupra-ne lumina lor din altă lume.

E totdeauna ușor să te îndoi asupra morței. Să-ți curbezi făptura mică asupra covârșitoarei puternicii; să te incremenești în înțelesul ei absolut; să stai de vorbă cu ea în graiul acesta nesilit, și atât de ușurător de povară, al la-crimei sfinte...

Să-l plângi, mai ales pe Ion Moța și pe scumpul, marele lui tovarăș, Vasile Marin, e tot ce poate fi mai ușor. Și totuși nu-l poți plânge. Aproape că n'ai curajul, n'ai dreptul să-l plângi. Prin viață chiar, dânsul era grozav de departe de noi. Dar prin moarte Ion Moța s'a detașat de noi așa de fulgerător, a răsturnat cu atâta — aș spune — ferocitate, sârmanele noastre calcule omenești, a terminat așa de succint cu timpul și spațiul, a ars etapele și tăiat dimensiunile, că trecerea lui prin lume a luat deodată aripi și abia acum aflăm că printre noi a fost un arhanghel...

L-am cunoscut bine pe Ionel Moța. L-am cunoscut pe pat de flori și pe pat de pușcărie legionară. Am constatat însă totdeauna că nu numai eu, dar și cei legați de dânsul prin și mai tainică substanță, rămâneau față de el totdeauna la distanță. Nu te puteai apropia niciodată de bunul — totuși, și așa de prietenosul și umilul Ion Moța. Cot la cot cu tine el brăzda o regiune a lui; dela un metru de tine, el lua o poziție de cer.

Așa se face că la cea mai mică încălcare a domeniului său, Ion Moța devenea dintr'odată aproape ireal. Domeniul lui era domeniul legionar: adică un domeniu de perfectă dreptate și demnitate pentru neamul său, — dreptate și demnitate cu care neamul acesta să ajungă odată să facă pe lume istorie, nu numai *politică*, nu numai mascaradă balcano-levantină, ci mesianism.

Poftim de te atinge de acest domeniu : Moța devenea dintr'odată altul. Toți devenim altul când suntem atinși în celace ne este scump. Dar când spun altul despre Ion Moța, înțeleg un om de pe altă lume. Ochiul lui de copil se dilatau și plumbuiau cu fulgere; glasul lui sec plângea cu milenii; vorba-i de jurist ardelean devenea trăznet; umilința, mândrie princiară; modestia, cerbicie athletică; și întreaga lui statură se amplifică, fâlfâia parecă pe disproporții necunoscută.

Era un arhanghel latent în Ion Moța. Un arhanghel care păzea la căpătâiul acesta de mizerie al țării, cu sulița la piept, cărarea nevăzută pe care prin dreptate, demnitate și credință eroică un neam intră în istorie.

De ce s'a dus Ion Moța în Spania... Inchipuiți-vă sânt unii care întrebă.

De ce n'a stat în țară, că are copii și nevastă dragă, și un pământ întreg pe întinderile căruia să moară.

E ca și cum ai întreba ce-a căutat arhanghelul Mihail după Satan în Iad, de ce n'a stat mai bine în cer, unde climatul e mai dulce, și era agreiat de îngeri și eventual putea fi chiar familist...

Da, dar dacă Arhanghelul Mihail nu înfunda pe Satan până în adâncurile gheenei, viața nu s'ar mai fi dimensionat pentru noi, și cerul ar fi ostenit de mult să se mai boltească asupra omului. Așa cum omul, fără acest ideal de cer schițat prin spații de sulița mâinii arhanghelești, ar fi ostenit de mult să-și poarte pulberea prin pulbere...

De ce Isus a mai venit pela noi... s'a lăsat pălmuit și scuipat de jidovii Lui... s'a mai deranjat pe Golgota, în loc să se'ncurce cu Magdalena, bunăoară, și să facă înainte, în liniște, prozești pe malurile Ghetsemani...

Da, dar ce-a vrut Isus a fost mi se pare tocmai să facă cu moartea Lui sfinți și apostoli, să dea o lecție, care-a fost o religie, omenirei.

Isus a vrut să ne dea o supremă experiență omenească. Să reinvie în noi gustul, curând după Făcerea Lumei pierdut, al suprapământescului.

...De când cu neplăcerea cauzată Lui și a Lor Lui — fiindcă și Isus a avut... pe câțiva care să-L plângă — mi se pare că brațele crucei sunt cea mai mare dimensiune pe care se poate întinde făptura omenească.

Cu ducerea deschisă, lucidă, vizionară, la moarte, cu absolutul morții lui, pentru reabilitarea în demnitate, dreptate creștină și curaj, a unui neam adus de politică pe cea din urmă treaptă a nedemnității, nedrețătăi și mișeliei, Ion Moța înseamnă cea mai înaltă experiență românească individuală realizată în câmpul spiritual al României moderne.

El a avut pe marele lui tată, Ion Moța din Orăștie, pe

sfânta lui mamă, pe soția lui iubită, ea însăși o eroină, pe copii lui adorați; și dincolo de această familie, marea familie legionară pe care o adora și care îl adora.

De ce s'a detașat așa de categoric de această dublă imensă în spirit familie?

Tocmai ca să-i arate cât de mult ea însăși în faptă se poată detașa de pământ, și apropia de el...

Legionarismul a inventat moartea românească... Ion Moța a patentat-o. A parafat-o cu sigilii cerești...

În absolutul ei, moartea lui ca și a lui Vasile Marin, — cel mai mare act mesianic săvârșit de un român singur al zilelor noastre, este o reîmpăcare a neamului nostru cu istoria, un gust al suprapământescului redat unui neam mazăgălit, sensual și teluric.

Este o nouă legislație în spirit dictată unei păтури delicente de câțva timp cu istoria.

Cu acest ultim fel de moarte legionarismul a străbătut toată gama jertfei; iar neamul se obligă în istorie.

Veacuri de acum înainte, tineretul acestei țări, singurul care-l va înțelege în totalitatea lui, va trebui să moară pe dimensiunile lui Ion Moța.

Înțeleptul în închisoarea democrației

Pentru cei 50 de ani de gândire și poezie ai lui
Charles Maurras

Biblioteca Universității Iași

de TOMA VLADESCU

Sunt prietenii sufletesti inefabile care nu se trădează — și sunt adevărate servituți intelectuale din care ne facem orgoliu. Puțini le pricep. Și mai puțini sunt aceia cari le simt... Maurras le-a cunoscut și fără indoială că le trăește și azi în corespondența lui spirituală de fiecare zi, și atât de ferventă, ca un De Bonald sau Le Play, cu Auguste Comte, cu un anumit Anatole France deopotrivă, dar mai ales cu poezii și, dintre toți, cu Dante și cu Mistral desigur. Cu Maurice Barrès în sfârșit tot atâta de mult — Barrès pe care n'ar fi posibil să-l uit...

Și eu îmi spun acum cu nu știu ce sentiment de reală și nedefinită emoție, că dacă ar fi astăzi să strâng câte pagini am scris pentru Charles Maurras în publicații streine sau dela noi — tot ce nu este în fond decât tributul de pură simpatie pe care am simțit imperios că trebuia să i-l dau — dacă ași aduna atâtea pagini risipite în tensiunea celor dintâi fervori de adolescent, ca și cele de mai târziu, de azi, e sigur că s'ar compune ușor un volum... Și dacă, deopotrivă aș pune oricâtă proprie censură literară într'un material destul de divers, tot ar mai rămâne probabil, puțin pretutindeni, accentul patetic, acel fior aproape incandescent al celor mai înalte minute spirituale din câte am trăit și din câte cunosc.

A, Maurras n'a fost o lectură facilă! Era aproape ceva ostil, și care provoca, în acest imens poet ascuns oferind aparent par'că numai o permanentă constrângere — dintr'o teribilă desperare de libertăți.

Iată aceste prime pagini citite, în *Avenir de l'Intelligence*, a căror logică obliga desigur indefinit — ceea ce însă aproape durea, irita, fiindcă aceleași pagini nu mai puțin bravau sensibilitățile exasperate ale unor *enfants du siècle* hotărâți să nu asculte, să nu audă, să nu priceapă decât spas-

mul interior și anarhic, tristele voluptăți ale delirului personal.

Și acesta este faptul capital pe care geniul lui Maurras a știut să-l supună. Drumul lui, după toate experiențele terminate, această gândire solară pe care destul de târziu trebuia să o pricepem mult mai puțin severă decât putea să pară la început, lăsau totuși sentimentul că se încrucisează cu tendințele dominante dintr'un timp atât de deconcertant, cu extravaganțele psihologice mai ales ale acelor adolescenți de frumos și absurd orgoliu — *fiers de leurs premiers entêtements*, cum i-a definit Rimbaud — dar cari trebuiau odată să cunoască în Charles Maurras pe singurul *organisateur al unei maxime libertăți* și pentru aceasta firește, până la sfârșit, trebuiau să-l iubească pasionat, să-l adore.

Numai prin această laborioasă comprehensiune, cultul maurrasian s'a putut instala în conștiința elitelor. Și în felul acesta numai, se poate vorbi astăzi de o permanență a lui Maurras. „Idelle“ lui? Ele nu sunt decât vibrante de o patetică evidență. Și cutoatecă destule cărți s'au scris, adeseori mai mult ca să răstălmăcească aceste idei, ele mi se pare totuși că se rezumă, toate, în prescripțiile subtile, ignorate, uitate, insesizabile câteodată ale *bunului simț*. S'a priceput în sfârșit că Maurras a fost, nu numai pentru timpul de acum o jumătate de veac, dar pentru oricare timp, censorul atent și clarvăzător care în literatură, în artă, în politică, s'a pasionat să denunțe și să dărâme, cu o dialectică uluitoare, *permanentele eresii ale ființei*. Și în acest sens îmi pare natural să credem că *antiromantismul*, critica romantismului — pe care nimeni, nici Lasserre, n'o va fi dus la atât de bogate concluzii — este lucrul esențial în toată opera maurrasiană care și astăzi, după cincizeci de ani, se înfățișează cu o strălucire mereu mai înaltă, cu o actualitate tot atât de covârșitoare.

Dar se pricepe acum mai mult de ce această critică implacabilă, care extirpa tot ce este mizerie în om, întâlnind astfel în noi rezistențe care n'ar fi putut să abdice ușor, apărea totuși la început ca un lucru dificil, înăbrădevar prea serios și care mai ales n'ar fi distrat pe nimeni...

Exista însă pentru mulți, încă de pe atunci — slavă Domnului! — lecția ironică și surâzătoare a lui Barrès: *on est prié d'aller s'amuser ailleurs!*

Dar, cu toate astea, dacă astăzi m'ar întreba cineva cum trebuie apropiat Maurras, cum ar fi mai ușor accesibil, — eu nu l-aș trimite la critica lui, direct...

Nu este desigur cel mai bun drum! Este poate cel mai riscat.

Dar l-aș trimite, dacă ar fi posibil, să-l cunoască pe om mai întâi.

Nu s'ar putea defini în niciun fel seducția de gravitate

incomparabilă, ușor rătăitoare puțin și de o bunătate dure-roasă aproape, a acestei extraordinare figuri. Il văd și acum. Maurras, așa cum l-am cunoscut mai mult, în Midi, la Mail-lane, lângă mormântul lui Mistral, amețit aproape, beat de soarele provansal căre-i este cel mai scump și strângând în ochiul lui de stranii reflexe misterioasele umbre de pe coline. Capul lui Maurras atâta de expresiv, se ridică acolo mai mult, voluntar și dârz, sub acel cer de Mediterană, ca o inexprimabilă protestare împotriva morții, ca o aspirație nelimitată de libertate și viață ! Și apoi cine ar putea să spună numai în simple cuvinte toată pasiunea de a se dărui, de a servi, tot ce este aproape o definitivă uitare de sine și mai ales imensa generositate din care acest om este făcut tot întreg ? Personal, emoția o mai simt și astăzi a acelei zile când, după un studiu cu totul neînsemnat pe care i l-am consacrat în nu mai știu ce publicație pariziană, mi-a fost dat să primesc acasă cărțile lui cele mai rare în care dedicații imposibile isbutiau să-mi mărturisească... până și „gratitudine intelectuală“ !

Acesta totuș nu e Maurras... El nu e numai atât ! Sunt aici doar câteva pagini scrise repede, grăbit, cu o emoționată amintire, risipită totuș de alte griji — atâta încât simt bine că în aceste rânduri sărace n'a putut să pătrundă mai mult decât o foarte palidă imagine de adevăr. Și totuș cărțile lui, câteva de confesiuni personale mai mult, ajung să ne redea miraculos un om pe care nu-l definește nimic și pe care niciun cuvânt strein nu-l exprimă. Aici, la aceste cărți cel puțin, spuneam că aș vrea să trimit mai întâi pentru studiul util al lui Maurras, al omului, al operii lui în sfârșit, fiindcă această operă trebuie mai întâi simțită în tot acel chin omenesc din care a prins să trăiască — renunțări, resemnări, dureri : *des vérités j'ai trop souffert !* — ca să ne apară astăzi ca un ultim cuvânt posibil care răspunde întrebărilor torturante ale rațiunii și inimii.

Și sunt astfel mai întâi acele peregrinări patetice din *Quatre nuits de Provence* care introduc atât de bine în poezia maurrassiană. Și este această poezie în sfârșit, în *Musique intérieure*, dar pretutindeni aceeași, care se cunoaște atât de puțin, dar care revelând *les racines de la connaissance de l'être* ne spune punctul inițial de unde Maurras a pornit — el însuș împărțit cel dintâi de toate acele grave desordini spirituale pe care se știe cât de mult aproape toți le-am trăit.

E sigur însă că de acum Charles Maurras n'ar mai fi putut să apară atât de rigid și probabil nici chiar atât de puțin uman cum au vrut să-l priceapă anarhile noastre ! Secretul lui, dimpotrivă, abia acum am isbutit să-l pătrundem : Maurras a fost toată viața într'adevăr omul celui mai

conștient dar prin aceasta chiar și al celui mai greu *sacrificiu*.

E aici singurul drum care ne duce la înțelegerea lui Maurras. *Sacrificiu*, singur cuvânt posibil — *l'épreuve qui définit, le sacrifice qui régénère*, spune el undeva (și nu e o simplă frază!) — : sub semnul acestui unic cuvânt se înscrie toată viața și toată gândirea lui.

Iată-l în pragul propriului lui destin... Erou! S'ar fi vrut universal stăpân

*Déjà le nombre asservi sait résoudre
Au vol du temps l'espace illimité*

— infriguratele lui elanuri unde nu l-au purtat și ce miragii ar fi putut să-i rămână secrete? Dar cel dintâi contact cu viața l-a strâns încă dela început...

*Mais tu n'a pas quitté ton île
Ni fait batailles sur la mer...*

Viața a domesticit într'adevăr destul de greu pe acest copil exaltat care a surprins cele dintâi mistere în lumina de groază a stelelor dela Roquevaire, ca și mai târziu puțin când zadarnic ar fi vrut să priceapă lumea „*comme je ne sais quelle fête de surprise enchantée*”... Foarte repeed, foarte curând, dar printr'un suprem efort de energie al întregii ființe, în locul idealurilor fără contur, câteva puncte cardinale s'au fixat peste atâtea iluzii defuncte — și astfel, de o viață întreagă, Charles Maurras a putut să străbată, vagabond lucid, pe tot acest sever orizont.

El ne cheamă aici să pricepem, ca în frumoasele visiuni dantești, groandoarea, în ordine, a destinelor noastre. Dar mai mult poate decât atât, la această aniversare când se împlinesc cincizeci de ani dela primul articol pe care l-a semnat Charles Maurras, noi vrem să pricepem adânc, esențial, *legea vieții lui* care este aceea a sacrificiului de care am vorbit.

Revine mereu în foarte multe pagini de Maurras o gândire obsedantă care s'a rezumat ușor în câteva simple cuvinte: *choser, n'est pas exclure ni préférer: sacrifier*.

Este aici toată lecția sacrificiului lui Maurras, este fondul însuși al unei doctrine și este dilema eproape imposibilă a unei vieți care s'a rezolvat. Ca tot timpul în care a trăit, Charles Maurras n'ar fi vrut și el — el cel dintâi!, el mai mult! — *tout comprendre, tout sentir?* N'a visat acea lumină care i se părea necesară, de universală prezență:

Accorde-moi d'éterniser le jour!

Dar acest „*tot*”, era atât de puțin omenesc! A priceput greu, dureros, dar a priceput în sfârșit că-i era necesar, că

era omenesc mai ales să aleagă, să prefere, astfel, să excludă, cu un singur cuvânt să sacrifice tot ce voia atât de frenetic, dar n'ar fi putut să cuprindă.

Acolo așa dar unde André Gide a putut să vadă o nepermisă vanitate a Inteligenței — *quelle arrogance dans le choix*, spune el — Charles Maurras a priceput că este singurul criteriu posibil, o lecție de supremă umilitate umană. Empirismul organizator, ierarhiile lui Maurras, se vor construi deacum pe aceste dramatice renunțări...

Filosofia îi oferă astfel acel *Grand-Être* al lui Auguste Comte, consolare care pentru el definește cu un cuvânt frumos și nostalgic „*les vérités qui nous conviennent*“.

În politică, dacă Maurras simte că a sesizat adevărul mai aproape de „înalta lui evidență“ — cât n'a sacrificat el cu toate astea, și cât de bine știe el însuș să spună că sistemul lui chiar nu e perfect, dar că el este numai atât și e de ajuns : „*meilleur*“.

Charles Maurras a ales în sfârșit și a sacrificat tot atâtă de mult în literatură, adică acolo de unde a pornit, într'un timp când ar fi vrut să „elenizeze lumea“, dar când cele mai contradictorii cadențe încă nu-și terminaseră concertul lor delirant în inima acestui adolescent de fiori. „Tentatorul subtil“ a rămas însă acolo, într'o noapte, pe terasa dela Tholonnet — și poate antiromanticul nostru de azi încă — și mai amintește acel *ciel léger* pudrat cu stele, un cer enigmatic și sus care-l vorbia de grave zădărnicii, sau încă mai mult acele

mépris de l'heure brève
Qui dit que vivre est de changer

— și cu care *Psyché* a știut să-l încante, odată...

Dar Charles Maurras n'a sacrificat oare decât atât? Iată toată viața lui astăzi, acum! Ca vechii filosofi ai Athenelor, Maurras pricepe nu mai puțin luxul înalt al gândirii care se plătește scump... Și pentru demnitatea de a fi gândit just, timp de o viață de om, de a fi gândit just într'un imperiu de contradicții și demențe, înțeleptul modern sfârșește astăzi și el în temnița acestui imperiu, în închisoarea democrației, firește.

Maurras plătește scump, larg, generos... El, pe un drum care nu s'ar mai fi putut opri, își sacrifică în sfârșit bunul cel mai de preț: libertatea.

Și aici într'adevăr, într'o celulă dela închisoarea Santé, elitele franceze au sărbătorit pe Maurras și cei cincizeci de ani ai lui, de scris...

Zăvoarele au căzut și în ziua aceea la ora reglementară peste omul închis.

Dar numai o plată ilusie ar fi putut să convingă pe im-

becii, că Maurras rămăsese acolo... Dacă-i era corpul în închisoare, prizonier, spiritul însă — cum a remarcat René Benjamin — i-a rămas tot atât de fertil și de liber, tot atât de fecund. Era acesta un privilegiu care desigur că i s'ar fi cuvenit lui Charles Maurras la punctul cel mai înalt al unei vieți glorioase.

Dar este aici poate și mai mult, un lucru și mai frumos: este probabil răsbunarea ideală a spiritului pe care materia nu-l mai constrânge, lăsându-l oarecum indiferent sub un anumit raport, chiar atunci poate când s'ar părea că îl strânge mai mult...

Colectivism organic

de Dr. RADU LUCA

Dăinuște încă deprinderea teoretică de a se caracteriza viața socială actuală prin faptul unei încordări continue între *individualism și colectivism*.

Dacă vom adopta o *perspectivă organică* — adică un mod de a înțelege dinamica faptelor sociale în raport cu anumite scopuri permanente ale colectivității naționale — vom putea ajunge la constatarea că această distincțiune „clasică” nu-și mai păstrează astăzi vechiul conținut.

Intr'adevăr: întreaga structură economică și culturală a societății actuale conține tendinți colectivizante foarte adânci. Individualismul și-a pierdut vigoarea instituțională devenind un simplu fapt teoretic și inofensiv.

Nu e necesar să insistăm asupra acestor tendințe de încătușare colectivă. Sunt fapte îndeajuns de evidente. Incadrarea într'o disciplină sau într'o psihoză colectivă se săvârșește astăzi mai repede decât prevederile ideologice și chiar decât inclinațiunile noastre firești.

Vom remarca însă două aspecte esențiale ale acestei încadrări colective:

De o parte, se afirmă un *colectiv mecanic, artificial, contractual și amorf*; de altă parte, se ivește *reacțiunea dărză a unui colectiv întemeiat pe ideea organică, etică și națională*.

Așa încât, *lupta hotăritoare nu se desfășoară astăzi între individualism și colectivism, ci numai între COLECTIVISMUL MECANIC și COLECTIVISMUL ORGANIC*.

. . .

Să ne ocupăm de primul aspect al colectivismului actual și să pornim dela o serie de date concrete.

În primul rând vom semnala existența unui *colectivism aparent*. Intr'adevăr: încă dela sfârșitul secolului XIX s'au constituit în multe țări, din motive de ordin politic, economic sau profesional, o serie nesfârșită de grupări, întemeiate

pe scopuri colective, dar care prin modul lor de manifestare în cadrul organismului politic și social al națiunii, se afirmă totuși ca simple „*egoisme de grup*“. Fie ca partide politice, ca asociațiuni profesionale sau ca grupări pur economice, dacă sunt considerate cu ajutorul unei *perspective organice*, aceste grupări își pierd semnificația colectivităii și apar ca instrumente de afirmare a unor individualisme brutale; și din cauza aceasta — își însușesc și rolul de tendințe sociale centrifugale în cadrul colectivității naționale.

Mai mult: Aceste grupări egoiste și-au însușit treptat și metode politice de luptă între ele. De altă parte, diferite organizațiuni politice încearcă sistematic să capteze în lupta lor electorală aceste interese profesionale sau pur economice.

Dar cu cât o grupare tinde, ca prin mijloace politice să monopolizeze cât mai multe binefaceri dela Stat (legi speciale, fonduri de asanare, privilegiile profesionale), cu atât se ivește mai dărză reacțiunea altor grupări economice sau profesionale.

Nu vom insista asupra acestor aspecte atât de banale în cadrul „democrației“ de astăzi.

Vom semnala un singur fapt:

Din punct de vedere organic și totalitar, asemenea unități organizate inițial în cadrul unor finalități colective, devin în viața politică actuală — și deci, în cadrul statului „pluralist“ și lipsit de autoritate — simple *egoisme de grup*, cu tendințe net centrifugale și quasi-anarhice, deci unități cu o vădită structură individualistă și atomistă.

Acest „liberalism“ al colectivităților politizate radical nu poate constitui un fapt de colectivism normal. Asemenea colectivități — devenite centrifugale și atomiste în cadrul unității naționale — nu pot fi considerate nici ca un compromis între individualism și colectivism, ci pur și simplu, ca simptome ale unui individualism excesiv, transpus sub aparențele unui colectivism, care marchează însă precis, prin spiritul său anarhic și disolvant, capătul de epocă al liberalismului și capitalismului.

. . .

Vom semnala încă un fapt actual de colectivizare mecanică și nefirească.

În multe țări democratice — și chiar în acele cu un regim totalitar — se evidențiază treptat existența unor *masse politice amorfe*. Apariția acestor colectivități hipertrofiante se explică prin degenerarea structurii individualiste a societății actuale. E un fapt care rezultă din cultul nefiresc al individualității abstracte.

Individul rousseau-ist, intimidat de anumite colectivi-

tăți mecanice, devalizat de conținutul său economic, expropriat și de anumite drepturi politice elementare, desigur că se găsește astăzi în neputință de a se încadra în colectivități organice.

Astfel dispăre individul autonom și critic. Apare însă o *domnie tiranică a grupului*. Și astfel, conținuturile spirituale ale indivizilor se topesc într'o vagă mentalitate colectivă realizând un maximum de *platitudine socială a culturii*.

Faptul actual al colectivismului mecanic crează un *tip social standardizat*. De o parte, MISTICA POLITICĂ CREIATA DE COLECTIVITĂȚI HIPERTOFIATE, de altă parte, STILUL DE PRODUCȚIE SOCIALIZATA, CREIATA DE UN TEHNICISM EXCESIV, sunt realitățile esențiale de azi prin cari se naște un *om cantitativ*, ce se valorifică prin număr și prin stări de mulțime.

. . .

În toate aceste tendințe de colectivism mecanic și centrifugal, create sub presiunea unei mentalități liberale și capitaliste, se observă existența unui *spirit contractual și formalist* și al unui *solidarism artificial*. Se observă lipsa *permanență a unor finalități colective reale*. Lipsește spiritul de jertfă și supunere față de un colectiv organizat și însuflețit. Nu se acceptă o ordine obiectivă și supremă decât cu scopul tănuit de împlinire a unor interese egoiste. Ideea organică de totalitate socială, întemeiată pe o adâncă convingere etică, aparține unor prea puțin unități colective ale „secolului liberist”. Dominau interesele economice și individualiste. De aceea, *colectivismul veacului XIX era lipsit de miez, era nestabil, amorf, lipsit de însuflețire și ideal*.

Dar atunci când acest *formalism contractual* a fost sfărâmat de realități vrășmașe liberalismului și capitalismului, colectivismul aparent dispăre treptat pentru a face loc unei *mistice colective* create de masse amorfe și hipertrofiate. Ambele specii de colectivism sunt nefirești; sunt produse anormale ale unor antagonisme sociale caracteristice secolului liberal și capitalist. *Ambele specii de colectivism poartă semnificația anarhiei, a descompunerii unităților naționale*.

. . .

Acest fenomen social patologic, de încătușare mecanică a individului, de afirmare a unui colectivism anormal, a unui colectivism lipsit de tradiție și însuflețire, lipsit de vigoarea unor scopuri autentice sociale, constituie un CLIMAT POLITIC ȘI IDEOLOGIC PEA PRIELNIC PROPĂȘIREI SPIRITULUI JUDAIC. Tot ceea ce însemna disolvare a unor instituții organice tradiționale (familie, breaslă, națiune,

biserică) constituia și un succes al influenței judaismului. Fie în viața economică, prin hipertrofia întreprinderii capitaliste, fie în viața politică, prin anarhizarea opiniei publice, fie chiar în viața științifică sau artistică, prin disprețuirea formelor tradiționale și însuflețite, JUDAIZAREA SE REALIZEAZA PARALEL CU SIMPTOMELE COLECTIVISMULUI MECANIC.

Toate aceste fapte sunt invizibile pentru mulți gânditori. Ar fi foarte interesant, ca numai cu privire la *realitățile românești*, să se alcătuiască un *inventar al influenței spiritului judaic* în cultura politică și economică, dar mai cu seamă să se dovedească în amănunte, cum a fost posibilă această influență copleșitoare numai datorită *climatului politic și ideologic creat de un colectivism mecanic și aparent*. Ar fi foarte interesant să se urmărească *fazele acestei încătușări colective* a individului român făptuită cu scopul ca acesta să fie prădat sistematic de conținutul său tradițional și autentic românesc !

* * *

Față de acest colectivism păgân și anarhic se ridică reacțiunea unui colectivism întemeiat pe ideea organică, etică și naționalistă. Isvorât din anumite imperative elementare de conservare a mai multor națiuni, întemeiat pe o serie de reminiscențe „romantice” și tradiționaliste, acest *socialism nou dublat de naționalism*, constituie astăzi cea mai viguroasă rezistență în fața *mecanizării colective și a judaismului*.

Acest socialism organic al națiunii nu înseamnă simplă orientare politică sau ideologică spre colectiv. Nu este o construcțiune geometrică sau un plan ermetic.

Noul colectivism organic conține o adâncă SPIRITUALITATE. Programul de realizare instituțională rămâne încă o ciornă. Singură *ideea corporatistă* constituie o axă acestui program.

Socialismul național e o concepție largă de viață, o atitudine etică, o credință, o mistică politică, care descinde dintr’o *experiență socială concretă*.

Socialismul organic cultivă spiritul de camaraderie, de solidaritate morală ; presupune respect și jertfă față de colectivitatea națională.

Acest socialism național conține încă două aspecte esențiale ce se întregesc reciproc : o *aspirațiune sufletească* și o adâncă convingere morală ; dar în acelaș timp, se întemeiază pe un *instinct biologic*, pe imperativul conservării *sângelui* și al *rassei*. Ideea de comunitate națională pretinde această *FECUNDA IMBINARE INTRE SUFLET ȘI SÂNGE*. Numai astfel poate fi păstrat *PĂMÂNTUL* unde sălășluiește și rodește această comunitate națională.

* * *

Această descătușare, față de colectivismul mecanic și față de spiritualitatea judaică, se realizează astăzi treptat și în ordinea economică.

Socialismul organic și naționalist preconizează un nou *ethos economic*. În acest nou climat social și ideologic, faptul economic nu mai conține valori autonome, ci se subordonează *politicii și eticii*.

Economismul veacului XIX devine o realitate perimată. Spiritul individualist și raționalist al speculațiunii, al profitului, al capitalizării obeze, — într'un cuvânt, atâtea *idei prețioase spiritului capitalist și judaic* — sunt azi combătute cu energie și înălturate treptat prin ofensiva unui socialism organic și național.

Ideea luptei de clasă, tendința anarhică a „proletarului“ infectat de marxism, cultivarea inconștientă a unui utopism internaționalist — în genere — desrădăcinarea muncitorului dezarmat în fața capitalismului atot puternic— așa dar — tot ceea ce a însemnat *influență marxistă și contribuție a spiritului judaic revoluționar și lipsit de patrie* — sunt astăzi idei combătute de noul socialism. SOCIALISM FĂRĂ MARXISM: aceasta e tendința esențială a naționalismului de astăzi.

* * *

În locul spiritului de speculațiune și de profit individual se afirmă astăzi *ideea de organizare*. Prin această organizare, economia națională își asumă două meniri esențiale: să asigure unui popor mijloacele de subsistență și să asigure statului o neatârnamare economică și politică.

În acest cadru de activitate economică, așezată pe temeuri sociale și naționale, individul producător trebuie să devină un slujitor al colectivității. Ideea de *serviciu*, de *răspundere* și chiar de *jertfă*, devin esențiale în colectivismul organic.

Corporația realizează instituțional aceste tendințe sociale și totalitare ale economiei. În locul unităților economice cu aparență colectivistă, dar cari în realitate deveneau egoisme de grup, colectivismul organic se întemeiază pe funcțiunea economică și socială a corporațiilor.

* * *

În ordinea politică, colectivismul organic creiază o *sinteză între societate și stat*. Politicul își însușește astfel un vast conținut social. Statul apare ca o organizare a colectivității naționale, apare nu ca un scop în sine, ci se legitimează prin menirea sa de a păstra și organiza această colectivitate.

Sistemul instituțional care înlesnește această îmbinare între societate și stat este *corporatismul*.

CORPORAȚIA DEVINE ASTFEL MIJLOCUL ESENȚIAL DE REALIZARE POLITICĂ ȘI ECONOMICĂ A COLECTIVISMULUI ORGANIC. Corporația constituie o replică instituțională și realistă față de individualismul excesiv sau față de egoismul grupărilor politice (partide), profesionale și economice. *Corporatism* înseamnă anihilarea colectivismului mecanic și centrifugal¹⁾.

În cadrul etic, economic și politic al colectivismului organic, teoria marxistă și spiritul judaic devin tendințe zadarnice. Demolirea sau chiar desființarea antagonismelor de clasă, evitarea tensiunii politice între asociațiuni economice și profesionale sau între partide, sunt realități ce n'ar putea deveni încă odată pretexte pentru exercitarea influenței judaice. Nu mai pot fi canalizate tendinți anarhice și centrifugale în cadrul totului social. *Nu se mai poate insinua mentalitatea judaică în cadrul unui colectivism nefiresc, amorf și neînsuflețit!*

Individul nu mai este încătușat de o colectivitate mecanică, ci e organizat și integrat funcțional într-o colectivitate autentică și însuflețită.

Ei bine, asemenea organizare funcțională, asemenea încadrare firească a individului în colectivitatea națională — constituie o realitate ce aduce pagubă spiritului judaic. IDEEA DE ORGANIZARE SOCIALĂ PE TEMEIURI DE A-DANCA REFORMA SOCIALĂ, corporatismul, colectivismul organic în genere, *îmbinarea jecundă a imperativelor de conservare națională cu acele de dreptate socială* — devin astăzi realități viguroase prin care creștinătatea se descătusează de influența judaică.

Desigur că naționalismul deține astfel cel mai eficace mijloc de luptă!

Într'un alt studiu vom justifica în amănunte această tendință de subordonare a corporatismului față de colectivismul organic.

Instituționalism și Spiritualitate

— Legionarism și corporatism —

de CHRISTIAN PETRESCU

Tot ceace simte tineretul, în toată puterea lui, și ține să înfăptuiască, este totdeauna necesar și deaceia totdeauna isbândește.

Tineretul constituie mereu înnoitele antene sensitive, ale omenirii mereu mai noi.

Nici un pas înainte n'a făcut lumea pe drumul existenței laolaltă fără imboldul și puterea de neînvins a tineretului. Pentrucă tineretul, în curățenia lui sufletească, vrea totdeauna numai dreptatea și binele tuturor, și în slujba lor își pune toată puterea, a lui și a celor mulți, — de eri, de astăzi și de mâine, — cari-i sar în ajutor întărindu-l cu nebiruitele puteri ale tradiției, ale forței și ale năzuințelor.

Tineretul a fost și este totdeauna premergător. Chiar dacă marile idealuri ale unei epoci le profilează un om sau un grup care a trecut de tinerețe, ca vârstă numai, — tot tineretul este acela care le pricepe cel dintâi sensul și importanța, și care luptă pentru ele cu hotărîrea aceia neclintită și curată, dusă până la eroism.

Lupta tineretului se dă la lumina a două candelă: *credința și jertfa*. Ei dau viață pentru viață, pentru o viață nouă. Piida impresionantă a celor doi eroi legionari, — Moța, cu chipul lui de tribun și de apostol, Marin, imagine a îndurerării și a năzuinței către mai bine, — pătrunde din ce în ce mai mult în suflete. Cad mulți pe drumul greu al luptei, drum sfânt.

Dar tineretul nu este niciodată invins.

Nu numai fiindcă luptă fără preget, ci mai ales pentrucă țelurile pe cari le urmărește — și cari *nu sunt ale lui*, ci ale celor mulți, din neam, din gîntă sau din omenire, — au, toate, acel conținut *moral* și acea *puritate* cristalină în fața căroră, cât de târziu, se pleacă și cele mai semețe frunți. Elanul plin de atâta entuziasm și spiritul de jertfă cu cari

de atâtea ori tineretul a punctat istoria, definesc *eticul profund* al atitudinii sale și descoperă secretul biruințelor de cari Dumnezeu îl învrednicește.

Aceasta nu însemnează o disprețuire a bătrâneții, pentru că aci vorbim numai de acea tinerețe de suflet și de spirit care nu cunoaște vârste. Deci nu acuzăm decât bătrânețea (sau tinerețea) aceia care este de fapt o pervertire a vieții colective, o stricare și o cârmire dela drumul ei adevărat. Drum pe care trebuie să se respire o atmosferă *morală* și pe care numai tineretul (și prin aceasta înțeleg acea elită a elitelor alcătuită din îndrumători și soldați *curați*, înăuntrul cărora *mai întâiu*, arde fierbinte și trăește lupta lor), numai el știe să înainteze cu sufletul întreg și drept înainte.

Și nu vorbesc așa în numele vârstei care își pune pecea ei tinerească, ci în numele unei credințe de adâncuri, a cărei sfântă taină este că nu slăbește o viață întreagă.

Tocmai de aceea problemele tineretului de astăzi nu sunt firave pâlpiări cari se sting cu vârsta, ci tâsniri potopitoare de viață ce se vrea înălțată, purificată, înoită, cu oricât sacrificiu.

Cine este orbul care nu vede că și în țara noastră, dincolo și peste măruntele întâmplări trecătoare, tineretul a deschis larg vieții noastre naționale porțile către *alte* orizonturi, cu alte perspective și alte destine decât cele îmbătrânite de bătrâni, și nu simte cum freamătă însăși sufletul poporului întreg spre chemarea luminoasă a unei *alte* vieți?

Dar în fața nenumăratelor probleme pe cari le ridică o viață nouă, — românească și creștină, — întrebările toate s'au grupat în jurul uneia singure, ca axă: ce trebuie ales, *omul* sau *instituția* ca obiect de reforme radicale?

O discuție frățească dar încheiată, provizoriu, cu expunerea aproape numai a unuia singur din cele două puncte de vedere aparent contradictorii¹⁾, îmi dă prilejul să înjghebez aci mai pe larg câteva idei cărora, *atunci*, de abia le-a fost cu putință să se strecoare, în parte și sporadic, printre neconținutele și admirabilele flăcări de entuziasm pur ale convoairilor.

Mărginind voit cadrul de discuție la realitățile și nevoile poporului nostru românesc, și socotind realitatea actuală ca netăgăduit fenomen de criză, soluțiile imaginabile păreau că se înmănuchiază spre două centre diferite de gândire, dând iluzia unei alternative: alternativa între „om” și „instituție”.

„Rânduiala” a recunoscut valabilitatea alternativei, pledând exclusiv și pasionat pentru „om”.

¹⁾ Discuția s'a purtat ca o luare de contact și o cunoaștere a sensului spiritual în care se dezvoltă fiecare, între cele două cercuri de studii ale revistelor ce umblă cu gândul în țara noastră de mâine: „Rânduiala” și „Lumea Nouă”.

„Lumea Nouă“ însă a negat dela început alternativa, ca imposibilă, întrucât este practic irealizabilă prin unicitate și exclusivism, și întrucât ea vede soluția în *concomitența* termenilor „om“ și „instituție“, iar nu în negarea și înlăturarea unuia din ei. Ce greșit era socotită de către conovoritori, înainte de această fructuoasă discuție, mișcarea dela „Lumea Nouă“ ca având preocupări exclusiv instituționaliste, deci cu un sens de transformări pur formale... Citiții revistei știu însă, de mult, că în paginile ei niciodată nu s'a vorbit numai de primenirea *formelor* de viață socială fără a le umple cu un *suflet* nou și o *mentalitate* nouă.

De altfel corporatismul, ca sistem instituțional, tinde el însuși tot la realizarea *omului nou*. El nu este, așa dar, un scop în sine, ci un simplu *mijloc* pentru înfăptuirea țelului suprem care este *omul nou*; el este *numai unul* din mijloacele pe cari noi le socotim cele mai potrivite *astăzi* pentru acest scop, fără a nega pe *altele*, de altă natură, cari pot să aducă bogate contribuții în aceeași unică direcție urmărită, asupra căruia nici nu pot să existe controverse.

Problema se simplifică în acest mod, reducându-se la aceia că „Rânduiala“ crede în pătrunderea dela om la om și încrustarea sigură în suflete a unui nou fel de viață, în mod firesc grație acțiunii unei elite pilduitoare, — pe când „Lumea Nouă“ susține că nu este de ajuns acest mijloc, ci el trebuie *complectat* cu un sistem instituțional, singurul în care omul superior poate acționa, devenind pildă și multiplicându-se treptat în masse.

În rândurile cari vin vom încerca să facem o justificare, sumară, a acestui din urmă punct de vedere.

Chiar sub înfățișările materialiste, istoria nu este decât o înlanțuire nesfârșită de feluri de a concepe și înțelege viața.

Înaintări, opriri, revoluții, războaie, sunt toate fenomene cari exprimă practic anume înfățișări *spirituale* ale omenirii.

Deaceia în materialismul istoric noi vedem cea mai absurdă premiză a concluziilor socialiste. Tineretul, mai ales, n'a ancorat nicodată viața în materie, ci i-a dat mereu avânt către acele direcții ideale, totdeauna reperate moral, — spre cari a atras din ce în ce restul oamenilor. *Tineretul reprezintă astfel oricând sensul spiritual și etic al vieții omenești*, spre deosebire de vârsta mai înaintată care se pervertește și se falsifică nu în mod firesc, ci prin constrângerea aceia de fiecare zi a mediului, cu instituțiuni și mentalitate satanică, în care trebuie neapărat să lupte pentru a trăi. Așa trebuie înțeles și prețuit tineretul.

Cât de mare și necugetată greșală fac acei cari împiedică elanul tineresc și-l înăbușe în cele mai frumoase și mai nobile porniri ale lui către miezul adevărat și sfânt al vieții!

Este de folos, firește, și cumpătul înțelept al bătrânilor și se cade „să cumperi un bătrân dacă nu-l ai”, — dar să-l și dai alături atuni când stă pe loc ori dă îndărăt. Căci menirea supremă a omenirii este să înainteze și să se înalțe pe un drum care nu este acela al desfătărilor prin subjugări și nedreptate, ci acela al împărtășirii *tuturor* din comorile firii, prin truda și buna înțelegere a *tuturor*. Prin tineret omenirea trăește însă destinul ei spiritual.

Cari sunt, oare, jaloanele istoriei, dacă nu mănunchiurile de idei și instituțiuni ce caracterizează spiritual diferitele epoci de viață socială ?

Noi credem, puternic în *primatul spiritualității*, ca fond și ideal al vieții omenesti. Ideile și sufletul ca element de coeziune socială sunt forțele și destinul omului.

Cursul dialectic al spiritualității sociale nu numără decât vreo câteva puncte mari și decisive de orientare. Nu este locul să urmărim acum așa de interesantul drum secular al ideilor concretizate în modurile de existență colectivă. Pentru timpul din urmă însă, războiul cel mare însemnează pe răbojul societății omenesti una din cele mai importante perioade de prefaceri.

Războiul a spintecat o nouă felie în istorie. Cine înțelege toată profunzimea sensului de prefacere pe care tinde să-l ia viața socială, simte cum un veac nou a început cu adevărat după îngrozitoarele spasme ale războiului. Cum scria așa de frumos și de potrivit d-na Elena Manolescu în numărul trecut al revistei (articolul „Lașitatea vitejilor”) : „*între 1914 și 1918 este distanță de un secol*”.

E drept : secolul vechiu nu a murit încă ; totuși veacul cel nou și-a definit precis sensul și și-a luat avântul. Dacă astăzi pașii omenirii cumpănesc încă între două lumi, nu este din cauza a *două* direcții diferite de devenire pe cari și le-ar disputa viitorul, ci această cumpănire reprezintă numai conflictul dramatic de succesiune între o generație bătrână care este în agonie, dar stăpânește încă cu multă îndărătnicie, și o generație tânără (cu mentalitate și idealuri radical schimbate) care este în plină afirmare și care luptă hotărâtă.

Sensul acesta al vieții pe care îl aducem și pentru care luptăm noi, tineretul, nu este de loc o utopie, ci îndreptarea către menirea adevărată a omului în viața lui socială. Năzuințele tineretului nu sunt visuri ci arderi intense, trăiri puternice ale aceluși sens *adevărat* al vieții, care nu pare nou decât pentru că tinde să se afirme după și prin înlocuirea altuia după care s'a condus omul veacuri dearândul. Este vorba de *altă* lume, *cu totul alta*.

În țara noastră, după o perioadă mai agitată de zbateri și suferințe, de curând tineretul a început să-și ordoneze viața și lupta, afirmând cu o disciplinată hotărâre un crez

de idealuri menite să dea *altă* înfățișare existenței românești. O prețioasă apariție plină de nădejdi în țara noastră: *legionarismul*.

Legionarismul este un fenomen viu de viață, în plină dezvoltare. El înfățișează, deocamdată în mic, o *lume nouă* care își caută definitiv sensul și cuprinsul, prin regăsirea unui drum rătăcit de perversitățile politice în toate domeniile.

Mișcarea tineretului nu se rezumă numai la naționalism în sensul unei soluții pentru viața practică invadată de străini; soluția s'ar putea înfăptui ușor, fără însă ca prin aceasta să epuizeze fenomenul nou de care vorbim. Naționalismul are și un sens spiritual, creator, și acela este cel mai important.

Cu toate acestea *legionarismul* cuprinde naționalismul dar îl și depășește. Pentru că *legionarismul* tinde să-și închege un conținut de idei și principii mult mai profund și mai vast, care nu încapă în chenarul clasic al concepției naționaliste.

Ca fenomen de viață nouă, *purificată*, *legionarismul* este menit să aibă un miez foarte complex, ireductibil la un singur aspect, pentru că de fapt *legionarismul* trebuie înțeles pe plan superior și vast, ca o adevărată *concepție de viață*.

Naționalismul reprezintă numai o *formă* de viață colectivă, pe când *legionarismul* este o *concepție*. Ca *formă*, naționalismul poate să fie trecător în multe din elementele sale, cari azi ne sunt criteriile supreme de orientare, dar *legionarismul* nu. Naționalismul poate să se șteargă cândva, în negura veacurilor viitoare, pe când *legionarismul* este menit să se reliefeze din ce în ce mai puternic și mai definitiv.

Pentru că, pe deasupra oricărei formule pasagere de viață colectivă, *legionarismul* se construiește pe baza așa de fluidă, dar așa de adânc înfiptă în sufletul omenesc și deci de nebiruită rezistență, a unei rețele de principii morale.

Virtuțile legionare sunt virtuți etice.

Ca români, luptând pentru *legionarism* luptăm implicit și pentru naționalism, dar luptând pentru naționalism nu poți obține și victoria *legionarismului*.

E diferență de dimensiuni. *Legionarismul*, fără să nege cătuși de puțin ideologia naționalistă dela care a plecat, își desfășoară viața și *dincolo de ea*, pe un plan mai vast și cu un orizont mai larg. El este străbătut de adevărurile supreme revelate omului de înțelepciunea divină ai lui Christos. În creștinism găsește nu numai obiectul de adorație mistic-religioasă a lui Dumnezeu, ci și izvorul nesecat de idealuri omenesti și îndreptarul vieții colective.

Legionarismul are, astfel, în adâncurile sale puncte de totală confundare cu creștinismul.

Și aci trebuie văzută cea mai autentică originalitate a *legionarismului* ca doctrină politică, pentru că creștinismul

niciodată nu este incompatibil cu ideea de *terarhie* și de *ordine* pe cari le poate cuprinde organic, în acelaș timp.

Iată de ce legionarismul trăește și el astăzi, prin ideile sale de virtute și de ordine, ca o adevărată și pătrunzătoare *religie*.

Nu putem insista mai mult în această privință, deocamdată.

Vom analiza însă cu alt prilej, în chip special, acest fenomen nou și *specific românesc* prin conținutul lui autentic isvorât dintr'un anume suflet, intens creștin și pur românesc.

Am ținut totuși să conturăm aci, cât de schematic și de insuficient, tendința spirituală pe care o are mișcarea tineretului și conținutul adevărat al lunei noi de mâine pentru care luptă.

Ar fi păcat și dureros pentru noi să nu se fi înțeles până acum că aceste scopuri se confundă *în totul* cu cele pe cari le-am urmărit ani de-a rândul prin mișcarea, tot tinerească și innoitoare, dela „Lumea Nouă”, sub călăuzirea celui creator și însuflețitor de mare înălțime care este d. Prof. M. Maiorescu. Pentru întreaga mișcare de gândire ce am dus la „Lumea Nouă” și în toată problematica corporatistă pe care am adâncit-o cu atâta grije de a o adapta structurii și năzuințelor noastre românești, „omul nou” prin virtuțile și idealurile sale a fost premiza constantă și indiscutabilă.

Intre legionarism și corporatism nu există deosebiri de concepție sau divergență de sens: ele se confundă total ca finalități idealiste.

Revine însă în discuție întrebarea edla început, care totuși nu este esențială, pentru că nu pune în cumpănă o problemă *de substanță*, de conținut ideologic, ci numai una *de metodă*: dacă omul nou, omul legionar, care constituie ideal comun ca problemă *în mare*, românească și de masse (nu redusă la o formație minimală), poate fi realizat numai pe calea acțiunii pur sufletești (*spiritualism*), sau dacă nu este de ajuns această metodă, și este nevoie și de -un cadru adecuat de forme și mijloace care să canalizeze și să îndrepte zi de zi viața practică către idealurile superioare urmărite (*instituționalism*)?

* * *

Afară de facțiunile de interese camuflete la adăpostul ideilor, orice mișcare naționalistă crede în preeminența ideii, a spiritului. Spiritualitatea înțeleasă ca supremă emblemă de înobilare și ca unic factor de devenire a omului.

Dar ideile cari domină anumite momente spirituale ale veacurilor, cu privire la viața socială, au și ele un neajuns: nu sunt niciodată rele când apar și prin puterea lor intrinsecă izbutesc să domine o fază de evoluție, pentru că dialectic

tica spiritualității sociale are și ea o anume logică, imperativă, pe care istoria nu o prins-o niciodată greșind; dar ideile acelea nu au decât o *valabilitate determinată* față de momentul social în care apar, fie ca puritate și intransigență, fie ca durată. Și le trebuie un om, cel puțin, care să înțeleagă bine, cum și până unde trebuie ele să trăiască și să se desvolte pentru folosul societății omenesti.

Pe planul acesta spiritual și sufletesc care conduce omenirea, pe deasupra oricăror contingente materiale, noi am deosebi două categorii de idei :

— *idei-destin*, cari trebuiesc ținute *totdeauna* în fața omenirii drept ținte ideale de atins ;

— *idei-forță*, cari numai dinamizează și împing, *treptat*, mai departe societatea.

Ideile-destin au un înțeles absolut și suprem pentru om și pentru existența socială. Ideile-forță sunt idei relative, a căror succesiune reprezintă însăși progresul către ideile-destin.

Ideile-destin sunt constante și pătrund în masă încet, treptat, dar *mereu* și din ce în ce mai adânc, în măsura în care le deschid și le înlesnesc drumul ideile-forță, de existență periodică și relativă, acestea. Primele sunt dogme; secunde sunt norme. Unele vin *de dincolo de om*, altele din om însăși. Unele atrag, chiamă mistic pe om, celelalte îl împing, îl mână dela spate. Primele sunt idei-scop, secundar idei-vehicul.

Prin tineret, cu svăcnirea lui entuziastă, țara noastră *deabia acum începe* să trăiască o fază de înaltă spiritualitate. Astăzi, traversăm unul din cele mai însemnate momente spirituale: un *moment de reculegere* pentru a găsi drumul destinului pierdut.

Tocmai când trăim această clipă în care e vorba să dăm un sens vieții noastre românești, ar trebui să se facă o distincție de valoare esențială pentru soluția problemei pe care o discutăm: trecând peste absurditatea prejudecăților democratice, trebuie recunoscută împărțirea *naturală* a societății în oameni care *au nevoie* să fie conduși și în oameni de cari *este nevoie* să conducă.

Frământarea zilnică a lumii crează o *elită* a societății, din masa ei mare. O elită a cărei funcțiune firească și indispensabilă este de a îndruma, de a călăuzi această mare masă neștiutoare. Dacă viața adevărată a omenirii se trăiește în sufletesc și spiritual, neîndoios că ideile, — și ca mijloace și ca țeluri —, nu emană dela masă, ci pătrund de sus în jos, dela elită la norod. S'a spus cu atât de mare dreptate: „*être grand, c'est donner une direction*“.

Dar ideile-destin, prin însăși conținutul lor, au o penetrabilitate redusă. Chemarea lor tainică nu o simte, neconținut, într-o națiune, decât un grup restrâns de oameni, elita ei spirituală, și poate nici aceia întreagă. În masa cea

mare a neștiutorilor ideile-destin nu pătrund decât sau numai în anumite momente, sau abia ca o adiere vagă, minimalizate.

Pentru țărănimea noastră, care formează majoritatea poporului românesc, nu sunt decât două momente care-l smulg, în grade infinite deosebite, din viața lui personală și mărginită: *alegerile și războiul*. Alegerile îl fac să vadă rostul lui ca om în dimensiuni comunale sau cel mult județene (concentrate în „omul lui”, în deputat;) probleme de stat și dincolo de sensul, și el falsificat, al alegerilor, țăranul și chiar mare parte din târgoveți, nu pot să vadă și să înțeleagă. Singur războiul îi dă o viziune națională și îl străbate de o amplă respirație eroică. Dar aceasta este o stare excepțională, rară, aproape o stare de iritare pentru el. Și nu o depășește mai niciodată pentru a se pătrunde și de fundamentarea morală a vieții sociale. Țăranul nostru trăește mai mult prin ceiace este în afară de el, prin cadrul de ordine care-l cuprinde și-l condiționează, decât prin ceiace răsară dinlăuntrul lui, în ceiace privește criteriul existenței lui în colectivitate. Țăranul are o viață de perspectivă quasi-locală și ideia lui de solidaritate este mai mult *practică și tradițională*; pentru el există un anumit „rost” văzut, în care simte că trăește și că trebuie să trăiască. La spiritualitate însă, această mare masă a populației noastre este foarte greu permeabilă. În miezul rostuirilor în care s'a dezvoltat ea a cunoscut, până la o vreme, într'o oarecare măsură un singur factor de oarecare esență sufletească: cinstea. Și pe aceasta, însă, țăranul o înțelegea mai bine tot prin întocmirea de altădată, așa de cuminte, a lucrurilor, care știa să o asigure și să o generalizeze.

Ideile-forță sunt singurele care pătrund și în masa poporului. Ar fi desigur mare lucru dacă procesul acesta de pătrundere s'ar urma regulat și fără obstacole. Dar însăși faptul că „poporul este acea parte a națiunii care nu știe ce vrea”, — cum îl definea Hegel —, arată de ce procesul de spiritualizare a vieții sociale, în sensul lui cât de banal: de căpătare sensibilă a conștiinței sociale și a rosturilor colective ale omului, nu se poate desvolta nici el normal: se interpun oameni, grupări și clase cu mentalități cari denaturează și falsifică o idee până ca ea să se transforme, de omul de jos, în fapt social. În neștiința lui, acesta împărtășește ideia astfel otrăvită, pentru că în cercul lui strâmt o vede și o simte ca un folos imediat și *personal*. Numai așa democrația, de exemplu, a putut să trăiască amplu sub forma demagogiei, și numai așa s'a ajuns la acest spirit de desagregare socială de care ne înspăimântăm astăzi cu toții. Iată deci cum și ideile-forțe sunt împiedicate de *fapt* în funcțiunea lor firească în societate.

Minimul acela de receptivitate spirituală pe care îl are

poporul, nu poate fi suficient cultivat în actualele cadre instituționale.

Așa dar numai elita naturală a poporului este acela care simte în timpuri profilarea din ce în ce mai intensă a ideilor-forțe. Numai ea poate și trebuie să privească departe, înainte, pentru devenirea colectivă a poporului, numai ea poate să aibă acea prețioasă „*fernsten liebe*“ pentru care stăruia Nietzsche.

Față de această elită, acțiunea de educare sufletească, de primenire până la purificare, este utilă și ușoară, mai ales când ea poate pleca dela un protest, dela o revoltă intimă asupra stărilor actuale: poporul nostru are multe suflete disponibile, în sensul unor valențe nesatisfăcute. Dar aceiași acțiune, coborâtă în massa poporului, își diluiază efectele și se pierde tocmai prin marea diferență de nivel spiritual între elită și popor. Acesta ametește repede în înălțimile ideilor sociale, unde nu poate fi *întreținut* mult fără ca el să bagatelizeze ceiace i se cere. Din potrivă, acțiunea este fructuoasă dacă este urmărit atent și constant în *viața lui practică de fiecare zi*, în activitatea de contact social a fiecăruia, și acolo îndrumat, — cu voie ori fără voie —, în direcția cea bună. Se vor suprima, — vom auzi —, intermediarii aceia cari falsifică ideile-forțe și va fi urmărit omul de masă în acțiunea lui practică, de fiecare zi. Da! *Dar aceasta însemnează corporatism*, nu altceva.

Și apoi ideile-forțe, cari emană numai dela elite, au față de masse o existență de sine stătătoare, și pentru a deveni, din individuală, o realitate supra-individuală, adică socială, ideile acelea trebuie să se traducă, să se exprime în concretizări instituționale. Nu se poate concepe o ideologie de valoare socială care să nu-și ceară expresia în câteva instituțiuni principale, bazilare, și în altele derivate, deci secundare. Pentru că instituția nu este altceva decât *o formă de viață socială corespunzând unei anumite concepții*. Ideile asupra vieții sociale nu pot să rămână numai idei. Ele tind în mod firesc să se afirme și să trăiască în viața socială prin instituțiuni, dela familie până la Stat.

Tendința naturală a spiritului și a sufletului de a se realiza în instituțiuni și în fapte, constituie ea însăși o imensă forță de devenire.

Nu se pot bagateliza și reduce la o simplă „administrație“ instituțiile, pentru că a susține o ideologie determinată însemnează a fi pentru sau contra unităților sociale, pentru sau contra ordinii, pentru sau contra luptei de clasă, pentru sau contra țelurilor idealiste etc., și atunci, *implicit*, lei poziție pentru sau contra familiei, pentru sau contra corporatismului, pentru sau contra partidului unic etc., *cari nu sunt altceva decât instituțiuni*.

Orice idee are, deci, un corespondent instituțional. Le-

gionarismul, păstrat numai pe planul teoretic și trăit autentic numai de o elită, pierde din valoarea lui *socială* și politică. Se poate concepe, desigur, și formarea numai a unei elite de conducători, dar aceasta ar însemna izolarea poporului, abandonarea masei în viața lentă de până acum, care însă ar fi ridicată formal numai prin grija și acțiunea acelei minorități conducătoare. Dar atunci toată acțiunea s'ar reduce la o *operă de asistență*, nu la crearea unui nou fel, lăuntric, de viață *colectivă*, cum arătam mai sus că trebuie înțeles legionarismul. Numai realizările socialiste au avut astfel de concepții asistențiale, golite de orice miez sufletec pentru mase.

Corporatismul, așa cum l-am înțeles noi la „Lumea Nouă”, are o puternică actualitate: 1. — *ca ideie*; 2. — *ca instituție*.

Corporatismul a trăit mai întâiu *ca ideie* țâșnită din viață și purificată în spirit. Nu a apărut ca o simplă fantazie a unei minți bogate în imaginație, ci în dialectica spiritualității sociale el deține un jalon însemnat între secole. Ideile mari nu apar niciodată la întâmplare, pentru că în ce privește viața colectivă există un *bine* și un *rău*, ca criterii quasi-apriorice cari cenzurează logic însăși apariția lor. Cineva dela „Rânduiala” critica preocuparea ideologică a mișcării „Lumea Nouă”, sub cuvânt că mai toate marile revoluții din istorie făcute pe baza unui sistem de idei, au eșuat. Prin urmare, de ce să vrem idei noi? Să vrem mai bine „omul” nou! Ce greșală, însă, în această afirmare! Căci și revoluția franceză și revoluția bolșevică și gigantica acțiune napoleoniană, cari ni s'au dat ca exemplu, au fost, *toate*, bazate pe *ideologii* cari nu *corespundeau vremii în cari vroiau să fie realizate: erau anticipări, erau exagerări*. Ce rost avea, oare, *liberalismul* acela aproape anarhic, dela 1789, pentru o lume care abia trecuse pragul evului mediu?... Astăzi încă, și ideologia liberală nu însemnează decât desagregare, sălbătecie și corupție; cum putea să aibă el, *atunci*, o valoare și să dea roadele cele bune pentru societate? La fel cu *comunismul*: o concepție de viață socială care nu convine încă spiritului și mentalității la care a ajuns până acum omenirea, cine știe câte veacuri vor mai trebui să curgă pentru a crea, *sufletește*, acea atmosferă morală care să facă posibile în practică și liberalismul și comunismul, cari deabia atunci, în acea epocă de utopie paradisiacă, vor putea să se condiționeze reciproc. În perioada aceia utopică a omului ideal vor fi ele în adevăr adecuate...

Corporatismul, dimpotrivă, nu reprezintă o astfel de concepție absurd anticipată, ci *însăși concluzia în armonie a celor mai dureroase conflicte pe cari le trăește încă societatea noastră de astăzi*.

El reprezintă *imagina actuală* a tot celace omul poate

să dorească pentru viața *lui colectivă* și tinde să realizeze. Tendința aceasta este rezultatul unui îndelungat proces istoric și este condiționată de posibilitățile concrete cari au isvorit, până acum, din el.

Corporatismul a apărut mai întâiu ca năzuință, ca stil nou de viață și după aceea s'a precizat în instituție. A apărut întâiu fascismul, ca model viu de viață nouă și ca finalitate colectivă, și îndată și-a căutat forma adecuată lui pentru exprimare în existența colectivității naționale: a găsit *corporatismul*, concepție sistematică a vieții naționale. Corporatismul a apărut astfel în mod necesar, căci fără el fascismul ar fi rămas mai departe o simplă năzuință sau numai un nucleu de viață, dar nu o realitate puternică și colectivă.

Prin faptul că este o concepție de viață *în slujba unui ideal*, corporatismul ia poziție împotriva vechilor idei și mentalități cu privire la viața socială. El neagă ideea liberală nu numai pentru că este asocială, dar și pentru că este antispirituală din punct de vedere colectiv. Corporatismul urmărește înfăptuirea unui om nou, deslegat din mentalitatea capitalistă și democrată a veacului. *Această deslegare este de fapt o lume nouă, profund nouă.* Marea actualitate a corporatismului se vede chiar din aceea că el, ca ideologie, tinde la: *solidaritatea națională* (pe plan social și politic), la *echitate* (prin eticizarea economiei), la *idealism și spiritualitate*, deci către un profund sens creștin al întregii vieți sociale, în toate sectoarele ei. Sistemul corporativ nu reprezintă decât instrumentele cele mai adecuate practic stadiului actual de evoluție, pentru a asigura dezvoltarea *în acest sens*.

În doctrina corporatistă se vorbește în mod curent de un „*homo corporativus*” ca individ opus până la contradicție clasicului și secului „*homo oeconomicus*”. Cum se poate atunci afirma că doctrina corporatistă nu reprezintă decât grija de acele neglijabile forme de „*administrație*”? „...”, fără preocupare de a forma un alt om, cu alt suflet și altă mentalitate? Actualitatea corporatismului se confundă total cu actualitatea legionarismului, pentru că finalitățile lor supreme sunt aceleași, fără deosebiri. Amândouă reprezintă tendința profundă pe care a luat-o omenirea de a se abate dela drumul greșit pe care au dus-o atâtea falsificări ale vieții ei ca societate, a cărei bază naturală este conlucrarea și înțelegerea. Reforma corporatistă la acest sens de viață vrea să abată națiunea românească, și *deaceia actualitatea corporatismului trebuie căutată întâiu de toate în conținutul lui spiritual.*

Față de actualitatea lui *ca ideie* care corespunde în totul ritmului spiritual al vremii, confundându-se total cu legionarismul, — corporatismul este tot așa de actual și ca

instituție, prin însăși faptul că este *corespondentul practic al ideii*. În adevăr, cum am arătat mai sus, masa poporului este mai greu receptivă marilor obiective de solidaritate și idealism, și mai repede înclinată să devieze dela drumul adevărat al colectivității. Elita însăși este neputincioasă să stăpânească și să conducă masa fără o instituție practică, fie aceasta chiar actul dictatorial.

În această supremă și permanentă preocupare de a transforma *lăuntric* masa poporului, noi socotim corporatismul drept un admirabil mijloc. Întâiu pentru că el nu implică nici dictatura, nici libertatea, ci le împacă pe amândouă *prin organizare și ierarhie*, cari fac ca procesul de formare a directivelor să aibă o *dublă circulație*: și de sus în jos, și de jos în sus, respectând și dreptul de libertate și de inițiativă individuală, dar și necesitatea socială a conducerii. Apoi pentru că corporatismul, ca instituție, operează practic în două feluri:

a.—*prin educație*, întrucât cadrul de solidaritate și de ordine în care omul are a se mișca la fiecare pas în profesia sa, prin corporații îi formează încetul cu încetul o nouă mentalitate socială și îi dă acel simț de ordine, de coeziune și de idealuri colective la cari nu poate ajunge ca om izolat și silit mereu să lupte.

b.—*prin păstrarea direcției de evoluție*, pentru că, — pe deoparte —, societatea însăși are în corporație mijlocul *permanent* de a cenzura orice abatere care o vatamă în existența și în finalitățile ei colective, pe de alta deoarece grație sistemului de corporații organizate, transmisiunea ideilor și obiectivelor colective de sus în jos este posibilă și mai ușoară de înfăptuit, înlesnită nu împiedecată. *Corporațiile nu sunt numai economice* și nu-și mărginesc rolul lor la realizarea organică a echilibrului economic (cu toate că și acesta, realizat, însemnează una din cele mai puternice axe ale societății), ci sunt în egală măsură: culturale, sociale, religioase, politice, educative, economice etc.

„*Omul este ceva ce trebuie învins*, — spunea Nietzsche. De această profundă realitate noi ne dăm seama, nu ne facem iluzia unei mântuirii sentimentale și deaceia credem în eficacitatea practică a sistemului corporativ, *care este complex*.

Dar problema trebuie pusă și altfel: *este oare posibilă, practic, trăirea, înfăptuirea ideii fără instituție?*

Căci dacă negi importanța instituției, — a corporatismului, de a cărui actualitate am vorbit —, contezi exclusiv pe virtutea de pătrundere în masă a ideii însăși sau pe receptivitatea spirituală a poporului. Ori, noi le-am analizat pe omândouă în posibilitățile lor concrete de realizare.

Și mai mult încă (dar spațiul nu ne mai îngăduie să stăruim): *ar fi posibilă realizarea și durarea concepției legio-*

nare în actualul cadru liberal și capitalist ?... Nu ar fi nevoie de nici o reformă, alta decât aceea de a încerca înlocuirea unor vechi mentalități, prin profunde convingeri opuse ?...

Iată de ce discutând problema ideologiei legionare, din punct de vedere al perspectivelor practice, al rezultatelor de masă, trebuie să se recunoască drept un adevăr incontestabil că a nega valoarea de înfăptuire a instituționalismului corporativ însemnează a identifica legionarismul cu *spiritualitatea creștină*. Firește că nu este de combătut această identificare, ca *tendințe și ca finalități superioare*, dar este ca modalitate de realizare. Pentru că creștinismul se bazează pe apostolat și pe înfiorarea mistică dinlăuntru. Legionarismul, ca mișcare de importanță *politică*, nu se poate rezuma la misionarism creștin. El trebuie să transforme o societate întreagă, să creeze, să dea viață. Ori, istoria a dovedit prea dureros cât a izbutit sufletește religia creștină în aproape două mii de ani. Legionarismul trebuie să constituie și o viață nouă, vie, dar în același timp și o finalitate supremă, creștină, către care să se tindă treptat, dar sigur și fără conținere. Ar fi o naivitate să se creadă că totul este realizabil dintr'odată. Corporatismul însă, canalizează și deschide drumuri pe cari se poate înainta ușor, *cât de departe*.

Iată de ce *legionarismul, constituind neapărat și o religie de viață nouă, nu trebuie să rămână numai atât*. Căci, numai ca religie, pierde din virtuțile de înfăptuire imediată și scade ca valoare politică, — imensă totuși în posibilități.

Fără un sistem instituțional *adecuat*, o concepție nouă de viață socială rămâne numai o concepție, oricare ar fi ea. Nu poate să devină *faptă*, și mai ales *faptă colectivă*. Căci ce ar însemna „faptă“ în afară de propagandă și exemplu ?.. Și cine garantează *eficacitatea* acestora ?...

Firește că ar fi supremul ideal ca omenirea să înțeleagă total și să se transforme numai prin îndemnul (sufletețesc, simbolic și pilduitor) al unei falange de elite rafinat alambicată spiritual și etic. Dar noi (cel puțin scriitorul acestor rânduri) nu credem așa de mult în transformarea rapidă și *durabilă* a maselor prin apel la sensibilitatea lor intimă. E drept, factorul afectiv dă *adeziuni* rezezi, fără să reprezinte de cele mai multe ori, acestea, trăiri efective și proprii de interior ale masei, crează *psichoze*, mituri, entuziasme, dar nu le poate menține indefinit.

Există o serie de *microbi sociali*, de adevărată generație spontanee, cari se strecoară lent, subteran, camuflați de năzuințele cele mai friești și mai justificate al omului, și izbutesc să infecteze, de la o vreme, corpul național, cu atât mai mult cu cât și ei pătrund acolo de unde cu greu pot să fie scoși : în suflete.

Dacă n'ar exista atunci și *reactivul instituțional*, desăgregarea s'ar produce uluitor de repede. Iată ideologia liber-

tară dela 89 ! In afară de aceia că era o anticipare utopică, s'a diluat și a dispărut și pentru că nu a fost însoțită de nici o instituție, pentru că în pură logică se credea că puterea intrinsecă și virtuțile ei absolute vor birui singure. Dezastrul nu s'a văzut imediat, s'a trăit cu aparențe și cu iluzii, și a ajuns vizibil abia... acum un deceniu sau două. La fel, comunismul : pornit deodată cu pași gigantici, a trebuit să facă în scurtă vreme drumul înapoi și, de astădată, însoțit de mijloace de așa natură că-l fac și ele imposibil.

Un cadru instituțional de ordine constrânge în permanență pe delicventul dela solidaritate (în toate înțelesurile ei înalte) să reintre în funcțiunea lui utilă națiunii și lui însuși.

Neapărat că fără atmosfera și tendințele spirituale, instituționalismul nu are nici un sens. Fără ele ar ajunge la o dictatură tiranică, infinit mai rea decât liberalismul. După cum nici spiritualismul etic, eroic etc., nu-și poate împlini menirea fără indispensabilul cadru de ordine adecuată principiilor lui. Astăzi, când viața socială demonstrează la fiecare pas o vastă divizune a muncii și își afirmă din ce în ce mai plin dinamica ei funcțională, pe mari categorii de activități cari trebuiesc considerate ca național utile, corporatismul este unicul sistem de ordine care o poate încadra în direcția ei nouă de profundă devenire.

Geniul lui Mussolini a înțeles dela început suprema sinteză a vieții sociale și a creat fascismul, ca ținută nouă, purificată, de viață (în sensul legionar, dar mai puțin sentimentul și etica creștină), și în acelaș timp și corporatismul, ca sistem de ordine asigurând circulația și evoluția spiritului fascist, care este și rămâne scopul. Mussolini nu a văzut antagonism, opoziție între fascism și corporatism, între spiritualism și instituționalism, ci o organică complementaritate.

La fel, între legionarism și corporatism nu există, substanțial, absolut nici o deosebire, ci totală coincidentă ; iar ca metodă pentru a obține „omul nou“ pentru care luptăm cu toții, noi conchidem că nu poate fi vorba de alternativă între legionarism și corporatism, ci numai de concomitență.

Gânditorul și luptătorul naționalist italian Mazzini avea ca deviză : „pensiero e azione“. Gând și faptă, spirit și instituție adecuată.

Deci : legionarism și corporatism. Oricare din termeni ar lipsi, din punct de vedere social opera este un compromis. Și doar nu asta așteaptă veacul cel nou, veacul nostru.

PE LINIA VREMII NOASTRE

17 Ianuarie 1937

17 Ianuarie 1937 va rămâne în istoria naționalismului românesc ca o dată deapururi sfântă. E ziua în care, pentru prima dată și neimpiedecat de autorități, sufletul poporului s'a înfrățit cu sufletul Legiunei.

Intotdeauna poporul a fost alături de suferințele legionarilor, și de nedreptățile pe cari aceștia le îndurau atunci când avea cunoștință de ele, dar intotdeauna poporul era dincolo de cordonul de jandarmi, încercuit de balonete, cari nu-l lăsau nici să se apropie nici să se manifeste.

Azi în fața sacrificiului fără seamăn a doi din cei mai buni fii ai Neamului, cordoanele de jandarmi s'au rupt și baionetele s'au plecat învinse. Neamul s'a topit cu Legiunea pentru prima dată în văzul tuturor și fără împiedecarea de totdeauna a stăpânirii.

Aceasta s'a dat biruită și rușinată înapoi, lăsând pe cei de un sânge să-și manifeste durerea, așa după cum străinii se retrag în clipele supreme, lăsând familia unui dispărut la căpătâiul lui.

E pentru prima dată când numele a doi legionari căzuți sunt rostite în acelaș timp de toți preoții bisericilor noastre și când pentru ei se înalță steaguri îndoliate pe străzile orașelor noastre.

La 17 Ianuarie 1937 s'au întâmplat toate acestea.

Am văzut tremurând de emoție până la lacrimi oameni în toată firea, am văzut mișcați până la zbucium și pe cei mai sceptici.

Gândurile noastre îndurerate se duc către cei dragi dispărutilor și toată simțirea noastră se cutremură la gândul acelor ființe nevinovate cari suferă și vor suferi.

Singura alinare a durerii lor nu o pot găsi decât gândind că cei căzuți, dacă trăiau, ar fi adus prin mințile lor luminate și prin sufletele lor întregi mult folos Neamului, dar dându-se pe ei au deschis larg, cu un ceas mai devreme, porțile legionarismului românesc.

ELENA MANOILESCU

Regionalismul amintirilor

În ziua de 7 Ianuarie d. Alexandru Vaida Voevod a venit să viziteze centrul de viață românească intensă și fecundă pe care îl constituie Minele Sorecani de lângă Cluj.

În fața funcționarilor, muncitorilor și țăranilor din întreaga regiune sosită ca să-l întâmpine, d. Vaida Voevod răspunzând cuvântului de bună venire pe care i l-a adresat d. profesor Manoilescu, a ținut o cuvântare din acelea cari nu se pot uita. De altfel, în viața oamenilor publici și în cariera lor de oratori, niciodată înălțimile de elocvență nu sunt atinse în mari împrejurări hotărâtoare și solemne și pe urma unor pregătiri temeinice a discursurilor, ci mai curând în circumstanțe de un ordin secundar, în cari o ambianță potrivită și un moment fericit concurează ca să dea oratorului inspirații spontane și nebănuite.

Dacă s'ar fi putut strânge stenografic tot ce a spus d. Vaida în fața acelor oameni modești de pe valea Almașului, cuvintele sale ar putea constitui un crez care ar merita să fie învățat pe de rost de tânăra generație românească.

Din comoara de gânduri cheltuite atunci am reținut însă mai ales unul. Este definiția regionalismului legitim și curat, al regionalismului permanent, nedespărțit de ființa omenească, care va dăinui totdeauna și care singur merită să dăinuiască ca fapt sufletesc: este acela pe care d. Vaida l-a numit cu un cuvânt atât de fericit și plin de farmec: „Regionalismul amintirilor“.

Este în acest cuvânt nu numai poezie și adâncă înțelegere omenească, dar și o definiție a unei concepții politice; este nu numai înălțime de grad dar și înțeleaptă învățătură.

Asemenea cuvinte nu se găsesc întâmplător și de către oricine; ele sintetizează o credință și clasifică un om.

L. N.

În al șaselea an

Nu este un lucru obișnuit ca o revistă de gândire politică și socială, care se păstrează strict pe o linie doctrinară, să pășească la noi, în al șaselea an al existenței sale.

Dacă e să ne întoarcem în trecutul nostru, abia ne-am putea opri cu gândul la revista socialistă CONTEMPORANUL, care a durat câțiva ani de zile. Cât privește VIAȚA ROMANEASCA, care a avut incontestabil și o anumită ideologie politică, ea s'a păstrat — de altminteri ca și CONTEMPORANUL — în mare măsură prin materialul său literar.

Iată de ce, ca revistă de pură doctrină politică, LUMEA NOUA este aproape fără precedent.

Cum se explică această durată și această ascensiune continuă a revistei noastre la care — facem acum o indiscreție — numai numărul abonaților se ridică la aproape trei mii?

LUMEA NOUA a apărut la începutul anului 1932 într-o

vreme în care în România toate metodele de guvernare își dăduseră examenul lor.

Metoda liberală fusese încercată dela războiu încoace în repetate rânduri. Metoda țărănistă înregistrase la capătul unor îndelungate iluzii populare un răsunător insucces.

Doar guvernarea de a doua a d-lui General Averescu dăduse în parte modelul unei gospodării oneste și cuminti. În schimb, o altă iluzie recentă, aceea a guvernării d-lui Iorga, se risipise prin îndrumarea ei prin oameni și metode care erau atât de departe de sufletul d-lui Iorga însuși.

Țara era la capătul experiențelor cu tot ceea ce îi putuse oferi lumea veche. Ea era doritoare de ceva nou și răscolitor, de o anticipare cu gândul asupra mântuirii sale.

De unde putea veni însă un gând clar de reînnoire?

La orizontul politic mijea lumina mișcărilor naționaliste. Vechea școală a d-lui Cuza și mai ales noua formație tinerească a d-lui Corneliu Codreanu constituiau un izvor de dinamism politic și dădeau singurele nădejdi, care ar fi putut reînvia sufletul românesc.

Dar mișcarea d-lui Cuza, doctrinară și intelectualistă, numai în motivările sale, lipsea total de viziune concretă în ce privește realizările statului românesc de mâine. Cât despre legionarism, el se păstra cu îndrăgălnicie pe linia eroică și nu încerca măcar să schițeze o doctrină pozitivă și o concepție precisă despre statul românesc.

Căci la vremea când a apărut LUMEA NOUA nu se ivise încă nici grupul *Axa*, nu apăruseră nici admirabilele articole pe care ION MOȚA le-a republicat mai târziu în volumul său „Cranii de lemn” iar d. Corneliu Codreanu nu se gândise să strângă gândurile sale în acea carte despre care am vorbit aici cu o atât de firească căldură.

Un ponor inteligent ca cel românesc, cu o clasă cultă doritoare de a ști ca a noastră, nu avea de ales în gândirea politică decât între frazeologia seacă a partidelor și între empirismul instinctual al curentelor naționaliste.

În asemenea împrejurări, un rol mare rămânea de implinit. Era un rol de informare și de orientare a intelectualității românești asupra ideologiilor noi, care își cuceriseră un loc victorios în lume.

Era un rol de întulre în forme concrete a destinului românesc.

Era un rol de creațiune în imagine a statului, a instituțiilor și a întregii fizionomii a societății românești, chemată mâine să împlinească acest destin.

Acest rol a fost implinit de LUMEA NOUA. De aceea publicul românesc cult a citit cu aviditate o revistă în care — în sfârșit — găsea conținut și substanță, o revistă în care ideile se grefau logic și organic în jurul unei coloane doctrinare fixe.

S'a dovedit odată mai mult un adevăr vechiu, verificat constant de câte ori e vorba de publicul românesc: *Românii sunt bucuroși să se ridice cu gândul cât mai sus dacă li se dă*

prilejul să o facă. Este falsă acea teorie umilitoare, după care avem un public inferior, cărui trebuie să-i servim alimente intelectuale inferioare „pe gustul său”.

Cititorul, cași auditorul unei conferințe, trebuie atacat totdeauna cu o notă mai sus decât nivelul său sufletesc și intelectual, pentru că numai așa poate fi atras ca un magnet spre propria lui înălțare.

Aceasta a fost metoda LUMII NOUI.

Nu ne pare rău de ea și de rezultatele sale. Am publicat de multe ori studii grele și obositoare. Ne-am dat seama de monotonia unor repetări obsedante a principiilor corporatiste de la baza doctrinei noastre.

Dar am voit-o conștient fiindcă scopul nostru nu era să plăcem, ci să instruiem; nu era să captăm, ci să înălțăm.

Astăzi revista noastră se așează în centrul ideologic al mișcării naționaliste românești. Ea este absorbită de tineretul cel mai bun al țării, care își găsește în ea pe canavaua idellor talmăcirea zbuciumului ei sufletesc și a cupidității ei intelectuale. Ea răspunde celor două năzuințe ale tinerilor de astăzi: dăruierea de suflet și setea de înțelegere.

De aceea, în clipa când privesc îndărăt spre cei cinci ani de drum ai LUMII NOUI, cred că pot spune scumpilor mei colaboratori, care i-au dat atât din sufletul lor: Fericiți cei ce *înțeleg* că aceia vor lumina drumul ostașilor Domnului.

Fericiți cei ce *știu* că aceia vor grăbi mântuirea neamului.

M. M.

Omagiu lui Ion Moța și Vasile Marin

Istoria fără strălucire a svârcolirilor noastre publice a înregistrat de curând, ca un cutremur neobicinuit al sensibilității colective, un fapt sfâșietor și sublim care trece puțin în legendă, și foarte sus, actualitatea destul de mediocră a zilei.

Lângă drama de eroism a celor două tinere morminte care încă nu s'au închis, literatura ocazională sau lauda hiperbolică riscă să apară ca simple vanități meschine și fără înțeles. Ne vom feri de ele, ca să putem sta cât mai aproape de răsuflarea obosită a morților acestora scumpe, cari ne vorbesc acum, străni, o altă limbă din lumea în care singuri au plecat, atât de voioși.

Tabloul nu se poate descrie și nu vom încerca s'o facem. Dar în timp ce în cea mai pasionată țară din lume, unde se întâlnesc toate exaltările soarelui și ale mării, abstracțiuni și principii s'au prăbușit peste bietețe vieți omenești — câteva inimi s'au aprins până la noi din marele foc și astfel mai mulți tineri români, soldați ai crucii ca în vechile noastre povești, au plecat să apere voluntar tot ce putea să constituie acolo, pe frontul iberic, comuna noastră umanitate rănită.

Au căzut în acest război ca o vastă tragedie modernă pe care nimeni n'ar fi putut s'o imagineze, și buni și răi. Unii ridicau în vârful armelor sângeroase abstracțiuni umflute de pa-

thosul urii și grele de barbă ideale idealuri ale prostiei; alții se găsesc și acum apărând acolo câteva lucruri esențiale — Dumnezeu, patrie, pământ, tradiții — din care sunt făcute eternitățile omenești: pe aceste înalte poziții spirituale au căzut doi oameni vii dela noi, Ion Moța și Vasile Marin.

N'au fost oamenii de rând, desigur, acești doi martiri ai unui război voluntar! Ion Moța, cu toată sfiala caracteristică pe care i-am văzut-o de două-trei ori, avea totuș o energie hotărâtă, ceva, în toată alura, ireductibil și grav, dar mai ales un cap cu adevărat glorios, cu o frunte înaltă pe care soarele își rezemase parcă razele cele mai fericite. Vasile Marin, pe care l-am cunoscut mai mult — prietenul meu de școală... — era desigur alt om. O inteligență ascuțită cu o iremediabilă tendință de epigramă, o formație literară care-i deșteptase simțul critic până la negație aproape, ceea ce-mi permitea mie în ultimul timp să-i necăjesc spunându-i că nu pricepeam prea mult trecerea lui atâta de bruscă la fanatism... Văd încă ochiul lui viu, mobil, în care se răsfăța nu știu ce râs, ironie, sarcasm și pe care, iară, mărturisesc că nu îl bănuiam de atât eroism.

...Vasile Marin, prieten ironic și delicat, — din zilele noastre de clasă, ca și, ma itârziu, de câte ori ne-am întâlnit, și când corpul tău destul de sigur și statura ta pe care o invidiam se comparau cu modesta infățișare a trupului meu debil, n'aș fi crezut că imi era dat să-ți scriu vreodată un elogiu funebru! Și iată destinul care mă așează acum la groapa ta cu această călmară și cu acest condei, singurul meu fel de a te onora. Iată-mă spunându-mi acum, melancolic și invins, că va fi fost în toată ființa ta ceva glorios și înalt de care, atunci când trăiai, m'am apropiat atât de puțin!

Aceași soartă biruitoare i-a înfrățit totuși în doliul cel mai frumos pe Ion Moța și pe Vasile Marin.

Dar în ceasul acesta de amintire, când umbrele celor doi morți se ridică lângă masa mea de lucru, atât de aproape, atâta de viu, ca accente solemne și triumfale de Bach, atâta de mult încât mi-e aproape imposibil să mă gândesc la ei ca la simpli oameni cari au fost — când am glumit ultima oară cu Vasile Marin?.. — simt că aceste palide umbre au venit numai să-mi spună că există într'adevăr la noi, în casa noastră, virtuți latente, grandori pe care nu le cunoaștem. Apariții de exaltare și nedefinite bucurii, în acest doliu imens.

Și am îndrăzni astfel să sperăm, prieteni morți cari ne-ați învățat eroismul, că din cântecul acela lugubru cu care bulgării de pământ vor cădea și peste gropile voastre, pentru ca cei puțin flacărele cari ați fost să nu fi ars inutil — aș vrea într'ăvâr să se ridice până la noi, din drama care vă îngroapă, din focul pe care l-ați aprins, fumul de jertfă al marilor vieți sacrificate. Să simțim toți cum fâlfâie peste noi viu și înalt, misterul luminos al altei României — pentru care ați murit.

Doi băieți viteji

Cu toate supărările sale trecătoare care li fac să fie câteodată nedrept, d. Iorga rămâne marea autoritate a neamului.

Cuvintele sale grele ca acele pe cari le scrie istoria însăși, recunosc și consacră totdeauna orice faptă mare și nobilă românească...

Iată rândurile pe care le-a scris d. Iorga despre „cei doi băieți viteji“ din Spania în „Neamul Românesc“ dela 19 ianuarie :

Luptând pentru credința lor creștină și pentru cinstea poporul lor, pentru ce este etern, scump și curat în latinitatea nebolșevizată, doi tineri Români, doi băieți viteji. Moța și Marin, au căzut înaintea Madridului apărat de Roșii.

Când, în zilele din urmă, îndepărtăm știrile de o monotonie desăvârșită, în ciuda măcelului zilnic, cu privire la ce se petrece, în miez de iarnă, acolo în nenorocita Spanie, nu ne gândim că între aceia cari și-au dat viața luptând pentru cauza cea bună erau și acești doi fi ai ferii noastre.

Prinși de un entuziasm care se cere condus și nu înăbușit, pentru că altfel rămîne celalt entuziasm, contra căruia Statul nu poate lupta îndeajuns și mai ales singur, încălziiți de o idee căreia i se închinaseră întregi, ei și-au zis că e preferabil, decât să facă în România însăși o agitație care nu-i aduce totdeauna bine, să meargă acolo unde nu sînt discursuri și demonstrații de stradă, ci omul stă în fiecare clipă în fața morții pentru ce crede el că e sfințit și mare. Și — au căzut.

Cine știe ce va ieși din cumpăta furtună care s'a abătut asupra depărtatului pământ latin unde se varsă sînge din toate rîurile unui nobil neam. Dar, dacă vre-o dată vom vedea Spania cum a fost, cum trebuie să fie, se va putea spune la noi, cu înduioșată mîndrie, că pentru aceasta au curs cîteva picături din sângele scump ai tineretului nostru.

N. IORGA

Convertiri de ultima oră...

După inflăcărea entuziastă a tineretului pentru ideea națională și pentru purificarea morală a poporului, mai toate partidele, așteptând întâi ironic să vadă eșecul ideologiei noi, se frămîntă acum ca să organizeze în grabă o cât mai onorabilă trecere a vadului, pe țărmlul celălalt...

Dar celace încearcă acum vechile partide politicianiste, nu este decât un camuflaj. Aparența nu trebuie să înșele pe nimeni. Dacă vedem astăzi cu uimire că aceste partide se proclamă „adevărat“ naționaliste și pretind că ele au să realizeze o ordine morală, totul este o tactică bună, poate, pentru masele ignorante, de altă dată, dar fără nici o putere în fața rândurilor disciplinate de luptători naționaliști, cari au crezul lor moral și nu crede că cei cari „au greșit“ atîta vreme s'au lecuit tocmai acum...

Rândurile acestea cresc, cresc în fiecare zi, în dauna par-

tidelor cu anumite concepții și moravuri, cari, orcât s'ar mai sbate, sunt în agonie!

Convertirile sunt totdeauna dubioase. Lumea nouă de mâine se întemeiază pe convingeri, nu pe compromisuri. Așa încât...

CHR. P.

Problema țărănească și corporatismul

Salvarea țăranilor din mizeria în care se zbat se va putea face mai bine prin organizarea lor pe breaslă pe deasupra partidelor politice, organizare ajutată de o reformă constituțională.

De exemplu: Dacă țara ar fi guvernată după ideea și programul corporatist al d-lui prof. M. Manoilescu nu ar mai fi nevoie de atâta timp cât necesită organizarea tuturor țăranilor prin ei înșine fiindcă, în Parlamentul corporatist fiecare breaslă va fi reprezentată proporțional, cu numărul și contribuția ei la sarcinile și existența Statului.

Țăranii fiind siliți astfel să-și aleagă reprezentanții dintre ei, această parte a problemei țărănești va fi rezolvată foarte practic și repede.

Cât privește partea doua a problemei: salvarea țăranilor din ghiarele politicianilor, și aceasta va fi rezolvată în cadrele programului corporatist prin faptul că: fiecare breaslă trimițându-și reprezentanții în Parlament dintre membrii ei, fiecare va trebui să-și caute de meseria lui, pentru ca prin muncă să fie vrednic a fi ales reprezentant al breslei.

Iar partea treia: reducerea dărilor prea exagerate ale țăranilor și înlesnirea unui trai mai omenos pentru ei, va rămâne în sarcina reprezentanților din Parlament, spre a o rezolva prin legile ce vor da țării.

„Liga Național-Corporatistă” totuși nu atrage în cadrele ei pe țărani, fiindcă țăranii încă nu au ajuns gradul de cultură ce li se cere pentru a cunoaște binefacerile ce ar rezulta dintr-o guvernare corporatistă și fiindcă țăranii se iau mai mult după vorbe ademenitoare și mincinoase, de care programul „Ligei” este lipsit.

(extras din *Cuvântul Satelor*, 20 Dec. 1936).

GHEORGHE CIURCEA

România după Montreux

Prin două articole succesive, apărute la mijlocul lunii Ianuarie a. c., ziarul „Universul” a atras laconic atențiunea asupra poziției de curând creiată țării noastre, la Marea Neagră, prin convențiunea semnată la Montreux.

Opinia publică și în deosebi conducătorii noștri politici vor fi rămas desigur adânc preocupați de această chestiune.

Căci dacă politica externă a unui stat trebuie să se facă sub comandamentul factorilor sufletești ai națiunii, care să aibă astfel coeziune și elan în fața pericolului și a furtiei, nu mai puțin ea trebuie să țină seamă și de factorii reci, mate-

riali, cari pot asigura sau pot stânjeni, — dacă nu chiar compromite, — victoria.

Din acest punct de vedere problema țării noastre la Marea Neagră a căpătat prin susnumita convențiune premise noi :

Marea Neagră, mare liberă până acum, sub regimul garantat de comisiunea internațională instituită prin tratatul dela Lausanne, a devenit, prin convențiunea dela Montreux, o mare închisă, sub suzeranitatea și autoritatea politică și militară exclusivă a Turciei.

În virtutea acestui nou regim Turcia a căpătat dreptul de a fortifica ambele țărmuri ale Dardanelelor, ceace a și făcut între timp într'un ritm și în condițiuni tehnice moderne.

Totodată i s'a recunoscut dreptul și autoritatea de-a închide trecerea prin aceste strâmțori redevenite deci azi mai inexpugnabile decât eri, atât în caz de război, cât și în caz de primejdie de război.

Pentru a obține acest regim de-o gravitate cu totul surprinzătoare, Turcia a provocat conferința dela Montreux în plină tensiune internațională în Mediterana între Anglia și Italia.

Din această pricină, Italia, deși semnatară a convențiunei dela Lausanne, nu a participat la conferința dela Montreux, iar Anglia, făcând rezerve oratorice, a aquiesat în fața blocului turco-sovietic, sprijinit de Franța...

Țara noastră, încadrată mai ales în acea epocă într'o politică externă condusă de titularul de atunci al acestui departament, a făcut de formă rezerve de elementar bun simț, dar autoritatea marilor noștri aliați desigur că ne-a impus și ne-a depășit...

Astfel încât astăzi ne găsim pe acest front de eventuală luptă și de eventuale necesități de aprovizionări militare, atât în timpul unui războiu, cât și în caz numai de pericol de război, sub dependența inexpugnabilelor strâmțori fortificate de Turcia.

Iar dacă este adevărat că avem cu Turcia un pact de amicitie interbalcanic, este însă mai devărat, mai real și mai operant desigur, în caz de conflagrație, pactul dintre Turcia și Rusia...

Din acest punct de vedere amintirea dramaticelor odisee ale aprovizionărei noastre militare, în marele războiu, prin mările nordului, din cauză că Dardanelele n'au putut fi forțate de flota aliaților, între cari atunci figura și Rusia, trebuie să fie plină de învățăminte.

A-tout-ul politic și militar pe care Sovietele l-au câștigat împotriva noastră, în Marea Neagră, la Montreux cu sprijinul Franței, se vedește de astăzi chiar ce forță reprezintă.

Vase de război și de material de război sovietic, circulă între Marea Neagră și Mediterana nestânjenite de Turcia, deși „primejdie de războiu“ necontestat că este din pricina focarului aprins în Spania.

Dacă strâmțorile Mării Negre sunt deci, astăzi, — sau vor fi până mâine, — gata fortificate, cu toată tehnica modernă și cu aprovizionarea proprie, precum și cu aceea liberă de-a

fi făcută pe Marea Neagră, de soviete, dilema care se pune țării noastre este pe cât de simplă, tot pe atât și de brutală.

Iar cea de a doua alternativă, pentru a ne descătușa, trebuie să fie cu atât mai serios luată din timp în considerație, cu cât axa Berlin-Roma se prelungește la sud cu controlul Adriaticii de către flota Italiei.

FLORIN ZAHARIA

Sinuciderea prin decrete-legi

La prezentare spre ratificare a unui volum întreg de decrete legi d. Manolescu a ținut în Senat un discurs al cărui final îl reproducem mai jos :

Intrebarea care se pune, este aceasta : *dacă d-vs. înșivă nu credeți în instituțiunile d-vs. cum vreți să creadă alții ?*

Lucrați pentru inamicii regimului parlamentar: pentru inamicii *de fapt* și pentru inamicii *doctrinari*. Fiindcă acel care are cinstea să vă vorbească s'a înscris printre cei din urmă, desigur nu poate să constate decât cu bucurie că a căpătat un material mai mult pentru a dovedi caducitatea întregului regim parlamentar în forma actuală.

Dar vă întreb ce se va întâmpla cu d-vs. mâine și dacă nu mâine, *poimâine ?*

Fiindcă, dacă nu mâine, poimâine vom avea un regim care să se inspire din principii noul, un regim care să lase la o parte ficțiunea parlamentară ca produs al votului universal, un regim care să fie clădit pe metode de urgență pentru ridicarea națiunii acesteia, multă vreme ținută în mediocritate, un regim care va avea o îndrăzneală în fapte egală cu curățenia inimii sale.

Dacă vom avea un regim care să-și ia curajul ca să ridice această țară prin metodele noul care s'au manifestat din Orient până în Occident, din Turcia până în Portugalia, dacă vom avea un asemenea regim care nu va lucra ca d-vs nici cu legi, nici cu decrete legi, ci care va lucra numai *cu decrete*, — și poate va lucra mai bine numai *cu decrete* ! — care va fi atunci baza morală, baza politică a rezistenței d-vs.? Ce veți invoca d-vs. pentru a combate un asemenea regim ? Consecvența d-vs.? Superioritatea metodei *dv. pe care nu ați aplicat-o* și pe care nu ați încercat măcar s'o aplicați ?

Nu ați încercat să guvernați potrivit principiilor partidului d-v. nici în ce privește libertățile, nici în ce privește principiul respectiv.

Nu ați avut nici măcar mângâerea să fiți învinși pe o chestiune care ar fi fost urmarea consecvenței dvs.! Și din ziua aceea ați surpat singuri regimul pe care credeți că-l susțineți, că-l apărați !

Dealtfel, într'un regim constituțional în care ficțiunile și ipocrizia sunt atât de curente, o inconsecvență mai mult nu ia o notă de tragism.

Eu îndrăznesc totuși să socotesc, că prezentarea aceasta masivă și brutală a unei colecțiuni de decrete legi, atât de importante și atât de puțin îndreptățite de a fi trecute pe calea

aceasta, va avea grave urmări asupra regimului parlamentar actual din România.

Nu voi fi din acei care să plângă dacă ne vom apropia odată mai mult de ziua cea mare a revoluției naționale și a marelor transformări naționale.

Dar în ziua acela să vă gândiți că acest volum greoi a căzut ca o lespede de mormânt pe un regim pentru totdeauna perimat.

Iluzia răposatului

În fiecare zi dacă ar fi să scrie cineva despre defectele Statului actual, în fiecare zi ar găsi atâtea exemple că nu ar ști pe cari să aleagă mai întâi.

Statul de astăzi este deopotrivă neadecuat chestiunilor mari, ca și celor ruici, în politică la fel ca în economie, în viața spirituală, ca și în cea practică socială.

O dureroasă aducere aminte ne-a pus în față gestul, frumos în sine, al răposatului Jean Mihail de a-și testa *toată* averea în favoarea Statului, cu gândul ca acesta să înființeze câteva școli practice de agricultură, o universitate specializată la Craiova, să clădească instituțiuni de binefacere ș. a. m. d.

A lăsat ca executor testamentar pe un alt mare bogătaş, pe d. ministru dr. C. Angelescu, așa încât nici prin gând nu ar putea trece cuiva că se instrăinează ceva din imensa avere a lui Jean Mihail.

Dar Statul a luat banii, pe toți cât a putut să-i mai găsească, încasează veniturile, a desfăcut unele bijuterii și lucruri de valoare. Banii s'au amestecat cu banii Statului și au dispărut: s'au cheltuit. Iar bieții olteni tot așteaptă *inceputul* de înfăptuire al instituțiilor pentru care răposatul Mihail și-a lăsat averea întreagă. Fără îndoială că nu este ușor să înființezi câteva școli și spitale, chiar când ai gata banii cari-ți trebuie, dar noi ne îndurerăm văzând că Statul *nici nu se gândește* la așa ceva. Școli tehnice și spitale ne trebuie nouă ?...

Nu putem pricepe de ce omul cu averea fabuloasă Jean Mihail, nu a ridicat *ei*, cât a trăit, școlile și spitalele pe cari a lăsat să se ridice Statul !... Ar fi avut și mulțumirea sufletească de a vedea înfăptuită opera de binefacere și nu ar fi murit cu aluzia că totuși este un om darnic și înțelept. Nu cunoștea Statul, dar avea o scuză : era mereu deputat.

CHR. P.

Revelația jertfei

Frumusețea și valoarea ideilor e asemănătoare poate cu cea a florilor : întreaga măsură le-o dă cadrul în care sunt situate.

Cu atât mai mult jertfa vieții, prin moarte, își găsește deplina valoare și linia pură a simbolului, după clipa și după împrejurarea în care s'a împlinit.

Orice jertfă e o fărâmă pământescă din Dumnezeu.

Iar ca să fie și mântuitoare, Dumnezeu e Acela care hotărăște clipa și altarul de pe care ea trebuie să se înalțe ca fiacără dreaptă spre cer.

Isus, ca să moară răstignit pe crestele Golgotei, voința Tatălui Său a fost, pentruca astfel jertfa Mântuitorului să rămână peste secolii și milenii mai pilduitoare decât dacă ar fi căzut, ucis de vrăjmași și fariseii credinței, la o margine de drum sau în ascunzișuri de pădure.

Iar Pilat din Pont și sutași săi, purtându-L cu crucea în spate și răstignindu-L, n'au fost altceva decât însăși unealta Dumnezeiescului Părinte pentru împlinirea jertfei de mai înainte astfel hotărâtă...

Tot așa astăzi, în zilele noastre, cei doi frați de sânge și de tinerețe, cari-și sortiseră de mult viața unei jertfe, — ca și atâția alții din Ordinul lor, — și pe care Dumnezeu s'a plecat să le-o primească, — murind acolo, departe, către El cu ultima zăcnire a inimei, nu și-ar fi putut dori desigur o moarte mai frumoasă și mai plină de simbol.

Astfel încât în însăși potrivirea acelei clipe și a acelui loc pentru împlinirea jertfei lor, stă deplina mărturie a voinței lui Dumnezeu de-a le așeza în așa chip jertfa în fața veacurilor și a neamurilor, încât să fie o veșnică revelație.

Revelație în deosebi pentru neamul nostru pe care ostașul căzut la datorie pe malul înghețat al Nistrului, tânărul legionar ucis mișelește pe când se închină la mormântul unui camarad care-i precedase jertfa, sau comploturile contra statului nostru creștin și național, — îl lăsaseră încă orb în fața sensului marelui înfruntări a Negăției, împotriva lui Dumnezeu.

În jertfa creștină în primul rând, — a celor doi legionari, — ceiace se revelează e deci, că lupta cea mare a noastră trebuie dusă, în adevăr, în prim rând în numele lui Dumnezeu și pentru salvarea cultului și a simbolurilor Sale între noi și prețutindenea pe pământ.

Biruind Dumnezeu și Credința, biruie de la sine Neamul și Statul Național.

Nu oare mai cu seamă prin Dumnezeu și prin Credință neamul nostru și-a păstrat ființa sau a biruit în războaie, alcătuiind totdeauna un stat, sufletește și național, unitar chiar peste hotarele politice care-l fracționaseră ?

Astăzi, însă, când și hotarele s'au întregit într'un stat unitar, dar în schimb i se macină, din 'năuntru și din afară, unitatea sufletească și spirituală, pentru a se ajunge la totala lui dominare politică și economică, — orice alte căi de rezistență și reacțiune sunt mai lungi și mai complicate pentru a se ajunge la reconstituirea națiunii-bloc, decât tot calea sufletului în primul rând.

Și asta numai printr'o reaprinsă Credință creștină strămoșească și printr'o Biserică scoasă din umbra decadențelor, la lumina autorității morale și naționale.

O pioasă evocare

Eroi adevărați pășesc în Nemurire așa cum au făcut-o Ion Moța și Vasile Marin.

Jertfirea lor totală uimește până la împietrirea lacrimii în pleoape; iar supremul omagiu le este dăruit prin vorbe cât mai puține.

Când eroismul lor a fost Fapta, cascada vorbelor constituie o impietate.

Deci scurte cuvinte...

Pe Ion Moța nu mi-a fost hărăzit să-l cunosc personal, însă îl am în sufletul meu așa cum îl are orice român, așa cum a știut el să-și desvâlănie sufletul în dragostea lui de mare patriot și bun creștin.

Pe Vasile Marin l-am cunoscut de mult, de atunci când își căuta făgașul vieții sale de mai târziu. M'a apropiat de el prin darul bunei cuviinți și a modestiei ce-l caracteriza sufletul lui. Cuvinte măsurate și gesturi puține; iar ochii îți așteptau privirea în adâncul lor, fără să-și dea seama că le descoperi ceva mistic și de nepătruns prin ceace ei păzeau ca un tezaur.

Destinul eroului de astăzi păstra încă de pe atunci neprihănită flacăra mistică a jertfei lui viitoare pentru Hristos, Națiune, Rege și Căpitan.

Am răscolit trecutul și abia astăzi descifrez misticul ochilor lui. Când durerea mă copleșește mai adânc, liniștea desăvârșită mi-o dă amintirea privirilor sale pe cari le voi păstra în suflet ca un îndreptar al faptelor mele de viitor.

Ultima dată — coincidență bizară — l-am văzut într-o sală de cinematograful de pe bulevardul Elisabeta. Se proiecta un jurnal în care se reprezentau scenele de exaltare ale eroilor din Alcazar, după cucerirea Toledo-lui. Din a treia bancă, în urma mea, — a răbufnit primele aplauze, cari apoi au răscolit altele în toată sala prin acea solidaritate nevăzută. Inșă simțită de toți cei ce iubesc Crucea și pământul strămoșilor lor. În pauză m'am întors să văd cine a fost inițiatorul și mi-am întâlnit privirile cu ale lui Vasile Marin, îmbrăcat în cămașa verde a credinței lui.

Abia acum îmi explic de ce în acele clipe privirile îi erau înflăcărâte, așa cum nu le-am văzut niciodată până atunci.

Încă din acele momente destinul începea să-i descătuseze lanțurile, cari îl țineau închis de mult tezaurul de viitoare jertfă a ființei lui, în tranșeele dela Mahadahonda, în aceeași viziune și batere de inimă pe care i-a inspirat-o camaradul lui, Ion Moța, care se „apropia de Dumnezeu prin faptele vieții sale“ — așa cum scria venerabililor săi părinți, în drum spre front, — împrăștiind, într-o supremă sfortare, consacrarea victoriei dela 4 Ianuarie 1937, prin cuvintele: „Roumanie, Espagne, Latinité, Christ“.

MIHAIL C. ZAHARIA

Expoziții

În sala „Ileana“ s'a deschis expoziția de pictură a d-nei Otilia Mihail Otetelișanu. Eram obicinuiți în ultimul timp să

considerăm drept expoziții de pictură o etalare de pânze multicolore, în care desenul e aproape întotdeauna inexistent, în care a dispărut cu totul ceea ce se numește „culoare“ și „lumină“ în pictură.

De aceea expoziția d-nei Oteteleşanu este o baie de estetică vizuală pentru cei ce o vizitează.

Pleci de acolo ducând în minte, în suflet și în ochi minunatele pânze, din cari se desprind colțuri ale României de altă dată, vechi case boeresti, mănăstiri uitate, ziduri ce stau să cadă, bisericuțe ascunse în munți, toată România trecută și uitată cu ce are mai bun și mai frumos, cu lumina ei minunată, cu căldura și parfumul trecutului și al tradiției ei.

Rămâi privind în delung o pânză și uii că nu-i aveau, uii că ai în față un tablou și nu poți crede, că un penel poate reda într'atâta, căldura și farmecul unui loc și mai ales pe acele al unui trecut îndepărtat.

Se mai desprind apoi colțuri din România de totdeauna, din România de ieri, de azi, și de mâine; vărfuri minunate de munți, adevărate cetăți ale Domnului, maluri stâncoase în cari se sparg valurile spumoase ale mării, țărani pe holde și la munca câmpului, zări întinse Românești și câte un falnic stejar umbrat dat de Dumnezeu celor ce lucrează în arșița zilelor de vară.

România așa cum a fost și așa cum este, cu ce are mai bun, mai frumos, mai etern, mai atrăgător și mai plin de farmec, așa ne-o înfățișează d-na Otilia Oteteleşanu în pânzele sale pline de lumină, de culoare și în care atmosfera te cucerește și te duce cu ea departe, în trecutul nostru uitat, dar atât de minunat reînviat de arta neîntrecută a d-nei Oteteleşanu.

Expoziția sa e o desfătare pentru ochi și o bucurie pentru sufletul celor ce simt românește, căci pânzele d-nei Oteteleşanu sunt pânze românești, prin subiectul lor, dar mai ales prin lumina, culoarea și atmosfera pe care o răspândesc.

E. M. M.

România-Mexico

În după amiaza zilei de 1 Ianuarie 1937, Postul Radio Roma — pe undă de 25 metri — a anunțat că în ziua de 31 Decembrie 1936 Parlamentul Mexican a votat noul Cod Penal.

Am făcut o reflecție... răutăcioasă față de coincidența dintre data votării Codului Penal Mexican și punerea în aplicare — a doua zi 1 Ianuarie 1937 — a noului Cod Penal în România.

Și suntem convinși că bilanțul articolelor din cele două Coduri este în deficitul Codului Penal românesc, deși nu cunoaștem textul celui mexican.

Sunt însă atâtea incoerențe, anomalii și texte susceptibile de rezultate cu totul opuse scopului propus în Codul Penal românesc, încât afirmațiunea noastră nu este hazardată.

O critică mai amplă va fi făcută la locul și la timpul său, adică în noul Parlament, care va avea misiunea să îndrepte cel puțin în parte marile lui lacune, și mai ales textele cari se acomodează și oferă posibilități de șantaj tipic.

Este regretabil că prin pripeala întocmirii lui s'a adumbrat

patriotica dorință Regală de a se începe cu un ceas mai devreme unificarea legislativă a țării întregite prin făurirea Codului și Procedurii Penale.

Și tocmai acest motiv impune datorlia viitorului Parlament de a-l corija și făuri cât mai desăvârșit, așa cum merită să-l îndeplinească un „Cod Penal Carol al II-lea“.

În ce privește Procedura Penală, ea este un prilej fericit pentru delincvenți de a întârzia judecarea proceselor lor, în ședință publică, și a sabota definitivarea ordonanțelor de trimitere în judecată.

După o aprofundare a acestor Coduri, constăți cu mâhnire că rezultatul a fost exact contrar cu scopul propus.

Deci, până la venirea altor timpuri, dacă ne este indiferentă isprava Parlamentului Mexican, ne interesează aceea a Parlamentului Românesc, chiar când acesta își trăește... ultimele zile.

UN AVOCAT PLEDANT

O mare operă românească

În anul ce vine va începe să apară, sub direcția d-lui Sextil Pușcariu, marele *Atlas Linguistic Român*. În curs de opt ani limba noastră a fost studiată de d-nii Sever Pop, conferențiar la Universitatea din Cluj și Emil Petrovici, profesor de filologie slavă la aceeași Universitate, în 380 de sate pe toată întinderea României și dincolo de hotarele țării, la Românii din Grecia, Albania, Iugoslavia, Bulgaria, Ungaria, Cehoslovacia și Uniunea Sovietică. Cele două chestionare pe baza cărora s'a cules un material extraordinar de bogat, cuprind 7000 de cuvinte. O mulțime de elemente latine, dispărute din limba literară, vor apărea pe cele câteva mii de hărți ale Atlasului, care dă și fotografiile de mare valoare pentru studiul etnografiei.

Abia acum, când alături de atlasele lingvistice existente sau în curs de apariție, ale Franței, Cataloniei și Italiei, îl vom avea și pe al României, vom cunoaște imaginea completă a romanității.

Apariția Atlasului Linguistic Român, pe care va trebui să se întemeieze de acum înainte orice cercetare asupra limbii noastre și asupra limbilor romanice în general, a fost salutată cu entuziasm la noi și în străinătate. D. Jacob Jud, profesor la Universitatea din Zürich spune despre această „mare realizare științifică“ („wissenschaftliche Grosstat“) că „începe un capitol nou nu numai în lingvistica română, ci și în cea internațională“.

Cei ce abonează Atlasul până la 15 Februarie 1937, se bucură de o reducere de 40 la sută, plătind un volum de 4500 lei. (Lucrarea întreagă va avea 10 volume și va fi terminată în 8 ani). Celor ce nu-și pot procura această operă monumentală, le recomandăm *Micul Atlas Linguistic Român*, care redă răspândirea cuvintelor pe hărți sintetice colorate, de format mic. Aceasta va costa 1500 lei de volum (200—250 hărți).

Doritorii de a-și procura Atlasul se pot adresa Muzeului Limbei Române din Cluj, strada Elisabeta 23, de la care vor putea cere și prospectul bogat ilustrat.

Anul VI, Nr. 2-3

LUMEA NOUĂ

Februarie - Martie 1937

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Descătuşare

de MIHAIL MANOILESCU

Nimeni nu ar putea crede că într'o epocă în care comunicațiile dintre oameni se pot face cu atâta ușurință și în care mai ales gândul poate fi multiplicat și transmis cu frenezie, — în epoca ziarelor cu tiraje de milioane și a radiofoniei, — să mai fie adevăruri elementare ascunse și situații nevăzute de masele și chiar de elita unui popor.

Dar, se vede că, după cum vorba este dată omul ca să-și ascundă gândul, tot așa și presa cu anexele ei de difuzare este dată popoarelor ca să-i ascundă anumite adevăruri.

Și așa, se ajunge câteodată la un mare moment național când un neam întreg își dă seama că a ignorat în chip inconștient faptele cele mai evidente și că, mai ales, n'a fost în stare să deslege tâlcul lor adânc și mișcărilor ascunse care le-au produs.

Un asemenea moment de desmeticire, de revelație, de iluminare colectivă și de descătușare, trăește poporul românesc astăzi.

Vreme de două decenii dela război încoace, atâția oameni, chiar din cei mai buni fii ai acestei țări, care au trăit normal și cu ochii deschiși n'au înțeles cât de hotărîtoare este în viața noastră politică și economică influența străinismului, cât de mare este puterea unor anumite forțe ascunse și cât de conștient este condusă lupta pentru aservirea neamului românesc.

Desigur că toți acești oameni de bună credință au fost victima celei mai mari slăbiciuni a românului care este bunătaea. Românul nu poate crede anumite lucruri prea urite, prea diabolic întocmite și prea perseverent urmărite. El judecă pe celelalte popoare după el însuși, fiindcă el nu se simte capabil nici de ură, nici de o meșteșugită împresurare a dușmanului și, mai ales, nici de vre-o perzistență diabolică în urmărirea lui.

Acum însă a venit ziua trezirii. Trebuie să ieșim din zo-

dia Bunătății — care este, pentru popoare, așa de aproape de acea a Prostiei — și să intrăm în zodia Apărării.

* * *

Românul trebuie să se întoarcă întâi în sufletul lui propriu și să cerceteze tot ceea ce o lungă infiltrație de învățături tendențioase i-a răvășit într'insul. El trebuie să se desbارة de acel umanitarism plângăreț pe care ajunsese să-l socotească drept un semn de distincție sufletească. El trebuie să smulgă din ființa lui tot artificialul unor teorii care vreau să facă din toate instituțiile seculare: religie, patrie, Domn, familie, simple „minciuni convenționale“.

El trebuie să nu se mai rușineze de a se închina trecând prin fața unei biserici, nici să nu se mai teamă de ridicol mărturisind că este un soț credincios.

Toată ironia și zeflemeaua care îmbracă ca o formă lașă a urei, instituțiile noastre tradiționale trebuie aruncată ca o rugină a sufletului.

Și, după această cercetare și revizuire lăuntrică, românul și mai ales gânditorul român, trebuie să se întoarcă, — după exemplul lui Cogălniceanu, al lui Eminescu și al lui Aurel Popovici, — în afară. El trebuie să ia, rând pe rând, fiecare instituție și fiecare sector de activitate națională, să-și verifice din nou încheeturile și spiritul său intim și să-și dea seamă în ce măsură străinul și-a vărsat acolo, în chip metodic și plănuit, intențiile lui distrugătoare.

El trebuie să treacă, — cum a făcut Germania de astăzi, — printr'o flacără purificatoare, toate faptele culturii, cărțile, academiile și institutele de tot felul. El trebuie să pătrundă în sălile de clasă, dela odăile scunde ale școlilor de sat, până la aulele universităților. El trebuie să intre în redacțiile ziarelor ca și în laboratorul radiofonic din care se atinge prin unde sufletul poporului și să controleze totul, prin prizma spiritului național. El trebuie să pătrundă în culisele teatrelor, în cabinele operatorilor de cinematograf și oriunde sub orice formă se adresează cineva sufletului colectiv al națiunii, pentru a întreba cine lucrează acolo și ce marfă sufletească desface.

Însfârșit trebuie să intre cu vigoare în uzine, în fabrici în șantiere, în mine și în contoarele băncilor, pentru a afla ce se plămădește, ce se dospește și pentru cine se coace pâinea muncită de un popor întreg.

Și, înainte de a-și pune probleme de plus valută și de împărțeaală între patroni și muncitori, să-și puie problema dreptului românesc la stăpânirea utilajului național de producție și asupra structurii întregii noastre vieți economice.

Când un român, desmormit și deslegat din viața teoriilor

care le-au dezarmat până astăzi, își va isprăvi acest drum circular în jurul orizontului vieții noastre naționale, nu va putea să se întoarcă decât îngrozit de tot ce i-au văzut ochii.

Și la lumina acestei zguduiri va trebui să strige ca un halucinat în fața unei mari revelații :

Îți mulțumesc, Dumnezeule, că mi-ai descătuișat mintea.
De acum știu ce-mi rămâne de făcut.

Omenirea la o nouă răscruce

de Ing. CRISTEA NICULESCU

„La început era cuvântul...”

Nu trebuie să fie cineva prea adânc observator, pentru ca să-și dea seama că tot ce se petrece în jurul nostru nu este decât înclăstarea supremă în lupta dintre materialism și idealism, luptă ce s'a mai dat în decursul vremurilor și din care totdeauna idealismul a ieșit biruitor. Omenirea, în mersul ei înainte, se găsește azi la o nouă răscruce. Apuca-va la stânga, ori la dreapta ?

Vom reaminti cititorului de prima luptă de acest fel, aceea de care pomeniște legenda biblică, sub forma luptei dintre Dumnezeu și diavol, dintre lumină și întuneric. Vom trece la cea de a doua luptă, aceea dată în timpul eșirii din Egipt a Evreilor și în care Moise a trebuit să sfarme materialismul, întruchipat prin vițelul de aur, întronând stăpânirea Domnului prin cele zece porunci.

„Moise a văzut că poporul era fără frâu..., căci Aaron îl făcuse să fie fără frâu spre batjocura vrășmașilor săi. S'a așezat la ușa taberii și a zis : „Cine este pentru Domnul, să vină la mine“. Și toți copiii lui Levi s'au strâns la el. El le-a zis : „Așa vorbește Domnul, Dumnezeul lui Israel : „Fiecare din voi să încingă sabia ; mergeți și străbateți tabăra dela o parte la alta și fiecare să omoare pe fratele, pe prietenul și pe ruda sa“. Copiii lui Levi au făcut după porunca lui Moise și aproape trei mii de oameni au pierit din popor în ziua aceea“.

Vom trece apoi la cealaltă luptă, la lupta pe care a dus-o Mântuitorul : „Nu strângeți comori pe pământ, ci în cer“. „Nu numai cu pâine, ci și cu cuvântul lui Dumnezeu trăiește omul“.

Și după cum, în vremea lui Moise, Aaron îmbibase poporul de materialism, îl făcuse să fie fără frâu — cum spune Biblia — tot astfel după aceea cărturarilor și fariseilor întorsese iarăși poporul pe calea materialismului.

Casa Domnului fusese schimbată în loc de negoț, unde negustorii și zarafii își întindeau tarabele lor. Nu mai era omul legat de jurământul pe templu, ci de cel pe aurul templului.

Intreaga vieată pământească a Mântuitorului a fost numai o luptă pentru stărpirea materialismului întronat de farisei, cărora le-a spus : „Inconjurați marea și pământul ca să faceți un tovarăș de credință ; și, după ce a ajuns tovarăș de credință, faceți din el un fiu al Gheenei, de două ori mai rău decât sunteți voi însăși“. Și în lupta care s'a dat, materia a putut înfrânge materia ; Mântuitorul a fost răstignit pe cruce. Dar la urma urmelor spiritul nu a putut să nu înfrângă materia. Ca pulberea ce la foc dela pulbere, vâpala creștină, a cuprins pământul ; iar tovarășii de credință ai fariseilor, ca niște ciumați, au fost împinși în Ghetto-uri.

Cu vremea însă, materialismul a început din nou să se lăfăiască la lumina zilei, și, când au năvălit barbarii, au găsit lumea Apusului coaptă pentru a cădea din nou în întuneric. Și iarăși, după o vremelnică stăpânire a întunericului, lumea s'a trezit prin acea Renaștere, care va străluci dealungul veacurilor.

În fine secolul al XIX-lea a fost secolul materialismului. Odată cu revoluția franceză, zeita Rațiune a scos din scaun pe Domnul. Urmașii fariseilor de altădată, au colindat marea și pământul pentru a-și face tovarășii de credință de două ori mai răi decât ei însăși. Libertatea absolută a fost propovăduită ca o nouă religie.

„Fiecare să facă ce vrea și ce-i poștește inima, căci echilibrul stricat prin greșelile oamenilor se restabilește dela sine“.

În tot timpul veacului al XIX-lea aceasta a fost legea care a căutat să statornicească pe toate țărâmurile legăturile dela om la om. S'a zis :

„Numai lupta pentru pâine — economicul — hotărăște faptele oamenilor“.

Și iarăși :

„Nu există legătură de familie sau de naționalitate. Omenirea se compune dintr'o sumă de oameni izolați“.

Sub masca unei supra-religii a omenirii, s'a căutat prin internaționalism distrugerea legăturilor dintre tată și fiu, dintre fil aceleiași nații. S'a luptat dârz pentru a rupe tot ce leagă pe om de înaintașii și urmașii săi. Și iarăși s'a zis :

„NU EXISTĂ SUFLET. Omul se compune dintr'o anumită cantitate de anumite corpuri ce se pot pune în formule chimice. Tot ce este în om se poate cântări cu balanța din laborator. Omul nu mai trebuie închipuit ca o parte materială ce servește de sprijin unei părți imateriale. NU EXISTĂ DECÂT MATERIE. Iar dacă cineva vede, că deodată omul

nu mai este ce a fost și devine hoit, se înșală dacă-și inchi-pue că aceasta vine de acolo că s'a despărțit sufletul de corp. Nu se poate despărți ceva care nu este".

S'a mers atât de departe în lupta pentru a tot stăpâni-rea materiei, încât s'a băgat în capul oamenilor că nu există nici cele două lucruri distincte — materie și energie — ci numai materie. Energia însăși trage la cântar ca și materia.

Și arta sub toate formele a fost folosită pentru a face pe fiecare să nu se mai simtă legat de nimic, să se considere pe sine centrul lumii.

S'a spus :

„Artistul nu trebuie să fie încătușat de nimic ; el trebuie să redea lumea așa cum o vede el“.

Dar nu s'a terminat ideia, adaogându-se :

„Insă artist adevărat nu va fi decât acela, de opera că-ruia luând cunoștință ceilalți oameni, vor spune : „tot așa o vedeam și noi, dar ceiace nu puteam să arătăm noi, oamenii de rând, a arătat artistul“. Căci altfel avem aface nu cu un artist, ci cu un bolnav, care ar trebui dus la casa de nebuni sau cu unul ce-și bate joc de lume“.

Și astfel toate elucubrațiile au fost ridicate în slavă și cu atât mai sus, cu cât zăpăcea mai mult sufletul omului.

S'a dus luptă dărză împotriva Bisericii lui Hristos, că-reia s'a căutat a i se opune masoneria, care sub masca idea-lismului, leagă pe oameni numai prin interesul material. Căci urmașii fariseilor de altădată, au păstrat metodele de luptă ale acestora, și în special minciuna sub cea mai neru-șinată formă, sub forma fățărniciei. Ca și fariseul, care se bătea cu pumnul în piept, masonul de azi va spune că nu mărturisește decât idealismul cel mai curat ; dar în fapt nu se simte legat decât prin cel mai murdar materialism. Odi-nioară fariseii, atunci când îndemnau poporul să ceară răs-tignirea Celui care cu trei zile mai înainte fusese primit cu strigăte de „Osana“ și cu verzi ramuri, nu spuneau că Mân-tuitorul le strică lor socotelile, ci-L învinuiau de fără de legi împotriva poporului. Iar când L-au dus înaintea lui Pilat L-au învinuit de fără de legi împotriva Cezarului. „De-l slo-bozești pe Acesta, nu ești prieten Cezarului“, strigau ei. Ur-mașii de mai târziu ai fariseilor au îndemnat pe credincioși la răsvrătire, împotriva Bisericii creștine (și e de reținut faptul că nici o dată, absolut niciodată, nu s'a întâmplat răsvrătire împotriva Bisericii evreești). Și iarăși, nu au spus că Biserica creștină le încurcă lor socotelile, ci că se pune de-a curmezișul înfăptuirii aspirațiilor popoarelor, că se pune de-a curmezișul mersului înainte al omenirii. Arun-cat-a întunericul asupra luminii vina de a fi întuneric.

De asemeni urmașii de mai târziu ai fariseilor au îndem-nat slugile la răsvrătire împotriva stăpânilor, ostășii împo-triva căpitanilor, popoarele împotriva regilor și a împărați-

lor. Și întotdeauna aceeași invinuire : cei de sus calcă în picioare sângele de jos.

Strânsu-s'au după război mai marii lumii și iarăși, sub cuvânt că vor să aducă pacea între popoare, au turnat nou vițel de aur. Numai de aur au vorbit de dimineată până seara. Numai de buna stare a tuturor au pălăvrăgit de dimineată până seara. O singură dată nu au amintit vorbele Mântuitorului :

„Nu numai cu pâine trăește omul, ci și cu cuvântul lui Dumnezeu“.

Și, ca și fariseii de pe vremuri, în timp ce fiecare se bătea cu pumnul în piept rostind vorbe mari, nu se gândea de cât cum să atragă spre sine și spre ai lui aurul pământului, cum să silească pe alții să muncească din greu și să trăiască în sărăcie, pentru ca el și ai lui să muncească puțin și să trăiască în bogăție.

Dar încet, încet, popoarele, unul câte unul, au început să se desmeticească. Și-au adus singure aminte de vorbele Mântuitorului :

„Nu numai cu pâine trăește omul, ci și cu cuvântul lui Dumnezeu“.

Au început să opue materialismului distrugător idealismul clăditor. Prin credință, poate n'au ajuns încă să mute munții din loc, dar au făcut isprăvi pe cari materialismul le dovedise a fi cu neputință. Au început popoarele să-și întoarcă fața dela cetatea unde se clădea templul pentru vițel de aur. Așa cum în lapte untul se desparte de zer, a început în lume despărțirea credincioșilor de necredincioși, despărțirea idealiştilor de materialişti.

Dar urmașii Fariseilor de altădată aveau nevoie de tovarăși de credință, sau mai bine zis de necredință. Știau că alături de împărăția spiritului, cea a materiei nu va putea trăi. Cum zice Biserica noastră în sfânta zi de Paști ca ceara la para focului se va topi împărăția materiei, față de strălucirea celei a spiritului.

De aci o nouă înclăștare, cea pe care ne e dat să o primim azi.

Unde este dreptatea ?

Răspunsul la această întrebare îi dă o altă întrebare : ce a isbândit, ce isprăvi a făcut materialismul acolo unde stăpânește de aproape un sfert de veac ? Ce a isbutit în alte părți să înfăptuiască idealismul numai în câțiva ani ?

Cine va învinge la urma urmelor ?

Și la această întrebare răspunsul îl dă o altă întrebare : Își închipue cineva că spiritul distrugător va putea învinge spiritul clăditor ? Dacă se va întâmpla cândva aceasta, atunci va fi venit și vremea de apoi.

Cine a fost de față, atunci când pe o câmpie, în fața ră-

mășițelor pământești a doi frați plecați să lupte pentru idealul sfânt, mii de tineri au jurat luminați de razele de soare care ca o binecuvântare veneau din cerul mohorât până atunci să nu pue preț pe viață atunci când e vorba de neam și lege, acela și-a dat seama de nețărurita putere ce zace în aceste suflete încinse de ideal, acela și-a dat seama de câtă dreptate avut-a Eminescu, atunci când punea pe Mircea să spuie, că nu poate să nu birue acel ce-și apară „sărăcia și nevoile și neamul“.

Vai vouă cărturarilor și fariseilor, nu fiindcă veți fi spulberați de vâltoarea ce vine, ci fiindcă nu va fi fost dat ochilor voștri să vadă Mântuirea așa cum i-a fost dat lui Simeon.

Statul, partidele-politice și cooperația

de MIRCEA V. PIENESCU

Modul cum activează cooperativele în România, este departe de a fi mulțumitor. Criticile sunt multe și ele variază după cei care le fac. Deasupra tuturor însă trebuie să stea critica făcută în funcție de interesul general. Sub acest aspect cooperația românească lasă foarte mult de dorit și cum ea activează sub privegherea directă a statului, având acum chiar un Minister al Cooperatiei, prima problemă, care se pune este aceea de a ști cum funcționează legătura cooperație-stat.

Desigur, trebuie să mă ocup de cooperația românească, însă sunt obligat, deși n'ași vrea, să fac o incursie în cooperația din alte țări, intrucât veți vedea, atunci când vom ajunge la problema, care formează însuși miezul acestei cercetări, că există legătură strânsă între rosturile cooperației din alte țări și cele ale cooperației de la noi.

Cooperația este situată ca o mișcare de sprijinire a factorului muncă, în lupta pe care o duce, în prima jumătate a secolului al XIX-lea, cu capitalul. Cooperația ia naștere în jurul anului 1840, ca o consecință a inegalității de tratament, pe care o avea muncitorul în statul liberal, așa cum îl dăduse Revoluția Franceză. Și cooperația ia naștere ca o acțiune practică pentru a nivela aceste inegalități.

În Anglia, țară socotită ca țara tipică a cooperației, această acțiune îmbracă forma cooperativelor de consum. Prin urmare, în Anglia dela 1844 se credea că, organizându-se muncitorii în cooperative de consum, vor putea să se pună în situația de a contracta dela egal la egal cu stăpânitorii industriei engleze, care ajunsă, la această dată, la o dezvoltare foarte mare creează, în această țară, o problemă a muncii din ce în ce mai greu de rezolvat.

În Franța, mai puțin înaintată în industrialism, în aceeași perioadă, dela 1840 la 1848, se credea că această egalitate între muncitori și capitalistul industriaș se poate căpăta pe calea cooperației de producție. Circula atunci această credință că prin cooperativele de producție, muncitorul a-

junge să devină propriul lui patron. Credința aceasta a fost păstrată până azi în cooperația franceză, deși s'a părăsit punctul inițial : cooperația de producție.

În Germania, cea mai înapoiată în această perioadă în ce privește industrialismul, cooperația trebuia să vină în sprijinul micului agricultor și al meseriașului prin cooperativele de credit, care trebuiau să creeze acestor categorii posibilitatea de acțiune pe picior de egalitate.

În această stiuatiune, de acțiune isvorâtă din inițiativa particulară în sprijinul muncitorului, cooperația dela 1848 era, natural, dornică de cât mai multă libertate de acțiune. Ceia ce o face să îmbrace dela început acea formă de neutralitate politică. Și Statul n'avea nici un motiv să se amestece în treburile cooperației, pentru că în cazul când scopurile pe care și le propusese îi reușeau, era o simplificare a problemelor pe care le avea statul însuși de rezolvat și nu o putea face ; iar în cazul când nu reușeau, statul care era atunci stăpânit de principiul liberalist, nu se credea dator să intervină într'o acțiune particulară.

Dela 1848 o lungă perioadă, până la război, cooperația se dezvoltă în acest cadru al neutralității politice și această credință că numai un stat absolut indiferent față de viața economică ar putea comporta o dezvoltare normală. Dar statul ? Statul dela 1848 rămâne acelaș ?

Problema este de plină actualitate ? Este dela sine înțeles că nu mai putem vorbi de statul dela 1848. Sub influența tot mai mare a criticii pe care i-o aduc diferite școli socialiste, sub influența masselor de muncitori, care capătă, prin votul universal, o preponderență în viața politică a statelor, statul își modifică din ce în ce mai mult atitudinea față de viața economică și în speță, față de cooperație, dar în genere față de viața economică, adoptând acel complex de măsuri legale sau de intervenții, pe care noi le cunoaștem sub numele de politică socială ¹⁾

Prin urmare, statul dela 1848, sub influențele acestea pe cari le-am amintit, este din ce în ce mai angrenat într'un intervenționism, care urmărește în bună măsură exact scopurile pe cari le urmărește cooperația ca acțiune privată.

Războiul cel mare pune statului o seamă de probleme și în acelaș timp accentuează acel rol intervenționist al statului, pentru a ajunge după război să se vorbească din ce în ce mai insistent de statul totalitar sau de statul, cum l-a numit un distins economist al nostru, „Statul purtător de idealuri“. Și acest stat totalitar, acest stat purtător de idealuri, cum l-a numit d. Mihail Manoilescu, acest stat nu rămâne o noțiune abstractă, ci ia în câteva din principalele state Europene o formă concretă.

1) Charles Benoist. La Crise de l'Etat Moderne. Paris 1936.

Statul Italian, statul fascist are și el de rezolvat această problemă nouă : raportul statului totalitar cu mișcarea cooperativă. Ce face statul italian ? Conducătorii revoluției fasciste își dau seama că nu pot neglija în planurile lor, în mijloacele lor de acțiune, cooperarea, dar în acelaș timp își dau seama că nu pot să primească, fără un discernământ, mișcarea cooperativă italiană, așa cum se găsea ea în momentul când fascistii preiau puterea și trebuie să organizeze statul după noi norme.

Astfel avem în Italia o perioadă de despoliticianizare a cooperatiei, după care a urmat o perioadă de încadrare organică a cooperativelor italiene în noua organizație de stat ¹⁾.

În Germania fenomenul este acelaș. Național socialistii veniți la putere se găsesc în prezența unei mișcări cooperative foarte dezvoltate, dar care în acelaș timp era angrenată în mișcarea, așa zisă, de stânga, care o abătea dela drumul ei firesc. Și atunci vom găsi și în Germania o perioadă de despoliticianizare a cooperatiei, și după aceea o perioadă în care cooperarea este încadrată complet în organizația de stat și pusă să-și dea rezultatele ei firești.

În Austria, la fel.

Prin urmare, făcând acest examen foarte sumar, vedem că între perioada când mișcarea cooperativă ia ființă, între perioada dela 1848 și actualitatea pe care o trăim noi astăzi, există o diferență. Și, prin urmare, a trata mișcarea cooperativă astăzi din punct de vedere al raporturilor ei cu statul, cu principiile cari au fost stabilite la 1848, adică în momentul când era un alt stat, este a face o greșeală, care ne duce în mod fatal la concluzii în afară de realități.

* * *

În România cooperarea își fixează apariția în perioada 1890—1900. Prin urmare, în ultimul deceniu al secolului al XIX-lea.

Asupra modalității, în care am ajuns să avem o mișcare cooperativă în România, există o sumă întreagă de teorii. Există, în primul rând, o teorie, după care cooperarea românească este un fel de generație spontanee. Și aceasta nu este o afirmație gratuită. Se pot găsi, într'o seamă de cărți și de dări de seamă, făcute pentru România și câte odată chiar pentru streinătate, că în România, în ajunul anului 1890, țaranii văzând că sunt apăsați de camătă au făcut Băncile Populare țărănești și așa ne-am trezit în țară cu o rețea numeroasă de Bănci Populare. Aceasta este o teorie care nu merită o discuție.

1) Mircea V. Pleneșcu. Statul fascist italian agricultura și cooperarea. București 1934.

O altă teorie, a unui foarte distins cercetător dela Iași și profesor de cooperatie, este aceea că mișcarea cooperativă românească este rezultatul transformării mișcării socialiste, pe care o aveam noi în România tot cam prin același perioadă.

S'ar părea că în această afirmație este un adevăr. Dar, cercetând mai în fond lucrurile, am ajuns la concluzia că nici această ipoteză nu poate fi admisă. Și nu poate fi admisă din două considerații. întâi, dintr'o considerație de fapt. Analizând existența cooperativelor în această perioadă în diferite părți ale vechiului regat, constatăm că în județul Teleorman, prin urmare în județul în care am avut cea mai accentuată mișcare socialistă țărănească, în care foarte multe sate aveau un club socialist, nu exista nici o bancă populară până la 1901, adică până când n'a intervenit alt ceva, care a determinat creerea acestor bănci populare. Și atunci cum putem să admitem o asemenea teorie când faptele o desmint. Dar nu putem să admitem această teorie și din o a doua considerație: mișcarea socialistă românească, chiar atunci când și-a îndreptat privirile asupra satelor, a fost o mișcare care urmărea numai scopuri politice. Intreaga acțiune a acestui socialism românesc era îndreptată spre câștigarea votului universal, cu credința că dacă vom avea votul universal, vom avea, sub presiunea masselor, și transformarea României într'un stat socialist. Așa era moda! Era credința în votul universal, deci în factorul politic care este pentru noi un fapt care și el vine să întărească credința, că nici mișcarea socialistă transformată n'a dat naștere unei mișcări cooperative.

Ce aveam însă în această perioadă în care este situată nașterea cooperatiei?

Aveam în România un extraordinar de mare curent de îndreptare a atenției tuturor spre viața satelor și poate în sensul acesta au lucrat și socialiștii la a face această atmosferă de atenție deosebită asupra satelor. Mizeria sătenilor era prezentată sub toate formele și sub toate aspectele ei.

În acelaș timp conducătorii țării aveau pentru țărâni me o preocupare deosebit de mare, preocupare care era vecinic sub amenințarea mișcărilor țărănești care avuseseră loc câtăva vreme înainte de această perioadă. Ei erau în căutarea unei soluții.

În perioada aceasta circulă cu insistență soluția unei Case Rurale, devenită fapt abia în 1908. Tot acuma circulă o seamă întregă de proiecte de legi agricole, de tocmeli agricole și o seamă întregă de alte măsuri.

În acest moment apare în viața politică românească, și se ridică la o situație care-i dădea posibilitatea să grivească lucrurile pe un plan mai mare, SPIRU C. HARET.

Spiru C. Haret, ca ministru al școlaelor, este atras, cum

erau atrași toți gânditorii din politica românească din acel moment, de găsirea unei soluții a acestei probleme țărănești. Și-l întâlnim la 1898, luând atitudine în această problemă, odată cu persecuția îndreptată în contra învățătorilor, care lucrau pentru ridicarea satelor.

La 1900, cu ocazia unui congres învățătoresc, reluând problema cu toată rigoarea Spiru C. Haret întocmește un plan complet de ridicare a țăranului român. Acest plan nu este un plan de ridicare economică, ci un plan integral de ridicare a țăranului, care are și o latură de preocupări economice¹⁾.

Ca ministru al Instrucțiunii Publice, Spiru Haret caută să-și realizeze acest plan. Și nu trebuie să uităm nici un moment că suntem în perioada când statul Român era sub influența intervenționismului de stat. Prin urmare, mă grăbesc să fac o primă constatare. Mișcarea cooperativă din România se naște în perioada când statul este stat intervenționist, care face deja politică socială, un stat care creia industria în România, un stat care se amesteca în viața economică sub toate formele ei.

Și atunci Spiru Haret, ca ministru al Instrucțiunii Publice, deci om de stat, își ia asupra sa sarcina de a realiza planul de ridicare a țăranimii. Și face apel — era ministru al Instrucțiunii Publice, — la preoți și învățători, cari se declaraseră deja gata a acționa în această direcție. Găsim în moțiunea din 1900 a Congresului Învățătoresc o asemenea declarație: „învățătorii sunt gata să acționeze în mișcarea de ridicare a țăranului, cu sprijinul statului prin autoritățile respective“.

Prin urmare, Spiru Haret, acționează ca ministru al Instrucțiunii Publice, iar oamenii cari se angrenează în mișcarea lui înțeleg să lucreze cu sprijinul statului prin autoritățile respective.

O asemenea mișcare cooperativă, ia naștere în alte condiții, cu totul altele, decât acelea în care ia naștere mișcarea cooperativă în Occident, în jurul anului 1848. La noi este o mișcare pornită, dirijată și sprijinită de stat. Și până la război, această mișcare, cu acest caracter, progresează și ajunge la rezultate foarte frumoase, pentru că nimic nu se opune unei asemenea probleme și unei asemenea dezvoltări. Și încercarea de a găsi aici un defect este o încercare fără un rezultat practic, deoarece cooperativele noastre nu sunt în condițiunile unei mișcări din Occident și ca urmare nu putem să avem o mișcare cooperativă cu caracterul mișcărilor din Occident.

Războiul cel mare, improprietărea, votul universal,

1) Mircea V. Plenescu. Sp. C. Haret și Mișcarea Băncilor Populare. București 1933.

schimbul complet de înfățișare a statului, schimbul complet de înfățișare a configurației sociale din România, în această situație cooperarea este chemată și de data aceasta a se afirma. Trăim astfel după război într'o perioadă în care formula cooperării este socotită ca cea mai nemerită soluție pentru toate problemele economice care privesc sectorul muncitorilor agricoli și al meseriașilor orășeni.

De fapt însă nu ne putem reține de a nu observa că schimbarea în configurația politică a țării noastre aduce cooperarea pe planul al doilea.

De unde înainte de război cooperarea atrăgea spre ea tot ceia ce avea mai bun țara, după război este lăsată pe mâna oamenilor de categoria a doua în categorisirea politică a partidelor noastre. Și prin urmare ea nu mai este socotită ca un factor indispensabil de intervenție în favoarea clasei muncitorilor producători orășeni și săteni. Și sub acest raport se face o unificare perfectă între Vechiul Regat și ținuturile noi alipite. Este poate una din cele mai perfecte unificări care s'au putut face. Avem astăzi în România o mișcare cooperativă absolut unitară în toate ținuturile, făcând excepție doar cooperativele minoritare care, bine înțelese, urmăresc și alte scopuri.

În această atmosferă de unificare să vedem ce se schimbă în raportul stat-cooperatie?

Înainte de război exista în raportul acesta stat-cooperatie o armonie desăvârșită. Nu exista lupta politică. Nu exista o intervenție a statului în cooperatie, care să fie a unuia sau a altuia din cele două partide politice pe cari le aveam atunci. Criticile care și le adunau, din când în când, nu atingeau fondul. După război, schimbarea este mare.

Votul universal aduce în viața politică a României o transformare fundamentală în ce privește: partidul politic, care, orice s'ar spune, este complet deosebit de partidul politic dinainte de război. Și, prin urmare, după război, după votul universal, raportul nu mai este stat-cooperatie, ci este stat partid politic — cooperatie-partid-stat.

În această situație problema pe care o cercetăm aci capătă un nou aspect și trebuie să examinăm care este înfățișarea raportului stat-partid politic-cooperatie și într'o direcție, și în cealaltă direcție.

La 1929 avem o primă încercare de lămurire a acestui raport: stat - partid - politic - cooperatie. Sub guvernul dela 1929 se votează o lege, care încearcă să dea un început de clarificare, și anume despărțind cooperatia de stat. Cum? Dându-i dreptul de a-și face ea singură control și dându-i o situație de flințare quasi autonomă. Legea dela 1929 însă nu desăvârșește autonomia și anume lasă controlul instituțiilor acestora de control isvorite din însăși miș-

carea cooperativă, în seama unei instituții de stat: Oficiul Național al Cooperăției.

O a doua etapă în clarificarea acestui raport o face legea din 1935. Legea din 1935, sub imperiul căreia trăim în acest moment, creiază un sistem de instituții cooperative, care ar putea fi de invidiat de orice țară, cât de înaintată. Avem cooperative răspândite în toată țara. Acestea se grupează în Uniuni și federale. Uniunile și federalele în Centrale, în acele organisme naționale pe care le caracteriza așa de just d. Prof. Flințescu, și pe care nu le putea încadra într'o concepție juridică.

Și toate acestea sunt sub un soi de parlament cooperativ, care este Consiliul Superior al Cooperăției.

Nu se poate spune că nu este o creație magistrală.

Cum se realizează însă această creație magistrală? Aceste organisme naționale activează cu funcționari de stat, și sunt puse sub autoritatea unui Minister al Cooperăției și sub acela a ministerului de Agricultură, deși instituțiile acestei centrale funcționează și sunt constituite cu caracter privat. Ele au luat ființă pe bază de lege indiferent dacă au fost dorite sau nu de către mișcarea cooperativă.

Este o mare deosebire între autonomia cooperăției din alte țări și această autonomie formală, această autonomie stabilită într'un text de lege și care este realizat, după cum se vede, cu totul pe alte baze, decât acelea ale unei autonomii reale.

Și atunci se desprinde ca un adevăr, din această constatare, că la noi în țară se încearcă de către partidele politice, interpusse între stat și cooperăție, de a da autonomie cooperăției care a luat ființă, pe o mentalitate intervenționistă. Pe o tradiție intervenționistă se caută a se creia o cooperăție după modelul dela 1848 într'un stat, care nu mai coresponde statului dela 1848.

Imi veți îngădui să dovedesc, cu câteva exemple, că această situație pune într'o foarte grea postură pe toți acei oameni politici cari se străduiesc să dea viață acestei intențiuni — am să recunosc că de multe ori cu bună credință — cari se străduiesc să realizeze o cooperăție după tipul cooperăției engleze.

Iată ce spune d. Ministru al Cooperăției într'un articol, dela 1 Ianuarie ¹⁾: „Cu cât trec anii, cu atât apare mai luminoasă trebuința intervenției prin asociații cooperative la fiecare pas din viața categoriilor muncitorilor dela sate și orașe“. Iată Ministrul Cooperăției, d. Negură, este convins și d-sa că mișcarea cooperativă dela noi este creiată pentru a interveni în viața satelor. Pentru a interveni, — ciuie? Nu

1) Viața Cooperativă No. 1/1937.

este o mișcare care s'a născut ca de sine stătătoare și alături de stat să intervină ea în interesul claselor din care își recrutează membrii.

Un alt domn, un conducător de instituții centrale cooperative, este de altă părere. Iată ce spune d. Prof. Partheniu: „Cooperatiia Românească a atins maturitatea necesară spre a nu mai îngădui ca toate problemele ei vitale să fie înlăturate și ca toate eforturile și izbânzile ei, să fie terfelite“.

Prin urmare d. Partheniu este pentru punctul de vedere al cooperatiiei Engleze. D-sa cere ca în mișcarea cooperativă să nu se amestece nimeni. Să fie autonomă și cu drumul ei propriu și de sine stătătoare.

Iar domnul profesor Ștefan Ioan, care a luat parte la îndrumarea acestei mișcări cooperative, este de altă părere. D-sa crede că „toată lumea este pentru autonomia mișcării cooperative, dar pentru realizarea ei se cere un complex de condiții neîndeplinite încă“.

Prin urmare, atâtea idei diferite. Toate acestea ne arată felul cum se zbat acei cari au a da soluții în această problemă.

Trecând la altă categorie de oameni politici iată ce spune d. Mihalache, șeful partidului Național Țărănesc și un vechi cooperator. D-sa spunea, la Vișeu de sus în 1933, când se inaugura linia ferată a unei regii publice de stat: „Sunt pentru necesitatea cooperatiiei. Dacă până acum ea n'a dat roade, aceasta este din cauza nepregătirii intelectuale a țăranului și mai ales din cauza parazitismului care nu se poate desvolta la noi, pentru că țărănimea nu este pregătită.“

La un interval de un an, d. Iuliu Maniu ne-a dat în politica românească un plan complet de economie dirijată. Domnul Maniu este de altă părere și iată ce ne spune:“

„In special o problemă de distribuție a mărfurilor se pune. Programul meu economic conține și modalitatea soluționării acestei probleme prin înființarea sistematică și obligatorie a cooperativelor, cari sunt menite a înlesni în special circulația mărfurilor între producător și consumator; iar pe de altă parte a îngriji prin măsuri potrivite împrejurărilor de astăzi ca comerțul intermediar să-și afle folosul just, dar fără exploatarea consumatorilor“.

Și gazetarul notează că această afirmație a fost primită cu furtunoase aplauze.

Am făcut aceste citate fără alt gând decât acela de a arată că soluționarea acestei probleme este foarte grea și pune în situații foarte grele pe toți aceia cari caută s'o rezolve.

Am încercat, din cercetarea realităților dela noi și din

studierea tuturor propunerilor și a tuturor dezideratelor cari s'au făcut prin toate congresele din țara noastră din ultimii ani, să desprind câteva idei pe care s'ar putea baza o soluție a acestei probleme, idei cari ar putea servi ca puncte de reper.

Mai întâi cooperația este o necesitate în România. Prin urmare toată lumea este de acord că fără această metodă de organizare, fără cooperație, nu putem să sperăm într'o organizare a economiei românești.

Cooperația însă nu este o mișcare care să se poată desvolta de sine stătătoare. Cooperația trebuie să fie pusă în funcție de un ideal. La 1900 acțiunea lui Spiru Haret a reușit așa de frumos în România, pentrucă era pusă în funcție de un ideal. Băncile populare, ale lui, erau o verigă dintr'o serie întregă de măsuri, pe care le lua pentru ridicarea țărănimii. În situația actuală cooperația nu poate avea un contact direct cu statul, așa cum avea înainte de război.

Astăzi, între ea și stat, se interpune partidul politic. Și aceasta nu este nici o critică adusă partidelor politice și nu este nici o învinuire adusă unor oameni. În mod firesc existența partidelor politice în viața politică românească pune această problemă : între stat și cooperație se interpune partidul politic ca o fatalitate. Iar partidul politic, tot ca o fatalitate, folosește cooperația în scopurile lui politice.

Dar noi avem o mișcare cooperativă existentă, o mișcare cooperativă care este o realitate în economia românească. Această mișcare cooperativă este pusă prin urmare în imposibilitatea de a lucra cu statul.

Dacă vrem să avem o mișcare cooperativă folositoare economiei românești, în actuala împrejurare dela noi, ea trebuie să fie liberată complet de orice amestec al statului actual, dându-i posibilitatea să se desvolte pe propriile ei mijloace, punându-se în funcție de idealul de naționalizare a vieții economice, până când va veni statul în care ea se integrează în chip organic și de care va fi legată indistructibil prin urmărirea aceluiaș ideal.

Destinul tragic al republicii spaniole

de ELENA M. MANOILESCU

Sub acest titlu „l'Illustration” publică în numărul său dela 30 Ianuarie 1937, un articol semnat de Alexandru Lerroux, leader al partidului radical spaniol și fost de mai multe ori șef al guvernelor republicii spaniole.

Articolul este o dureroasă mărturisire, a unui bătrân om politic de bună credință.

Alexandru Lerroux a fost republican dela optsprezece ani și până azi, când apropie șaptezeci și trei.

Toată viața și-a închinat-o visului lui — republica. Mărturisește singur că n'a scris nici odată de cât la foi republicane, nu s'a suit la alte tribune de cât la cele republicane. N'a luptat ca om politic de cât pentru idealul republican. Ca șef de partid n'a primit să se unească de cât cu forțe republicane și n'a cunoscut altă disciplină, de cât pe aceea republicană.

N'a primit să colaboreze în guvernele Monarhiei și a respins, odată Spania devenită republică, președenția republicii spaniole, care i se oferise.

Deci o întreagă viață de om închinată unui ideal, unei singure idei: patria. „Pentru mine republica e patria, poporul, democrația, libertatea, dreptatea, pacea, ordinea, munca productivă, progresul social, moral și politic, sub autoritatea unei puteri executive respectate, energice, stabile și hotărâte”.

Așa a gândit, așa a socotit Lerroux o viață întreagă și de aceea toată vigoarea puterilor lui a pus-o pentru îndeplinirea acestui vis.

Și l-a îndeplinit. Spania a devenit republică și odată cu realizarea visului, s'a spulberat și puternica credință, pe care Lerroux și-o pusese în minunata realizare, care trebui să fie republica spaniolă.

Tot el ne spune că dela triumful electoral iluzoriu din Februarie 1936 al lui „Frente popular”, Spania n'a mai avut liniște. Ea a devenit „teatrul violențelor celor mai criminale, toate rămase nepedepsite”. „La Madrid asasinatetele urmau

incendiilor și crimele se făptuiau în plină zi, fără ca guvernul să fi luat cele mai elementare măsuri. Tensiunea devenise insuportabilă și sosise momentul în care fie comuniștii, fie forțele conservatoare trebuiau să ia o inițiativă“.

Ținem să subliniem aceste declarații *cinstite* ale unui *republican spaniol* pentru ca să se înțeleagă mai bine, că Spania a fost terorizată din Februarie 1936 în Iulie 1936 de crime, incendii, asasinat nesancționate de guvern și că această teroare a adus reacțiunea drepte, care era în legitimă apărare. Prin urmare războiul civil din Spania *n'a fost nici deslănțuit, nici provocat de dreapta* așa cum afirmă o anumită presă dela noi, ci dreapta a fost atacată mișelește, a răbdat cinci luni¹ poate prea mult — și apoi a început să se apere.

Lerroux vorbind de armata care luptă pe frontul naționalist spune că aceasta, „nu luptă contra legii, ea nu s'a răsculat în contra legii, dar pentru lege, pentru ca legea și autoritatea să comande; nu în contra poporului, dar pentru mântuirea acestuia“.

Bătrânul republican, care a înfruntat închisori, exiluri, persecuții și care a crezut ani de-arândul în democrație și în trinitatea ei, libertate, egalitate, fraternitate, vede sfărâmat tot ce a gândit și tot ce a clădit o viață întreagă. Dar cu acelaș curaj cu care odinioară purta sus steagul convingerilor lui, cu acelaș curaj spune și astăzi: „Sufletul meu nu s'a schimbat. În el ard și azi ca întotdeauna două iubiri nestinse: patria și republica. Dar mă întreb *dacă statul actual nu va trebui complect distrus pentru ca să poată fi cu totul schimbat* și va fi destul să deschidem o paranteză, pentru ca să suspendăm intervenția *democrației*, adică a tuturor în conducerea chestiunilor publice; să *restrângem libertățile individuale*, ca să le subordonăm interesului suprem al națiunii și să concentrăm toate puterile unui popor, care refuză să piară în anarhie, în mâinile unei autorități, adică în acelea *ale unei dictaturi*, care s'ar pune numai decât la lucru și care n'ar închide paranteza, de cât după ce ar reuși să restabilească ordinea materială, pacea socială“ etc. Și mai departe bătrânul republican spune cu o minunată îndrăzneală. „După examenul de conștiință, la care m'am supus, am ieșit întărit sufletește printr'o nouă convingere: aceea că *dictatura poate fi salvarea patriei și a republicei. În acest sens îmi voi orienta de aci înainte activitatea mea*“.

Aceasta nu înseamnă o schimbare a principiilor lui, după cum ar putea vedea unii oameni de rea credință, ea e numai o schimbare de mijloace pentru atingerea aceluiași scop și pentru apărarea aceluiaș principiu: fericirea patriei.

Lerroux a dorit toată viața acest lucru. El a crezut că republica îl va aduce. Azi își dă seama că în Spania numai există nimic: „nici parlament, nici democrație, nici libertate,

nici justiție, nici ordine, nici pace". Și atunci Lerrooux, care confundă mereu republica cu patria se întreabă îngrozit: „Și atunci ce rămâne din patrie?” „Căci patria nu poate fi nici acea *hoardă sălbatică*, care sub *pretextul egalității sociale*, fură, asasinează distruge, nici acea *bandă de intelectuali primari* care-i conduce și cari preferă ca opera de civilizație a douăzeci de secole să fie nimicită și cari n'au eroismul să moară cu ea, nici mărinimia și noblețea să-și asume toate răspunderile“.

Și fiindcă nebulnia a distrus patria și fiindcă „patria este în pericol” cum spune Lerrooux, ea trebuie apărată, căci „în fața pericolului nu se discută”. „Se lucrează și se ascultă”. „Un șef și în mâinile lui toate puterile, toate resursele, toate ajutoarele“.

„Noi *vechea gardă* și eu cel dintâiu *înapoi*; *înainte* *capul* care conduce și *tineretul* care lucrează“.

„Tinerii înainte”. „In mâinile lor armele!” „In inimile lor energia și *ascultarea voită*, în sufletele lor legea, în gândurile lor patria“.

Cu acest imn către tineretul spaniol de azi, care ar putea fi tineretul de pretutindeni, Lerrooux își termină dureroasa lui mărturisire.

Trei învățăminte esențiale se desprind din rândurile, pe care sufletul încărcat al lui Lerrooux a simțit nevoia să le aștearnă pe hârtie, pentru viitoarea judecată a istoriei.

De multe ori cel mai curat patriotism, cel mai pur idealism și cea mai mare bună credință pot face țării tale cel mai mare rău. Lerrooux a fost sincer o viață întreagă. El a crezut în fericirea patriei lui prin republică. Astfel a devenit fără să știe coada de topor a uneltirilor ascunse, subterane și distrugătoare, cari trebuiau prin republică, să ducă Spania acolo unde au dus-o astăzi, prada nenorocită a unei bande, care vrea cu orice chip să stăpânească statele lumii, aurul lumii, sufletul lumii.

Monarhia era o piedică, o piedică grea în calea împlinirii idealului roșu și atunci toate relele, toate durerile, toate suferințele neamului și toate necazurile poporului au fost puse meșteșugit pe seama Monarhiei.

Oameni curați la suflet ca Lerrooux, crescuți dela 18 ani cu această convingere, s'au dat cu trup și suflet idealului lor republica, prin care credeau că vor putea mântui patria. Lerrooux și toți acei cari au lucrat în acelaș gând cu el au făcut Spaniei cel mai mare rău. Ei în dorința lor patrioticească de a face bine patriei prin republică, au împins inconștient țara lor în focul nenorocit de azi. Ei și-au lăsat otrăvite sufletele de vorbele frumoase și ispititoare de libertate, egalitate și fraternitate și n'au văzut ce stă dincolo de ele, deschizând grațile lor larg porțile anarhiei, în ziua în care au înscăunat republica, într'o țară fără pregătire politică

suficientă, fără respectul unei alte autorități de cât aceea a Monarhului și a Bisericei.

Monarhul a fost alungat și biserica a fost distrusă, de aceia cari au avut interes s'o facă, deci ambele forțe cari puteau ține echilibrul unei țări cu sufletul încă primitiv, au fost înlăturate. Acuma numai rămânea loc de cât pentru anarhie și anarhia a venit, cu toată oroarea și grozăvia ei.

Lerroux își recunoaște azi păctaul și vede că *democrația* adică *amestecul tuturor* în trebile statului, trebuie suspendată. Lerroux republicanul, care n'a șovăit nici odată, republicanul convins, curat și cinstit cere azi *dictatura* și o consideră ca singura salvare a țării. Și mai mult, mărturisește că de acum încolo în acest sens, își va îndrepta activitatea sa.

Câte învățături pot trage mulți, din suferința bătrânului om politic spaniol! Cât ar trebui să le dea de gândit! Distrugerea vechilor așezăminte dintr'un stat precum Biserica și Monarhia nu duc, de cele mai multe ori, decât la dezastre.

Apoi nenorocitul amestec al tuturor și nesăbuirea libertate individuală duce la haos în gospodăria unei țări.

Ce ar fi într'o casă dacă toți s'ar amesteca și fiecare și-ar proclama libertatea lui individuală, față de autoritatea stăpânului?

Cam acelaș lucru ar fi și într'o țară, ba și mai rău, căci proporțiile răului sunt direct proporționale cu mărimea casei (aici fiind vorba de o țară casa e mai mare) și cu mărimea pretențiilor de libertăți individuale.

Cât ar putea să învețe mulți oameni politici din toate unghiurile lumii, din rândurile lui Lerroux!

Acesta îndreptându-se către dictatură la apusul vieții lui, nu înseamnă că-și schimbă principiile. De multe ori schimbi forma, pentru ca să poți păstra fondul și pentru ca să poți cuceri idealul pentru care lupti. Nu armele pe cari le întrebuințezi au valoare, nu ele sunt fondul lucrului, ci idealul pe cari vrei să-l cucerești cu aceste arme, el și numai el are valoare.

Lerroux nu cere dictatura acuma în clipele în care statul spaniol agonizează. El nu socotește dictatura numai ca un medicament bun de administrat doar muribunzilor. Nu, el socotește dictatura ca o „paranteză“, după însăși expresia lui, pe care statele trebuie să o deschidă pentru ca să puie frâu „*democrației*“ adică „*amestecului tuturor*“ în trebile statului; paranteză pe care Lerroux nu consimte să o închidă un stat, de cât numai după ce tot echilibrul și întreaga ordine va fi fost restabilită, în așa fel încât frământările politice și sociale, să nu mai poată tulbura liniștea aceluiaș popor.

Lerroux cere chiar „dărâmare a actualului stat, pentru a-l putea transforma complet“.

Iată deci a doua învățătură, pe care mulți ar putea-o scoate din rândurile lui Lerroux: „Dictatura salvarea patriei“. Păcat că aceste gânduri sănătoase nu au venit bătrânului om de stat cu 2 ani mai de vreme, căci Spania ar fi fost cruțată de măcelul prin care trece și atunci într'adevăr patria sa ar fi fost salvată prin dictatură.

Să nu ni se spună însă că Spania a avut dictatura lui Primo de Rivera și totuși n'a fost salvată. N'a fost salvată la vreme fiindcă dictatura lui n'a făcut ceea ce spune și Lerroux: să dărâme statul actual, pentru ca să clădească unul nou, cum au făcut alte dictaturi în alte state. Ea s'a mărginit să se grefeze pe vechiul stat cu toate păcatele lui și de aceea Primo de Rivera nu și-a scăpat țara la vreme, fiindcă odată cu dictatura lui n'a dat Spaniei și un stat nou.

Toți dușmanii de azi, ai dictaturilor sănătoase, ar putea citi gândurile frământate ale lui Lerroux, din coloanele lui l'Illustration și ar putea să-și oprească o clipă mintea, cercetându-și conștiințele neîmpăcate de povara acuzațiilor nedrepte, aruncate dictaturilor numai din lipsă de obiectivitate.

Din mărturisirile lui Lerroux se mai desprinde un al treilea învățământ: *dreptul tinerilor la acțiune, la conducere*.

Finalul acela prin care Lerroux spune curajos și hotărât:

„Tinerii înainte, în mâinile lor armele, în inimile lor energia și *ascultarea voită*, în sufletele lor legea, în mințile lor patria“, ne înfățișează tot tineretul conștient al Europei, care se plămădește azi, cu suferințele și sacrificiile acestei generații.

Citind ultimele rânduri ale articolului lui Lerroux, citești crezul tinerilor organizații ale statelor europene și vezi trecând prin fața ochilor minunatele coloane de flăcăi de pretutindeni, cari prin „*energia și prin ascultarea lor voită*“, poartă în *sufletele lor legea strămoșească și'n mințile lor dragostea de patrie*.

Între stat și cooperatie

de Dr. CONST. I. OPRESCU

Problema controversată a raporturilor dintre Stat și Cooperatie — larg debătută în lumea cooperativilor, economiștilor și factorilor conducători dela noi — continuă a fi de un interes vital pentru mișcarea noastră cooperativă, chiar după acordarea autonomiei, aproape totală, prin legea cooperatiei din 1935.

Reamintind în puține cuvinte definiția celor două noțiuni : Stat și Cooperatie, credem că ne ușurăm sarcina examinării acestei probleme.

Se știe că Statul, în sens larg și în raport cu alte state, este definit ca o colectivitate omenească, individualizată și organizată, fixată pe un teritoriu, având caracter de perpetuitate și organe de conducere.

În înțeles restrâns, și atunci când ne referim la o singură societate, noțiunea de Stat ne indică totalitatea organelor de conducere ale acelei societăți, investite cu acel drept superior de comandă, numit suveranitate.

Mai știm că toate manifestările sociale sunt grupate de sociologi în cele 4 mari categorii de funcțiuni sociale : funcțiunea economică, urmărind procurarea bunurilor necesare conservării ființei biologice a comunității ; funcțiunea spirituală, privind valorile morale și intelectuale ; funcțiunea juridică, având rolul armonizării în exterior, a ordinii în interior, a creerii condițiilor necesare și a coordonării tuturor activităților pentru atingerea scopurilor generale ale societății.

Funcțiunea politică aparține, în statele moderne constituționale, întregului popor, dela care emană suveranitatea — odinioară considerată ca fiind de drept divin. Exercițiul acestei funcțiuni este încredințat însă, prin delegațiune și reprezentare, organelor care compun cele 3 puteri ale statului modern.

Cooperatia este, prin esența ei, o activitate economică și se încadrează ca atare în funcțiunea economică a comunității.

În mod firesc relațiunile dintre stat și cooperatie ar urma să fie cele existente între politic și economic, concretizate, în regimul liberal capitalist, prin formula : laissez faire, laissez passer.

Dar cooperatia s'a dovedit a fi mai mult decât o activitate economică. Ea reprezintă o mișcare populară de mari proporții, izvorâtă din neajunsurile regimului liberal capitalist urmărind, în prim rând, apărarea și organizarea intereselor factorului muncă, prin asociațiuni economice guvernate de anume principii echitabile și democratice. Aceste instituțiuni, care îmbracă forma cooperativelor, retribuie factorii ce concură la obținerea venitului social, după contribuția fiecăruia la formarea acestui venit, spre deosebire de repartitia capitalistă, în care capitalul obține partea cea mai mare, munca primește mai puțin decât i se cuvine, iar consumatorul este cu totul înlăturat.

Cooperatia se preocupă și de o mai bună stare moral-intelectuală a membrilor asociați.

Pe această cale cooperatia tinde la înfăptuirea unei noul așezări sociale și economice, în care principii beneficiului și al concurenței să fie înlocuit cu cel al satisfacerii nevoilor și al prețului just ; și în care se păstrează ceea ce s'a dovedit inerent firii omenești ; proprietatea individuală, familie, religie, ideea de națiune, etc.

Cooperatia râvnește la acest viitor mai bun, mergând pe drumul bătătorit al evoluției pașnice și constructive, înlăturând din metodele sale mijloacele violente și distrugătoare.

În asemenea condițiuni, cooperatia depășește caracterul unei simple activități economice, dobândind un pronunțat caracter social. De aci complicația raporturilor sale cu statul.

* * *

Cooperatia, în forma sa modernă, s'a născut, după cum se știe, în prima jumătate a secolului XIX, și s'a dezvoltat în sânul regimului liberal burghez.

Înfăptuitorii și doctrinarii acestei mișcări au cerut în faza începutului său un regim de libertate, în speță liberalismul economic și politic, socotit ca cel mai propriu dezvoltării sale. Evident, ei nu puteau fi partizanii unei economii liberale absolute ale cărei grele urmări : crizele economice și mizeria muncitorilor, datorite concurenței și goanei după profit, au justificat nașterea și dezvoltarea cooperatiei.

Inspirați din aceste nevoi, dar călăuziți și de o concepție solidaristă, cooperatorii au înscris dela început printre principiile de bază ale cooperatiei, o deplină neutralitate politică și religioasă, pentru a evita atât amestecul puterii politice, cât și desbinările inerente luptelor de această natură.

Au existat și abateri dela acest principiu. Cooperația belgiană, austriacă, italiană — anterior fascismului — era în slujba unor idei și grupări politice. Tot astfel în statele actuale de autoritate cooperația este subordonată țărilor politice ale acestor state.

Cerând libertate de acțiune și dezvoltare, cooperația n'a putut, în fapt, să suporte o totală indiferență a statului.

Ea a avut nevoie, în prim rând, de un cadru legal corespunzător naturii și nevoilor sale speciale: reglementarea înființării și funcționării cooperativelor, a raporturilor lor cu celelalte instituții existente, a dizolvării lor, etc.

Mișcarea cooperativă, interesând marile mase populare — nepregătite, — a avut nevoie de propagandă, îndrumare, educație, control, sancțiuni disciplinare ori judiciare, finanțare, diverse înlesniri și avantaje, care să-i permită lupta cu instituțiile capitaliste și cu numeroșii săi adversari, ș. a.

Deasemeni, pentru atingerea țelului unitar al cooperației, eforturile celulelor cooperative trebuiau unite — spre a fi mai puternice, — organizate și coordonate.

Sarcina legiferării cooperatiste a revenit, evident, statului, peste tot. Tot Statul a fost nevoit a interveni direct în numeroase cazuri, și pentru împlinirea celorlalte nevoi.

Dar, în bună măsură, însă și mișcarea cooperativă a reușit a-și crea din sânul său, pe calea federalizării, organisme regionale și centrale autonome, care au corespuns cu succes tuturor nevoilor cooperației.

Experiența a dovedit că, în afară de legiferare, Statul democratic, de drept, care recunoaște sincer utilitatea socială a cooperației, poate prelua cu folos asupra sa propaganda, îndrumarea și educația cooperatistă, ori poate acorda subvenții în acest scop; este în măsură a asigura și garanța obținerea creditelor necesare precum și o eficace funcționare a controlului represiv.

Nu este indicat, în urma experiențelor făcute, ca statul să susțină direct și să grăbească crearea cooperativelor care, în aceste condițiuni, nu pot avea o viață proprie; și nici să se amestece în viața intimă a unei cooperative. Aceasta este și rămâne o instituție în prim rând economică, a cărei naștere și dezvoltare este strâns legată de nevoile membrilor asociați, cărora trebuie să le aparțină inițiativa înființării și răspunderea funcționării sale.

Controlul preventiv și cel represiv — disciplinar, poate fi împlinit prin instituțiuni autonome emanate din sânul mișcării, acolo unde ele se pot sustrage diferitelor influențe politice ori de altă natură; unde există o conștiință cooperativă dezvoltată a maselor și a conducătorilor; unde cooperația are dezvoltarea și forța materială necesară organizării unor atari instituțiuni.

In general, atitudinea statului față de cooperatie este in functie de forma sa politico-juridică.

In statele autoritare cooperatia n'a avut și n'are libertatea pe care i-au dat-o statele democratice constituționale. O simplă economie dirijată nu mai îngăduie cooperatiei o libertate deplină.

In această privință, Alianța Cooperativă Internațională s'a pronunțat pentru un regim de libertate, condamnând metodele de subordonare a cooperatiei în statele de autoritate, pe care acest for internațional al cooperatiei de consum, le consideră ca apărătoare ale capitalismului. (Declarația manifest din 1936).

Departate de a împărtăși acest punct de vedere — economia organizată a statelor autoritare urmărind diminuarea concurenței și a beneficiului capitalist, ceea ce o apropie mai mult de cooperatie decât de capitalism — reamintim că atitudinea Alianței Cooperative Internaționale este în concordanță cu concepția, net anticapitalistă, a Cooperatiei de consum, reprezentată prin acest for internațional.

Cooperatia de credit și cea agricolă urmărind, dimpotrivă, mai mult corectarea defectelor regimului capitalist, decât înlăturarea regimului însuși, s'a retras din alianță la congresul cooperatist din 1904 ținut la Budapesta, datorită, în bună parte, și acestei diferențe de concepțiune, având actualmente ca organ internațional propriu o comisiune specială, în sânul Comisiunii Internaționale de agricultură.

Alianța Cooperativă Internațională, considerând regimurile autortiare ca susținătoare ale capitalismului și deci neprielnice cooperatiei, lasă la o parte tocmai regimul de cea mai evidentă încălcare a tuturor libertăților — deci și a celei cooperatiste — existent în Rusia.

In schimb, este vizat regimul fascist italian care, în adevăr, a întreprins dela instaurarea sa o acțiune de subordonare a cooperatiei; de înlăturare a politicei socialiste, care stăpânea o parte din mișcare, și de adaptare a acestei mișcări la țelurile urmărite de Statul fascist. Acțiune care, deși în general nu este admisă de cooperatori, se explică prin necesitatea inexorabilă de reorganizare a acestui stat, pe baze noi, fiind de curând urmată de o reală și sinceră sprijinire, mai ales, din partea cooperatiei agricole; s'a dovedit astfel cu mult mai folositoare decât tirania influențelor politice și de altă natură, care pervertesc cooperatia și o pun în slujba unor interese particulare, în regimurile de pseudo-democrație.

De aceea, dacă idealul cooperatiei rămâne tot un regim de libertate, ea cere în același timp echitate și sinceritate în aplicarea unui astfel de regim, unite cu o desăvârșită organizare a tuturor funcțiunilor statului respectiv.

Un astfel de regim, care să înlătore gravele defecte ale

unei dezorganizări într'o libertate imaginară, fără a recurge la sisteme de dictatură asupritoare, credem că va putea fi realizată în sistemul corporatist preconizat de d. Prof. M. Manoilescu.

În adevăr, organizarea statului în acest sistem este bazată pe principiul funcțional și al reprezentării profesionale, ambele superioare principiilor și împărțirii politico-teritoriale ale Statului actual, condus prin partidele politice.

Faptul că acest corporatism este integral, cuprinzând în corporațiuni profesionale întreaga organizațiune de stat — spre deosebire de corporatismul fascist italian, care este adoptat numai în domeniul economic — îi va permite să-și dea din sânul său toate organele actualului stat democratic: Monarh, Parlament, Guvern, etc.

Consecința acestei auto-organizări va fi independența sa, căci puterea supremă și-o va trage din însăși propriile sale organe — de unde calificativul de corporatism pur, dat acestui sistem — spre deosebire de corporatismul italian, a cărui sursă de putere este partidul fascist.

Corporatismul pur și integral pornește, între altele, dela necesitatea diminuării sau chiar suprimării rentei capitaliste, punct de vedere ce aparține și cooperatiei. El acordă cooperatiei un loc proeminent în organizarea economică a statului; — iar atunci când o cooperativă sătească va cuprinde întreaga viață economică locală, poate, în acest sistem, să reprezinte satul respectiv chiar în viața politică prin încadrarea cooperativei „în sistemul piramidal al corporației agriculturii“.

Intr'un astfel de regim, credem că mișcarea cooperativă s'ar putea desvolta în mai bune condițiuni decât în multe din actualele pretinse democrații.

Intr'un număr viitor vom examina, în mod special, atitudinea statului față de cooperția noastră.

Apropierea româno-maghiară

Dr. C. GROFȘOREAN

În numărul de Crăciun al ziarului budapestan: „Pesti Naplo“, contele Ștefan Bethlen, fostul prim-ministru al Ungariei, a publicat un articol, care a stârnit interes în toată Europa, militând politicianul maghiar, pentru o apropiere româno-maghiară, colorată — bine înțeles — de revendicările maghiare. Astfel declară categoric (și partea aceasta este cea mai semnificativă a articolului său). *Pentru revizuire nu putem face de prezent mai mult, decât aducând la cunoștința lumii dreptatea noastră.* Rolul oficialității maghiare nu este, ca să facă în domeniul extern propagandă ca și cum Ungaria ar vrea să abordeze chestiunea revizuirii azi, sau mâine. Ci misiunea noastră este: încetarea dezarmării Ungariei și salvarea aceloră dintre noi, cari ajunsesem sub dominație străină“. Și pentru atingerea acestui scop, propune aranjarea grabnică a elementului maghiar din România.

Subliniem, deci, raționamentul articolului: salvarea elementului minoritar maghiar în vederea revizuirii mai îndepărtate. O invitație cât se poate de „agreabilă“ (?) pentru o colaborare prietenească.

Să urmărim acum tâlcul acestei tactici noi a d-lui Bethlen.

Lămurire cât se poate de promptă ne dă ziarul „*Magyarság*“ din Budapesta, care în numărul din 13 Decembrie anul trecut ocupându-se cu misiunea fostului ministru Kozma la Berlin — după apariția articolului antirevizionist al d-lui Rosenberg — constată cu oarecare sfială că, la Berlin i se pretinde Ungariei, ca să se pună bine cu Iugoslavia și cu România, slăbind propaganda revizionistă. Iar în numărul din 17 Decembrie se văicărește împotriva ziarului vienez: „*Wiener neuste Nachrichten*“, care duce o campanie antirevizionistă contra Ungariei, deși, este înființată și finanțată de către Germania hitleristă.

Un alt indicu precis ne servește episcopul reformist *Rajfay* din Ungaria, care în 16 Decembrie anul trecut, într-o conferință ținută la Clubul Național, a declarat fără nici o

reticență : „Nu revizuirea e scopul final, ci recucerirea istoriei Ungariei Mari“. (Reprodus în revista „Piatra de Hotar“ după ziarul „Budapesti Hirlap“ din 17 Decembrie).

Adică, înalta față bisericească nu se mai îndestulește cu Ungaria antibelică, grefată pe chimera „statului național maghiar“, ci pretinde refacerea Ungariei Mari istorice (ca pe vremea lui Matia Corvinul d. e. N. R.); Cu alte cuvinte: orgoliul exaltat al conducătorilor maghiari (nici decum al poporului atât de exploatat de către latifundiile imense) nu numai că își revendică „dreptatea“ de asubjuga din nou 51% nemaghiari, dar are chiar și veleități *imperialiste*, evoluând dela 1867 în urmă (când ungerii s'au împăcat cu *Habsburgii*, lăsând Viena naționalitățile în prada guvernelor maghiare), adică dela ideea „statului național maghiar“, până la imperialismul maghiar, escitat prin pacea dela București. Fără ca să-și dea seama, nici azi, de realitățile din Ungaria și năpasta ideii „statului național maghiar“ a fost piatra unghiulară peste care s'a răsturnat atât carul Habsburgilor, cât și șandramaua „statului național maghiar“.

Ciudat fenomen, când un popor de circa 5 milioane, element omogen, deoarece restul s'a format din naționalități asimilate abia își revendică un rol hotărîtor, fără ca să-și pună întrebarea : dacă aceste elemente asimilate vor rezista la tentații, în caz că s'ar schimba situația în Europa centrală ? D. e. la prelungirea influenței germane, având în vedere că majoritatea elementului asimilat este de obârșie germanică. Oare aceste elemente, cari și-au lepădat naționalitatea din interes personal, se vor expune pentru menținerea supremației maghiare, dacă li se va oferi alte posibilități de reușită ? În fine : este o problemă teoretică, poate greșit ridicată din partea noastră. Ceeace întrece marginile teoriei, însă, fiind de esență istorică, este faptul-scăpat din vedere de către gânditorii maghiari — că până când Austria domina planul extern, mulțumindu-se Ungaria cu rolul de tampon între lumea germanică și cea slavă, a dăinuit existența ei timp de 600 ani. În momentul, însă, când elementul maghiar a luat în mână și conducerea politicii externe (după împăcarea cu *Francisc Iosif*, adecă dela 1868 încoace), zăpăcit de chimera „statului național maghiar“ (tentativă, care a stârnit repulsiunea atât a naționalităților din fosta monarhie, cât și adversitatea statelor mari din Apus, cari în aceste tentative observau tendințe imperialiste, periculoase pentru interesele lor în Balcani și în Asia minoră) a dat gata monarhia în decurs de 50 de ani, deoarece naționalitățile trădate de către casa de Habsburg și, amenințate de de-naționalizare sistematică, au format nuclee dinamitarde; plese de manevră în mâna politicii mari din apus.

Să revenim, însă, la problema fundamentală și să urmărim mai departe tactica atât de sinuoasă și ciudată a

apropierii româno-maghiare. Astfel nu putem lăsa neobservată eșirea curioasă a ziarului budapestan „*Pesti Hirlap*”, care în numărul din 29 Decembre, *pretinde un primar la București* pe seama ungarilor de acolo : apoi tot la București o Universitate maghiară etc etc. Trebuie să relevăm faptul că, acest ziar este organul oficial al revizionistilor și stă sub controlul direct al asociației revizioniste, prezidată de faimosul domn F. Herszeg. Solicitând, deci, asemenea pretenții ridicole, opinia publică maghiară demonstrează palpabil refuzul ei de a colabora cu România.

Inconvenientul atitudinii semif oficiale din Ungaria a fost simțită chiar și de către minoritatea maghiară din România. Astfel publicistul *Nicolae Krenner* zice în ziarul „*Ellenzék*” rin Cluj, No. 17 Ianuarie a. c. „până acum cinci ani România a fost un adevărat paradis al minorităților în comparație cu situația maghiarimei din Iugoslavia”.

Luând atitudinea împotriva amestecului din afară în treburile minoritare din România, respingând — în termeni precauți — intervenția d-lui conte *Bethlen*...

Unei asemenea apropieri — *din ordin politic* — cum preconizează d-l *Bethlen*, se impune o atmosferă psihică, din ambele părți. Să privim, deci, problema și din punctul acesta de vedere.

Iată d. e. ce scrie foarte eruditul publicist : *Ottlik György* în revista cea mai serioasă a sociologiei maghiare : „*Magyar Szemle*” (No. din luna Febr. a. c.), care apare sub conducerea chiar a d-lui Ștefan *Bethlen* :

„Este regretabil că, România prin persecutarea crâncenă a ungarilor din Ardeal, împiedecă normalizarea stărilor din Europa-centrală. Nu știm dacă este semn de slăbiciune această persecuție nemiloasă, dar în orice caz denotă o periculoasă miopie politică, când un stat atât de expus, cum este România (România îi pare aiuristului publicist expusă și nu Ungaria, înconjurată pretutindeni de adversari ireductibili N. R.), nu-și schimbă politica față de un vecin și, montată de teamă, împiedecă reconcilierea. (Cam puțin logic d-l *Ottlik*, când presupune împiedecarea apropierii de teamă. Noi știm că, cine se teme, caută prietenie cu oricine. Dacă România nu se prea entuziasmează pentru prietenia maghiară, înseamnă că nu-i pasă mult de atitudinea cât se poate de necesară a Ungariei oficiale. N. R.)

Tot în acest număr al revistei, *Zathureczky Gyula* afirmă că, opinia publică română dela schimbarea imperiului, tot mereu, bănuia clasele conducătoare maghiare cu irendenta. Datorită acestei „nedreptăți” elementul maghiar a fost și este perescutat și maltratat. Această atitudine șovinistă a „creat o atmosferă detestabilă, aproape insuportabilă, declanșând asemenea ilegalități, prin teroare, denunțare, persecuție încât azi nici un maghiar din Ardeal nu e

sigur că, mâine nu li se va face perchezitiile domiciliară, nu va fi dat pe mâna jandarmilor, nu va fi încarcerat"...

Nu ştim, cum cadrează aceste constatări cu afirmaţiile categorice ale d-lui Krenner, care tot numai tolerant nu este în poli. ca sa agresivă faţă de statul român. Totuşi se simţea obligat omul, moralmente, ca să facă o comparaţie între atitudinea României faţă de minorităţi şi cea a Iugoslaviei, preferind sistemul românesc.

Dealtminteri atitudinea politicianilor maghiari din Ungaria denotă o totală desorientare, ori, o masivă rea credinţă, când compară totdeauna situaţia actuală cu cea antebelică, invocând reducerea numărului şcolilor, a funcţionarilor, a instituţiunilor culturale maghiare din Ardeal, fără ca să-şi dea seamă că, *chiar aceste argumente condamnă definitiv procedura politice maghiare din trecut*, deoarece evidenţiază — cu argumente proprii — că într-o regiune, unde majoritatea populaţiei era română, s'au înfiinţat 90% şcoli maghiare (îndeosebi în învăţământul secundar şi sută la sută în cel superior), că peste 80 la sută a funcţionarilor au fost maghiari şi, că instituţiunile culturale preponderau artificial faţă de ale naţionalităţilor. Apoi chiar acest sistem a fost înfierat de către forţele istorice în războiul mondial; chiar acestei nedreptăţi imanente, deoarece era inadmisibilă că, un popor de 3½ milioane să fie mai departe tratat ca un iobag modern, exploatat de către capitalul evreiesc, infeudat imperialismului maghiar. Şi toate aceste batjocuri în numele civilizaţiei maghiare. Care civilizaţie? După ce tot propagandă maghiară afirmă pretutindeni că, românii nu sunt încă maturi, pentru a se conduce singuri. Cum? După educaţia civilizatorie milenară a elementului maghiar, românii din Transilvania nu sunt capabili, ca să-şi însuşească cele mai elementare noţiuni de autoadministrare?

Dar mai clasică este propaganda bethlenistă, când pretinde refacerea stării anterioare — prin tratative directe între cele două guverne — pareă nu s'ar fi schimbat nimică în structura Europei. Pretinde numeroase şcoli maghiare, pentru cine? pentru români, saşi, şvabi, ucrainieni? *Căci, singur elementul maghiar, nu ar putea popula acele instituţiuni, cari în trecut au fost susţinute pe seama naţionalităţilor, cu scopul mărturisit al maghiarizării...* Pretinde numirea numeroşilor funcţionari maghiari. Peste proporţia etnică? Adecă continuarea sistemului din trecut, când românii erau administraţi de către funcţionari maghiari?

Omul nu ştie: ce să admire mai mult: naivitatea, ori, reaua credinţă. Ca să ai curajul a te adresa opiniei europene, în numele dreptăţii, şi să pretinzi dreptul de a exploata şi mai departe o majoritate compactă, este ceva străniu. Ca să vii şi să zici: românii calcă în picioare drepturile maghiarilor, pentru că nu vor să mai fie administraţi de către

funcționari străini, nu vor să frecventeze școli străine, este ceva omeric. Ca să afirmi în fața lumii : ni s'au redus instituțiunile culturale, școlile, numărul funcționarilor, din ură și intoleranță față de maghiari, deși, *toate întocmitie astfel, atât de numeros și artificial numai pentru a facilita și a grăbi desființarea națională a naționalităților*, este un fenomen patologic. *Ca să-ți ticluiești din o nedreptate seculară un titlu de drept, pare a fi fantastic.*

Incontestabil, o apropiere sinceră ar fi de dorit. Dar dacă aceasta se face cu scopul mărturisit (tot de către d. *Bethlen* în ziarul budapestan : „9 orai ujsag“, cum relatează „Observatorul“ din 17 Ianuarie), că „această apropiere are ca scop întărirea elementului maghiar din *Trasilvania* în interesul dinamismului său revizionist, apoi trebuie să ne pună pe gânduri toată inițiativa, forțată — incontestabil — de către Germania și Italia, însă, torpilată pieziș de către opinia publică din Ungaria. Acea opinie, care — deși Ungaria este azi avizată le bunăvoința Germaniei, sabotează chiar și legea învățământului primar, votată anul trecut în interesul minorității germane. Ce sgomot nu s'a produs în Europa — de către propagnada abilă maghiară — în jurul acestei legi. Iată, însă, mai recent ne vin știri cât se poate de elocvente, din sursă germană, despre nerespectarea promisiunilor făcute la Berlin. Adecă ce se repetă legenda faimoasei *legi o naționalităților* de odinioară (1868), cu care d. *Bethlen* avuse curajul, ca să se mândrească în Anglia. Cum și cine ar putea, deci, să se mai încreadă în promisiunile politice maghiare ? Primul obstacol — de ordin psihic — în drumul unei apropieri sincere. Acești domni latifundiari, cu toată haita gentrimei (nobilimea mică), cu surplusul imens al funcționărimii (în mare parte asimilată din rândul naționalităților) și cu capitalismul evreiesc lipsit de debușurile *Transilvaniei*, nu vede altă scăpare pentru asigurarea beneficiilor, decât prin revizuirea hotarelor, în speranță, că continuând mai departe „sfânta dreptate maghiară“, își va reface beneficiile pierdute. În asemenea împrejurări, evident, o reconciliere este foarte grea cu actuala generație. Trebuie să vină o generație nouă, atât în *Transilvania*, cât și în Ungaria, care să se adapteze mai eficace realităților istorice, deoarece generația d-lui *Bethlen* nu va desprinde niciodată de chimera revizionismului. Să nu ne facem iluzii deșerte. Doar *realitățile economice* sunt probele cele mai palpabile ale politicei urmărite față de România.

Iată d. e. faptul concludent că, *capitalul evreo-maghiar din Cehoslovacia se retrage mereu din circulație, iar în Iugoslavia nu și-a extins niciodată cercul de activitate, numai Ardealul și Banatul fiind împănate de acest capital, care domină toate ramurile vieții economice din Transilvania, exercitând și o influență politică prin cozile de topor. Ce urmă-*

rește Budapesta, exercitând și o influență politică prin *cozile de topor*. Ce urmărește Budapesta prin această tactică? Nu cumva aci se află cheia atitudinii ciudate, net revizioniste, a capitalului evreo-maghiar din Transilvania?

D. *Fényes Samu* un emigrant maghiar, care trăește la București, în revista sa „Uj magyarok” din Ianuarie, își exprimă mirarea asupra apropierei maghiaro-iugoslave, deoarece o Ungarie-mare, așa cum se pretinde din partea revizionistilor, nici că se poate imagina fără eșire la mare. Ori, acest drum nu s'ar putea crea decât prin Croația, anexând provincia din nou, într'o dualitate, cu Ungaria. În felul acesta i s'ar asigura Ungariei eșirea la Fiume.

Acest plan, însă, concludă d. *Fényes*, nu surăde d-lui *Musolini*, care vrea să-și asigure definitiv Adriatica: „Mare Nostra”. În consecință își pune întrebarea: *nu cumva Budapesta s'a înțeles cu Italia pe spinarea Transilvaniei, cedând Croația sferei de influențe italiene în schimbul revizionismului transilvanian?* Nu dăm — evident — atenție prea mare acestei concluziuni, cunoscând simpatia comuniste ale d-lui *Fényes*, însă, ideia cât de bizară ar fi, tot păstrează în miezul ei și ceva posibilitate dacă socotim discursul atât de răsunător al d-lui *Mussolini* la Milano...

Am schițat numai fugitiv unele aspecte ale politicii maghiare de peste hotare, cu adânci repercusiuni și asupra partidului maghiar din Țară, condus tot de o clasă aristocratică și feudală, cu obiective similare ca cea din Ungaria.

Sub asemenea împrejurări reconcilierea dorită și de noi, cum cu greu se poate imagina, până ce Budapesta își va avea reticentele sale atât de vizibile.

Cu atât mai vărtos că, nici principiile ideologice — chiar în sânul minorității maghiare din Transilvania — nu sunt încă definitiv cristalizate. Astfel lipsește pe de o parte premisa sufelțească, pe de altă parte substratul ideologic pentru o apropiere sinceră.

Iată d. e. constatările d-lui *Elemér Gyárfás*, (un foarte erudit politician al partidului maghiar, care deja în timp de pace milita pentru o apropiere între aceste două neamuri), publicate în revista „*Magyar Kisebbség*” din 16 Ianuarie și 1 Februarie a. c. Desvoltând motivele psihice ale pasivității în primii ani după unire, își exprimă convingerea că, o apropiere între români și maghiari era mai ușoară, dacă conducătorii minorității maghiare de pe acele timpuri — cunoscând mai bine situația externă și tendințele conferinței de pace — s'ar fi alăturat imediat statului român, cum au făcut-o sașii, mai în urmă, și șvabii. Conclude, însă, că acest gest a fost imposibil din motive psihice, deoarece elementul maghiar din statele succesoare nu putea trăda țara-mamă anterior hotărârei „definitive dela Trianon”. Era un comandament moral, care ne-a impus tăcere” — zice d. *Gyárfás*.

Și în adevăr trebuie să-i dăm dreptate: nu ar fi fost nici moral, nici elegant, un asemenea gest; deși, ungarul din Ardeal — cum singur a constatat d. Gyárfás în lucrarea sa antebelică — nu s'au identificat niciodată cu Ungaria sa proprie zisă, detestând unirea acestui principat cu Budapesta.

Il putem aproba numai în afirmația prin care subliniază profunda eroare istorică, ideologică și psihică a d-lui Gyárfás. „Dacă conducătorii românilor ar fi voit sincer, să realizeze acea *Elveție-orientală*, pe care au pretnis-o în era maghiară, atunci s'ar fi netezit drumul unei apropieri sufletesti“.

Ei bine! Aci zace germeul cariei. Cu o asemenea mentalitate și predispoziție sufletească și, cu asemenea erori ideologice și doctrinare, nu se poate concepe o apropiere, *doarece această Elveție-orientală ar fi însemnat subordonarea economică și politică a elementului românesc, atât de debil și slăbit în urma guvernării „civilizatorice“ a Budapestei feudal-plutocratice*, încât nici azi, după dominația română de aproape două decenii, nu este încă stăpân la al acasă; deși, avuse — foarte rar, este drept — și sprijinul economic al Vechiului regat. Cum am fi rezistat noi, singuri, în lupta aceasta între formidabilul capitalism maghiar și sărăcia goală „valahă“, aci în Transilvania?

Iar examinând problema prin prisma doctrinară, ținem să subliniem deosebirea fundamentală între Ungaria veche și România unită azi. În Ungaria elementul dominant a fost în minoritate față de elementul naționalităților. În consecință acolo era firesc, logic și ideologic organizația de stat elvețian. Ori, politica maghiară ce a făcut? A forțat ideia „statului național maghiar“. Adecă o minoritate, care își impune majorității coloritul său național.

În România este situația identică? Se poate discuta pe asemenea bază? Când elementul majoritar atinge cifra de 75%, se mai poate contesta caracterul național al statului? Dacă: da, atunci nu există stat național; atunci chiar și azi încă trebuie să contestăm caracterul național al Ungariei actuale, având 10% minoritari și — cum singur oficialitatea maghiară a constatat-o — 4 milioane asimilați, ori, pe cale de a se asimila.

Din această greșită premisă trage — autorul — mai târziu, aprecieri greșite și asupra rolului partidului averescan și indeosebi al d-lui Octavian Goga, precum și asupra politicii lui Ionel Brătianu, recriminând faptul că, prin această politică s'a spart uniunea blocului ardelenesc, urmărind Brătianu unificarea desăvârșită a statului, chiar și cu jertfirea intelectualilor din Transilvania.

Nu este locul, ca să examinăm problema din punct de vedere istoric; punem, însă, întrebarea d-lui Gyárfás: ce ar fi făcut domnia sa, dacă ar fi fost român? Nu milita pentru

o deplină unitate sufletească și administrativă a unui popor de abia 15 milioane suflete, crescute sub egida a patru legislații diferite, patru curente culturale, patru sisteme economice etc., etc. Crede d. Gyárfás că există un gânditor român cu cunoștințe elementare sociologice care să consimțată la un sistem elvețian în Ardeal, Banat, Bucovina, Basarabia, — de dragul minorităților și în dauna elementului susținător de stat? În adevăr, așa de naivi să ne țină ungurii? Ca să ne divizăm noi forțele, pentru a fi apoi dominați de minoritățile întărite, datorită libertății de care s'a bucurat în trecut, având tot sprijinul politic și economic al statului, secole de-a rândul.

În felul acesta, evident, o apropiere nu se poate imagina. Până când conducători maghiarimei din Transilvania nu-și vor acomoda politica lor ritmului vremii, care totdeauna pulsează în linia istoriei, până atunci a îndulcire a raporturilor nu numai că nu se poate spera, ci avem temerea că, situația se va încorda, deoarece *naționalismul totalitar al tinerețului*, care nu mai admite regionalisme stupide, împinge la deslegări eroice, dar și echitabile.

Ne gândim la soluția doctrinară, justă, dreaptă și echitabilă a problemei minoritare prin *aplicarea principiului proporționalității etnice*. De ce se opun minoritățile din România acestui desiderat pe deplin documentat în doctrină? Principiu, pretins de dreapta naționalistă, deși, este unul absolut democratic, grefându-se pe principiul cantitativ.

O altă deslegare ar fi *corporatismul*, combinat chiar cu principiul proporționalității. Dece cramponarea aceasta la parlamentarismul perimat, când pe pielea lor proprie au experimentat avantajele acestui sistem (chiar d. Gyárfás descrie, în culori vii, alegerile din 1922).

Nu este scopul expunerii noastre de a da soluțiuni, deoarece avem alt obiectiv: examinarea premiselor pentru o apropiere româno-maghiară. Însă, am atins, în fuga condelului, posibilitățile practice ale unei îndulciri de raporturi între aceste două popoare.

Că d. Gyárfás nici azi nu-și dă seamă de ritmul istoriei, rezultă și din partea aceea a expunerii sale, unde examinând rolul d-lui *Bernády*, care milita pentru o colaborare intimă cu liberalii și cel al d-lui *Sándor Iosif*, un opoziționist intrasigent, fervent aderent unei colaborări până în pânzele albe cu partidul național de sub conducerea d-lui *Maniu*, exclamă: „Nu știu, ce folos ar fi însemnat pentru maghiari, dacă urmam tactica lui Sándor... Poate că am fi putut salva solidaritatea ardelenescă...” Mai crede și azi d. Gyárfás că, tineretului naționalist îi arde de „solidaritatea ardelenescă”? Nu vede, ce preocupări determinante are acest tineret, chemat mâine, ca să conducă destinele Țării? Dar cine se mai preocupă cu aceste veleități mici regionaliste, când se pun

probleme de anvergură universală ? Cu un grup de bătrâni din Ardeal și din Vechiul-regat nu se poate debarasa de această ideologie perimată, este lesne de înțeles. Inșă, tineretul în sentimentele sale totalitar-naționaliste, trece zâmbind pe lângă acest trecut...

Să recapitulăm : nu aceasta este drumul înfrățirii. Naționalismul român devine din ce în ce mai intransigent, mai totalitar ? Așa e ritmul vremii și mersul istoriei.

PE LINIA VREMII NOASTRE

Buna Vestire

Mișcarea națională românească nu și-a avut până astăzi o gazetă demnă de ea. Ceeace se înțelege prin presa naționalistă este un mozaic foarte inegal ca nivel sufletesc, ca ideologie și ca puritate. „Universul“ rămâne un mare ziar românesc, dar curajul său în atacarea problemelor românești este foarte variat și, de pildă, în ce privește politica externă care este astăzi așa de esențială pentru a defini poziția naționalismului românesc, „Universul“ se așează net alături de concepțiile iudeo-francmasonice.

Cu toată lupta sa contra iudeilor comuniști dela Adevărul — de ce numai împotriva celor de la Adevărul? — Universul nu ia o poziție dârză antisovietică în politica externă, ci, dimpotrivă, suferă o atracție vizibilă către cele două poluri: Moscova și Praga.

În acelaș timp „Porunca Vremii“, cu mai multă independență de spirit, nu reflectează totuși în metodele sale văzute și nevăzute spiritul și etica naționalistă, iar prin tonul său prea strident ajunge să nu mai aibă, nici superlative disponibile, nici game noi de urcat, în momentele în care, în adevăr, expresia trebuie să ia forme culminante.

Mișcarea naționalistă n'are decât foile de partid ca *Țara Noastră*, sau *Apărarea Națională*, cari oricât de bine scrise, sunt prea puțin cunoscute.

Presa naționalistă, așa cum o înțelegem noi, se reduce atunci abia la foile de provincie din care unele sunt de o calitate în adevăr remarcabilă, cum este *Libertatea* părintelui Moța dela Orăștie, *Omul nou* dela Brăila, *Cuvântul Argeșului* de la Pitești.

În asemenea condiții o mare foale naționalistă de curaj, de atitudine și de înaltă ținută intelectuală este o necesitate de viață pentru dreapta românească. Ziarul d-lor Dragoș Protopopescu și Toma Vlădescu, intitulat așa de frumos *Buna Vestire*, o împlinește. Cititorii noștri vor avea bucuria să vadă acolo desfășurându-se doctrina legionară și doctrina corporatistă, care se îmbină atât de fericit între ele. De altfel colaborarea d-lui Mihail Manollescu, pe care cititorii noștri au putut-o ghici

de la început în câteva articole semnificativ de vestitoare, a apărut în chip fâțiș cu al patrulea număr al gazetei.

Toți colaboratorii „Lumii Noi” vor fi regăsiți în paginile acestui ziar, bine înțeles, în forme de manifestare potrivite caracterului viu și cotidian al unei gazete.

Este inutil să recomandăm cititorilor și prietenilor *Lumii Noi*, acest ziar. Suntem convinși că îl vor citi cu bucurie și cu mândrie naționalistă.

L. N.

S'a stricat rotativa

Nu este vorba de rotativa presei din Sărindar care — deși somează multe ore din zi prin scăderea catastrofală a tirajului — nu s'a stricat încă definitiv, așa cum i se va întâmpla când va veni, ca să întrebuițăm o expresie din vocabularul său comunist, „seara cea de pomină”.

E vorba de o altă rotativă, mai importantă, grație căreia rotativa din Sărindar a putut să se *învârtă* — la propriu și la figurat, — așa de bine până astăzi: e vorba de rotativa celor două partide de guvernământ.

După bunul principiu al rotativei, țărăniștii trebuie să fie urmași la guvern de liberali și liberalii de țărăniști. Și atunci țara va fi fericită și, — vorba lui Cațavencu — tot românul va prospera.

Țărăniștii cred în rotativă și o susțin din toate puterile lor. În Mai 1934 au încercat să salveze dela o cădere precipitată guvernul liberal pentru a evita un guvern Averescu care ar fi stricat acest frumos mecanism de familie. De atunci încoace ei au fost cea mai inexistentă, cea mai fadă și cea mai incoloră dintre toate opozițiile care s'au pomenit vreodată.

Cași câinii dela stână care încetează lupta dintre dânșii în clipa când apare lupul, cele două partide zise de guvernământ s'au menajat reciproc în fața primejdiei comune a dreptei.

Azi, când numai câteva luni ne despart de plecarea guvernului liberal, a sosit momentul ca rotativa să-și arate virtuțile. Țărăniștii așteaptă să vadă căzând automatic para mătălață a puterii în gura d-lui Mihalache. Dar — vai! — presentimentele noastre ne spun că rotativa nu va funcționa și că oricine, dar oricine are mai multe șanse să fie chemat la guvern decât dânșii.

Și atunci, toată cuminența țărăniștilor care au renunțat la orice opoziție pentru a avea sprijinul liberal, se va dovedi zadarnică. Lasitatea și complicitatea lor cu liberalii nu le va fi folosit la nimic. Și în ziua când se va constitui noul guvern bieții țărăniști se vor găsi și păcăliți și ridicoli și cu... puterea luată.

M. M.

Indecentă

La 10 Februarie a sosit în București ducesa de Athol. Delegații ale tuturor școlilor de fete îmbrăcate în costume naționale, au fost trimise la gară întru întâmpinarea sa.

N'avem nimic de zis, dar pe ger și pe ninsoare găsim exagerat cel puțin, că fetițele trebuiau să fie în costume naționale.

La 11 Februarie au sosit în București corpurile celor ce au fost Ion Moța și Vasile Marin.

Nici un copil n'a fost trimis în întâmpinarea aceluia, care vor fi poate cândva primii Sfinți Români ai calendarului ortodox.

La Roman au ieșit școlile cu profesorii lor înaintea trenului mortuar. Fericit este acel oraș, care posedă așa profesori și de plâns e generația copiilor noștri, cari erau ținuți pe bănci de școală în clase închise, în ziua în care afară pe străzile orașului, se desfășurau solemn și dramatic, primul act al marelui epopei naționale de descătușare, prin legionarism, a poporului Românesc.

Școlile noastre au fost închise de atâtea ori cu rost ori fără rost, de atâtea ori copiii au fost trimiși acasă fără să știe pentru ce și acum nu s'au putut întrerupe cursurile *cu o oră mai devreme*, pentru ca și viitorii cetățeni, să poată lua parte la zilele mari ale Neamului lor.

La moartea lui Valaori s'au petrecut următoarele scene autentice la Cluj.

Copiii duși la școală au fost trimiși acasă, căci școlile se închisese pentru moartea lui Valaori. Nu discutăm gestul totuși exagerat, căci în alte țări spre pildă în Anglia la moartea Regelui George al V-lea școlile n'au fost închise de cât o jumătate de zi, în ziua înmormântării.

Când copiii Clujului au fost trimiși acasă cel puțin nu li s'a spus de ce s'au închis școlile și nu li s'a explicat cine a fost Valaori. O profesoară mergând pe stradă întâlnește un grup de fete dela un liceu și le întreabă de ce se reintorc dela școală?

Petele răspund că au fost trimise acasă, dar nu știu pentru ce, probabil că trebuie să fie scariată.

Mergând mai departe întâlnește un alt grup dela o altă școală. Acestea întrebate și ele, de ce se întorc acasă, au răspuns pline de naivitate: „Nu știm, poate fiindcă a murit ministrul acela ungar”. (Totmai murise Goembos primul ministru ungar).

Copiii n'explicându-li-se cauza pentru care erau trimiși acasă și deprinși să se închidă școlile de câte ori murea câte un om politic străin, au crezut că școlile s'au închis și pentru Goembos.

Tot la 11 Februarie a fost o mare recepție în onoarea ducesei de Athol în saloanele D-nei Alexandrina Cantacuzino în aceeași dimineață D-na Cantacuzino își primise fiul sosit din Spania, însoțind pe camarazii săi morți pentru creștinătate, alături de care a știut să lupte eroic pentru cruce, acoperindu-și numele de glorie și'n veacul nostru.

E cel puțin straniu ca în aceeași zi să te pleci în fața a două coșciage de eroi și apoi să faci la tine acasă o mare primire, dela care nu au lipsit cântecele și acordurile tarafului de ăutari.

Ducesei de Athol trebuia să i se atragă atențiunea că în această săptămână va fi greu să fie primită cum se cuvine în

București, căci orașul își primea în acel timp pe Eroi Neamului și-și trăia în acele zile clipele cele mai înălțătoare dela Unirea cea mare și dela 6 Iunie 1930 încoace.

Ducea de Athol ar fi înțeles și și-ar fi amânat sosirea cu o săptămână sau ar fi venit mai devreme.

Dar noi nu știm să avem măsură.

N'avem nici o măsură, și nu știm să fim demni față de străini, după cum nu știm să ne cinștim eroii.

În ziua înmormântării lui Barthou, Radio București n'a avut emisiune. În zilele când Mota și Marin erau expuși în București, emisiunile au continuat, ca și când nu s'ar fi întâmplat nimic.

Oare Radio-Paris își va fi oprit emisiunea în ziua morții Regelui Ferdinand ?

De sigur că nu. Cel mult o clipă de reculegere, un cuvânt de amintire și atâtă tot.

În zilele acestea de înălțare națională, dar și de coborâre sufletească, s'a putut măsura totala noastră lipsă de ținută și de măsură în toate, precum și sărăcia sufletească a guvernelor noastre.

E. M. M.

Străinătatea și d-l Mihail Manoilescu

Sub titlul. O anchetă asupra schimbului internațional. Revue Economique internationale publică următoarele :

„Revista economică internațională și-a propus să întreprindă cercetări de ordin economic și sociologic în mai multe domenii, în ceiace privește populația, cooperăția sau corporația și schimbul internațional. Asupra acestei ultime teme, comitetul de Redacție a trimis la treizeci de economiști, specializați în comerț, circulara pe care o reproducem mai jos :

Domnule Profesor,

Publicațiunea noastră, cu un caracter științific și internațional, s'a preocupat dela începuturile sale de toate problemele vieții economice internaționale.

Cu atenția îndreptată către dezvoltarea tuturor marilor fenomene contemporane — mai ales ale crizei mondiale — ea a făcut loc și colaborării reprezentanților științifici ca și aceleia a reprezentanților vieții practice.

Printre chestiunile economice internaționale, având o importanță specială și de mare actualitate, schimbul internațional, între țările industriale și țările agricole s'a afirmat ca o problemă centrală de mare interes teoretic și practic.

Într'adevăr, pe deoparte, țările agricole constatând randamentul economic redus al producției lor — datorit prețurilor scăzute ale produselor agricole și găsindu-se în imposibilitate de a plăti cu aceste produse mărfurile industriale importante, s'au decis să se industrializeze și să organizeze autarhia economică.

Pe de altă parte, oamenii de Stat și savanții ai țărilor agricole europene, transpunând tendințele autarhice în teorie, au

demonstrat că schimbul între țările agricole și cele industriale este o operațiune defavorabilă pentru primele, că e mai bine ca țările agricole să dezvolte industrii naționale sub un regim de protecțiune.

Printre lucrările care și-au propus să demonstreze această teză, un volum pe care îl cunoașteți, a fost, fără îndoială, obiectul unor vii debateri în cercurile științifice și economice

Această lucrare care are și o ediție englezească (King and Son Londres 1931), una italienească (Fratelli Treves Milano, 1931), și una portugheză (San-Paulo-Brazilia, 1931), a născut polemici, în special în Italia, Germania, Belgia și Franța, care ne permit de a o alege ca punct de plecare a unei anchete și a unei discuțiuni.

Schimbul produselor agricole contra produselor industriale este avantajos — cum susține Smith și Ricardo, pentru țările agricole și industriale sau, cum susține d. Manoilescu, reprezintă un dezavantaj pentru țările industriale ?

Această chestiune, care a făcut dealtfel obiectul articolelor recente, datorite d-ilor Alfred Pose și Firmin Oulès, apărute în numărul nostru din Iunie 1936, prezintă un atât de mare interes pentru orientarea unei politici comerciale în toate țările lumii, încât considerăm important și oportun să-i consacram aici o anchetă și — dacă e posibil — un număr special al revistei noastre.

În acest scop, facem apel la autoritatea d-voastră rugându-vă să binevoiți a acorda prețiosul d-voastră concurs în acest număr special, trimițându-ne un articol tratând fie în ansamblu, fie într'unul din aspectele sale, chestiunea prezentului și viitorului schimburilor internaționale :

1) Să nu neglijați de a examina cu d. Manoilescu și din punctul de vedere al țărilor agricole, dacă schimbul reciproc între țările industriale și agricole este tot atât de favorabil primelor ca și secundelor și dacă industrializarea țărilor agricole, chiar sub un regim de protecțiune, se traduce printr'o pierdere sau o rea întrebunțare a forțelor economice a acestor țări ;

2) Plasându-vă în punctul de vedere al țărilor industriale să examinați consecințele economice ale industrializării agriculturii precum și reprovizionarea țărilor industriale.

Îngăduți-ne să sperăm, că în această discuție asupra schimbului internațional, studiul d-voastră nu se va limita la punctul de vedere strict economic, ci se va întinde asupra urmărilor sociale care rezultă ;

Se observă fenomene naționale și internaționale, în ce privește desrădăcinarea țăranilor și plecarea spre orașe, întoarcerea la pământ sau repartitia geografică a industriilor și comerțului ?

În fine, binevoiți a examina în ce condițiuni schimbul internațional transformă schimbul individual în schimb colectiv ; dacă rolul statului (tratate de comerț, clearings, contingente) în aceste forme noi de schimb, are un caracter temporar sau permanent și care este importanța stabilității sale politice ?

În speranța de a avea studiul d-voastră primiți, domnule profesor salutările noastre distinse!

Orice comentariu ni se pare de prisos.

L. N.

Un analfabet

Între cel care, pe marginea unei conferințe ținută la Cluj de d. G. Tașcă, s'au repezit să critice opera doctrinară și științifică a d-lui Manolescu, este și un distins scriitor colaborator la „Țara de Măine” din Cluj (numărul din Noembrie-Decembrie).

Acest distins colaborator, care desigur că este înarmat cu o vastă cultură, scrie astfel:

„Lipsită de pregătire economică și juridică, inteligența d-lui Mihai Manolescu îl poartă pe d-sa în variate domenii de gândire, elaborând doctrine pe care apoi le *esafoodează*. Acest „harakiri” doctrinar îl desprind totți acei care citesc lucrările d-lui Manolescu”.

Cititorii noștri să nu creadă că este la mijloc o greșală de tipar. Distinsul nostru critic nu cunoaște înțelesul cuvintelor pe care le întrebunțează și crede că cuvântul „esafoodează” înseamnă *dărămă* sau *distruge*, sau — însondabilă este prostia omenească — socotește poate că „esafoodează” vine de la „esa-fod” și înseamnă *decapitează* sau *omoară*.

Și un astfel de analfabet imbecil îndrăznește să vorbească de lipsa de pregătire a d-lui Profesor Manolescu!

Mai bine și-ar face „harakiri”, dar — bine înțeles — nu unul doctrinar.

L. N.

Sextil Pușcariu

A fost sărbătorit la Cluj, în cadrul unei solemnități pe care noi am socotit-o prea locală, profesorul Sextil Pușcariu.

Numele său este unul din acelea care înalță și reabilitează Ardealul în ochii românilor.

El prelungește pe acei mari dascăli din epoca eroică care făcuseră din Ardeal școala normală a neamului, de unde pureedeau toți marii săi învățători. Viața lui Sextil Pușcariu este o tacită protestare, un discret manifest și o continuă lecție împotriva prea recentilor pseudo cărturari ardeleni, care au ajuns prin politică la Universitate și prin Universitate încă și mai sus în politică.

Cu toată opra lui uriașă de o valoare verificată în chip strălucit pe plan internațional, el a rămas un mare modest. Mai mult, nici de faptele sale politice, în adevăr mari, nu a lăsat să se vorbească. Cine mai știe astăzi că el a fost însuflețitorul adunării naționale a românilor bucovineni, care a proclamat unirea cu România și purtătorul de cuvânt al Bucovinei către Regele Ferdinand la Iași?

El s'a dat la o parte și a reluat rolul lui de profesor — și de data aceasta de adevărat citor al Universității din Cluj — și a lăsat pe alții să treacă înainte ca permanenți reprezentanți în guverne al Bucovinei, care nu știe cum ar scăpa odată de dânsii.

Prin toată viața și opera lui, Sextil Pușcariu a știut să dea din plin țării lui fără să-i ceară nimic. A fost și este un învățat cu suflet de călugăr.

M. M.

Vasile Tanțu

La 30 Ianuarie a murit Vasile Tanțu. Mai rar om care merită să fie prețuit și slăvit. S'a stins într-o mai mare indiferență și uitare. Vasile Tanțu a fost unul din inițiatorii marelui congres general militar panbasarabeian din Octombrie 1917, din care a ieșit mai târziu Sfatul Țării. Acest congres este cel care a avut curajul să declare la 21 Octombrie 1917 autonomia Basarabiei.

Când congresul a ales din sânul său deputați pentru Sfatul Țării și un birou pentru organizarea acestui Sfat, Vasile Tanțu a fost președintele lui. Mai târziu, în Sfatul Țării, majoritatea deputaților constituită în Blocul Moldovenesc a ales ca președinte pe Vasile Tanțu.

Or, *Blocului Moldovenesc îi se datoresc pe rând toate etapele parcurse pentru alipirea Basarabiei la România*: întâi prin proclamarea republicii basarabene independente la 24 Ianuarie 1918; în sfârșit prin chemarea trupelor române și prin proclamarea Unirii.

Și totuși Vasile Tanțu care a jucat un asemenea rol istoric n'a primit nici să fie ministru în primul guvern al republicii, nici, mai târziu, să aibă vre-un rol mare în guvernul României.

Pe când alții au trecut înainte triumfători și obraznici Vasile Tanțu, care fusese președintele Blocului Moldovenesc adică factorul cel mai important al evenimentelor, a trăit uitat și sărac și a murit și mai uitat și mai sărac.

Numai când l-am cunoscut la Chișinău în cursul anului trecut am înțeles cauza acestui insucces. Vasile Tanțu nu credea în politică și în politicieni. Nu credea în partide și în binefacerile lor. Consecvent acestui convingeri intime el s'a înscris în Liga Național Corporatistă din Chișinău.

În clipa când plângem pe un mare basarabeian și pe un mare român, nu putem să nu plângem și pierderea unui prieten scump al idellor noastre.

M. M.

Un fapt mare...

S'a săvârșit în ziua în care, pentru prima dată, studențimea românească naționalistă și creștină s'a apropiat de muncitorimea țării ca să o integreze în mișcarea sufletească a României celei noi.

Avem înaintea noastră Buletinul informativ „Muncitorul legionar” care anunță și lămurește însemnătatea acestui „mare eveniment politic românesc”.

În adevăr calificarea această nu are nimic exagerat. Pentru cine vede în adâncuri, toate polemicele dela Camera, toate remanierele și toate acele „intrevederi” între oamenii politici pe care presa de stânga le anunță cu atâta pompă, sunt fapte mici

și fără nici o importanță. *Important este numai ceea ce pregătește și grăbește România cea nouă*: Important este numai ceea ce constituie o piatră mai mult la temelia ei.

Curentelor naționaliste în general le lipsea dimensiunea socială. E drept că mișcarea legionară singură a deschis un drum de suflet pe linia apropierei între clasele sociale, prin instituția taberelor de muncă. Dar numai acum, prin această mișcare concretă de apropiere între studenți și muncitori, ea intră de-a-dreptul pe acest nou și mare drum.

Pentru salvarea sufletului muncitorimii, să-i urăm din toată inima și aici izbândă.

M. M.

Un uomo finito...

...Așa ar spune faimosul scriitor și gânditor italian Giovanni Papini, — despre binecâș'adusul ministru de externe; tot faimosul d. Nicolae Titulescu.

Cine nu-și aduce aminte de vremea de... glorie a politicii noastre externe, când chipul exotic (în toate înțelesurile) al fostului titular era răsfatat în întreaga presă internațională, când d. Titulescu poate călători în pace la Lido și la St. Mortiz, la Monte-Carlo și la Bad-Gastein, la timpurile acelea bune când România era o... mare putere și când armata țării, datorită perspicacității și eforturilor ministrului de externe, era încărcată până în dinți de arme și munițiuni?... Cine a uitat forța de care dispusem la... Societatea Națiunilor și cine nu cunoaște prestigiul și vigoarea cu care ea își afirmă hotărârile?...

Ce vremuri luminoase și scânteiri de speranțe!... vor zice naivii tuturor aparențelor.

Ce vis urât... ce coșmar îngrozitor, vom zice noi! Bine că s'a sfârșit!

Ultimele evenimente din politica externă ca și din cea internă, au pus indigestul în lumină activitatea fostului ministru de externe (un fel de Briand al nostru, naiv iluzionist al internaționalismului și al păcii, candid visător în cercurile orgoliului personal) și efectele atât de periculoase (pe cât de nebăgate în seamă) ale acelei acțiuni. Se topiseră toate alianțele noastre (ca un vis de zahăr în apa clocotindă a atâtor realități corosive), iar noi continuăm să ne facem liniștiți siesta plimbărilor internaționale pe drumurile tuturor iluziilor. Vecinii creșteau gigantic din toate părțile, pericolele se adunau, negre, ca norii grei la hotarele țării, iar ministrul de externe (inea morțis să mai facă un discurs la Geneva, să mai fie odată în consiliu, să se mai vadă odată președinte...

Bine că s'a dus! Intelepciunea supremă a Suveranului Țării a pus capăt la timp. Cu greutate nefârșite, d. Victor Antonescu încearcă să cârpească pe ici pe colo ce se mai poate repara în grabă. Și o altă grijă își face din ce în ce mai mult loc în Cabinetul ministrului nostru de externe până aci mai mult gol: cine nu-și amintește de adevăratele solemnități cari aveau loc la evenimentele așa de rare ale întoarcerilor d. Titu-

lescu în țară ?...). Interesele țării au început să fie puse, cât de puțin, pe adevăratul lor făgaș

Dar cât de mult se depărtează linia intereselor noastre naționale de linia politicii d. Titulescu. A trecut în adevăr multă vreme care s'a pierdut, țara a suferit destule sacrificii, totuși s'a desmeticit. Astăzi nu se mai poate vorbi de o popularitate a d-lui Titulescu și de o prețuire a politicii sale externe. Fostul diplomat, nu mai este astăzi un mit. Într'un luminos articol din ziarul naționalist „Buna Vestire“ (din 25 Februarie), d. M. Manolescu l-a pus în lumina justă.

Ceiace însă am vrea să subliniem este că strălucirea d-sale de odinioară s'a stins... *pentru totdeauna*. Ceiace se încearcă acum în politica externă nu este decât prefața la împlinirea adevăratelor nevoi ale poporului românesc ca Stat tânăr și de viitor în Europa. Nici în prefață, nici în opera însăși d. Titulescu nu mai are loc. O țară *nouă* nu este de conceput cu d. Titulescu și cu mentalitatea aceia împotriva căreia luptăm cu toate puterile.

D-sa a avut o perioadă de splendoare, o lungă epocă de *falsă* strălucire. A avut un apogeu. De-acum, însăși declinul e la ultima fază...

D. Titulescu nu mai are viitor. E un om sfârșit : „*un uomo finito*“....

CHR. P.

A trecut Styxul

Colonelul invalid de războiu, DAN PATRULIUS

El n'a fost gospodar în preajma Bucureștiului zemisitor de atâția oameni prețioși, ci a gospodărit cu multă pricepere și cinste într'un fund de provincie depărtată, unde nu ajung înrăuirile Centrului, nici bune, nici rele. Într'un colț depărtat și uitat de țară, unde oamenii merg pe picioarele lor, se conduc cu a lor pricepere și își exercită funcția lor socială cum și cât îi taie capul, numai sub paza Celui de sus.

Era prototipul bunului gospodar agricol, care a trecut Styxul fără să albă vreme a pronunța un „vai“... Era vesel în casa sa din Botoșani cu o minută înainte de a se urca în barca vâslășului Carhon. Abia sosisse dela drum și sub ochii nedumeriți ai celor dragi, a închis fără durere ochii de veci.

Ușoară moarte, dar profund sguuitoare pentru cei vrăjmași, căci colonelul nu atinsese încă pragul bătrâneții.

A lăsat în urmă-i o gospodărie bine organizată, curată în înțeles material și moral, datorită temperamentului său ordonat, grijullu și de acțiune. A fost unul din puținii mari agricultori, cari n'a avut nevoie să beneficieze de legea asanării agricole.

Avea o credință fermă și o spunea oricui voia să-l înțeleagă. O propaga cu religiozitate. Avea credința că breasla agricultorilor, cea mai de seamă din țara noastră, trebuie organizată fără întârziere. Sistemele actuale și din trecut anarhice, de libertate deplină în exercitarea funcției sociale agricole, constituie izvorul sărăciei oamenilor din această țară bogată.

Când a apărut revista „Lumea Nouă“, era atât de increză-

ter în labanda doctrinii corporatiste, încât a îmbrățișat-o cu pasiune, fără nici o condiție și fără nici un gând de veleitate personală.

De-aș putea trăi, să văd, spunea el, cel puțin organizarea corporatistă a breslel agricultorilor de tot solul, pe temeiul economic și moral! După această infiripare, fără nici un pic de patimă politică, va urma fără îndoială însuflețirea celorlalte bresle. Văd, spunea Patrulius, că toate încercările de până astăzi pentru valorificarea muncii și a solului românesc sunt numai semne de bunăvoință trecătoare a câtorva oameni cu dragoste de țară dar cu mai multă dragoste pățimașă de partid. Aceste provizorate îmi amintesc „pânza Penelopei” pentru conducători și munca lui Sisif pentru plugari. De organizarea rațională a agriculturii fără patimă politică, atârnă însuși viitorul acestei țări, susținea el în dezvoltarea unei chestiuni de ordin corporatist în cercul botoșănean, pe vremea unuia din atâția ani răi pentru plugărie.

Și tot cu acel prilej: „Ți se impietrește inima de durere când vezi pe acești plugari, cum cerșesc mămăliga de toate zilele dela prefectura județului, care distribuie porumb stricat, după culoarea politică”...

Nu era stăpânit de nicio patimă de partid. Fusesse înscris, dar repede a plecat scârbit. Propagă respectul față de oamenii mari ai țării și în deosebi venera doi bărbați de seamă: pe Nicolae Iorga și pe Mihail Manollescu. Unul, cu scăpărări geniale în gândire și titan nelintrecut al integrității morale și al muncii intelectuale; celălalt, o vie inteligență, un curajos de mare talent în probleme economice și întreprind organizator al unei lumi nouă, în noua Românie.

Încolo, spunea el, partidul oricum ar fi condus, e partid, adică politic, pățimaș. Plastic compara el cândva partidul cu o caracatiță, ale cărei brațe strivește spiritul curat umari, dreapta judecată, și lasă numai un specific politicianist.

Cum a fost ofițer brav în războiu, tot astfel a fost apoi plugar disciplinat, prevăzător și corect, răsplătitor al micilor gospodari rurali meșteși ai proprietății sale din județul Botoșani. Nu era de mirare că țărani îl respectau pe domnul colonel și au vărsat lacrimi sincere la auzul nenorocirii. Li s'a dus povățuitorul și cel care-i ajută oricând la nevoie.

Un astfel de om nu putea fi decât corporatist. Dar, e drept, un corporatist gospodăresc, nu politic, căci nu cuteza, pe cât îl știm noi, să cugete clar asupra unor urmări politice ale acestei doctrine.

Credința lui Patrulius, nu e singuratică în cuprinsul acestei țări. Corporatismul a cucerit sufletele tuturor celor neînregimentată, a tuturor celor clarvăzători, a tuturor celor cari văd dincolo de sfera intereselor personale, cum a văzut Patrulius.

AMIC.

Alarmă pentru sănătatea satelor

Un medic, astăzi ministru, — d-rul Costinescu, — deci un specialist și un om de răspundere morală și profesională.

a rosit de curând la radio o conferință despre starea sanitară la sate.

E un subiect trist acesta; un subiect care trebuie în orice clipă să ne facă să roșim, descalificați în fața conștiinței de români, dar și în fața conștiinței întregii lumi...

El revine din când în când prin câte un articol de gazetă și în mod permanent e înregistrat în cifrele statistice, reci, dar usturătoare, de la Liga Națiunilor și în studiile comparative ale birourilor de igienă publică ale statelor de pretutindeni.

Astăzi, însă, când în chip desosebit se dezbate problema națiunii noastre, fie cu demagogia veche și ticăloasă, fie cu idealismul noilor mișcări, — constatările medicului-ministru trebuie ascultate curajos, cu umilința mustrării păcatului de până azi și cu năzuința răscumpărării lui, de acum înainte, de către cei ce sunt chemați, de cei ce se oferă chemați și mai cu seamă de cei datori, prin crezul sufletului lor, să fie chemați la mântuirea acestei mizerii fizice a românismului.

Reproducem deci, și noi constatările d-lui dr. Costinescu, în rezumat, după însuși textul publicat cu *tâlc* de unele din anumitele ziare de dimineată :

„D. ministru al sănătății a spus că dacă avem 38—40.000 de învățători, avem însă prea puțin pentru a feri omul de suferințele trupesti. Și nici preotul nici învățătorul n'au vorbit vreodată copiii sau părinților copiii, gospodari ai satelor de grija ce fiecare trebuie să o aibe de trupul său.

La orașe avem medici mulți, prea mulți, câteodată.

Un medic la 400 locuitori.

UN MEDIC LA 15 000 LOCUITORI

La țară abia e un medic la 15.000 locuitori și uneori unul la 25.000 locuitori. Un medic are de cercetat 15 sate, ceea ce înseamnă că serviciul este aproape cu neputință să se facă în mod conștiincios.

MORTALITATEA INFANTILA LA SATE

Situația la sate e foarte gravă. Se nasc copii mulți dar jumătate din nouii născuți mor în primul an, iar din cei cari rămân, mulți, chiar 200 la mie mor iarna de boală de plămâni, iar vara mor de infecții intestinale.

EPIDEMIILE

Apa pe care o beau țăranii e de cele mai multe ori infectată din pricina relei stări a fântânilor.

Anul trecut, în jud. Orhei, din Basarabia, au fost câte 300 cazuri de dezinterie pe săptămână și cu o mare mortalitate.

TIFOSUL EXANTEMATIC

Boală necunoscută în Occident, dar care se găsește în Rusia, de unde am moștenit-o și noi în timpul războiului, stăruie încă în Basarabia și răsăritul Moldovei, spre Prut.

MURDARIA

În Basarabia, locuitorii trăiesc în stare de completă necurătenie. Bărbații în genere poartă o cămașă de culoare închisă, pe care nu o schimbă cu lunile. Copiii, asemenea. Cei mai mulți sunt plini de păduchi.

PALUDISMUL

Altă boală, foarte rară în alte țări, dar foarte deasă la noi în Basarabia și Moldova de răsărit, sunt frigurile de baltă, — paludismul. Boala aceasta, foarte gravă, bântuie cu furie în unele sate. *unde din 100 locuitori, găsim 100 de bolnavi.*

Frigurile de baltă fac ca adulții și copiii să fie slăbiți, anemiati, oprîți în dezvoltarea lor. — într'o stare de degenerare din cele mai îngrijitoare.

PELAGRA

O altă nenorocire a satelor din Moldova și Muntenia e pelagra datorită unei alimentațiuni aproape numai cu mămăligă preparată din mălai stricat.

COPII FLAMANZI

Între copii cari vin dimineța la școală aproape nici unul nu mănâncă ceva dimineța. Cei cari mănâncă înghit în grabă un pumn de mămăligă rece. Nu am auzit până acum ca vreun învățător sau învățătoare, intelectuali satelor, să fi reacționat împotriva acestui fapt.

SIFILISUL

Altă pacoste la sate e sifilisul, care atrage degenerarea copiilor.

DESPOPULAREA BANATULUI

În Banat e o altă nenorocire: femeile nu mai nasc copii. Sate de români se despopulează. Se văd case părăsite fiindcă a dispărut întreaga familie.

În multe sate din Banat nu s'a putut găsi nici un tânăr la recrutare.

Concluziile acestor constatări, *cari spun încă palid* mizeria fizică a națiunii noastre românești, le putem pune noi față:

Învățătura medicinei e poate cea mai lungă și grea; profesarea ei la țară e, în adevăr, fără câștiguri mari materiale, fără glorie și fără mondenitate.

În schimb ea este un apostolat, un misionarism naționalist de cea mai înaltă calitate.

Guvernauții de azi și mâine să deschidă cât mai largi porțile facultăților de medicină;

Să se creeze și un doctorat medical rural, din care mai repede să poată eși legiuni, legiuni de medici consacrați satelor, bine pregătiți pentru această *medicină practică*.

Invățătura la aceste facultăți să fie gratuită, iar remunerarea serviciului medical al acestor „medici ai națiunii” să fie echitabilă.

Și într-o zi, astfel, vom putea cuprinde cu ochii și cu sufletul recunoscător, pe întinsul țării în sânul taberilor de muncă legionară și „tabăra de muncă pentru sănătatea satelor”.

F. Z.

„Eroi de carnaval”

Oricât am fi de obișnuiți cu ticăloșia presei de stânga și a oamenilor politici care se identifică cu dansa, sunt totuși atitudini și fapte care trec prin oroarea lor, chiar dincolo de ignominia cotidiană cu care ne-am deprins.

Intre foile dezmate și înstrăinate care murdăresc presa românească, este una care le întrece pe celelalte, fiindcă nu este frântă nici măcar de o anumită doză de frică.

Această foaie care se bizuește pe puterea politică a unui partid, fără a-și impune ținuta și demnitatea pe care această calitate o pretinde, este oficiosul național țărănist DREPTATEA.

Scrisă de condeie mai mult evreiești, robită ideologic și politic comunismului, ea insultă pe rând, fără să-și aleagă cuvintele pe toți oamenii, care înseamnă ceva în lupta românească.

Cu prilejul plecării în Spania a celor șapte luptători români legionari, DREPTATEA scria un articol insultător în care îi numea pe aceștia : „eroi de carnaval”.

„Eroi de carnaval” au răspuns luptând vitejește și murind....

Dar ce pedeapsă se cuvine ticăloșilor care, drept orice salut, în clipa despărțirii lor de pământul țării, au încercat să-și întineze astfel ?

M. M.

Scrisoarea dela Topoloveni

La inaugurarea unui cămin pentru studenții național-țărăniști, d. Ion Mihalache a trimis o scrisoare cetită în ședință publică.

Păstrând toată obiectivitatea necesară, desprindem din cele scrise de d. Mihalache câteva idei care merită să fie menționate.

Șeful țărănist scrie : „doctrina marxistă turnată în formele matematice poate seduce, nu se potrivește însă timpurilor și mai ales într-o țară de țărani. Karl Marx însuși a văzut acest lucru, numind, supărat, pe țărani „un sac de cartofi”.

„Înlături inspețele de stânga”, a scris d. Mihalache și asta nu poate însemna altceva decât, înlături cu toată acea teorie a claselor sociale, care își are rădăcini adânci în marxism, deși acesta vedea proletari și capitaliști, iar la noi se văd țărani deoparte și toți ceilalți în tabăra adversă.

„Înlături inspețele de stânga” nu poate însemna decât

negarea categorică a rațiunii de a fi a partidelor de clasă, pentru a cuceri puterea, cu scopul de a o folosi pentru realizarea revendicărilor clasei sociale respective. Un cărturar al partidului a spus-o de mult: „Consolidarea clasei țărănești nu se poate închipui fără existență în rândurile ei a unei conștiințe de clasă și, ca urmare, a capacității de acțiune politică”. Iar „conștiința de clasă” este o noțiune introdusă în definiția claselor sociale de însuși Karl Marx pe care îl repudiază, atât de categoric, președintele partidului național-țărănesc.

Și dacă mai adăugăm și acest Indemn, dat tineretului :

„Rezistați întru credința în părinții voștri, păstrători ai legii, ai datinelor, ai creștinismului de fapte, suferințe, iubire și nădejde”.

Ne dăm seama că scrisoarea marchează sau o prăpastie, sau o perfidie.

Partidul național-țărănesc este constituit pe ideea luptei de clasă, idee marxistă; iar președintele repudiază doctrina inspiratoare în total.

Dacă scrisoarea este sinceră atunci toți cărturarii partidului trebuie să tragă consecințele și să plece, sau să debarce pe d. Mihalache. Dacă nu este sinceră atunci tineretul trebuie să înțeleagă și să respingă astfel de oameni. În orice caz, dacă ar fi o logică în politică, ar trebui să fie o urmare. Dar noi ne îndoim și scriem pentru istorie.

M. P.

S'a desființat masoneria...

Dumneavoastră credeți?...

Toți cei cari au citit zilele trecute în gazete vestea că masonii lojei „naționale antice scoțiene” s'au auto-desființat, au mai citit odată pasajul din ziar și apoi, desigur, au surâs cu înțeles de naiva tactică de mistificare a bietilor liliaci, speriați în noaptea uneltirilor ascunse.

Pentru că acesta este adevărul : în fața năvalei impresionante de viață nouă și curat românească, ce se revarsă darnic pe tot cuprinsul țării, dintr'un isvor limpede și infinit ca cerul, — masonii s'au simțit înghemuiți și sufocați în hrubele lor cu semne cabalistice. S'au speriat liliacii de atingerea cu aerul curat și rece al misticei naționaliste și creștine. O! Poate și altădată s'ar mai fi speriat, dar niciodată ca acum acești sumbri oficianți ai misterului nu și-au dat seama de inevitabil, de destinul fatal care mână curentul cel nou de purificare și prefacere : Niciodată nu au simțit pericolul, cu toată imanența lui dură și inflexibilă.

În fața evidentei, masonii joacă ultima carte : prin spovedania de desființare ei nu capitulează, nu se dau înfrânți, dar aruncă în ochii dușmanului, cerneala de sepie a renunțării... Vor fi crezuți? Au învins? Nu! Vor trebui să se... volatilizeze!

Masonii își mai fac încă iluzii asupra prostiei românești! Ei încă nu-și dau seama că o țară amestecată de drogurile tuturor ideilor de import, s'a deșteptat, și-a venit în fire și vrea să soarbă cu nesaț aerul limpede al pământului ei. Masonii mai

speră încă în tactica lor : *Se dau pe față ca să se ascundă mai bine...*

Bieți Ilieci înspăimântați ! Dece mai fălăiți din nou ? Dece n'ați dispărut cu adevărat ?...

E atât de sumbru fălăitul vostru... Și e în zadar !...

CHR. P.

D. Tașcă și corporatismul

D. Gheorghe Tașcă, profesor la Universitatea din București și la Academia de Comerț, a început de mai multă vreme o campanie de conferințe în diferitele centre ale țării, în care se ocupă de ideile corporatiste.

În vremea din urmă a ținut chiar și o conferință la Radio în care — după un nou cod al manierelor elegante dintre intelectuali — ne-a discutat punct cu punct, fără să ne numească.

Am voit de mai multă vreme să răspundem d-lui Tașcă, dar am crezut că este din partea noastră mai corect să așteptăm publicarea integrală a acestor conferințe, pentru a nu fi siliți să le comentăm numai după notițele tendențioase ale Adevărului.

În sfârșit, d. Tașcă a trimis spre publicare un lung, foarte lung studiu asupra corporatismului nostru, în *Analele Statistice și Economice*. De data aceasta vom putea, în sfârșit, să avem înaintea noastră o bază precisă de discuție.

Și ne vom face o adevărată plăcere să răsundem în coloanele aceleiași reviste, reproducând eventual și unele pasagi în LUMEA NOUĂ.

M. M.

Recunoașteri

Vorbim în altă parte despre criticile d-lui Gheorghe Tașcă împotriva școlii corporatiste românești. Ne face plăcere să dăm, în legătură cu aceasta, un citat dintr'o revistă cu caracter economic practic „Gazeta Acționarilor și a Societăților Anonime” (26 Ianuarie 1937) în care cu o mare claritate se pune în evidență valoarea practică pentru economia națională a teoriilor economice a d-lui Manoilescu :

„Nu ne putem deci complăce în enunțările statice ale d-lui Prof. Tașcă și adoptăm din potrivă, doctrina dinamică și creatoare de energii naționale a d-lui Prof. Manoilescu.

„Datorită cercetărilor d-sale, România își poate așeza pe baze sănătoase economia sa națională, nu în funcție de interese sau concepții individualiste sau de clasă, ci pe temelia intereselor permanente ale națiunii.

„În cadrul acestor interese, doctrina d-lui Manoilescu, afară de faptul că e pur științifică, capătă un aspect național ; ea devine creatoare de bogății naționale și ca atare, nu poate fi combătută numai teoretic.

„În raporturile sale cu stărinătatea, România are apoi nevoie să poată justifica politica sa industrială și economică, la

adăpost de orice acuzațiune de exclusivism ; datorită clarificării pe care o aduce teoria d-lui Manollescu o asemenea justificare devine foarte ușoară”.

L. N.

Un rătăcit...

D. Ion Mihalache, care conduce astăzi destinele partidului „național”-țărănist, este un om rău ursit. A pornit d-sa la drumul politicei cu un gând curat, la început, cu gândul de a lupta și a face ceva bun pentru țărănimea oropsită de atâta vreme.

Și ar fi putut avea mari șanse în evoluția fenomenelor politice românești, mai ales că „țărănismul” d-sale apărea la momentul oportun : când pătura rurală abia câpătase drepturi politice și era dornică să se afirme și să-și valorifice prerogativele de... suveran, pe cari le primise în dar...

Ghinionul d. I. Mihalache, om modest și poate cu gânduri bune, a fost că s'a întâmplat cu d. Maniu. Și-au împreunat partidele, au avut o singură dată încrederea monarhului și a țării, și au pierdut-o de mai multe ori. D. Iuliu Maniu i-a adus d. Mihalache, ca zestre o incompetență universală, un orgoliu nemăsurat, o ambiție fără seamăn și un gând ascuns la care nu renunță. D. Ion Mihalache, — le-a știut ori nu le-a știut, — le-a primit pe toate și acum nu știe cum să se mai descurce... Bucuros le-ar arunca, dacă i-ar fi cu putință. Totuș, ipotetic, descărcarea de acest balast exista, și o realitate nu era exclusă, în măsura justă în care trebuia.

Dar la d. Maniu s'a mai adăugat, — povară în drumul mai modest al țărănismului inițial al d-lui Mihalache, — un alt factor, mai păgubitor : d. dr. N. Lupu. — Entuziasmul „democratic” al acestuia, viragiile nesăbuite către stânga, discursurile anarhizante la urechile comuniștilor francezi și câte alte gafe față de adevăratele interese ale țărânilor pentru care partidul de care vorbim era menit să lupte, l-au situat pe d. Mihalache, ca șef, departe de orice posibilitate de a contribui la renașterea țării românești.

Cu siguranță că și d-sa își dă seamă de această realitate și de aceea a impus „tovarășului” său, d. dr. Lupu, să tacă chitic, barem până se face ziua.. Pe d. Maniu, cu oricâtă stăruință, nu poate să-l împiedice și deaceia acesta răbufnește periodic, dărâamând cu sadism toate iluziile pe care și le clădește cu atâta impresionantă căldură bietul d. Mihalache...

Pe noi nu ne interesează aceste frământări, nici măcar ca fenomene politice : sunt simple spasme ale unei lumi care se stinge. Dar îl compătımim pe d. Mihalache. Poate că a pornit cu alte intenții la drum, poate că a vrut să facă țărănism adevărat, nu internaționalism cum îi impun astăzi, — vrea, nu vrea — tovarășii de pe toate fronturile.

Ne pare rău. Poate că d. Mihalache este un rătăcit... Dar numai poate găsi drumul cel adevărat. Niciodată.

De-acum e prea târziu...

CHR. P.

SITUAȚIA SUMARA

ACTIV

1937

Stoc :	23 Ianuarie	30 Ianuarie
Aur { în țară	13.364.949.969	
{ în străinătate	2.278.834.592	
Devize	—	—
Stoc total	15.643.784.561	15.618.746.331
Alte devize	740.328	5.729.577
Devize rezervate pentru plata importului și alte plăți	1.969.802.561	1.938.146.823
Devize disponibile în conturi de clearing	1.769.165.831	1.992.542.686
Monetă divizionară	342.430.479	382.606.132
Portofoliu comercial	6.095.981.310	6.140.224.470
Portofoliu și datorii agricole și urbane	2.422.804.594	2.423.751.241
Bonuri de Tezaur ale Stat. Rom. p. pierderi la dat. agricole și urbane	5.821.247.487	5.820.911.924
Avansuri pe titluri :		
Simple	88.453.814	
In cont curent	118.783.388	
Datoria Statului	3.624.385.596	3.624.385.596
Avansuri temporare Tezaurului	—	—
Titluri și participațiuni :		
Titlurile capitalului social	209.545.878	
" fondului de rezervă	118.992.794	
" " pt. amortizarea imobilelor și mobilierului	217.910.477	
Participație la capitalul Băncii Reglem. Internaționale	44.039.814	
Participație la capitalul Creditului Industrial (Capital subscris lei 150.000.000	102.876.000	
Imobile	607.861.825	607.778.049
Mobilier și mașini de imprimărie	156.322.994	156.285.002
Cheltuieli de administrație	41.767.705	29.064.228
Activ corespunzător unor angajamente pe termen	2.069.352.514	2.069.352.514
Conturi diverse	5.610.706.568	5.628.083.303
Provizțiuni speciale de devize	893.767.914	893.767.914
Aur la Moscova	—	—
	48.000.724.432	48.233.482.836
23 Ianuarie		
1.058.882.484 Devize clearing spre negociere	1.000.518.053	
2.358.229.760 Ef. avansuri și alte val. gerate de Bancă pentru Stat	2.356.194.843	
Dispon bilul Direcției Generale a Drumurilor la Soc. An.		
548.445.734 Svede Luxemburg	556.288.185	
PASIV		
Capital social	600.000.000	600.000.000
Fond de rezervă	551.521.947	551.521.947

1937

	23 Ianuarie	30 Ianuarie
Fonduri pt. amortiz. imobil. și mobilierului	580.768.266	580.765.778
Angajamente la vedere :		
Blete de Bancă în circulație	24.897.6.8.870	24.923.324.810
<u>23 Ianuarie</u> Conturi curente și depozite la vedere:		
1.511.859.516 a) Ministerul finanțelor	1.409.762.766	
4.118.041.311 b) Serviciile publice, Casa Autonomă	4.085.940.250	
6.106.564 c) Imprumut 7% 1929	5.255.904	
17.346.542 d) Imprumut 7½% 1931	22.640.806	
3.529.614.849 e) Conturi curente	3.578.755.414	
2.036.965.64 f) Alte exigibilități la vedere	1.836.706.180	
	10.989.063.320	11.219.934.146
Angajamente la termen	4.720.451.424	4.689.496.917
Dobânzi și beneficii diverse	22.641.350	17.437.480
Conturi diverse	5.638.609.255	5.651.001.758
<u>23 Ianuarie</u>	48.000.724.432	48.233.482.836
1.058.882.484 Deuze clearing spre negociere	1.000.518.053	
Ministerul Finanțelor, ct. efecte avansuri și alte valori gerate de Bancă	2.356.104.843	
2.356.104.843 Direcția Generală a Drumurilor ct. lei la Soc. Anon. Svede, Luxemburg	556.288.185	
556.288.185		
Totalul angajamentelor la vedere	35.886.732.190	36.143.258.956
Raportul între stocul de aur și angajamente	43,59%	43,21%
Raportul între stocul total și angajamente		

Taxa: { Scont 4%
Dobânda 5%

Anul VI, Nr. 4

LUMEA NOUĂ

Aprilie 1937

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Diferențele confesionale și unificarea națională

de ELENA M. MANOILESCU

Nu ne place să facem polemici religioase. Religia ar trebui să excludă polemica, deoarece legea noastră ortodoxă ne-a învățat să respectăm credințele altora oricari ar fi ele.

Ortodoxia n'a provocat și n'a atacat niciodată, — Virtutea ei de căpetenie este toleranța. Ea s'a apărat însă oricâte ori alții au căutat să o lovească.

Noi cei din vechiul regat nu puteam concepe înainte de război, luptele religioase dintre diferitele confesiuni ale creștinismului cari se dădeau în alte țări.

Pentru noi aceste lucruri erau total neînțelese și nu intra în mintea noastră, cum se poate ca în veacul nostru să se lupte creștinii între ei, pentru neînsemnate deosebiri și interpretări omenеști ale credinței lui Cristos.

Așa fusesem crescuți, să respectăm credința altuia ori care ar fi ea.

Ne deprinsesem să vedem pe Carol I și Ferdinand I intrând, în orele de reculegere, în mica Bisericuță Catolică din Pitarmoș, și pe cele două Regine Elisabeta și Maria coborând senine, în unele Duminici, la Biserica Lutherană și mai apoi la cea Anglicană.

Sufletele noastre nu s'au revoltat o singură dată la gestul Suveranilor noștri; dimpotrivă, credința strămoșească păstrată în sufletele lor cu discreție și fără ostentație și provocare față de poporul ortodox, îi ridica în ochii noștri ai tuturor.

Nu e mai puțin adevărat că mult ne bucura când vedeam pe copiii regiști ai Regelui Ferdinand închinându-se ca noi, ingenunchiând în fața vechilor noastre icoane, pe care le sărutau ca și noi. Ne bucura e drept mult gândul că cel de al treilea Rege al României va fi un Rege ortodox; dar niciodată n'am considerat mai puțin ca Regi ai noștri pe marii săi înaintași, fiindcă erau catolici. Acest gând n'a tre-

cut niciodată prin mintea de largă toleranță a Românului ortodox din Regat.

După război, când teritoriul României s'a mărit și când sub acelaș sceptru s'au strâns Româniilor celorlalte ținuturi, cari nu mai erau toți ortodoxi, sufletele noastre nu s'au schimbat, cătuși de puțin. Noi îi socoteam pe toți Români și nu puteam bănui, că ei socotesc altfel.

Dar atacurile contra ortodoxiei și contra Statului ortodox au început încă din primele timpuri.

La încoronarea Regelui Ferdinand, în 1922 preoții tuturor confesiunilor au intrat la slujba încoronării, în catedrala din Alba-Iulia, numai reprezentanții clerului unit au rămas afară, atunci când până și catolicii erau în biserică.

Ce gest necugetat, necreștinesc, aproape barbar și mai ales ce gest de prisos. Nu este acesta un gest pornit din meschine calcule politice? Și nu se poate numi un asemenea gest o provocare?

Acum în urmă, episcopul unit Russu, a refuzat să ia parte la o întrunire antirevizionistă, deci la o întrunire pentru apărarea actualelor granițe ale României, fiindcă slujba de deschidere a întrunirii era ortodoxă. Cum se numește acest nou fapt, dacă nu provocare și lovire directă în Statul și în biserica ortodoxă?

Fără să mai enumerăm alte gesturi, alte sisteme inventate după întregirea României, pentru surparea armoniei dintre frați, deși am găsi încă multe alte cazuri asemănătoare. Ne vom mărgini totuși numai la aceste două exemple, mai mult decât elocvente.

După aceste provocări, ortodoxia uluită trebuia să înceapă să se apere. Frațiile ortodoxe, apelurile unor oameni cu sufletul plin de curată credință ortodoxă, nu sunt decât numai apărări.

De altfel, noi știm foarte bine față de cine trebuie să ne apărăm. Nu față de masa românească unită, pentru care Biserica Ortodoxă e tot una cu cea Unită. Nici față de slujitorii anonimi cinstiți și cucernici ai Bisericii-Unite, pentru care odăjdile și altarul sunt aceleași ca și ale preotului ortodox.

În poporul Ardealului nu există această deosebire după cum și în sufletele noastre nu există. Ea există numai în sufletele politicanilor, cari vor și cari speră că prin ajutorul acestei deosebiri să devie ei mai puternici, căci: DIVIDE ET IMPERA.

Ei speră să învrăjbească spiritele, să ridice pe unii contra altora, să apară apoi ei ca împăciuitori, ca salvatori ai unora sau ai altora, pentru ca satana cu chip de politician român din speța cea nouă post-belică să se învelească cu un

nimb mincinos și să apară într'o lumină înșelătoare de mântuitor față de alegătorii săi, încăerați cu cealaltă tabără de alegători, care fiecare la rândul ei crede că luptă pentru apărarea dreptei credințe a lui Cristos.

Cât e de adevărat, că niciodată nu s'au făcut atâtea păcate, ca în numele Tău, Doamne Isuse Cristoase !

Pentru acești oameni nu trece binele poporului înaintea oricărei alte dorinți pentru acești oameni numai succesul lor și acesta obținut pe orice cale, numai aceasta îi interesează.

Uniții și ortodoxii se căsătoresc în Ardeal între ei, fără să găsească nici o piedică în deosebirea de confesiune. Ei fac cununia fie la biserică ortodoxă, fie la cea unită, după cum este în acea comună biserică unită sau ortodoxă.

Uniții ascultă slujba ortodoxă și ortodoxii pe cea unită, dacă în localitate e numai un singur fel de biserică.

La zi întâiu sau în ajun de Bobotează, credincioșii primesc acasă Botezul ambilor preoți, și unit și ortodox, cari cercetează deopotrivă toate casele Românilor fără deosebire de confesiune.

Prin urmare, în popor neînțelegere și dușmănie pe această chestiune nu există. Preoții își fac datoria și nu învrăjbesc oamenii pentru interpretări omenești ale Sfintei Scripturi.

Deci această chestiune nu există ca o problemă decât în mintea oamenilor politici și a unor înalți dregători ai bisericii unite cari și ei sunt mai mult oameni politici decât preoți.

Nu ne-am fi ocupat însă de toate aceste dacă n'ar fi apărut în ziarul „Farul Nou”, cu data de 30 Ianuarie 1937 un articol intitulat „Confuzie tendențioasă” și semnat de Pr. Dr. Ioan Stanciu.

Nu credințele d-lui Dr. Stanciu ne-au făcut să scrim acest articol, ci afirmațiunile sale, ne fac să reacționăm și să restabilim adevărul, pe care d. Stanciu, pare că nu-l prea cunoaște.

D. Stanciu se indignează că revista Sfântului Sinod din București — „Biserica ortodoxă română” comentează favorabil o conferință a d-lui Manolescu ținută la Caransebeș — „Românism și ortodoxie” și mai ales că revista aprobă apelul făcut pentru unirea tuturor Românilor, într'o singură confesiune.

Că d. Dr. Stanciu se indignează n'ar fi nimic, e liber să se indigneze, dar atunci când spune : „Vreți unirea” ? O vrem și noi. Însă separarea între noi și voi este pentru dogme, care le-ați avut comune cu noi. Reveniți deci la vechea dogmă, ce ați avut și mărturisiti-o cu cărțile voastre vechi bisericești și atunci vom fi una”, atunci începem să ne indignăm noi.

Nu se poate ca d. Dr. Stanciu să nu știe unele lucruri, pe care oricine le știe și atunci, ceea ce spune înseamnă că nu e spus cu bună credință. Iar dacă crede ceea ce spune și într'adevăr nu cunoaște acele lucruri, atunci e cu atât mai rău pentru d-sa.

Noi știm cu toții că Simbolul Credinței, așa cum îl mărturisim noi azi creștinii ortodoksi, a fost întocmit în sinoadele ecumenice dela Niceea la 325 și dela Constantinopol la 381.

Aci s'a stabilit mărturisirea noastră creștină, în care se recunoaște că „credem într'unul Dumnezeu și într'unul Domn Isus Cristos, fiul lui Dumnezeu“ și mai departe „într'unul Duhul Sfânt, carele *dela Tatăl purcede* și carele împreună cu Tatăl și Fiul este închinat și mărit“.

Pe vremea aceea după cum se știe — sau poate numai d. Dr. Stanciu știe altfel — *biserica de Apus și aceea de Răsărit erau una, deci toți credincioșii au primit Simbolul Credinței la început așa cum l-am păstrat noi până azi*. În el s'a spus atunci — și noi spunem și azi — că *Duhul Sfânt purcede dela Tatăl*, nu și dela Fiul (filioque) așa cum au susținut Catolicii mai târziu.

Prin urmare suntem de acord cu d. Dr. Stanciu că despărțirea dintre noi este pe dogmă și că la început dogma a fost aceeași pentru toți; unde însă încetăm de a mai fi de acord, este atunci când spune, că *noi* ne-am depărtat de vechile dogme.

Adevărul este că Biserica Ortodoxă adică a „legei celei drepte“, a păstrat neatinsă credința formulată în sinoadele ecumenice dela Niceea și Constantinopol, *hotăriri adoptate de toată lumea creștină de atunci*. Căci de aceea aceste sinoade s'au numit ecumenice, fiindcă toată lumea creștină a luat parte la ele. Această explicație pentru lămurirea d-lui Doctor în Teologie Stanciu.

Tocmai mai târziu, în secolul al V-lea, episcopii spanioli adoptară învățătura fericitului Augustin, mărturisită de el în lucrarea sa „Dogma Sf. Treimi“, prin care el crede că Duhul Sfânt purcede și dela Fiul, deși recunoaște că acest mister este de nepătruns.

Episcopii spanioli au întrebuințat învățătura Fericitului Augustin pentru ca să combată la Vizigoți erezia lui Arie, care susținea că Dumnezeu Fiul este mai mic decât Dumnezeu Tatăl, fiindcă Sfântul Duh purcele numai dela Tatăl. Pentru combaterea ereziei s'a adoptat învățătura Fericitului Augustin, care mai târziu a fost adoptată de toată Biserica de Apus și a fost o cauză mare în certurile celor două biserici de Răsărit și de Apus, ceartă care a dus la despărțirea definitivă, din anul 1054.

Ceea ce voiam însă noi să dovedim este fundamentala greșală a d-lui Dr. Stanciu, care susține că noi ne-am depărtat de vechea lege, când adevărul este tocmai contrariu.

Noi am păstrat neatins Simbolul Credinței fixat la Niceea și la Constantinopol la 325 și 381 și *acceptat de toată lumea creștină de atunci*. „Filioque” este o interpretare a Fericitului Augustin făcută de el la începutul secolului al V-lea și care a început să se răspândească în Spania abia în cursul sec. al V-lea.

Nu cunoaștem nici un sinod ecumenic care să fi conștințit această interpretare, cel puțin pentru o parte din lumea creștină, dacă nu pentru toți creștinii din vremea aceia.

Prin urmare nu noi suntem aceia, care ne-am depărtat de vechea credință, ci *biserica apuseană a admis mărturisirea cea veche pentru ca mai târziu să se depărteze de ea*.

* * *

Nu vrem să mai discutăm și celelalte două puncte de deosebire între aceste două confesiuni, vom adăoga numai faptul că din parabolele Domnului nostru Isus Cristos, (parabola săracului Lazăr și a bogatului) am aflat existența raiului și a iadului, dar nicăeri n'am găsit nici un singur cuvânt spus de Isus despre purgatoriu.

De altfel biserica catolică n'a admis existența purgatorului decât la sinodul dela Florența la 1439 deci cu aproape 400 de ani după despărțire.

De asemenea privitor la „prioritatea” apostolului Petre nici în clipa în care Duhul Sfânt s'a scoborit asupra Apostolilor, nimic nu ne-a făcut să credem că Isus a hotărât că vreunul din Apostoli ar fi mai mare decât ceilalți.

Dar d. Dr. Stanciu se indignează din nou contra d-lui Manolescu, care a afirmat în conferința sa că „ortodoxia este credința care nu tiranizează viața” și de aceia d. Stanciu face o afirmare direct uluitoare. D-lui ne spune: „Vreți credință care nu tiranizează viața?”, „Adică o altă morală decât cea creștină?” „Dar morală creștină nu tiranizează?”

Unde a văzut d. Stanciu tiranie în creștinism? În timpul patimilor sale Isus se ruga: „Iartă-le lor Doamne faptele lor, căci nu știu ce fac”.

Apostolii și martirii creștinismului s'au lăsat ucși pentru credința lor, pe care au răspândit-o numai cu vorba, rugându-se pentru cei păcătoși, vindecând pe cei bolnavi, fără asprime, fără violență, fără tiranie. Creștinismul e morală iertării, a îngăduinței, a blândeței.

„Cei dintâi, ca și cei de pe urmă”, a spus Cristos și biserica lui primește cu aceeași căldură și pe păcătosul pocăit, chiar la sfârșitul vieții.

Viața creștinească, cu toate privațiunile și asprimile ei, nu este o tiranie. Orice jertfă făcută de bună voie nu înseamnă tiranie asupra celui care o face.

De altfel creștinismul primitiv, creștinismul primelor timpuri, acel al zilelor lui Cristos, nu admite nici tiranie, nici violență.

Atragerea tinerelor vlăstare ale familiilor creștine în diferite ordine călugărești ale Apusului, fără consimțământul părinților, despărțind în acest fel pe copii de mamă și chinuindu-i fără știri unii de alții, *aceasta este tiranie*. Dar această tiranie este o invenție a veacurilor noastre, ea n'a fost nici cunoscută și nici propovăduită de Cristos.

Ortodoxia noastră, înapoiată, sălbatică și necivilizată, așa cum îi place Occidentului să o numească, n'a cunoscut niciodată asemenea răpiri, după cum n'a cunoscut niciodată inchiziția, nici excomunicarea și nici interdictul.

Dar să ne întoarcem la frații noștri uniți.

Deosebirile dintre noi și biserica din Apus sunt deosebiri de dogme. Despărțirea dintre noi și Occident s'a făcut la 1054.

Românii uniți de azi nu sunt uniți dela 1054. Ei și-au lepădat legea strămoșească abia la 1700, numai din calcule politice, sperând că vor avea o viață mai ușoară sub stăpânirea austriacă.

Ca dovadă că Românii n'au îmbrățișat noua confesiune din convingere e faptul că ei s'au identificat cu biserica catolică numai asupra a trei puncte: Filioque, purgatoriul și recunoașterea Papei, puncte pe cari poporul în marea lui majoritate nici nu le pricepea și nici nu le prea cerceta.

Slujbele bisericesti, odăjdiile, limba românească în biserică, leturghia, toate sunt cele vechi ale bisericii ortodoxe. Prin urmare, Românii au fost greu de câștigat pentru noua confesiune și trecerea trebuia făcută pe nesimțite și fără ca poporul să bage de seamă, de aceea sunt toate atât de la fel cu cele ortodoxe.

Prin urmare trecerea în parte la biserica de Apus a Românilor de dincolo, nu numai că n'a fost făcută de toți Românii, dar ea n'a fost făcută decât din motive politice, pentru o soartă mai bună.

Oare dacă un asemenea gest a putut fi făcut față de o stăpânire străină fără convingere religioasă, numai cu un substrat politic în folosul poporului, nu poate fi el oare repetat și azi pentru binele Neamului, față de o stăpânire de un sânge, și față de frați, cari au murit cu sutele de mii pentru dezrobirea lor?

Atunci quasi unirea cu biserica suzeranilor a fost un gest de vasal obosit de prigoană; azi unirea religioasă cu biserica mamă, ar fi un gest patriotic.

Nu putem însă cere oamenilor să dea mai mult decât le este hărăzit ca dar Dumnezeuesc în suflet. Dar ceea ce le cerem e ca cel puțin să nu mai provoace și să respecte și ei credința noastră, așa cum și noi știm să respectăm credința lor.

Iar de vor face cândva din nou unirea bisericească, am dori ca de data aceasta să nu o mai facă din calcule politice, ci dintr'un curat sentiment românesc, care să cheme într'o zi pe toți credincioșii sub acelaș patrafir și la picioarele aceluiaș iconostas.

„Le Parti Unic“

de MIRCEA V. PIENESCU

Literatura politică universală a căpătat, în ultima vreme, o carte care îi lipsea. Cartea „Le Parti Unic“ scrisă de d. Mihail Manolescu și apărută în editura Les Oeuvres Française umple un gol. Nu-i vorba aci nici de apologie și nici de figuri de stil.

Partidul unic este o instituție intrată în viața politică a popoarelor și o noțiune inevitabilă în dictionarul teoriei politice. O lămurire a noțiunii și o înfățișare a realității nu aveam până acum. D. Manolescu a dat-o.

În cele ce urmează vom încerca o prezentare rezumativă a acestei cărți și pe cât posibil o paralelă între partidul unic și partidele politice vechi.

În literatura asupra partidelor politice, atunci când este obiectivă și nu pornește din interese de partid, se face o distincție netă între ceea ce este teoretic un partid politic și care este un ideal către care se tinde și ceea ce este în realitate partidul politic. Această realitate, cu totul departe de partidul conceput teoretic, este însă considerată ca perfectibilă și atingerea formei ideale constituie un viitor care va veni.

Această observațiune a noastre este atât de adevărată încât s'a putut afirma că tendința de a se ajunge la forma ideală, este însăși rațiunea de a fi a partidelor. Iată ce spune, în acest sens d. prof. P. P. Negulescu¹⁾:

„Aci stă mai ales utilitatea partidelor politice. Pe de o parte, propaganda lor, prin discuțiile contradictorii pe care le provoacă, cu privire la problemele curente, contribuie cu putere la luminarea opiniei publice și ajută astfel popoarele să se guverneze efectiv prin ele însele, fiindcă le dă putința să știe ce vroesc și ce trebuie să hotărască în fața urnelor, când se îndeplinește actul esențial al vieții constituționale. Iar în momentele mari, în care se pun pentru un popor pro-

1) P. P. Negulescu : Partidele Politice. București 1926.

biemele capitale ale vieții lui, numai acțiunea întinsă și sistematică a partidelor poate încălzi masele lui adânci, împingându-le cu puterea irezistibilă a entuziasmului pe calea jertfelor inevitabile”.

Aceasta înseamnă că partidul are un rol educator. În ce sens? În sensul creerii unei conștiințe politice în masa mare a poporului. Dar atunci implicit se recunoaște că această conștiință nu există și neexistând nu pot exista nici partide politice, așa cum le preconizează teoria de oarece ele se bazează tocmai pe existența unei conștiințe politice.

Desigur că raționamentul nostru va putea fi tratat drept un sofism. Noi însă îl credem corespunzător unei stări de fapt verificabilă de oricine și recunoscută de însuși oameni din fruntea partidelor politice. Citiți criticile care și le aduc reciproc membrii diferitelor partide și vedeți cum la tot pasul ni se oferă exemple reale de deosebirea ce există între aspectul formal al partidelor și activitatea reală a lor. Ce poate însemna aceasta decât că între forma teoretică a partidului, impusă ca o necesitate de regimul reprezentativ și modul cum funcționează, în realitate, este o prăpastie.

Situația aceasta nu-i specifică țării noastre așa cum se crede de unii. Peste tot programul partidelor politice se întocmește pentru a creia o justificare a existenței partidului, iar activitatea practică se conduce după alte impulsuri, care variază după împrejurările și după moravurile locului. Partidul laburist în Anglia, când a ajuns la guvern a făcut politica programului său? În țări mai puțin engleze politica de partid mai înseamnă și câte odată înseamnă exclusiv, satisfacerea de interese personale.

Prin urmare un prim fapt constatat asupra partidului politic, ca fenomen politic, este acela că funcțiunea pe care o îndeplinește nu corespunde rațiunii care îi legitimează existența.

* * *

Dar dacă părăsim timpurile de așa numită deslășurare liniștită a vieții colective și ne situăm în vremuri de tensiune fie internă fie internațională, vom constata că partidele nu pot face niciodată față împrejurărilor. Peste tot în asemenea ocazii se face apel la unirea oamenilor politici și se fac așa numitele guverne naționale în care intră personalitățile de marcă a țării.

Ce înseamnă asta decât că viața politică, având la bază partidul, este bună numai pe vreme de liniște de oarece atunci nu se cer decizii și activități cu rezultate imediate și controlabile.

Și totuși existența de fapt a partidelor politice dovedește că ele îndeplinesc o funcțiune, căci altfel n'ar putea să existe,

dispărând dela sine. Fără îndoială că îndeplinesc o funcțiune, care însă a rămas, cel puțin la noi în țară așa a fost totdeauna, pur formală. Ele satisfac acel simulacru de selecțiune democratică prevăzut de constituție și își au rațiunea de a fi numai în regimul constituțional după care se desfășoară viața politică a țării.

Desigur că la origină partidele politice au corespuns unei funcțiuni reale. A fost perioada în care s'a dus lupta de distrugere a privilegiilor de clasă și atunci partidul, ca mijloc de luptă, era pentru distrugerea privilegiilor sau pentru menținerea lor. Astăzi însă ce ar mai putea însemna partidul decât o echipă care vroește să ia puterea, temporal, spre a o exercita în numele interesului general (asta în cazul cel bun) ?

Și atunci dacă conducerea politică a popoarelor se face astăzi în numele interesului general, cum putem să ne împăcăm cu formula partidelor politice care înseamnă tocmai fracționarea interesului după categoriile pe care pretind că le reprezintă ?

Desfășurarea practică a vieții politice a împins la găsirea de formule noi pentru selecționarea conducătorilor statului. Formula cea mai actuală, și care se verifică în prezent într'o seamă de țări, este aceea a partidului unic. Despre această instituție nu s'a scris nimic, până la cartea d-lui Mihail Manolescu, având un caracter de prezentare generală a instituției. Există o bogată literatură pentru fiecare partid în parte. D. Manolescu ne dă și o prezentare generală și una specială pentru partidele existente. Vom încerca să arătăm, într'o scurtă privire, care este înfățișarea partidului unic așa cum ni se înfățișează în cartea de care ne ocupăm.

„Nevola biologică, care comandă astăzi fiecărui popor de a-și organiza viața, în întregul ei, coprinde ideia de unitate și de continuitate în directivele Statului și deci ideia de unitate în organismul politic al puterii supreme“.

Acestei tendințe spre „monism politic“ nu-i mai corespunde pluralismul partidelor care convenea și își avea rațiunea în liberalism.

Dovada nu trebuie căutată în speculațiuni teoretice, căci până la ele ne-o oferă realitatea. Regimuri cu totul diferite, născute în condițiuni cu totul deosebite și urmând după perioade care nu aveau nimic asemănător, au adoptat partidul unic în conducerea statului.

„Partidul unic este născut în împrejurări politice cu totul diferite : în Rusia urmând unui regim autocratic ; în Italia, în Portugalia, în Germania și chiar în Turcia urmând unor regimuri liberale“.

Este deci vorba de o instituție care se înscrie pe linia

vremei, corespunzând unor comandamente mai presus de prescripțiunile constituționale care mențin o viață publică pur formală.

Partidul politic, născut în aceste condițiuni nu mai este o grupare oarecare, considerată ca o stare de fapt și catalogată ca un fenomen social, ci este un organ constituțional, a cărui raporturi cu statul sunt reglementate precis.

Partidul unic nu are caracterul și nici tendința de a se transforma în clasă socială. Membrii săi formează clasa politică și sunt legați între ei printr'o etică a cărei bază o formează absoluta desinteresare materială.

În aceste condițiuni partidul unic este: „un partid politic având ei singur — de fapt sau de drept — libertatea de acțiune politică într'o țară și constituie astfel o instituție fundamentală a regimului“.

Spre a stabili o paralelă vom folosi definiția dată partidului politic de d. D. Gusti¹⁾: „partidul politic este o asociație liberă de cetățeni, uniți în mod permanent prin interese și idei comune, de caracter general, asociație ce urmărește, în plină lumină publică, a ajunge la puterea de a governa pentru realizarea unui ideal social“.

Pe când în primul caz numele de partid se referă la acea parte din națiune care se destină treburilor politice și din care se selecționează elita conducătoare; în cel de al doilea caz, partid înseamnă o parte din națiune și presupune existența cel puțin a unui alt partid cu care intră în luptă spre a ajunge la putere prin cucerirea ei. Iar rațiunea de a fi a partidului, în regimul pluripartidismului, este aceea de a ajunge la putere spre a realiza un ideal social, ideal care nu poate însemna însă decât acele interese individuale sau idei comune a celor care formează partidul și care au dus la creșterea lui.

Partidul unic nu are țara intereselor individuale și a ideilor celor care îl compun. El activează ca atare liber și numai în spiritul interesului general.

De altfel partidul unic corespunde Statului care își asumă misiunea de a reprezenta un ideal politic și social și de a dirija națiunea în mod activ și conștient spre realizarea sa. Pe când regimul pluripartidismului corespunde concepției liberale în care statul nu are nici o altă misiune decât aceea de păstrător al ordinii. Ca atare partidul unic apare ca o reacțiune contra liberalismului și devine o instituție fundamentală a noului stat, numit de d. Manolescu, Stat purtător de idealuri.

„Statul purtător de idealuri, Statul etic și militant pen-

1) Partidele Politice. Ciclu de Comunicări făcute la Institutul Social Român în 1922.

tru o concepție proprie de viață este o mare realitate a vieții contemporane. Se poate îndoi de durabilitatea sa; nu se poate contesta frumusețea principiului său de existență“.

„Statul nou este totodată rezultatul unor constrângeri biologice și a unor dispozițiuni psihice care comandă, tuturor națiunilor de a-și da o organizație strict unitară“.

Pluripartidismul a corespuns principiului libertății, dar trebuie să dea loc partidului unic, care corespunde principiului organizării.

„Toate micile biologice, care amenință integritatea teritorială, independența sau subsistența colectivă a unui popor, îi impune formele cele mai stricte și cele mai severe de organizare“.

„Toate popoarele se organizează pentru viața grea pe care o rezervă noul secol“.

S'a putut vedea din cele de mai sus că o judecată asupra partidului unic nu se poate face după elementele cunoscute dela partidul politic născut în regimul liberal. Partidul unic este o instituție care corespunde unei alte forme de viață politică și funcțiunea lui nu poate fi concepută decât în cadrul statului totalitar, a statului activ pe care îl vedem că se impune pretutindeni.

În aceste condițiuni și organizarea acestui partid va merge pe o cale nouă și se va face pe baza altor principii.

„Partidul unic nu are numai o etică nouă, el are deasemenea o tehnică nouă în organizarea sa. Comandamentul, ierarhia, disciplina sunt cu totul diferite de ceace sunt în partidele politice a regimului liberal“.

Plecând dela acea nevoie de unitate, care a impus și statul totalitar și partidul unic, ne dăm seama ușor de ce șeful în partidul unic are altă valoare decât în partidele vechi.

„Șeful și partidul sunt două realități complementare“.

„Acest tip de șef, care a fost realizat atât de strălucit în zilele noastre, este un mare cumulard de funcțiuni istorice“.

Seleționarea și ierarhia cadrelor partidului se prezintă de asemenea, în condițiuni speciale. Partidul unic fiind o minoritate selecționată, alegerea elementelor constituie o problemă foarte delicată și plină de urmări. Această selecțiune ține foarte mult de calitățile șefului care își alege oamenii după criteriile care corespund eticeii partidului unic.

Disciplina în partid amintește în totul pe cea din armată, dela care, de altfel, a împrumutat și organizarea.

„Între partizanul de altă dată și soldatul politic de astăzi nu sunt deosebiri ci este o prăpastie“.

Această disciplină corespunde unui fenomen mai adânc ce se observă în lumea modernă: Dispariția aceluși grav divorț, produs de revoluția franceză, între spiritul civic și cel militar.

Un însemnat capitol în viața partidelor unice îl formează acela al formării tineretului. În toate țările conducătorul s'a ocupat de acest lucru și i-a dat o formă de organizare concretă.

Ca urmare a însușirilor ce le-am arătat mai sus și a modului de organizare și funcționare, partidul unic are un statut care prescrie drepturile și datoriile membrilor și o jurisdicție specială în cazuri de abateri.

Cu aceste lămuriri cetitorul își poate da seamă ce este partidul unic. Partea a doua a lucrării d-lui Mihail Manoilescu o formează o cuprinzătoare expunere asupra caracterelor specifice a partidelor unice realizate în prezent și a celor embrionare, cum le numește d-sa.

Făcând această prezentare a lucrării „Le Parti Unic”, am înțeles să facem operă de cronicar, înscrind pe răbojul vremii un fapt care nu poate fi trecut cu vederea. După Secolul Corporatismului, care a însemnat prezentarea unitară a concepției corporatiste, a venit Partidul Unic, care înseamnă definirea celei de a doua instituțiuni a vremii noastre.

Ambele lucrări, apărute într-o limbă universală cunoscută și fiind răspândite în toate țările, având o primire cât se poate de bună, înseamnă o contribuție importantă a gândirii românești la gândirea universală. Nu noi aici avem căderea să dăm sentințe critice. Nu ne putem însă abține de a constata că lucrarea d-lui Manoilescu, pornind dela premise bine precisate și cu o logică demult cunoscută, a putut să ne dea înfățișarea unei instituțiuni politice a timpului în care trăim.

În frământarea de a înțelege vremurile, d. Manoilescu, a adus un ghid bun și pentru cel mai subtil gânditor, ca și pentru cel care vrea să se descurce, acuma, din noianul de teorii care se lansează zilnic, parcă special spre a-l încurca.

Șomaj industrial și agregat național

de N. SEVER CARPINIȘTEANU

Propunându-ne să cercotăm mai amănunțit această problemă, vom face dela început distincțiune între șomajul intelectual, numit astfel impropriu, constituit din căutători de pisaament în funcțiuni, neutilizați până aci, cu pregătire școlară superioară, dar cu nici o adaptare profesională a acestei pregătiri, și șomajul industrial și meșteșugăresc, de care înțelegem exclusiv să ne ocupăm, provocat de lipsa de lucru a celor cu pregătire de meșteșug sau cu adaptare profesională, foști deja în cadrele active ale muncii naționale și cari se găesc astăzi excluși, printr'o conjunctură nefavorabilă a pieței, sau rea alecțuire a societății noastre românești.

Deși cu pretențiune de țară civilizată, — care adoptă cu destulă grabă procedee străine, în mărturisirea adoptanților, totdeauna bune să ne propulzeze pe acest drum, — și deși ne găsim după o prezență de mai mulți ani a șomajului cu aspect industrial, trebuie să mărturisim că ne dăm seama de acesta mai mult prin simțire decât prin cunoaștere.

Ne-a surprins — și acesta este un fel policianist de a spune — intr'o actualitate desorientată, fără organe care să-l cerceteze, să-l preîntâmpine, să-l amelioreze, să-l înlătore.

Fiind vorba de un fapt, de un fenomen social, nu se poate găsi o valabilă explicare în exaltațiunile teoretice, zilnice sau săptămânale, ale gazetelor sau chiar revistelor, cari la adăpostul titlului de specialitate fac incursiune doctrinală. Pentru o cunoaștere temeinică ne trebuie o cercetare științifică în prealabilul oricăror teorii, complectă, condusă după toate regulile obiectivității.

În țările de unde noi importăm sisteme superficiale, și mai ales concluzii construite de-a gata, pentru cuprinderea unui asemenea fenomen numeroase instituții, cu nenumărate instrumente de cercetare, au în îndemână o metodă de cercetare recunoscută practică și în general valabilă: metoda statistică. La noi nu se poate face uz de aceasta, cel puțin când e vorba de cercetarea șomajului. (Forurile noastre oficiale, — întrebându-l-o totuși, nu ea metodă, ci ea pasiv, — o critică înlăturându-o pentru procedeul științific).

Desigur, nu negăm că metoda statistică întrebuintată pentru cercetarea fenomenelor sociale suferă de nenumărate neajunsuri; nu ne-

găm că poate avea puncte de plecare discutabile în ceea ce privește culegerea primelor date — strângerea elementelor absolut necesare pentru perceperea de raporturi între fapte — acestea putându-se face fie prin metoda directă: cu observațiuni făcute asupra faptului însuși și în desfășurarea sa, fie cu concluziuni trase din observațiuni indirecte, degajate din cercetarea altor fenomene conjecturate; nu negăm că ea se pretează la interpretări, înlesnind concluziuni ce pot fi false, eronate. Cu toate acestea și pe deasupra tuturor slăbiciunilor, metoda statistică atunci când e serios adoptată și urmărită, indiferent de interpretarea ce i se dă, și cu tot procedeele defectuos al sistemului indirect de culegere a primelor date, oferă în mod cert o orientare, asupra naturii și întinderii fenomenului cercetat; orientare care obârșind număr de ipoteze limitate reduce la minim posibilitățile de eroare.

Criticile îndreptate împotriva metodei statistice ca și temeiniciile ei sunt însă posibile și discutabile numai într'o împrejurare; când adopti metoda; când îi recunoști fie și în parte, puterea și valoarea, cel puțin pentru început, pentru culegerea, după prescripțiile sale a datelor esențiale care să poată spoi înlesni concluzii și ipoteze.

La noi, în practică cel puțin, și mai cu deosebire la Ministerul Muncii, nu se recunoaște metoda statistică pentru că nu i se aplică procedeele nici măcar pentru culegerea primelor date înlesnitoare de noi cercetări și concluzii.

Nu avem aci, la această autoritate, pentru materia pe care o discutăm, un profil al muncii naționale; numărul bratelor ocupate, în chip obișnuit în acest câmp productiv: în meserie, în industrie, în agricultură, în comerț, în administrații, în carierele liberale, în muncile intermediare și domestice; nu avem acest profil pe ateliere, industrii, ca și pe centre de producție; nu avem consumul și randamentul acestei munci naționale, cel puțin acolo unde se poate; nu putem face o evaluare din această cauză între muncă și producție, între posibilitățile de întreprindere ce le oferă societatea românească, și anume în care direcție; nu putem din aceeași esuză, chiar când ni se dă o cifră de șomeri, să ne dăm seama de unde rezultă și din ce cauză rezultă.

Ministerul Muncii prezintă totuși câteodată unele date, dar nu sunt date comparative, verificate. Ele exprimă, aspecte minimale, exterioare. Nu are organe. Ca orice autoritate publică, ținută să trăiască în și din real, recurge pentru unele statistici, la observațiunea directă. În privința șomajului prin inspectoratele de muncă, pe această latură, organe fictive, nule. Nu au decât evidența ținută de birourile de planare. Nu percep, și nu raportează, deci Ministerul Muncii nu centralizează, decât aceste date, prinse numai atunci când fenomenul șomajului a ajuns prin victimele sale, să bată la ușa cercetărilor externe și acestei autorități.

Asupra unor situațiuni și cifre astfel rezultate, cari reprezintă un minim al minimului, ca expresie cifrică, dintr'un fenomen social — aproape fără legătură cu fenomenul — situațiuni și cifre cari nu categorisesc măcar, acest minim privind șomajul pe fel de profesie, pe vârstă, pe sexe, pe loc de origină, etc. nu se poate face nici un

fel de concluziune care să-și dea o lumină complectă asupra complexității și întinderii faptului social în cercetare. Pe de altă parte, în strânsă filiațiune cu școala individualismului istoric, liberalistă, se fixează această expresie minimală ca un raport tehnic, cantitativ, dintre posibilitățile de ocupat sau neocupat brațe în mediul de producție românească ca și când un fapt social s'ar putea reduce numai la atâta.

Fiind vorba de un rău social, se practică parcă învederat, o minimalizare mistificatoare, o statistică politicianizată pentru cenzurarea adevărului până și în fenomene.

Deci în lipsa unor date inițiale suficiente pentru aplicarea metodei statistice la cercetarea șomajului de natură industrială — aplicare pe care s'o poată face cel puțin particularii — ce i-ar rămâne de făcut unui cercetător obiectiv, cu interes de cele ce real se petrec în țara lui?

Două posibilități:

1. Să recurgă la un cartesianism inițial, înlăturând orice concluziune „metodistă“ s'ar degaja din statistica oficială;

2. Să adopte pentru sine însuși și prin însuși observațiunea directă, în lumina căreia să cerceteze, pe șantierul vieții active, faptul social, socotindu-l ca fenomen. Numai în acest chip poate prinde aspecte și caracteristici cari să-i înlesnească o concluzie veridică.

Să pornim dela un punct ce nu poate fi contestat: dela datele oficiale care constituiesc prezența fenomenului de șomaj, dela datele furnizate de Birourile de plasare; cererile căutătorilor de lucru.

Fiind expresiuni minimale și ca expresiuni minimale, ele nu pot fi discutate. Sunt reale.

Cifrând un număr de peste 250.000 aceste cereri sunt în creștere continuă din 1931—1932; cum tot dela această epocă sunt în creștere: indicele de scumpete a vieții, sporirea procentului crimelor, tâlhăriilor, etc.

Metodologie avem de făcut două constatări, dela început:

1. 250.000 oameni valizi din țara noastră, dintre cei deja adaptați muncii profesionale, foști ocupați, caută azi de lucru pe căi publice;

2. Fenomenul acestei căutări, acestui șomaj, își are un început mai accentuat deja de patru ani: din 1931—1932.

Prezența și creșterea acestui fenomen pe o atât de lungă durată, fără ca să se poată constata asupra sa vreo influență de șanare, ne arată că ne aflăm în fața unui fapt accidental. Lucrul acesta se mai poate deduce și din alte fapte.

Pentru a reda fenomenului de șomaj, vărât în abstracțiunea cifrei oficiale, caracterul său social, este necesar să-i uităm sensul cifric; cifra fiind o noțiune ideală care nu poate crea identitate, să ne dăm seama că e vorba de 250.000 oameni cu gestiune profesională, economică, morală și civilă, cu gestiunea ideală și națională; că este vorba de 250.000 unități vii cari angrenează sau desangrenează, — după cum sunt sau nu încadrate în dinamica țării, — destine multiple, funcțiuni.

Și atunci, în marginea cifrei oficiale se pune o serie de noi aspecte:

Pozițiunea acestor șomeri văzută din punct de vedere al unei societăți organizate;

Pozițiunea lor față de cadrele active ale societății românești;

Pozițiunea lor față de gestiunea economică, profesională și socială morală, considerate ca entități aparte, ca funcțiuni organice;

Pozițiunea lor față de mistica și postulatul progresului.

Toate aceste probleme nebănuite sub carapucea arabă a unei cifre, se pun și trebuiesc lămurite.

O societate bine organizată și cu un raport normal între forțele și posibilitățile productive — cu o diviziune a muncii nestânjenită și organic armonizată, oferă posibilități de ocupare tuturor brațelor sale de muncă.

Societatea românească, cu tot raportul favorabil dintre forțele și posibilitățile sale productive, nu oferă astăzi această posibilitate, brațelor din câmpul producției sale din moment ce 250.000 de oameni caută această integrare în producție pe căi publice.

O societate bine organizată este datoare muncitorilor săi, lăsați după cum se știe sub o istorică lipsă de justă apreciere — nu numai o garantare a existenței, la adăpostul muncii, dar le e datoare și veghea ca această muncă să nu devie — cum o afirmă solemn, sacrosant, acel pact ce a slujit la întemeierea biroului internațional al Muncii — o marfă de vânzare sau un obiect de comerț. Dacă etica are pe lume un rost atunci acesta este rostul său primordial.

Un sfert de milion de muncitori din România nu se bucură de această veghe.

Munca pentru a fi un factor activ etic pe lângă unul economic, cu rodnicie și socială și individuală, mai trebuie să aibă și garanția unei permanențe — mai ales în țară la noi unde nu avem nici un soi de asistențe reale — să implice o siguranță pentru cel ce o prestează, să implice ideea unei funcțiuni necesare societății.

Muncitorul căzut în starea și sarcina plasării publice e privat de toate acestea.

Istoria a cunoscut astfel de decăderi sau excluderi din rangul social, economic, moral și civil, a unor categorii de oameni; le-a cunoscut mai ales Antichitatea cu lipsa ei de organizare și diviziune economică; cu lipsa ei de respect față de om și de demnitatea lui; le-a cunoscut și timpurile homerice și timpurile decăderii imperiului roman: erau acelea cari au calificat și clasificat pe mercenarii Romei sau Thet-iștii vechei Elade. Șomerii noștri nu se deosebesc cu nimic.

Șoși, ostracizați, din cadrele active ale societății românești, sunt alungați și din postulatele morale și ideale ale ei, prea adesea și din postulatele naționale.

Să mai insistăm, să vedem „cifra“ șomajului și în adâncime. Să urmărim cum decad elementele muncitorești în câmpul plasării publice — plasare care la un popor cu rosturi burgheze ca al nostru, este prin sine însuși o rușine. Poate vom găsi aci și altă dislocare de elemente.

Așa cum am arătat când a fost vorba de rosturile unei țări blues

organizate cu normale raporturi între posibilitățile și forțele sale productive, o profesiune anume, — sau toate profesiunile la un loc, — este quasi stabilă, dinamic funcțională, e vie, este un element de progres care consumă și absoarbe brațe noi, sporind cantități, reînold cadre. În marginea ei angrenează organic și ocupațiunile auxiliare. Exerțând asupra populațiunilor un sentiment de permanență și de siguranță, impune fixării geografice: stabilirea meșteșugarului pe piața orașului său natal; fixării economice: într'o fabrică într'un atelier determinat, într'o așezare de breaslă; într'un mediu moral; într'o anumită erarhie; fixări civile: intervin căsătorii, copii, familie. O profesiune angrenând pe profesioniști, creiază astfel un echilibru organic, pe centre, orașe, provincii, profesii, un echilibru multilateral, un echilibru social.

O profesiune — sau profesiunile astfel existente, nu este lipsită nici de o mistică, care este un atribut al vieții: **au mistică progresului cu transcendență în providențial; fiecare ins aflat în ea destinează aceste profesiuni, conștient sau nu, viitorul său, cu încredere, nu numai pentru câștigarea unui minim vital dar și pentru rezervele sale de speranțe în progres, în neprevăzut, rezervele sale de omenesc.**

O profesiune sau profesiunile, deci, dețin pe executorii lor ca pe niște adepți, ca pe niște supuși credincioși pentru cea mai mare parte, închinându-i unei **statornicii sociale.**

Dar o profesiune mai este și un **obiect material: cunoștințele ce le are și le împarte, devin nu numai însușiri ci și patrimonii, devin exclusivități, devin posesiuni; desvoltă cu alt cuvânt în intimul aderentului, un simțământ de proprietate, — element în plus pentru statornicie.**

De pe această entitate organică, cum se desprind șomerii, cei căzuți în domeniul plasării publice, și ce mai rămâne să fie, pentru ei, și pentru dinamica națională, matca profesională?

Observând acest proces de detașare în ansamblul de azi al profesiunilor noastre industriale, care nu e cel bine organizat dinainte de 1932, observându-l direct, pe șantierul muncii, anchetând și interogând, sutele de muncitori cu știință de meșteșug pe care îi întâlnești pe fiecare piață de lucru, — executând alte profesii decât acelea pe care le-a învățat, — miile de meseriași căzuți în rândul servitorilor particulari și de instituții publice, miile de agricultori, deci de meșteșugari, ajunși măturători pe străzile orașelor de provincie; sau alte mii de profesioniști deveniți comercianți ambulanti, vom ajunge să lămurim un proces de decompoziție al organismului nostru profesional cu următoarele caracterizări:

a) **Decăderea profesională nu începe mai niciodată brusc, dela prima meserie sau ocupație a șomerului, la căutătorul de lucru pe drum public; se face din treaptă în treaptă, pe meserii învecinate, sau profesii adeguate cunoștințelor inițiale ale șomerului, pentru a se ajunge în urmă la profesiunile comune și scoborite, și apoi la șomaj.**

b) **Acest fenomen început, angrenează piețele — când motive economice sau de dezechilibru social i-l mențin — dela una la alta, pe profesii, pe orașe, pe regiuni, pe națiuni.**

c) O decădere din angrenajul economic constituie și o decădere din angrenajul civil;

d) Constituind și o decădere din angrenajul moral și ideal, din cauza adâncirii procesului de nesiguranță și nestabilitate în profesiune, creiază o proletarizare psihică, chiar la cei neajunși în ultima treaptă a scoboririi, prin acea constatare pe care sunt siliți s'o facă că munca și cunoștințele lor primordiale, în care au pus rostul unei întregi existențe, cu gestiunea ei individuală și colectivă, sunt sau pot deveni social inutile.

Procesul de decompoziție profesională care duce în cele din urmă la șomaj, la căutarea de lucru pe drum public, începe, cu puțină aproximațiune cam în acest chip: un tâmplar de mobila de ex. (am în șișierele mele zeci de cazuri) fără de lucru în specialitatea lui, coboară prima treaptă, prin căutarea de lucru și se face dulgher; un dulgher, concurat și adesea bătut de cunoștințele celui dintâi, se deplasează la rândul său și se face vopsitor; un vopsitor, urmând aceluiași împingeri, se face zugrav; în fine, un zugrav va încerca să se mențină în deșoul profesiunii sale, până când ajunge simplu spoitor sau salahor.

Lipsa de lucru nu deplasează desigur, toată lumea, deplasează însă contingente serioase de profesioniști de pe locul lor, în astfel de chip încât în timp ce unii au ajuns deja căutători de lucru pe drum public, alții se găesc pe această scară profesională în scoborire.

Din punct de vedere cantitativ, cei aflați pe scară și de care nu se poate lua notă, deși mai sunt încă ocupați în alte profesii, nu fac decât să mărească numărul șomerilor, organic trebuind să fie cuprinși în rândul acestora.

Specesiunea aceasta în decădere nu e totdeauna riguroasă. Intr'o profesiune din care nu se pornesc ramuri ce pot duce la alte profesii, decăderea este bruscă dela calificat la necalificat și apoi la domestic și la șomaj.

Lucrurile se potrec tot cam în același chip și în profesiunile necalificate, numai că aci, decăderea începe mai de jos și treptele de scoboriri sunt mai puține. Și necalificatul caută să valorifice unele deprinderi profesionale, importanța decăderii sale însă pe cât scade ca valoare unitară, crește ca unitate multiplicată, știut fiind că muncitorii necalificați prezintă — ca o confirmare în parte, a procesului de concentrare capitalistă, — grupe mari la periferia profesiunilor sociale, cu atât mai îndepărtate de idealurile comune ale unei colectivități cu cât sunt mai departe de funcțiunile ei strict organice.

Comunicându-se din profesie în profesie, procesul acesta de „degringoladă profesională“ care mai are asemănător cu degringolada monetară faptul că deslănțuie și panică în rândul profesioniștilor respectivi, sfârșește prin a se comunica și din oraș în oraș, din provincie în provincie până ce devine național, aceasta chiar dacă începutul de degringoladă este simultan, în toate orașele.

Dă astfel naștere: din punct de vedere al profesiunii, și la șlefuirea unui tip de profesionist „bon a tout faire“ cu cunoștințe mitizate

și ne bine determinate; iar din punct de vedere al locului, la creșterea unor valuri migratorii de muncitori.

Evident că aci își face loc o altă consecință, desaxarea individului din mediul său de destin, desangrenarea vieții sale civile: cei tineri refuză căsătoria, cei însurați o părăsesc, temporar sau definitiv, familia se desagregă: ceilalți membri valizi ies pe drumul căutării de lucru, imită capi de familie, pornesc din loc în loc, împlinind un nomadism profesional.

Este deasemenea evident că desaxarea unor profesioniști din mediul material și civil al profesiei lor, desangrenarea lor din permanența și siguranța funcțiunii lor sociale, provoacă și desaxarea și desangrenarea lor dintr'un mediu moral, dintr'o convergență morală și ideologică, din sistemul de gândire și simțire al majorității, majoritate care devine indirect cauza ostracizării lor.

Nu mai este operantă nici mistică neprevăzutului favorabil, care funcționează ca o supapă de siguranță, mistică posibilă numai atunci când ultimele fărâmi de speranță n'au fost înlăturate, mistică singură care în atari împrejurări ar mai putea ține individul, în matca echilibrului social.

Dar intervine și o desaxare a profesiei ca obiect material, alături și din cauza desaxării profesionistului. Cunoștințele cari se găesc într'o profesie și cari constituie într'un chip orientat, într'un chip progresiv. Execuțiunea muncii suferă: rezultatul e sub-mediocr; mediul nu mai este pedagogic pentru noile generații de profesioniști — evident în lipsa de cunoaștere profesională, cunoaștere care până aci impunea un prestigiu și o erarhie, se crează un mediu propriu unei egalități în nulitate și inutilitate. (Catastrofa dela Cotroceni a dovedit acest proces: și lucru prost și execuție de oameni din alte profesii).

Nu mai insistăm asupra faptului că desaxările și desangrenările profesionale prin toate consecințele care le au, influențează cel puțin din punct de vedere moral, și asupra celorlalți profesioniști nedesaxați încă, dar cari isbiți de aceleași cauze comune: crize, etc. suportă consecințele de altă natură: diminuări de salarii, sporirea orelor de atelier (nu de lucru) scumpetea vieții, etc.

Sub această aprofundare, elementele desagrenate pot lămuri un proces — procesul de proletarizare, centrifugal.

Este evident că acest proces, ce poate fi considerat pe două puncte de vedere: economic și ideologic, poate fi judecat și prin mai multe sisteme de gândire.

Prin sistemul marxist, care consideră șomajul ca o consecință a regimului capitalist, în administrare, mașinizare, concentrări, etc., desaxările creștute de șomaj sunt urmări fatale, chiar necesare pentru creșterea unui sistem de conducere proletar. De altfel în acest sistem de gândire muncitorimea cu sau fără cunoștințe de meșteșug, cu sau fără un rost funcțional în stat, este dela început proletar, față de capitalism, burghezie, etc. cari dețin mijloacele de producție. Proletarul se definește aci prin pozițiune față de deținerea acestor mijloace.

Sistemul individualist burghez și capitalist — și lucrul pare curios —

fixează proletarizarea și proletariatul tot în funcțiune de posesiune, de proprietate.

În acest sistem definițiunea proletarului se rezumă la aceia pe care a formulat-o Raffaele Garofalo: „proletar este, spune el, insul lipsit de bunuri imobiliare care nu are alt mijloc de existență decât munca sa manuală retribuită cu un salariu strict necesar traiului“.

Șomajul n'ar proletariza deci, muncitorimea ci doar ar adânci un proces pre-existent.

În ambele aceste două sisteme de gândire proletarizarea are un înțeles și economic și revoluționar.

Nu vom fi de acord cu nici unul din sensurile care se degajă din aceste două sisteme de gândire.

Nu putem pune proletarizarea nici în funcțiune de pozițiunea muncitorimei față de posesia mijloacelor de producțiune și de concentrarea capitalistă, nici în funcțiune de proprietatea imobiliară, calificând din această cauză toată muncitorimea drept proletară.

Vom pune această definițiune în funcțiune de rolul funcțional în stat, al muncitorimii, aceasta din punct de vedere economic, și de desaxarea din acest rol cu toate consecințele sale din punct de vedere psihic, proletarizarea trebuind să albe ambele aceste nuanțe.

Prin urmare mărgininându-ne la șomaj socotim ca un fenomen principal al proletarizării. Intervine această proletarizare atunci când, după cum spune Bergson în altă ordine de idei, muncitorii se rup din aceea convergență reală structurii noastre psihologice „care ține de necesitatea de a desvolta și conserva viața socială și colectivă“.

Să lămurim:

Fiind vorba de social, obiectivele trebuie să privească în funcțiune de acest rol al lor — stări sau oameni. Neposesiunile nu pot defini proletarizarea pentru că posesiunile nu sunt permanente în anumite mâini — cu atât mai mult cu cât prin ele inele nu sunt creatoare — pentru a deveni ca atare trebuie să fie activate de muncă. Ceeace creiază un rol și o valoare, posesiunilor ca și oamenilor, o permanentă, o stabilitate în această permanentă, sunt funcțiunile lor în stat.

Din acest punct de vedere privită chestiunea, proletar nu poate fi acel membru al unei profesii angrenat permanent în viața statului și care, împreună cu profesiunea lui creiază corpul viu al națiunii. Subsidul pentru munca sa vine numai ca o considerațiune secundară, atât timp cât nu a căzut sub minimul necesar unei existențe omenești, cădere care duce la proletarizare mai ales pentru că turbură însăși funcțiunea respectivă în stat. Și nu poate fi un proletar pentru că permanenta și siguranța ocupării lui în funcțiune îi dă putința așezării lui în mediu, îi dă putința creierii unei rădăcini civile; poate dobândi conștiința rolului său în stat — ca în Italia și Germania — are în tot cazul, intuiția acestui rol care foarte adesea depășește conștiința.

Deasemenea nu poate fi așezată proletarizarea pe o distincțiune de proprietate imobiliară pentru că rolul pe care aceasta îl joacă pe lângă un individ, îi poate juca și profesiunea când are asigurată permanenta.

Știința ei este o proprietate, garantează o exclusivitate, poate aduce un câștig care să echivaleze cu al unei proprietăți potrivite.

În ceea ce privește sensul revoluționar din cuvântul proletarizare, acesta este un chip de a vedea. Din această cauză marxiztii de pildă, cer proletariatului „o trezire a conștiinței” — o interpretare a realităților sub un anumit unghi de lumină. Și tot din această cauză această „conștiință revoluționară” este complet înlăturată în țările unde conducerea statelor au trezit cealaltă conștiință „proletarilor”: conștiința volului lor în stat.

Realitățile economice nu duc la o creiere a conștiinței revoluționare pentru clasele muncitoare decât numai când în lipsa unei conștiințe de funcțiune, expropriază aceste elemente și de permanența, și de siguranța și de valoarea socială a profesiei lor, cum e cazul în șomaj.

Conștiința inferiorității de clasă — care alimentează conștiința revoluționară — poate fi cu succes înlăturată prin conștiința funcțională, când realitățile economice ajută la aceasta.

Prin urmare scoțând de sub egida proletarizării clasice toate acele elemente cari având un rol permanent în stat, au un echilibru social și vital conform cu aspirațiile majorității, vom constata că șomajul — care în privința consecințelor sale este mai grav decât orice criză economică — este fenomenul care proletarizează. Și proletarizează și elemente pe care definițiunea clasică le bagă în alt element decât în proletariat. De exemplu mica burghezie. Din punctul nostru de vedere un profesionist chiar nepatron, fără proprietate imobiliară, dar cu un roat permanent și sigur în societate este un mic burghez, și din punct de vedere al pozițiunii, și din punct de vedere al ideilor sale.

Această ultimă consecință a șomajului: proletarizarea elementelor din mica burghezie, creiată de scara desaxării din profesie și desangrenării din mediul social, politic, ca și din acela psihologic convergent cu aspirațiile majorității, este destul de gravă la noi în țară, dacă vom ține seamă că între clasa conducătoare — politicianistă, mai degrabă anarhică, și proletariatul pre-existent sau astfel creiat — clasă fluctuantă, pusă pe răzvrătire, singura care a rămas să ție cumpănă unui echilibru necesar, care să însemne un post fix în viața statului este burghezia și mica burghezie. Această burghezie care nu este la noi complet formată nici complet românească.

Pe aceste laturi fenomenologice ale șomajului ne vom putea duce cu observațiunea și mai amănunțit. Vom face aceasta cu altă ocaziune. Pentru un moment ne-am mărginit să învederăm care sunt consecințele sale sociale — cuprinzând în acestea și latura de orientare psihologică — consecințe pe cari cifrele statistice, prin natura lor, nu le poate cuprinde nici chiar atunci când sunt mai bine ținute și mai real arătate decât le înfățișează Ministerul nostru de muncă.

Altfel de cum e tratat de economia și politica democrat individualistă, șomajul din punct de vedere colectiv și național este un desa-

gregant multiplu. Este un semafor, un indicator, care deplasează acul de circulație al ideilor sociale, în raport direct cu mărimea lui, la dreapta sau la stânga și le deplasează în paguba unei statornicii naționale, în paguba unui echilibru și al unei evoluții normale.

Față cu un fapt de o atât de gravă importanță, în ce chip acționează organele noastre constituite, organele de priveghere al stărilor noastre colective?

E ceea ce vom arăta într'un articol viitor...

Ce a rămas

de MIHAIL MANOILESCU

Nicăeri dreptatea acelor care văd România altfel decât așa cum au orânduit-o și au îndrumat-o până astăzi politicianii, nu a ieșit mai evidentă decât pe tărâmul politicii noastre externe.

Evident acest tărâm este deosebit de ingrât pentru comentatori, căci aici mișcările gândurilor sunt mărginite de două cenzuri: o cenzură oficială a scrisului și o alta, mai severă, a conștiinței de român a celui care scrie. Fiindcă un român cu răspundere nu ar putea consimți să zdruncine prin opiniile sale încrederea într'un anumit sistem de alianțe și într'un anumit echilibru politic, în care s'a așezat România, decât atunci când ar avea puternice motive pentru aceasta.

În centrul sistemului nostru politic de până azi a stat *Mica Înțelegere* și *Marele Haos* (am zis Liga Națiunilor). Nici una nici cealaltă n'au fost inventate de d. Titulescu, dar ele au fost exagerate și duse la superlativ de către d-sa. În ce a constatat exagerarea Micei Antante de către d. Titulescu?

Mica Antantă s'a născut ca o alianță a trei state destul de puternice împotriva unuia mic și slab. Ea a fost mai mult o înțelegere politicească împotriva unui eventual tulburător al ordinii, fiindcă, cum spunea foarte bine într'un număr din Buna Vestire d. *Paul Mihail, fiecare din cele trei sate ale Micei Antante ar fi putut el singur să ție în respect Ungaria și într'un războiu izolat, să o învingă.*

Deși Mica Antantă, dirijată exclusiv împotriva Ungariei, reprezenta pentru această țară un *exces de onoare*, totuși, ea avea și are un senz în limitele sale inițiale care, pentru România, fuseseră fixate de către Take Ionescu.

D. Titulescu a volt însă mai mult. D-sa s'a lansat la 1933 în scopuri și metode care nu mai erau compatibile cu rostul Micei Antante. Noi care nu suntem niciodată victorioși de după războiu, nici înțelepți de după dezastre, am arătat la vreme în comisile de afaceri externe ale Camerei și Senatului, că pe această cale nouă, în care se cere statelor Micei Antante o solidaritate forțată dincolo de natural, această alianță nu va putea funcționa. Noi am spus atunci

că transformarea Micei Antante dintr'o alianță cu obiectiv limitat în aceea cu un obiectiv nelimitat va trezi probleme noi și complicate, în care Mica Antantă nu va mai putea funcționa ca un bloc. Și am accentuat că în această alianță fiecare țară vine cu zestrea sa de inamicități: România cu inamicitatea rusă, Cehia cu cea germană și Iugoslavia cu cea italiană și că prin urmare, noi am putea fi antrenați într'o zi în răspunderi diplomatice, ba chiar în războaie, care nu ar corespunde intereselor noastre.

Astăzi experiența a arătat că Mica Antantă reformată dela 1933 nu a dat rezultate și nu s'a prezentat în complexul situațiilor europene ca un bloc diplomatic.

În adevăr, Cehia are față de Rusia sovietică politica sa proprie de simpatie și apropiere, care merge până la dorința acelei granițe comune cu Rusia realizată numai prin despărțirea României de Polonia, graniță comună de care vorbea în cartea sa faimoasă, fostul ministru Șeba. Această politică a Cehiei a împins România la acte greșite și este pe punctul să o împingă la acte nenorocite.

Iată dar o primă și gravă lipsă de unitate în politica Micei Antante. Față de Rusia sovietică, Cehia manifestă un zel de adorator, România o indiferență temătoare, iar Iugoslavia — care nici până astăzi n'a reluat relațiile cu Moscova — o ostilitate fățișă.

Dar oare față de o a doua mare putere vecină Micei Antante, față de Germania, este oare atitudinea celor trei țări aliate, mai unitară?

Dintre toate țările Micei Antante, Iugoslavia este cea care se găsește cu Germania în cele mai bune raporturi. Am putea zice chiar că există între aceste două țări un adevărat flirt, care merge dela comenzile de material de războiu jugoslav în Germania până la favorurile speciale acordate de Germania studenților jugoslavi. Cât despre România, ea se găsește față cu Germania într'o permanentă răceală plină de teamă. Dar nu teamă față de Germania, ci față de acei care s'ar putea supăra de o prietenie a sa cu Berlinul. Cehia, însă, prin contrast, este stăpânită de o ură, în care resentimentele naționale se împletesc cu cele ideologice, împotriva Germaniei dictatoriale și antimasonice.

Este evident atunci că Cehia, după cum împinge întreaga Mică Antantă spre prietenia cu Rusia, o împinge tot așa de puternic spre dușmănia împotriva Germaniei.

Însfârșit, față de cel de al treilea vecin puternic al Micei Antante, Italia, se prezintă oare această alianță, cu sentimente și cu atitudini mai uniforme?

Spre surprinderea tuturor, Iugoslavia s'a apropiat subit de Italia pe o bază diplomatică direct periculoasă pentru noi, fiindcă Roma a garantat Belgradului că Budapesta

nu-și va îndrepta niciodată revendicările sale teritoriale împotriva acesteia. Ceeace este cu deosebire grav, e faptul că Jugoslavia capătă o situație privilegiată și se desparte de ceilalți doi aliați din Mica Antantă, pe o chestiune care constituie esența însăși a Micii Antante și că pune în cauză existența acesteia chiar în forma sa primitivă și perfect legitimă, care i-a justificat însăși nașterea. De data aceasta nu mai este vorba de o atitudine într'o chestiune oarecum exterioară Micii Antante din acelea care intră în domeniul preocupărilor ei de după reforma dela 1933, ci este vorba de o atitudine într'o chestiune interioară și vitală, situată în cadrul obiectivului său original.

Iar în timpul acesta România are față de Italia o atitudine de continuă răceală, dacă nu chiar de ostilitate (cum a avut-o în toată chestiunea sancțiunilor și mai ales — într'un mod pe cât de absurd pe atât de provocător — în Noembrie anul trecut, când a votat din nou la Geneva pentru stimabilul Haïlé Selassié !) iar Cehia, în întimitatea sentimentelor conducătorilor ei politici detestă pe italieni cu toată pasiunea

Iată cum, inventariind relațiile fiecăria din statele Micii Antante cu fiecare din cei trei puternici vecini ai ei, constatăm o lipsă totală de unitate a Micii Antante, nu numai în interesul și în sentimentele fiecărui stat, dar chiar în politica pozitivă pe care fiecare o face.

Se dovedește astfel că reforma dela 1933, și mai ales spiritul pe care ea a vrut să-l creeze, nu s'au sprijinit pe realități. Toate încercările în această privință s'au desfășurat în artificial. Or, după cum naturalul — după vorba lui Boileau — revine totdeauna în galop, când este alungat din poezie, el revine tot așa de repede, când este alungat din politică.

Dacă ne întrebăm atunci ce a rămas din opera d-lui Titulescu în ceea ce privește noul sens al Micii Antante, constatăm că nu avem nimic de reținut. O zădărnice îmbrăcată în protocoale, o artificialitate scăldată în retorică, o vanitate persoanlă care și-a găsit platforma unei constelații diplomatice menită să împingă cât mai sus pe promotorul ei în ierarhia Genevei !

D. Titulescu s'a arătat odată mai mult irealist și infund.

Cu un alt prilej, vom vorbi de celelalte aspecte ale politicii sale și mai ales de aspectul tragi-comic al aventurilor noastre la Liga Națiunilor.

PE LINIA VREMII NOASTRE

Naționalismul în mers

O conștiință națională a existat totdeauna în România și fapte multe au arătat prezența ei pretutindeni. Acuma însă trecem printr'o perioadă în care naționalismul nu mai poate rămâne ca o stare sufletească sau ca ideea fundamentală bună de pus la temelia marilor zidiri ale neamului, ci se cere realizat în toate infățișările lui și în toate manifestările de viață ale neamului.

Urmărind acest proces surprinzi unele fapte care sunt pline de înțeles. În cursul lunii trecute scriitorul I. Al. Brătescu-Voinești, autorul acelor istorisiri, în care, simțământul pentru durerea unei privighetori, sau pentru desamăgirea cauzată unui băețas din munții Neamțului, îți umezesc ochii și îți umple sufletul de durere, a ieșit din nou din rezerva pe care l-o cunoaștem și a luat o atitudine categorică împotriva d-lui Mihail Sadoveanu care a primit să fie directorul ziarelor Ade-vărul și Dlmineța.

Bătrânul prozator, coborât din neamuri neaoșe românești, adresează d-lui Sadoveanu o chemare în care îi cere să plece dela acele ziare. Chemarea se termină cu afirmația că nu-l va crede vândut ci „victimă a naivității și a bunătății sufletului său, dacă acuma, după această chemare ce-i adresez, părăsește drumul rătăcirii în care cu blestematele meșteșugiri l-au înbrâncit dușmanii neamului nostru“.

Fapt precis, care ne arată că naționalismul nu se mai poate concepe ca o atitudine verbală, ci se cere realizat și dovedit prin fapte. Ori pleci din instituția înstrăinată și atunci te cred un rătăcit revenit pe drumul bun, ori dacă rămâi ești un vândut. Acesta este criteriul de judecată pe care am voit să-l scoatem în evidență. El are o aplicație mai întinsă și nu trebuie redus numai la cazul Sadoveanu.

P. I.

O precizare

Într'o notă din numărul nostru trecut, în care anunțam apariția marelui cotidian românesc „Buna Vestire“, un colaborator al nostru a făcut rezerve asupra politicii externe

pe care o susține ziarul „Universul” spunând între altele că acest ziar se așează net alături de concepțiile judeo-francmazonice”.

Cu aceea onestitate de gândire și de exprimare care caracterizează revista noastră, noi vom mărturisi că în aceste rânduri s'a deformat gândul revistei noastre și a directorului ei. Este adevărat că multe din opiniile ziarului „Universul” în politica externă nu coincid cu ale noastre și că apărarea cu orice preț a politicii d-lui Titulescu, *chiar și în celace privește Rusia sovietică*, nu corespunde nici cu ideologia noastră și nici chiar cu acela a „Universului”.

În adevăr, oricât s'ar interzice culva orice legătură între credințele sale politice și simpatiiile sale externe este greu de admis ca cineva în acelaș timp, să reprezinte în țară ideea de ordine, de creștinătate, de familie și de naționalism, iar în afară să preconizeze o apropiere prea strânsă de un stat, care reprezintă concepțiuni exact potrivnice. Iată de ce politica „Universului” a putut constitui pentru noi de multe ori o enigmă și un izvor de amărăciune. *Dar, de aici și până la a așeza „Universul” alături de concepțiile judeo-francmazonice este o bună distanță!* Noi, care, în această revistă, am avut de atâtea ori cuvintele cele mai frumoase pentru marele ziar românesc, ne-am găsi inconsecvenți dacă am nedreptăți, prin greșeli de limbaj, acest ziar și pe cel care-l conduc. *De altfel, faptul că abia acum câteva luni directorul nostru, d. Mihail Manolescu a făcut parte din comitetul național pentru sărbătorirea d-lui Stelian Popescu, fixează care este poziția noastră față de luptătorul din fruntea marelui ziar.* Am ținut să facem această punere la punct, pentru a împlini o datorie față cu propria noastră conștiință.

L. N.

Preocupările corpului didactic

Ziarele au anunțat că asociația profesorilor secundari și aceea a învățătorilor au făcut un memoriu, în care au cerut să nu se mărească numai salariile profesorilor universitari, ci și acelea ale corpului didactic secundar și primar. Această cerere poate fi legitimă și nu vrolm să discutăm aci reaua stare materială a învățătorilor noștri, lefurile de mizerie ce primesc și nici pe aceea a profesorilor secundari.

Prin urmare nu legitimitatea acestor cereri vrem să o discutăm, de care de altfel nu ne îndoim, căci cunoaștem și noi adevăratul aspect al chestiunii. Alceva însă am dori să precizăm prin rândurile noastre.

Profesorii se intrunesc adesea, fac multe rapoarte și proteste, însă nici odată n'au altă țintă și nu privesc alt scop de cât salariul. Ori cât de justificat le-ar fi strigătul, totuși ar fi normal, ca cel puțin din când în când să se mai preocupe, și de alte lucruri. N'am văzut nici odată, un raport al tuturor profesorilor către minister, în care să arate rezultatele, pe care le-au putut obține în cariera lor grație programelor. N'am vă-

zut nici odată pe profesori strângându-se și protestând contra programelor prea încărcate, nu i-am văzut venind și arătând ministrului și organelor superioare, că rezultatele sunt proaste, de când liceul s'a unificat. Copiii învață aproape tot atâtea latină cât se făcea înainte de războiu la modern și tot atâtea științe și matematici câte se făceau la real.

Nu i-am văzut venind să arate că e prea mult, că bifurcarea se impune dela clasa 5-a ca pe vremuri, căci rezultatele sunt dezastruoase. Copii în loc să învețe, din instinct de conservare se apără și nu învață nimic, sau se surmenează. În ambele cazuri e rău, dar avem curajul să spunem tare de tot, că în ultimul caz e și mai rău.

Profesorii nu văd, n'aud, pentru aceste lucruri n'au timp să informeze organele superioare, tocmai ei, cari se lovesc de aceste greutăți în fiecare zi. Ceace-i interesează pe ei sunt lefurile.

Dece nu protestează nici unul contra felului stupid, în care e alcătuit examenul de bacalaureat. În acest examen candidatul trebuie să-și dovedească cultura lui generală.

Ori ce fel de cultură generală va fi aceea, când candidatul va ști cum o chema pe fiica lui Vlaicu Vodă, câte inele are corpul cutărui vierme și cum e alcătuit aparatul digestiv al cărăbușului?

Acestea sunt întrebări puse la examenul oral de bacalaureat, care nu se deosebesc prin nimic cu acelea, care se pun la examenele de fine de an ale diverselor clase. Bacalaureatul apoi e un simplu examen în plus, examen de buche, examen de memorie, nici de cum de cultură generală.

Dar domnii profesori văd dezastrul dela aceste examene. dezastru al căror autori sunt mai ales ei, cu lipsa de interes pe care o pun cei maimulți în tot cursul anului, cu ușurința cu care se dă drumul elevilor din clasă în clasă pentru ca să nu se strice bunul nume al cutărui sau cutărui liceu prin marele număr de repetenți și corigenți, ei văd că numărul prea mare de elevi din fiecare clasă, face controlul lor imposibil asupra rezultatului instrucției copilului și mai văd că examenul de bacalaureat astfel conceput, ca examen exclusiv de memorie este un lucru inadmisibil, ei văd dar tac și protestează numai atunci când sunt în joc interesele lor personale.

Dacă e așa de greu să găsești soluții noi și fericite, dece nu rămânem la cele vechi, cari erau în tot cazul mai bune de cât cele de astăzi.

Bacalaureatul de altă dată, numit examen de capacitate, era mult mai logic. Tezele scrise erau ca și azi, iar oralul era o disertație aleasă dintr'o serie de 20 de subiecte, desartație, care se pregătea în 3 ore fiind permis să se consulte și autori.

Ce lucruri frumoase se puteau face! Ce plăcere pentru un elev bun, și care posedă în adevăr o cultură generală. Cu un asemenea subiect comisiunea putea aprecia în adevăr, dacă candidatul a rămas cu ceva după 8 ani de liceu, dacă știe să lege cunoștințele obținute între ele și mai ales dacă știe să se exprime.

Nu vom uita nici odată emoția plină de farmec și de noutate pe care am simțit-o la acest examen, când în fața comisiei prezidate de profesorul Onciu la Liceul Lazăr, am disertat despre „Poezia lirică franceză în prima jumătate a secolului al 19-lea!

Este cea mai frumoasă și cea mai plăcută amintire de examen. N'am repetat tot timpul lucruri învățate din carte, spuse de alții, am pus puțin dela noi, am spus ce am simțit, ce am gândit, ce am înțeles din tot ce învățasem. Și aceasta se cheamă *examen de sinteză*, și de *cultură generală*.

Azi copiii noștri se gândesc cu groază câte au de băgat în cap pentru bacalaureat, ce efort de memorie trebuie să facă, pentru ca să fie apoi întrebați „cum umblă sarpele”: S'au pentru ca să fie trântiți fiindcă n'au reținut datele lui Iancu Sassu.

În acest timp profesorii! fac proteste pentru salarii, e singurul lucru care-i interesează, restul nu-i privește.

Fericită țară, fericiți copii!

E. M. M.

Un popor de mucenici

Mă gândesc adeseori la jalnica soartă a poporului rusesc, care de atâta amar de vreme, dela Ivan cel groaznic la Țarul Nicolae, și dela acesta la fiorosul Stalin, a trebuit să îndure cele mai grele asupriri dela despoții lui de tot felul.

Este desigur în firea slavului acel spirit de reverie utopică, acel messianism care trece dela adierea mulcomitoare până la răbufnirea vulcanică. Și poate că în bună parte (în afară de însăși prea lunga tradiție de împilări și de nedreptăți sociale) chiar această structurare messianică a Rusului a dus acea imensitate de nație polimorfă la încercările comuniste.

Da! Dar oare s'a mers „democratic” la comunism de către oamenii și formațiile politice cari pretind că acolo, în U. R. S. S. este tipul „democrației pure”? A vrut poporul rusesc, tot poporul, să meargă într'acolo, așa cum a mers?

Neîndoiel că el a dorit și a tins către o stare mai bună și, probabil, a fost în parte iluzionat de ideologia comunistă. Dar ca pretutindeni, o minoritate anume a împins cu sila poporul către acele utopice obiective cari au degenerat în cruzimile înfloritoare de care toată lumea conștientă s'a înfiorat.

O! Și câte nu știm noi din cele ce se petrec în acel paradis potemkinian, câte nu se ascund în aburii narcozelor imprăștiate de acolo în toate cele patru vânturi!

Un popor care și-a frânt, dureros, o iluzie în care poate numai începuse să creadă și de care nu mai poate scăpa. Trebuie să sufere pentru un mit, pentru o utopie. Să sufere cu atât mai mult cu cât despotismul care-l apasă nu țintește numai obiective locale, cât mai ales incurabilele finalități messianice, internaționale: revoluția mondială, comunismul planetar.

Câte dureri nu frământă această preocupare umărită cu o feroce încăpățănare, câte lacrimi nu stoarce din puterile istovite ale unui popor căruia despoții lui îi cer mai mult decât

poate să dea! și încă pentru guri și pungi cari nu mai au fund,
și pentru conștiințe cari nu mai au culoare. Trebuie să sufere!
...Ivan cel groaznic! Țarul Nicolae! Stalin... Și mai cine?
Biet popor de mucenici!...

CHR. P.

Constantă desinteresare

În ziua de 26 Martie a. c. directorul revistei noastre d. prof Mihail Manolescu a ținut o interesantă și actuală conferință despre „Organizarea muncii naționale”, la teatru „Tinerimea Română”, sub auspiciile acestei societăți, condusă cu atâta destoinicie de d. prof. Nae Dumitrescu.

La sfârșit s'a rulat un film minunat despre activitatea societății în cursul anului 1936, începând de la primirea delegațiilor de elevi din toată țara în vederea concursului anual; jocurile naționale și concursul de costume din parcul „Lunei Bucureștilui”, reeditarea de obiceiuri strămoșești și terminându-se cu excursiunea din ținuturile Banatului.

Filmul a fost interesant și documentar, însă lipsit de sonorizare, care dacă s'ar fi putut realiza i-ar fi însoțit valoarea artistică și instructivă. Prin această minunată invenție cinematografică imaginea însoțită de sunet ar fi lăsat în special în rândurile tineretului o amintire mai puternică și mai instructivă; iar propaganda jocurilor și cântecelor naționale ar fi avut un rezultat mult mai eficace.

Dar pentru sonorizare necesitau fonduri, pe cari Statul — Statul acesta așa cum este încă el — nu le găsește pentru astfel de opere de propagandă.

...Și când ne gândim că se risipesc sume de bani pentru a alege comuna, cari nu au alt scop decât de a turna picături noi de otrăvă în sufletul acelor cari sunt degustați de mult de „binefacerile” democrației!...

Dar, în definitiv, de ce să se cheltuească bani pentru a se filma și sonoriza jocurile și cântecurile naționale, când se alimentează „marea operă” a dansului macabru — în minciună — a urnelor și colecția injurăturilor electorale?

M. Z.

Banii au miros ?

Nu e chip să apară o invenție sau să se decreteze vreo măsură socială, economică, artistică, ori de care vreți, fără ca noi să nu o adoptăm îndată. Suntem nemaipomenit de adaptabili. Nimic nu ne scapă! De-altfel, așa se explică de ce ne bucurăm de atâta vază peste hotare...

Ultima inovație în domeniul politic a fost, în unele steinătăți, „*frontul popular*”, despre care astăzi toată lumea știe ce înseamnă și de unde vine. Se mirau mulți cum se face că tocmai noi rămânem așa înapoiați și nu ne folosim de acest miraculos mijloc de fericire colectivă. Că atata suferă țara!

Dar iată că partidul național-țărănesc, prin d. dr. N. Lupu,

nu a scăpat prilejul: cameleonul democrat formează d-sa... „*frontul popular*“. Românul nu e prost!... El așteaptă până la urmă, bagă de seamă, cumpănește și socotește: *face?*

Și desigur că încheierea d. dr. N. Lupu este că „*face*“ (mai ales în urma destăinuirilor teribilului Doriot în Camera franceză), de îndată ce a format grăbit și hotărât către occidentala (sau orientala, pricepeți dece!) formulă de alegeri.

Un democrat care se respectă are totdeauna grijă să evolueze. Politică nu se face niciodată cu deficite. Inșă în orice direcție... dacă „*face*“. Dumneavoastră înțelegeți dece d. Lupu a conchis că... „*face*“ să facă *frontul popular!*

În definitiv ce importanță are? *Par'că banți au miros?*... Ingrozitori sunt democrații ăștia!

CHR. P.

Aceși poveste...

Sportul foot-bali-ului, dată fiind popularitatea lui de astăzi, capătă — în fapt — caracterul național.

Astfel cum s'a integrat în ansamblul mișcării sportive, el poate canaliza cea mai mare parte a curentului de naționalizare.

Deci F. A. R. F. A. are datorla de a realiza în bună măsură acest imperativ, totuși regretăm de a fi forțați să constatăm că nu și-a îndeplinit aproape de loc obligațiunea aceasta.

Am mai spus-o prin paginile acestei reviste și ne pare rău că trebuie să repetăm mereu. Nu s'a luat nici o măsură de a se pune capăt formării de echipe minoritare; de a nu se mai vorbi ungurește pe teren și de a nu se purta costume reprezentând o camuflare vădită a culorilor naționale de la Buda-Pesta; de a nu da arbitragiul match-urilor în mâinile minoritarilor și de a nu mai permite exhibiția echipelor venite de peste Tisa pe terenurile de sport ale Ardealului.

Deasemenea de a se pune capăt odată pentru totdeauna cu introducerea minoritarilor în echipa națională.

În momentele actuale avem elemente autohtone vrednice și pătrunse de marea lor chemare spre culorile naționale.

Deci nu se mai pot tolera abaterile de la acest imperativ național, care numai poate fi pus în concordanță cu meschine calcule de comercializare a uneia sau mai multe echipe, mai ales când ele sunt minoritare.

Dacă d. Liviu Yuga, președintele Comisiunii de selecție (cum și de ce numit?), are intențiunea de a nu se conforma sentimentului de demnitate națională a opiniei publice, atunci să-și depună mandatul cu un ceas mai înainte. Aceasta pentru binele și numele sportului românesc și al său personal. Așa dar *PRETINDEM echipă națională din 11 români de sânge și nu vom desarma până nu vom obține realizarea sa, mai ales când inițiativa integrală și energică a d-lui Viorel Tillea va trebui să-și spună ultimul cuvânt.*

Sperăm aceasta; căci d-sa se verifică în a fi bun român la propriu — iar nu numai la figurat, — așa cum sunt — din nefericire — alții din jurul său la F. A. R. F. A.

M. Z.

Jugoslavia și Sovietele

Din cuvântarea recent rostită la Senat de d. Stoiladinovici, președintele consiliului de miniștri al Jugoslaviei și reprodușă cu deosebită atențiune de presa de pretutindeni spre deosebire de presa Micii Înțelegeri, e important de reținut, între altele, *motivul pentru care Jugoslavia declară că nici de astăzi înaintea nu va recunoaște Sovietele: fiindcă nu au dat și „nu dau garanții că se vor abține dela orice amestec în afacerile interne ale Juglaviei“*.

E deci foarte probabil că nouă ni se vor fi dat atari garanții, de vreme ce noi am luat-o înaintea Jugoslaviei, deși apropierea țării noastre de frontiera sovietelor e directă și intimă...

Când deci Jugoslavia a formulat asemenea rezerve, guvernul nostru n'ar face rău, să liniștească opinia publică românească asupra acestei chestiuni, căci asigurările ce probabil ni s'au dat nu sunt cunoscute țării, dar în schimb sunt evidente unele fapte cari ar demonstra temeinicia rezervelor jugoslave.

F. Z.

Să ne cinstim înaintașii

La Craiova s'a desvelit la sfârșitul luni care a trecut al doilea monument pe care Tara Românească trebuie să-l suporte, pe pământul ei, pentru Eugeniu Carada.

Se spune despre acest personaj o sumă de lucruri grozave. N'a primit nici odată să albă o numire făcută cu decret semnat de Vodă Carol, n'a acceptat să fie decorat ș. a.

În schimb d-na Sabina Cantacuzino, în Viața Familiei I. C. Brătianu, ni-l arată, ca pe un om de casă. Astfel la 1865 l-a însoțit pe Brătianu în străinătate, iar câțiva ani mai târziu a dus copii familiei la Paris „și le-a arătat muzeele“. Tot ei s'a ocupat de instalarea lui Ionel Brătianu la școală la Paris și avea cuvânt hotărâtor în ce privește treburile de familie, ca de exemplu mergerea la un bal.

În 1881 îl întâlnim la Marienbad venit în calitate de curier. Cum Ionel trebuia dus la Paris, d-na Sabina Cantacuzino notează că a fost trimis „cu Carada care venise ca curier“.

Apoi o sumă de duloase amintiri cu reparații de jucării, comisoane la București etc.

Cu acest bagaj Carada a fost pus la Banca Națională spre a reprezenta, cu credință, familia și partidul. A fost muncitor, cinstit și modest. A ajutat și pe Români supuși atunci străinilor. Toate sunt lucruri frumoase, dar nu reprezintă de cât însușiri pe care le au, concomitent, mil și milioane de oameni.

Pentru a ridica două statui și a forța, prin aceasta, omagiu posterității se cer calități și realizări excepționale. Carada nu le-a avut. Statuile sunt deci rezultatul devotamentului față de persoană și partid recunoscut de urmașii acestuia. Se pare că este prea mult și dacă ne este fertat ni se pare chiar că

este o sfidare a generației actuale și o nedreptate a celei din care omul dela Banca Națională a făcut parte.

Mihail Eminescu n'are statue în Capitală, iar Carada pe care atât de des l'a prezentat cititorilor săi, are una și la Craiova. Nu ni se pare că trăim o vreme când și morții ne impun să facem ceva?

M. P.

Final

Vă amintiți de-o întâmplare tristă trăită cel puțin odată de fiecare dintre noi?...

La sfârșitul unui spectacol prost, când publicul începe să apostrofeze pe actori, întâi glumeț, prietenos, apoi iritat de încăpățănarea de-a continua a celor de pe scenă...

Pentru ca apoi totul să se transforme în sgomot, în vociferări, într'un bruhaha în care suflorul își trage înspăimântat cusca peste cap, iar regisorul, în panică, se agită desperat, uitând tocmai gestul util: de-a ordona lăsarea cortinei...

Până când, în fine, însuflețită parcă de-o spaimă proprie și de rușine, cortina lunecă în salturi sacadate, iar decorul și actorii scenii rămân îndărătul ei cu aspectele unui baroc și murdar carnaval...

Așa s'a cunoscut, vai, și finalul de pe scena ultimei sesiuni parlamentare a țării...

În urmă, a rămas o atmosferă grea, irespirabilă, de vastă celulă goliță; pe jos capete de țigări, proiecte de legi și programe rupte, fărâmituri de la bufet și coji călcate în picioare.

Pe una din aceste coji, însuși autorul spectacolului era să-și frângă gâtul...

Exală un miros rău, clocit, de silozuri...

F. Z.

Temeiuri de legiferare

Ultima sesiune a parlamentului ne-a dat o bogată recoltă de legi. O analiză a caracterului noulor măsuri legale, se va putea face atunci când se vor cunoaște modalitățile de aplicare.

...Până atunci, însă se poate face o discuție, cu mult folos, asupra temeiurilor care au determinat legiferarea din ultima vreme.

Desigur că nu vom nesocoti toate criticile ce s'au adus legilor votate și din care unele au putut dovedi că izvorul legiferării n'a ieșit din interesul general, ci din acela personal, de partid sau alte asemenea.

Dar chiar în astfel de cazuri s'a dat un cadru de justificări, care deși nu corespunde realității ei totuși ne arată ideile care au credit astăzi în opinia generală și deci ne sunt de folos spre a ne da seamă de sensul pe care trebuie să-l aibă transformarea regimului legal.

Au fost multe și foarte variate legile care s'au votat. Clasificarea lor poate porni din multe puncte de vedere. Noi însă,

astăzi, le privim din unul singur și căutăm o înțelegere a rostului lor.

Fiecare epocă își are gândirea sa.

Noi vom pleca dela legile votate și dela temelurile exprimate ca izvor de legiuire în materie economică și vom constata că cea mai mare parte din legi s'au întocmit sub semnul întinderii dreptului de control al statului asupra vieții economice. Primul loc îl ocupă legea pentru organizarea agriculturii.

Un alt semn sub care s'a legiferat și care a fost temeii unanim invocat, a fost acela al organizării, înțelegându-se atât fundarea de instituții, cât și coordonarea funcțională a diferitelor instituții în cadrul economiei naționale.

Fie ca izvor real, fie ca pretext, cele două temeluri invocate la baza legilor economice, constituie ideile care au astăzi credit și dela care trebuie să se plece și în construcția legală a economiei și în analiza ei.

M. i.

De ținut minte

Sub acest titlu am voi să notăm fapte care vor justifica, cândva, măsurile ce se impun, dar care astăzi nu se pot lua. Un exemplu.

La 5 Aprilie 1937 a avut loc adunarea generală a Băncii Centrale cooperative. Instituția aceasta creată cu banii statului, are menirea a finanta coopertivele, deci pe cei peste un milion de plugari, meseriași și lucrători asociați. Este vorba aci deci de o instituție de interes obștesc în care nu poate să domine decât spiritul de bună gospodărie.

Cu toate acestea pentru ocuparea a trei locuri în consiliu de administrație s'a dat lupta pe partide, mărturisită fățiș de cei care au participat. Iată ce scrie un oficios de partid: partidul X „a înțeles să ducă lupta pe cont propriu și prin aprigul său luptător cooperatist a obținut încă o victorie față de partidele, etc.”

Iată mărturisită categoric lupta politică în jurul ocupării locurilor de conducere în cooperatie. Aceasta înseamnă că și conducerea însăși se face după criteriile de partid.

Să se țină minte și atunci când va veni momentul despoliticianizării să nu se mire nimeni că va trebui să se procedeze cu severitate.

COOP.

Trebuesc formule noi

Parlamentarii din județele situate în vestul țării au întocmit un proiect de lege care urma să fie supus parlamentului.

Prin acest proiect se prevedea exproprierea pentru utilitate publică, sub modalități și condițiuni bine determinate, a anumitor proprietăți rurale aflate în prezent în mâini străine de neamul nostru.

În expunerea de motive a acestui proiect de lege, se sublinia că în județele dela frontiera de Vest a țării, elementul românesc se găsește amestecat cu diferite minorități nencastrate în ordinea noastră de stat și că puterea economică a acestei regiuni românești se găsește exclusiv în mâini streine.

Proiectul de lege stabilea că toate proprietățile agricole din comunele rurale și urbane dobândite dela 1914 încoace, sub orice titlu, din partea cetățenilor români ce au altă origine etnică decât cea română, mai mari de 25 jug. vor fi expropriate din cauză de utilitate publică, pentru colonizare și pentru formarea proprietăților românești mici și mijlocii.

Acest proiect mai prevedea că toate aceste proprietăți mai mari de 50 jug. care nu intră în prevederile de mai sus, dar care sunt în proprietatea cetățenilor de altă origine etnică decât cea română, precum și proprietățile cetățenilor maghiari, indiferent de suprafață, vor fi cumpărate de stat, pentru acelaș scop.

Supus pentru aviz consiliului legislativ, am putut vedea cum tendințe legitime de apărare, tendințe firești de întărire a elementului național, nu se pot înfăptui sau se lovesc de piedici pur formale.

O lungă discuție și un documentat raport din care noi Românii trebuie să înțelegem că se cheamă tot român, orice Blumenfeld sau Ianoș, deoarece așa scrie în cutare texte și paragrafe și că eu nu-mi pot organiza apărarea mea firească de popor dornic de neatârnamare.

Este și acesta un exemplu, mic recunoaștem, care dovedește divorțul între simțimăntele și tendințele neamului și formalismul legal în care ele trebuie să se dezvolte.

M. i.

Sociologie generală

D. profesor Petre Andrei este bine calificat din punct de vedere a gândirii politice și a atitudinii pe care o ia față de curentul naționalist, care stăpânește astăzi toate sufletele românești, ca în zilele marilor realizări. Cu toate acestea este bine să notăm, aci, ideile pe care înțelege d-sa să le propage tineretului, pe care un decret și un post bugetar, i l-a încredințat ca să-l pregătească pentru a prelua destinele neamului.

Tineretul din statele naționaliste și-a asimilat complet „increderea în puterea minorităților îndrăznețe care pot constrânge mulțimile la anumite acțiuni, pe care le dorește el”. Aceasta este, după profesorul ieșean, explicația acelei mărețe opere care a transformat state ajunse în pragul distrugerii, în puteri care se impun din ce în ce

La noi în țară se urmează acelaș drum. „Xenofobia a îmbrăcat la noi haina antisemitismului”. Apariția unei conștiințe politice la tineret „nu a mers paralel cu pregătirea intelectuală și științifică”.

Și regretând toate aceste lipsuri ale tineretului românesc, xenofob și incult, d. profesor Andrei îl îndrumă și îl oferă un exemplu :

„...tineretul învață acum în Rusia, căci sunt acolo un milion de studenți, dintre care 400 de mii în universități și 600 mii în politehnici”.

Și tot acest tineret, ne spune d. Andrei, se pregătește deoarece: „Urmărind un ideal absolut, Rușii au vrut să-și modifice chiar viața după el, nu li s'a părut nimic hazardat și imposibil”.

Apoi de ce oare n'a văzut d. profesor că și tineretului dela noi nu i s'a părut „hazardat și imposibil” să-l facă pe d-sa, de exemplu, să înțeleagă că a sosit vremea să se realizeze un Stat național, visat de multe generații înainte și că tendințele acestui tineret care se pregătește și lucrează în această direcție, sunt ale neamului însăși?

Dece? Pentrucă poartă în suflet și și-a formulat în minte, un alt ideal pe care îl urmărește peste Nistru. În aceste condițiuni este greu să înțelegi tineretul statelor naționaliste și ar fi fost mai bine să renunțe la lecția pe care a crezut că i-o dă.

P. R.

„La vita come ricerca”

Profundul gânditor al Italiei, *Ugo Spirito*, de care am vorbit de atâtea ori în paginile revistei noastre, ne trimite un nou volum al său „*La vita come ricerca*”: viața ca o căutare, ca neliniște, ca preocupare și străduință de a găsi adevărul.

Este o operă amplă de gândire cu totul originală, aplicată la viața socială căreia *Ugo Spirito* tinde să-i găsească sensul. Niciodată *Spirito*, cu toate că este un filosof ca formație și pregătire intelectuală, nu și-a propus obiective metafizice de abordat, ci totdeauna și-a îndreptat farurile puterii sale de gândire către existența colectivă, într-o permanentă încercare de a-i descifra tainele alcătuirii și ale devenirii sale. Însăși în doctrina corporatistă italiană, unde este una din figurile cele mai proeminente, *Ugo Spirito* nu a adus o preocupare de studios al formelor, al organelor, al acțiunilor, ci efortul lucid de a contura sensul istoric al corporatismului în toată vastitatea lui socială, miezul adânc al momentului în care se desvoltă și direcția logică de devenire.

Ultima lucrare a lui *Spirito*, care ne-a trimis-o abia acum câteva zile, se așează, consecvent, pe aceeași linie, adâncind și mai mult de astă dată conținutul spiritual al vieții și rostul minunat al existenței colective.

Spirito pune, din punct de vedere filosofic, tema antinomică a vieții sociale, demonstrând că în realitate, sub forma de idealuri mereu întocmite, trebuie să deosebim o succesiune de opoziții antinomice, ceiace nu vrea să zică, totuși, dialectică. În formă generală, antinomia se produce în viața socială între *măt* și *rațiune*. Și *Spirito* se întreabă: este oare posibilă eliminarea categorică a mitului și luarea permanentă a unei atitudinii pur critice și raționale?... Acestui semn de întrebare caută să-i dea un răspuns, din punct de vedere al vieții colec-

tive, analizând și vechile concepții, dar expunând în câteva minunate capitole vederile sale proprii, întâiu cu privire la *concertul de viață economică* și la *sensul ei înalt*, și apoi la *viața socială în general*.

Spirito caută să demonstreze fundamentele *morale* ale Societății și necesitatea și imanența unei *spiritualități etice* care să curgă ca un fluid etern și să dea viață agregatelor Sociale.

Nu putem spune mai mult, deocamdată, de această recentă și foarte valoroasă operă a lui Ugo Spirito. O vom face însă mult mai pe larg într'unul din numerile viitoare, când vom examina amplu și vom comenta întreg filonul de gândire nouă care se găsește în „*La vita come ricerca*”, pe care o recomandăm tuturor gânditorilor *autentici*. Ceilalți, măcar s'o țină pe masă: le face mare cinste...

CHR. P.

Doamna Elena Cuza

Doamna Elena Cuza e intitulat volumul d-rei Lucia Borș, în care ne înfățișează din copilărie și până la moarte, pe aceea ce-a fost Elena Cuza, prima doamnă a Românilor.

Intr'un stil curgător, firesc și presărat cu minunate imagini, d-ra Borș reușește să ne ție tot timpul interesul viu și să ne transpue în epoca de atunci, trăind alături de d-na Cuza, când la Solesti în anii copilăriei, când la Galați, apoi la Iași, la București, la Ruginoasa, în lungile ei călătorii din străinătate și în fine la Piatra-Neamț, unde s'a stins încet, încet.

Toată viața de sbucium și abnegație a acestei femei ar putea fi pildă vie multora din semenele ei.

Dacă în timpul domniei lui Cuza se poate spune, că doamna Elena și-a impus o anumită atitudine pentru un tron și în interesul țarei, nu se mai poate spune același lucru din clipa din care începe exilul Domnitorului exil atât de nedrept.

Doamna Cuza continuă și rămâne alături de soțul ei, să-l îngrijească, să-i fie sprijin sufletesc și să crească doi copii cari nu erau ai ei, cu toate insistențele fraților și a mamei sale de a divorța.

Prin urmare Doamna Cuza nu făcuse, ceea ce făcuse pentru tron numai și nici pentru copii, căci copii nu erau ai ei.

Doamna Cuza își păstrase linia ei demnă de conduită, pentru care de atâtea ori fusese hulită, pentru că ea era dintre acele femei, cari știu să aibă „ținută”. Cât ar putea învăța multe mame, din viața și purtarea Elenei Cuza, mame cari n'au știut să aibă ținuta Doamnei Cuza și cari n'au fost în stare de resemnare, nici pentru copiii lor proprii.

D-ra Borș a făcut o faptă patriotică scriind această carte. A fost un act de pietate pentru trecut și un mare învățământ pentru prezent, când abnegația e cuvânt, care a dispărut de mult din dicționarul mamelor de azi.

Nu putem de cât să mulțumim d-rei Borș pentru clipele de

adevărată satisfacție intelectuală, pe cari ni le-a dat și să a indemnăm să mai încerce asemenea lucrări, fie despre Doamnele noastre, fie despre soțiile și fetele de boer din trecut, cari și-au lăsat numele săpat în vechile noastre hrisoave uitate.

D-na Boroș știe așa de bine să alunge uitarea, să îndepărteze praful de pe vechile cronici și știe așa de frumos să ne transpue în vremea de atunci, încât așteptăm cu o plăcută nerăbdare hotărârea de a răscoli din nou trecutul.

Ce ar fi dacă acuma ne-ar vorbi și ne-ar face să cunoaștem pe *Elena Vogoride*, aceia grație căreia în 1856 Principatele Române au scăpat de un divan, care era contra unirii și pentru Rusia și grație căreia s'a pus astfel prima piatră pentru unirea Principatelor.

Este numai un indemn și un fel în plus de a ne exprima mulțumirea pentru clipele plăcute pe care ni le-a dat în tovărășia Doamnei Cuza.

E. M. M.

Din nou „Secolul corporatismului“

N'am mai relevat demult, cum o făcăm într'o rubrică de venită permanentă, nouile aprecieri și polemici încalte, ca un val fără de sfârșit, de volumul „Secolul Corporatismului“ al d-lui profesor Mihail Manoilescu.

Dăm mai jos câteva date în acest sens :

Ziarul LE FRANCISTE oficiosul mișcării „franciste“ condusă în Franța de d. Bucart. face o dare de seamă asupra acestei „opere capitale a eminentului sociolog roman“.

Într'o scrisoare dela 7 Noembrie 1937, șeful francistilor d. Bucart scrie d-lui Manoilescu : „*Voiu recomanda tuturor amicilor mei politici citirea acestei opere, care este în acelaș timp un curs de politică, din care au, indiscutabil, de învățat*“.

Mai este oare nevoie să subliniem mândria românească, în fața unei asemenea recomandări făcute de șeful unei mișcări politice franceze ?

Din Belgia d. Maurice Hougardy, unul din cei mai recunoscuți inspiratori doctrinari și conducători ai mișcării rexiste scrie d-lui Manoilescu :

„Sunt incredințat că nimeni n'a definit ca lucrarea dvs. această problemă, în acelaș timp pasionantă și vitală. *Îndrăznesc să scriu că dacă statul există de mâine în materie corporatistă va fi după tipul concepțiilor dvs. va fi realizat din plin misiunea sa*“.

Și mai departe :

„Am conceput deja planul a zece articole în care voiu prezenta sintezele dvs. corporative completate cu câteva comentarii“.

Și în sfârșit :

„*Dați-mi voie să vă mulțumesc pentru un lucru : m'ați făcut să recunosc evidența statului corporativ, despre care nu aveam până acuma decât o vagă intuiție*“.

Din Ungaria. Conte Alexandru Festeti, șeful fasciștilor unguri, scrie d-lui Manoilescu :

„Cartea dvs. este admirabilă; este o adevărată comoară pentru fasciști și național-socialiști. Scriind această carte ne-ăți făcut un foarte mare serviciu“.

Cunoscuta ziaristă franceză d-na Odette Arnaud scrie:

„Este o operă pe care o consider drept *Cartea lumii celei noi*“.

În sfârșit profesorul universitar vienez Monsegniorul Dr. Johannes Messner publică un mare volum de peste 300 pagini în care citațiile din volumul d-lui Manollescu sunt, poate, materialul cel mai important al lucrării. Numele d-lui Manollescu apare ca un leit-motiv de 20-30 ori, dealungul acestei lucrări, care este o operă capitală, de care ne vom ocupa în coloanele revistei noastre.

Se pare că gândirea și cultura românească, după ce au trăit atâta vreme din import de idei, au intrat în faza care consacră un popor: *a exportului de idei*.

L. N.

Oleum perdidisti

Ca să-și petreacă vacanța de Crăciun și ca să uite de „remanlerea“ dela Industrie, — d. ministru doctor Costnescu a făcut o raită prin Italia.

S'o fi dus d-sa cu gândul nostalgic de a mai revedea ținuturile de altă dată, orașele, minunile de artă și oamenii politici din Italii ai lui Signor Farniente...

Dar a găsit Italia vânjoasă și clocotitoare de viață nouă a lui Mussolini. N'a mai aflat răvășeala de altă dată, n'a mai văzut discordiile și lupte „frățești“ ale democrațiilor, ci a dat cu ochii (ochi cari nu se așteptau la asta) de o lume nouă, ordonată, disciplinată și harnică. A văzut construcții noi și majestoase, ieșite ca din pământ, a văzut drumuri netede ca în fabulă și poduri cât un curcubeu, a văzut ogoare aliniate și brazde răscolite de un cot, școli și spitale, opere de artă și industrii gigantice, tineri cu entuziasm în ochi și bărbați cu sudoarea pe frunte...

Și d. ministru Costnescu s'a buimăcit... A fost vis sau realitate?... În orice caz a fost ceva „foarte frumos“... Ce s'or potrivi țării noastre, din Italia mussoliniană? Și d. ministru, meditănd îndelung, a găsit inovația cea mai nimerită: să secăm și noi bălțile, ca să luptăm contra țânțarilor...

Nu zice nimeni că nu este aceasta o operă folositoare, mai ales în unele regiuni de Dunăre, dar oare asta era tot ce poate aduce mai de seamă din Italia?

Dacă din toată opera vastă a lui Mussolini, pe d. dr. Costnescu nu l-a impresionat decât... lupta contra țânțarilor (o acțiune minimală pentru d. Mussolini, adevărată floare la ureche), păcat de călătoria „de studii“ în Italia a d-lui ministru.

Oleum perdidisti, domnule ministru. Și, zău era bun pentru altceva...

CHR. P.

Cine mai rămâne ?

D. N. Dașcovici, într'un frumos articol publicat în ziarul „Argus“ arată cât de nelogică este măsura de a opri studenții dela a face politică. D-sa arată drept cauză a acestei stări, care a impus măsură legală, faptul că profesorii fac politică de partid. Și drept soluție scrie:

„Vindecarea acestora din urmă, nu-mi pare cu putință, astăzi, decât numai cu prețul unui mare sacrificiu: SA RENUNȚE ȘI PROFESORII LA POLITICA DE PARTID“.

Asta înseamnă însă ca profesorii să se escludă categoric din conducerea treburilor țării. Se poate oare ca România să se lipsească de toată această categorie de oameni?

Noi credem că răul este în altă parte. Destrăbălarea la care am ajuns este cauzată de sistemul prin care cineva poate să-și spuie cuvântul în conducerea țării. Politica de partid este cauza, însă soluția nu poate fi aceea de a îndepărta oamenii, care sunt necesari, ci de a schimba sistemul care este dăunător. Este și mai logic și cu rezultat mai practic.

L. N.

Cărți-Reviste

Intr'un nou format, a apărut Caetul 1 din volumul al 2-lea al revistei Rânduiala. Din sumarul care formează acest număr al revistei, remarcăm studiul pe care îl semnează D. M. Polihroniade studiu asupra politicii externe a României, autorul analizează, în perspectiva viitorului și cu prezentarea fazelor trecutului, poziția României moderne în raporturile cu alte țări. Ni se dă o bună imagine a raporturilor cu Rusia, care după d-sa trebuie să se limiteze la „relații corecte dar prudente și neîncrezătoare“.

Interesante însemnări, poartă semnăturile d-lor D. C. Armzăr, V. P. Gărcineanu, Ionică și Buzdugan.

„Satul Românesc“ a fost obiect de studiu încă din primile începuturi de gândire și studiu românesc. Dacă totuși nu s'a ajuns la închegarea unei cunoașteri sistematice și dacă părerile exprimate sunt atât de diferite, cauzele sunt multiple și nu-l locul aci să le analizăm.

D. George Ciulpan publică, sub titlul de mai sus, o lucrare pe care este greu să o calificăm. Documentarea care stă la bază, o pune în rândurile lucrărilor de cunoaștere; dragostea de sat, dela care se încălzesc rândurile scrise, o ridică pe planul poeziei. Unite, însă, aceste însușiri ne dau ceva nou, ceva care își găsește izvorul în sufletele care se formează acuma la un foc nou, pe care știința nu l'a catalogat.

Pentru cei care au plecat dela sat și care îi poartă în suflet imaginea, unită cu dușoșia casei părintești, cartea de care ne ocupăm, este o dojană. O dojană venită dela unul mai tânăr, o dojană venită dintr'o nevoie de unire, nu poate produce decât un rezultat bun și semnalând cartea, nu facem decât să grăbim acest rezultat.

C. A.

NU — UN NUMĂR AUTOMAT NU SE FORMEAZĂ

Tată câteva indicații simple pentru abonații la telefon:

1. Consultați cartea de telefon înainte de a deschide aparatul. Când aveți un dublu asupra numărului pe care vobiți să-l cereți, căutați-l în carte.

2. După căpătarea tonului, formați numărul dorit, fără intervale lungi între cifre, lăsați apoi ca discul să revină singur și nu-l conduceți cu degetul Dv.

3. Priviți discul atanei când îl manipulați pentru formarea unui număr.

4. Formați toate cele cinci cifre din care se compune un număr de telefon. Sunt abonați care neglijează să formeze numărul 2, 3 sau 4, cu care încep toate numerele telefonice din București.

5. Nu lăsați telefonul deschis.

6. Când căpătați tonul de „ocupat”, închideți imediat telefonul și formați numărul peste câteva minute.

Manipularea telefonului automat este simplă.

Și pentru a o simplifica și mai mult, laboratoare întregi au lucrat ani de-a rândul, ajutând la aparatele de astăzi. Cei cari au trecut de la serviciul manual la cel automat, își pot da seama de marele avantaj pe care îl prezintă acesta din urmă.

Dar însuși simplitatea mănuirii aparatului automat provoacă neglijența și neatenția abonaților. Învărtind discul așa cum fac cei doi domni, sunteți aproape siguri că veți face greșeli. Amintiți-vă că nimănui nu-i place să fie deranjat la telefon, din cauza unui apel greșit.

Formând numere greșite, îngreunați registrele automate care deservesc grupul Dv., împiedicând astfel bunul mers al serviciului automat.

SOCIETATEA ANONIMĂ
ROMÂNĂ DE TELEFOANE

Anul VI, Nr. 5-6

LUMEA NOUĂ

Mai-Iunie 1937

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Ingrijorări naționaliste

de MIHAIL MANOILESCU

Intre cei preocupați de gândul unei Români, care să se ridice deasupra mediocrității politicianiste s'a ivit de câțeva vreme o stranie îngrijorare.

Este îngrijorarea că îmbunătățirea situației economice ar putea să paralizeze orice avânt revoluționar și să aducă unele rezultate gospodărești bune, care să consolideze sistemul politic actual.

Desigur această îngrijorare are temeiul ei. Oricât am voi să repudiem materialismul marxist, care explică toate mișcările colective prin cauze și interese strict economice, trebuie totuși să recunoaștem că este mai ușor să faci o revoluție într'o epocă de mizerie de cât în una de prosperitate.

Fascismul s'a născut și s'a ridicat ca o forță într'o epocă de dezordine economică și de haos social, iar național-socialismul a cucerit Statul german numai după ce criza economică atinsese punctul său maximum iar Germania avea șase milioane de șomeuri.

Nu mai vorbim de împrejurările de azi și de totdeauna — din alte țări mai mici care nu arată decât arareori exemplele unor revoluții care să triumfe în plină ascensiune și înflorire economică.

Care sunt, acum, împrejurările de la noi ?

În țara noastră mișcarea de dreapta se altoește, într'o bună măsură, pe un număr de intelectuali români, care nu și-au putut găsi o întrebuințare demnă de puterile lor reale, în cadrul actualului sistem politic și care au venit să îngroașe rândurile ideologilor și visătorilor primi inițiatori ai luptei naționale a Statului. Mai mult decât atât, perspectivele de înrădăcinare și de răspândire a ideilor de dreapta în orașele ca și în satele noastre atârnă într'o mare măsură de starea de nemulțumire a *masselor* românești.

Când țaranul are porumb în pătul și când găsește preț bun pentru dânsul este mai puțin accesibil ideilor radicale. Iar când orășanul are slujbă sau clienți la prăvălie nu se

mai arată prea chinuit de viitorul țării și de idealurile ei superioare.

Cu un cuvânt, dacă pentru o restrânsă minoritate idealistă se poate concepe o revoluție cu toate sacrificiile ei, numai pentru a ridica o țară din lăncezeală către culmi de realizări naționale superioare, pentru marile mase revoluția nu începe decât în fața disperării și a pericolului fiziologic.

O elită poate face o revoluție pentru a trece de la mediocritate la strălucire națională; masele nu fac revoluții de cât pentru a trece de la mizerie la mediocritate.

Or, epoca pe care o trăim acum înseamnă — în țara noastră ca și în celelalte țări — ridicarea de la mizerie către o anumită mediocritate economică menită să împace pe mulți...

După ce, cu anul 1932, am trecut prin punctul cel mai scăzut și mai opriment al crizei mondiale, de atunci încoace fiecare an aduce câte o îmbunătățire.

Și astfel în anul acesta putem ajunge — grație valului general al conjuncturei mondiale, grație comenzilor de armament ale Statului și grație unei recolte care se anunță bună — să atingem și să întrecem în multe domenii rezultatele economice de la 1929 dinaintea crizei, rezultate care sunt de altfel de mult întrecute pentru unele industrii speciale.

Aceasta nu va fi fără urmări importante pentru viața noastră socială și politică.

Se va confirma și mai mult iluzia că norocosul guvern Tătăărăscu este făuritorul unei soarte mai bune pentru țară, că sistemul nostru politic nu este, la urma urmei, atât de rău dacă îngăduie excedente în balanța comercială și că este mai cuminte să ne oprim la ce avem și la ce știm, de cât să ne aruncăm în formule politice necunoscute.

Și iată cum în locul dinamismului revoluționar scontat de dreapta românească, vom putea cădea într'un fel de conservatism static și prudent, favorabil menținerii unui *statu quo* politic fără orizont și fără ideal.

Iar valul idealist al dreptei românești și în special al mișcării tinere, caracterizată prin voință și sacrificiu, va putea fi tăiat și sfărâmat de valul materialist al conjuncturei.

Iată ceia ce poate constitui motive de îngrijorare pentru oamenii obișnuiți să citească exact în cartea vremii...

Iată ceia ce poate trezi îndoială în certitudinea ascensiunii dreptei și a triumfului ei apropiat.

* * *

Tot ceia ce am arătat până acum s'ar părea că duce la un pesimism definitiv și la concluzia că dreapta și vede căile închise spre viitor.

S'ar părea... dacă ambianța națională și internațională s'ar reduce aproape exclusiv la cadrul economic și dacă mișcările de dreapta n'ar avea nici o înțelegere pentru noua evoluție economică și n'ar ști să-i corijeze efectele politice printr'o nouă direcție și o nouă tactică.

Iată de ce când vom vorbi de aceste lucruri vom fi datori să răspundem și la o altă întrebare, care — în mod firesc — va naște în mintea cititorului.

Dacă — cum am presupus — chiar sub regimul actual situația țării se va putea îmbunătăți simțitor, de ce ar mai fi necesară revoluția naționalistă? Este oare patriotic și cuminte a dori revoluția cu orice preț, revoluția pentru revoluție?

* * *

Pentru a înțelege gândul și sufletul din care se trage idealul dreptei trebuie să pornim mai de departe.

Naționalismul românesc nu este și n'a fost niciodată o chestiune de stomac.

Acest naționalism este o mărturisire a chinului interior a celor mai buni dintre români de a afirma în chip culminant și pur de orice atingere, ființa românească.

Or, această ființă românească, acest eu românesc, acest *ethos* de care vorbesc pedant învățații, nu se poate afirma în noua Românie, nici în epoci de depresiune nici în epoci de ascensiune economică.

Oare n'am mai avut noi în România de după războiu epoci de reală prosperitate cum a fost perioada de la 1923 la 1929? Și oare în acest timp în care *România* a putut face unele progrese *românismul* n'a dat nimic înapoi?

În această antiteză pe care o conține viața economică însăși, între *populația României*, care poate cunoaște binefacerea avântului economic și *Românii din România*, care se împărtășesc prea puțin din ele, stă particularitatea fenomenului sociologic și național românesc.

Pe noi „conjunctura” nu ne influențează ca pe alte țări, fiindcă la noi prosperitatea economică înseamnă numai prosperitatea unei minorități iar nu a masselor românești și a intelectualității românești.

Deaceia orice val conjunctural favorabil la noi nu face decât să accentueze și mai mult contrastul, între stăpânitorii economiei, care sunt străinii și robii ei, care sunt românii.

Un exemplu va lămurii și mai bine această situație.

Am avut atâția ani prosperi înainte de marea criză pronunțată în 1930...

Ce s'a întâmplat atunci cu agricultura noastră, care rămâne partea cea mai românească a economiei noastre naționale?

Agricultura a mers atât de rău, încât țărănimia și marii proprietari români (câți mai sunt și cum mai sunt!) s'au îndatorat până la ruină bancherilor — în majoritate evrei și minoritari — din orașe!

Bilanțul marei prosperități „generale” a fost robirea agriculturii românești la finanța evreiască.

Dacă nu intervenea conversiunea — care a fost incontestabil o măsură revoluționară — am fi asistat la falimentul țărănimii românești provocat de străinii stăpânitorii economici ai țării!

Căci chiar dacă nu se produce criza mondială, țărăniile tot n'ar fi fost în stare să plătească vreedată cele 80 miliarde datorii, care reclamau peste 20 miliarde pe an dobânzi și ruina țărănimii ar fi venit în orice caz!

Iată dar ce paradoxale forme ia fenomenul românesc pentru cercetătorul obicinuit să gândească la Germania, la Italia sau la Franța, care se prezintă și din punct de vedere etnic, ca și din punct de vedere economic, ca niște țări unitare.

Căci la noi trebuie să înțelegem odată pentru totdeauna că *dacă economiceste suntem o singură țară, etniceste și sufletește noi constituim două țări care coexistă pe același teritoriu: țara Românilor și țara... celorlalți.*

Dar cei pe care îi interesează numai țara Românilor și șoarta ei, nu se pot mulțumi cu prosperitatea „generală” și cu progresul „general” al României.

Pentru ei problema infirmității românești, a suferinței românești, și o umilinței românești rămâne mai departe, în treagă, oricât de frumoase ar fi rezultatele economice „generale” înregistrate de curbele conjuncturii.

Iată de ce, pentru noi, chiar privind chestiunea rece și științific, avântul dinamic al naționalismului românesc revoluționar nu poate fi distrus — ci cel mult, în chip trecător diminuat — prin prosperitatea economică care se anunță.

Faptul că un număr de intelectuali români vor putea căpăta — cum spune poporul: „de milă sau de silă” — câteva mizerabile locuri de mici funcționari în întreprinderile evreiești nu va rezolva nici măcar problema economică a țineretului românesc, necum problema sa sufletească.

* * *

Pentru materialistii din toată lumea și de la noi trebuie să spunem că ei nu înțeleg nimic — dar absolut nimic — din fenomenul dreptei românești dacă nu își dau seamă că revendicările dreptei sunt de ordin ideal și că nemulțumirea nu are în ea nimic egoist.

Naționalismul românesc revendică totul *pentru neam* — Și această revendicare rămâne vecinic actuală până la triumful său.

Desigur că această atitudine sufletească și această concepție trebuie să fie evidențiată și în chip concret și viu, de către mișcările naționaliste.

De aceste mișcări atârnă ca în pedagogia lor politică față de masse să pue accentul din ce în ce mai mult — nu pe *mizeria* românilor care poate să se atenueze, ci pe *umilința și suferința* românilor în propria lor țară, care se vădește permanentă și neatârnată de fluctuațiile economice.

Și, în același ordine de idei, dreapta românească trebuie să facă să pătrundă în inimile românilor convingerea că toată activitatea noastră și tot nivelul vieții noastre naționale vădesc — în ciuda oricăror progrese de suprafață, scăderi și lipsuri înfiorătoare, care ne pun cu mult în urma națiunilor lumii, care și-au dat o organizare naționalistă și totalitară.

În această privință curente naționaliste nu par să-și fi înțeles îndeajuns datoria. Ele nu au desvoltat — de pildă ca mișcarea rexistă — o acțiune energetică de dezvăluire a tuturor turpitudinilor palticianismului și nu au dus prin șefii lor cu autoritate, campanii parlamentare și — cât se poate — de presă, pentru a denunța țării păcatele regimului pe care vor să-l dărâme.

Dacă ar fi făcut asta lumea ar fi ajuns să recunoască ca un motiv suficient de dărâmare a lumii vechi propriile ei turpitudini și n'ar fi existat pericolul ca un mic spor de confort social pe care împrejurările economice l-ar putea oferi în cadrul acestei lumi, să atenueze capacitate revoluționară a masselor.

Dar dacă naționalismul românesc va triumfa *totuși*, cu certitudine împotriva vântului potrivit al realităților economice este și pentru alt motiv.

In ambianța europeană de azi noi suntem, politicește și sufletește, atârnată de ce se întâmplă în marile țări ale Europei care formează *climatul* nostru continental.

Iar din acestea vin semne că dreapta va învinge—chiar cu unele întâzieri — pretutindeni.

Dar despre aceasta, altădată.

De la Turtucaia la... Canossa

de Ing. CRISTEA NICULESCU

1914—1915.

Neutralitate. Infrigurare. Nerăbdare. „Intrăm sau nu intrăm“ înlocuiește binețele între Români. Nu se întreabă nimeni în ce condiții vom intra. Totul era să intrăm. Pe urmă? Aliații ne vor da tot ce ne trebuie, ne vor înlătura toate lipsurile.

Am intrat.

Turtucaia.

De data aceasta cântecul s'a schimbat : Cei din fruntea treburilor au fost niște nemernici. În loc să pregătească războiul au pregătit Turtucaia.

Cunoșteam, prin anume însărcinări ce primisem străduința ce-și dase acei conducători pentru ca pregătirea să fie cât mai deplină. Ne dădusem seama de nopțile lor de veghe în cari, scăpați de vecinicul strigăt „Aliații ne vor da tot ce ne trebuie, ne vor înlătura toate lipsurile“ trebuise să se frământa și să se întrebe, ce mai putem face. Știam prin urmare, că atât de vinovați de lipsa noastră de pregătire nu pot fi.

Și cu toate acestea un gând ne rodea. Ca urmare a însărcinărilor de care am vorbit, fusesem părtaș la studiile în legătură cu planul ca, îndată după mobilizare să părăsim o parte din Dobrogea și să ne retragem pe linia Cernavoda-Constanța, mai ușor de apărat. De ce, atunci se părăsise acest plan, care ne-ar fi cruțat Turtucaia? De ce?

Eram la Paris în timpul negocierilor de pace și sufeream, dimpreună cu toți românii de acolo, văzând puțină considerație ce ni se arăta, atunci când Venizelos primea toate onorurile.

Ne dădeam seama că altfel am fi fost priviți, dacă nu ar fi fost Turtucaia. De aceea gândul ne rodea mai departe. Ne întrebam mereu : „De ce?“

Au trecut anii.

În mână ne-au căzut memoriile lui Ludendorff, în cari, vorbind de întâia noastră intrare în Ardeal, scrie : „*Dacă Românii ar fi continuat cu năvala lor, nu numai grupul de armate al arhiducelui Carol ar fi fost cu totul încercuit, dar s'ar fi liberat atât drumul spre inima Ungariei cât și împotriva comunicațiilor noastre cu Balcanii. Am fi fost învinși*“ (pag. 272 vol. I trad. franceză). Și mai departe :

„*Intârziată de marele succese obținute de feldmareșalul Makensen în timpul năvălirii sale în Dobrogea și așteptând mai cu seamă ca Rușii să se hotărăscă să treacă munții Carpați, armata română înainta cu iuțeala melcului*“ (pag. 308).

Și iarăși chinuitoarea întrebare : De ce ? ne stăpânezi și noapte.

Va să zică dacă nu se părăsea planul, pe care-l cunoscusem și la pregătirea căruia lucrasem și noi, Turtucaia nu ar fi fost, sau în orice caz, nu ar fi putut avea urmările pe care le-a avut. Am fi putut merge înainte cu năvala noastră în Ardeal și dușmanul ar fi fost învins. Ce vis frumos spulberat !

Căci tot Ludendorff, vorbind de urmările intrării noastre în război : „*Majestatea Sa dădu ordinul important de a suspenda atacul împotriva Verdun-ului*“ (pag. 270).

Ia închipuiți-vă : Verdun-ul liberat prin intrarea României în război. Iar la câțva timp după aceea : prin înaintarea Românilor dușmanul a fost doborât.

Nici măcar cel dintâi merit al nostru, acela de a fi silit pe germani să suspende atacul împotriva Verdun-ului, nu ni s'a mai recunoscut.

Cetind memoriile lui Ludendorff am ajuns la partea unde vorbește de singura ispravă a armatei lui Venizelos :

„*Punerea stăpânirii pe teritoriul situat la Est de S'ruma se sfârșise la 27 August fără luptă însemnată. Al 6-lea corp de armată grecesc, care era acolo, nu a opus nicio rezistență și a lăsat să treacă în liniște pe dinaintea lui trupele bulgărești. El a rămas în jurul Dramei și Cavallei. Marele Cartier dete atunci ordin ofiterului german de legătură, să se ocupe de trupele grecești. Foarte repede ele se puseră la dispoziția noastră și fură conduse la Gorkitz pentru a fi internate cu învoirea lor*“ (pag. 277).

Și atunci aducându-ne aminte de onorurile de care s'a bucurat în timpul negocierilor de pace Venizelos, ale cărui trupe nu făcuseră decât să lase pe Germani să facă din ele ce-or vrea și de puțina atenție ce s'a arătat solu'ul Românilor, cari prin intrarea lor tot au pus cot în drumul istoriei, am știut că tot Turtucaia a fost de vină, și mai vărtos ne-am pus întrebarea „De ce ?“ și cum spune la Biblie, „am șezut și am plâns“.

Și iarăși au trecut anii.

În mână ne-a căzut o altă carte, scrisă de generalul Pétain, care a fost șeful de Stat Major al generalului Berthelot și intitulată : „*Drama Română*“. Și dela primele pagini, mintea ni s'a luminat și am găsit răspunsul la întrebarea : De ce ?

„Trebuia convins (comandantul rus) să atace pe Bulgari, să-i bată și — deschizând astfel căile spre Constantinopol și spre Salonic — să realizeze această cooperare cu armata lui Sarrail, *făgăduită României înainte de intrarea ei în război*“ (pag. 19).

Așa dar planul de război se schimbase în urma făgăduelii că de Bulgari și de Dobrogea nu trebuie să avem grije noi, ci armatele Rusești și ale lui Sarrail, cari trebuiau să ia pe Bulgari între două focuri ; dar și unele și altele au stat pe loc.

Așa dar Turtucaia nu a fost urmarea păcatelor noastre, ci a neținerii cuvântului altora. De aci a eșit „drama română“.

Și ni s'a luat o piatră după inimă.

Și atunci firul amintirilor a început să se depene din nou. O noapte din toamna anului 1916 într'una din camerele oficiului telegrafic din Piatra Neamț. O comisie venise să cerceteze anume convorbiri între posturile dușmane ce prinseserăm pe firele noastre. Printre membrii comisiei se găsea și un colonel rus, șeful biroului de informații al armatei Lecitski, cu cartierul la Roman. Un om cult, își făcuse studiile la Sumur, și care știa ce vrea. Parcă-l auzim și acum :

„Ce s'a întâmplat cu dv., nu pot pricepe. A fost trădare ? N'a fost ? Nu știu“ (Să se noteze că aceste cuvinte au fost rostite înainte de căderea Bucureștilor). Pe când țineam frontul în Galiția ni s'a spus că v'ati hotărât să intrați alături de noi. *O armată fusese grămădită în Sudul Basarabiei*. Au venit ceeace noi am numit zilele lui Filipescu. Zilele au trecut și încet, încet, nu s'a mai vorbit de intrarea dv. *Armatei din Sudul Basarabiei i s'a dat altă destinație*. Nu ne mai gândeam la dv., când deodată vine vestea : Român'a intră. Am întrebat imediat : Ce avem la flancul stâng ? Deoarece nu știam că se concentrase în Sudul Basarabiei o altă armată în locul celei plecate. Iar când ni s'a răspuns : „Nimic, am îngălbenit“... E drept că după aceea s'a trimis în Dobrogea armata generalului Zajancikovski ; însă i s'a pus la dispoziție mijloace atât de reduse, încât el a declarat că, cu ce i s'a dat, nu poate merge mai departe decât Odessa!

Ni s'a deschis și mai mult ochii. Am văzut că nu numai că ni se făgăduise că de Bulgari se vor îngriji alții, dar chiar ni se arătase și armatele care vor trebui să facă acest

lucru. Numai că atunci când a fost vorba de acțiune, *am fost lăsați singuri*. Armata din Sudul Basarabiei se evaporase și fusese înlocuită cu alții, care nu se simțeau în stare să treacă de Odessa, iar la Salonic „Înțelegerea” adusesse armata sârbească instruită din nou, precum și propriile sale trupe” (pag. 275 din Memorile lui Ludendorff vol. I). Însă... rămăsese fără să facă nimic. Generalul Sarrail luase comanda și debutase în funcțiile sale violentând Grecia și formând o armată greco-venizelistă, a cărei singură ispravă a fost de a se pune la dispoziția germanilor.

Tu Brătienă, căruia ți s'au adus atâtea învinuiri, primește de acolo unde se află azi sufletul tău acest omagiu din partea unuia care niciodată nu a fost partizan politic nici ție, nici urmașilor tăi.

Și iarăși au trecut anii.

În mână ne-a căzut o altă carte intitulată „Capacitatea de plată și capacitatea de transfer a României”. Este un memoriu prezentat de d. Ministru de Finanțe Cancicov cu prilejul tratativilor cu creditorii străini.

Și iarăși firul amintirilor începe să se depene.

Cele dintâi luni ale lui 1919.

Bucuria izbânzii după toate necazurile îndurate. Peste ruinele războiului României s'au apucat să dăreze gospodărie nouă.

Lipsuri mari, mari de tot. Le vom înfrânge cu ajutorul lui Dumnezeu și al aliaților.

Incet, încet iluziile se spulberă. Rămânem în seama lui Dumnezeu.

Ne-am adus atunci aminte de faimoasa scenă din „Mizerabili” a lui Victor Hugo. Pe câmpul de bătaie dela Waterloo s'a scoborât liniștea nopții. Corbii s'au adunat din toate unghiurile zării și s'au abătut asupra luptătorilor căzuți. Alături de ei alți corbi în chip de oameni se apleacă din soldat în soldat și scotocesc prin buzunare.

Istoria se repetă și după războiul popoarelor; de data aceasta în mare. Pe câmpul de bătaie al Europei corbii în chip de oameni au năvălit din toate unghiurile zării. Ei nu mai scotocesc buzunare. Prada lor o constituiesc popoarele. Și ce e mai rău, ei se pun sub protecția guvernelor țărilor lor, căci aceste guverne sunt datoare să îngrijească de interesele supușilor lor, chiar dacă prin aceasta alții sunt jupuiți.

Incet, încet datoriile țării Românești cresc. Luați lista celor aproape 80 miliarde ce datorăm în străinătate, (față de 30 miliarde cât datorăm în țară). Fiecare condei este rezultatul unor tratative ce a trebuit să ducem de la război încoace cu grupuri de „financieri” străini. Și astfel am ajuns să trebuiască să trimitem numai pentru plata în străi-

nătate a cuponului datoriei publice aproape 6 miliarde lei, iar pe deasupra ne-am ales și cu faimoșii „experți” străini.

Dar a venit criza.

Veniturile Statului au scăzut catastrofal. Creditorii străini n'au vrut să știe. Banii lor, sau mai bine zis, banii ne-am legat să le plătim lor, înainte de orice.

Dar, ce era mai rău, nu era vorba de trimis peste graniță lei, ci mărfuri în valoare de 6 miliarde lei. Mărfurile noastre însă erau plătite din ce în ce mai prost pe piețele străine, ba chiar nu mai erau cumpărate de loc. Se naște astfel problema transferului, a găsirii mijloacelor de a trimite peste graniță atâtea mărfuri, încât nu numai să putem importa ceea ce ne trebuie pentru traiul zilnic, dar să și putem plăti datoriile Statului în străinătate, în afară de datoriile particularilor și cheltuelile acestora când se duc în străinătate.

Scriam în 1932 (Rev. „Lumea Nouă” Anul I No. VIII „Prin mintea noastră”) :

„Azi toată lumea se interesează de echilibrul bugetar al Statului Român. Se dă toată vina pe acest buget și pe noi. Dar de echilibrul balanței plăților se ocupă cineva?”

„Interesul nostru ar fi să stabilim un fel de *buget al importului și exportului*, așa cum stabilim un buget de cheltuieli și venituri”.

„După cum veghem (sau ar trebui să veghem) ca să nu cheltuim mai mult decât încasăm, tot astfel ar trebui să veghem ca să nu avem de plătit în străinătate mai mult decât avem de încasat din străinătate, ar trebui să veghem ca importul să nu se facă decât în limitele exportului”.

„De ce nici un expert străin nu ne vorbește de acest lucru?”

„Din contra suntem îndemnați să facem toate ușurințele importului și negreșit ni se fac toate îngreunările la export”.

Lucrările au mers înainte. Creditorii căutau să ne impună sarcini din ce în ce mai grele. Străinătatea căuta să ne cumpere din ce în ce mai pe nimic mărfurile noastre și în special petrolul. De ce trimiteam mai multe mărfuri peste hotare pentru a ne plăti datoriile, de ce ni se dădea mai puțin pe ele.

România nu-și mai poate plăti cuponul datoriei publice în străinătate. Miniștrii ei de finanțe au trebuit să ia drumul străinătății pentru a obține dela creditorii păsuiri.

După Turtucaia a venit Canossa.

Colaborarea cu Liga Națiunilor, care pe românește se chiamă controlul străin. Acorduri de plăți cu creditorii cu admiterea unor codiciluri care însemnează alte sarcini noi pentru datoria publică și așa mai departe.

am comprimat cheltuelile de trai ale țării pentru a putea plăti pe creditorii străini.

„De la 1934/ la 36/37 puterea de cumpărare a creditelor de personal a scăzut cu 24%, a creditelor de materiale cu 34%. Sarcina datoriei publice în afară a crescut cu 50%. Aceasta o spune memoriul Domnului Ministru de Finanțe.

Am introdus bugetul de import și export.

Sacrificând zăcămintele noastre de petrol, sleind aceste zăcămintele pentru a le vinde străinilor pe preț de nimic în timp de criză, am ajuns la diferențe de 6 miliarde între export și import. Dar ce folos?

Din pricina restricțiilor valutare între țări a trebuit să ne vindem produsele nu în țările unde ni se oferea mai mult, ci acolo unde eram datori.

Înainte de război țaranul nostru trebuia să-și vândă produsele pe nimic arendașului și cărciumarului străin de neam care-l prindea în capcana datoriilor. După război tot pe nimic țara românească a trebuit să-și vândă produsele celor ce o prinsese în capcana datoriilor. Ni s'au luat astfel cu japca „mai multe miliarde de lei“ după cum spune memoriul d-lui Ministru de Finanțe.

Dar, colac peste pupăză, țările creditoare nu ne-au lăsat să ținem bugetul de export și import. În convențiile ce au încheiat cu noi ne-au silit să primim ca din export să nu importăm numai ce ne-ar rămâne după plata datoriilor. *Ne-au silit să importăm mărfuri pentru cel puțin 70% din exportul nostru.*

Din această pricină nu putem plăti tot ce datorăm deci alte învinuiri ale creditorilor străini, alte drumuri ale miniștrilor noștri de finanțe în străinătate, alte „acorduri“ în perspectivă. Și mai ales alte bice pe spinarea țării ca să-și vândă și mai pe nimic produsele în țările unde datorim parale, părăsind pietele cari ne-ar plăti mai bine.

Turtucaia a fost o dată.

Cu Canossa nu se va sfârși decât când vom lua taurul de coarne și ne vom lua dreptul să vorbim străinilor, după cum spunea Salazar, cu fruntea sus și chiar cu pălăria în cap.

Responsabilități părintești ignorate

de ELENA M. MANOILESCU

Reluăm astăzi un capitol pe care l-am părăsit un timp. L-am părăsit nu fiindcă n'am cugetat și nu ne-am preocupat de el. L-am părăsit fiindcă am avut tristul sentiment, că vorba noastră cade în gol, că gândul nostru isbește în porți zăvorite, și că acei cărora ne adresăm nu ne înțelegeau așa cum ar fi trebuit.

N'am tăcut descurajați, am tăcut cu credința că vremea trecând își va infăptui, ca întotdeauna opera ei, reușind să încălzească pe cei sceptici și să convingă pe cei indiferenți.

Ne întoarcem acum glasul către părinții de azi, către acela cărora Dumnezeu le-a dat neprețuitul dar de a avea un copil, dar tot de odată cu acest dar le-a pus pe umeri și o grea răspundere.

Nu vrem să vorbim azi de problema învățământului și a programelor, problemă grea și încă nedeslegată la noi.

Nu vrem să spunem pentru a nu știu câtăoară, că întocmirea în această privință mai fără sens ca la noi, nu există, în nici o țară din lume.

Nu vrem să arătăm că un copil care a terminat liceul scandează latinește, traduce texte grecești, cunoaște numărul picloarelor la toate găzele pământului, știe cum se prezintă o secțiune în firul de polen al diverselor plante, dar vorbește o franțuzească aproximativă și știe relativ când aude vorbind, dacă este nemțește sau englezește.

Nu dorim să spunem astăzi toate acestea deși o mare parte din vină o au și părinții, pe lângă vina mare a profesorilor, la obținerea unor asemenea rezultate strălucite și potrivite mai ales cu viața reală de azi. O solidaritate a majorității părinților în cererile lor drepte și rezonabile, ar putea avea urmări fericite. O asemenea solidaritate însă n'am văzut-o realizându-se la noi decât numai în jurul unor „mari“ interese personale și materiale. Niciodată oamenii la noi nu se unesc și nu protestează când e vorba de lucruri atât de „mici“ și de „neînsemnate“, cum e creșterea copiilor

fie ei părinți ori profesori. Așa au apucat așa fac și ei, căci așa „trebuie“.

Dar nu de toate acestea vrem să vorbim, deși și aci ar fi atâtea de spus. Acestea însă sunt lucruri cunoscute de toți profesorii și de toți părinții. Pe toți îi auzi vorbind și protestând fiecare în parte, de lipsa de logică a programului, de prea marele efort cerut copiilor în clasele superioare și câte altele. Dacă toată lumea vorbește despre aceste lucruri, bine înțeles fără mare folos, dar totuși vorbește, este pentru noi foarte mult. De aceea fiindcă vorbesc toți despre aceste probleme, noi vrem să vorbim azi, despre probleme, cari există de când lumea, dar despre care nimeni nu vorbește și poate val, nici nu se preocupă.

Vom deschide azi capitolul neînchipuit de grav al pubertății la copiii de ambe sexe.

Am auzit de multe ori spunând: „copilul când e mic nu trebuie deprins cu bătae, ca un mic animal, bătaia e bună la băeți la 15 ani de abia“.

Bătaia ar fi bună pentru părinții, cari vorbesc astfel și cari rezolvă atât de ușor, cu muchia unei nuele, probleme, în fața cărora sufletul lor de părinți ar trebui să vibreze altfel.

Dar să precizăm. Băeții cât și fetele trec la o anumită vârstă printr'o criză pronunțată. La unii mai precoce, criza începe mai de vreme între 10 și 12 ani, la alții pe la 14, 15 și 16 ani. Nimeni nu scapă de această criză; la unii trece mai ușor, la alții mai greu, după organismul fiecăruia. Criza este o criză fizică, în care procesul de dezvoltare spre adolescență începe la ambele sexe să se precizeze, dar odată cu prefacerea fizică, adică cu trecerea copilului prin adolescență spre desăvârșirea creșterii și a dezvoltării organismului său, mai există și o prefacere psihică.

În clipa în care trupul copilului se avântă pentru a deveni un bărbat sau o femeie și sufletul lui capătă alte contururi, alte doruri, alte preocupări, și el devine altceva decât era, devine suflet de om mare, nu suflet nevovovat de copil, ca până atunci.

Prefacerea e totală, uneori foarte rapidă alte ori mai anevoioasă.

Unii copii devin dela o vârstă timizi, stângaci, rușinoși. Alții capătă o susceptibilitate pe care nu o aveau înainte, unii devin irascibili, obrasnici, independenți. Unii au vizibile melancolii și tristeți neînțelese. Alții încep să fie mai obosiți, învață mai greu, au clipe în care sunt distrați, aproape absenți. În fine, fiecare copil se manifestă la vârsta aceasta altfel. Părinții nu-și mai recunosc copiii.

Unii se dezesperă că cei ascultători de altă dată nu-i mai ascultă și alții se încântă că copil cari erau sburdalnicii când erau mici s'au făcut cuminți și rușinoși nevoe mare.

Cei mai mulți dintre părinți însă nu sunt mulțumiți cu transformările luate de odraslele lor și atunci nemulțumirile se traduc în observații, morale, amenințări și pedepse, cari de cele mai multe ori nu dau nici un rezultat, fiindcă nu poate da nici unul.

Dar oare câți părinți s'au întrebat de ce copilul lor dela 14 ani nu mai seamănă cu copilul pe care-l aveau cu patru ani înainte? Câți și-au pus oare această întrebare și mai ales câți și-au dat un răspuns la ea?

Schimbarea pe care fiecare părinte o observă la copilul lui, e datorită crizei prin care trece copilul. De ce e mai multe ori părinții își dau seama că odraslele lor au intrat în pubertate din punct de vedere fizic. Când copilul are unele suferințe fizice pricinuite de pubertate, dureri în inchieturi, oboseli, anemie, creșteri prea rapide, cari dau uneori naștere la scolioze, (devierea șirei spinărei) părinții le pricep și le înțeleg. Sunt părinți cari pricep și transformările intelectuale ale copiilor lor, cari evită surmenajul cerut de învățământ, prin supraincercarea programelor și se pun astfel mereu în conflict cu școala.

Aceste lucruri părinții le înțeleg, căci ei descifrează la copiii lor, numai două dimensiuni, pe cea fizică și pe cea intelectuală.

De amândouă — cei mai mulți dintre părinții moderni se preocupă și reușesc să obțină rezultate frumoase.

În cece privește îngrijirea fizică, în special la copiii mici, ea a făcut mari progrese și foarte mulți părinți o înțeleg mult mai bine decât era înțeleasă chiar acum 20 de ani.

Despre instrucția copilului toți părinții se îngrijesc și toți vor ca copiii lor să învețe carte. De multe ori în dorința lor de a scoate oameni întregi din ei, nu-și dau seama că e foarte bine să învețe carte, dar e foarte rău să ți se umple capul cu o mulțime de lucruri inutile. În orice caz și mintea ca și corpul copilului intră în preocupările părintelui de azi.

De aci înainte însă părintele nu mai vede.

El confundă de cele mai multe ori mintea cu sufletul și-și închipue că tot cece poate face pentru copilul lui, pe lângă îngrijirile fizice este instrucția, de care se preocupă toți.

Educația, mai neglijată azi ca în trecut, se mărginește și ea numai la lucruri convenționale. Părintele își învață copilul cum să se prezinte, cum să vorbească, cum să mănânce, ce să spue și ce să nu spue și atâta tot. Sunt prea puțini părinți și educatori care-și dau seama, că la copii există și o a treia dimensiune total neglijată: sufletul.

De el nu se ocupă nimeni și nimeni nu se îngrijește de existența lui.

El nu e educat, nu e îngrijit, nu e cercetat de nimeni.

La vârsta când copilul intră în pubertate, când trece prin ceace se chiamă vârsta critică, atunci am văzut că la cei mai mulți se schimbă și caracterul. Nota dominantă din firea copilului la vremea aceea, e nota care-i va stăpâni caracterul toată viața.

Timiditatea, lipsa de sociabilitate, violența, autoritatea, flegma, susceptibilitatea etc., toate care la vârsta critică apar exasperate, spre dezolarea părinților, se estopează sau se exagerează cu vârsta și rămân note dominante din caracterul omului de mai târziu; dacă la vârsta aceea părinții nu vor ști să se apropie de sufletul copilului, nu vor ști să-l echilibreze, să-l mângâie și să-i ajute să treacă mai ușor prin sbuciumul sufletească din acea epocă, cari la unii ia forme fatale.

Deși criza există la ambele sexe, totuși fetele trec mai ușor prin ea. Sbuciumul e mai mare la băieți și efectele ei la aceștia, uneori dezastroase. Procentul de sinucideri la băieți în epoca aceasta e mai mare de cât la fete și vina părinților cu atât mai covârșitoare. La vârsta aceasta se plămădește omul viitor din toate punctele de vedere. Dacă părinții nu vor ști acum să se apropie de copiii lor cu duioșie și blândete, cu înțelegere și cu indulgență, atunci să nu le pară rău, dacă copiii lor vor rămâne dela aceea vârstă încolo și pentru tot restul vieții, cu sufletele închise față de părinții lor. O prăpastie se va săpa atunci între ei și nimeni nu o va mai putea umple vreodată. Increderea copilului către părinte va fi sdruncinată, intimitatea dintre ei va dispărea definitiv, chiar dragostea copilului pentru părinte va fi alterată și în cazul cel mai bun, când deformările caracterului lui nu vor fi o catastrofă pentru existența lui viitoare, el va fi totuși un om fără axă, căci legătura sufletească a copilului cu părintele e axa vieții lui viitoare.

Să fim sinceri, câți din noi avem această axă și câți n'am suferit cumplit din cauza lipsei acestui sprijin sufletească în viață?

Să nu ni se spue, că în ceace privește vârsta critică la băieți, e rolul tatălui să intervie. E rolul tatălui în ceace privește emanciparea fizică a băiatului, în ceace privește sfatul lui părintesc și îndrumarea lui, pentru apărarea sănătății băiatului și pentru înțelegerea înțeleaptă a emancipării lui.

Deși chiar la acest capitol nu înțelegeam pudoarea falsă, direct criminală când e vorba de tatăl, dar nici pe aceea a mamelor. Copilul până la aceea vârstă trebuie să-i aparție mamei întreg. Mama doar verifică îngrijirea

fizică a fiului ei, până la 14—15 ani. Il îngrijește când e bolnav și copilul trebuie, credem noi să fie deprins să-i spue tot ce-l privește. Atunci de ce odată pudoarea aceasta rău înțeleasă, când mama este doar ființa cea mai apropiată de fiul ei și aceia dela care el trebuie să afle tot. Ceeace va afla dela ea nu va fi niciodată urât, nu va fi niciodată obscen, și desgustător, ea va ști să prezinte totul într'o formă, care să atenueze urâtul și să infățișeze totul, nu ca o curiozitate atrăgătoare, ci ca un fenomen natural petrecut în tot ce are viață, începând cu florile și plantele, trecând prin toată scara zoologică și ajungând până la om.

Dece copilul să afle tot dela străini? Dece fetelor să nu le vorbească mamele când ajung la vârsta când se pot mărita? Dece băeții să nu afle totul, drepturile și datoriile lor către viață, precum și pericolele care-i amenință, tot din gura părinților? Dece, această falsă pudoare?

Dece mamele se ascund după tați și spun: „e rostul lor să vorbească băeților, iar aceștia de cele mai multe ori n'au timp și socotesc, „lasă-i să se descurce și singuri, cum m'am descurcat și eu la vârsta lor. E o judecată foarte comodă pentru părinți, dar foarte puțin folositoare copiilor.

Dar dacă mamele pot avea o scuză atunci când se ascund după bărbații lor, lăsându-le lor grija emancipării fizice a fiilor lor, n'au nici una când stau nepăsătoare și neînțelegătoare, față de copiii lor, în clipele grele ale acestora, în clipele crizei lor sufletești.

În viața adolescentului se petrec la acea epocă două mari turburări: una fizică care poate fi rezolvată de experiența și de sfaturile tatălui și una sufletească, care trebuie lăsată numai în grija mamei.

Mamele cred în general că epoca critică pe care o trec fiii lor, e numai de natură fizică și atunci se mulțumesc să creadă că e rolul tatălui să intervie. Foarte multe sunt bucuroase nici să nu afle dacă copilul lor a trecut pragul copilăriei și a intrat în adolescența efectivă.

Nu le face plăcere nici să se preocupe de acest lucru și nici să-l afle.

Ele nu-și dau seama însă că pe lângă criza fizică, care se rezolvă la toți copiii, în acelaș fel, la unii mai de vreme și la alții mai târziu, mai există și o criză sufletească mult mai gravă de cât cea fizică și care singură nu se rezolvă mai nici odată favorabil.

Aici e rolul exclusiv al mamei, care cu o răbdare nesfârșită, cu o blândețe fără margini și cu o duioșie, de care numai un suflet de mamă poate fi capabil, trebuie să se apropie de copilul ei, să caute să-l priceapă acum mai mult de cât ori și când, să-l mângâie, să nu-l bruscheze, să nu-l certe,

să caute să-i înțeleagă stările lui sufletești, ori cât ar fi de ciudate și de violente.

Ori cât ar îndura o mamă dela copilul ei în epoca aceea, trebuie să știe să îndure, căci numai îndurarea ei, îl va face pe copil să treacă această epocă grea a vieții lui și numai ajutorul ei va plămădi un caracter echilibrat.

Copilul simțind mereu sprijinul mamei în clipele de des-nădejde de revoltă sau de apatie sufletească prin care trec unii, găsind mereu mâna ei întinsă ca să-l ajute la orice nevoie, rezemându-se mereu pe ea, cu sinceritate, fără rețineri și cu dragoste, copilul acela va fi cuprins dela acea vârstă și până la sfârșitul vieții lui, de o nesfârșită iubire pentru măicuța lui. Ea va fi icoana vecinică a vieții lui viitoare. Pentru ca s'o cruțe pe ea de durere, se va gândi de două ori, ori de câte ori va fi în fața unei probleme mai grave în viața lui, și caracterul lui, va purta întotdeauna sigiliul acelei dragoste sfinte. Un asemenea caracter, nu va putea da niciodată nimica rău și nici o decepție. Bine înțeles că nu ne ocupăm aci de cât de copiii normali.

Dacă copilul va fi lipsit la vârsta aceea de înțelegere sufletească a mamei lui, dacă dragostea ei nu-l va petrece pretutindeni, dacă din potrivă, crezând că-i face un bine, va deveni severă fără rost și când trebuie și când nu trebuie, dacă va rămâne rece în fața încercărilor de afectuoasă apropiere a copilului față de ea, atunci intimitatea, înțelegerea, dragostea, dintre ea și fiul ei va fi sfărâmată definitiv.

Pentru ea mai târziu va fi o durere să vadă în fiul ei, devenit bărbat, un străin. Pentru copil însă uneori poate fi o catastrofă.

Caracterul i se falsifică. Devine rece, neiertător, cinic, brutal, neîncrezător în nimeni, nici o picătură de bunătate nu va ieși din acest suflet.

Dece ar fi el bun cu alții, când propria lui mamă n'a știut să fie bună cu el? Dece ar înțelege pe alții și i-ar ierta, când pe el nu l-a înțeles și nu l-a iertat nici mama lui? Și în loc de icoana aceea duloasă a măicuței, pe care așa de puțini oameni o poartă cu sfințenie în suflet cât trăesc, el va păstra o imagine rece și înstrăinată de el, a chipului mamei sale.

Dar chiar dacă firea copilului ar fi foarte bună și caracterul nu i s'ar altera, sufletul lui rămâne totuși străin pentru întotdeauna de acela al mamei sale, și toată viața această suferință îl va întovărăși pretutindeni.

Dece toți copiii își iubesc atât de mult mamele când sunt mici?

Dece dela o vârstă copiii încep să nu se mai înțeleagă cu părinții?

Dece cei mai mulți oameni maturi sunt închiși față de

părinții lor, când aceștia trăesc și nu li s'ar destăinui lor, pentru nimic în lume ? Dece ?

Nu toți copiii sunt răi, de sigur nici toți părinții. Nu trebuie atunci căutată vina în sistemul pe care-l au părinții de a se apropia de copiii lor ?

Nu aci stă vina acestei neînțelegeri, între acela cari ar trebui în viață să fie cei mai apropiați unii de alții ?

Dece să pretindem totul numai dela copii ? Nu trebuie părinții să albă mai multă înțelepciune decât ei ?

Dar toți părinții de azi, cari simt un nesfârșit gol în viața lor de oameni maturi, fiindcă nu se pot apropia sufletește de părinții lor, așa cum ar fi vrut, toți acești părinți să privească cu sinceritate în sufletele lor adesea turburate de această lipsă, și să gândească la cele ce pregătesc pentru viitor copiii lor.

Mamele să lase falșa pudoare la o parte, și să-și păstreze alături de sufletele lor copiii, deprinzându-i să capete încredere în ele. Numai cu o nesfârșită duioșie, aplicată în chestiunile mari și grave, în care nu există să nu răspunzi copilului când te întreabă și nu există să-l minți sau să-l repezi, numai așa, mamele vor putea păși la vremea adolescenței, alături de copiii lor, mână în mână cu ei, ajutându-i să treacă partea cea mai grea din viața lor de copii și numai așa chipul mamelor va deveni icoana sfântă a vieții lor viitoare : icoana măicuței lor duioase și iubitoare, care a știut să-i înțeleagă la vreme.

BCU-IASI / CENTRAL

Concepția mișcării de dreapta

asupra

burgheziei și proletariatului

Structura și dinamica unui moment de evoluție socială.

de CHRISTIAN PETRESCU

I.

Criza economică, al cărei sfârșit pare să-l puncteze semnele de repriză din unele sectoare de activitate, pentru a-și desăvârși evoluția trebuie să fie însoțită și de unele fenomene sociale.

Proporțiile și durata marelui crize mondiale, s'au repercutat adânc asupra vieții sociale. Străbătând criza, omenirea a acumulat o serie de forțe noi de prefacere, deseori divergente, dar cari nu așteaptă astăzi decât momentul și omul care să poată hotări direcția în această răscruce a istoriei.

Cu toate aparențele cari ascund dinamica unor realități foarte profunde, o nouă mișcare socială s'a produs și este încă în curs. În afară de intervențiile artificiale, structura vieții sociale evoluează lent, exact în măsura în care devoluează criza economică. Mișcarea de retragere a acesteia este în mod normal urmată de un efort de reconstrucție, — vom vedea însă dacă în opera de refacere este vorba de o reactualizare a trecutului cu alcătuirea care a precedat criza, sau de o așezare pe cu totul *alte* baze a vieții omenești sociale.

* * *

Pentru că unele ziare (ca de ex : „*Timpul*” domnului Gafencu, și în general toată presa de stânga), încearcă felurite *insinuări* pentru a înfățișa mișcarea românească de dreapta ca reprezentantă a unor interese burgheze, reacționare față de pretinsul progresism al proletariatului, ne ve-

dem obligați a aduce unele *precizări de poziții* pe care se găsește și înțelege să rămână mișcarea de dreapta cea mai curată și mai autentic românească.

O facem, aceasta, cu atât mai mult cu cât chiar presa românească (de pildă d. *Pamfil Șeicaru*) socotește că mișcarea de dreapta n'are încă o doctrină, n'are concepte bine definite și nu poate oferi imagini clare asupra proiectelor sale. Vom aduce, pe scurt, aceste precizări, pentru a evita echivocurile pe care le speculează „stânga politică” cu tot arsenalul ei de luptă, și pentru a face unele completări la un sistem de gândire a cărui ignorare nu se poate explica numai prin lipsa de informație...

II

Nimeni nu poate tăgădui că trăim unul din cele mai însemnate momente sociale. Importanța lui nu este deloc mai mică decât a celui din 1789, pe care-l egalează și ca jertfe și ca convulsii, și pe care poartă și întreține ca valoare față de procesul istoric milenar al omenirii către desăvârșirea așezării sociale. Se pune problema unei alte structuri a colectivităților, și tendințe diametrice de prefacere își dispută influența !

„Stânga” și „dreapta”, în cari s'a adunat, prin rectificări, întreg babilonul de puncte de vedere de mai înainte, constituiesc astăzi un aspect simplificat al ciocnirii forțelor de devenire socială. Atât cât ele reprezintă „teorie” ar putea fi discutabile fiecare, cât timp însă ele sunt manifestări actuale ale unor realități sufletesc evolute, pe firul unui lung proces istoric, problema adevărului și deci a biruinței lor nu se mai pune cu aceeași incertitudine ca pentru idei. Numai abstractul a putut legitima cazuistica. Realitățile societății omenesti, — fără îndoială : sub impulsul unor idealuri din ce în ce mai clare și mai generale, — vor ratifica numai mișcarea aceea care corespunde mai bine însăși sensului lor de evoluție, împotriva deviațiilor artificiale ale unei logici conștient falsă.

Să cercetăm evoluția istorică a realităților sociale, pentru a ne arăta ele înșile felul în care trebuiesc privite astăzi ca probleme burghezia și proletariatul (categoriile care sunt prezentate astăzi, fiecare în parte, drept axe exclusive ale fenomenului de transformare) și pentru a înțelege cât de logic și de coerent se construiește pe baza lor, concepția precisă și completă a mișcării noastre de dreapta.

Impotriva dogmelor clasice ale științelor sociale care au proclamat că o disciplină „științifică” nu are a se interesa decât de fenomene consumate (ca singure obiective) fără a risca anticipări asupra unui moment următor, noi în-

drăsnim să pretindem că acest vechiu punct de vedere nu se explică decât prin studiul parțial al materialului social existent. „Științele“ sociale au cercetat trecutul cu elementele lui mari și vizibile, dar nu s'au adâncit în prezent. Și chiar dacă l-ar fi observat și pe el, atenția le-ar fi fost reținută tot numai de vechile puncte de orientare: viziunea statică — neglijând acele forțe nucleare, elementele potențiale care explică dinamica evolutivă a unei societăți.

Dialectica istoriei nu se poate urmări decât pe firul valențelor sociale progresiv și subtil completate și schimbate, dar nu prin disecarea fără orizont a câtorva momente sociale.

Dacă se studiază însă atent *tot* conținutul de forțe, și concrete și virtuale, ale unui moment istoric, se poate desprinde un sens de evoluție și avea indicații asupra momentului următor; și, în mod logic, vor fi legitime unele aprecieri.

Noi credem că numai în acest fel se poate analiza fructuos momentul actual. Pentru a nu complica prea mult punctarea etapelor istorice cu faze intermediare care nu ar contribui decât să confirme sau să accentueze un sens de evoluție marcat precis de marile perioade, noi ne vom mărgini să privim *in mare* numai timpul care a precedat revoluția franceză, apoi momentul revoluționar și înfățișat vom încerca să lămurim cuprinsul de forțe și să descifrăm sensul de evoluție al momentului actual, în care se discută atât elementul burghez cât și elementul proletar.

III

Care era structura socială și economică *dinainte* de revoluția franceză?

Cu multe variante de dozaj, mai toate perioadele istorice au reprezentat *fenomene și forme de dominație* și exploatare a omului de către om.

Impărțirea brută a omeniilor în clase diferite a înlesnit procesul istoric de succesiune a stăpânitorilor.

Clerul s'a răsvrătit împotriva monarhilor absoluți; nobilii împotriva clerului; iar burghezii, când clasa lor a luat contururi mai precise și poate mai puternice, s'au ridicat împotriva nobililor.

Ce face credem că este interesant să observăm în această evoluție, este aceia că, dacă în succedarea aceasta a regimurilor dealungul veacurilor, apariția regimului clerical și a regimului nobililor au însemnat adevărate *fenomene de dominație*, — odată cu revoluția franceză care a promovat momentul burghez, nu se mai poate vorbi atât de fenomene de dominație cât de fenomene istorice de eliberare.

Semnificația perspectivei istorice aceasta este: se desleagă, se descătusează *treptat* din lanțurile de până aci ale vieții sociale, toate acele categorii cari trăiau la periferia ei sau sub un anume nivel suportabil de existență.

Revoluția franceză a însemnat, mai înainte de toate, *eliberarea burgheziei* ca clasă socială, de sub stăpânirea exagerat de asupritoare a nobilimii și a clerului.

Și cu toate acestea revoluția dela 1789, care este prezentată ca o revoluție burgheză, a avut în începutul ei o radiație mai largă, a avut un sens de *masse, colectiv*: libertățile... s'au distribuit tuturor; dar firește... în măsuri diferite. Beneficiarul cel mai copios avantajat a fost burghezia.

După revoluție, bazată pe ideologia liberală, care a promovat-o, burghezia s'a desvoltat continuu și într'un ritm necunoscut până atunci istoriei, conducând la formarea celei structuri sociale și economice care, în faza culminantă, a ajuns *antagonică* față de ideea liberală: capitalismul. Și iată cum liberalismul însăși a creiat, sub altă înfățișare, o formație socială pe care o combătuse: dela feudalismul medieval s'a ajuns la *feudalismul capitalist*.

Dar mai mult încă: tot datorită principiilor liberale care au condus neîncetat burghezia după revoluție, în vreme ce *înainte* îi servise drept element de declanșare, — burghezia care la începuturile formării sale avea un conținut *omogen* din punct de vedere național și era articulată solidarist, — a devenit curând *polimorfă* și în *desagregare*, complicând prin aceste două consecințe, cum vom vedea, propria sa evoluție în cadrul națiunii respective, și agravând soluțiile.

IV.

Dacă din principiile liberale ale revoluției franceze avantajile cele mai mari le-a avut și le are încă burghezia, se poate pune *astăzi* problema: *mai are interes burghezia să facă revoluție sau să participe la ea?*..

Succesiunea istorică a fenomenelor de dominație, de care am vorbit, ar justifica un răspuns negativ. Năruind puterea nobililor, burghezia are tot interesul să-și conserve poziția de supremație socială. Logica pare impecabilă. Și totuși este eronată. Iată de ce.

Principiile liberale însăși cari au prezidat structura și ascensiunea burgheziei au favorizat în mod fatal și unele fenomene subterane de opoziție și de desagregare, fenomene care au destrămat fundamentarea socială a elementului burghez și *i-au limitat pe nesimțite evoluția numai până la un anume nivel de ridicare și de dominație*.

Privind în perspectivă istorică, fenomenul nu ni se pare

anormal, ci dimpotrivă. El marchează un stadiu de necontestat progres al omenirii. Grație ideii liberale s'a putut descătușa o clasă socială, dar tot datorită ei și-au putut face apariția *fenomene de contra-pondere socială*. Incepând dela revoluția franceză, care a însemnat un pas gigantic *de lărgire a conștiinței sociale*, nu s'a mai putut vorbi de fenomene de dominație, ci numai de *fenomene de eliberare*. Cert: societatea omenească are anumite vicii de construcție istorică pe care lumea le înlătură treptat, în măsura în care existența colectivă devine mai conștientă. Există anumite anomalii sociale cari sunt condamnate filosofic (adevărată bază a colectivităților) și care dispar rând pe rând, cu fiecare perioadă de iluminare.

Revoluția franceză a depășit, ca orizont ideologic, burghezia. Fără îndoială că aceasta a respectat tradiția istorică de a ocupa posturile de dominație. N'a mai putut însă să o facă în vechile proporții, — cu toate că a atins înălțimi cu totul anormale —, tocmai pentru că a reținut-o în oarecare măsură acele fenomene secundare de contra-pondere socială cari i-au însoțit evoluția.

Ajunși la momentul de evoluție în care se găsește astăzi, burghezia are să rezolve o problemă esențială pe care nu o poate înlătura, pentru că este vorba de *un nou pas înainte*, în istorie: i se va opune sau va participa la el? Iată care credem noi că este miezul momentului social prezent.

În adevăr, înțeleasă simplist, logica istoriei ar arăta că în mod normal după burghezie, în seria fenomenelor de dominație, vine acuma rândul proletariatului. Proletariatul trebuie să conducă societatea omenească, — și întrucât el constituie *ultimul strat* desrobot, dominația lui formează și adevărata, *definitivă* formă de viață colectivă. Aceasta este teza socialistă, teza „de stânga“.

Pe această logică bazează „stânga“ credința că o parte din burghezia românească se îndreaptă către extrema socialistă (deci către realizarea dominației proletare), iar altă parte se cantonează în spatele mișcării „de dreapta“, care o apără silindu-se să mențină structura actuală.

Teza aceasta este profund falsă și nesinceră, mai ales nesinceră, pentru că demonstrația este vădit tendențioasă. În fond, stânga, prin componența ei străină de nația românească și cu ajutorul românilor inconștienți, se silește să speculeze în favoarea ei un moment social, provocând și întreținând prin ea, un fenomen istoric, care nu se mai poate manifesta ca înainte de 1789.

Dacă nu luăm cuvântul „revoluție“ numai în înțelesul de frământare socială cu vărsări de sânge și instăpâniri despotice, ci în semnificația lui de transformare importantă,

de nouă etapă de progres în structurarea socială, — noi credem că burghezia noastră va participa la această revoluție a secolului al XX-lea. Nu i se va opune, cum insinuiază presa de stânga, și dreapta nu o va sprijini, pentru câteva motive cari nouă ni se pare că se desprind și se disting foarte vizibil din evoluția istorică a societății.

1. Mai întâiu *pentru că burghezia nu s'a putut păstra nealterată în configurația ei de clasă.*

Datorită chiar principiilor liberale cari au promovat-o, s'a format *deasupra* burgheziei o altă structură, de sens, de instituțiuni, de spirit și de metodă capitaliste, care *domină însăși burghezia.*

Născută din libertate, această suprastructură socială (de esență economică) oficiază *impotriva* libertății.

Oricât s'ar spune că burghezia este o clasă fără limite de dezvoltare, ea nu poate fi confundată cu *supra-structura capitalistă* de care vorbim. Burghezia presupune un anumit nivel mediu de viață, anumite preocupări și tendințe temperate. Pe când capitalismul, în afară de îmbibarea întregii societăți cu o anumită mentalitate și un anumit spirit, generalizate, a creat și o nouă aristocrație, o adevărată *nobilime capitalistă*, care domină și asupra celei mai autentice nobilime feudale.

Este foarte firesc ca burghezia, care se găsește sub raza de influență directă a acestei nobilimi capitaliste, cu puteri medievale, să se simtă înăbușită în existența ei și să caute a se descătușa, tinzând *din nou* către un *fenomen de eliberare.*

2. Cu atât mai mult cu cât, în special în mediul nostru românesc, situația se complică cu elemente noi.

Am arătat la început că unul din fenomenele secundare ale dinamicii sociale de eliberare burgheză, prin intervenția ideologiei liberale, a fost *desomogenizarea burgheziei.*

Favorizate de liberalism, s'au introdus în corpurile naționale burgheze elemente streine de corpul națiunii, dându-i un *conținut uman și spiritual polimorf.*

Inalta tensiune a epocii noastre se explică și prin naționalismul care orientează fiecare pas de noui transformări.

Ori, *problema naționalistă se grefează și asupra fenomenului de polimorfism al burgheziei.*

Este cu desăvârșire imposibil ca burghezia românească să rămână indiferentă la metamorfozarea structurală a economiei noastre naționale, pentru că este pusă în joc însăși existența ei. *Ca români, burghezii vor fi antrenați de spiritualitatea naționalistă colectivă.*

Burghezia românească va participa deci la revoluția veacului nostru, dar nu așezându-se la „stânga, și nici la

ceiace aceasta înțelege prin „dreapta“, — ci, prin firea lucrurilor, în lagărul naționaliștilor. Ceiace însă nu înseamnă că burghezia noastră devine „extremistă“, pentru că dreapta naționalistă însăși, — cum vom arăta, — nu este orientată clasist, ci colectiv.

Burghezia va căuta în mod firesc să se apere, conservând atât cât a putut câștiga grație ideologiei liberale. Este un gest nespecific: instinctiv.

Dar mișcarea de dreapta nu o va apăra ca *burghezie*, ci ca *massă de elemente românești în fața fenomenului anormal de congestionare prin elemente alogene*.

Dreapta românească nu privește problema burgheziei ca o *problemă de clasă*, ci ca o *problemă națională*.

Cu atât mai mult cu cât polimorfismul burghez se complică prin acea *aristocrație capitalistă* de care am vorbit și care *nici ea nu este românească*, și deaceia pune termenii problemei cu și mai mare gravitate.

3. Alt motiv de participare a burgheziei românești la un nou salt înainte către desăvârșirea așezării sociale, îl dă un fenomen care este *unic* în istorie prin calitatea și prin dimensiunile lui sociale: *intelectualizarea vieții sociale în genere* (și a vieții economice în particular).

Nu este vorba aci de o calificare de suprafață, ci de o punere în evidență a unui fenomen de mare profunzime, care este prea mult ignorat, căruia nu i se dă importanța ce i se cuvine și din care, firește, nici nu se scot concluziile cele mai interesante.

Șomajul intelectual (și în înțelesul just și în cel mai puțin pretențios al cuvântului) nu a fost cunoscut până acum de toată istoria lumii. Și apariția lui este tocmai de aceia *semnificativă istoricește*, pentru că marchează *substanțial* o nouă perioadă în evoluția omenirii. El nu este un fenomen izolat și trecător, ci afară de poziția lui anormală ca fenomen morbid prin imposibilitatea de absorbție și de utilizare automată a tuturor elementelor cu pregătire intelectuală, — șomajul acesta intelectual reprezintă în fond înălțarea omenirii pe o *treaptă mai sus în destinul ei spiritual*.

Șomajul în sine este o anomalie, care dovedește și ea un viciu de constituție al vieții colective, dar aspectul lui intelectual denotă un progres spiritual al omenirii, menit să aibă considerabile influențe asupra existenței sociale.

Prin loturile din ce în ce mai masive de elemente cu pregătire intelectuală pe cari atâtea școli le varsă în toate straturile societății, colectivitatea națională începe a fi privită nu numai instinctiv și în cercul limitat al intereselor personale, ci tinde a fi înțeleasă *rațional*, prin prisma marilor interese ale *națiunii* și ale *moralei*.

Se formează o nouă conștiință socială. Ea este în cea mai mare parte datorită tineretului. Intellectualizarea acestuia, față de vâscozitatea mediului social care îl împiedică să se desvolte potrivit, a contribuit să dea o stare de tensiune din care se resimte astăzi țara întreagă.

Tineretul s'a ridicat prin cultura lui, la trepte înalte de înțelegere a vieții naționale, știind să o privească totdeauna din puncte de reper morale. Dacă adăugăm instinctul propriu tineretului de a sezisa cu predilecție și cu incomparabilă claritate chestiunile de anticipare, de devenire, precum și avântul lui idealist, înțelegem de ce mișcarea de dreapta a tineretului românesc s'a așezat exact în centrul problemelor în discuție în acest însemnat moment social.

Dar mai important este faptul că ridicarea aceasta de nivel a concepțiilor de viață a radiat puternic dela tineret la masa populară și în special la burghezie.

Polarizarea masivă a voturilor în jurul tuturor mișcărilor de dreapta (mai mult sau mai puțin tinere și înnoitoare) este perfect indicativă din acest punct de vedere. La fel admirabilele adeviziuni ale poporului, atât de impresionante și de elocvente prin spontaneitatea lor limpede, la inițiativele de muncă și înălțare românească ale mișcării verzi, dovedesc cu prisosință pătrunderea și împuternicirea altor concepte de viață : religioasă, eroică, etică, solidaristă, organizată.

Fenomenul de intelectualizare a vieții sociale este în creștere și îmbracă forme variate asupra cărora nu am putea stărui aci. Trebuie însă să i se dea toată importanța epocală pe care o are.

El dă existenței naționale altă bază spirituală, alte direcții de evoluție și alte idealuri de atins. Regenerarea morală și spirituală va crea o altă lume românească.

Spiritualizarea aceasta progresivă (al cărei gigantic pas înainte, lumea de mâine îl va datori trudei și jertfelor tineretului de astăzi), în loc să provoace desagregarea socială, determină dimpotrivă o înmănunchiere din ce în ce mai adâncă, venind din ce în ce de mai sus.

Și apoi, această crescândă superiorizare calitativă a societății noastre românești, prin desvoltarea conștiinței sociale și prin înălțarea valorilor spirituale, dinamizează colectivitatea națională, o stimulează la o viteză de evoluție diferită și ca ritm și ca direcție de cea de până aci.

Prin urmare și din acest punct de vedere, burghezia va fi antrenată de fenomenul de restructurare al societății. De îndată ce nu i se opune obiectivelor lui materiale, (pentru că altfel ar pierde mai mult) și în acelaș timp se încadrează perfect obiectivelor lui spirituale, burghezia va fi un element sigur de participare la „revoluția” care trebuie

să dea deslegare unuia din cele mai importante momente sociale ale istoriei. Cele trei puncte de mai sus credem că aduc o demonstrație îndestulătoare.

Burghezia va fi luată de un curent care clocotește pornind *de sub ea*, dar care țintește *dincolo* de ea.

V

Luând ca premiză cele câteva etape istorice pe care le-am analizat sumar și noi, logica socialistă, — logica „stângii“, — scoate concluzia că, după cum am avut o perioadă a nobililor, una a burgheziei, este astăzi inevitabil să urmeze una a proletariatului, care pare să aibă și toate atributele definitivului.

Partidele noastre de stânga cuprind și țărănimea în cadrul acestei concluzii, însă o fac cu totul nesincer, numai ca platformă politică, și fără concepții clare. Se pun deci tot pe tema succesiunii fenomenelor de dominație de care am vorbit.

Este firesc, atunci, ca dreapta românească să-și pună întrebarea : *pe firul istoric dispare momentul burghez pentru a-și face apariție, cine? momentul proletar?... Concluzia aceasta are aparențe de logică : cler, nobili, burghezie, proletariet !.. Succesiunea este foarte normală !..*

Decât că aprofundând *în esența lor* etapele istorice care explică momentul actual, fără să ne mărginim a judeca după manifestările superficiale și trecătoare, ajungem la cu totul alte încheeri.

Să precizăm cum credem noi că se pune și această problemă în cadrul concepției mișcării românești de dreapta.

Ce ne arată istoria privitor la epoca prer evoluționară, la perioada frământărilor dela 1789 și la cea care i-a urmat ?

Că exista un sistem social de suprapuneri rigide, spoliatoare și sufocante de clase, că burghezia a căutat să-l nărue, desigur pentru a ocupa ea pozițiile de comandă, dar și pentru a răspândi o serie de idei și forme sociale noi cari în sânul ei germinaseră. Cum am arătat și mai sus, nu era atât vorba de un nou fenomen de dominație (*al căror ciclu s'a închis istoricește la 1789*) cât de un fenomen de eliberare (*al cărui ciclu s'a deschis la 1789*).

Aparițiile forțelor secundare de contraponderare socială au împiedecat burghezia în încercările ei inițiale de a repeta istoria printr'o nouă dominație de clasă, și au silit-o ca în tot cursul veacului al XX-lea să-și ocupe și să-și desvolte rolul ei anume în societate.

Prin urmare adevărul istoric este că revoluția franceză a însemnat un fenomen de eliberare, însoțit însă și pre-

lungit de un fenomen de încadrare socială a burgheziei.

Burghezia care, datorită vechiului sistem social, era silită să rămână oarecum la periferia vieții colective într-o anumită perioadă din trecut, s'a desrobît prin revoluția franceză, s'a descătusât de verigile sociale care o imobilizau și s'a încadrat organic în societate, în care și-a extins cadrul și și-a amplificat activitatea.

Deci un fenomen de eliberare socială însoțit de un fenomen de încadrare FUNCȚIONALĂ a burgheziei: acesta este sensul profund al revoluției franceze și al perioadei care i-a urmat.

Clasele sociale s'au integrat funcțional în măsura în care s'au eliberat și s'au eliberat efectiv numai în măsura în care s'au integrat funcțional.

Trebue înțeles bine că este vorba de un fenomen de creștere socială, o fază naturală a dezvoltării ei organice, care nu poate fi falsificată cu construcțiile artificiale ale „stângii“.

VI

Care poate să fie atunci perspectiva de evoluție privitoare la *proletariat* ?

Fără îndoială că *proletariatul* constituie astăzi un strat social căruia prin maturizarea aceia intelectuală de care am vorbit, i-a venit rândul la eliberare. Revoluția franceză a fost, necontestat, de efect social, însă mai mult în principiu.

Astăzi sfera socialului trebuie mărită practic.

Proletariatul are drept să fie eliberat de cătușele care îi îngreulează fără drept viața. Dar eliberarea lui nu se mai poate face pentru a se așeza în vârful scării sociale, dominând despotic și haotic ca în Rusia Sovietică (care a realizat un sistem social hibrid și inconsistent), ci pentru a se încadra și el FUNCȚIONAL, ca și burghezia, în ansamblul unei societăți naturale: NAȚIUNEA.

Viziunea socialistă a viitorului, ca victorie de clasă, este o absurditate pe care, de acum încolo, conștiința socială n'o mai tolerează. Baza ei de crescândă spiritualizare reacționează prompt.

Nu a izbutit burghezia să domine, nu va izbuti nici *proletariatul*. Înțelepciunea istoriei este mai mare decât a oricărui trepăduș politic cu doctrina pompată la cerere de dogmatică (tendențios simplistă) a marxismului.

Mișcarea de dreapta va susține prin urmare din toate puterile sale eliberarea *proletariatului*. Însă pentru a-și câpăta drepturile lui firești, de ordin funcțional, în societate, nu pentru a-l ajuta (cum vrea „stânga“) să devină un nou despot.

Căci trebuie să desprindem o altă învățătură pe care nouă ni se pare că o dă clar evoluția istorică: *fenomenele de eliberare și de încadrare funcțională sunt realizări progresive ale ideii de libertate, încadrată însă de ideea de justiție, fără de care acea, din punct de vedere social, este o păgubitoare utopie.*

Pătrunderea și a proletariatului în societate, îngemănarea lui funcțională, după burghezie, trebuie să însemneze un nou pas înainte pe singura cale care poate însemna progres: *organicitatea vieții colective.* Este singura direcție de viață și de dreptate. De o succesiune în dominație a proletariatului nu mai poate fi vorba. Noi respingem tot ce este nefiresc și strică armonia creatoare a națiunii.

Dealtfel, în acelaș sens de devenire, din vasta panoramă a istoriei noi observăm că datorită fenomenelor de eliberare și de îngemănare funcțională, se petrece un alt lucru deosebit de interesant, *fenomenul de dispariție a claselor sociale și de apariție, din ce în ce mai concret reliefată, a funcțiilor în cadrul vieții colective naționale.*

Clasele sociale trăiau suprapuse. Funcțiunile nu pot trăi așa. Ele se articulează organic, adică se condiționează reciproc, și orizontal și ierarhic.

Funcțiunile, în cadrul vieții naționale, impun neapărat și cu toată autoritatea pe care le-o dă etapa istorică: ORGANIZAREA.

Se înțelege atunci ușor de ce în concepția noastră, a mișcării de dreapta, *principiul organizării* apare cu toată puterea unei incontestabile logici istorice și deține o importanță esențială. Pe spiritualitatea nouă pe care a zămislit-o momentul și pe organizarea care caută să o traducă în fapt, se bazează imaginea dreptei asupra României de mâine.

Tara noastră nouă, — așa cum o impune însăși evoluția istorică pe care am urmărit-o, — nu va cunoaște nici dominația burgheziei, nici a provocatorului, ci splendida înfățișare a unei armonii naționale, viguroasă cadentă de toate categoriile fărăi, pe drumul de creație al unui măreț destin istoric.

VII

Organicismul național credem că apare destul de limpede, în urma lămuririlor pe cari le-am dat pe scurt mai sus, ca unul din noile imperative ale secolului al XX-lea. El reprezintă o nouă etapă de progres a omenirii, la care vor ajunge toate popoarele ei, după răstimpuri deosebite.

Lumea întreagă, sub aspecte felurite, a intrat într-o fază de *solidaritate*, care ea însăși este o modalitate superioară de existență colectivă, dar trebuie înțeleasă mai ales în

fundamentul ei moral, ca o *formă dinamică a ideii de justiție*.

Solidaritatea este un aspect al justiției sociale.

Evoluția practică a sistemelor sociale conduce evident și hotărât în spre ea. Sensul este colectiv. Noi am văzut cât de clar se deslușește sensul acesta al dezvoltării istorice: *fenomene de eliberare și de integrare funcțională, convergența lor în ideia de solidaritate, iar aceasta solicitând logic principiul organizării.*

Concepția mișcării de dreapta noi o construim pe însăși acest fenomen de creștere al poporului românesc, în realitatea lui activă, vie. În afară de marile adevăruri care ne transcend și pe care le primim ca date fixe și inderogabile ale existenței, noi nu lucrăm cu abstracțiuni, nu privim și nu conchidem prin logica lor.

Nevoia de a solidariza, prin sistematizarea întregii economii naționale, toate puterile de creație, toate elementele și toți factorii cari o alcătuiesc, au condus firesc la concepția unui alt tip de Stat.

Mișcarea de dreapta, aceia adevărată, nu este un partid. Dacă trebuie să se boteze, câte odată, așa, o face pentru a putea lupta, dela egal, cu forțe cari i se opun și cari uneltesc în umbra unor anumite privilegii. Dreapta românească este un curent de transformare, o mișcare socială, un fenomen istoric, complex prin origina și prin forțele variate cari se adună în albia lui.

Dreapta este o voință colectivă de prefacere. (Stânga?... O ambiție minoritară de a se ridica aristocratic pe spinarea democrației).

Tocmai deaceia, pe când partidele se formează pe bază de interese (idei și programe sunt simple ritualuri tradiționale, fără importanță), *mișcarea se naște prin idealuri.* Idealurile comune.

Singura comunizare eficace și naturală este a spiritului. Ea nu coboară. Înaltă ! Ea nu învrăjbește. Apropie ! Și ea nu oprește pe loc. Poartă înainte ! Și n'are margini.

Prin această credință, dreapta românească este spiritualistă. Este etică. Noi credem în voia și în puterea lui Dumnezeu, și credem în valorile spirituale, credem în valorile morale. Pe baza lor înțelegem să reinnoim nesfârșitele puteri de viață și de creație ale poporului românesc.

Și ele impun *armonia funcțională* a activităților economice, sociale, culturale, artistice etc., în cadrul economiei naționale. Noi recunoaștem *naștunea* ca singura formație politică *naturală*, în sânul căreia se petrec fenomenele de viață autentică ale omenirii. Ca atare ea constituie, ca colectivitate, obiectivul eforturilor pentru progres. Nu în înțelesul unei entități abstracte, luate ca scop, ci ca *realitate*

socială a cărei dezvoltare noi ținem să fie organică, adică sincronică și unitară pentru toate elementele ei de muncă.

Este firesc deci ca mișcarea de dreapta să fie *totalitară* în sensul dimensional al preocupărilor sale: ea înțelege să armonizeze *toate* categoriile active în sânul economiei naționale, făcându-le să participe în cât mai largă și mai justă măsură la valorile produse, dar sistematizându-le adecuat într-o formație organică ridicată pe solidaritate și pe ierarhie.

Sistemul corporatist corespunde cel mai bine acestor obiective de atins. Fără să fie un scop în sine, ci numai mijlocul optim pentru a realiza țeluri la cari „automatismul liberal“ nu poate ajunge niciodată, *corporatismul* este însușit de dreapta românească ca concept de organizare adecuată marilor sale obiective.

Corporatismul nu este un tipar, ci un principiu. De aceea, ca înfăptuire concretă pe baza realităților noastre românești, el va reprezenta o valoare autentică, proprie. Cine vorbește de imitație, nu cunoaște realitățile naționale, nu-și dă seama de comorile noastre sufletești cari vor circula prin ele, după descătușare, și nu pricepe nimic din rostul hotărîtor al unui cadru perfect de ordine.

Statul, de care vorbeam la început, se înalță refăcut, din elementele tuturor principiilor pe cari doar le-am înșirat scheletic mai sus. Statul cel nou românesc nu va mai fi o abstracție, adică o „personalitate juridică închisută“ cum tot bat apa în piuă juriștii de modă veche; va fi și el un organism viu, un reflex direct al activităților cari se desfășoară în economia națională. Corporațiile vor transmite Statului ritmul și toată puterea de viață a acesteia. Nu va fi Statul intervenient, pentru că nu va sta deasupra națiunii, nu o va domina din afară de ea. Prin corporații, prin întreg sistemul de organizare și prin circulația intensă de valori spirituale și morale dela Stat la națiune și dela națiune la Stat, *Statul nu va fi altceva decât națiunea însăși: se va identifica cu ea.* Cu zbulciumul ei, cu interesele ei, cu idealurile ei.

Mișcarea de dreapta nu va da României celei noi un Stat de clasă, ci un Stat totalitar, al națiunii întregi. *Un Stat purtător de griji, de dreptate și de idealuri. Un Stat care va crede în Dumnezeu ca și oamenii.*

VIII

Seamănă, oare, aceste caractere cu acele ale Statului liberal sau ale celui socialist? Noi nu aflăm puncte de contact nici cu socialismul, care însemnează prin excelență exclusivism și combativitate de clasă, nici cu regimul burghez

care, sub mitul ideologiei liberale, ascunde și ei caractere și veleități de dominație clasistă.

Dece, atunci, se răspândesc pe tot locul atâtea trudite încercări de a înfățișa mișcarea de dreapta ca pe un curent al burgheziei ori al capitalismului?... Dece se ignorează sau nu se înțeleg rosturile adânci ale unei frământări istorice?...

Dar în fapt nu este vorba de o neînțelegere a problemei și a pozițiilor noastre, ci de o totală și revoltătoare falsitate (demnă de pedeapsă) : una din micimile politice de clasă, *clasa politicianilor*.

Clasa politicianilor este cea care își apără privilegiile și nu se vrea doborâtă, nu burghezia. *Clasa politicianilor* speculează, cu falsă logică, veleitățile proletariatului. *Clasa politicianilor* vrea să mențină fenomenul ei de dominație, fără să se încadreze funcțional, prin muncă, în rândurile atâtor muncitori din națiunea activă.

Clasa politicianilor trebuie doborâtă. Nu burghezia. Nici proletariatul.

Iată adevărurile luminoase ale mișcării noastre de dreapta. Iată temeiurile biruinței sale și ale înălțării neamului românesc !

Cine nu le înțelege ?

Cine nu le admite ?...

PE LINIA VREMII NOASTRE

Bătălia axelor.

O nouă noțiune — sau mai exact o nouă *imagine* — vine să îmbogățească vocabularul nostru politic extern: este *imaginea axelor*.

Până azi când două state mergeau împreună în politica externă se vorbea de *alianța* sau de *antanta lor*. Azi se vorbește scurt, geometric, pseudo-științific de *axa* capitalelor lor.

Prin urmare există o AXA Paris-Moscova, trecând (geograficește și politicește) prin Praga; după cum există o axă, pe cale de formație, Roma-Berlin și, după cum există o axă veche — dar reînviată și reînțărîtă — București-Varșovia.

Desigur ideea de axă presupune nu o simplă coincidență momentană de atitudini externe între două State, ci un *sistem politic stabil* care să lege față cu toate împrejurările și cu toți „terții”, cu alte cuvinte un sistem valabil *erga omnes*.

Și tot așa este sigur că, deoarece nu există axă decât acolo unde ceva se învârtă în jurul ei ca *accesoriu*, axa rămânând *principalul*, nu s'ar putea denumi propriu zis axă decât o legătură importantă între State mari, care să constituie un element fix, de *anvergură mondială* sau europeană.

De acela s'ar putea vorbi mai exact și mai potrivit de axa Roma-Berlin decât de axa București-Varșovia.

Cu toate aceste rezerve asupra terminologiei putem constata că azi politica europeană este determinată de două axe principale: PARIS-PRAGA-MOSCOVA și ROMA-BERLIN.

Desigur un mare rol poate juca azi, în politica europeană, Anglia, cu condiția ca să vrea să-l joace.

Dar rezerva sa perpetuă și jocul său enigmatic de prietenă a Franței și de... protectoră a Germaniei, face ca Anglia să nu poată fi încadrată realmente într'un sistem stabil. Ea este și prea puternică și prea egoistă și prea... imorală pentru ca să poată intra într'un calcul de permanențe.

De acela, alegând numai cecece este fix și necontestat Europa prezintă azi două mari axe: Axă orizontală Paris-Moscova și axă verticală Roma-Berlin. Ele tase Europa în cruce. Ele o împart nu numai politic ci și ideologic.

Axa Paris-Moscova înseamnă ideologie marxistă; axa Roma-Berlin înseamnă ideologia naționalistă.

În jurul căreia axe se va învârti omenirea de mâine? Care din ele se va frânge și care va fi axa de oțel a secolului?

În jurul acestei întrebări se formulează problematica viitorului european.

Iar acest viitor poate să ne rezerve nu numai o bătălie de idei ci poate și una de acțiune...

Istoria a cunoscut războiul celor două roze.... Dar ce înflorător cataclism ar fi suprema încăerare, care s'ar putea numi mâine: *războiul celor două axe!*

M. M.

Suspectă excitare.

Am asistat în București și — puțină vreme după aceea — într'un sat din Ardeal, la niște serbări școlărești însoțite de inevitabilele recitări...

Afară de câteva din versurile clasice pe care le recitam și noi, între care și acel atât de inactual „Noi vrem pământ“, n'am auzit decât „poezii“ țesute din ură violentă și din amenințări feroce împotriva ungarilor....

Desigur, noi nu vom fi de părerea agenților Ligii Națiunilor, care au cerut izgonirea literaturii patriotice din programul școlilor noastre. Și vom recunoaște că această literatură trebuie să prezinte un anumit grad de adversitate față de dușmani, fiindcă sufletul simplist al copiilor cere pentru a fi captat și încălzit — atitudini categorice și nenuanțate.

Dar de aici și până la ceea ce se face în școlile noastre este o bună distanță.

Întâiu, poate exista energie fără brutalitate în expresii și fără amenințări grandilocvente care — în gura copiilor — sunt deadreptul ridicole și care deprind pe micul românăș cu idela, că cu câteva vorbe late se poate achita strălucit, sub ro-pot de aplauze, de toate datorile lui prezente și viitoare față de țară.

Și în al doilea rând, dacă este vorba să ne luptăm cu șrap-nelle de versuri proaste împotriva dușmanilor virtuali, de ce să ne îndreptăm numai și numai împotriva Ungurilor?

De ce să nu dirijăm ofensiva vorbelor și împotriva Bul-garilor care revendică cele două Dobrogi și împotriva Rușilor, care nu ne-au recunoscut Basarabia și care — prin postul de radio dela Tiraspol — atâță în fiecare zi împotriva României?

Această excitare *unilaterală* a tineretului ni se pare sus-pectă.

Ea pare că pornește din acelaș centru ascuns de unde por-nesc multe inițiative neînțelese, care trebuie să decidă de ce trebuie să simțim, să gândim și să facem noi.

Convingerea noastră este că bolșevismul este în România infiltrat în forme subtile și invizibile, infinit mai adânc de cât ne închipuim noi.

Propaganda sa de deformare a spiritului public românesc

este mai activă, mai organizată și mai sistematică decât putem noi crede.

Intre mijloacele de propagandă intră și *diversiunea*, în spirite, prin dirijarea preocupării Românilor spre alte pericole de cât cel bolșevic.

Evident că pericolul unguresc este o realitate și că bolșevicii au o bază de dreptate când au amabilitatea să ni-l semnaleze. Dar unde începe vina noastră este când — căzând cu totul în mrejele lor — nu vedem decât *acest* pericol și când formăm sufletul tineretului numai în *acest* sens.

Dacă e vorba să deschidem ochii copiilor noștri asupra tot ceace amenință ființa noastră de neam, de ce să nu le vorbim, *in nictio formă*, de bolșevism și de ce să rezervăm săgețile noastre retorice — în proză și versuri — numai pentru un singur punct al orizontului?

Ce urzeală, ce complot și ce manevră ascunsă stă îndărătul acestor atitudini ale noastre în care *noi nu suntem noi* ci primim din altă parte lecții interesante și perfide?

M. M.

Cooperatie și corporatism.

Această problemă a fost larg discutată în revista noastră și în diferite ocazii de către cercul corporatist. Suntem totuși nevoiți a relua discuția de oarece a apărut, într-o revistă cooperativă, un articol semnat de d. Prof. Nichifor Crainic, în care problema este prezentată ca și cum ar fi sesizată acum pentru prima dată.

D-sa^{*} începe prin a declara: „Sunt anumiți oameni la noi cari întrețin sistematic o confuzie în ce privește ideea de cooperatie și ideea de corporatism“.

„Acești oameni, scrie d. Crainic, înfățișează cooperatia ca pe un lucru opus corporatismului și caută să te facă să crezi că trebuie neapărat să alegi una din două: „ori pe cea dintâi, ori pe cea din urmă“.

Aceste idei sunt vechi în literatura românească și ele au făcut obiectul unor ample discuțiuni. În ce privește confuzia dintre cooperatie și corporatie, s'au semnalat aci nenumărate cazuri petrecute dela tribuna parlamentului, în presă și chiar dela catedră. Ele denotă mai mult ignoranța celor care înțeleg să folosească vorbe a căror înțeles nu-l pot cunoaște și nici nu au pregătirea de a-l pătrunde.

Încă din Februarie 1933. am arătat în paginile acestei reviste raportul dintre Cooperatie și Corporatism, evidențiind punctele de contact și posibilitățile de integrare a ideii cooperatiste în aceia de organizație corporativă.

Cooperatia este născută spre a înlocui, sau cel puțin a atenua efectele capitalismului. Ea coprinde cel mai bun sistem de decapitalizare prin înlăturarea rentei. Iată unul din motivele pentru care corporatismul nu se poate lipsi de forma de întreprindere economică cooperativă, chiar dacă cei chemați a-l impune ar dori să o facă.

În Martie 1934, d. Mihail Manoilescu, într-o comunicare

făcută la Secția Cooperativă a I.S.R. și care avea tocmai acest subiect: cooperatism și corporatism, a spus: „Corporatismul, ca și cooperatismul sunt două doctrine care pe planuri deosebite, cu sfere de o neegală mărime, urmăresc totuși același tendință comună a transformării sociale, a devenirii Sociale”.

„Cooperatismul, cu toată vigoarea și cu toată plenitudinea principiului său, este corporatismul viitor”.

Reluând chestiunea în Secolul Corporatismului, d. Mihail Manoliescu consacră un capital întreg cooperativelor în cadrul corporatismului integral și pur; iar în ce privește organizarea micelor agriculturi emite *ideea cooperativizării obligatorii*.

Această idee face obiectul principal al articolului pe care îl semnează d. Nichifor Crainic și care ne-a prilejuit aceste rânduri.

N'am dorit o polemică, pentru simplu motiv că cele semănate de d. Crainic ne aparțin. Am dorit însă să subliniem acest procedeu dăunător de a prezenta lucruri cunoscute și discutate, drept idei originale și inedite, numai și numai pentru că sunt ale altora. Asta înseamnă să nu dorești triumful ideilor ce le afișezi, căci altfel nu se explică tendința de a lua mereu lucrul dela început, atunci când drumul este deschis și așteaptă să fie bătătorit spre a atrage spre el și gloata celor neîncrezători în noutatea chiar cea mai evident folositoare.

M. V. P.

O sărbătoare corporativă.

Am asistat — și cu multă bucurie — la sărbătorirea Senatorului Samoil, ales al meseriașilor și președinte al Asociației Generale a micilor industriași din România...

A fost o manifestare *corporativă* de cel mai semnificativ interes.

D. Samoil este tinichigiu. Nu numai A FOST înainte de „a intra în politică” ci a rămas și până astăzi.

Căci la banchetul său ne-a povestit cum și astăzi bate cu ciocanul, toarnă cositorul și, din când în când, se urcă pe acoperișuri ca să îndrepte lucrul calfeilor și ucenicilor săi.

Dar d. Samoil tinichigiul a lucrat pentru binele camarazilor săi meseriași în Senat, mai mult decât lucrează pentru alegătorii săi oricare din acești votului universal amestecat.

Numai simplul fapt că în loc de *votul amestecat* avem în legislația noastră și o mică insulă de *vot profesional, specializat*, este de ajuns pentru a arăta marile rezultate și marile virtuți ale corporatismului.

Meseriașii din toată țara s'au adunat ca să mulțumească — prin cele mai mișcătoare forme de recunoștință — senatorului lor pentru anii de rodnicie parlamentară.

Cunoașteți oare multe colegii ale votului universal, în care alegătorii să se fi întrunit spontan ca să mulțumească unui deputat sau senator pentru acțiunea lui în folosul lor?

M. M.

Corporatismul în publicistica românească

Corporatismul s'a bucurat în ultima vreme de o atenție deosebită în discuția publică din țara noastră. Manifestările care au avut loc arată, în bună măsură, ușurința cu care se discută la noi acest fel de probleme și puțina pregătire a celor care le discută.

În cadrul unei conferințe despre „Mica burghezii românească”, d. Alexandrescu-Roman secretar general al Ministerului Muncii, s'a ocupat și de corporatism. D-sa a făcut următoarea afirmație :

„Corporatismul înseamnă o asociațiune profesională etalizată, condusă de funcționari publici, având mai mult un caracter de organizare administrativă decât profesională. Corporatismul înseamnă negația celei mai esențiale caracteristici ale corporației, autonomia”.

Nu știm care din enormele greșeli coprinse în această frază să o semnalăm mai întâi.

Dacă d. conferențiar și-ar fi dat osteneala să urmărească revista noastră și lucrările directorului ei, ar fi aflat, în chip clar, cât de departe de adevăr este d-sa. Corporatismul este doctrina organizării funcționale a națiunii și nu o asociațiune cum crede d. Alexandrescu-Roman. Iar corporația pe care d-sa o crede de esența statului actual înseamnă tocmai organul care permite organizarea funcțională a națiunii.

Ceace crede d-sa că înseamnă răpirea autonomiei, nu-i decât încadrarea activității individuale pe linia intereselor generale care se integrează în ceace noi am înțeles idealul suprem al națiunii.

În acest sens, da, corporația își pierde autonomia, dar este oare cineva să nu recunoască în această încadrare funcțională însuși spiritul secolului în care trăim? Ori atunci reeșă dela sine că ceace crede d. Alexandrescu-Roman că este actual, corporația statului liberal, nu-i decât semnul devenirii spre corporatismul integral și pur.

„Idea Românească” No. 2/937 coprinde un articol în care d. Arșavir Acterian se ocupă de cartea prințului Henric „Essai sur le Gouvernement de demain”, din care citează lungi pasagi asupra corporatismului. Relevăm câteva idei care arată că autorul lucrării a văzut cât se poate de clar problema :

„Nu e vorba să se reinvie corporațiile de odinioară cari corespundeau unei epoci anumite și unui anumit grad de civilizație. Corporațiile vor fi astăzi organizații deosebite de cele vechi, căci vor purta pecetea timpului în care se vor constitui. Numai principiile și metodele vor trebui să rămână aceleași ca cele din trecut (pag. 175)”.

Iar când este vorba de rolul corporatismului, înțelegerea prințului Henric, nu-i mai puțin adâncă :

„Regimul corporativ are ca bază meseria și regiunea. Socialmente, acest regim suprimă lupta de clase și nimicește ra-

țiunea de a fi a spiritului de revendicare; protejește în chip eficient familia; economicște, el administrează marile interese sub înaltul control al unui *Stat totodată puternic și imparțial*, condiție primă și indispensabilă a regimului corporativ". (pag. 181 op. cit.).

Ne face o deosebită plăcere să găsim discutate cu seriozitate și competență idei care în cadrul revistei noastre au fost frământate ani de-a rândul și semnalăm cu plăcere orice manifestare în acest sens, deoarece ea înseamnă confirmarea credinței noastre că nu propovăduim în deșert.

L. N.

Cuvinte pentru ziarul „Mișcarea”.

În puzderia de ziare cari apar și cari se înmulțesc zi de zi, — împotriva crizei care scumpind viața, lasă totuși efortul inițiativa gazetărească, — apare regulat și în două pagini modeste, ziarul vechilor tradiții liberale moldovene: *Mișcarea*.

Nu știu câți membri ai partidului d-lui Gheorghe Brătianu l-or fi citind cu regularitatea cu care îl citesc eu, simplu cetățean dornic de informare și de gândire politică românească.

Că nu întotdeauna ași putea fi în unison cu tot ce se scrie în acest ziar, în politica mlcă, nu interesează; tenacitatea mea urmează linia mare a gândirei și a simțirei politice a animatorului acestui ziar și mai ales pe aceea a inflexibilei țării de curaj și opinie, cu care se știe în măsură să înfrunte laolaltă adversarii de talia d-lui Titulescu, de forța d-lui Stelian Popescu-Universul, de resursele d-lui Gheorghe Tătărăscu, precum și cancelariile plenipotențiarilor unor state ce nu iartă când le ești adversar, dar sunt materne, când vrei să le fii devotat...

Mișcarea e astfel astăzi ziarul care, la 2 pagini de tipar, e poate cel mai forfecat de censură.

Și nu e desigur o întâmplare fără sens că spațiile goale, prin cari a răvășit brutal censura, sunt împlinite cu imagini de blânde și pitorești peisagii a unei țări care rămâne frumoasă și vrednică de a fi iubită, oricât de răi ar fi cei ce trecător îi întunecă fața....

Dar ziarul acesta, care niciodată nu-și poate da bucuria titularului în 8—10—12 sau 16 pagini, ca *Dimineața*, de pildă, — și care are de tovarăș modest și demn, doar *Neamul Românesc*, — mai e singurul ziar care, fără a fi obligat de vre-o lege a presei, — își mărturisește totuși mijloacele de existență: penibile, dar corecte; indiscret mărturisite, dar demne, așa cum e demnă o halnă primită de la un frate ce-ți stă în ajutor...

Acel „*Leu pentru Mișcarea*”, e astfel mai mult decât o faptă intimă a partidului ce se vrea solidar în tot momentul cu drapelul său; e un episod de grea existență materială, pe care cronică va ști cu ce cuvinte și cu ce înțeles să-l înregistreze.

Și dacă semenii noștri, cei mai mulți, n'ar avea în orice clipă și față de orice gest, un spirit de suspiciune pervertită, cred că mulți cetățeni s'ar socoti, peste disciplina de club politic, împăcați cu conștiința lor, sprijinind un astfel de ziar

căruia adversarii preferă azi să-i rămână datori cu răspunsuri, fiindcă-l socot dezarmat ca instrument de presă.

Careva ar putea întreba, însă : de ce aceste rinduri azi și nu ieri ? De ce azi și nu altădată, în viitor ?

Pentru că astăzi, când toate partidele în lupta electorală a alegerilor comunale și județene, — caută succese prin cifre, comparații și supoziții, d. Gheorghe Brătianu le mai dă o usturătoare lecție de ținută politică, *mărturisind că rezultatele ce-a recoltat sunt slabe electoralește*, atunci când *sentimental* mase largi de opinie publică îi urmăresc cu interes acțiunea de politică externă în deosebi, și-l arată simpatie.

Iar cine vrea să citească acest document de franchetă politică, să caute *Mișcarea* din 21 Maiu a. c.

F. Z.

Profesor Bortolotto.

După apariția numărului nostru pe luna trecută, țara noastră a primit vizita profesorului Bortolotto. Dăm mai jos cuvintele cu care d. Mihail Manolescu a întâmpinat pe ilustrul oaspete :

România găzduște pentru câteva zile pe unul din marii soli ai gândirii contemporane.

Intr'o vreme în care atâtia întârziati ai idellor nu pot ieși din vechile concepții politice în care i-a închis pentru totdeauna un veac de mult apus, într'o vreme în care personalități de seamă de la noi se acată de intangibilitatea Constituției noastre care este una din cele mai noi dar în același timp și una din cele mai învechite constituții din lume — fiindcă învechită a fost chiar în ziua când s'a născut — este o bucurie să primim în mijlocul nostru pe un învățat care ne aduce vânt proaspăt, dintr'o atmosferă nouă și înviorătoare.

Profesorul Bortolotto este poate cel mai de seamă teoretician jurist a formei de stat, pe care și-a dat-o Italia de astăzi. În operele sale capitale, în care abundența și erudiția se întrec cu originalitatea și profunzimea gândirii, d. Bortolotto a disecat, a analizat, a explicat și construit prin anticipări remarcabile statul cel nou fascist. Secondând în chip strălucit pe Duce, el a turnat în tiparele normelor juridice gândirea generală — dar mai mult intuitivă și empirică — a Ducelui. D. Bortolotto este filozoful și făuritorul juridic al noului cod corporativ, care apare încă de pe acum, drept tot atât de clasic și tot atât de ancorat în veac cum a fost pentru secolul trecut codul Napoleon.

Țara gânditoare și țara tânără, care se confundă în așa de mare măsură, țara care trăește în visuri și anticipări pentru o Românie mai frumoasă va găsi ascultând pe profesorul Bortolotto, — un răspuns dat năzuințelor și așteptărilor sale. Ea va trăi o clipă de satisfacție primind de la un mare maestru al instituțiilor noul încredințarea că *în adevăr se poate zidi în vremea noastră un stat mai bine organizat, mai dinamic,*

mai sănătos și mai idealist decât statul de ficțiune perimate improvizat din carton mucegăit în care această tinerețe românească este silită să se mai sufoce încă câțeva vreme.

L. N.

Spirit civil și spirit militar.

Revoluția franceză a creat tipul de cetățean așa zis „civil”. Acesta se deosebește de militar, sau mai bine de soldat, prin aceea că are beneficiul discuției la orice pas și nu-i supus nici unui fel de disciplină care să-i coordoneze viața lui proprie și să i-o armonizeze cu a camarazilor în vederea unui scop comun și unic.

Timp de aproape un secol diferențierea s'a adâncit ajungându-se la prăpastia dintre moș Teacă și țivili.

Urmăream, acum două zile, rezultatul concursului care s'a ținut sub egida Societății Tinerimea Română. Nu cunosc pe nici unul din elevii care s'au prezentat, n'am nici copil și nici nepoți ai mei, sau ai prietenilor mei, care să fi concurat. Cu toate acestea, citeam șirurile de nume spre a-mi imagina șirurile de concurenți veniți de pretutindeni ca să capete consacrarea domnilor serioși, pentru ceea ce știau ei că au în capetele acelea bucalate și în sufletele chinuite de dorul afirmării.

Citeam și îmi imaginam copilul pornit din casele sărace și venit aci fără curajul numelui și fără sprijinul obiceiului de a trăi în lumea oamenilor mari. Citeam și îmi imaginam toată frământarea unora de a lua premiul spre a nu desminți faima școlii în care învață, când deodată m'am trezit categorisind concurenții în două: cei care aparțin liceelor civile și cei care poartă uniforma liceelor militare. Cei din urmă reveneau, tot mai des, la fiecare serie și se situau tot în locuri de frunte.

Iată că viitorii moși Teacă s'au impus și se afirmă, tot mai des, în comparație cu micii țivili, crescuți încă în spiritul programelor cu rădăcini în cugetarea secolului liberalist.

Fenomenul este clar desemnat și nu suferă interpretare. Iar concluzia care se desprinde este aceea a unei superiorități dovedită de metoda de educație și instrucție din liceele militare față de cele civile.

Ultimele decenii au marcat o tendință, tot mai clar desemnată, de a se șterge diferențierea dintre civili și militari, prin, creierea unei spiritualități nouă, în care să-și găsească sediul atât gândirea acelor care în timp de pace exercită funcțiuni civile, cât și acei care pregătesc națiunea pentru ziua când devine o comunitate de soldați.

Această tendință se identifică prin adoptarea metodelor de educație rezervată altădată soldaților și prin apropierea modalităților de convingere bazate pe disciplină și erarhie. Nu-l locul să exemplificăm, dar fiecare poate să-și culeagă exemplele din judul lui.

În rezultatul concursului dela Tinerimea Română eu văd un semn de superioritate a metodei militare de educație. Pe când elevii liceelor civile își umplu capul de filme și romane proaste,

Iar Duminica fac pe chibiiți sportivi, cei dela liceele militare trăesc viața ordonată a școalei, fac sporturi ca sportivi și învață de mici să fie disciplinați și să respecte ierarhia. In aceste condițiuni se crează poate oamenii mai echilibrați decât in cazul celălalt.

In orice caz, rezultatul este un fapt. Explicarea mea poate fi discutată, dar totuși mă întreb ce s'ar fi făcut dacă și temele date erau mai aproape de simțimintele tineretului și de năzuințele care le stimulează puterile lor fragede, spre ideături ce odată erau, dacă nu necunoscute, in orice caz apanajul unor exemplare rare ale gândirii omenești.

Nu se pare oare că trebuie să tragem învățătura că a sosit momentul să dispară diferențierea dintre „civilii“, și militari și să se contopească totul într'un singur spirit care să poarte nota nouă a idealului național unic și indivizibil pe categorii sociale ?

M. V. P.

Rotativa.

Aristotele zice că, radicalismul este luxul vremurilor liniștite, având să se schimbe ordinea publică numai atunci, când frânele sunt sigure in mâna noastră. In general preconizează perpetuarea legilor pe un timp mai îndelungat, admitând schimbările numai atunci, dacă beneficiile legii noi sunt evident mai mari. Pentru avantaje mici guvernării să nu se atingă de legile existente, deoarece respectul legii se întemeiază pe obicinuința cetățenilor. O prea rapidă trecere dela legi vechi la legi noi, slăbește încrederea publicului in stabilitatea ordinei publice, deschizând larg porțile anarhiei.

Axiome înțelepte, profund adevărate și filozofice; păcat, însă, că viața reală — mai in totdeauna — inversează practica, deoarece schimbări radicale se ivesc chiar la cotituri neliniștite ale istoriei. Mai cu seamă într'o epocă de tranziție, când se năruie un sistem economic și politic. Cutrămur social, care a prins România in momentul cel mai neprieinic al unificării. Nu e destulă debandă generală, firească la cotituri de epoci, ci situația noastră capătă un aspect specific și mai periculos in urma faptului că, un neam cu diferite sisteme economice, juridice, politice etc., se unește după o despărțire seculară. Totuși luptătorul român nu și-a dat seamă de această situație excepțională, exagerând ritmul transformării, (impusă prin firea evenimentelor istorice), precipitând de multeori — fără nici un rost — aceste schimbări. Urmarea este o nesiguranță psihică a masselor, cari și-au pierdut încrederea in stabilitatea legilor și a instituțiilor fundamentale in stat.

E destul dacă facem trimitere la vecinica schimbare a legii administrative, a învățământului, a legilor fiscale etc., ect., ambiționând fiecare partid, fiecare ministru, anihilarea a tot ce a fost întocmit de predecesorii săi. Incât și funcționarii specializați se pierd in labirintul legilor; votate azi, modificate mâine prin un articol unic, străcurat undeva intr'un colț al Mon. Of.

Această reformare maniacă apoi s'a combinat cu un formalism medieval, stupid și complicat, ambalând chiar și Justiția, unde azi formalismul ține orgii.

Avem impresia că, legiuitorul prin formalismul acesta exagerat urmărirea stoparea abuzului funcționăresc, în a cărei onestitate și-a pierdut credința. Ori, în realitate chiar acest formalism facilitează și mai mult abuzul, deoarece publicul nu mai are posibilitatea controlului. E deajuns să facem aluzie la sistemul fiscal, unde debandada atinge culmi fantastice.

Și dacă ne punem întrebarea cum de Țara noastră ajunsese aici? Deși, aveam un sistem parlamentar, susținut cu multă căldură de democrația română. *Acea democrație, însă, care nu s'a sfîit, ca să submineze ea însăși acest parlamentarism prin menținerea primei electorale.* Dar atât partidul liberal, cât și cel național-tărănesc, deci, cele două partide mari, parlamentariști, au respectat cu sfințenie măsura aceasta de *esență dictatorială*: a dictaturei de partid, bine înțeles.

Datorită acestui sistem antidemocratic și antiparlamentar, *cele două partide de guvernământ au urmărit — pe seama lor — faimoasa rotativă, prin o conspirație taciturnă.* Aspect într'adevăr specific: parlamentaristi antiparlamentari. Unicul caz după câte știm în analele parlamentarismului, deoarece pretutindeni numai există *rotativa*. Evoluția firească a democrației parlamentare duce la formarea mai multor partide, ca emanațiile voinței populare, *având din aceste partide să se formeze guverne de coaliție.* Dar ca să existe parlamentarism cu *rotativă*, excludând controlul celorlalte partide, controlul în sânul guvernului este hazliu. Ori, un control serios, în sistemul parlamentar, nu se poate imagina de cât prin *guverne de coaliție*, când partidele coalizate se controlează reciproc. *Acesta este înțelesul istoric al evoluției parlamentare.* Guvernele de coaliție din Franța, Anglia, Cehoslovacia, etc., nu sunt formațiuni artificiale, ci emană din necesități firești.

La noi, însă, chiar democrații și parlamentaristi s'au opus și se opun evoluției istorice, menținând — din interes meschin și politicianist — faimoasa rotativă, *care ne-a dus la debandada legiuirei de azi.*

Astfel se explică și de prezent jocul între partidul liberal și cel național-tărănesc. Pe de o parte forțe oculte au știut să zădărnicească formarea unui nou partid, *al treilea partid de guvernământ* deoarece toate grupările naționaliste — chiar și numai în colaborare — ar fi impus cu dela sine putere un guvern de coaliție; *pe de altă parte se încearcă o formație care în fond tot în serviciul rotativei ar fi.* Adecă s'ar continua sistemul de până acum. Verosimil cu aceeași sorti de izbândă.

DR. C. GROFȘOREAN

„Orientări în veac“.

Sub acest titlu a apărut în Editura Cugetarea o nouă lucrare a d-lui Nicolae Roșu, autorul acelei Dialecticii a Naționalismului de care ne-am ocupat la vremea ei.

În cele cinci părți ale volumului, autorul ne-a dat o serie

de eseuri și articole, asupra unor probleme în aparență disparate, dar care tocmai prin prezentarea pe care o face d. Roșu, dau lucrări un caracter de sinteză.

Cartea este pusă sub semnul omului nou și din primele pagini ni se arată sentimentul cu care este scrisă.

„Autoritatea omului nou își vorăște din voința personală de a impune o atitudine. Ea este o formă dinamică a vieții, o expresie îndrăzneață a curajului și a sacrificiului”.

„Generația veche nu poate înțelege acest fenomen, pentru că ar trebui să facă tabula rasa peste toată cultura secolului al XIX-lea, peste filiațiunea ideilor democratice, peste condițiile de viață ale statului democratic modern”.

„Atitudinea generației noi este eminentemente pragmatică”.

Și pentru a desmăști încă odată credința că activismul generației tinere nu exclude documentarea, d-sa ne dă o lucrare în care informația, culeasă sistematic și de pretutindeni abundă în chip evident.

D. Nicolae Roșu este și ziarist, deci obligat a sta cu ochii pe actualitate. Acest lucru se observă în lucrarea sa și îi dă caracteristica.

Pe linia naționalistă „Orientări în Veac” ne aduce o discuție asupra fenomenului semit. Fără discuție că naționalismul românesc în forma lui incipientă a însemnat antisemitism. Pe linia Conta — Eminescu — Cuza, problema semită a fost pusă însă, în special, pe teren economic și a reușit, în Vechiul Regat încă înainte de război, să creeze un curent de apărare.

Dacă în ordinea reformei pe care a făcut-o școala, Sp. C. Haret a fost inspirat și a impus învățământului nostru un caracter individualist, necesar promovării spiritului democratic-liberal în care se mai credea atunci, apoi în ordine economică el a fost, ca de altfel întreaga politică economică a partidului liberal, net antisemit. Acea mișcare extra-școlară dintre anii 1900—1912 nu-și decât o difuzare în masă a naționalismului economic. Ori tocmai rezultatele pe care le-a dat această atitudine ne îndreptățește să credem că nu aceasta este calea. Problema semitismului la noi nu poate fi rezolvată decât prin măsuri politice luate concomitent pe toate tărâmurile vieții naționale.

În această direcție menționăm analiza deosebit de importantă pe care o face d. Roșu asupra procesului de infiltrație a semitismului în cultura noastră. Analiza aceasta ne arată cât de adânci și cât de diferite sunt căile prin care acțiunea de iudaizare s'a infiltrat în spiritul Românilor și ne dă explicația neputinței de a da antisemitismului nostru un curs care să ducă la rezultate pozitive, atâta vreme cât acționăm unilateral.

Acei care vor căuta în lucrarea de care ne ocupăm, atitudini doctorale și frazare seacă, nu o vor găsi. Autorul „Orientării în veac” scrie avântat și cu dorul de a face să pătrundă pe cititor și nu numai să-i ofere cunoștințe de arhivă documentară.

În ultimile capitole în care se vorbește de mișcarea legionară dela noi, ca de formula unică prin care se poate rezolva năzuința naționalistă d. Nicolae Roșu își dă întreaga măsură

a talentului său. „Bate vânt de primăvară. Din toate părțile se ridică și trăește o lume nouă. Căpitanul va triumfa !

„O viață nouă se arată. Duhul omului nou a săvârșit această incheiere istorică“.

Când termini de citit o carte cu acest final, este greu să te apuci să faci disecții filozofice sau literare. O închiși și dacă nu ești egoist spui și la alții să o citească.

MIRCEA V. PICUESCU

La parti unique.

Cititorii au putut vedea, în numărul nostru de pe Aprilie, care este, în esență, subiectul lucrării d. Mihail Manoilescu : „Le Parti Unique“. Cu această ocazie le cerem iertare pentru greșeala de tipar care s'a strecurat, scriindu-se „unic“ în loc de „unique“ și care a fost posibilă din cauza folosirii succesive a titlaturii românești și cea franceză.

În strănătate cartea a stârnit o vie discuție. Astfel Journal des Debats scrie, sub semnătura lui Gaetan Sanvoisin, următoarele :

„În frumosul său discurs pronunțat Sâmbătă la Cameră, d. Le Cour Grandmaison a elogiat o lucrare datorită unui scitor politic străin, M. Manoilescu.

„D. M. Manoilescu este un român care a aparținut consilierilor de guvernământ ale țării sale. D-sa este profesor de economie politică la Școala Politehnică din București. Citind vocabularul operei sale, deputatul Loarei-Inferioare a menținut „expresiunea de partid unic“ care echivalează „sistemului totalitar“ — expresiune al cărei autor este d. M. Manoilescu.

„Secolul nostru se îmbogățește cu așezăminte și instituții noi, sub presiunea biologică a necesităților și sub impulsivitatea câtorva mari reprezentanți ai instinctului de conservare al popoarelor și nu sub călăuzirea rațională a sistemelor de idei“.

„Un amator de sinteze psihologice ar vedea poate în această constatare, materia unei frumoase debateri asupra concepțiilor lui Hobbes de exemplu, comparate cu teoriile lui Descartes.

„Însă d. Manoilescu își urmărește demonstrațiunile cu o rigoare analitică mult mai modernă în aplicațiunile sale. Fiindcă după d-sa, metoda empirică și o soluție particulară potrivită fie cărei țări în parte, par să precumpănească asupra metodei științifice și teoretice care s'ar arăta în stare să infățișeze reguli generale de o aplicațiune universală. Concepție cu totul protivnică, în aceste condițiuni, față de tot ceea ce a reprezentat idealul clasic și, în chip ciudat, modalitatea de a gândi și de a lucra proprie oamenilor noștri reprezentativi din secolul al XVII-lea și al XVIII-lea.

„Să ajungem oare pe această cale la constatarea că lumea europeană — care n'a auzit nici odată ca acum mai multe discursuri asupra „apropierilor mondiale“ — s'ar îndepărta din ce în ce mai mult de „universalitate“ ca stil de civilizație spre a se închina monismului politic ?

„D. Manoilescu și-a divizat opera într'un număr copios de

capitole în cari tinde să clarifice acest lucru; d-sa stabilește o distincție ingenioasă între dictatura tip, mulată pe anumite moșteniri istorice și metodele totalitare de astăzi cari se aseamănă foarte mult între ele.

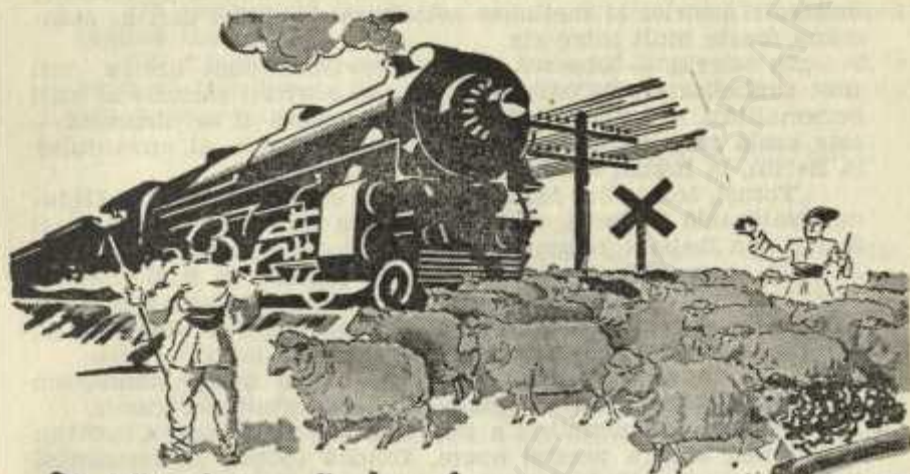
„În adevăr — observă d-sa — partidele sunt acelea cari sunt simbolizate prin oameni și nu ascendentul exclusiv al unei personalități, — oricât ar fi ea de imperioasă și de dinamică, — este acela care ocupă puterea, în sensul deplin al cuvântului, la Berlin, la Roma, la Moscova sau la Lisabona.

„Totuși, teza d-lui Manolescu este contestabilă, căci Uniunea Națională a Portugaliei de exemplu sau partidul național fascist din Italia („născut ca mișcare în 1919, cucerind puterea în 1922 și consacrat legalmente ca partid la 9 Decembrie 1928“) n'a putut să umble cu substanța lor întreaga armătură a Statului de cât absorbindu-se în filia care le sintetizează, sau mai exact, le încarnează.

„Ori cum am privi însă lucrurile, cartea d-lui Manolescu este atrăgătoare, solidă și împodobită cu intuiții originale.

D. Le Cour Grandmaison a putut să atragă la timpul oportun atențiunea asupra acestei opere, fiindcă tocmai în momentul acesta oameni atât de diverși ca proveniență și formațiune sufletească, cum sunt d-nii Doriot și Lemery, Philippe Barres și Albert Milhaud, se gândesc în chip serios la o fuziune a energiilor franceze autentice.

L. N.

Țată o tuemă de oi care poate opri un tren rapid

Pe aceeași linie pot să treacă sute de trenuri, dacă linia este liberă și traficul bine aranjat.

Între traficul căilor ferate și acela al telefonului automat, este o oarecare asemănare. Și acei ce întrebuițează telefonul automat trebuie să știe câteva lucruri elementare, întocmai cum mecanicul trebuie să știe să conducă locomotiva.

Ridicând receptorul fără să cunoașteți numărul, formând numere greșite sau necomplete, abonatul creiază în centrala automată situații care trebuiesc ajustate tot automat și care îngreunează serviciul, pentru un întreg grup de abonați.

**SOCIETATEA ANONIMĂ
ROMÂNĂ DE TELEFOANE**

Țată câteva **INDICAȚIUNI SIMPLE**

pentru

ABONAȚII LA TELEFON

- 1** Consultați cartea de telefon înainte de a deschide aparatul. Când aveți un dubiu asupra numărului pe care văiți să-l cereți, căutați-l în carte.
- 2** După căpătarea tonului, formați numărul dorit, fără intervale lungi între cifre, lăsați apoi ca discul să revină singur și nu-l conduceți cu degetul Dv.
- 3** Priviți discul atunci când îl manipulați pentru formarea unui număr.
- 4** Formați toate cele cinci cifre din care se compune un număr de telefon. Sunt abonați care neglijează să formeze numărul 2, 3 sau 4, cu care încep toate numerele telefonice din București.
- 5** Nu lăsați telefonul deschis.
- 6** Când căpătați tonul de „ocupat”, închideți imediat telefonul și formați numărul peste câteva minute.

Anul VI, Nr. 7-8

LUMEA NOUĂ

Iulie - August 1937

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tot în jurul teoriilor noastre economice

(Răspuns Domnului Costin Stoicescu)

de MIHAIL MANOILESCU

A polemisa în jurul propriilor tale idei nu este plăcut. Fiindcă este aproape inestetic.

Și totuși, deși ne dăm seama de acest lucru, suntem nevoiți să venim acum cu un nou răspuns în privința teoriilor noastre economice. Vina nu este a noastră, ci a celor care ne-au făcut onoarea să se ocupe, în ultima vreme cu atâta insistență, de aceste teorii.

D. profesor Tașcă a publicat în *Analele Statistice și Economice* un studiu de 68 pagini ca să se ocupe de corporatism și de teoriile noastre asupra protecționismului și a schimbului internațional. I-am răspuns, tot în *Analele Statistice și Economice*, printr'un studiu tot atât de lung. D-sa revine acum cu noi replici, la care vom fi nevoiți să-i răspundem.

În acelaș timp, însă, d. Costin Stoicescu, administrator delegat la Banca Națională, a publicat și d-sa o serie de patru articole într'un ziar economic săptămânal în care, sub diverse titluri dar într'o perfectă continuitate, face critica teoriilor noastre asupra protecționismului și asupra schimbului internațional.

Putem lăsa noi oare fără răspuns această critică, de o rară asprime în fond deși obiectivă în formă, fără să-i dăm răspunsul cuvenit, numai din grija de a nu obosi lumea noastră intelectuală cu o polemică ce pare că nu mai sfârșește?

Desigur că nu. Căci noi suntem datori și pentru cetitorii de astăzi — dar mai ales pentru viitorime — să nu lăsăm nelămurite atacurile îndreptate împotriva unor teorii, căroro a verificare de opt ani — făcută în toate țările și în luptă cu cei mai distinși economiști ai lumii — pare a le fi asigurat o statornicie și o durată, dincolo de vremea noastră.

Cu aceste explicațiuni și scuze față de cetitori, pornim la examinarea criticelor formulate de d. Costin Stoicescu în articolele sale.

Vom fi de acord cu d. Stoicescu că deși teoria noastră asupra protecționismului și mai ales acela asupra schimbului internațional prezintă subtilități și finețe care nu pot fi înțelese decât de către specialiști și mai ales de către cei cu oarecare cultură matematică — totuși, până la un punct, aceste teorii se pot discuta și față de un public mai mare, pe un plan de popularizare.

Totuși aci trebuie făcut un distingo: teoriile noastre pot fi *explicate*, în esența lor, chiar unui public nepregătit. Dar față cu cineva care vine să le critice și să le contrazică, nu mai ajung, pentru lămurirea temeinică a controverselor, argumentele elementare care pot fi înțelese de oricine și de multe ori este nevoie de a recurge la un aparat științific, care nu stă la îndemâna oricui.

De aci imposibilitatea de a duce până la capăt unele demonstrații și de a epuiza mijloacele noastre de convingere în cadrele acestei reviste care nu este de strictă specialitate.

De acela vom căuta în răspunsul nostru să ne mărginim numai la ceace se poate înțelege de către un public mai larg, recomandând d-lui Costin Stoicescu să studieze afară de lucrarea noastră pe care o cunoaște și articolele noastre speciale care o completează cum este mai ales studiul nostru din *Weltwirtschaftliches Archiv* (Iulie 1935) intitulat „*Arbeitsproduktivität und Aussenhandel*“. Deasemenea îi recomandăm volumul nostru, care va eși în toamna aceasta de sub tipar în Germania și care reprezintă o punere la punct definitivă a ideilor noastre, cu epuizarea tuturor demonstrațiilor care se pot face în favoarea lor.

SUNT STATISTICILE FARA VALOARE ?

D. Stoicescu începe prin a-și declara scepticismul său absolut în ceace privește valoarea statisticilor. *Dar a contesta orice valoare statisticilor înseamnă a contesta orice valoare științei economice.* Fiindcă nu s'ar putea presupune că există măcar un început de știință economică în afara putinței de observare *cantitativă* a fenomenelor economice.

Noi înțelegem ca un economist să nu exagereze valoarea statisticilor economice și mai ales să nu scoată din ele ceace s'ar numi în mod popular *concluzii pe multe de cuțit*, valabile *la limită* și cărora *orice eroare statistică cât de mică le-ar putea schimba sensul.*

Or, în cazul nostru, constatările statistice sunt de un ordin atât de evident încât nici cele mai grosolane erori sta-

listice nu le-ar putea modifica. Când noi stabilim, de exemplu, — nu comparând țări diferite care lucrează cu metode statistice diferite, cum crede d. Costin Stoicescu, ci comparând industria și agricultura *din interiorul țării noastre*, — că productivitatea medie în industrie este de *patru ori mai mare* decât productivitatea medie în agricultură, atunci *oricât de mare ar putea fi erorile statisticele ele nu pot schimba sensul și importanța acestei superiorități a industriei.*

Dacă, de exemplu, statistica industrială ar exagera cu 50% în plus cifrele producției nete și deci ale productivității muncii în industrie, iar statistica agricolă ar exagera, cu 50% în minus producția netă a agriculturii și totuși (cum se poate constata ușor) chiar în acest caz extrem productivitatea industriei ar fi superioară productivității agriculturii, dacă nu de *patru ori dar cel puțin de două ori.*

Or, ipoteza pe care am făcut-o noi este cu totul exagerată, fiindcă ori cât de rea idee am avea despre statistică ea nu poate greși atât de mult ! Și totuși, chiar și în această ipoteză extremă, disparitatea între industrie și agricultură ar rămâne în favoarea celei dintâi !

Oamenii de știință de altfel nici nu consideră statistica ca prezentând o *exactitate absolută*, dar nici nu o socotesc ca fără nici o valoare, ci o *consideră ca valabilă cu o anumită aproximație* adică — cum este în cazul nostru — conținând cu erorile și aproximația statisticele stabilesc totuși, în cadrul acestor aproximații, anumite rezultate *limită* care sunt *sigure și care* îngăduie o concluzie economică precisă.

În orice caz, cine afirmă că „știința“ — ba chiar „întreaga știință economică“ — a ajuns la concluzia să statisticele nu sunt bune de nimic este obligat să facă dovada *cu citate* a acestui lucru.

Or, d. Costin Stoicescu nu ne invoacă nici o dovadă categorică din partea marilor economiști ai lumii, din care să rezulte că știința economică modernă contestă absolut orice valoare statisticele ! Cu atât mai puțin scepticismul d-sale nu este îndreptățit, cu cât noi facem, cum am arătat mai sus, comparații bazate pe rezultatele aceleiași stasitstici, *din aceeași țară.*

Astfel noi am luat Statistica industrială a României și raportând producția netă anuală dată de această statistică la numărul de muncitori din fiecare ramură de industrie, am stabilit pentru fiecare ramură productivitatea sa și am utilizat astfel date adunate *prin aceeași metodă, în aceeași țară*, ba chiar în aceeași categorie de activitate economică. Și astfel am putut compara foarte bine rezultatele.

Pe această cale am găsit că productivitatea în fiecare ramură de industrie este foarte diferită și că există industrii nobile ca cea chimică cu o productivitate de 300.000 lei iar

alte ramuri, cum este industria cherestelei, cu o productivitate de abia 30.000 lei.

Poate explica oare d. Costin Stoicescu o asemenea diferență numai prin erori de statistică? Și dacă ar fi așa cum s'ar putea ca eroarea aceasta să se repete în fiecare an, în *aselaș sens*, așa că în toți anii industria chimică să apară cea mai productivă și industria cherestei cea mai puțin productivă dintre industrii, toate celelalte ramuri înșirându-se în fiecare an aproape exact în același ordine de clasificare din punct de vedere al productivității?

DOVEZI STATISTICE ȘI DOVEZI LOGICE

Dar d. Costin Stoicescu greșește când crede că teoria noastră se bazează exclusiv pe un material statistic. Noi am pornit dela anumite fapte pentru a arăta că, înainte de orice, teoriile noastre au luat naștere, ca toate marile legi ale științei, prin observația fenomenelor.

Aceste observațiuni, înregistrate bine înțeles *cantitativ* de statistică, ne-au dus la concluzia că aproape pretutindeni industria este superioară agriculturii ca productivitate.

Numai după ce am fost siguri de fenomen ca atare, am pornit la explicarea lui și — mai ales în studiul pe care l'am citat mai sus din *Weltwirtschaftliches Archiv* — am explicat cu mare claritate care este *cauza* diferențelor de productivitate.

În special, dacă industria este superioară agriculturii, aceasta se explică astfel: productivitatea se compune din salariul mediu al muncitorului și din plus valuta pe cap de muncior, aceasta din urmă fiind produsul între capitalul specific (adică capitalul pe cap de muncitor) și rentabilitatea totală a acestui capital.

Or, se întâmplă că în industrie salariul mediu este mult superior salariului mediu din agricultură, ca rentabilitatea totală a capitalului este deasemeni mult superioară și că în special *capitalul specific este înșit mai mare decât în agricultură*.

Chiar dacă, cum presupune teoria liberală pură, s'ar face o nivelare perfectă a salariilor și a rentabilității capitalului în toate ramurile de producție industriale și agricole, și încă *diferența de capital specific ar fi suficientă pentru ca să explice marea diferență de productivitate în favoarea industriei*.

De altfel este așa de natural ca lucrătorul industrial care este înarmat cu un mare capital, constând în instrumente și în mașini de forță să producă mai mult decât lucrătorul agricol, care lucrează — e drept — cu ajutorul na-

turei, dar pentru care natura se reduce la două sau trei hectare de pământ.

Ajutorul naturii de care se bucură lucrătorul industrial, ajutor care constă în puterea aburului și a electricității, este mult mai mare decât ajutorul pe care îl primesc dela natură un muncitor agricol, într'o țară cu pământ puțin pentru fiecare muncitor.

Numai în mod excepțional, în țările transoceanice, în care fiecare muncitor are la dispoziția sa câteva zeci de hectare de pământ foarte bun și un mare capital constând în mașini motrice, productivitatea muncii în agricultură poate ajunge — ba chiar poate întrece — pe aceea a lucrătorului din industrie.

Iată dar că, recurgând la invocarea unor fapte necontestabile și a unor argumente de bun simț, se poate înțelege de ce productivitatea muncii este mult mai mare în industrie și de ce nu ne găsim în fața unui fenomen enigmatic și neverosimil.

Dacă adăugăm la aceasta și constatarea istorico-geografică care ne arată că satele sunt mult mai sărace decât orașele și țările agricole sunt mult mai sărace decât țările industriale, înțelegem și mai bine că realitatea economică nici nu poate fi alta decât aceea pe care noi am verificat-o și am pus-o în lumină teoretică și anume că *productivitatea muncii omenești în industrie este înfinit mai mare decât în agricultură.*

SENZAȚIE ȘI SENZAȚIONAL

D. Costin Stoicescu socotește că noi avem pretenția de a fi produs o senzație în știința economică. Noi nu avem nimic de afirmat nici de apreciat când este vorba de propriile noastre elaborări. Dar dacă judecăm ce s'a scris într'atâtea țări ale lumii, după cum se poate vedea din bibliografia alcătuită de d. Florin Manoliu asupra teoriilor noastre și din vălva care mai continuă încă în jurul lor, atunci se poate într'adevăr vorbi, cum a vorbit unii autori, de o *senzație*.

D. Costin Stoicescu socotește că teoria propriu zisă a protecționismului noi n'am expus-o nicăeri într'o formă clară unitară și complectă și ne face bunul serviciu de a o formula d-sa pe baza lucrării noastre.

Mărturisim că nu vedeam necesitatea acestei noi formulări întrucât — după ce am ajuns la clasificarea ramurilor de producție după productivitate —, ideea protejării ramurilor de mare productivitate apare evidentă. Totuși, noi am dat acestei idei atențiunea pe care o merită, fără a insista însă dincolo de limită și a prezenta într'un mod solemn și emfatic sub formă de lege, cece apare ca evident.

CANTITATEA ȘI CALITATEA MUNCEI

Dar d. Costin Stoicescu, fără a dărâma această ierarhizare pe care o stabilim noi pe baza productivității, contestă valoarea economică a acestui criteriu. Aici d-sa — inspirat și de Firmin Oules din Paris, care, după cum este cunoscut, a scris peste două sute de pagini consacrate criticii noastre, — intră într'o serie de grave erori. D-sa socotește că, deoarece productivitatea este raportul între producția netă și cantitatea de muncă omenească cheltuită pentru realizarea ei, a aprecia diferitele ramuri de producție după productivitate înseamnă a le aprecia valoarea lor exclusiv după cantitatea de muncă întrebunțată.

D-sa pretinde că noi, pentru a stabili o ierarhie între diferitele ramuri de activitate omenească, ne-am folosit exclusiv de factorul *cantitate* de muncă și ca atare ne-am contrazis întrucât în altă parte am declarat că economia politică comite cea mai gravă eroare atunci când neglijează importanța *calității* muncii. D-sa merge cu confuzia așa de departe, încât pretinde că noi am uitat un lucru elementar din matematică și anume că „în operațiile aritmetice nu sunt comparabile și utilizabile decât mărimi de acelaș fel“ și că „nu se pot nici aduna, nici înmulți, nici împărți decât nuci cu nuci, nici odată mere cu nuci sau alte amestecuri asemenea“. Și pe aceste considerațiuni sumare d-sa conchide triumfător: „așa fiind, iată valoarea teoriei, iată valoarea aplicării ei“.

O concluzie atât de radicală pe baze atât de șubrede cere din partea noastră un examen amănunțit și lămurit.

Pentru aceasta să procedăm metodic și didactic.

Noi am definit productivitatea ca un raport între producția netă și cantitatea de muncă cheltuită pentru a realiza această producție netă. Producțiunea netă am luat-o după statistici pe tot intervalul unui an iar cantitatea de muncă este exprimată în ani de muncă adică este reprezentată de numărul muncitorilor, care au lucrat ca să realizeze această producție, în timpul unui an.

Această productivitate este pentru noi *calitatea* muncii și anume nu *calitatea INDIVIDUALĂ* a muncii care exprimă numai măiestria sau intensitatea muncii *lucrătorului*, ci *calitatea economică a muncii* care exprimă rezultatul economic produs de către muncitor în unitatea de timp (anul) cu ajutorul instalațiunii mecanice în care lucrează.

Dacă productivitatea, adică calitatea economică a muncii, rezultă din împărțirea producției nete prin cantitatea de muncă, este evident că producția netă este egală cu productivitatea (calitatea muncii) înmulțită cu cantitatea de muncă.

Aceasta este consecința elementară a *definițiunii* însăși pe care am dat-o productivității. Productivitatea apare determinată atunci de doi factori: *cantitatea* de muncă cheltuită și *calitatea economică a acestei munci* iar produsul celor doi factori dă tocmai valoarea producției nete.

Nu este nevoie de nici o demonstrație pentru a „dovedi” acest lucru întrucât el apare ca o *consecință a definițiunii însăși a productivității*. Dar faptul că am calculat productivitatea împărțind producția netă la cantitatea de muncă (sau cum se mai spune și în matematică și în limbajul comun: *raportând* producția netă la cantitatea de muncă) înseamnă oare din partea noastră a fi necunoscut că producțiunea este datorită numai cantității de muncă?

Nimic nu este mai absurd decât aceasta. *Tocmai faptul că am împărțit valoarea producției nete prin cantitatea de muncă arată că am obținut o noțiune diferită de cea de cantitatea muncii și anume noțiunea de calitate a muncii. Tocmai prin această împărțire am eliminat cantitatea și am rămas numai cu calitatea muncii.*

O COMPARAȚIE EDIFICATOARE

Pentru a face lucru și mai ușor de înțeles să recurgem la o comparație. Când mai multe vehicule parcurg diferite distanțe în diferite intervale de timp, pentru a face comparabilă mișcarea lor recurgem la o noțiune nouă *calitativă*, care se numește *viteză*.

Viteza, prin definiție, este raportul între distanța parcursă și timpul întrebuințat pentru a parcurge. Distanța este o noțiune *cantitativă* timpul este o noțiune *cantitativă*; da aoprtrul între două noțiuni *cantitative* ne dă o noțiune *calitativă* care este viteza și care permite să se compare între ele mișcările unor vehicule diferite, care parcurg distanțe diferite, în timpuri diferite.

Conform acestei definițiuni distanța este produsul matematic între cantitatea de timp consacrată mișcării și calitatea mișcării care este viteza.

Ne găsim dar într'un caz perfect analog cu acel al producției nete, care este produsul matematic între cantitatea de muncă cheltuită în procesul de producție și calitatea acestei munci.

Cum se face comparație între mișcările diferitelor vehicule care parcurg diferite distanțe? Se împarte fiecare distanță parcursă prin timpul întrebuințat, și pe baza acestui raport *calitativ*, care este viteza, se face o clasificare a diferitelor vehicule stabilindu-se de pildă că cele mai rapide vehicule au viteza de 600 km pe oră, altele de 500 km pe oră și așa mai departe.

În această clasificare avionul trece înaintea automobilului iar acesta este urmat în erarhia vitezelor de cai și de boi întocmai după cum în clasificarea după productivitate industria chimică trece înaintea tuturor celorlalte industrii iar acestea sunt urmate de agricultură.

Și când oamenii fac în fiecare zi astfel de comparații s'a găsit oare cineva să vie să spună *că nu se pot compara între ele diferitele viteze, deoarece vitezele variază dela un vehicul la altul și că a raporta distanțele la timpul în care s'au parcurs înseamnă a recunoaște că distanța parcursă depinde numai de timpul de parcurgere iar nu și de viteză?*

Or, tocmai aceasta este ceea ce fac criticii noștri începând cu d. Oules și terminând cu d. Stoicescu, atunci când pretind că nu se poate compara între ele diferite ramuri de producție fiindcă productivitățile sunt diferite și fiindcă a raporta producția netă exclusiv la cantitatea de muncă înseamnă a recunoaște că producția netă este datorită numai cantității de muncă iar nu și calității!

Dimpotrivă, cum am arătat și mai sus, tocmai împărțind producția netă prin cantitatea de muncă obținem productivitatea care este *calitatea muncii*, după cum împărțind distanța prin cantitatea de timp obținem viteza care este *calitatea mișcării*.

Nu este dar nici o inconsecvență la noi, atunci când — căutând să stabilim o ierarhie între productivitatea diferitelor ramuri de producție — ne folosim pentru calcul exclusiv de cantitatea de muncă după statistici. Procedând astfel și raportând valoarea producției la *cantitatea* de muncă obținem tocmai *calitatea* muncii, întocmai după cum împărțind distanța prin cantitatea de timp obținem *calitatea* mișcării.

Productivitatea este producția netă obținută *cu unitatea de muncă*. Viteza este distanța parcursă *în unitatea de timp*. Amândouă aceste noțiuni caracterizând și definind în-sușirile unor *unități* sunt *prin aceasta* unități calitative.

Productivitatea este noțiunea calitativă care caracterizează mișcarea.

Împărțind producția netă prin cantitatea muncii *se elimină* factorul cantitativ rămânând numai factorul calitativ, după cum împărțind distanța prin unitatea de timp *se elimină* factorul cantitativ al timpului, rămânând numai cel calitativ.

O EROARE DE LOGICĂ

D. Costin Stoicescu spune însă, dimpotrivă, că „pentru a ajunge la rezultate valabile prin compararea diferitelor rapoarte dintre cantitatea de mărfuri produse și muncă ar

trebui ca în diferite ramuri de producție și în diferite țări, munca să fie în ceea ce privește calitatea, durata și intensitatea *identică* adică să se poată reduce la o unitate comună de muncă. Și tot astfel ar trebui să fie utilajul, capitalul de exploatare etc'. Altfel — spune d. Stoicescu — „comparația, raportarea și proporția nu sunt posibile“.

Dar tocmai aici este eroarea d-lui Costin Stoicescu. Comparațiile nu au sens decât în măsura în care elementele comparate sunt diferite. Pentru a le compara, le reducem la un element comun, calitativ.

Dacă munca în toate ramurile de producție s'ar desfășura cu aceeași calitate, în ceea ce privește durata și intensitatea, atunci *n'am mai avea ce să comparăm*, după cum într'o lume imaginară în care toate vehiculele s'ar deplasa cu aceeași viteză uniformă, n'ar mai fi viteze de comparat.

Tocmai faptul că fiecare vehicul se deplasează în alte condițiuni adică parcurge diferite distanțe în diferite cantități de timp, ne silește, pentru a putea compara mișcarea lor, să *inventăm* această noțiune comună tuturor, cu caracter calitativ, care este viteza și să comparăm între ele diferitele viteze ale diferitelor vehicule.

...ȘI UNA DE MATEMATICI

Dar ceea ce este și mai bizar este faptul că d. Costin Stoicescu pretinde că nu se pot nici aduna, *nici înmulți nici împărți*, decât cantități de acelaș fel, *adică nuci cu nuci și mere cu mere*. Este adevărat că nu se poate aduna sau scădea decât cantități de acelaș fel, dar *înmulțirea și împărțirea* se pot face — și se fac de obicei — mai ales cu cantități de natură deosebită.

În noțiunea de viteză se împarte *distanța prin timp*, după cum în noțiunea de productivitate am împărțit *producția netă prin cantitatea de muncă*.

Dar câte alte operațiuni nu se fac înmulțind mărimi de feluri deosebite! Dacă înmulțim salariul lunar cu numărul de luni obținem, salariul anual sau dacă, invers, împărțim salariul anual prin numărul lunilor obținem salariul lunar. Înseamnă oare aceasta că nu se poate înmulți *lei* cu *luni* sau nu se poate împărți *lei* cu *luni*?

Nu putem înmulți numărul de vagoane cu numărul de locuri din fiecare vagon pentru a ști câte locuri conține întreg trenul? Nu putem înmulți numărul de metri de stofă cu prețul fiecărui metru în lei pentru a stabili costul în lei a unei bucăți de stofă?

Și este oare îndreptățit d. Stoicescu ca, după ce comite această eroare prin care vrea să anihileze noțiunea produc-

tivității, să exclame atât de sigur de sine⁴⁴ așa fiind iată valoarea teoriei, iată valoarea aplicării ei !⁴⁵.

Poate că față cu aceste constatări și lămuriri am fi noi în drept să exclamăm : „așa fiind, iată valoarea critice, iată valoarea concluziilor ei“.

TEORIA SCHIMBULUI INTERNAȚIONAL

D. Costin Stoicescu se ocupă însă și de teoria comerțului internațional. D-sa începe prin a spune că noi am atribuit clasicilor și în special lui Ricardo o teorie care nu este a lor, atunci când am afirmat că, după clasici, mărfurile se schimbă în interiorul unei țări după regula : muncă egală contra muncă egală.

D-sa pretinde că această teorie ar aparține mai degrabă lui Marx. Iar d-sa adaugă că este inutil să facă citațiuni pentru a face această dovadă, fiindcă *dacă nu ar fi fost așa opera lui Karl Marx n'ar fi existat.*

Noi nu vrem să deschidem aici o discuție laterală, pentru a nu devia dela preocuparea noastră principală, așa încât nu vom căuta să stabilim valoarea operii lui Marx care nu se rezumă numai la atât cât pretinde d. Stoicescu.

Dar, revenind asupra lui Ricardo noi afirmăm *după cum am dovedit cu citațiuni pe care nu le mai repetăm aci* că, într'adevăr, Ricardo atunci când a creat faimoasa demonstrație asupra schimbului dintre Portugalia și Anglia s'a sprijinit categoric în această demonstrație pe ipoteza că în schimbul de mărfuri în interior, (în interiorul Portugaliei și respectiv în interiorul Angliei) *mărfurile se schimbă exclusiv după cantitatea de muncă încorporată.*

D. Costin Stoicescu mai afirmă că noi nu am explicat și nu am dovedit de ce schimbul între mărfuri se face pe baza *cantității* de muncă și *calității* de muncă.

Mai sus am dat însă asupra acestui punct toate explicațiile, când am arătat că *prin definiția însăși a productivității* producția este egală cu cantitatea înmulțită cu calitatea (productivitatea) așa încât nu mai avem nimic de adăugat în această privință pentru a lămurii pe d. Stoicescu. Nu am avut nevoie de nici o demonstrație pentru a trage o concluzie atât de vizibilă dintr'o *definițiune !*

IN JURUL TEORIEI VALORII

D. Stoicescu face însă aci și o altă confuzie. D-sa socotește că, pe de o parte, noi am voit să evităm toate primejdii teoriei valorii și să nu ne lăsăm legați de o anumită definiție a valorii iar pe de altă parte *am fi emis o anumită teorie a valorii*, atunci când am stabilit că valoarea bunurilor

este egală cu produsul între cantitatea muncii și calitatea muncii, prin care s'a efectuat.

Și acest punct, destul de subtil, merită o lămurire. A crea o teorie a valorii înseamnă a explica *geneza* valorii și *cauza* ei, prin raport cu omul și cu colectivitatea omenească.

Noi însă suntem foarte departe de a avea ambiția acestui lucru. Noi am constatat, pur și simplu, că, la un moment dat, — *grație unui echilibru economic în care intervin toți factorii economici, sociali și sufletești*, — bunurile au o anumită valoare exprimată prin anumite unități de valoare care sunt unitățile monetare. Și aceste valori ale bunurilor *pe care nu am încercat să le explicăm în origina și în mecanismul lor* le-am raportat la cantitatea de muncă cheltuită pentru realizarea lor, obținând astfel un element nou care este calitatea economică a muncii sau productivitatea.

Procedând astfel am afirmat și nu am negat nici una din explicațiile și din teoriile care s'au emis în legătură cu valoarea, ci am încercat să facem o distincție între două elemente care se pot recunoaște în valoarea, *considerată ca un rezultat*, și anume elementul *cantității* de muncă și elementul *calitativ al muncii*.

Aceasta face — am îndrăzni să spunem — și succesul teoriilor noastre, care nu pot fi contrazise și distruse prin atragerea lor în labirintul teoriilor valorii în care se pierd și se distrug toate încercările de a concepe ceva nou în economia politică¹⁾.

DISCUȚII CONCRETE PE UN EXEMPLU DEVENIT CLASIC

D. Costin Stoicescu reluând exemplul nostru devenit clasic asupra chestiunii de a se ști dacă România trebuie să importe cărbuni mai efțini din străinătate, plătindu-i cu produse agricole, sau dacă este mai bine să producă singură cărbuni mai scumpi, recunoaște că acest exemplu este „simplu și convingător”. Iată un câștig demn de apreciat din partea unui adversar !

Dar d. Costin Stoicescu nu se oprește aici, fiindcă d-sa contestă *veracitatea* exemplului nostru și anume pe baza că, chiar dacă acest exemplu ar dovedi că prin producția în țară a cărbunilor se întrebuițează mai puțini lucrători în timp de un an decât la producția mărfurilor agricole de export pe care am fi nevoiți ca s'o plătim pe cantitatea echivalentă de cărbuni străini, totuși *aceasta nu înseamnă un avantaj pentru noi*, atâta vreme cât un an de muncă în mină reprezintă un număr de ore de muncă mult mai mare decât în agricultură. Este drept că munca agricolă este mai

concentrată vara și mai diluată iarna și că poate chiar și numărul total de ore în agricultură să fie ceva mai mic decât numărul total de ore de muncă în industrie, în cursul aceluiaș an.

Aceasta este o chestiune care ar merita studiată în mod analitic pe bază de date practice ca o problemă separată.

Dar această problemă pierde importanța ei, dacă în loc să ne punem din punct de vedere *individual* al lucrătorului socotim totul din punct de vedere *național*.

Să ne întrebăm ce este mai bine pentru țară: să întrebuițeze un anumit număr de muncitori în agricultură pentru a produce mărfuri agricole cu care să plătească importul din străinătate sau să producă produse industriale echivalente cu acelea pe care le-a importat din străinătate, cu un număr de lucrători *de patru ori mai mic*?

Economia de brațe de muncă pentru o țară nu este, ea un avantaj, care trebuie urmărit, *pentru că orice braț eliberat dela o muncă inutilă se consacră altor activități productive și folositoare pentru țară*? Și apoi, chiar dacă munca în industrie ar fi mai mare într'un an ca număr de ore, dar ea este plătită mai mult decât corespunzător, fiindcă, nu numai că salariul *anual global* este mai mare pentru muncitorul industrial decât pentru cel agricol, dar chiar salariul *fiecărei ore de muncă* este mult mai mare în industrie, așa că *viața pe care reușește să și-a asigure muncitorul industrial prin munca lui este o viață mai largă, mai confortabilă și mai omenească decât viața muncitorului agricol*.

A creia într'o țară prilejuri de a *economisi* munca pe de o parte și de a o *intensifica* pe de altă parte, sporind în aceeași măsură și răsplata ei, iată cecece constituie un ideal pentru viața socială.

Nu va putea nimeni susține că idealul unei țări este ca lucrătorii ei să muncească cât mai puțin în ocupații mediocre care îngăduie muncitorului abia un traiu de troglodit!

Cât privește o altă observație a d-lui Costin Stoicescu și anume că n'am ținut seamă indeajuns de importanța capitalului de care este nevoie în industrie, vom observa că la această obiecțiune am răspuns de nenumărate ori în alte polemici și anume cu ideea centrală că, orice s'ar spune, *capitalul este un factor secundar prin raport cu munca, întrucât capitalul este creat odată pentru totdeauna de către muncă și după aceea servește într'un chip repetat pentru a ne asigura avantajile colaborării sale*.

Preocuparea cea mare este a *economisi munca*, fiindcă țara care economisește munca sau care scoate maximum de folos din munca ei este în stare să-și creeze ușor un capital.

ORIGINA SUPERIORITĂȚII INTRINSECI A INDUSTRIEI

Dar d. Costin Stoicescu, în utlimul său articol, se oprește asupra unei alte observațiuni făcută de noi, după care pot exista unele ramuri agricole mai productive decât unele ramuri de industrie. Și atunci d-sa se întreabă, unde mai este pretinsa superioritate *intrinsecă* a industriei ?

Noi am demonstrat cu sute de exemple, cu statistice și cu o analiză teoretică de care am făcut mențiune mai sus, că, în general, industria este superioară în productivitate agriculturii așa că, am putut vorbi de o superioritate *intrinsecă a industriei*. Și am și explicat această superioritate intrinsecă prin anumiți *factori intrinseci și permanenți* ai industriei și anume *salarizarea mai mare a muncitorilor, rentabilitatea mai mare a capitalului și, mai ales, capitalul specific mai mare*.

Toate acestea ne-au dat dreptul să vorbim despre o superioritate *intrinsecă* a industriei. Dacă există totuși, în mod excepțional, unele ramuri de agricultură unde o mare suprafață de teren este aferentă fiecărui muncitor iar pământul este lucrat cu un utilaj mecanic important, așa încât și capitalul specific este mare și salariile muncitorilor (care sunt adevărați mecanicieni specialiști) devin considerabile, *se poate întâmpla* ca, în mod cu totul excepțional, o asemenea ramură de agricultură să aibă o productivitate superioară unora din ramurile industriale.

Această excepție poate oare infirma un adevăr general ?

Faptul că se găsesc maimuțe mai inteligente decât unii oameni înapoiți înseamnă oare că omul nu are o superioritate intrinsecă asupra maimuței ?

INTRE D. STOICESCU ȘI SAVANȚII OCCIDENTULUI

După acest examen complet nu ne vom mai opri asupra concluziilor d-lui Costin Stoicescu, care nu sunt decât repetarea argumentelor deja dezvoltate de d-sa.

D-sa introduce însă în aceste concluzii și un element nou și anume caută să se justifice față de cetitori pentru osteneala pe care binevoiește să și-o dea de a demonstra „deșertăciunea unor teorii care nu au nici o valoare reală” pe temeiul că noi uzăm de o anumită *magie* și de o *prestidigitate verbală*, care ar avea darul să inducă în eroare pe oameni nepregătiți.

— D-sa se pune în această privință în contradicție cu întreaga lume savantă care lucrează în sectorul economic, fiindcă toți autorii iluștri începând cu Achile Loria, trecând pe la Berthil Ohlin, pe la Gruntzel etc. etc., au găsit demn de persoana lor să se ocupe cu aceste teorii ale noastre, pe

care, chiar atunci când le-au combătut, le-au recunoscut de o mare seriozitate și importanță.

Crede oare d-sa că lumea științifică s'ar fi oprit o clipă asupra unei lucrări care n'ar fi avut alt dar decât o anumită prestidigitate verbală ?

Dar d. Costin Stoicescu se întrează : unde este misterul superiorității industriei ? Unde este „efectul fabulos al multiplicării efectului muncii adică al cantității de efort omnesc depus în muncă“ ?

Dacă d-sa s'ar fi oprit cu atenție la toate lucrările noastre nici nu și-ar fi pus această întrebare. Nu este la mijloc nici un mister, ci este un fenomen explicabil și natural : acest mister stă în *iscusința* deosebită pe care o pune omul în activitatea industrială ; el stă în *organizarea* superioară care îmbină în mod armonic eforturile omenești cu energia mașinelor pentru a realiza efecte pe care activitatea agricolă nu le poate atinge niciodată ; el stă în sfârșit, mai ales, în acel *utilaj formidabil* care caracterizează industria și care constă nu numai în mașini ce înlocuiesc munca omenească dar și în *forțele naturale*, ca acelea ale aburului și electricității, pe care omul le-a captat pentru a le pune în serviciul său.

Tot acest utilaj și toate aceste forțe — pe care noi le sintetizăm și le evaluăm într'un singur element care este *capitalul specific* adică *zestrea de instrumente și de mașini* care întovărășește și ajută pe muncitori — consitue marele secret al industriei și al superiorității sale intrinseci.

Pe baza acestor superiorități industria se poate clasifica după productivitate, așa cum spune foarte frumos d. Costin Stoicescu, ca niște „pietre strălucitoare, din ce în ce mai strălucitoare“, după *natura lor*.

Da, după natura lor !

Fiindcă *natura* fiecărei industrii este *technologia* sa proprie și este *organizarea și utilizarea* sa particulară.

INCHEERE

Incheem aci explicațiile noastre, din nenorocire prea desvoltate.

Oricât de mari ar fi diferențele de păreri între noi și oricât de depărtat de orice adevăr ni se par în general criticele d-lui Costin Stoicescu, socotim totuși acesete discuțiuni ca folositoare și suntem gata să continuăm în aceleaș spirit atâta vreme cât — ceeace suntem siguri — polemica aceasta nu va ajunge să degenereze în supărări rău sfātuitoare, cum s'a întâmplat cu polemica pe care o avem cu d. Gheorghe Tașcă.

Metafizica pomului oprit

de I. C. BACA

Nu numai poporul, care din principiu nu face metafizică, dar și oameni uneori destul de culti, înțeleg pejorativ, dacă nu chiar trivial, pasajul biblic cu pomul oprit. De teamă ca nu cumva să devină religioși, unii evită să înțeleagă. Alții, socotindu-se sfioși, îi fac Bibliei concesia de a nu o mai gândi. Și astfel, *credem* ca să ne scăpăm de chinul cântării după adevăr. Ne complacem într-o condamnabilă lenie de cugetare, pe care o numim cu emfază: *evlavie adâncă*.

De frica crizei s'a mers prea departe cu pretenția că între credință și gândire ar fi o prăpastie. Nu le desparte nimic. Gândind crezi. Crezând gândești.

În pasajul cu care începe Sf. Sriptură se cuprinde o înaltă filozofie, alături de ceea ce am putea numi tehnica viețuirii în fericire. Fericirea, visul de totdeauna al popoarelor, este și azi un cuvânt fără conținut real. Mai toate sistemele filozofice, ca și religiunile în general, căutând fericirea, au sfârșit prin a o găsi, exclusiv, în continentul fără margini de dincolo de mormânt. În clipa în care cineva are tot ce-l trebuiește, îi mai lipsește un singur lucru: *fericirea*. Să nu existe oare fericire pe pământ? Sau, dacă există, să fie imposibil de dobândit? Nici una nici alta. Există și ca atare se poate dobândi. E la îndemâna oricui. Cu o singură condiție: *Să voești*. Desigur exhartatiunea aceasta — „să voești“, — afișată pe zidurile cazărnilor și ale școlilor, dela primară până la universitate, aduce o morală compromisă și, prin urmare, sună a gol. Deaceea se impune să lămurim ce însemnează „a voi“.

Deocamdată însă să vedem ce e cu filozofia pomului oprit. De ce se evită atâta a se înțelege un pasagiu, care nu zadarnic e așezat nu numai la începutul Bibliei dar chiar în pragul vieții. După antropogonia creștină, singura valabilă până acum, în urma falimentului monerelor lui Haeckel și al lui pitecantropuserectus, — Dumnezeu, făcându-l pe om, îl așeză în rai. Raiul acesta, zice Biblia, era o grădină fru-

moasă și bogată în tot felul de roduri, cum alta n'a mai fost de atunci încoace. Altfel zis, paradisul trebuie să fie fost un echilibru și o armonie desăvârșită. În el, toate erau la locul lor, adică așa cum ar fi trebuit să fie. Avem și noi azi un paradis. Paradisul nostru de astăzi însă, se traduce exclusiv pe plan moral. El este, pe departe, o amintire chinuitoare, iar pe de altă parte, o aspirațiune pe cât de continuă pe atât de stearpă. Într'un cuvânt, raiul nostru este o tragedie. Pentru că știm cum ar trebui să fim și rămânem mereu așa cum suntem. Nu tot așa era raiul primilor săi locuitori.

Paradisul primilor oameni era real. Un paralelism perfect între ceea ce trebuia să fie și ceea ce erau cu adevărat. Nimic nu smintea armonia trăirii întru început. Viața era un cântec ale cărui note se atacau precis. Nici o disonanță, nici o alunecare. Nimic nu lipsea și nu prisosea decât fericirea.

Și le-a zis Dumnezeu, oamenilor că de toate fructele acelei grădini se pot bucura, numai de un singur pom să nu se atingă. Că în clipa în care vor mânca din fructele lui, vor muri negreșit. Pomul acesta era așezat chiar în mijlocul minunatei grădini. El se numea „al cunoștinței binelui și răului“. Dar mai de grabă s'ar putea numi „al cunoștinței răului“, pentru că răul nu era cunoscut primilor oameni. Este într'adevăr, neînțeles de ce să le pretindă Dumnezeu oamenilor să nu se atingă de acest pom? Când nici unei alteia viețuitoare nu i s'a impus, în afara legilor generale, nici o opreliște, de ce tocmai omului să i se impună această restricțiune? De ce tocmai „regele creațiunii“ să aibă întărcuiri în plus? Aici este însă tot misterul paradisului, care nu poate exista fără pomul oprit în centrul lui.

Dumnezeu, izvor de viață, taina izvor de fericire. Mărul interzis nu era mai gustos decât ceilalți din paradis. El însă trebuia să fie un fel de regulator al vieții. Resort al libertății. Dacă totul ar fi fost permis, însemna de fapt că nu era nimic permis. Numai în haos totul e posibil tocmai pentru că nu se poate nimic. Într'o lume organizată însă, așa cum era paradisul, restricțiunea era necesară, pentru a nu se periclita și dărâma arhitectura *totului*, armonios organizat. Libertate fără margini poate avea un Robinson Cruzoe, într'o insulă oarecare; dar în lumea organizată, această libertate nu este posibilă, fără să presupui începutul haosului. Probabil că mai târziu, Dumnezeu le-ar fi îngăduit să se înfructeze și din pomul cu pricina. La început însă, era nevoie de această restricțiune, pentru educația voinței și antrenamentul libertății. Dacă este adevărat că libertatea nu se recunoaște decât între marginile ei, înțelegem de ce pomul oprit era necesar. Primii oameni erau înzestrați cu toate însușirile. Ei aveau plenitudinea umană. Toate celelalte însușiri se puteau rea-

liza fără o mai apropiată intervenție a Creatorului. Pentru voință însă, era nevoie încă de asistența lui Dumnezeu.

Obișnuit, la granița dintre animal și om, descoperim rațiunea. Credința generală este că rațiunea diferențiază animalul de om. Se pare însă că rațiunea nu este singura axă în jurul căreia se împletește omul. Pentrucă cele mai fundamentale probleme umane, ca aceia a liberului arbitru și al harului, se brodează mai mult în jurul voinței decât în jurul rațiunii. A cultiva rațiunea la infinit nu înseamnă a umaniza, ci din potrivă a demoniza, a îndrăci, a desumaniza. Deci în voință se cuprind cele mai intime mobile ale mântuirii.

Dar ce înseamnă „a voi“? De obicei, prin voință înțelegem hotărîrea de a face ceva. În domeniul moral însă, voința are și un sens negativ: acela de a nu face ceva. De a te feri de rău. Prin urmare, problema voinței devine cu atât mai complexă cu cât sensul ei e dublu. Pentrucă, fericirea, prin care s'ar putea înțelege plenitudinea și armonia umană, — depinde nu numai de ce face, ci mai ales de ceea ce nu facem. Adică *de ce nu trebuie să facem*. A făptui și rău și bine, deavalma, este tot una cu a nu face nimic. Ba chiar mai puțin decât atât. Toată tehnica vieții este să te deprinzi a te feri de rău. Să nu-l voești și să nu-l înfăptuești. Răul există în lume, dar nu și obligația pentru om de a se supune imperativelor lui. Ba, dacă e vorba de o obligațiune — desigur acceptată, — apoi omul este dator să lupte împotriva răului. Iar din lupta cu el, puterile morale vor reeși întărite. Or, această luptă se dă în interiorul omului. Și constă nu atât în hotărîri eroice de a face ceva, cât mai ales în vitejia de a te abține să făptuești răul. A-ți impune restricțiunea feririi de rău, nu însemnează oprinare pentru viață, așa cum s'ar putea crede, ci din potrivă, sporirea ei la infinit. Numai cine știe să așeze neclintită piatră de hotar între voința lui și conturul răului, se poate bucura de o viață fericită.

Restricțiunea voinței trebuie să fie cu atât mai aprig supravegheată, cu cât răul nu există numai în afara noastră, ci și în adâncul ființei noastre. E vorba de așa numita concupiscentă, prin care se înțelege toată avalanșa de pasiuni josnice și năzuința torențială către păcat. Prin urmare, între răul din noi și cel exterior există o înrudire, ca și între soare și miezul pământului. Pe aceste două fronturi, are să lupte omul. Și cine nu reușește să-și învingă, printr'o aspră și continuă interdicție a pasiunilor, — dușmanul din el, greu va putea gera la o victorie în afară.

Iată dar, că cea mai nerezolvată dintre problematicile omenești, a rămas tot voința, pentru care era și este încă necesar, pomul oprit.

În dorința de a avea tot, sfârșim adesea prin a nu avea nimic. Mulți oameni, voind să aibă viața întreagă, sfârșise

prin a nu avea decât fragmente din ea. Și pierd în extensiune ceea ce li se pare că ar câștiga în intensitate. Adevărul este că viața nu e posibilă fără restricțiuni, iar continuitatea ei nici nu se poate gândi fără privațiuni aspre și grele. Munții știu lucrul acesta și deaceia, pentru a menține continu acelaș debit râurilor, nu le dau drumul dela izvor, deodată.

Paradisul îl putem reface oricând, dacă în viața noastră ajungem să stabilim ce e rău, dar și să reușim a nu-l face. Voința de a nu făptui răul, iată ce lipsește epocii noastre. Căci îl cunoaște. Ni s'a tocit însă conștiința morală de când făptuim răul la o laltă cu binele, numai așa ca să facem ceva. Omul modern, antrenat de activismul neobosit al mașinii, este și el activ. Se află mereu în treabă. Face în continu ceva. Un singur lucru nu mai poate face: *nu se mai poate abține dela rău*. Săvârșim răul cu toată îndemânarea și fără nici o remușcare. Până și copii, care pot învăța matematici superioare și îndeplinesc uneori munci grele în fabrică și atelier, nu-și pot însă stăpâni pasiunile și nu se pot opri dela cel mai mic rău.

Omenirea trece, incontestabil, printr'o foarte gravă criză de voință morală. Voința-desfrâu a înlocuit voința-frâu, iar rezervoarele vieții revărsându-se în voe, existența s'a golit de sens.

La această graniță dintre voință-frâu și voință-desfrâu, se poate pune și semnul de despărțire între lumea nouă și cea veche. Ceeace caracterizează lumea ce se macină sub ochii noștri, este o totală lipsă de frâu în fața păcatului. Conștiința ei adormită vede păcatul cu ochii somnoroși și îl săvârșește cu voluptate. Nimic nepermis nu există în ochii ei desfrânați. Totul e îngăduit dacă satisface egoismul, acest izvor nesecat al răului din lume. Fenomenul s'ar putea explica, poate, prin cataclismul războiului mondial. Pus în fața morții, omul și-a făcut o idee foarte ciudată despre viață. „*Ce e viața noastră*“ și-ar fi zis, desigur, mulți dintre părinții noștri, în ploaia de gloanțe, care seceră în dreapta și 'n stânga lor. Se vor fi hotărât încă de pe când erau în tranșee, că de vor scăpa de prăpăd, vor ști „să trăiască“. Și iată-i cum știu. Departe de a fi înălțat mănăstiri și rugăciuni lui Dumnezeu, pentru biruință, așa cum făceau strămoșii noștri, — ei și-au deslănțuit pasiunile cele mai josnice, înlocuind spiritualul cu biologicul. Nici o restricțiune nu se mai impune biologiei deslănțuite. Trăiesc pe plan biosferic, chiar când simulează religia și virtutea, pentru care nu mai au voință ca să le servească suficient.

În lumea aceasta veche, virtutea e un jug care încurcă ascensiunea în viață. Sufletul smârc ce abia se mai târăște. Dar dacă se poate explica fenomenul, nu se poate și justifica. Lumea aceasta veche, formată din eroi degradați, nici ea în-

săși nu trăește, nici pe cei cari vor să trăiască, nu-i lasă. Tot sgomotul și strălucirea civilizației nu pot ascunde și masca tragedia din sufletele ocestor oameni. Pentru salvarea vieții și reabilitarea omului, trebuie multe restricțiuni. Livezi întregi de pomi oprți.

Aceasta ar însemna recucerirea paradisului, pe care se pare că suntem blestemați să-l pierdem și să-l câștigăm rând pe rând. Fără să fim adepții Teoriei undulațiunii universale, a lui V. Conta, trebuie totuși să recunoaștem că în ritmul istoriei, după epoci de depresiuni morale, urmează fatal epoci de ascensiuni spirituale. Or, aceste înălțimi nu se pot cuceri decât prin austeritate nemiloasă.

Generațiile cari vin nu sunt condamnate la privațiuni, pentrucă privațiunea convine structurii lor spirituale, istorice. Ceea ce formează originalitatea tineretului este tocmai voința-frâu și restricțiunea. Pasiunea de a făptui binele din mobile alteniste, nu este facilitată decât de voința de a nu făptui răul, cu ori câte riscuri și renunțări.

Trăim în zodia renunțărilor și restricțiunilor acceptate cu voinșie cuceritoare. Se înmulțesc tot mai mult oamenii, căroră nu li se mai poate lua și nu li se mai poate da nimic, pentrucă ei au tot. Au reușit să-și găsească echilibru. Decade și moare lumea ca rațiune și intelect. Reinvie și se ridică lumea ca voință și virtute. Pomul oprt trebuie din nou sădit și cultivat, în mijlocul vieții, în mijlocul țării. Omul încins cu virtutea, ia locul descătărămaților morali. Vai de cei descinși în lumea care vine !

Ortodoxia juridică a d-lui Tașcă

de SEVER CARPINIȘANU

Omul de știință — și un profesor universitar este un om de știință — sau cel prezumat ca atare, — trebuie să păstreze în construire ca și în critică, avântul unei depline sincerități de gândire. În aceste preocupări n'are ce căuta abilitatea. Ea poate fi o virtute polemică când e reală, incomodă și indestrabilă în sferile oamenilor de gândire serioasă.

În controversa provocată în legătură cu teoria și doctrina statului corporativ a d-lui prof. Manoilescu, atât printr'un recent articol din ziarul „Excelsior” cât și prin mai vechiul „studiu” din „Analele Economice și Statistice”, d. prof. Tașcă, încearcă să strecoare abilitate în confuziunea a două sisteme de gândire — unul adus și susținut de d-sa.

Și reușește să obțină, cum era și natural, nesinceritate și rea-credință; reușește să paveze „bunele d-sale intenții” cu un infern critic.

Are abilitate, fără îndoială, d. Tașcă: confundă unde trebuie distins și distinge unde trebuie confundat; alunecă în neadevăruri și sofistică cu frenezia patinorilor; cu interes, cu predilecție, cu sesizantă promtitudine în mișcare; face piruete și giruete; devine vedetă. Obține astfel totalitar și policolor, recordul falsității.

Dar d. Tașcă falsifică în mod superior! Este un standardizat, un tehnician; numai astfel are curajul să înfrunte regulile inteligenței; falsifică în numele unui principiu; în numele a „ceva”; în numele unei inertiі istorice. Falsifică în numele unei poziții, în numele unui rang, cum ar spune-o Kuno Fiedler.

Astfel luptând cu „statul modern”, care pentru d-sa este și rămâne statul individualist, împotriva statului corporatist, așa cum a fost prins în formule de d. prof. Manoilescu, d. Tașcă se oprește ca la o literă, chirilică, de evanghelie, la școala dreptului romanic, la Digestie, Pothier, la Codul Napoleon.

Tot ce s'a creiat de atunci incoace nu este, după d. Tașcă, decât tot ce exista de atunci încolo. Și vice-versa.

Fostul meu profesor de drept, juristul de renume universală Leon Duguit, clasa, chiar cu citate identice, pe oamenii de drept de talia d-lui Tașcă, și cu sistemele d-sale de argumentare, printre ortodoxi. Pot să afirm că cuprindea printre aceștia pe nesincerii ritualici; pe toți acei cari neagă petele din soare pentru că nu sunt prevăzute în... Biblie.

Și iscusința d-lui Tașcă din polemica ce o încearcă în chestiunea corporatismului, este de această natură: *negare impotriva evidenței*.

Dar ce afirmă, în fond, d. Tașcă, privitor la teoria statului corporatist și cel modern?

Incepe cu această confuziune preambulică: „D. Manolescu ca și personajul din Molière, definind statul corporatist, definește statul actual fără să-și dea seama”! Iată o afirmație extraordinară: STATUL ACTUAL STAT CORPORATIST!!... În fața acestei consecințe a gândirii d-lui Tașcă ești tentat să pui, nu numai un pumn întreg de semne de mirare, dar și câteva semnificative semne de întrebare!?...

Dar să vedem cum ajunge d. Tașcă la această concluzie. Pornește dela o comparație. Citează din Manolescu următoarea jumătate de formulă, privind statul corporatist: (statul corporatist) „este o entitate superioară și o personalitate deosebită de turma indivizilor care îl compun; care urmărește scopuri care sunt proprii și care depășesc scopurile indivizilor particulari”.

Aceasta e formula manolesciană a Statului corporatist, spune d. Tașcă — și vom vedea că e ipocrit trunchiată.

Și în fața ei, preopinentul așază formula „statului actual”, statului „modern”, formulă și stat care s'ar cuprinde pe neștiute în definiția d-lui profesor Manolescu.

La această operațiune d. Tașcă îl alege pe Saleilles. Nu pentru că oferă anumite conveniente de demonstrație, ci pentru că, spune d-sa, concretizează admirabil teoria statului modern.

Și spune Saleilles: „Statul este o entitate aparte, cu totul deosebită de masa unităților individuale care o constituie”. Aceasta e prima frază. Ce fel de entitate aparte? Saleilles continuă: „Statul e totul iar individul nu mai însemnează nimic. Când vorbim de drepturile statului și mai ales de rațiunea de stat, toate drepturile individului dispar, toate garanțiile se prăbușesc”. Acesta este primul semnificat al frazei din capul definiției. Dar Saleilles completează cu al doilea semnificat, o concluzie a definiției însăși: „statul este o persoană nouă și distinctă care se deosebește de indivizii care-l reprezintă, pentru a lua în afară și pe deasupra lor o semnificație și o viață juridică independentă, AȘA

**INCAT INTRE ACEASTA PERSONALITATE ABSTRACTA
ȘI INDIVIZII CE O COMPUN SE STABILESC RAPORTURI
DELA SUVERAN LA SUPUS“.**

Iată identitatea — spune d. Tașcă victorios. Nu descoperă d. Manollescu „praful de pușcă“?

Să analizăm puținel aliniamentul acesta de formule, comparativul lor, și să începem cu ceiace d. Tașcă opune, neuitând că d-sa este un romanist, un Digeste-ist, un Pothiers-ist, etc. Să începem cu formula Saleilles. Ce spune, cu alt cuvânt, această formulă? Că statul este o entitate aparte, deosebită de masa entităților individuale **PENTRUCA ESTE SUVERAN, NEMARGINIT IN PUTEREA SA; ESTE SUBIECT DE DREPT.**

Să ne oprim un moment la aceste două conținute ale statului Saleillesist, „modern” și „individualist”: *statul subiect de drepturi și suveran în puterea sa.* În aceste conținute stă calificarea.

Statul fiind posesorul unui drept subiectiv, în comparație cu dreptul de calapod individualist, care și el e subiectiv, prin posesiunea aceasta devine stat individualist. Aci își are locul personalitatea juridică despre care vorbea d. Tașcă. Un drept subiectiv nu poate aparține decât unei persoane, deci statul trebuie să devie persoană — persoană juridică publică, ficțiune de drept, pentru a avea prerogativa drepturilor.

Deasemeni suveranitatea, atribuită de Saleilles acestui stat, *care presupune și cuprinde absolutul în libertate, voință și acțiune, este calificativă: ea este prerogativa unei persoane și în chip cât se poate de direct inspirat din dreptul individualist proprietaristic; suyraviețuește în ea romanicul „imperium” ca și cheia de boltă a Codului Napoleon.*

Nicăeri în această formulă a lui Saleilles, dată drept a statului modern de d. Tașcă, nu cu un cuvânt, dar nici măcar cu o virgulă, nu se vorbește de vre-o datorie a statului, de vre-o obligație. Și nici că s’ar putea, pentru că orice obligație este incompatibilă cu suveranitatea. Statul Saleilles-ist este, cum spunea Duguit, „suveran pe dreptul său de a-și impune personalitatea sa distinctă”.

Aceasta este formula statului individualist și modern. Și d. Tașcă e de acord cu Saleilles. În polemica ce-o face în pen-ultimul număr al „Analelor Economice” afirmă și întărește că dreptul romanic stă la baza acestei formule a statului modern; că acest drept reedificat de juriștii veacului XVII și XVIII și în special de Savigny a servit și lui Napoleon I, și Restauratiei, și lui Napoleon al III-lea; lui Bismark lui Wilhelm II ca și lui Musollini și lui Hitler!

Că de *acest* stat suveran și subiectiv vorbește d. Tașcă mai rezultă și din modul cum citează pe Esmein, autor care, pentru a nu rămâne dubiu categorisește suveranitatea: în:

„suveranitate interioasă” sau dreptul de a comanda tuturor cetățenilor și „suveranitatea exterioară” sau dreptul de a reprezenta și angaja. *Atât. Nimic mai mult.*

Acest conținut al formulei Saleilles este deci suportul polemic al d-lui Tașcă. Un stat de ordine metafizică, un stat despre care ilustrul meu profesor de drept Duguit, spune că „*ne doit pas avoir sa place dans l'organisation positive des sociétés modernes*” este opus statului corporatist!

Să analizăm și formula Statului corporatist mai sus citată, a d-lui profesor Manoilescu, cu acelaș scop, al găsi identității cu formula statului individualist și „modern” al d-lor Tașcă și Saleilles. Ce afirmă d. prof. Manoilescu?: Statul corporatist „*este o entitate superioară*” (deci nu numai aparte) „*și o personalitate distinctă*”. In ce fel distinctă și superioară? „*Care urmărește scopuri ce-i sunt proprii*”, scopuri „*cari sunt deasupra scopurilor individuale*” Iată deci o primă noutate: *statul corporatist după formula Manoilescu, nu se încorporează, și deci nu se mărginește la simpla suveranitate, el urmărește scopuri, servește unui țel, se aservește unui țel!*

Statul manoilescian nu se definește prin suveranitate, deci, ci prin aservirea la un țel.

Dar să vedem, această formulă conține ea și cea de a doua caracteristică a statului individualist din formula Saleilles-Tașcă, anume „*statul subiect de drept*”?

Conținutul acesta este strâns legat de suveranitate. Ai suveranitatea întregă posezi un drept subiectiv. Statul corporatist manoilescian nu are această suveranitate necondiționată, și din această cauză nu beneficiază de un drept subiectiv; dreptul acestui stat este obiectiv, este determinat...

Când unui stat i se atribuie o existență dependentă de scopuri supra-individuale și într'un anumit fel, sub unghiul istoriei considerat, chiar supra-statal, când înlăturându-i-se suveranitatea prin obligații i se creează o constituție juridică obiectivă, se mai poate spune că acest stat stă pe temeiul ficțiunii personalității juridice și statul în chestiune este stat individualist?

— Formula aceasta, cu formula Saleilles, are acelaș conținut, d-le Tașcă?

Nu d. Manoilescu imită personajul lui Molière, ci d. Tașcă se complace în teoriile juridico-politice ale Conului Leonida al lui Caragiale...

Concluzia noastră asupra conținutului formulei statale manoilesciane, analizată aci, ar apare puțin forțată dacă s'ar sprijini numai pe citatul d-lui Tașcă, adică pe modul cum d-sa, învederat a disjuns formula statale manoilesciană respectivă, lăsându-i laoparte, necitat, tocmai coroana logică.

Iată și partea omisă din formula Manolescu și care, în privința concluziilor noastre și diferenței față de formula Saleilles, nu mai lasă nici un echivoc:

„Statul este — continuă d. Manolescu — „*expresia supremă a colectivității naționale și apare CA UN INSTRUMENT NU IN SERVICIUL INDIVIDULUI, CI IN SERVICIUL UNEI FINALITAȚI CARE TRECE DINCOLO DE INDIVID*” și mai departe: „*PENTRU CORPORATISM SCOPUL STATULUI ESTE DE A CAUTA NU SUB EL, CI DEASUPRA LUI*”.

Statul individualist se ascunde aci? Păzitorul granițelor dreptului proprietarist, Gardianul de noapte? Sau poate statul socialismului de stat bălăcit în aceiaș atmosferă materialistă? Nu. Acesta este statul, fericit cuprins în expresia: *purător de idealuri*. Nu e vorba de metaforă, ci de o incarnație a lui; o concretizare.

Statul individualist a lui Saleilles-Tașcă nu poate fi conceput lipsit de libertatea sa absolută, din această cauză formula lor o și consacră. Statul corporatist manolescian nu poate fi conceput cu această libertate absolută, tocmai pentru că ea este păgubitoare națiunii și istoriei sale.

Statul individualist Saleilles-Tașcă este statul „romanic” care în privința relațiilor sale n'a primit decât pe unele: legate de individ, iar în privința libertății și afirmării personalității, n'a acceptat decât o singură schimbare de poziție: pe a individului și personalității sale împotriva autorității absolutismului imanent; și acum pe a sa, împotriva personalității individuale, pentru creierea autorității sale transcendente.

Statul corporatist nu se admite pe sine în transcendență, ci națiunea al cărei destin îl poartă.

Deci categoric, cu textele alăturate și sub lumina logicei celei mai obiective, trebuie să se recunoască de orice om de bună credință că formula statală, corporatistă, manolesciană, nu are nimic de-aface cu formula Saleilles a iscusitului și originalului domn profesor Tașcă.

Statul acesta nu este nici suveran în chipul arătat, nici subiect de drepturi, nici personalitate, adică ficțiune juridică.

Se pune în acest caz întrebarea și ar putea-o pune cu tâlcul ortodox al căutărilor sexului ingerilor, chiar d-l Tașcă: atunci ce este acest stat?

Am putea răspunde, pentru a încurca puținel pe cei ce cred în fundarea dreptului constituțional și public ca știință, cu formula lui Léon Duguit: *un simple fait*.

Totuș, nu vom răspunde pentru cei de bună credință, după puterea noastră: statul corporatist este o entitate cu spațialitate geografică ca și istorică; este o *entitate funcțională cu triplu circuit*: a) circuit intern, pentru solidaritatea

colectivă pe valorile de creație ; b) Circuit extern, pentru solidaritatea națională și c) circuit istoric pentru definirea în spațiul ei a solidarității și valorii etnice.

Astfel statul corporatist este o entitate funcțională în mers, legată de prezentul în transformare ca și de viitor, încă indefinibil; viitor legat însă de bunurile prezentului ca și prezentul de relele trecutului; e o entitate în continuă devenire pe acest drum, în care cetățeanul e cuprins, ca și de istoria țării sale, pe de-a întregul, fără posibilitate de scăpare ; e suprins nu numai pentru zidirea sa materială, ci și pentru virutaiitatea sa sufletească ; și nu numai pentru virtualitatea sa actuală, efemeră și schimbătoare, ci mai ales pentru deliniamentele permanente și de viitor ale acestei virtualități.

Statul corporatist este astfel expresia virtuală, simbolul și executorul finalităților unei națiuni.

În viața unui popor nu se găsește niciodată o epocă indiferentă, din această cauză statul corporatist se subjugă unei finalități.

Urme de evoluție în această direcție, spre statul finalitate, ar fi putut găsi foarte ușor, d-l Tașcă dacă ar fi cercetat cu imparțialitate jurisconsultii d-sale favoriți. Iată de pildă Mancini în cartea sa: „*Della nazionalita come fondamento del diritto delli genti*“ spune: „dreptul nu poate fi niciodată un produs al voinței pure“ (și vom adăuga sub sugestia aceluiaș autor : nici în exercițiul unei voințe sau suveranități pure); „*trebuie să se țină seama de necesități de natură morală*“.

Necesitățile acestea nu sunt cuprinse în formula statului individualist, și statul respectiv nici nu ține seamă de ele.

Astfel nu sunt cuprinse virtualitățile ideii naționale ; intuițiile gregatului național, propulsarea naționalismului ca finalitate etnică, culturală etc.

Este cunoscută contraversa : „statul-națiune“ și „națiunea-stat“ ca și tendințele de juxtapunere a acestor două noțiuni. Statul-națiune, este al individualiștilor, este statul reprezentare ; națiunea-stat este a corporatiștilor — este dinamică, este încorporare.

Hauriou, autorul citat cu predilecție de d-l Tașcă, definind statul cu „personificarea juridică a unei națiuni organizate“ nu exclude statul în devenirie. Definițiunea d-sale însă (vezi „*La Nation et le droit des gens*“, Nancy, p. 11) este o enunțare constatativă adecvată momentului juridic european de atunci : 1911!..

În ce-lace privește pe Jelinek, acesta recunoaște că națiunea cuprinsă în stat și statul ca atare, au un caracter dinamic și deci finalist.

Învățați ca Glumpovitz, Neuman, Ahrens, Spengler

fixând naționalitatea la un aspect de cultură, o fixează și la o caracteristică și determinare pentru stat, determinare care numai în statul individual n'a putut fi cuprinsă, din cauza sistemului cifric de gândire.

Această finalitate a ideii naționale, cuprinsă și dezvoltată numai în statul corporatist în o conținutul său, face parte din destinul neamului, din împlinirea misiunii sale demiurgice. Ea trebuie urmărită, mai ales în caracteristicile ce se lămuresc azi secolului nostru, cu toate mijloacele, chiar împotriva voinței indivizilor, sau cu voința indivizilor împotriva incapacității statului. Imprejurări ca acelea ale luptei pentru înlăturarea comunismului, element de desagregare națională pe latura psiho-social-politică, deși pornite dintr'un simț al conservării, sau poate tocmai pentru aceasta, dau un exemplu.

Și desigur în această direcție pornit, finalitățile statului pot fi multe. Nu trebuie uitată aceia a justiției sociale — justiție pe care d. prof. Manoilescu o numește „Marea dreptate“.

Statul corporatist deci se concepe în funcție de finalități, de idealuri, și formula d-lui prof. Manoilescu îl cuprinde întocmai.

Statul individualist, fie el socotit cât de ultramodern, nu cuprinde și nu urmărește nici un fel de țel. E suveran, și atât. „*L'Etat c'est moi*“ formula cutărui Ludovic al Franței, pentru statul individualist modern, trebuie doar puțin inversată: „*moi, c'est l'Etat*“.

Acest stat este prăvălit. Ultimii douăzeci de ani au dat la iveală elemente noi cari nu se îngăduie cu perimata sa formulă.

S'a dovedit că și în viața unui popor unele însușiri sunt categorii morale și prin permanența și puterea lor, determinante politice ireductibile, linii drepte spre infinitul de viață al acestuia.

Redslab spune că: „*națiunea este un fenomen de voință*“ iar Ernst Renan în cartea sa admirabilă „*Qu'est ce-qu'une nation*“, că este „*un suflet*“, „*un principiu spiritual*“. Ei bine, la ce servește această „voință“, acest „principiu spiritual“, acest „suflet“ dacă se mumifică într'un stat absolut, subiectiv, un stat care ține de indeterminate și de arbitrar, un stat care nu are de dat socoteală nici în fața istoriei?

D-l Tașcă, în articolul d-sale din „Excelsior“, după ce comite această confuziune, „uluitoare“ dacă n'ar fi intenționat căutată, între statul corporatist și statul individualist, între conținutul formulei Manoilescu și conținutul formulei Saleilles, perseverază în acelaș chip și în exemple. Astfel d-sa afirmă, surprinzător de ușuratic că „*statul italian, corporatist și fascist, se sprijină pe formula statului individualist*“.

Suntem forțați și în această privință să reluăm argumentare.

Am văzut, din analiza de mai sus cari sunt caracteristicile statului individualist : *suveranitate absolută, subiectivism de drept, libertate absolută în interiorul acestui subiectivism*. Am văzut deasemeni, cari sunt caracteristicile statului corporatist : *suveranitate sequentă unui scop, entitate cu spațialitate geografică și istorică, entitate propulsivă, eficiență*.

Cu care dintre aceste caracterisări se împacă statul italian ? Vom cita câteva fraze din cea mai autentică gândire fascistă, din Mussolini. (Vezi „Instituzione delle corporazioni“ p. 97, Casa Editrice Pinciana, Roma). El spune (și a dovedit-o în faptă) că statul fascist este „*lo stato totalitario, cielo stato che assorba in sé, per trasformarla e potenziarla, tutta l'energia, tutti gli interessi, tutta la speranza di un popolo*“. Și mai adaugă, vorbind de putința creierii unui regim corporatist : „*occorre vivere un periode di altissima tensione ideale*“.

Unde vede d-l Tașcă aci, statul d-sale suveran și absolut ? Unde e statul d-sale isvorât din *zoologia* juridică ? Cum trebuie să întorcem formula, pentruca urmând exemplul desemnelor magice, să descoperim „gardianul d-sale de noapte?“

Dar d-l Tașcă e în „passă“ rea. E în seria uluielilor chiar atunci când face caz de enciclopedicile d-sale cunoștințe. Astfel afirmă că doar în Germania este un început de stat nou, mai altfel decât cel definit de d-sa.

Or, se întâmplă că tocmai această țară, până acum târziu, după exemplul italian, se cuprinde în ceiace privește forma statului, în cea mai autentică formulă Saleilles-istă. Statul german a fost până la Hitler, statul lui Adolf Wagner, colectiv materialist, isvorât din antiteza Individualism-socialism. Hitler abia, luptă să-i dea un suflet, o finalitate :

Se mai pune desigur, o problemă a cărei explicație n'o datorăm d-lui Tașcă, ci cititorilor, anume aceia care derivă din pozițiunea statului corporatist, nu ca ficțiune de drept ci ca entitate eficientă cu finalitate, cu spațialitate și gestiune istorică. *Cine indică finalitățile statului și ale națiunii ? Cine le găsește conforme și le legitimează ?* În această privință Duguitt care socotește statul „un fapt“ vorbește de criteriul *solidarității sociale, creatoare a regulei* juridice obiective. Această solidaritate confirmă sau infirmă o regulă de drept.

Solidaritatea aceasta are un rol determinat și în impunerea măsurilor de drept din statul corporatist. Nu e însă singură. Îi mai trebuie adăugat o garanție : *imanețele etnice ale poporului* cari se desvâluie în mers. Aceste însușiri deter-

minate pentru stat și popor, se intuesc, se presimt și se împletesc în solidaritatea socială și impun măsura politică sfatală.

Există prin urmare o solidaritate *de instinct* în determinarea finalităților de stat, pe care corporatismul o ia în seamă.

Ea apără de rătăcire, ea îndrumază un neam și formele sale de guvernământ spre chemarea de după orizont, rezervată lui dela zidire.

Pentru ca să auzi această chemare însă, domnule Tașcă, trebuie să ai inima plină de „tremurarea“ „astâmpărul“ și „chinul interior“ de care vorbește d-l Manollescu.

Dimensiunea slavă

de M. M.

Mulți au încercat să stabilească compoziția chimică a sufletului românesc și să deosebească lămurit diferitele elemente de rasă și de istorie care au format personalitatea colectivă incontestabil așa de originală a poporului nostru.

Dacă procedând prin simplificare ca în toate problemele în care vrem să înțelegem ceva — am voi să reducem sufletul românesc la câteva componente principale, atunci ar trebui să deosebim, poate, trei elemente de bază: elementul trac, elementul roman și elementul slav.

În special — oricât am voi să-l contestăm — recunoaștem în sufletul românesc — altfel repartizat în mod inegal față de diferitele regiuni ale țării — elementul slav.

Acest element se face simțit mai ales în Moldova și în Basarabia, iar cei o sută de ani de stăpânire țaristă pare să fi readus la suprafață ceea ce se găsea refulat de multă vreme în adâncuri și să fi sporit accentul slav preexistent în sufletul moldovan.

Dar nu numai în Moldova, ci și în toată țara un observator mai adânc poate distinge ceea ce am putea numi *dimensiunea slavă a românului*.

Românul este făcut din contraste. Și aceste contraste corespund tocmai îmberii antinomice dintre slavism și elementele traco-latine.

Latinismul mult sau puțin ne-a dat claritatea inteligenței, iubirea de limpezime și de lumină, ne-a dat puterea noastră de a ne asimila atât de repede cultura occidentală și compreheșiunea acela nesfârșită care ne face să importăm câte odată cu bune rezultate, instituțiile născute pe tărâmul țărilor din Apus.

Dimensiunea slavă ne-a dat altceva: ne-a dat înclinarea enigmatică spre obscur, spre mistic, spre suferință.

Energia sufletului o avem din altă parte. Poesia lui vine din dimensiunea slavă.

Dar de aici nu vine numai poesia, îndemnul spre artă,

sau fermecătoarea tristețe a doinei. *Dimensiunea slavă reprezintă pentru poporul românesc — în ceea ce privește vitalitatea și puterea sa — un etern pericol.*

Și asupra acestui lucru ași voi să ne oprim o clipă.

Slavismul înseamnă lipsa de rezistență individuală sau colectivă în fața puterii brutale, o resemnare de martir în fața indrăsnelii și a obrăsniciei altora și un refugiu în misticism în fața evidențelor triumfătoare ale vieții. Dar ceea ce este mai grav slavismul înseamnă *descurajare, desertare dela luptă și o voluptate de a te lăsa înfrânt și martirizat, egală cu voluptatea pe care alt popor o caută în triumful asupra altora.*

Priviți ceea ce se petrece de 20 de ani în Rusia. Priviți cum un întreg popor s'a lăsat încălecat, biciuit, strivit, sub picioarele unor oameni din alte seminții.

Rusia de astăzi este stăpânită de Evrei și de Mongoli, cei dintâi cu o mare ascuțime a minții, iar cei de al doilea cu o brutalitate și cu o putere nestăpânită de voință.

În fața acestor două puteri, a perfidiei evreești și a barbariei turanice slavul și-a înclinat capul și — ca de atâtea ori în cursul istoriei rusești — a primit cu resemnare lovitura.

Cine și-a trăit tinerețea în ambianța romanelor rusești știe în ce măsură sufletul — așa de exact redat în literatura lui dealtădată —, înseamnă *abandonare, oboseală și lașitate în viață.*

Slavismul pur înseamnă predestinare fără întoarcere la servitute și la jug.

Iată dimensiunea slavă cu toate primejdii ei. Și această dimensiune se poate regăsi, mai dezvoltată sau mai comprimată în orice suflet de român.

Gândiți-vă la basarabeni noștri pe care îi iubim atât de mult, tocmai fiindcă sunt atât de nenorociți. Priviți portul lor, acel port împrumutat dela ruși care este făcut parcă să răpească vieții, orice farmec și orice bucurie. Puneți alături acest port de cămașa munteanului din Argeș, de fota femeii din Banat și de portul — jucărie de alb și negru — a ardeleanului din jurul Sibiului. Ce expresie de sănătate și de bucurie de viață, răsfățată în culori și nuanțe, nu reprezintă aceste porturi, imagini ale sufletului popular !

Încercați să apropiați de această întrupare a sănătății de suflet și a aspirației către veselie, imaginea unui grup de basarabeni, îmbrăcați ca cei din Rusia, în acele sinistre cărpe colorate aduse din fabrici.

Am simțit odinioară la Paris într'un film sovietic — care voia să fie de propagandă ! — atmosfera pe care o crează această îmbrăcămintă rusească lipsită de orice frumusețe care dă vieții o culoare fumurie și lipsită de licărire.

Va zice cineva, poate, că această influență a portului rusesc în Basarabia este trecătoare și că astăzi basarabeanul revine cu bucurie la cămașa înflorită a țaranului din vechea Moldovă. Din nenorocire această revenire se face foarte greu fiindcă ea contrazice potrivirea dintre sufletul cenușiu al slavului și haina în care se lasă îmbrăcat.

Un cercetător care ar îmbina cunoștințele etnografice cu firul istoric ar putea să ne aducă la revelații extrem de interesante asupra compoziției sufletului românesc, văzut în toate elementele sale și cu toate variațiile pe care le comportă în diferitele regiuni ale țării.

Pe noi cea ce ne interesează și ne îngrijește în primul rând este aspectul politic al dimensiunii slave.

Slavul visează la idealuri și trăește în mizerie și murdărie. Slavul se refugiază în frumusețile misticismului și nu-și dă osteneala să înlăture cu nimic urătenia care-i maculează viața.

Există în dimensiunea slavă o pornire spre nenorocire, spre întuneric, și spre ingenunchere din acelea pe care românul le caracterizează așa de bine, când spune: *omul acesta trage a rău*.

Dacă pentru un popor educația consistă în a căuta să corijezi tot ceea ce l-a dat rău natura, *pentru poporul românesc educația trebuie să consistă în a omori în sufletul său colectiv dimensiunea slavă*. Și — pentru a ne spune gândul nostru până la capăt, cu o sinceritate care poate supăra — noi gândim că însăși mișcările noastre naționaliste, și chiar cea unică forță și nădejde de ridicare românească pe care o constituie *Legiunea*, lasă să se vadă pe alocuri *dimensiunea slavă*.

De pildă taberile de muncă, care reprezintă o cucerire așa de minunată asupra egoismului și materialismului n'ar pierde nimic, dacă în aspectul lor exterior ar cultiva — cu toată sărăcia care trebuie să rămâie virtutea lor — o notă de îngrijire și de estetică fizică, asemănătoare cu aceia dintr'o bună gospodărie românească.

O tabără de muncă ar fi mai românească dacă ar semăna mai mult cu un pichet de grăniceri, decât cu un lagăr de muncitori basarabeni.

Dar, nu numai în ordinea aceasta a aspectelor exterioare, ci chiar în adâncime, dimensiunea slava face unele ravagii, în mișcarea noastră naționalistă eroică. Pregătirea pentru jertfă și cultivarea martirajului reprezintă cuceriri ale sufletului și condiția izbânzii lui. Dar când, ideia jertfei ajunge obsedantă, ea capătă — pentru oamenii prea tineri printr'o lunecare psihologică cunoscută — înțelesul unui scop în sate.

Scopul luptei nu este însă jertfa, ci victoria. A ajunge să iubești jertfa pentru jertfă înseamnă să slăbești puterea luptătorului, lăsându-l prada celui dintâi îndrăsneț care ar voi să-l lovească și să-l umilească.

Cojbuț care era *un latin* a reacționat cu un suflet de legionar român împotriva idealizării celor învinși înaintea chiar a celor triumfători :

E tragedie înălțătoare
Când biruiți oștenii mor
Dar sunt eroi de epopee
Când brațul li-e biruitor

Dimensiunea slavă ne poartă spre farmecul nedeslușit al sacrificiului și al martirajului.

Dimensiunea latină ne ridică spre bucuriile robuste și sănătoase ale isbânzii depline asupra dușmanului.

Dimensiunea slavă ne făurește un ideal dintr'un tânăr ingenu și lovit care privește cu ochii înlăcrămați dar increzători către Dumnezeu.

Dimensiunea latină ne face un vis și un model din soldatul victorios, care se întoarce în carul triumfal cu o scripă dură în ochi ruptă par'că din oțelul spadei lui victorioase.

PE LINIA VREMII NOASTRE

Climatul naționalist european.

In articolul nostru din numărul trecut „Ingrijorări naționaliste” am făgăduit să examinăm și un alt aspect al problematicei naționaliste și anume acela pe care îl constituie climatul naționalist al Europei.

Dacă în numărul trecut am examinat repercursiunea pe care o va avea prosperitatea economică a țării noastre asupra curentelor naționaliste (arătând că dacă aceste curente au o viziune lucidă a problemei pot să se degajeze de strânsarea contingențelor materiale adică pot să mențină acută problema românismului în România, în ciuda satisfacțiilor mărunte, care s'ar putea da românilor într'o epocă de relativă prosperitate economică) în numărul de astăzi ne propunem să vedem problema sub un unghi european.

În România, mai mult decât oriunde, evoluția politicii nu trebuie cercetată și interpretată în chip izolat în afara contingențelor sale cu evoluția europeană.

Este prea înrădăcinată la noi tradiția de a ne integra în mersul Europei, pentru a avea îndrăsneala să gândim că vreodată am putea să facem o revoluție națională, care să fie împotriva ambianței europene sau care să nu profite măcar într'o oarecare măsură, de această ambianță.

Veacul al 19-lea a fost la noi veacul imitației și al încadrării noastre în spiritul și în evoluția Europei.

Este adevărat că multe din realizările noastre politice dela Unirea cea mică pe care am făcut-o cu sprijinul lui Napoleon III până la Unirea cea mare care s'a făcut pe planul unui războiu mondial au fost datorite unor cauze extraordinare și unor ajutoare din afară.

De acela, poate am rămas cu sentimentul că România își poate obține de multe ori dreptul ei „pe gratis” dacă știe să se integreze în interesul și în spiritul Europei Occidentale.

Ea — ca să fim drepti — într'o oarecare măsură este ade-vărat că nici n'am putut deveni interesanți pentru ideologii oc-cidentali și n'am putut câștiga ajutorul lor decât în măsura în care ne-am identificat cu dânsii și am reprezentat pentru ei un câmp de experiențe și de verificare a doctrinelor lor pro-prii.

Astfel, dacă am avut sprijinul lui Edgard Quinet, a lui Jules Michelet și ai altor ideologi ai Franței, este pentru că am știut să-i captăm prin identificarea noastră cu gândul lor, așa încât în progresele făcute de România spre libertate și in-dependență ei au putut vedea o confirmare a propriilor lor cre-dințe.

Fără a insista acum asupra acestui proces trebuie să con-statăm ca un fapt de evidență această timiditate a noastră de a întreprinde ceva prin noi înșine, pentru noi înșine și pe baza unei gândiri proprii, deslegată de contingențele occiden-tale.

De aceea succesul naționalismului european occidental este pentru noi, dacă nu o condiție sine qua non, în orice caz un aport considerabil în promovarea naționalismului românesc.

Iată de ce merită să facem în scurt, înconjurul orizontului european pentru a ne da seama care sunt perspectivele na-ționaliste în ora actuală.

Incepem cu naționalismul triumfător pentru a trece la cel pe cale de triumf.

Italia reprezintă pionierul Statului naționalist afirmat nu prin retorismul cu care ne-a obișnuit veacul al 19-lea, ci prin eroism și prin constructivism. Exemplul italian impune astăzi oricărui popor serios să-și adapteze vorba la faptă și obligă orice mișcare naționalistă să-și demonstreze vitalitatea și sincerita-tea printr'o operă, care dacă nu poate fi de aceeași dimensiune câtă să fie de acelaș sens cu opera italiană.

Regimul fascist, pentru motive particulare, nu este și mai ales nu a fost antisemit. Dar în afară de aceasta el reprezintă prototipul naționalismului contemporan și constituie un simbol și o încurajare pentru toate țările care ar voi să pășească pe acelaș drum.

Dar când privim perspectivele de viitor ale regimului fas-cist mai este oare cineva care să creadă că dictatura italiană s'ar putea prăbuși și că Italia s'ar putea reîntoarce vreodată la un parlamentarism sterp și compromișător pentru prestigiul na-țional?

Iată de ce din partea Italiei se poate conta pe o siguranță absolută. Italia este și rămâne stâlpul central al naționalismului și al nollor metode totalitare și autoritare de guvernământ.

Dar Germania?

Mai este oare un om serios în Europa care să socotească că Germania are un simplu regim de experiență, care va lua sfârșit curând printr'o dezamăgire?

Nu este oare uimitoare opera național-socialistă și mai ales viteza cu care ea s'a realizat?

Chiar dacă, Germania ar fi lovită într'o zi de nenorocirea

unui accident al conducătorului său suprem și încă — aici ca și în Italia — sistemul însăși nu s'ar mai putea clătina.

Popoarele simt astăzi prea evident contrastul între metoda democratic-parlamentară și metoda totalitar-dictatorială pentru ca să nu vadă că aceasta din urmă are virtuți proprii, care depășesc până și calitățile excepționale ale conducătorilor care le-au inaugurat.

Nu este vorba dar nici în Italia nici în Germania de un triumf al unor OAMENI ci de un triumf al sistemului care — cu anumite adaptări necesare — va rămâne.

Iată dar două forțe centrale ale naționalismului în Europa, în care Germania reprezintă, pe deasupra, cu toată autoritatea pe care o asemenea țară de înaltă cultură poate s'o dea credințelor sale; idea antisemită.

La aceste două adăugăm Portugalia care, tocmai fiindcă este o țară mică, demonstrează valoarea misticei naționaliste și a metodelor autoritare pentru atâta alte țări ale pământului care au aceleași dimensiuni.

Or, și în Portugalia, regimul este de o sănătate și de o stabilitate în afară de orice grije.

Dar Europa nu pare a se opri aici în mersul său spre naționalism și în drumul său pe care ne-am obișnuit să-l numim de dreptă.

Lăsăm la o parte Anglia, această insulă de negustori care — bazată pe ideea încadrării cât mai multor popoare într'un imperiu menit să asigure exploatarea lor economică de către o minoritate organizatoare și inteligentă — nu făgăduiește să se îndrepte vreodată spre linia naționalistă și idealistă.

Din toate țările Europei acela care preocupă mai mult lumea — și cu drept cuvânt — este Franța. Și aceasta nu atât pentru puterea ei politică care sub regimul de stânga a suferit unele eclipse, cât mai ales pentru afinitățile culturale profunde pe care le are cu popoarele din lumea întreagă și mai ales cu cele latine.

Nimeni n'ar putea contesta marea influență morală a Franței în lumea și câștigul enorm care l'ar reprezenta pentru noua ideologie politică aderența Franței la ideea Statului autoritar.

E drept că noi Românii ar trebui să eșim odată din faza naivă a imitării servile a Franței. Dar nu este mai puțin adevărat că o mare încurajare ar veni pentru mișcările românești dintr'o altă orientare politică a poporului francez.

Această încurajare poate veni pe două căi: sau prin triumful naționalismului sau prin înfrângerea totală a forțelor de conservare națională de către bolșevismul internațional.

Oricât de curios s'ar părea cu două eventualități extreme și opuse să ducă la acelaș rezultat, totuși adevărul este că și într'un caz și în altul ideea regimului autoritar și naționalist ar câștiga. Această idee nu are nimic de câștigat din dubiu și din situația indecisă, de azi. Câtă vreme Franța șovăiește între bolșevism și între un naționalism creator toate îndoielile sunt posibile și atât extrema dreaptă cât și extrema stângă par in-

dreptăţite să scoată din experienţa francez concluziile care le convin.

In ziua însă când în Franţa ar triumfa dreapta naţionalistă s'ar vedea fără întârziere rezultatul minunat pe care noua concepţie de Stat şi noua metodă totalitară l'ar da pentru economia franceză, şi pentru puterea franceză. Contrastul cu starea de astăzi ar fi aşa de mare încât lume întreagă ar trebui să se închine în faţa evidenţei.

In cazul dimpotrivă când Franţa ar intra, spre nenorocirea ei, în ghiarele bolşevismului şi ar începe acolo fie lupte fratricide ca în Spania, fie o eră de dominaţie a iudaismului ca în Rusia, catastrofa Franţei ar produce o impresie teribilă în lumea întreagă şi ar desmetici şi pe cei din urmă simpatizanţi ai comunismului şi ai democraţiei instrăinate care îi pregăteşte.

Se apropie oare astăzi Franţa de o decisivă? Se pare că da.

După căderea d-lui Blum, guvernul Chautemps înseamnă repeţarea — cu un şef poate mai puţin abil — a aceleiaşi instabilităţi.

In anul acesta şi mai ales în anul viitor situaţia se va agrava atât de mult încât sau Franţa se va prăbuşi în prăpastia bolşevică sau va apare salvatorul care să vindece nobilul popor al Galilor de ameţeala sa trecătoare.

In amândouă cazurile omenirea va primi o mare lecţie. Şi această lecţie nu poate să aibă decât acelaşi concludie: bolşevismul înseamnă catastrofa naţiunilor iar naţionalismul înseamnă mântuirea lor.

Nu am vorbit însă înainte de Franţa, — cum poate că era logic — de ce se va întâmpla în sbucimata Spanie. Şi acolo ultimele evenimente împing spre o decizie, dar spre o decisivă cu sens unic: Spania naţionalistă va triumfa. Şi ca toate regimurile de autoritate şi regimul lui Franca va uimi lumea cu repeziunea realizărilor sale într'o ţară răvăşită în bogăţiile şi în sufletul ei.

Poporul spaniol regenerat va face minuni în opera de reconstrucţie şi va înmulţi cu o democraţie mai mult, proba valorii noului spirit şi a noulor metode.

Cum se va găsi însă Franţa în ziua în care va avea la graniţele ei trei regimuri totalitare, cel german, cel italian şi cel spaniol, aceasta este o altă problemă.

Dar este sigură primejdia născută de această izolare ideologică care va împinge Franţa spre un regim de mântuire, care nu poate fi decât unul naţionalist.

Nu vom să mai vorbim de celelalte ţări ale lumii. Nu ne interesează ce evoluţie vor avea acele reci democraţii, suedeză, norvegiană sau daneză care chiar dacă pot constitui un model de confort social totuşi în istoria lumii nu joacă, toate la un loc, nici atâtă rol cât jucăm noi românii.

Aceste democraţii spre care se îndreaptă cu suspinuri admirative ovreiaşi din presa noastră nu au nici propria lor istorie; cu atât mai puţin ele ar putea influenţa cu ceva istoria continentului nostru.

Mai curând este interesantă de urmărit evoluţia regimurilor din Europa centrală şi orientală.

Polonia este astăzi destul de aproape de regimul totalitar fiindcă partidul colonelului Koç este destinat să fie în curând un partid unic care să potențializeze întreaga energie poloneză și care să rezolve acea mare problemă ce ne doare și pe noi: problema evreiască.

De soarta Poloniei suntem legați nu numai prin comunitatea de soartă și prin rolul identic pe care îl jucăm în geografie și în istoria Europei, ci și prin mijloace egale, cu un curaj egal. Din Polonia ne vor veni în curând semne bune și fapte concludente. Și aceasta va fi cu totul în favoarea mișcărilor naționaliste.

O mare fângăduială reprezintă în ambianța noastră orientală Iugoslavia, care dacă va pune în organizarea ei internă aceeași îndrăsneală și aceeași comprehensiune a vremurilor pe care a pus-o în politica ei externă, va ajunge în curând la un regim model cu atât mai interesant pentru noi cu cât s'ar aplica într-o țară cu o structură economică și cu un grad de cultură apropiate nouă.

Chiar țări de importanță secundară ca Bulgaria și Grecia — pentru a nu mai vorbi de Austria și de Ungaria, care sunt în plină evoluție spre autoritarism — pot produce la un moment dat o mare impresiune asupra opiniei noastre publice, prin revoluțiile lor pentru noule idealuri politice.

Intorcându-ne din inconjurul pe care l'am făcut orizontului politic european, putem formula concluziile noastre.

Fără a cădea în profeții precise care riscă neseriozitatea și fără a pretinde în mod absolut că întreaga Europă se va îndrepta curând spre dreapta, credem totuși că din această analiză spectrală făcută continentului nostru putem degaja destule elemente care să ne îndreptățescă să socotim șansele mișcărilor de dreapta cu mult mai mari de cât ale stângei.

Anul acesta și mai ales anul viitor vor fi epoca deslegărilor politice și a luminișurilor de orizont.

Echilibrul intern și extern se va stabili pretutindeni așa cum poruncește determinismul istoric, în favoarea ideologiilor care întărește poporul iar nu în favoarea aceleia care îl slăbește. Ideia de autoritate, de disciplină națională și de conducere a țărilor într'un spirit idealist și desinteresant, ideea înlăturării fricțiunilor create de partidism și înlocuirea lor cu realitățile vii pe care le reprezintă corporațiile naționale, își vor face drumul lor triumfător în lumea întreagă. Și acest sens unic al evoluției mondiale va înlesni, cu un ceas mai de vreme, triumful forțelor care lucrează — cu o mare autonomie de gândire dar în aceeași direcție — de mișcare în țara noastră.

Și astfel, toate îngrijorările care ne-au preocupat dealungul celor două articole ale noastre pentru soarta naționalismului românesc vor fi risipite ușor de lumina cea nouă care stă să răsard.

Cum să-i zicem ?

Există aci în București un mausoleu în care sunt depuse rămășițele pământești a celor doi eroi legionari, morți pentru creștinătate pe frontul spaniol al ideii naționale.

Oricare ar fi credința noastră și oricare ar fi ideile pe care le servim, de acest mormânt nu putem să nu vorbim cu respect și așa s'au petrecut lucrurile până acuma.

O publicație scoasă de tinerii național-tărăniști, dintre care unul secretar particular al d-lui Mihalache, publică la rubrica „Polemici” această informație:

„După ce au dat alarma, legionarii cari păzeau mausoleul trăsnet, au fost înlocuiți imediat. Ei cereau insistent aceasta, pentru a-și schimba lîngeria”.

Știți cu toții faptul. Un trăsnet a incendiat mausoleul care a ars complet, rămânând numai coloana centrală cu sf. Cruce care, deși din lemn, n'a fost atinsă de foc.

Și tineretul național-tărănist iată ce a putut să rețină din toată această întâmplare la auzul căreia, țărani aceia în numele cărora se comit toate nelegiurile național-tărăniste, s'ar descoperi și ar face, cu evlavie, semnul sf. Cruci.

Am fi voit să calificăm acest oribil gest, dar cum să-i zicem ?

G. V.

Instreinatul.

A plecat din țară cu falma rea ce pe nedrept după părerea noastră i-o făcuse Vintilă Brătianu, atunci când a încercat să tocmească nou așezământ de biruri în România întregită. A avut norocul să fie prețuit de streini, așa cum nu fusese prețuit în țară. Și atunci roata s'a întors: și cei din țară l'au prețuit de data aceasta mai mult de cât se cuvenea.

Și, văzând că prețuirea din țară atarnă de cea din afară, n'a mai umblat de cât după aceasta din urmă. Pe de altă parte a început să creadă singur, că e omul providențial, singurul om care poate și trebuie să hotărască în treble din afară. Și astfel s'a încheșat cercul vicios: Avea nevoie din ce în ce mai mult de prețuirea streinilor pentru a stăpâni treble din afară ale țării și trebuia să stăpânească din ce în ce mai mult aceste trebi, pentru a putea fi din ce în ce mai mult prețuit de străini. De aceia ani de zile țara a fost cărată ca o turmă de oi pe toate meleagurile când în dușmănie, când în dragoste la toartă cu Rușii. Și aceasta numai fiindcă interesul de a fi prețuit de streini ei, solul nostru, cerea așa.

Căci, ce e mai grav, tot căutând la streini, se instreinasă de țară. Nu numai că, Ministru al trebilor din afară, nu stătea la Ministerul său și orânduia totul din streinătate, nu numai că pierduse orice legătură cu țara, nu numai că făcea totul „prin corespondență”, dar nici măcar timpul de odihnă nu și-l petrecea în țară. Nu a simțit o singură dată nevoia să mai trăiască la vre-un conac românesc, să miroasă miriștea cu snopii de curând secerată; nu a simțit o singură dată nevoia să respire aerul codrilor, cari au adăpostit în atâtea rânduri pe strămoșii

noștri pribegi. Nu! Cum se spune, îi puția în țară. Nu mai putea respira de cât între străini... Lido, St. Moritz, Cap Martin, ereau singurile locuri unde se putea odihni.

A dat D-zeu — mai bine târziu de cât niciodată — și a fost prefăcut în simplu particular.

A rămas printre streini.

Și acolo l'a isbit năprasnica boală, din care tuturor ne pare bine că a scăpat.

Dar nici după ce a văzut moartea cu ochii, nu i s'a făcut dor de acasă.

Tot între streini a rămas.

Iar după ce s'a întremat, la streini s'a dus întâi și întâi. Nu cu țara, cu care de altfel nici o dată nu vorbise de cât prin mijlocirea agenților de presă streine, a găsit cu cale să vorbească, ci tot cu streinii. Și ca'n vremile când zi de zi telegraful ne înștiința de tot ce spusese el despre ceva sau despre cineva, sau de tot ce spusese alții despre el, au început din nou să curgă telegramele. Ba că a vorbit cu cutare om de seamă, ba că mânca cu un altul, ba că s'a plimbat cu un altul și așa mai departe. Iar printre aceste telegrame a fost una, pe care nu i-o putem erta și prin care ne înștiințează că prietenii săi din streinătate, acel despre cari ne spusese telegramele din ajun ca l'au primit și l'au ospătat, l'au îndemnat să-și reia activitatea „fizică și politică“ și că s'a hotărât să le urmeze sfatul.

Prin urmare după sfatul acelora, cari nu la țara Românească se gândesc mai întâi, va purcede d. Titulescu. L'AM TRIMIS SOLUL NOSTRU LA STREINI ȘI ACUM NI-L TRIMIT STREINII INNAPOI, SCHIMBAT IN SOL AL LOR LA NOI.

E bine să o știm.

C. N.

In jurul unei polemici asupra credinței.

Răspundem și astăzi, fără gând de polemică, Părintelui Stanciu care ne-a trimis prin „Farul Nou“ din 16 Mai 1937 un răspuns articolului nostru din „Lumea Nouă“ 4/1937: „Diferențele confesionale și unificarea națională“.

Regretăm mai întâi că de data aceasta nu mai știm cui răspundem: unei fețe bisericești unite sau catolice? Noi credem că Părintele Stanciu este unit și de aceia am scris articolul nostru ca un răspuns dat spuselor unui Preot unit. Dar dacă știam că stăm de vorbă cu un catolic atunci nu mai dădeam nici un răspuns fiindcă am mai spus și repetăm: noi dorim să ni se respecte credința noastră și de aceia o respectăm și pe a altora, chiar dacă nouă nu ni s'ar părea totdeauna dreaptă și potrivită.

Noi privim cazul special și unic al Românilor Uniți pe latura lui națională și ne plăcea să credem că *Românii* sunt *români* indiferent că sunt uniți sau nu.

Ne-am înșelat pare-mi-se. Întâi pentru că Părintele Stanciu pare că este catolic și al doilea dacă totuși Părintele Stanciu e unit atunci este întâi unit și apoi român și e atât de identificat până la confundare cu catolicismul încât avem tot dreptul să nu mai știm cu cine stăm de vorbă.

Ne mai pare foarte rău că d. dr. Stanciu nu ne răspunde limpede răspicat și limurit la nici una din întrebările noastre ci ne trimete la colecția „Farului Nou”. Acest lucru este foarte greu de realizat să cauți în colecția unei reviste un răspuns care se poate da în două cuvinte; bine înțeles dacă la întrebările noastre despre Filioque și purgatoriu d. dr. Stanciu poate răspunde tot așa de scurt și de coprinzător cum am putut noi formula scurt și coprinzător dogmele credinței noastre ortodoxe fără să avem nevoie să recurgem la serii de articole și la colecții de reviste.

Am mai fi dorit ca d. dr. Stanciu să ne spună un singur cuvânt lămurit asupra trecerii unei părți a Românilor din Ardeal la Biserica apuseană în 1700. Am fi vrut să auzim dela d. dr. Stanciu că gestul de atunci al Românilor a fost făcut din convingerea religioasă și pe cale dogmatică și că el n'a fost — cum l'am numit noi în articolul nostru: — „gestul unui vasal oboșit de prigoană și doritor de o viață mai ușoară.

Aceste lucruri trebuia să ni le lămurească scurt și limpede d. dr. Stanciu pentru că noi vrem să știm noi Românii ortodoksi ai Vechiului Regat dintre care au murit cu sutele de mii pentru desrobirea Ardealului noi vrem să știm — odată pentru totdeauna — dacă la 1700 a fost sau nu un act politic.

Dacă gestul de atunci a fost politic așa cum știm noi și cum știu cărțile noastre de istorie unele scrise chiar de ardeleni atunci orice act politic poate fi anulat de un alt act politic și ceace s'a putut face din oboseală și frică pentru o stăpânire străină se poate face din dragoste și înțelegere pentru frații de același sânge într'o zi de Înălțarea Domnului ziua în care cinstim pe eroii morți care au făcut România de astăzi și au rupt lanțurile grele de sute de ani ale fraților de dincolo.

Aceasta trebuia să ne spuie d. dr. Stanciu nu să ne vorbească de divorț care pare să fie o obsesie bolnăvicioasă a școalei catolice.

La această întrebare noi vom răspunde d-lui dr. Stanciu foarte scurt, după obiceiul nostru.

Divorțul este un lucru rău un lucru regretabil. Biserica Ortodoxă nu-l admite, legile noastre însă l'au admis fiindcă legile aleg de cele mai multe ori din două rele pe cel mai mic.

Spre exemplu în Franța, Italia, etc. care sunt țări catolice divorțul nu este de loc permis dar e permisă separația de corp. Soții locuiesc complet despărțiți chiar în alte orașe copii sunt la unul sau la altul din soți sau uneori la unul, uneori la altul. Bine înțeles acești oameni n'au dreptul să se recăsătorească fiindcă nu sunt divorțați și dacă sunt tineri e firesc ca tatăl să-și aibă prietena lui și uneori poate că și mama își va avea prietenul ei. Copii vor asista la acest spectacol și crescând vor începe să priceapă totul.

Întrebăm pe d. dr. Stanciu ce este mai moral, mai curat, mai cinstit pentru educația unui copil: să trăiești în casa părintelui tău recăsătorit cu altă femeie sau cu alt bărbat în care totul se petrece frumos și cinstit sau să trăiești în casa părintelui tău în care vezi pe amantul mamei sau pe amanta tatălui?

Să nu ne spună d. dr. Stanciu că acei care au... amantii sau... amante sunt stricați și că acela ori cum n'ar fi putut da o educație cinstită copiilor lor. Este inexact și ipocrit să credem că mai ales un bărbat valid și tânăr dar și o femeie tânără normală care a fost măritată pot trăi ca niște schivnici. A ne închipui acest lucru înseamnă a ignora realitățile.

Iată d. dr. Stanciu și adevăratul aspect al chestiunii divorțului fără să mai vorbim de cazurile atât de dese ale unei fete de 19-20 de ani măritată cu bucurie și care la o lună, două după căsătorie descopere că soțul ei e groasnic de bolnav. Ce trebuie să facă acel copil? să-și chinulască viața luând și ea boala sau să-și desfacă căsătoria întemeind un nou cămin fericit și folositor societății?

Dar nu divorțul este nodul gordian dintre ortodoxi și uniți și de aceea găsim cel puțin deplasat faptul că d. dr. Stanciu în loc să ne răspundă cum așteptam s'a repezit asupra divorțului.

Ne oprim aici și așteptăm lămuririle cerute dacă vor veni vreodată.

ELENA MANOILESCU

De-așa vremi se'nvredniciră...

„Cum? Europa civilizată și creștină nu-și poate ridica glasul de cât în favoarea Jidovilor? Amintiți-vă mâniile Europei, cari au căzut asupra României în 1867, fiindcă vreo câți-va Jidovi, cari fuseseră condamnați de tribunalele noastre ca vagabonzi și cari, nefăcând apel în potriva acestei sentințe, au fost trimiși la Galați pentru a fi trecuți în Turcia. Iar, după ce au fost trecuți Dunărea, au fost respinși de Turci, aruncați în apă și scăpați de agenții români, afară de doi cari s'au înecat. Aceleași mâini nu ne-au fost cruțate nici acum câți-va ani, fiindcă într'un colț izolat al țării populația românească a scuturat pe vre-o trei sau patru israeliți, cari făptuiseră un sacrilegiu în catedrala din Ismail, sacrilegiu constatat în regulă de autoritățile competente. Iar azi, când mii de Bulgari și chiar de Români, când mii de creștini sânt omorâți, când cele mai mari sălbătecii se făptuiesc în Bulgaria la lumina zilei. *Europa creștină nu găsește în vlaga ei, în regulile civilizației, în legile umanității alte mijloace de a veni în ajutorul acestor nenorocite populații de cât o tăcere insultătoare?* (Citat în cartea d.-lor Polihroniade și Tell: Domnia lui Carol I-u).

Așa găsec cu cale să vorbească Europei, prin glasul ministrului său de externe Mihail Kogălniceanu. România de la 1876, acea Românie mică și care nici măcar neatârnrarea politică n'o avea.

Pe vremea lui Carageale, atunci când puneai în gura cuiva cuvintele „Ce va zice Europa?“ însemna să-l iei în batjocură.

Dar azi?

Azi, când prin sacrificiile noastre, prin contribuția pe care ne-o recunosc până și dușmanii că am adus-o pentru schimbarea soartei războiului, am ajuns la România întregită, oameni așa zisi de Stat și cu pretenție de a fi luați în serios ne toacă la ureche toată ziua cu EUROPA.

Te admir progeneritură...

Emanciparea culturală a Banatului.

Banatul de câteva decenii în urmă era lipsit de o viață culturală proprie, fiind încadrat în ritmul spiritualității ardelenești, datorită lupei comune pe teren politic, îndreptată împotriva dominației maghiare; asigurată prin pactul cesaro-crăesc dela 1868, în detrimentul naționalităților din fosta monarhie austro-ungară.

Rolul principal în această comunitate spirituală o avuse *Astra*, până la unire, când situația s'a schimbat brusc, manifestând Banatul unele tendințe separatăstice, fără prea mare răsunet; iară *Astra* cufundându-se într'o toropeală inexplicabilă.

În atmosfera aceasta de ignoranță generală, o mână de bărbați din Banat — și nu exclusiv bănățeni — luase o inițiativă eroică, înființând în 1932 *Institutul Social Banat-Crișana*, cu sediul la Timișoara și cu subsecții absolut independente și autonome la Arad; colaborând cu *Institutul Social Român* dela București; păstrându-și, însă, deplina independență și autonomie proprie.

Inițiativa aceasta, aproape temerară, a fost privită — la început — cu mult scepticism, deoarece Banatul nu dispusese de o elită universitară, care să fie asigurat Institutului specialității necesari pentru o activitate sociologică. Ei bine! Scopul principal nici nu era acesta, deoarece ne dădusem seamă că, pentru studii teoretice, adică pentru o *sociologie filozofică*, nu avem elementele necesare.

Inițiatorii aveau în vedere, în primul rând, situația precară a Banatului pe plan extern, fiind acest colț de Tară mereu contestat de către anumiți vecini. Astfel s'a impus necesitate de a strânge rândurile românilor, terorizați și aproape expropriati în Tara lor proprie. Instaurând în Institutul social o citadelă, care prin spiritualitatea ei să opună un veto categoric tuturor machinațiilor propagandiste, demonstrând în fața opiniei publice nu numai vitalitatea acestei spiritualități, însă, și superioritatea ei față de trecut, când în fosta Ungarie exista numai un singur institut social la Budapesta. Iară prin înființarea secțiilor din Arad vroiam să documentăm entitatea indestructibilă a frontierei de vest pe teren cultural.

Al doilea obiectiv a fost: *examinarea realităților sociale*, economice, financiare, morale, politice ect. ale regiunii, pentru a descoperi cauzalitatea multelor neajunsuri, cari s'au abătut asupra acestor patru județe, slăbind rezistența elementului autohton.

Acestui scop a corespuns de minune *metodologia monografică* a d-lui profesor *Gusti*. În consecință s'a format în cadrele Institutului o echipă monografică, care în fiecare an descinse în câte o comună din Banat, pentru analizarea situației pe teren, având astfel posibilitatea, ca pe baza celor constatate la fața locului, să se facă *propuneri* celor în drept, în vederea unor remedieri grabnice, fixând totodată constatările monografiștilor în monografiile speciale, filtrate prin obiective sociologice. Această activitate științifică o consideram ca expres-

sia unei *sociologii aplicate*, cu scopul vădit de a descoperi *realitățile sociale*, nu în interesul unor *speculațiuni teoretice*, de *ordin social-filozofic*, ci pentru formarea unor *concluziuni și propuneri*, apte de a orienta oficialitățile în drept.

În punctul acesta, deci, diferă metoda Institutului nostru de cea a Institutului Social Român de la București, unde echipele monografice — compuse din studenți specializați în materie — culeg tot materialul monografic, urmând ca acest material ulterior să fie prelucrat de către sociologi consacrați. *Cum în Banat nu dispusesem de asemenea forțe specializate, s'a instaurat o metodă specială, un gen special al monografiei, grefată pe principiul sociologiei aplicate.*

Anume echipele Institutului nostru nu sunt studenți, ci intelectuali profesioniști, specializați în profesiunea lor, adică: medici, ingineri, juriști, profesori, dascăli, gospodine, surori de ocrotire, preoți ect. cari, deși, nu sunt teoreticește pregătiți pentru sociologie, însă, au practica vieții și a profesiunii lor. Emanând Institutul la această inițiativă din convingerea că: *un intelectual profesionist, care își profesează specialitatea sa, trebuie să fie și un sociolog practic*, element admirabil pentru o *sociologie aplicată*. Cu atât mai vărtos că, acest monografist este obligat apoi, *ca să facă el însuși raportul său, prelucrând materialul cules de dânsul...*

Felul acesta de a acționa a dat roade satisfăcătoare, încât și d-l prof. *Gusti* îl aprobase în întregime, urmând ca prima monografie a Institutului nostru: *Monografia comunei Belinț*, să apară în ediția *Fundațiilor Regale*.

Cum era firesc, activitatea Institutului a trezit energii adormite și, în câțiva ani s'a răsmit o vie și viguroasă acțiune în toate domeniile culturale și artistice. Fapt, care la un moment dat a provocat și atenția *Astrei centrale*.

Geloasă pe trecutul ei, geloasă pe rolul său conducător, a simțit că terenul îi fuge de sub picioare și, pentru a se încadra în ritmul vieții culturale din Banat, hotărîse înființarea *Astrei Regionale*, recunoscând astfel *entitatea culturală* a Banatului; un desiderat vechiu al bănățenilor, torpilat timp de zeci de ani de către ardeleni.

D-l profesor *Dr. Iuliu Moldovanu*, președintele *Astrei-centrale*, propusese, însă, fuzionarea tuturor instituțiilor culturale din Banat, sub egida *Astrei Regionale*. Propunere, care în discuții de circa timp de un an, nu a fost primită de către conducerea *Institutului Social Banat-Crișana*, menținându-și și pe mai departe independența și autonomia sa, deoarece acest institut avea un asemenea activum la spatele său, de care nu dispusese nici chiar *Astra-centrală*, necum o formație nouă, cum este *Astra Regională* din Banat, chemată să-și dovedească capacitatea abia de aci încolo. Însă, Institutul social consimțise la o colaborare coordonată, alături de *Astra-Regională*. Și aceasta cu atât mai vărtos că, tot Institutul social luase inițiativa, ca să propună înființarea de *Regionale ale Fundațiilor Regale „Principele Carol”*, fiind hotărît de a colabora eficace și cu această instituțiune, având convingerea că, obiectivele mai sus schițate, impun categoric o strânsă colaborare între *Fundațiile Regale, Institutul social și Astra Regională*, pentru

a opune o cât mai dărză rezistență față de tendințele centrifuge și disolvante. Activitate, care nici că se poate imagina fără justa divizare a muncii, urmând ca *Institutul social să examineze realitățile pe teren*, desgropând tot ansamblul causalității, pe baza căror constatări apoi *Fundațiile Regale să facă realizările necesare și atât de actuale, iară Astra Regională să se îngrijească de sufletul populației*, după plecarea acestor echipe, preocupându-se de culturalizarea satelor.

În felul acesta conducerea Institutului nostru speră, ca să evite susceptibilități, foarte ne la locul lor atunci, când cu toții avem același obiectiv: *ridicarea unui dig puternic la granița de vest față de tentativele subversive ale revizionismului propagandist*. Și dacă în Ardeal — din anumite motive de ordin sentimental — nu a reușit colaborare printre *Astra și Fundațiile Regale*, noi, bănățenii facem chestiune de onoare din această problemă, pentru a documenta posibilitatea unei colaborări și coordonări serioase și reale.

Dr. C. GR.

„Tara de mâine“

Sub această denumire apare, de trei ani, la Cluj o revistă „de probleme sociale, politice și economice“. În realitate revista este un organ al intelectualilor țărăniști din acel oraș și urmărește să propage ideile acestui partid.

Dacă ne ocupăm de această publicație o facem pentru a o recomanda ca cea mai perfectă oglindă a haosului de gândire în care se complăce aceia ce se numește tineretul gânditor al acestui partid.

La pag. 88 a ultimului număr primit, găsim următoarele rânduri: „După judecata noastră a național-țărăniștilor, sectorul economic trebuie să reflecteze specificul structural național“ asta înseamnă că trebuie ca viața economică să fie preluată de elementele etnice naționale prin înlocuirea celor care o dețin astăzi. Ori astăzi viața economică este în mâna jidaniilor și deci, ori pe ce cale s'ar face înlocuirea, ea constituie un act de antisemitism.

Iată însă că la pag. 97, în același număr al revistei, găsim subliniată următoarea constatare:

„Că antisemitismul nu este o politică, ne demonstrează cu prisosință, în fiecare zi, realitatea vieții și situația din Germania hitleristă“.

Care este oare convingerea acestor intelectuali țărăniști?

Răspunsul e ușor de dat. Pentru evrei se susține cea de a două, pentrucă aduce voturi și poate chiar mijloace materiale pentru susținerea politicii de partid.

Pentru țară însă, unde marea masă vrea trumful naționalismului efectiv, se afișează prima idee căci aceasta vrea poporul.

Toate bune. Luptă omul cum poate ca să câștige ceva voturi, dar ce ne facem cu voința poporului care stă la baza regimului democratic în slujba căruia declară că s'a pus acest partid?

Asta o găsim explicată la pag. 100 unde mentorul revistei, d Victor Jinga, scrie:

„Statul nostru stă de decenii la discreția unor categorii orașenești și a așa zisilor conducători cu tot cortejul lor de sinecuriști, profitori și bugetivori“.

Ori se întâmplă ca aceste categorii sunt alimentate, în primul loc, de conducătorii partidelor politice și de agenții lor electorali și atunci cine li va scoate?

Asta nu se mai găsește în revista *Lineretului intelectual național-tărănist* dela Cluj și tocmai aci stă cheia care ne va deschide poarta spre „Țara de mâine“ care nu-i însă cea văzută așa cum am arătat mai sus.

M. D.

Iarăși meșterul strică.

Evenimentele din Franța aduc o nouă confirmare a teoriei noastre, după care în regimul partidelor politice parlamentare este ca meșterul strică și drege de frică din poveștile noastre.

După câțva timp de funcționare, urmând strict tipicul democrației (?) pure, parlamentul isbuteste să incurce atât de bine lucrurile în cât nu vede altă scăpare de cât să se dea de o parte și să lase guvernul să le descurce cum o ști. Negreșit, dacă după aceea lucrurile se descurcă, parlamentul își amintește de drepturile poporului suveran și socoate ca o dezertare de la sfânta datorie, dacă mai lasă guvernul să lucreze de capul lui.

După o guvernare, care pentru Franța e lungă și în timpul căreia voturile de încredere n'au conținut, cărmuitorii constată că situația este foarte gravă. Și atât de gravă, în cât nu găsesc altă leșire de cât punerea parlamentului sub obroc prin obținerea deplinei puteri. Cui și în ce condiții au fost date aceste depline puteri, nu ne importă. Ceia ce ne importă este să constatăm că până și un parlament, care se intitulează al frontului popular, al luptei în potriva dictaturei, le-a acordat. *Recunoscând prin aceasta singur că instituția parlamentului nu e bună de cât pe vreme bună și că pe vremuri grele trebuie altceva.*

C. N.

Cum văd străinii opera D-lui Manoiilescu.

Dăm mai jos traducerea articolului semnat de d. D. Tangari, distins ziarist italian, în „*Il Giornale d'Italia*“

Se poate spune că există o anumită concomitență între marile mișcări ce caracterizează evoluția socială a popoarelor de aceeași civilizație. Din cele mai îndepărtate timpuri vedem aceleași principii religioase și politice, aceleași concepții de viață apar aproape simultan (în epocile istorice anii se numără cu secolii) în Țările depărtate fără ca radio, telegraful și presa să coopereze la difuzarea lor. S'ar putea spune că o unică lege interioară conduce drumul umanității polarizându-i către câteva determinate tendințe. Anumite popoare, sau indivizii,

sunt aleși de providență, adică exista un determinism care conduce întreaga umanitate.

În al șaptelea și al șaselea secol înainte de Hristos, de exemplu, apar în același timp în toată lumea mari mișcări de reforme religioase, aproape că întreaga umanitate a fost trezită de nevoea unei mai mari vieți interioare și spirituale, Confucius și Lao-tse, în China; Buda în India; Zoroastru în Persia; Pitagora în Grecia, recheamă oamenii lor o etică superioară și sub forme diverse, analizează problemele vieții și a morții.

Apropiindu-ne de timpurile noastre vedem secolul al XIX-lea tulburat de relațiuni și revolte contra regimurilor existente. Afirmându-se naționalismul popoarelor și râvna de a se substitui regimului de autoritate cu așa zisul guvern liberal. Experiența liberală a avut deja timpul său și în acest început de secol vedem popoarele întorcându-se ca pentru o nevoie de echilibru, la un regim de disciplină și forță capabilă de a încadra și a susține destrămata societate în totalitatea ei.

Care va fi deci caracteristica, totalitatea dominantă, pe care se dezvoltă tema politică a timpului nostru?

Marele român, Mihail Manoilescu, fost ministru, actualmente profesor de economie politică la București, afirmă că *corporatismul și partidul unic, sunt acele două instituțiuni politice, care constituiesc originalitatea secolului al XX-lea.*

Către aceste forme de guvern s'au îndreptat toate națiunile astfel că la începutul secolului prezent și mai ales după războiul mondial și-au schimbat instituțiunile politice.

Fascismul Italian, partidul Republican Turc, Național-Socialismul German, Uniunea Național-Portugheză, sunt forme de guvern ca partid unic, care prezintă caracteristice individuale profund deosebite și importante, având în comun aceleași principii ideale.

Rusia este singura națiune cu partid unic în opoziție absolută, atât din punct de vedere ideologic cât și practic cu principiile sale morale ce o caracterizează.

Națiuni cu mentalități și tradiții diverse, au adoptat deci prin convenții comune, Regimul Statului Totalitar. În alte țări, acest regim are aderenți entuziaști dorind să restaureze un astfel de partid. Cum se explică această adeziune aproape simultană a unui grup atât de considerabil de popoare cu același ideal și cu aceeași formă de guvern?

Manoilescu, care deja în 1934 a publicat „Le Siècle du corporatisme”, și ultima sa lucrare „Le parti Unique” care integrează în mod complet precedentul, examinează, din punct de vedere teoretic și practic, principiile și morfologia unei instituțiuni ce are pentru epoca noastră o importanță fundamentală. S'ar putea spune că aceste opere ale sale sunt comentariile, dezvoltarea și demonstrația practică a canoanelor statului corporativ, enunțate de către Dușe cu a sa inscripție concisă:

„Nu este dubiu, dat fiind criza generală a capitalismului, că soluțiuni corporative se impun ori și unde, — dar pentru a face un corporatism plin, complet, integral, revoluționar, sunt necesare trei condițiuni: Un partid unic, pentru care, alături de disciplina economică, să intre în acțiunea și disciplina po-

litică, fiind deasupra intereselor contrarii ca o legătură ce le unește într'o credință comună. Nu este suficient. Se cere ca după partidul unic, statul totalitar, adică statul, care absoarbe în sine, pentru a-l transforma și a-l potenția, toată energia, toate interesele, toată speranța unui popor. Nu-i suficient încă. A treia, ultima și cea mai importantă condiție: este necesar de a trăi un period de mare tensiune ideală.

De fapt Statul totalitar nu a apărut prin arbitrara voință a unui individ sau a unui grup, dar a fost impus de clima politică contemporană, vreau să spun de acele necesități biologice, în care fiecare națiune trebuie să se încadreze, dacă vrea să trăiască, într'o bună organizație economică. Într'un cuvânt, Guvernul secolului.

Studiul biologic dovedește că organul nu determină funcțiunea, că funcțiunea crează organul. Organul ar rezulta deci din necesitățile biologice a speciei.

O frumoasă parabolă, care im place s'o amintesc în momentele cele mai optimiste, explica astfel apariția frunzelor: copacul avea nevoie să respire, deci năștea frunze. Nu totdeauna, de fapt, trebuințele și aspirațiunile noastre conștiente au o astfel de magică realizare. Dar se pare că nevoile și trebuințele popoarelor sunt mai autorizate și mai ascultate.

În ultimii douăzeci de ani popoarele Europei au simțit necesitatea de a disciplina economia, raționalizând toată activitatea lor. Statele, care treceau printr'o criză internă destul de mare, pentru care existența lor națională era prejudiciată, au recurs la revoluție, cerând să se salveze adaptând un regim de autoritate de excludere opoziția. Erau deci aceleași mișcări ce au determinat apariția partidului unic.

Acest partid unic se afirmă, nu atât prin calitățile sale negative, (de opoziție contra guvernelor existente) ci prin principiile sale constructive.

Adresându-se la cele mai nobile calități ale sufletului omenesc, dânsul exaltă patriotismul, sentimentul demnității naționale; unificând tot ceea ce privește viața și sufletul națiunii, face din Stat un simbol, un ideal viu identificat cu însuși partidul, pentru care tot poporul trebuie să accepte o nouă etică de jertfă și de datorie.

Rusia, am spus deja, este singura Țară care a trădat profund moralitatea partidului unic, și care a putut să facă timpul revoluției sale, negând ideea de solidaritate națională, îndreptându-se către instinctele cele mai joase ale poporului, promițându-i numai pacea.

„Fascismul nu va promite nici onoruri, nici slujbe, nici câștiguri; însă datoria și lupta“, anunță Mussolini punând primul bazele unei noi etice politice, cari trebuia să însemneze timpul secolului.

Se construiește astfel o nouă forță, deosebită de liberalismul sleit și de comunismul infam, o forță bazată pe datorie și disciplină la care s'a supus însăși conducătorul.

Originalitatea și nobilitatea partidului unic, ce se deosebește de dictaturile trecutului, este idealismul și spiritualitatea sa.

Mussolini, Hitler, Kemal și Salazar nu exercită autoritatea

în favoarea lor ; oligarhiile isvorâte din revoluțiile contimporane nu se manifestă prin egoismul intereselor materiale, ci prin pur idealism.

Unitatea mișcărilor și idealurilor determina o anumită afinitate de organizare și metod. Fiecare partid unic are de exemplu miliția sa civilă pentru apărarea regimului, gata, cum a fost pentru noi, războiul etiopian, luptând alături, de armată.

Inercând de a identifica datoria militară cu aceea civică, se răstoarnă acel spirit tradițional al societății omenești ce a precedat Revoluția Franceză.

Din profunda analiză a Domnului Manollescu rezultă clar, că guvernele totalitare în formație încă, în diferitele națiuni europene, chiar menținând fiecare o fizionomie proprie, au caractere de unicitate distinctă.

Rezultă că clima epocii, necesitățile economice, spirituale și sociale ale secolului al XX-lea reclamă un partid unic și o economie corporativă.

Și acela care a realizat primul „Fascismul“ a fost Italia ; dându-i un nou primat în Istoria mondială.

L. N.

SITUAȚIA SUMARĂ.

Stoc :	12 Iunie	5 Iunie
Aur { in țară	13.583.830.448	
in străinătate	<u>2.278.834.592</u>	
Dezize	15.862.674.040	15.053.318.670
Stoc total	15.862.674.040	15.053.318.680
Aite dezize	13.641.619	13.844.316
Dezize rezervate pentru plata importului și alte plăți	2.769.606.610	2.764.998.967
Dezize disponibile în conturi de clearing	2.310.807.394	2.233.918.478
Monetă divizionară	378.399.351	392.176.451
Portofoliu comercial	6.084.620.774	6.085.893.059
Portofoliu și datorii agricole și urbane	2.074.232.010	2.074.266.712
Bonuri de Tezaur ale Stat. Român p. pierderi la datoriile agricole și urbane	6.357.908.058	6.356.423.126
Avansuri pe titluri :		
Simple	76.314.079	
In cont curent	<u>50.289.221</u>	
Datoria Statului	126.653.300	124.047.987
Avansuri temporare Tezaurului	3.624.385.056	3.624.385.590
Titluri și participațiuni :	1.000.000.000	1.000.000.000
Titlurile capitalului social	208.903.855	
" fondului de rezervă	118.990.054	
" fon. pt. amortizarea imobilelor și imobilierului	217.777.937	
Participație la capitalul Băncii Reștem. Internaționale	44.039.814	
Participație la capitalul Creditului Industrial (Capital subscris lei 150.000.000)	<u>102.876.000</u>	
Imobile	692.587.660	692.587.660
Mobiliile și mașini de imprimerie	606.345.419	606.345.419
Cheltuieli de administrație	158.719.463	158.707.772
Activi corespunzător unor angajamente pe termen	173.089.698	171.711.436
Conturi diverse	2.069.352.514	2.093.352.514
Provizțiuni speciale de dezize	5.709.447.676	5.690.734.891
Aur la Moscova	893.767.914	893.767.914
5 Iunie	50.905.261.381	50.886.330.968
643.112.475 Dezize clearind spre negociere		
negociere	<u>568.353.188</u>	
1.908.210.975 Ef., avansuri și alte val. gerate de Bancă pt. Stat		
Disponibilul Direcției Generale a Drumurilor la Soc. An. Svede Luxemburg	<u>1.907.762.018</u>	
554.891.860		
P A S I V		
Capital social	600.000.000	600.000.000
Fond de rezervă	553.987.348	553.987.348

	12 Iunie	5 Iunie
Fonduri pentru amortizarea imobilelor și mobilierului	586.540.817	586.540.817
Angajamente la vedere :		
Biletă de Bancă în circulație	25.090.687.545	25.101.263.935
5 Iunie		
Conturi curente și depozite la vedere :		
1.082.743.632 a) Ministerul finanțelor	963.111.380	
5.716.178.902 b) Serviciile publice Casa Autonomă	5.682.730.140	
5.462.076 c) Imprumut 7% 1929	5.462.076	
17.834.805 d) Imprumut 7 1/2% 1931	23.733.827	
3.652.085.881 e) Conturi curente	3.695.608.208	
2.590.639.497 f) Alte exigibilități la vedere	2.677.953.077	
Angajamente la termen	13.028.603.527	13.064.944.793
Dobânzi și beneficii diverse	3.722.171.240	3.067.456.590
Conturi diverse	133.107.250	128.245.440
5 Iunie	6.191.163.654	6.103.872.945
	50.906.261.381	50.806.330.968
643.112.475 Deversii devize clearing spre negocieră Ministerul Finanțelor, ct. efecte, avansuri și alte valori ge- rate de Bancă	568.353.188	
1.908.210.975 Dir. Gen. a Drumurilor ct. lei la Soc. An. Svede, Luxemburg	1.907.702.018	
554.891.860 Totalul angajamentelor la vedere	554.891.850	
Raportul între stocul de aur și angajamente	39.119.292.072	39.165.223.720
Raportul între stocul total și angajamente	40,55%	40,49%
Taxa : Scont 4 1/2%		
Dobânda 5 1/2%		

Anul VI, Nr. 9

LUMEA NOUĂ

Septembrie 1937

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Școala în România de mâine

de MIHAIL MANOILESCU

Nu ne-am ocupat des în coloanele acestei reviste de problemele de învățământ public. În afară de articolele d-nei Elena Manolescu, care au privit adesea preocupări de educație, noi nu am consacrat atâta atenție cât ar fi meritat, problemei învățământului și creșterii tinerelor generații.

Și totuși România de mâine nu se poate concepe în afara unui învățământ public *complect deosebit de cel de astăzi*.

Dacă am transforma toate instituțiile politice, administrative și economice care reprezintă Statul și dacă am realiza în toate domeniile imaginea României noul așa cum o visăm noi, dar am lăsa învățământul în starea de astăzi și la concepția care îl domină astăzi, *ar însemna că nu am făcut nimic pentru transformarea definitivă a acestei țări*.

Toate regimurile revoluționare și reînnoitoare s'au preocupat de învățământ și i-au dat acestuia pecetea concepțiilor lor proprii despre viață, despre națiune și despre om.

Fascismul a deplasat centrul de greutate al educației naționale dela școală la formațiunile speciale ale tineretului fascist.

Național-socialismul a inițiat o mișcare a tineretului care lucrează autonom și cu mare îndrăzneală la transformarea sufletească a nouilor generații germane.

Și în Portugalia problemele de educație națională și de învățământ public constituie una din preocupările de căpetenie ale regimului nou.

La noi, cei cari activează în mișcările naționaliste anticipatoare nu au schițat încă o concepție proprie despre învățământ și noi suntem vinovați de a nu fi înfățișat până astăzi o viziune complectă despre ce va trebui să fie școala de mâine.

E drept că în studiile noastre am lămurit care va fi poziția profesorilor după teoria corporativă și în Statul corporativ, dar nu am intrat în însăși fondul problemei care

este acela de a ști care trebuie să fie scopul final și sensul învățământului public într'un nou regim românesc.

Iată ceea ce va trebui să facem acum. Pentru astăzi nu avem răgazul de a intra într'o asemenea examinare, cu toată seriozitatea pe care o comportă. Ceea ce putem face este mai mult să lansăm anumite gânduri răslețe privitoare la soarta învățământului de mâine și după observațiile pe care le vom primi asupra lor și discuțiile pe care ele le pot trezi, să procedăm mai târziu la o complectare și la o sistematizare a concepției despre învățământ în Statul nou.

Concepția cea mai potrivită despre învățământ este aceea care se integrează mai exact spiritului, ideologiei și scopurilor supreme pe care le fixează fiecare epocă în viața națională și socială.

Învățământul veacului al 19-lea a fost în parte adecvat ideologiei acestui veac. Zicem „în parte“ fiindcă în realitate și în acest învățământ s'au putut regăsi prea adesea urme de concepții și de prejudecăți ale unor veacuri dispărute.

Nici scolastica medievală, nici optimismul naiv al Renașterii nu au fost fără influență în școala veacului al 19-lea. Dar nota dominantă a acestei școli a dat-o, evident, tot veacul însăși prin scientismul lui încrezut și pedant, prin ateismul lui simplist, prin încrederea nesăbuită și aproape inestetică a omului în puterile minții lui și prin sfidarea oricărei puteri dumnezeiești care i-ar sta asupra.

Acest învățământ bogat în cunoștințe dar sărac în credință, entuziast pentru rațiunea omenească dar sceptic față de sufletul omenesc a fost învățământul pe care l'am cunoscut noi și care mai persistă încă, în formă reziduală și astăzi.

Individualismul și concepția burgheză a vieții au dat cadrul filozofic al învățământului românesc.

Individualismul a născut idea că fiecare copil este un element atât de prețios, atât de particular și atât de interesant pentru civilizație și pentru cultură, încât învățământul nu are altă sarcină decât aceea de a desvolta în fiecare om ceea ce îl deosebește de ceilalți și de a pune în relief tot ceea ce îl dă notă de originalitate și de singularizare.

Educația vrea să-i facă pe oameni mai deosebiți între ei de cât i-a lăsat însăși natura și să exaspereze în fiecare, încrederea în valoarea unică și neînlocuibilă a personalității lui.

Totul în învățământ pare astfel inadins organizat ca să împiedice pe oameni de a colabora unii cu alții, de a se încadra în disciplina necesară oricărei acțiuni colective și

de a primi ierarhia, fără de care nici un grup omenesc nu poate trăi.

In loc de a desvolta în om calitățile într'adevăr sociale, acelea care îi dau omului o valoare numai în măsura în care îl fac capabil de colaborare, de înmănunchere și de încadrare într'un sistem și într'o colectivitate, educația publică de ieri tindea să anarhizeze pe om, să-i însufle în mod artificial o personalitate, chiar atunci când natura nu i-o dăduse și să-l facă astfel cât mai inadmisibil pentru marile acțiuni colective.

Dacă instinctul oamenilor n'ar fi fost mai sănătos decât acela al educatorilor lor, dacă societatea n'ar fi depus în vreme de generații în sufletul neamului omenesc experiența sa hotărâtoare care îi arată că *nimic nu se clădește și nimic nu se păstrează în afara solidarității omenești, și a depersonalizării omului*, desigur că această anarhie spirituală ar fi dus la o destrămare a societății.

Din fericire însă acea formă residuală a experienței care poartă numele comun de *bun simț* a servit de contrapondere zăpăcelii filozofice care otrăvea învățământul.

Iată de ce, cea dintâi normă e unui învățământ încadrat veacului nostru trebuie să fie lupta împotriva individualismului absurd și artificial.

Individualitatea adevărată există, se menține și străbate prin puterea pe care i-a dat-o Dumnezeu, fără suportul unor indemnuri forțate din partea unor educatori prea zeloși.

Individualitatea este un dar al cerului pe care adversitatea însăși nu face decât s'o accentueze, s'o ascută și s'o afineze.

A forța spiritul individualist acolo unde nu există individualitate înseamnă a lucra împotriva societății și a națiunii, înseamnă a cultiva nu calitatea ci pretențiunea, nu darurile oferite de om societății, ci exigențele formulate de om în fața acestei societăți.

Iar dacă lupta împotriva individualismului trebuie să fie lozinca educației colective a tuturor popoarelor de astăzi, ea trebuie să fie mai ales lozinca noastră a românilor, fiindcă rareori un popor manifestă, mai ales în clasa lui conducătoare, o înclinare mai nestăpânită spre exagerarea eului, spre umflarea personalității și spre sporirea polițelor pe care omul se crede în drept să le tragă asupra colectivității.

Dar cum se vede oare în mod concret tendința individualistă în învățământul nostru și cum ar putea ea fi combătută pe terenul practic al programelor și al metodelor de învățământ?

Prima manifestare a individualismului este exagerarea *cantitativă* pe care o reprezintă orice program de învățământ dela noi, dela școala primară și până la școlile înalte. Persoana umană în ea însăși, — de orice calitate ar fi — este socotită că posedă astfel de virtualități și astfel de posibilități de manifestare încât este indispensabil ca ea să fie înarmată cu o sumă de cunoștințe enciclopedice !

Cei care confecționează programe școlare nu-și dau seama că dacă aceste programe ar fi executate cu conștiințiozitate în întregimea lor *ar depăși cu mult puterile mijloacilor ale copiilor sau ale adolescenților*. Și atunci, numai în mod cu totul excepțional se mai găsesc adolescenți care să le poată împlini și asimila și care să-și constituie astfel o reală cultură generală pe care să se sprijine mai târziu în toate manifestările ei personalitatea lor. *Cei mai mulți dintre elevi succumbă sub greutate* și, dacă nu prădesc cu totul învățământul, aleg soluția biologică a minimumului de efort pentru conservarea individului în situațiile grele.

Această soluție biologică se numește cu un cuvânt școlăresc foarte puțin elegant, dar foarte expresiv : CHIULUL.

„Chiulul“ nu este rezultatul unei perversiuni sau a unei înclinări naturale și inevitabile spre înșelătorie ; *el este o manifestare neînălăturabilă a lipsei de putere a adolescentului în fața asaltului excesiv pe care i-l dau penanții școalelor*.

Copilul simte instinctiv că a-și păstra sănătatea este mai prețios decât a-și mobila memoria și atunci își găsește refugiul ca toate ființele slabe, într'o formă de șiretenie.

Vina nu este a lui, ci a falsilor educatori care nu-și dau seama că nimic nu este mai demoralizant decât să înveți pe copil cu practica neîmplinirii datoriei, a derogărilor și a defectiunilor. Și nimic nu este mai cuminte decât să înveți din vreme pe om să facă *cât poate*, dar ceea ce face să facă bine, conștiințios, adânc, exact, definitiv, cultivând *calitatea* înaintea *cantității*. A cultiva, dacă nu perfecțiunea în orice caz buna executare, a cultiva seriozitatea în locul superficialității, iată ceea ce constituie abecedarul oricărui educator.

Dar cum se pot cultiva aceste virtuți elementare atunci când programele însăși sunt în așa fel concepute încât executarea lor integrală nu se poate face decât în mod cu totul excepțional ?

Iată de ce la baza școlii individualiste de astăzi stă *ne-sinceritatea*.

Idealul individualist este utopic, irealizabil și prin aceasta nesincer. A socoti că fiecare om este o făptură minunată în fața căruia educatorul trebuie să se plece cu preocuparea de a desvolta într'însul virtualități excepționale înseamnă a pune întreaga problemă a educațiunii pe un teren fantezist.

Nu. Încă de mic copilului trebuie să i se spună : „Tu ești un om ca toți oamenii. Pământul nu se învâрте în jurul tău și în jurul personalității tale. Țara și neamul au nevoie de tine ca de un om cinstit, drept și mai ales util. Iar util pe lumea aceasta nu te poți face, preocupându-te de tine și de ceea ce te separă de ceilalți, ci preocupându-te de scopul pentru care lucrezi și de echipa în care te-ai contopit“.

Echipă! Cine ar putea să spună câte virtuți cuprinde într'ansul minunatul spirit de echipă, care multiplică calitățile oamenilor și sporește infinit satisfacțiile pe care ei pot să le culeagă din fiecare străduință și din fiecare avânt cheltuit pentru creațiune.

* * *

Și, ca să revenim și mai aproape de concret, ce este cultura excesiv literară care se dă în liceele noastre de cât manifestarea culminantă și maladivă a concepției individualiste în educațiune ?

Școala întreține cea mai tristă și cea mai absurdă confuziune presupunând o pretinsă identitate a *culturii* cu *literatura*.

Totul în școală te învață că forma cea mai superioară dacă nu unică a culturii este literatura, că pentru omul care vrea să se instruiască cea dintâi datorie este să citească o imensă cantitate de versuri și de proză și să-și întindă zile și nopți lungi pe paginile unor interminabile romane.

Noi acei care înaintea războiului eram deabia ieșiți de pe băncile școlii, putem mărturisi cât de mult a fost influențată formația noastră intelectuală de către prejudecata — așa zice *teroarea* — romanului.

Nu puteai „eși în lume“ și nu puteai deschide o discuțiune cu tinerii sau tinerele de vârsta ta dacă nu erai la curent cu cele din urmă romane și în orice caz cu toate romanele celebre — și erau atâtea — ale veacului al 19-lea !

Ca să pretinzi la titlu de om cult trebuia să fi citit toate romanele lui Balzac și chiar pe ale lui Emile Zola, ba erau considerați ca „obligatori“ chiar autori de mâna a treia Georges Ohnet sau André Theuriet. Nu mai vorbesc de romanticii Walter Scott, sau Alexandre Dumas. Nu mai vorbesc de romanele rusești : Turgheniew, Tolstoy, Dostoiowski.

Nu am petrecut fiecare din noi săptămâni lungi de vacanță citind din scoarță în scoarță „Ana Karenin“ și „Războiu sau pace ?“ Nu am citit rând pe rând toate romanele lui Paul Bourget, ca și cum dacă ne-ar fi scăpat una singură din poveștile palinodiilor sentimentale ale cucoanelor din înalta societate franceză am fi fost descalificați și degradați la rangul de analfabeți !

Ce a fost această nebulie a romanului *impus* gustului nostru ca o datorie și ca un omagiu pentru *cultură*, decât o formă de decadentă a sfârșitului de veac ?

Oare *aceasta* este cultură ? Sau *numai* aceasta este cultură ? Dacă gustul nostru particular nu ne-ar fi mânat să citim minunatele uvraje de filozofie științifică apărute pe vremuri în biblioteca lui Payot și nu ne-ar fi îndemnat să cunoaștem unele lucrări de sinteză istorică și sociologică începând cu „Cetatea Antică“ a lui Fustel de Coulanges și sfârșind cu „Capitalul“ lui Karl Marx, nu ne-am fi deschis ochii niciodată spre cece este adevărata cultură.

A gândi, a *învăța să gândești* asupra problemelor fundamentale ale vieții, ale sufletului omenească, ale evoluției popoarelor, ale minunatelor cuceriri ale științei pozitive în cadrul eternelor năzuinți omenești, toate acestea nu le-am învățat din romane și din frumusețea lor — de multe ori *reală*.

Ce era această școală a veacului al 19-lea și ce voia să facă din noi ? *Era un reflex al unor cercuri aparent cultivate din burghezia occidentală, era exportul intelectual al saloanelor apusului către bojdeucele răsăritului.*

Cultura redusă la literatură și literatura redusă la roman mărturiseau identificarea societății noastre cu manierismul stupid al unor cercuri burgheze fără ocupație dar nu și fără pretenții.

De acolo porneau prejudecățile, de acolo pornea otrava. Pe canavaua individualismului și a imperativului de a perfecționa ființa omenească se inscriau toate aceste principii hibride ale învățământului nostru.

În loc de a-l perfecționa, această pseudocultură îl împingea pe tânăr pe linia de cea mai mică osteneală. Căci, desigur, era infinit mai ușor să trândăvești citind romane decât să-ți frământăți mintea cu texte concise și pline de miez după urma cărora creerul se mobilizează și se deprinde a elabora.

* * *

Dar unde păcatul acesta al individualismului lua proporții și mai mari, era atunci când profesorii încercau să dea elevilor de liceu posibilitatea de a-și manifesta în chip activ individualitatea lor, *prin compoziții literare.*

Compoziția literară cu orice fel de subiect, dată oricui este cea mai mare idioție pedagogică care a putut naște în mintea unor nătângi ai culturai !

În loc să deprinzi pe copil și pe tânăr cu tot ce este *concișune, claritate și expresie adecvată*, în loc să faci ca impresiunile estetice însăși să rezulte din perfecta îmbinare a gândirii cu exprimarea „compoziția“ obligatorie împinge pe adolescent să umfle textul, să-l întindă fără rost și să vorbească acolo unde nu are nimic de spus.

A-l pune pe un copil fără nici un fel de vocațiune literară să scrie pagini întregi despre un apus de soare înseamnă să-l tâmpești tot așa după cum concursurile de definitivat tâmpesc pe nenorociții școlari cu „treptele lor formale“, scoase din nu știu ce dulap mucegăit al pedagogiei.

Dar, mai ales în România unde poporul întreg ar trebui învățat să cultive *laconicitatea, exactitatea, preciziunea și probitatea expresiei*, a-l sili pe copil să facă o compoziție literară pentru care nu are nici un fel de aplicație, înseamnă a încuraja și a desvolta defectele naționale și a împinge irevocabil clasa cultă spre prăpăstia verbalismului.

Și de ce toate aceste străduințe de a pune pe copil în calapodul compoziției și a încercărilor literare? Pentru a „desvolta individualitatea“ și pentru a „descoperi talente!“ Ca și cum talentul ar avea nevoie de împintenirea aceasta standardizată a unor compoziții cu subiect dat pentru ca să-și vădească scânteierea lui naturală!

Cât de diferită va trebui să fie *școala naționalistă* care va înlocui mâine *școala individualistă*! Deosebirea între două societăți, între două lumi, va fi și deosebirea dintre cele două școli.

Cum arătam și altădată, societatea burgheză a făcut din școală un instrument burghez, adaptat concepției burgheze. Școala trebuia să fie o armă care să ia tânărului fiu de burghez posibilitatea de a-și menține poziția în societate și, dacă se poate, de a o înălța.

Școala este în concepția burgheză cel dintâi instrument de parvenire. Atât și nimic mai mult. Cine îndrăznește să afirme că este altfel, minte. Tot progresul copiilor în școală, toate isbânzile academice până la ultimul doctorat sunt apreciate de părinți și de întreaga ambianță burgheză prin prisma șanselor de a parveni. *Alegerea școlilor în care trebuie să se formeze odrasla și cu aceasta alegerea însăși a carierii sale este o operație materialistă, desfășurată pe plan materialist, după criterii materialiste.* Foarte rar și vocația cu cea ce are ea irezistibil găsește deslegarea să se manifeste în cadrul unei societăți perfect burgheze.

Scopul școlii este să înarmeze pe om în lupta *pentru a ajunge* iar știința și învățăturile ei nu sunt decât niște vulgare instrumente pentru acest scop.

Dar este dela sine înțeles că educația și caracterul sunt departe de a constitui arme de parvenire, ci, dimpotrivă, *ele constituiesc o permanentă piedecă pentru individ în ascensiunea lui spre situații.*

O societate burgheză detestă educația în sensul ei superior (iar nu în sensul manierelor pur exterioare care te fac agreabil în lume, și-ți dau prin aceasta o șansă mai mult de parvenire!“

O educație de o etică pură este socotită în concepția burgheză la pasivul individului.

Numai cultura aducătoare de diplome și de ranguri este contată la activul cuiva.

Cu toată declarațiunea permanentă în favoarea virtuții, școala burgheză n'a urmărit niciodată să formeze caracterul. Dacă ar fi fost altfel ar fi încetat de a mai fi burgheză. Numai școala de mâine care va aduce moartea individualismului și a parventismului și va cultiva numai virtuțile care întăresc colectivitatea neamului va schimba ierarhia de până eri și va realiza — în tendință și în fapt — primatul caracterului.

Școala de eri era utilitaristă pentru individ și indiferentă pentru națiune.

Școala de mâine va fi utilitaristă pentru națiune și indiferentă pentru individ.

Ce însemnează a fi utilitaristă pentru națiune? In seamnă a centra și a polariza toate mijloacele ei de acțiune spre formarea unor elemente de luptă și de creațiune crescute în spiritul și în disciplina colectivă.

A te depersonaliza, a-ți lăsa în umbră propria ta persoană și năzuințele ei, a face din calitățile tale — chiar când sunt deasupra mijlociei — un simplu aport la opera măreață care se edifică zi cu zi de către colectivitatea națională, a trece vitejia morală înaintea îndemnării și capacitatea de a împlini înaintea aceleia de a ști, iată ce va constitui etica și idealul educativ a școlăii de mâine.

Dar o asemenea școală trebuie făcută și cu alți profesori. Nu este vorba de alți profesori numai ca oameni, ci mai ales ca mentalitate și ca sistem.

Profesorii de astăzi sunt, cei mai mulți, oameni care caută să-și satisfacă prin politică de partid micile lor ambițiuni de parvenitism pe care o carieră prea stagnantă nu le-ar îngădui altfel.

Ei n'au un ideal cuprins între zidurile școlăii însăși sau în radiațiile pe care școala le poartă asupra societății înconjurătoare. Idealul este exterior, *extra școlar* în sensul cel mai rău al cuvântului; este idealul unor satisfacții individuale de vanități sau de bună stare obținute prin evadarea din cariera de profesor.

Partidele politice se concurează care mai de care să smulgă cu armele cele mai perfide pe profesor din mediul lui natural, din albia lui sufletească normală, din făgașul în care și-ar putea găsi destule satisfacții și răsplăți morale. *Ele îl distrug ca profesor dar nu-l satisfac ca om.* Căci foarte rar

pot să-i ofere pe scara vanităților, mulțumiri care să-l compenseze pentru lumea frumoasă din care a fost rupt pentru totdeauna.

Dacă profesorii politicianiști, — și mă gândesc mai ales la profesorii secundari, — și-ar face la sfârșitul vieții lor un examen sumar sufletesc, ar vedea că amăgirile care i-au scos din ambianța liniștită dar pură a școlii nu le-a adus nici o bucurie adevărată și că, la urma urmei politica nu le-a dat decât inutile iluzii și o iremediabilă desrădăcinare.

De aceea, școala de mâine nu poate concepe un alt profesor decât unul desfăcut cu totul de politica de partid. Iar reforma care se poate face nu mâine ci chiar astăzi — și am putea zice, care trebuia făcută chiar *de eri* — este aceea *de a interzice complet profesorilor ca să facă parte din partidele politice și să ia parte în mod activ la luptele politice.*

Profesorul este desigur cetățean și are drepturile lui; dar oare ceilalți funcționari ai statului nu sunt și ei cetățeni și nu au drepturile lor? Și totuși singura manifestare politică care le este îngăduită este cea *tacită* a dreptului de vot iar nu aceea sgomotoasă și inutilă a agitației și luptei politice de partid.

De aceea cea dintâiu reformă în învățământ, care se poate face și trebuie făcută *chiar de acum*, fără a aștepta regimul politic cel nou este oprirea activității politice de partid a învățătorilor, institutorilor și profesorilor secundari și constituirea unor colegii speciale ale acestora — analoage colegiilor universitare de astăzi — pentru reprezentarea în parlament a acestor categorii interesante de intelectuali.

Dar despre aceasta și multe alte probleme de învățământ vom mai vorbi.

Falimentul planului de cinci ani al Sovietelor

de Inginer CRISTEA NICULESCU

Vă amintiți vâlva ce se făcea acum câțiva ani despre planul de cinci ani al Sovietelor. În 1933 nu numai fața fostei împărății moscovite, dar chiar fața întregii lumi trebuia să se schimbe. În 1933 toate bogățiile solului și subsolului Uniunii Sovietelor trebuiau să se reverse: uzinele de fier trebuiau să scoată mai mult decât cele mai puternice surori ale lor din America, o singură mină trebuia să scoată de două ori mai mult asbest decât toată lumea strânsă la oaltă, lemnul din pădurile seculare trebuia să vină la mare în astfel de cantități încât să inece lumea, uzini electrice de o putere înspălmântătoare trebuiau să trimeată forță și lumină pe teritorii cât o țară și așa mai departe. Ceva mai mult, sovietizarea trebuia să se desăvârșească până și în agricultură, pentruca să se arate lumii ce poate să fie o gospodărie comunistă, dovedindu-se astfel superioritatea ei asupra ori cărei altfel de gospodărie.

Și omenirea nu se găsea numai în fața unor făgădueli. Curând după punerea în aplicare a planului de cinci ani, premergătoare valurilor de produse de tot felul, au început să se reverse asupra lumii valuri de statistici, care puneau față în față ce trebuia să se facă și ce s'a făcut și cari arătau că totul merge nu cum s'a prevăzut, ci mult mai bine. Reporterii din cele patru colțuri ale lumii arătau prin presă și cărți cum lucrurile merg înainte cu pași siguri: s'a durat atâtea sute de metri de stăvilare, s'a turnat atâtea zeci de mii de metri cubi de beton și așa mai departe. Insuși Stalin întocmea rapoarte, cari ținteau să arate același lucru. Ceva mai mult, după statistici și rapoarte lucrurile mergeau atât de bine, încât planul de cinci ani s'a modificat, hotărându-se ca să se înfăptuiască numai în patru ani. A venit după aceea sorocul planului. În locul valurilor de produse, ce trebuiau să năpădească lumea, au urmat mai departe valurile de sta-

tistici, precum și înștiințarea că s'a întocmit un al doilea plan pentru o nouă perioadă de patru ani. Și iarăși valuri de statistici. La expoziția dela Paris un pavilion uriaș încoronat printr'o pereche înălțând secera și ciocanul; iar când intri înăuntru vezi că până aproape de sorocul celui de-al doilea plan secera și ciocanul n'au ajuns să producă de cât tot statistici.

Entuziasmul celor ce vorbeau de Uniunea Sovietelor ca de o țară din povești s'a topit. Din când în când câte unul, ca și o caterincă hodorogită, repetă același cântec de demult, ce va fi când bolșevismul va eși învingător. Pe când alții, a căror natură generoasă li vârâse în mrejele comunismului, scârbiți de ce se petrece în realitate în împărăția bolșevismului, au deschis ochii și cu groază povestesc ce au văzut.

În fine mărturisirea falimentului ne vine de la însuși dictatorul așa zisei democrații sovietice. De câțva timp nu e zi de la Dumnezeu, în care să nu vie o nouă listă de oameni din cei ce se aflau la marile posturi de comandă și cari au fost executați sub învinuirea de a fi sabotat planul. Chiar dacă nu am ști din alte părți că, douăzeci de ani de la înscăunarea comunismului și nouă ani de la supunerea regimului de plan, populația din Rusia nu are ce mânca, nu are cu ce se îmbrăca și nu are unde locui — ceia ce nu poate duce decât la concluzia că planul a dat faliment — nu poate fi mai mare mărturisire a falimentului de cât această executare în masă a celor ce trebuiau să înfăptuiască planul.

După succes ori cine împarte răsplătiri fie materiale, fie onorifice. Iar când în loc de aceasta omori în dreapta și în stânga, însemnează că rezultatul este atât de dezastros, în cât te-a apucat furiile. Și mai înseamnă că racila e veche, veche de tot iar tu nu ai văzut-o, sau nu ți-ai dat seamă de gravitatea ei. Căci nu se poate admite că toți oamenii aceștia s'au putut înțelege, așa de-o dată, să saboteze, chiar admițând ipoteza sabotajului.

S'au împinit cinci ani de când am publicat în Revista „Lumea Nouă“ (Anul I No. 4) un studiu intitulat „Erorile planului de cinci ani“. După datele, pe cari le puteam avea atunci, arătam că Planul Sovietelor are o rigiditate pe care nu și-ar putea-o permite nici planurile micilor întreprinderi. Autorii lui nu s'au preocupat de chestiunea primordială: care trebuie să fie structura economică a noului stat și prin ce faze trebuie trecut pentru a ajunge la această structură ideală? Mai arătam că planul are mai mult caracterul unei colecții de planuri izolate cu slabe legături între ele, sau chiar fără legături, pe când primul lucru, ce i se cerea, era tocmai de a coordona diferitele activități. Erea această lipsă de coordonare poate unul din cele mai de seamă defecte ale

planului și din pricina căreia nici măcar unele din planurile, luate individual, nu puteau isbuti.

Dar de la isbânda deplină până la cel mai groaznic fallment este loc pentru o mulțime de stări intermediare. Trebuie să mărturisim că nimeni nu s'ar fi putut aștepta ca eforturile supraomenești ale unui întreg popor să dea rezultate atât de dezastruoase. Căci, încă odată, acest lucru rămâne în picioare: lipsă de hrană, lipsă de îmbrăcăminte, lipsă de adăpost. În această privință nu puțin a trebuit să influențeze un alt defect al planului scos la iveală în studiul nostru de acum cinci ani. Spuneam atunci:

„Dar se punea o problemă și mai importantă, pe care planul de cinci ani nu a atacat-o: Problema circulației mărfurilor în interior, a schimbului dintre orașe și sate. Aceiași problemă, care de altminteralea s'a pus după război și la noi. Prin dispariția marilor proprietari a dispărut relația juridică, ce silea pe țărani să dea orașelor o bună parte din recoltă prin intermediul proprietarilor. Trebuia înlocuită această relație printr'o alta fie de natură juridică fie de natura economică (schimb de mărfuri sau servicii). Cea de-a doua soluție, care ar fi fost cea naturală, ar fi atras după sine necesitatea creierii unei industrii speciale pentru nevoile țărănimii precum și sporirea capacității de consumație a acesteia prin sporirea nevoilor ei. Dar era și cea mai dificilă. De aceia la noi problema a fost lăsată să se rezolve de la sine; iar în Rusia s'a adoptat prima soluție, rechiziția de către stat, cea ce e adevărat nu cere plan nici de cinci ani, nici măcar de un an. Dar nici alte rezultate de cât cele cunoscute nu poate da”.

Apăreau încă de acum cinci ani greșeli fundamentale în concepția planului sovietic, greșeli cari nu puteau să nu aibă urmări. Nu se putea spori producția agricolă pentru alimentarea orașelor atâta vreme cât nu se oferea satelor un spor de mărfuri de cari acestea să fi avut nevoie. Nu poți cere populației dintr'un sat, ori care ar fi organizația politico-juridică pe care l-ai da-o, să-ți dea un spor de grâu numai în schimbul tractorului și a celorlalte mașini necesare pentru a scoate acel spor; trebuie să-l mai dai ceva pe deasupra.

Iată deci o primă cauză de insucces al planului: concepția greșită. Nu este destul să fi aprofundat pe Marx, Engels, Lenin și pe alți sociologi pentru a întocmi planul de lucru al unei întreprinderi mai mici, necum al unei națiuni de dimensiunile celei cuprinse în hotarele Uniunii Sovietelor; chiar dacă pe de-asupra ai fi înzestrat cu o strășnicie de fier, ce poate învinge rezistența oricui. Se cere pentru aceasta cunoștințe de altă natură și anume calități de a concepe. Se cere să ai un Stat major de oameni posedând și ei calitățile

necesare, în special solide cunoștințe în ramura de activitate în care fiecare e destinat să lucreze. Și pentru aceasta se cere ca cel din frunte să aibă darul de a ști să aleagă oamenii. Nu e destul ca cineva să-ți cânte în strună, nu e destul ca cineva să-ți făgăduiască marea cu sarea, pentru a fi bun de luat în Statul major. Venim iarăși la calitatea primordială a căpeteniei, aceia de a poseda cunoștințele necesare pentru a putea judeca și a-ți da seama de valoarea celor ce ți se spun de către colaboratorii tăi din Statul major.

Dar, încă odată, concepția greșită nu putea să ducă la dezastrul, la care s'a ajuns, dacă nu intervenea al doilea defect și mai mare, incapacitatea de a urmări execuția planului și a lua măsurile necesare în caz de deviere de la plan. Pentru această urmărire a execuției și a luării de măsuri în caz de deviere de la plan, se cer calități, ce se găsesc și mai rar de cât cele cerute la concepție. Este adevărat că la execuție strășnicia poate juca un rol, pe care nu-l poate juca la concepție. Dar strășnicia nu ajunge.

Se cere să ști și să faci o alegere între mulțimea de date, ce ți se înfățișează, de multe ori astfel ticluite în cât să ți se arate numai anumite lucruri. Se cere să știi să procedezi la confruntarea datelor între ele, pentru a descoperi tu ceia ce s'a petrecut în realitate, sau pentru a îndruma pe cei din Statul major să-și îndrepte cercetările în direcții la cari nu s'au gândit. Și pentru aceasta trebuie și mai mult să ai cunoștințe adânci asupra fenomenelor ce se pot produce în organismul ce vrei să conduci.

Seriam iarăși în studiul nostru :

În organizarea modernă a muncii planul se urmărește în permanență și se modifică după rezultatele obținute. În Rusia Sovietelor s'a socotit că totul e ca fiecare întreprindere sau grup de întreprinderi să întrecă planul, indiferent de ce face vecinul. Mai poate fi vorba de un plan în aceste condiții ? Din nou ne găsim în fața unor planuri izolate fără nici o coordonare între ele. În organizarea modernă a muncii toată casna e să se execute planul, nu să se depășască. Iși închipuie cineva de exemplu că la Ford unele ateliere să o ia înainte iar altele să rămâie în urmă ? La ce servește de exemplu că minele de cărbuni își sporesc producția, dacă drumurile de fer nu pot transporta nici pe cea prevăzută în plan ? La ce ar servi chiar ca transporturile să se facă, dacă uzinele cari trebuie să consume cărbuni nu pot consuma nici ceia ce se prevăzuse ? Dar și mai grav : La ce vor servi cuptoarele gigantice de topit fierul, dacă minele nu vor putea da cantitățile necesare de cărbuni și nici drumurile de fier nu le vor putea transporta ?

Iată cum se putea vedea încă de acum cinci ani, că o-

cărmuitorii Rusiei sovietice nu aveau cele mai elementare calități cerute pentru reușita planului.

Și cu toate acestea, dacă planul nu a isbutit în țelurile ce-și impusese — cel puțin în țelurile mărturisite — a isbutit în altceva: a isbutit să schimbe atitudinea unei bune părți din lume față de Soviete. În 1928, atunci când s'a elaborat faimosul plan de cinci ani, Sovietele erau strănse din toate părțile. Nici măcar legături diplomatice nu aveau cu țările civilizate. Acel, așa zis, cordon sanitar ce se instituisese în jurul lor, dacă nu dădea roade depline, în orice caz dădea roade. Sovietele nu se simțeau măcar la adăpostul unui atac venit din afară. Au trâmbițat atunci planul de cinci ani. Și printr'o publicitate abil condusă, au făcut lumea să creadă că în curând nu numai că vor fi în stare să se apere, dar chiar că vor deveni o forță demnă de temut. Urmarea a fost o totală schimbare la față a lumii. Toți căutau să se ia din vreme bine cu cel care în curând trebuia să devie tare. Guvernele au intrat în legături din ce în ce mai strănse cu Sovietele și le-au făcut, cum se spune, ochi dulci. Țări cărora Rusia sovietică le anulasă cu de la sine putere toate drepturile decurgând din împrumuturi și din investiții, au încheiat cu guvernul sovietic tratate de apărare reciprocă, punând preț pe semnătura celui care când voia nu o respecta. Insuși capitaliștii au început să facă ochi dulci Sovietelor, cătând să se ia bine fie cu comuniștii din Rusia, fie chiar cu cei din țările apusene, cea ce a adus răspândirea pe care o cunoaștem a comunismului.

Și din acest punct de vedere planul de cinci ani a fost cea mai formidabilă cacealma, ce s'a tras lumii capitaliste. Ce forță ofensivă a putut deveni Sovietele, au arătat-o evenimentele din Spania: ca muștele au fost doborâte avioanele rusești, acelea cari servise de sperietoare nouă și altora ca noi. Pușcoasele de benzină au venit de hac tancurilor, cari trebuiau să tavălugească totul. Toată această forță materială, ce trebuia să ducă la dictatura universală a Sovietelor, s'a sfărâmat în fața forței spirituale a naționaliștilor.

Și astfel cacialmau a fost dată pe față, iar de necaz Stalin a început să dea iama în „tovarășii“ săi.

Statul față de comasarea proprietății agricole

de MIRCEA V. FIINESCU

Instituțiile sociale își au valoarea și importanța pe care le-o acordă, în conștiința lor, indivizii care le compun. Din acest punct de vedere trecem o foarte interesantă epocă în ce privește valoarea pe care indivizii o acordă supremei instituții sociale care este statul. Interesul constă tocmai în varietatea și în incertitudinea cu care a intrat, noțiunea de stat în conștiința chiar a celor care au impresia că judecă lucrurile și că le înțeleg. Un exemplu practic ne va lămurii asupra acestui haos și în acelaș timp vom arunca o privire asupra unei probleme de mare actualitate.

Se discută în ultimii ani, tot mai insistent, problema comasării proprietății țărănești, punându-se în legătură cu cooperatiia. Pe această linie avem și un pas făcut prin întocmirea unui statut de Societate Cooperativă civilă pentru îmbunătățirea agriculturii, care are ca prim scop pe acela „de a face comasarea proprietăților agricole ale asociațiilor” și pe urmă pe acela de „a-i îndruma pe aceștia să exploateze noile loturi după planul stabilit de conducerea cooperativei”.

Se cuvine dar să luăm în discuție această nouă formă de cooperativă, care se proiectează în România, spre a-i stabili, cu anticipație, caracterele cooperative și însușirile specifice și spre a vedea ce poate aștepta mișcarea cooperativă dela o nouă manifestare a întreprinderii cooperative, pe un câmp nou de lucru și ce folos poate aduce la rezolvarea comasării.

Preocupările noastre didactice și activitatea publicistică ne obligă să aruncăm o privire pe acest câmp care a atras luarea aminte a o sumă de cercetători ca d. Prof. C. Jornescu și Valeriu Bulgaru, d. Const. Moldoveanu director de bancă și asistent la Academia de Agricultură și alții. În acelaș timp, prin d. Ing. Const. Ciulea, ea a intrat în preocuparea organelor Ministerului de Agricultură. Și în sfârșit Cen-

trala Cooperativă de Indrumare și Control întocmind și răspândind un statut tip și-a dat adeziunea pentru această nouă manifestare a cooperăției românești.

Competința noastră personală nu ne îngăduie să ne ocupăm de tehnica operației de comasare, dar împrumutând definițiile date de d. Const. Moldoveanu în lucrarea sa recent apărută: Cooperăția și problema comasării proprietății țărănești, aflăm că această operație, are de scop gruparea în parcele unice, sau în număr foarte restrâns, a tuturor terenurile aparținând proprietarilor care intră în comasare și apoi împărțirea în loturi unitare care se atribuie fiecărui proprietar în raport cu întinderea și calitatea terenurilor pe care le-a adus la masa comună. În efectuarea ei operația dă loc la diferite compensațiuni în bani sau alte bunuri.

Juridic d. Valeriu Bulgaru a caracterizat comasarea ca un schimb „care se face nu numai pe bază de egalitate a suprafețelor schimbate, ci în deosebi pe echivalentul de valoare a terenurilor date în schimb cu prilejul acestei măsuri, menită să concentreze într'un singur loc parcelele fiecărui proprietar, depe zona supusă comasării”.

Numai din această enunțare se poate vedea că operația de comasare, a proprietății agricole, este legată de greutatea care nu echivalează, în importanță, decât cu foloasele, tot atât de mari, pe care le aduce producției agricole, o proprietate comasată. Cu toate aceste foloase, însă, pretutindeni unde s'a pus problema comasării, proprietarii agricoli n'au acceptat-o de bună voie, nici chiar atunci când li s'au oferit diferite avantaje de ordin fiscal, cum a fost în Franța prin legea din 1884 reluată în 1905.

Literatura specială în aceasă materie, inspirându-se din exemplele întâlnite, în diferite țări dealungul unui secol și mai bine de încercări, a ajuns să stabilească axioma că nu se poate face comasarea proprietății agricole pe baza schimbului liber. Oricare au fost măsurile luate, indemnurile date și înlesnirile acordate, nu s'a ajuns la o stimulare a procesului de comasare, prin bună învoială, decât în măsură cu totul neînsemnată față de întinderea problemei.

Și cu toate acestea foloasele comasării sunt atât de însemnate încât, în secolul libertăților, a trebuit să se găsească alte drumuri spre a se ajunge la realizarea ei. Prea multe alternative nu erau. Dacă prin libertate nu se reușește, trebuie folosită obligativitatea. Și așa s'a și procedat în diferite țări care au realizat comasarea.

Tot din exemplele date de alte state se desprind două forme de obligativitate, folosite spre a se ajunge totuși la comasarea proprietății agricole.

Obligativitatea pură și simplă, prin intervenția directă

a statului, cum s'a făcut în Prusia și apoi în celelalte state germane, cu rezultate foarte bune, încă dela 1821.

Obligativitatea impusă minorității de majoritatea proprietarilor decizi a-și comasa proprietatea. În fapt aceasta înseamnă că dacă într'un sat majoritatea proprietarilor se hotărăsc pentru comasare, minoritatea care nu primește este obligată. Acest sistem este adoptat de foarte multe țări în frunte cu Franța care are o asemenea dispoziție încă din 1865.

Odată ajunsă chestiunea la obligativitate, prin intervenția statului, s'a impus necesitatea unei legi. În prezent este axiomă că nu poate fi vorba de comasare decât pe cale legală.

Astfel se prezintă, în linii largi problema comasării. Nu am menționat marile foloase pe care le aduce o proprietate comasată, atât proprietarilor individuali, cât și economiei naționale în general, de oarece socotim inutil să forțăm evidența. Este suficient să spunem că pentru noi necesitatea comasării proprietății agricole, ca și pentru d. Garoflid, ia înaintea tuturor celorlalte probleme care se pun astăzi agriculturii românești.

Cum era firesc și la noi în țară problema a preocupat de multă vreme pe conducători și pe specialiști. Astfel d. Const. Moldoveanu identifică preocupări de comasare în legea dela 1864 prin care se înproprietăreau țăranii, apoi în legea dela 1908 pentru înființarea Casei Rurale, la 1914 în legea pentru organizarea Dobrogei Noi și în fine în legile pentru reforma agrară din 1918.

În ținuturile nou alipite problema a preocupat deasemenea pe stăpânitorii de altă dată și se întâlnesc dispozițiuni legale încă din 1836.

Cu toate acestea proprietatea agricolă țărănească a rămas fărâmițată și continuă a se fărâmița, pe zi ce trece, prin transmisiuni de proprietate făcute sub toate formele. Problema este deschisă în întregime și tot ceace se face sunt începuturi.

În prezent în România avem un regim legal al comasării stabilit prin Legea privitoare la organizarea și încurajarea agriculturii, care în art. 9 stabilește următoarele :

„În cazul când cel puțin 66% din numărul proprietarilor cu câte mai puțin de zece hectare proprietate necomasată într'un singur trup și stăpânind laolaltă cel puțin 51% din întinderea totală a acestei categorii de proprietăți, hotărăsc să-și comaseze proprietățile lor, hotărârea aceasta e obligatorie pentru toți proprietarii de această categorie, din tarlăua sau din comuna respectivă, precum și pentru oricare alți proprietari cari s'ar alătura ulterior la această hotărâre.

Hotărîrea este valabilă și în cazul când numărul proprietarilor e de cel puțin 51%, iar proprietatea lor de cel puțin 66%.

Hotărîrea de comasare trebuie luată în prezența judecătorului de ocol, care se va transporta în comună, la cerearea și pe cheltuiala locuitorilor interesați.

În contra hotărârii există dreptul de apel la tribunal — în 30 zile dela încheierea judecătorului de ocol — care va statua definitiv, judecând de urgență și cu precădere.

Procedura și toate actele în legătură cu hotărârea de comasare și cu executarea ei în fapt sunt scutite de timbru.

După ce hotărârea de comasare a rămas definitivă, organele tehnice ale Direcțiunii Cadastrului și Comasărilor din Ministerul Agriculturii și Domeniilor vor face lucrările de aplicare pe teren ale comasării și reparcelării, lucrări care vor trebui să fie aprobate de Ministerul Agriculturii și Domeniilor cu avizul Consiliului Technic Agronomic.

Atribuirea nouilor loturi se va face prin hotărârea judecătorului de ocol respectiv, cu aceeași procedură și aceleași căi de atac, prevăzute în acest articol.

În cadrul acestor dispozițiuni legale se poate ajunge la realizarea operei de comasare a proprietății agricole dela noi. După cum se vede s'a adoptat sistemul obligativității pentru o minoritate de 36% sau respectiv de 49% după cum majoritatea deține 49% din întinderea ce urmează a se comasa, sau numai 34%.

Am anunțat dela început că pentru a se ajunge la realizarea practică a comasării s'a recurs la cooperatie.

Pentru a ne da seama de rolul noiei forme de cooperativă am urmărit de câțiva ani încoace tot ceea ce s'a spus în această materie.

D. Const. Moldoveanu vede două posibilități pentru realizarea comasării; statul prin intervenția și mijloacele proprii ale statului, sau printr'o întreprindere economică fiind vorba de un interes economic. D-sa exclude prima cale de oarece se opun două piedici: una de ordin financiar, alta de ordin — îi zice d-sa — politic social. Piedica de ordin financiar este, „imposibilitatea statului de a finanța lucrările de comasare, cari necesită sume considerabile“; iar cauza de ordin, zice d-sa, politic social este aceea că burghezimea satelor va fi cea dintâi care se va opune la executarea unor asemenea lucrări, deoarece ea nu are interesul de a-și comasa proprietățile. La aceasta d. Moldoveanu mai adaugă și „considerațiunile de ordin sufletesc în sensul că cu greu concep (țărani) a se despărți de pământul moștenit din tată în fiu“, spre a ne da o imagine completă a greutăților ce sunt de întâmpinat.

După ce ne arată toate aceste piedici d-sa însă ajunge

la concluzia că : „Deaceea comasarea se va putea face numai cu consimțământul unei bune părți din masa proprietarilor interesați”. Și cum interesul lor de comasare este de caracter economic, ei trebuie să facă o întreprindere economică, iar „întreprinderea care corespunde cel mai bine la realizarea acestui interes comun, de natură economică, este asociația cooperativă”.

Marele folos pe care îl subliniază d. Moldoveanu prin adoptarea întreprinderii cooperative, ca instrument de comasare, este acela că „numai așa vom înlătura neîncrederea țăranilor în această operațiune de regrupare a parcelelor, operațiunea fiind făcută printr-o întreprindere a cărei conducere și control stă în mâinile țăranilor asociați”.

D. Inginer Ciulei este mai categoric. D-sa se vede în fața unui text de lege — care așteaptă să fie pus în practică. Ori primul pas pentru aceasta este acela de a se aduna o majoritate care să reprezinte 66% din numărul proprietarilor și 51% din proprietatea comunei sau a tarlalei respective, sau 51% din numărul proprietarilor și 66% din întinderea proprietății, care să dorească a-și comasa pământurile. Minoritatea fiind obligată prin lege să se supue. Dar d. Ciulei a constatat următoarele :

„In practică este cam greu să se obțină dela început o asemenea majoritate, mai înainte ca sătenii dintr-o comună să-și poată da seama în ce chip s'ar face comasarea în tarlăua sau în comuna, unde-și au proprietățile, deoarece fiecare comună își are situația ei specială”.

Dar pentru a putea lămuri pe proprietari asupra acestei nedumeriri trebuie să aduni datele necesare și să faci planurile respective și pentru aceasta tot d. Ciulei crede astfel :

„Dar adunarea materialului documentar în această privință din arhiva primăriei, a percepției și a judecătoriei acolo unde funcționează Cărțile Funduare, apoi măsurătorile ca și primele clasificări de terenuri, cât și lucrările de îmbunătățiri agricole care vor trebui luate în planul comasării, reclamă cheltueli destul de mari, cam 50—70 lei de ha., și aceste sume Statul primăria sau alte autorități și instituții de credit nu le pot avansa astăzi dacă sătenii nu au o organizație potrivită”.

Și atunci pentru a înlătura aceste piedeci și a pune în aplicare practică dispoziția legii d-sa a găsit că : „Mijlocul practic după părerea noastră, este ca un număr de 40—50 dintre sătenii care înțeleg rostul și folosul comasării, să se constituie într-o obștie de comasare și îndrumare agricolă, cu scopul de a face toate aceste lucrări și de a atrage cu timpul alături de ei numărul cerut de lege pentru ca hotărârea lor să devină obligatorie și pentru ceilalți”.

Căutând să dea o formă juridică acestei asociațiuni pe care o preconizează d-sa sub denumirea de „obște de comasare și îndrumare agricolă“, a găsit nemerit să o facă societate cooperativă civilă. În acest scop a obținut adeziunea Centralei Cooperative de Îndrumare și Control și s'a întocmit proiectul de statute care va servi la constituirea de astfel de cooperative.

Este clar că pentru d. Ciulei forma juridică de Societate cooperativă îi este absolut indiferentă, d-sa adoptând-o ca cea mai ușor de realizat. Nu am înălnit în cele scrise de d-sa niciăeri considerațiuni speciale care ar indica această formă de întreprindere ca mai potrivită și nu alta. Este deasemenea clar că obștea de comasare ar putea să fie și societate anonimă și orice altă formă de societate. Într'un articol publicat în ziarul Argus la 4 Ianuarie 1937 d-sa a scris următoarele :

„Rostul obșteii de comasare este să înlesnească în primul rând gruparea ca membrii fondatori sub o conducere autorizată, a 50 agricultori frunțași dintr'o comună, convinși de foloasele comasării, pentru a face lucrările pregătitoare de identificare a proprietarilor de parcele comasabile și de a atarge apoi ca membrii în obștie printr'o activă propagandă și prin diverse avantagii de ordin economic, numărul cerut de lege“.

Pentru acest scop nu putem înțelege ce l'ar fi împiedecat pe d. Ciulei să preconizeze orice altă formă de societate sau asociație legală ?

Prin urmare pe când d. Const. Moldoveanu aduce unile argumente de ordin structural și doctrinar în spiritul ideii de realizare a comasării prin cooperatie, d. Ciulei nu arată decât motive care pledează pentru asociație în general.

Cercetarea noastră deci trebuie să urmărească ambele planuri care s'au întâlnit în aceiaș propunere : Societatea cooperativă civilă pentru comasare și îndrumare agricolă.

Scopul acestui studiu, pe care ne-am simțit obligați să-l întreprindem, este acela de a găsi locul pe care îl va putea ocupa noua formă de întreprindere cooperativă în mișcarea cooperativă românească și rolul pe care îl va putea avea în cadrul marilor probleme care se pun agriculturii românești în prezent. Pentru aceasta va trebui să analizăm structura noii întreprinderi și acțiunea ei în raport cu doctrina cooperativă și apoi să vedem folosul practic pe care îl va aduce economiei agrare a țării noastre.

În general întreprinderea cooperativă este privită sau izolat sau făcând parte dintr'o mișcare. În primul aspect nu-i căderea noastră să o privim. Cooperativa nu este astfel decât o formă de întreprindere, ca oricare alta și care poate da loc, cel mult, la discuțiuni de ordin juridic. Pe noi ne în-

teresează și ne ocupăm de întreprinderea cooperativă încadrată într-o mișcare de mase, activând pe o linie doctrinară și urmărind un scop social unitar. În acest înțeles cooperativa este celula care activează într'un sistem economic care tinde să instaureze o altă metodă de repartizare a produsului social și care va duce la eliminarea treptată a oricărui venit obținut fără muncă.

Toate însușirile pe care le are atât asociația cooperativă cât și întreprinderea cooperativă sunt în funcție de acest scop final pe care îl are acțiunea cooperativă și judecata pe care o putem face asupra unei întreprinderi cooperative sul unei noi așezări a vieții economice, altfel este o falsă acțiunea ei și scopul mișcării cooperative în total.

După părerea noastră deci o întreprindere nu poate căpăta calificarea de cooperativă decât dacă activează în sensu unei noi așezări a vieții economice, altfel este o falsă cooperativă, sau o cooperativă formală, care este dăunătoare și ideii și mișcării cooperative.

România a suferit și suferă de plaga acestui fel de cooperative și cu toate că ne-am impus cea mai mare rezervă în aprecieri, cooperativa de comasare ne apare ca o creație de acestea care vine să falsifice cooperația dela noi. Spre a ne da seama de acest lucru să analizăm rolul și funcția acestei cooperative așa cum reeșă din statutul întocmit.

„Scopul societății este de a face comasarea proprietăților agricole ale asociațiilor și a-i îndruma pe aceștia să exploateze nouile loturi” după planul stabilit de conducerea cooperației“.

Pentru realizarea acestui scop stabilit în art. 2 din statute, cooperativa poate face, conform art. 32 din statute, următoarele operațiuni :

a) Să identifice pe actualii proprietari de drept ai întregului teren de cultură din hotarul comunei, să stabilească suprafața și valoarea comercială a parcelelor care pot fi comasate și să întocmească planurile de comasare potrivit normelor prevăzute în Regulamentul legii cadastrului Funciar și în legea de comasare ; aceste lucrări vor fi efectuate de comisiunile de comasare numite de adunarea generală și vor deveni definitive și obligatorii pentru toți asociații după ce vor fi aprobate de adunarea generală conform prevederilor dela art. 21 A. 4 din statutul cooperativei; nouile loturi vor fi trecute în cadastrul funciar și în cartea funduară;

b) Să contracteze la Banca Centrală Cooperativă sau alte instituțiuni de credit autorizate de Ministerul Agriculturii și Domeniilor, împrumuturile necesare pentru plata lucrărilor de comasare și cadastru funciar, în ce privește terenurile asociațiilor ;

c) Să întocmească planul de cultură a noilor loturi, în înțelegere cu proprietarii lor, și să înlesnească acestora obținerea creditelor necesare aplicării planului;

d) Să înființeze pepiniere de arbori pentru plantarea hotarelor și a terenurilor neproductive din hotarul comunei, precum și pepiniere de pomi roditori pentru necesitățile asociațiilor și ale celorlalți locuitori;

e) Să exploateze izlazul comunal loturile agricole demonstrative, loturile zootehnice, școlare, de sport și tir, cum și orice alte terenuri situate în hotarul comunei, care aparțin unor proprietari sau instituțiuni care nu se pot ocupa înșiși de exploatarea lor.

f) Să organizeze asigurarea animalelor, recoltelor și clădirilor asociațiilor, pe bază de mutualitate, printr'o secțiune cu gestiune aparte, după normele ce se vor fixa cu aprobarea Casei Centrale a Cooperăției, și de preferință în legătură cu celelalte obști de comasare și îndrumare agricolă;

g) Să procure numai în comision, semințe, unelte, instrumente și mașini necesare asociațiilor pentru exploatarea terenurilor lor, conform planului de cultură, precum și să înlesnească desfacerea în comun, tot în comision, a produselor lor;

h) Să se asocieze la instituțiile cooperative de gradul 2 și 3;

i) Să primească donațiuni, asupra cărora consiliul de administrație este în drept să aprecieze și să accepte dacă nu impun sarcini cooperativei. Altfel decide adunarea generală. Asociații nu au niciun drept asupra donațiunilor iar în caz de dizolvare a societății donațiunile urmează condițiunile fondului de rezervă, dacă actul de donație nu dispune altfel;

j) Să sprijine moral și material răspândirea culturii printre asociați prin înființarea de biblioteci, săli de lectură, conferințe, teatre, cinematografe etc., lucrând de preferință în înțelegere cu celelalte cooperative din regiune.

Operația caracteristică cooperativei de comasare este aceea de la punctul 1, restul sunt dispozițiuni care se găsesc la orice cooperativă agricolă și unele la toate felurile de cooperative.

Prima observație pe care o avem de făcut este aceea că în conformitate cu art. 9 din legea pentru organizarea agriculturii, „organele tehnice ale Direcțiunii Cadastrului și Comasărilor din Ministerul Agriculturii și Domeniilor vor face lucrările de aplicare pe teren ale comasării și reparcelării, lucrări care vor trebui să fie aprobate de Ministerul Agriculturii și Domeniilor cu avizul Consiliului Tehnic Agronomic“.

Proprietarilor nu le cere legea decât să ia decizia de co-

masare, restul lucrărilor căzând în sarcina organelor statului.

Prin urmare înscrierea în statute a dreptului de a face planul de comasare pentru cooperativă constituie o încălcare a legii și depășește intențiile legiuitorului care a înțeles să dea această operație organelor de stat și să nu o lase la bunul plac al proprietarilor.

Tot odată în art. 21, la datoriile asociațiilor s'au prevăzut următoarele :

„Asociații cooperativei sunt îndatorați să se supună hotărârii adunării generale cu privire la aplicarea planului de comasare care, pentru a fi obligatoriu pentru toți asociații, trebuie să fie aprobat de o adunare generală la care să fi luat parte cel puțin $\frac{4}{5}$ din numărul total al asociaților cu drept de vot și să fi întrunit cel puțin $\frac{5}{7}$ din voturile celor prezenți“.

Ori legea pentru organizarea agriculturii prevede că atribuirea loturilor, care înseamnă în definitiv aplicarea planului de comasare, se face prin hotărîrea judecătorului de ocol respectiv și este supusă unei proceduri pe care o stabilește legea însuși.

Și această dispoziție esențială a statului contravine legii și intențiilor legiuitorului.

În acest sens credem că societatea cooperativă nu va putea face această operație, lucrările pe cari le-ar întocmi nefind valabile.

Dar în afară de aceste considerațiuni legale să vedem care este funcția pe care o are de îndeplinit cooperativa de comasare în ipoteza că se vor putea grupa cei 50 de membri fondatori și vor constitui societatea.

Prima grijă va fi aceia de a aduna fonduri și din lămuririle publicate de inițiatori se contează în acest scop, foarte mult, pe credite și subvențiuni dela stat. Apoi va face propagandă pentru atragerea unui număr de proprietari cari să asigure majoritatea cerută de lege (66% sau 51%) pentru a se putea face comasarea unei țarlale sau a unei comune întregi. Odată terminate aceste lucrări, celelalte operațiuni intră în seama specialiștilor, organele de administrație ale cooperativei neavând decât să complice lucrările prin discuțiuni în comisuni, consilii și adunări generale prevăzute de statutele tip.

Dar chiar dacă ar avea un rol efectiv și în celelalte faze ale operației de comasare, ne întrebăm unde se găsește caracterul cooperativ al acestei operațiuni? Cu alte cuvinte pentru ce este nevoie de o societate cooperativă, atunci când nu-i vorba decât de niște decizuni și de niște cheltuieli pe care le poate determina și împlini orice formă de asociație?

Ni se va răspunde poate pentru opera de îndrumare

absolut necesară după ce se efectuează comasarea. Se poate dar și în cazul de față aceasta este accesorie și cum principala operație nu se poate încadra în acțiunea cooperativă societatea însăși nu poate căpăta acest calificativ.

D. Moldoveanu crede că se poate justifica forma de cooperativă pe considerația că „se realizează un schimb de servicii între asociați și societatea cooperativă“. Se poate numai că acest lucru nu-i suficient pentru a da caracterul cooperativ unei interpretări și chiar așa, nu prea vedem acest schimb de servicii, toată legătura terminându-se odată cu decizia luată de proprietarii asociați de a-și comasa proprietatea.

Tot d-sa crede că adoptându-se forma cooperativă se deplasează operația de pe planul administrației publice pe acela al inițiativei particulare „operațiunea de comasare fiind făcută printr'o întreprindere a cărei conducere și control stă în mâinile țăranilor asociați“. Foarte adevărat, dar nici faptul acesta nu ne dă dreptul de a califica drept cooperativă acest grup de asociați.

Apoi comasarea devine obligatorie pentru minoritatea de 49% sau 34% și în ipoteza că operația se va face printr'o cooperativă, implicit aceasta va avea un procent din membri săi înscrși obligatoriu, celace constituie, din nou, o încălcare a principiilor cooperative fundamentale.

Dar dacă ne situăm în ipoteza legală, adică în aceia că rolul cooperativei se termină odată cu luarea hotărârii de comasare, restul intrând în atribuțiile organelor de stat, nu se reduce întreaga activitate a societății la un instrument de acțiune pus la dispoziția Ministerului Agriculturii și Domeniilor? Fără îndoială că da. Ori în acest caz cum încadrăm acțiunea aceasta subordonată în ideologia cooperativă?

Și în sfârșit propunătorii acestei soluțiuni pentru realizarea comasării recunosc că în calea comasării prin bună învoială stă rezistența proprietarilor și lipsa de fonduri. Aceste constatări sunt făcute dintr'o lungă serie de experiențe a altor țări și sunt verificate și la noi cu alte prilejuri. Cum vor fi înlăturate aceste piedici prin singurul fapt că se adoptă forma cooperativă, n'am putut înțelege.

Cooperativa este rezultatul unei asocieri de bună voie a celor cari vor să-și satisfacă o nevoie printr'o întreprindere comună, care bineînțeles trebuie să lucreze în spiritul doctrinei cooperative. Proprietarii de parcele răslețe nu acceptă să le comaseze de bună voie și totuși vor intra de bună voie într'o cooperativă care va realiza comasarea parcelelor lor. Este un raționament pe care nu l-am putut înțelege cu toată străduința ce ne-am dat.

Apoi statul nu poate face direct comasarea din lipsă de fonduri, dar „el este chemat să sprijine inițiativa particu-

lară pentru începerea acestei operațiuni, mijlocind totodată procurarea fondurilor necesare⁴. Dacă poate mijloci procurarea de fonduri, le poate și avea, căci nu ni se va invoca, cu seriozitate, că intervenind cooperativa se găsesc mai ușor fonduri, știind cu toții că lucrurile stau complet contrariu.

Ajungând la sfârșitul acestor observațiuni pe care am ținut să le facem pe marginea deciziunii ce s'a luat de a folosi întreprinderea cooperativă ca mijloc de realizare a operației de comasare a proprietății agricole, suntem datori să facem câteva precizuni.

Intervenind în această discuție n'am înțeles să facem o critică sterilă. În genere la noi în țară asemenea discuțiuni nu sunt luate în serios, așa numiții oameni de acțiune arătându-se indiferenți față de astfel de rezerve. Și în cazul de față se va spune că le este indiferent dacă obștea de comasare îndeplinește sau nu condițiile de a fii cooperativă, ei fiind preocupați de rezultatul pe care îl așteaptă. Tot așa le va fi indiferent dacă societatea pe care o fac este un simplu instrument la dispoziția statului și un intermediar pentru procurarea fondurilor. Ei vor să facă comasarea. Acest scop care scuză mijloacele nu se aplică însă aci și oricât dispreț arată conducătorii actuali ai cooperației și oamenii politici în general, pentru teorie vor trebui să recunoască un lucru elementar. Cooperativa își dă roadele sale numai atunci când lucrează în condițiile ce-i sunt firești. Altfel, și acesta este cazul cooperativei de comasare, ea devine o piedecă în realizarea scopului ce i se impune. Prin urmare, noi am ținut să avertizăm pe acei care doresc, ca noi toți, să se realizeze comasarea, că încrederea ce și-au pus în cooperație le va fi fatală, deoarece întreprinderile ce le-au creiat, lucrând în spirit cooperativ nu pot să le fie de folos.

În ce privește mișcarea cooperativă nu are deasemenea decât de pierdut. Un nou eșec va însemna un nou prilej de compromitere a ideii și deci un lung șir de ani pentru reabilitare.

Și dacă lucrurile stau astfel o explicație pe cale logică este imposibil să găsim și nu ne rămâne decât calea psihologică.

Ocolirea intervenției directe a statului pentru conducerea reformei agrare și prețulrea mai presus de el a asociațiilor cooperative, care totuși nu pot face nimic fără sprijinul efectiv al statului, nu-și poate avea explicația decât în neîncrederea evidentă pe care o au propunătorii respectivi în posibilitățile de realizare ale statului. Deci dacă în loc de a se căuta argumente șubrede ca lipsa de fonduri și totuși posibilitatea de finanțare, s'ar fi discutat problema pe ade-

vărată ei înfățișare s'ar fi ajuns la alte soluțiuni decât la cele la care s'a ajuns ¹⁾).

Concluzia noastră finală este că trebuie să se renunțe la forma cooperativă pentru înțirpinderile care au a face comasarea și să se creeze niște asociațiuni adhoc, puse la dispoziția Ministerului de Agricultură ca instrumente de politică agrară pură.

Comasarea, au recunoscut toți, este o reformă care va fi poate mai grea decât reforma agrară. Se cuvine deci să o luăm în serios și să nu umblăm pe căi întortocheate. Statul trebuie să fie pus în situația de a o face, căci nu se mai poate admite tratarea aceasta în minor al celei mai supreme întruchipări a forței publice și credința că ceace nu poate statul, vor putea niște asociațiuni hibride ieșite din atmosfera de descurajare a celor care au pierdut răbdarea să mai vadă realizată, pe căile firești, o operă care nu mai poate întârzia.

¹⁾ Pentru a se vedea modul cum merge operația, dăm mai jos relatarea „Ziarului Argus” asupra discuțiilor care au avut loc la Camera de Agricultură - Sibiu în sesiunea de la 2 Septembrie 1937.

În cadrele acestei sesiuni a consiliului Camerei de agricultură, — d. C. I. Ciulea a comunicat rezultatul tratativelor duse cu țărânii din comuna Mohu, județul nostru, în zilele de 27, 28, 29, 30 și 31 August a. c. — în sensul constituirii unei obște de comasare.

D-se spune că în acest scop a primit însărcinarea direcției cadastrului din ministerul Agriculturii prin adresa 189.610 din 1937, și că la lucrările de constituire a obștei de comasare din comuna Mohu, a fost însoțit de d. Traian Suciu-Sibianu, șeful serviciului agricol județean. După mai multe constatări pe care le-au avut cu autoritățile și obștea din comuna Mohu, — delegații M. A. Direcția Cadastrului, au reușit în ziua de 31 August să constituie „Obștea de comasare” în comuna Mohu, — primul început de acest fel în regiunea sub ardeleană.

Comuna fiind redusă numeric — obștea se compune din 32 membrii, din care au fost aleși consilierii de administrație și comitetul de cenzură — în egală proporție cu membrii care posedă până la 2 ha., între 2-5 ha., și peste 5 ha. La cererea sătenilor — statutele au mai rămas câteva zile în păstrarea notarului comunal, pentru a putea fi subscribe și de alți săteni, care din anumite împrejurări nu s'au putut înscrie la data constituirii Obștei de comasare.

După ce se vor respecta și îndeplini toate obligațiunile statutare, — dosarul, împreună cu chitanțele de vârsământ a cotizațiilor și taxelor de înscriere a Banca Populară, se va înainta M. A. Direcția Cadastrului, pentru recunoaștere. O obște asemuitoare celei de la Mohu se va constitui în scurt timp și în comuna Cîsnădie un centru sășesc din județul nostru.

Cine subminează ordinea europeană?

de ELENA M. MANOILESCU

Am fi dorit să dăm cititorilor noștri odată cu revenirea toamnei, un articol mai actual, mai interesant, și cari să lămurască pentru noi toți aspectele unei mișcări simpatice. — Rex — cari începe să ia proporții într-o țară prietenă din Europa. Imprejurări independente de voința noastră ne-au oprit să facem acest lucru. De aceea azi vom povesti cititorilor noștri câteva amintiri, căutând să le legăm cu întâmplările de azi și trăgând concluziile, cari se desprind din ele.

Lecturile din vara aceasta ne-au readus în zilele dramei dela Sarajevo, atunci când s'a decis soarta Europei mai mult de cât ne-am putut închipui în clipele acelea și mai mult chiar de cât putem bănuși și azi.

Două gloanțe au răsturnat imperii și-au dat noul întocmire popoarelor Europei.

Au fost oare trase cu gândul de a face dreptate unui popor subjugat, sau rostul asasinării arhiducelui Franz Ferdinand era altul? Executanții fost-au ei numai unele oarbe, de fanatismul cărora s'au servit cei din umbră, și cari lucrau pentru un scop mai îndepărtat?

Vom vedea, mai departe, cari pot fi răspunsurile logice la aceste întrebări.

Apoi a urmat groaznicul măcel, cu tot cortegiul de orori inerente războiului.

Pacea s'ar fi încheiat cum s'a încheiat și afară de harta Europei, care se schimbasesc cu totul, mentalitatea oamenilor n'ar fi fost cu mult schimbată, dacă de odată în răsărit n'ar fi izbucnit cea mai fioroasă furtună, care a prins în puhoacele ei ucigătoare familia împăratului Rusiei, nimicindu-i până la unul.

Soarta Rusiei a fost pecetluită în ziua aceea.

Dacă în apele acelea de nebunie și desnađejde poporul rus ar fi reușit să așeze pe tronul lui Petru cel mare, un țar liberal, fără să omoare pe Nicolae al II-lea, Rusia era sal-

vată și Europa scăpată de pericolul continuu, care o amenință și de svârcolirile, cari țâșnesc de pretutindeni.

După răboiul apar nenumărate republici în locul vechilor imperii. Monarhii detronați își caută liniștea pe maluri de mare sau prin taințele munților.

Și acolo unde monarhii nu puteau fi înlăturați, valorile roșii căutau să cuprindă popoarele și să exploateze durerile și nevoile rămase de pe urma răboiului.

Răsvrătind pe cei mulți, pecetluiau soarta regilor și prin ei pe aceea a țărilor lor.

Așa au făcut în Italia, dar socoteala din târg nu se potrivește cu cea de acasă, căci în clipele cele mai grele, când totul părea pierdut, apare Mussolini.

Poporul italian începe cu el un nou capitol de istorie glorioasă. În acest răstimp însă subminarea tronurilor și deci a popoarelor, continuă în alte țări.

Unde nu pot răsturna monarhiile, unelesc meșteșugit și instalează regente, ușor de răsturnat la momentul oportun.

Nici un tron nu scapă neatins de aripa nevăzută, dar sinistră, a pasărei de pradă, cari le-a jurat tuturor moarte.

Când norocul a vrut ca unele tronuri stabile, să-și reia strălucirea prin revenirea la calea firească a lucrurilor, pasărea de pradă numai poate da atacul fățiș, vede că a pierdut partida, dar nu se lasă bătută și începe lupta pe căi lăturnice, pe ascuns.

Calomniile curg, neadevărurile și svonurile mincinoase se întetesc, atacurile se înmulțesc și pasărea de pradă sgâlție cu furie tronul acesta, cât poate mai tare, pentru ca să-l sfărâme rădăcinile. Și toate acestea fiindcă acest tron atât de șubred înainte a îndrăznit să se refacă singur și să se înfigă adânc în brazda poporului său.

Dar iată că din nou un rege la drumul exilului.

E regele Spaniei. El abdică pentru „fericirea” poporului său, care credea (vai) că republica îi va da tot ceace lipsește.

Știm cu toții ce a urmat. Republicanii, chiar cei sinceri și de bună credință au fost coade de topor inconștiente ale teroarei roșii, care trebuia să pue stăpânire pe Spania. Bestia roșie își arătase colții mari și grei și în Germania.

Dar și acolo ca și în Italia, Hitler se ridică în ceasul al 11-lea și-și mântuiește patria. În Austria teroarea roșie rânjește când și când, la Viena simțindu-se mai mult de cât acasă.

Acuma sosise rândul Spaniei. Pentru îndeplinirea planurilor roșii prezența unui Rege e întotdeauna o piedică. Nicăieri bolșevismul nu a putut lua formele lui definitive de demență și de dezastru, atâta timp cât a existat un rege, de aceea toți trebuiesc înlăturați, oricum și în orice fel.

Două golanțe trebuiau să decidă soarta Jugoslaviei.

Două gloanțe prăbușiseră imperiul Habsburgilor și făcuse să se nască statul jugoslav, tot două gloanțe, credeau acei cari pândeau din umbră, trebuiau să pue capăt acestui stat prin moartea Regelui Alexandru.

Facă cerul ca minoritatea Regelui Petru să fie neturburată și domnia lui să numai întâmpine greutățile domniei Regelui Alexandru.

Câtă asemănare însă între atentatul dela Sarajevo și cel dela Marsilia ! Tot două gloanțe, tot doi oameni morți. Asasinul se sue tot pe scara mașinei și trage. Atentatorii sunt în ambele cazuri tot Croați fanatici și tot înarmați în țări străine.

În 1914 Prinkip primise armele în Serbia, pentru ca să deslănțue un războiu Austro-Sârb și apoi unul mondial, cum a și fost ; în 1934, atentatorii făcuseră instrucție la Ianka-Pusta în Ungaria, pentru ca să cadă răspunderea asupra Ungariei și să iasă un conflict sârbo-ungar, care s'ar fi întins și care ar fi putut permite îndeplinirea marilor planuri, cari nu s'au putut îndeplini cu ocazia războiului mondial 1914-18.

Bolșevizarea țărilor balcanice, ar fi fost o jucărie și apoi opera ar fi continuat măreață, după modelul viu, pe care ni-l oferă azi Spania. Asasinatul a reușit, dar planul de data aceasta a dat greș.

Pasărea de pradă însă nu se dă bătută, ea dacă întâlnește undeva o rezistență, o piedică sau o întârziere, atacă pe alte fronturi și-și continuă încet, metodic și liniștit planul ei.

Rămăsese un singur tron neatins, drept, cu tot străvechiul lui prestigiu : era tronul Angliei. Nimeni încă nu îndrăsnise să se atingă de el.

Pasărea de pradă a îndrăsnit s'o facă și ceea ce veacurile nu mai văzuseră, s'a văzut în 1936 : un Rege al Angliei a abdicat. I-a urmat altul, e drept, poate cu aceleași calități și poate cu mai mult noroc, dar lovitura dată tronului englez rămâne lovitură. Faptul rămâne fapt și prestigiul nelintinat de altă dată, rămâne stirbit.

E clar, prin urmare că monarhii trebuiesc înlăturați și prestigiul coroanelor trebuie cel puțin diminuat.

Atentatul dela Sarajevo nu trebuia să dărâme imperiul Habsburgilor; el nu trebuia să aducă mai multă dreptate neamurilor subjugate din acest imperiu. Fanatismul și irendentismul lor trebuie să servească numai de pretext, care să deslănțue marele conflict general. Acesta trebuia să bolșevizeze popoarele. La cele învinse era ușor. Nenorocirea, umilința, sărăcia sunt auxiliarele de totdeauna ale acelor cari vor să ferească popoarele.

Chiar cu învingătorii nu era greu. Dovadă Italia.

Lucrurile nu s'au petrecut chiar după pofta inimei ce-

lor ce au precugetat totul, se făcuse însă un mare pas înainte. Rusia, colosul din răsăritul Europei, căzuse.

Sărmane popoare plecate toate cu atâta avânt în lupta cea mare, fiecare cu idealul lui, fiecare având de desrobii frați și provincii, iar alții de apărat drepturi ale unor bătrâne coroane, pe cari le socoteau vecinice.

Nu știau aceste biete popoare că de naționalismul lor curat și sincer s'au servit păsările negre de pradă, cari deabia așteptau să se năpustească pe trupurile tinere și neexperimentate ale nouilor state. Tot așa și gloanțele dela Marsilia nu trebuiau să răsbune o umilire imaginară a unui fanatism popular. Aceeași mână, care a înarmat revolverul lui Frinkip a înarmat și pe acela al lui Kralj, servindu-se de acelaș paravan al unui naționalism fanatic și șovinist. Pasărea de pradă stă la pândă și-și urmărește pas cu pas planul.

Popoarele trebuie toate să l se piece, dar ele nu se pot pleca și ele nu pot ajunge niciodată în așa hal încât să se lase târâte până în ghiarele comunismului atâta timp cât au un Rege. De aceea atacul cel mare e îndreptat întâiu contra Suveranului. Acesta îndepărtat, totul apoi e mult mai ușor.

În 1911 a fost înlăturată dinastia portugheză. Vai și amar de viața Portugaliei de atunci. De abia Salazar a readus liniștea și pacea în patria lui.

Acum în urmă s'au descoperit atentate și în contra sa. Explicația e simplă.

E un șef de stat, care le incurcă planurile, tot astfel și Kemal, de aceea atacurile merg și în contra lui.

Acum însă să tragem concluziile logice. Pasărea neagră care sapă tronurile Europei, lucrează pentru triumful bolșevismului, pentru cucerirea tuturor statelor și convertirea lor la comunism.

Cine deține această comandă supremă, cine conduce acest comandament care-și execută tactic și metodic planurile lui ?

Comandamentul acesta poartă mai multe nume, franc-masonerie judaism etc.

Sau poate se cheamă altfel, cum noi nici nu știm încă. Se poate. De altfel numele ne e indiferent. Ceeace este sigur e că există un comandament suprem, există o conducere unică, există un plan, pentru îngenunchierea tuturor, această este sigur.

Întâiu să nu mai fim unelte oarbe și inconștiente, difuzând ca niște megafoane iresponsabile toate calomniile, cari nu fac decât sdruncină prestigiul tronului și al țării. Apoi să căutăm să ne întoarcem privirile către trecut și să clădim viitorul după vechile noastre forme.

Există nu comandament suprem și unic pentru prezen-

marele public, ale chestiunilor de căpetenie din viața unui popor. Tot ceace ni se spune, tot ceace ni se bagă în cap, încă de mici este făcut cu un anumit scop și privit dintr'un anumit punct de vedere.

Însăși istoria pe care o învățăm, o învățăm dacă nu falsificată, dar înfățișată într'o lumină cu totul alta de cât realitatea. Dar evenimentele contemporane, cum ne sunt ele înfățișate chiar acelea din țara noastră. Cât de falsă e informația noastră fiindcă fals și denaturat ni se prezintă tot.

E straniu cum de nu au început să caute să identifice oamenii de curaj, cari și-au slobozit gândirea din lanțurile, care-i legau de falsitatea prezentării din jur, cum n'au încercat să identifice și să descopere acest comandament unic, care fără îndoială există.

Franz Funck Brentano și Gaxotte au avut curajul, unul vorbind de renaștere și celălalt de revoluția franceză, să rupă cu vechea tradiție fără însă să adâncească mai mult această stranie problemă. Nimeni n'a luat încă într'o adâncă cercetare problema aceasta a forței oculte care dărâmă și distruge civilizația europeană. Cine e această forță, pentru ce și pentru cine lucrează ea. Cercetarea comandamentului unic trebuie începută de mult, nu dela atentatul dela Sarajevo, ea trebuie începută chiar înainte de revoluția franceză. Primul mare pas, pe care l-a făcut acest comandament unic a fost fără îndoială revoluția franceză. Și aci ca și în războiul mondial, au fost folosite aspirațiile nobile și curate ale poporului, numai pentru distrugerea popoarelor, pentru dărâmarea tradiției, a credinței și a principiului monarhic.

Și aci au început cu Regele, au trecut la credință și la toate tradițiile.

Pentru că dacă marele atac este dat în contra capetelor încoronate, apoi atacurile continuă pe toate planurile și în toate domeniile.

Tradiția este una din țintele lor. Cu cât dispăre ea mai repede, cu atât oamenii vor ține la neamul lor mai puțin, cu atât vor putea fi internaționalizați mai lesne.

Credința e alt domeniu, în care atacul se dă de mult.

Toate statele au trecut printr'o criză a credinței și atacul continuă și acum, deși cu mai puțin succes ca în secolul trecut.

Prin urmare atacul e dat sistematic, pentru nimicirea noastră ca popoare și ca civilizații. El e condus cu hotărâre și cu îndărătnicie, iar salvarea noastră, depinde numai de noi.

Nimic nu displace mai mult agenților puhoiului roșu, (căci agenți au în toate țările) de cât reamintirea trecutului, legătura cu strămoșii și reinvierea tradiției.

Să ne serbăm sărbătorile cu vechile datine, să ne facem

nunțile după obiceiul locului unde trăim, să nu ne uităm credințele și deprinderile din bătrâni. Să revenim la tradiție și atunci când e vorba de stilul caselor noastre și să nu le mai facem cubiste, așa cum din nenorocire sunt atât de multe în București. Să nu pară ciudată insistența noastră asupra acestui capitol. În aparență n'are importanță și totuși nu este așa și acesta e domeniul în care uniformizarea pătrunde cu cea mai mare ușurință și ruptura de tradiție se face cel mai lesne.

Nu s'a întrebat oare nimeni de ce s'a introdus acest stil dela Urali, până în Pirinei și din Marea Nordului până la țărmurile Mediterane? Pentru ca să dispară specificul fiecărei națiuni, care diferențiază popoarele între ele și care păstrează vie tradiția fiecăruia.

Muzica, poezia și arhitectura caselor, iată toată povestea tradiției unui popor.

Muzica s'a uniformizat introducându-se tam, tam-ul negrilor. Poezia au încercat pretutindeni s'o distrugă, punând în locul ei, împerecheri nebănuite de cuvinte goale, fără rost și fără sens.

Acum a venit rândul arhitecturii. Niște cuburi cu pereți de sticlă, au luat locul caselor de altă dată. Case, unele cu coloane veneziene, altele cu înalte acoperișuri germane sau normande, cu cărămizi aparente și linii înalte drepte englezești, cu minunate cerdacuri susținute de coloane românești, stil înviat de neuitatul Mincu și executat cu măiestrie și azi de arhitecții tineri.

Dece în locul acestor case, care fiecare spunea o poveste din țara ei, de unde pornise, fiecare era icoana unor zări, fie mai însorite sau mai înegurate, fiecare aducea cu ea o bucată de cer și o bucată de țară, dece în locul lor, trebuie să facem case în chip de bidoane de ulei, de sticle de sifon sau de uzine?

Dar tocmai de aceasta ele trebuiau să dispară, trebuiau orașele de pretutindeni să fie la fel, desnaționalizarea și uitarea tradiției să fie mai ușoară. Iată ce n'am înțeles și ce trebuie să înțelegem de acum încolo.

Să nu mai dăruim comori de artă și de tradiție și mai ales să nu mai facem din orașele noastre, târguri cari pot fi oriunde, dela New-York până la Tel-Aviv.

Un oraș românesc e un oraș românesc, după cum unul francez, e un oraș francez, unul german e unul german și așa mai departe.

Prin urmare biruința e în noi și nu depinde de cât de noi. Toți greșim, toți fără să vrem suntem uneori uneltele carbe și inconștiente ale unei puteri oculte, cari încet dar sigur ne împinge spre prăpastie.

Să fim mai atenți cu noi înși-ne și să mergem mereu pe

linia străbunilor noștri, să ne respectăm mereu tradiția și să lăsăm modernismul, pentru țările americane fără tradiție și fără istorie.

Azi mai mult ca oricând toate popoarele Europei trebuie să fie solidare, față de pericolul comun, care le amenință pe toate la fel. Fiecare însă să-și păstreze tradițiile și să-și făurească înfățișarea națională de azi, după chipul vechilor ei tradiții și obiceiuri.

Numai așa putem învinge și numai așa putem salva vechea civilizație a Europei.

Fascism, Național - Socialism, Legionarism, ca ideologii de bază ale economiei corporative

de CHRISTIAN PETRESCU

Există anumite aspecte ale economiei corporative și, în genere, ale ideologiilor de dreapta, cari nu sunt cunoscute decât de cei ce aprofundează concepția și ajung a o înțelege în sistematica ei de ansamblu.

Criticii, mai toți improvizati, ai sistemului economic corporatist, habar n'au de principiile lui de bază și de aceia jubilează cu sadism în fața unor aparente incoherențe pe cari cred că le-au descoperit. Iluzia lor este motivată doar de o revoltătoare inconștiență și lipsă de preocupare serioasă față de un curent de gândire și de viață care frământă astăzi lumea întreagă. Criticii nu cunosc decât *părțile* din doctrina și practica sistemului corporatist și deaceia ajung (o ! câte exemplare comic de grave în superficialitatea lor !) să-l descopere defecte închipuite, fără să-și dea seama că o cunoaștere integrală a concepției corporative anulează total naivele lor descoperiri. Cei mai mulți critici sunt nu numai superficiali, neinformați, dar *nesinceri*.

Pentru acești critici improvizati, pentru acești *farisei ai gândirii*, dar și pentru cititorii de bună credință cari nu cunosc încă toate adâncimile reformelor pentru cari luptă tinerimea toată din mișcările de dreapta —, vom încerca să lămurim pe scurt *problema raporturilor dintre corporatism și ideologiile acestor mișcări*. Este o temă pe care o speculează toți nepricepuții, cu aere de atoateștiutori, și care merită clarificată pentru toți cei ce-și iubesc țara și luptă pentru binele neamului românesc, arătând *rostul și valoarea* reformelor corporatiste pe cari noi ne mândrim că le-am predicat și am luptat ani de zile pentru ele.

„Lumea Nouă“ va lupta fără preget pentru o așezare de măreție și strălucire românească.

* * *

Criticii cari cunosc corporatismul din auzite (cum învață lăutarii cântecele „de pe ureche“) cred că ei nu este decât o simplă metodă de organizare socială : organizezi o națiune cum organizezi o mașină. Nimic mai fals.

Noi am arătat deseori în paginile revistei că „sistemul“ corporatist nu trebuie înțeleas ca o *formă* de viață colectivă. Ca atare ar fi tot așa de discutabil ca și liberalismul și n'ar prezenta nicio superioritate față de el.

Esențialul este că sistemul corporatist, ca sistem de organizare, *nici nu se poate concepe* în afară de o substanță anume de *principii*, de un sens de dezvoltare al vieții colective, de un obiectiv ideal, *deosebite de ale liberalismului*.

Prin acestea corporatismul se deosebește categoric și de *socialism*, care nici nu este un sistem de organizare (afară de varianta socialismului de stat), dar mai ales *nu stă în funcțiune de un obiectiv ideal*. Socialismul se epuizează, ca concepția reformatoare, în comunizarea bunurilor. Materialismul îl limitează fatal. În bună parte, cam acelaș lucru se poate spune despre *sindicalism*, despre *economia dirijată* etc. Toate sunt concepții de echilibrare a materiei, *în afară de om*. Omul este considerat o dată fixă, un element invariabil în raport cu materia și cu semenii lui, și ca atare organizarea nu poate viza, prin om, decât materia : regularea producției, a circulației etc.

Corporatismul, dimpotrivă, însemnează înainte de orice o *finalitate în om*.

Aci stă originalitatea și superioritatea sa. Chiar în Evul mediu, când corporatismul nu era decât o alcătuire rudimentară de câteva bresle locale, el reprezintă mai ales o grijă de onestitate profesională, de demnitate și de onoare omenească : o anumită atitudine a omului față de om, deci o concepție de viață colectivă, fundamentată *spiritual*, etc.

Ordinea corporatistă își extrage elementele de construcție din acest mod de a înțelege viața socială, mod pe care îl nuanțează distinct mentalitatea și idealurile fiecărei națiuni.

Prin urmare corporatismul nu constituie nicidecum un obiectiv în sine, ci o *ordine funcțională*. El formează un sistem adecuat de vehiculare a anumitor principii de viață omenească socială, în afară de cari principii nici nu se poate concepe. *Agnosticismul liberal este pentru noi o absurditate, dar mai ales o degradare a omului*.

Celace dă specificul corporatismului și imensa lui valoare practică este tocmai caracterul de ordine funcțională,

în serviciul unui ideal. În adevăr, în afară de un mănunchi de principii fundamentale, de valoare absolută pentru existența socială a omului, istoria a făurit fiecărui popor un temperament aparte, care se manifestă în *tradiții, moravuri și idealuri proprii.* Fiecare națiune are principiile ei de viață, individuală sau colectivă, atribute un anumit înțeles luptei sale prin acel complex de atitudini cari formează *autenticul național*, — în sensul valorilor sociale.

Superioritatea corporatismului față de celelalte sisteme de viață colectivă stă deci și în aceea că valorifică la maximum însușirile *proprii* ale unei națiuni, *filtrând progresiv calitățile optime de ordin social și decantând riguros înclinările cari rod solidaritatea și etica colectivă.*

Dar liberalismul nu pune el, oare, cu atât mai mult în lumină specificul unui popor? Când indivizii sunt aproape cu desăvârșire liberi, când nu sufăr cenzura nici unui principiu de ordin social, nu-și fructifică ei și mai bine autenticul lor?

Fără îndoială că da. Dar cu o precizare: *în sensul rău, anti-social.*

Liberalismul desvortă din om (afară de spiritul emulativ în creație, pe care nu-l alterează cu nimic corporatismul), numai partea lui rea, animalul din el, care se manifestă prin *materialismul și egoismul* ce caracterizează sistemul. Nivelul actual al structurii interne din țările democratice stă mărturie.

Și apoi, liberalismul este un sistem care prin ideia lui de bază, libertatea, are *durată efemeră: nu trăiește decât prima fază.* Cu a doua încep să domine și să conducă evoluția tocmai forțele *rele* din om, pe cari el le-a pus în libertate.

Corporatismul are marele merit că pune în valoare numai forțele de calitate ale unui neam, acelea din cari se extrage entuziasm, solidaritate, etică.

Această prețioasă calitate a sistemului corporativ se explică, după cum am arătat, prin aceea că el își are începutul într-o *concepție morală a vieții colective, naționale.*

Și această concepție, la rândul ei, întrucât se nuanțează, ca *finalitate idealistă*, dela națiune la națiune, explică elasticitatea formală a economiei corporative, variația ei structurală dela Stat la Stat.

Căci cu toată identitatea aparentă pe care numai *recunoșcătorii* sau informații superficiali o văd, *există deosebiri apreciabile dela o economie corporativă la alta.*

• • •

Marile frământări ale războiului și cele două decenii următoare au germinat în Europa (obârșia și centrul războiului mondial) *trei mari mișcări sufletești, de valoare so-*

cială : *fascismul italian, național-socialismul german și legionarismul românesc.*

Primele două, cari se găsesc oficializate în Stat prin faptul că dețin puterea politică, au înfăptuit reforma corporatistă pentru că ideologia acestui sistem coincide în totul cu ideologia fascistă și național-socialistă, din care corporatismul chiar face parte organic, ca mijloc de concretizare practică.

A treia, este probabil că va ajunge tot la concluzii corporatiste, după ce va evolua din starea de studiu și elaborare, pentru a traduce practic un ansamblu de principii cari se deosebesc în mare parte de cele dintâiu.

În adevăr, considerate în mare, ca *fenomene istorice* cari își găsesc obârșia în acelaș moment dialectic, fascismul, național-socialismul și legionarismul prezintă multe asemănări între ele. Și totuși, aprofundate dincolo de cele câteva mari puncte cardinale cari orientează sistematica lor, între ele sunt și deosebiri de mare importanță, deosebiri cari se transmit ordinii corporative și o fac să varieze dela un mediu național la altul.

Cauzalitatea circumstanțială comună explică identitatea dintre cele câteva principii de bază prin cari se aseamănă, și cari pot fi deosebite astfel :

1. Principiul *ideal-spiritualist*, — ca sens general al vieții individuale, dar mai ales al vieții colective naționale.

2. Principiul *acțiunii*, — dela *muncă până la luptă*, cu apogeul ei : *eroismul*, — ca misiune supremă a omului și ca emblemă de distincție aristocratică a lui.

3. Principiul *solidarității și ierarhiei* fundamente ale existenței colective (anti-individualism).

4. Principiul *organizării* (anti-liberalism).

5. Principiul *etic*, vestmânt general al concepției și criteriul suprem de orientare a dinamicii sociale.

În doze diferite, aceste cinci principii fundamentale se găsesc ca elemente și în fascism și în național-socialism și în legionarism.

S'ar părea că enumerarea lor chiar epuizează substanța ideologică a celor trei istorice mișcări de dreapta și nu mai există loc pentru deosebiri.

Totuși deosebiri sunt. Și încă de așa natură încât, ca *finalități specifice naționale*, ele diferențiază economia corporativă fascistă de cea național-socialistă, și desigur, mâine, de economia corporativă legionară.

Fascismul a însemnat, în adevăr, o reacțiune sufletească, de ordin general omenesc, față de anumite forme de viață socială cari se dovediseră disolvante și degradante prin evoluția lor (*liberalism-democrație-comunism-animalitate*). Dar curentul de prefacere care a început în Italia, s'a altoit pe

un anume fond sufletesc, *specific italian*, care până ieri avusese o existență latentă, prin refugiu din cadrul deformațiilor sociale de import. Cele cinci principii de frază înșirate mai sus au devenit convergente, în baza acelei forțe miraculoase și eterne, care este *autenticul național*.

Fascismul chiar s'a pronunțat dela început ca fenomen local, propriu Italiei, în cât Ducele a putut afirma cu convingere că „fascismul nu este un articol de export“. Trep-tat-trep-tat, însă, principiile noi și-au definit conturul lor și au devenit un fel de *dogmatică a existenței naționale*.

Ceiace a constituit infuziunea de viață proprie națiunii italiene (care a transmis în fascism trecutul ei de tradiții și concepții, prezentul de griji și frământări, dar mai ales viitorul de nădejdi) a rămas adânc înfiptă în concepția fascistă, ca un filon original din care se ramifică organic toate principiile componente.

Filonul acesta central, cu o milenară existență în tradiția italiană, îl formează în fascism: *Statul*.

Statul este centrul sistemului. În el fascismul adună și intrupează idealul său: un fel de deificare a Statului, care apare drept o *idee* și o *forță* în același timp. Statul se confundă cu idealul fascist pentru că, după cum spunea Mussolini, „*Statul este suprema formă de existență morală a omului*“.

Dar Statul acesta fascist, Statul-ideal, în calitatea lui de *idee*, de *concept* este pentru mișcarea națională a Italiei o forță originară, autonomă: Statul fascist nu derivă și nu se explică prin voința poporului.

Și, *desigur*, de îndată ce idealul fascist este făcut Stat și Statul făcut ideal, — celelalte patru principii fundamentale (al acțiunii, al solidarității, al organizării și al moralei) se pare că sunt mai mult componente ale Statului decât ale individului: *conceptul, ideea de Stat se realizează prin individ*, care este în slujba lui. Individul se umbrește, dispăre aproape în fața acestui idol covârșitor: Statul.

Individul trebuie să fie în adevăr onest, solidarist, activ etc., dar aceasta *pentru a da substanță Statului, ca expresie politică a națiunii*.

Sistemul bi-sindical (deoparte patroni, de alta salariați) reprezintă, prin principiul colaborării dintre cele două feluri de sindicate, o *adaptare a realităților la conceptul Statului unitar*.

Din acest concept esențial asupra Statului se pătrunde organic și *economia corporatistă italiană*, care ea însăși se găsește în slujba obiectivelor *politice* ale Statului. D. M. Manoilescu a caracterizat cum nu se poate mai bine sistemul italian, când l'a numit „*corporatism subordonat*“. Factorul politic, Statul, este văzut ca un element firesc al eco-

nomiei, mai ales invers: *economia este un element partitiv al Statului*, care constituie forța originară și supremă.

În concepția fascistă națiunea nu se poate realiza decât prin Stat. De aci valoarea și rolul atribuit lui în cadrul economiei corporative, care, datorită acestei concepții *specifice italiene*, a căpătat o *structură determinată* de totală subordonare față de interesele Statului și o *dinamică anume*, cu menirea de a realiza ideea-forță a Statului. *Statul și economia se confundă în doctrina fascistă.*

Bineînțeles ramificația intereselor politice ale Statului este foarte bogată, atât pe plan național cât și internațional (străvechea tradiție a Romei Imperiale): economia corporativă se adaptează acelor obiective politice de atins, realizarea lor însemnând realizarea Statului însuși, ca mit specific și etern.

Național Socialismul, pe lângă exaltarea aceluiași principii fundamentale de cari am vorbit, a primit și el *pecetea specificului psihologiei și mentalității de veacuri a poporului german*, transmitând-o apoi sistemului corporatist în care s'a concretizat și a cărei dinamică o orientează prin substanța lui ideologică.

Dacă mișcarea națională fascistă se desfășoară în jurul unui mit, Statul, și în național-socialism există un mit. Dar acest mit nu mai este Statul, ci *poporul*. Nu conceptul abstract, ci realitatea vie.

De fapt în concepția mișcării național-socialiste se trădează autenticul sufletului german, o îmbinare de pozitivism și idealitate.

În adevăr, poporul, ca mit al mișcării, este văzut ca o *unitate rasială* distinctă, *inzestrată de Ființa Supremă* (și aceasta este esențialul) *cu însușiri proprii, superioare oricăroră și neegalabile*. Este vorba de consolidarea realistă a colectivității naționale, dar și de înfășurarea ei într'un văl de incurabil orgoliu.

Această realitate vie, poporul german, trebuie asigurată în desvoltarea ei firească, organică. Ceiace noi credem că este cu deosebire interesant de subliniat în ideologia național-socialistă, este aceia că, în afară de principiile fundamentale comune celor trei mari mișcări europene de dreapta, această mișcare nu-și propune cu privire la „popor” obiective precise de ajuns. Poporul german este considerat, în baza dogmei indiscutabile a superiorității de rasă, ca o comoră de eventualități: *un potențial de forțe infinite de creație, o serie nedeterminabilă de valențe*. Față de el nu este necesară decât acțiunea de păstrare în stare de *puritate absolută*: rassa își afirmă superioritatea prin sine însăși.

Evident că în cadrul acestei concepții Statul nu mai este un scop, ci un mijloc, un *factor instrumental*. Ca atare

pentru național-socialism instituția Statală are o valoare secundară și tranzitorie. Șeful Statului este el însuși un instrument: un *führer*, o călăuză. De altfel Hitler chiar scrie în faimoasa lui „*Meinkampf*”: „*în general nu trebuie să se uite că scopul suprem al existenței omenеști nu este păstrarea Statului sau, cel puțin, a unui guvern ... Dreptul omenesc depășește dreptul Statului*”.

Iată o diferență de mare importanță între fascism și național-socialism. La acestea din urmă atitudinea anti-statală (de altfel mai mult teoretică) poate să fie o urmă a influenței socialiste, însă în orice caz constituie un punct de vedere foarte just: logic, idealul omului nu trebuie să fie conducerea, autoritatea, ci libertatea, dar o libertate conștientă, educată, care să producă aceleași efecte ca și un sistem de autoritate.

Dacă poporul formează mitul, *Statul este subordonat poporului*. Poporul german formează un obiectiv în sine, ca autentic rasial. El își va manifesta spontan superioritatea, și tocmai de aceea imperativul primar îl constituie *sângele pur*, sânge care și el nu este fără legătură cu solul din care se hrănește: *mistica sângelui și a pământului (Blut und Boden)*.

Firește că în atare concepție *economia nu se mai confundă cu Statul*. Dacă economia reprezintă o formă indicativă de viață a poporului, Statul este chemat să o sprijine și să o asigure. Ca element instrumental, *Statul este conceput plasmabil în funcțiune de manifestările de viață ale poporului*, prin definițiune bune.

Economia corporativă pe care național-socialismul a organizat-o în Germania, întrucât este o formă instituțională a vieții colective, credem că trebuie privită ca așezată la jumătate distanță între popor, ca realitate vie, și Stat, ca element funcțional al lui.

Corporatismul național-socialist este în acelaș timp o *expresie vitală* a poporului german, dar și un *cadru instituțional* menit să înfăptuiască mitul rasei pure.

Ca instituțiune, valoarea corporatismului bazat pe ideologia național-socialistă este trecătoare: dogma superiorității absolute de rasă, a calităților fundamentale înăscute, face ca de îndată ce este înfăptuită această mistică a rasei pure, ea să se manifeste optim dela sine.

Ca expresie de viață autentică, însă, corporatismul național-socialist reprezintă o valoare imensă. În el se concretizează virtuțile latente ale rasei și poate deveni o înfățișare practică și neconținut evolutivă a principiilor proprii sufletului german pur.

De aceea corporatismul german, cu toată asemănarea dintre principiile fundamentale, se deosebește mult de cel

fascist chiar în structurarea lui practică. Mai întâiu, *corporatismul național-socialist nu este o formă de viață statală, ci esențialmente populară*. Insuși statul hitlerist este un Stat „popular“, construit în funcțiune de viața și de nevoile poporului, căci acesta este scopul suprem, mitul, idealul mișcării.

Ca atare, se poate spune că *acest corporatism pe măsură ce încetează a fi un instrument, devine o creație*.

Creație a forțelor specifice ale poporului german, care îl imbibează și îl orientează cu principiile lui de viață.

De altfel încă de pe acum corporatismul național-socialist s'a adaptat mentalității și caracterului secular al poporului german: *autoritatea și disciplina*. „Principiul *führerului*“, de care vom vorbi mai pe larg cu alt prilej, constituie axa sistemului. Nu este vorba aci de împăcarea prin consens a celor două tabere în luptă (salariați și patroni), ca în sistemul corporativ fascist, ci de o autoritate pe cât de absolută, pe atât de responsabilă, care hotărăște ea singură drumul de urmat, având un criteriu unic: *spiritul poporului german*.

În loc de sistemul bi-sindical (sindicate de salariați și syndicate de patroni), corporatismul german a creat o *singură* formație a muncii: „*Frontul muncii*“, care încadrează *ierarhic* feluritele contribuțiuni ale muncii în procesul de producție. Din punct de vedere doctrinar, această organizare reprezintă un *progres*, pentru care în Italia fascistă luptă cu înverșunare gânditorul și economistul Ugo Spirito, care cere *depășirea fazei sindicale*.

Deasemenea în cadrul aceleiași întreprinderi, național-socialismul nu a mai prevăzut „colaborarea“ celor două feluri de syndicate, ci aceeași unificare pe baza principiului întreprinderii considerate ca o *comunitate de muncă*. Această comunitate are un șef, — autoritar și responsabil — și subalterni de diferite grade cari îl ascultă disciplinat, angrenând astfel acțiunile până la șeful suprem al poporului german care este „*Führerul*“.

Toată organizația profesională, corporatistă a economiei germane reflectează astfel, mai bine de cât oricare alta, în fluența decisivă a ideologiei naționale de bază asupra structurii și dinamicii sistemului.

În corporatismul național-socialist a pătruns din plin orgoliul specific al rasei sub forma obsesiei diferențierii calitative. Dacă economia corporativă germană a ajuns sau va ajunge la anumite tendințe de imperialism, nu este pentru că aceasta constituie o atitudine organică a sistemului, ci pentru că *răspunde la o înclinare incurabilă de dominație a poporului german, căruia economia corporativă îi servește drept una din cele mai caracteristice manifestări de viață*.

Legionarismul nostru românesc, ca mișcare de adâncă obârșie națională, se găsește în cu totul alte raporturi față de economia corporativă.

Cu legitimă mândrie putem afirma că *poziția legionarismului este cu totul originală și înfinit superioară atât fascismului, cât și național-socialismului*. Fără îndoială, este superioară din punctul nostru de vedere, românesc, căci cu greu ar fi putut rodi o ideologie de import, făurită pe calapodul altor popoare. Am fi repetat greșala dela 1848, traversând din nou o perioadă hibridă, fără consistență, de comic caragealesc.

În structura sufletească a Românului se află ceva din demnitatea și orgoliul roman, multă inteligență vie, iute, dar și o prețioasă doză de misticism idealist. Un amestec specific de latinătate și orientalism.

Decât că tot ce este bun în sufletul românesc, — care o bună parte din istoria lui începuse să-și crolască drum și forme proprii de viață, — trăește de o bucată de vreme în stare de forțe latente, *innăbușite* de mentalitatea și instituțiunile de import. Autenticul românesc stă dosit de forme de viață cari nu ne aparțin.

După războiul a exagerat și la noi măsura, și a stârnit protestul vehement și neinduplecat al acelei minunate falange studențești dela 1922, al cărei Căpitan a devenit omul care s'a dăruit pe de-antregul noului ideal: d. Corneliu Z. Codreanu.

Dacă fascismul și național-Socialismul sunt mișcări pur naționale, pecetluite de evenimente și de sufletul autentic al poporului respectiv, *nu mai puțin legionarismul isvorăște din cele mai adânci și mai curate temelii ale neamului românesc*.

Tocmai deaceia afirmația noastră de mai sus este perfect îndreptățită: nici fascismul, nici național-socialismul nu ni s'ar fi potrivit în totul. *Specificul lor*, — miezul de viață autentică, ar fi rămas *strein de noi* și concepția în sine ar fi trebuit să sufere rectificări.

Deosebirea legionarismului de celelalte două mari mișcări istorice stă în axa și obiectivul lui ideal.

Dacă fascismul idealizează *Statul*, dacă național-socialismul deifică „*poporul german*“, *legionarismul românesc țintește perfecțiunea sufletească a omului*.

Concepția legionară, întrucât se fundamentează pe trăsăturile caracteristice ale nației și istoriei noastre, nu poate porni nici dela un concept abstract, nici dela o realitate idealizată.

Legionarismul este idealist și spiritualist în concepție, dar pozitivist în metodă. Imensa lui valoare politică în mediul românesc prin aceasta se explică: începe cu *omul*, luân-

du-l așa cum este (sau cum a ajuns), pentru a-l face așa cum trebuie să fie.

Comunitatea românească nu poate fi privită ca o valoare apriorică. Ea își capătă conținutul și calitatea prin membrii ei, români. Realizând „omul” de calitate, realizezi comunitatea și Statul de calitate. Aceasta nu însemnează de loc viziune atomică, pentrucă atât națiunea cât și Statul, ca ideie-forță a comunității, nu se pot înfăptui decât prin capacitatea individuală de depersonalizare, de topire *sufletească* în colectivitatea națională. „*Legiunea și neamul, — spunea deunăzi Căpitanul, — nu cresc decât din ceiace nu facem pentru noi*”.

Desigur iarăși, că această concepție a comunității prin om nu scade cu nimic valoarea ca principiu a acesteia și nici nu implică realizarea unui tip *uniform* de Stat. Vrea să zică numai că durabilitatea și consistența colectivității este în funcție de *calitatea sufletească* a membrilor ei: de aci pornește sistemul.

Această concepție legionară merge, pe aceleași baze, până la „*ecumenicitatea națională*”, visată de Căpitan; și pe aceleași baze se întâlnește, și teoretic și practic, cu *corporatismul*, în concepția lui românească, așa cum am dezvoltat-o noi de atâta vreme, sub conducerea profesorului Manoilescu.

Corporatismul românesc, sau *ceiace* ar trebui să se numească mâine LEGIONAR-CORPORATISMUL (ca o concepție totală a vieții colective, concepție pe care, într'unul din numerele viitoare ne vom îngădui să o analizăm în posibilitățile sale ca sistem de gândire și de viață națională), deosebindu-se și de fascism și de național-socialism prin ideologia lui de bază și deci prin obiectivul său ideal, va avea o altă structură decât corporatismul italian sau corporatismul german.

Dacă primul este un cadru instituțional în slujba „Statului”, al doilea un instrument în mâna „poporului”, — *legionar-corporatismul va trebui să fie un sistem de organizare menit să realizeze treptat, în viața practică, tipul „omului” românesc: legionarul. Desigur corporatismul, ca sistem inevitabil de organizare, va concura cu celelalte mijloace, de esență politică, urmărind același obiectiv.*

Dar el va însemna, înainte de toate, concretizarea în mare, SOCIALĂ, NAȚIONALĂ, a concepției legionare de viață, ea trebuind să se infiltreze apoi, progresiv, în conștiința omului pentru desăvârșirea lui lăuntrică.

Văzut astfel, *corporatismul românesc se încadrează într'un sistem de educație națională* pentru a realiza pe românul legionar.

Deasupra stă o concepție, o ideologie; jos sistemul-efort

pentru a o realiza ; la mijloc, omul nou, în diferite trepte spre conceptul ideal. Sus concepția legionară a vieții românești ; jos sistemul-efort prin cadre corporative și alte mijloace proprii mișcării ; la mijloc rezultatul lor comun : legionarul.

Sus *legionarul-ideie* ; la mijloc *legionarul-om*, acesta tinzând neconținut către celălalt, ca o emanație directă a sistemului de jos.

După cum arătam în primul număr din acest an revistei noastre „Lumea Nouă” (*Instituționalism și spiritualitate*), în dezacord cu reprezentanții „Rânduieiii”, — noi credem că nu se poate porni la reforme în viața socială decât începând cu un *sistem de idei*. Ideile nu eșuiază, cu o singură și importantă condiție : să fie corespunzătoare vremii. Corporatismul nu este o idee. Am spus-o. E un mijloc în slujba unei idei : mijlocul cel mai potrivit. Ideia este concepția legionară asupra omului.

Și se știe : spre deosebire de fascism și național-socialism, legionarismul are adânci *baze religioase*.

Altfel n'ar fi românesc.

Dogmatica creștină este, în mare,, dogmatica mișcării legionare și, implicit, a sistemului corporatist. Corporatismul românesc va tinde deci să realizeze prin cadrele lui de organizare (ca sistem de control și de educație *permanentă*, la fiecare act de valoare socială al amului) pe omul MUNCITOR, CINSTIT, CU DEMNITATE, CREDINCIOS, DISCIPLINAT, IDEALIST. E vorba de înfăptuirea celui mai prețios din cele trei faimoase principii ale revoluției franceze : fraternitatea.

Corporatismul va trebui să realizeze *INFRAȚIREA ROMANEASCĂ*, care este o imagine de solidarism național bazat pe un trecut luminos de muncă și de cinste exemplară.

Corporatismul românesc nu va avea, deci, caracteristica principală de a fi subordonat Statului pentru obiectivele politice ale acestuia, ci va fi destinat cu întâietate pentru formarea românului purificat în spirit legionar (în domeniul economic) și pentru manifestarea însușirilor proprii ale acestuia în dimensiuni de colectivitate.

Având ca obârșii ale axei sale ideologice *dogmatica creștină* (etern valabilă ca îndreptar omenesc) și *trecutul nostru istoric* în esența lui suflătească, corporatismul românesc, *LEGIONAR-CORPORATISMUL*, va avea și înfățișeri structurale *proprii*, — cu totul deosebite și de fascism și de național-socialism, tocmai datorită totalei sale aderențe la realitățile cari sunt numai ale noastre.

Fără a avea temeritatea de a expune aci opinii de școală, — personal, eu cred că logica sistematicii corporative bazate pe idealurile noastre românești cuprinse în legionarism, im-

pune construcția viitoarei economii pe următoarele principii *deosebite*, din cari, aci, ne mărginim a formula câteva :

1. principiul *înfrățirii*, care trebuie să rezulte neapărat și în viața economică din dogma *dragostei*, a *cinstei*, a *demnității* noastre românești, implică **DEPĂȘIREA FAZEI SINDICALE**, adică neadoptarea sistemului bi-sindical din corporatismul italian, care implică prelungirea formală și consacrară instituțională a unui conflict social pentru a cărui înlăturare chiar se luptă.

Patronii și salariații vor trebui încadrați, pe corporații (și subdiviziuni ale lor), în *organizațiuni unitare* cari să consacre practic principiile legionare : *muncă, dragoste, solidaritate, cinste, disciplină, ierarhie, avânt*.

2. baza acestor organizațiuni unitare o pot forma, ca prime unități *celulare*, de sinteză microcosmică a vieții naționale, **CUIBURILE**, în cadrul acelelași întreprinderi.

Angrenarea lor se va face în mod necesar și firesc prin principiul *disciplinei și ierarhiei*.

Această concepție are oarecare asemănare cu corporatismul național-socialist, format din „*comunități de muncă*” a căror axă este ierarhia. Dar deosebirea cea mare stă în aceea că disciplina și ierarhia germană sunt o nevoie *organică*, specifică aceluși popor, pe când la noi disciplina și ierarhia vor avea un firesc caracter funcțional, esențialul fiind *înțelegerea și dragostea*.

3. *corporațiile* vor cuprinde toate *întreprinderile* de acelaș gen. — fiecare cu cuiburile ei —, așa încât *viața corporativă propriu zisă* (dela corporație la corporație), — prin eliminarea fazei anterioare : a vieții sindicale și înlocuirea ei prin viața de cuiburi, viață în comun, cu alte principii —, se va înfăptui pe un plan mai înalt, de valoare *colectivă* : de plaiu, regională sau națională. Bineînțeles că *viața de cuiburi se va integra sistematic în corporația respectivă*, creând astfel corporației o activitate *pe două planuri*.

a. pe planul *inter-corporativ*, dela o corporație la alta, pentru a asigura colaborarea în dimensiuni naționale pe aceleași principii cari constituiesc dogmatica acțiunilor individuale ;

6. pe planul *intra-corporativ*, și acesta cuprinzând două categorii : *viața în cuib* și raporturile de viață *dela un cuib la altul*.

Își închipuie oricine, fără a fi nevoie de alte lămuriri, cât de minunat și spontan se va înfăptui *primatul muncii naționale* prin acest sistem celular de cuiburi de muncă românească !...

4. *Statul* legionar-corporatist nu va fi în niciun caz de stil fascist. În afară de misiunea lui clasică de control îi va reveni aceia esențială de „*purtător de idealuri*”, — cum așa

de minunat l-a definit d. prof. Manolescu —, adică *Statul-călăuză*, îndreptar general și arbitru.

Aceasta însemnează că *sistemul corporativ românesc*, bazat pe acele fundamentale principii ale legionarismului, *va trebui să funcționeze în cât mai multă libertate, imixtiunea Statului fiind cât se poate de redusă.*

Cinstea, onoarea, idealismul românesc vor trebui să facă cât mai puțin trebuincioasă intervenția Statului, realizând deci o *descentralizare funcțională.*

5. Intregul sistem corporativ fiind conceput ca un *instituționalism educativ* în sensul ideologiei legionare, el va avea, *în principiu*, o valoare tranzitorie, sau în orice caz *regresivă*, în măsura în care se obțin rezultatele *sufletești* urmărite, cari să asigure, *singure*, funcționarea ideală a compartimentelor colectivității noastre românești.

Așa dar, legionar-corporatismul va avea un caracter *relativ și evolutiv.*

6. Intregul sistem legionar-corporatist *nu se va mărgini la crearea unei vieți de bună*, chiar creștinească, *înțelegeri*, — *ci va tinde continuu la atingerea unui nivel de spiritualitate*, — prin creație —, care să afirme *specificul nostru românesc și puterea lui autentică de radiație.*

Deci și aci: nu obiectiv politic (ca în național-socialism și, în parte, în fascism), ci *obiectiv spiritual: în ideie*, care este axa sistemului legionar-corporatist și suprema lui distincțiune.

* * *

Am ținut să înfățișăm, în schițări cât de sumare, variația structurală a economiei corporatiste după fundamentele ei ideologice, pentru a învedera în ochii neștiutorilor cu pretenții că realizarea unui *sistem corporatist în țara românească nu implică deloc o formulă de import*, ci numai recunoașterea unui *principiu.*

Acest principiu se toarnă în tiparele proprii ale sufletului românesc pentru a pune bazele unui *sistem al nostru* de economie corporativă, sistem care va fi în continuă devenire până la totala lui identificare cu concepția și atitudinea noastră *obișnuită* în viață.

Atunci economia corporativă românească va înceta să fie un *sistem*, pentru a rămâne un *stil de viață națională*: stilul nostru.

Cei cari cred altfel sunt sau încăpățânații concepțiilor din alte vremi, păstrate în frigorigerul unor creeri de mult înghețați, sau naivii iluziilor utopice, sau, mai ales, superficialii și profitorii de toate gradele, cari, criticând sistematic orice încercări de salturi spre mai bine, caută să beneficieze

de roadele dureroase ale unor actuale stări de lucruri cari ne degradează ca oameni și ne revoltă ca tineri.

Noi vom lupta până la izbândă pentru un crez căruia i-am închinat mulți ani de frământări și suferințe, dela care așteptăm învierea de mâine a unui neam întreg și care de aceia ne va rămâne totdeauna sfânt.

Emanciparea politică a Banatului

de Dr. C. GROFȘOREAN

În fosta Ungarie Ardealul avea conducerea politică, economică și culturală a elementului românesc în Transilvania întreagă, fiind *Banatul* încadrat într'un rol secundar de asistent, datorită faptului că, în Ardeal erau așezate masele compacte ale românismului, concentrându-se acolo toate așezămintele noastre de ordin social.

Era o tactică necesară, pentru a nu diviza forțele neamului în lupta sa împotriva puternicilor zilei. Totuși Banatul lde multe ori a demonstrat contra acestui rol minor, mai cu seamă când unele directive ale Clujului păreau greșite. Și au fost epoci, când bănățenii au acționat separat, sau când și-au impus ei modul lor de gândire.

După unire bănățenii au început să reacționeze față de tutela politică, economică și culturală a Ardealului, îndeosebi în vederea luptei fratricide, care s'a declanșat la început între ardeleni și cei din Vechiul-regat, pentru dominația politică, fără că Banatul să fie avut vreun interes din hărțuțiile reciproce, fiind doar aruncat în cumpănă când de o parte, când de altă parte, folosindu-se puternicii zilei de voturile, dar mai cu seamă de punga bănățenilor, deoarece singur Banatul contribuia — prin impozite, taxe etc. — cu aproape 1/5 la bugetul statului. Deși, însemnătatea covârșitoare a regiunii ar fi impus categoric emanciparea politică a Banatului, unde avem — după Vechiul Regat (și acolo numai datorită industriei petrolifere) — cea mai dezvoltată industrie — vezi raportul de cai puteri — apoi un comerț înfloritor și foarte dinamic (chit că este în mâna minoritarilor, ca în altă parte a țării) și o *civilizație agricolă* superioară.

Dar și din punct de vedere numeric, regiunea este desul de puternică, deoarece conform statisticei din 1930:

Ardealul propriu zis are 2.870.751 suflete. După naționalitate: români, 1.657.973; maghiari, 826.796; germani, 237.266; cehoslov., 3.199; ruteni, 4.506; bulgari, 844; sârbi,

616; evrei 65.123 (?); țigani, 68567; diverși. 5.861; *in cele 15 județe.*

In Crișana, cu cele 5 județe, trăiesc 1.733.002 suflete. După naționalitate: 1.037.463 români; 429.076 maghiari; 83.226 germani; 29.231 cehoslov.; 26.148 ruteni; 524 bulgari; 2.338 sârbi; 102.042 evrei (?); 1.742 diverși și 21.272 țigani.

Banatul cu cele trei județe adăpostește 941.521 suflete. După naționalitate: 510.000 români; 97.803 maghiari; 223.139 germani; 13.731 cehoslov.; 5.922 crașoveni; 10.012 bulgari; 40.500 sârbi; 11.256 evrei (?); 17.910 țigani și 8.348 diverși.

Din datele statistice mai sus reproduse rezultă ca, elementul românesc în Ardeal întâmpină rezistența celor 826.796 maghiari foarte intransigenți și bine organizați, apoi rezistența celor 237.266 sași încăpățânați, cu o veche tradiție politică și adversitatea dușmănoasă a 68.567 evrei revizionisti. Pe când în Banat elementul maghiar, cu 100 mii suflete răsfirate, este disparent și nu formează problemă politică, iară șvabii — mai domoli — înclină totdeauna la o colaborare pacinică cu românii.

Astfel în lupta pentru dominație — între Cluj și București — cele 25 mandate curat românești din Banat nu sunt o cantitate neglijabilă. Totuși Banatul nu avusese nici o greutate politică, fiind constant bruscat. Incât cu excepția ministeriatului d-lui Bocu (pe timp de un an) și a decedatului Dr. A. Cosma (cam tot pe atâta timp), Banatul nu avusese reprezentanți în guvernele Țării. In consecință se hotăra de noi, dar fără noi. „De nobis sine nobis“, *pe când Bucovina săracă, oropsită, cu 845.332 suflete era în totdeauna reprezentată în guvern.*

Acest desiderat al bănățenilor nu trebuie privit ca un resentiment *regionalist*, deoarece Bănatul dela început a dat dovadă de înțelegere frățească, deschizând larg porțile atât pentru ardeleni, cât și pentru cei veniți din Vechiul regat. Resemnându-se acest regionalism specific bănățenesc la o formă cât se poate de anodină: *decretând pe toți acei români conlocuitori din Banat, cari militează acționând în interesul acestei regiuni, ca buni bănățeni, indiferent de obârșia lor, privind cu mult scepticism bănățanismul aceloră, cari — deși bănățeni get-beget — păstrează cea mai revoltătoare ignoranță față de interesele noastre.* A cam trecut timpul, când se acordau drepturi, fără îndatoriri firești, deoarece nici o regiune n'are folos din asemenea elemente *autohtone*, cari în temelul obârșiei lor ridică pretenții exagerate, bîrfind pe acei români, veniți din altăparte a Țării, cari militează pentru interesele regiunii, unde s'au așezat. Doar Țara este patria tuturor românilor și astfel o circulație firească a valorilor nu se poate împiedeca. Nici nu s'au opus bănățenii nicicând la această migrațiune a elementu-

lui românesc, ci au obiecționat atitudinea acelor noi veniți, cari, deși, trăiau în mediul bănățesc, în loc să fie indentificat cu interesele regiunii, activau și mai departe pe planul regiunii lor natale. Adecă ardelenii — descins de zeci de ani aci — fără a se asimila cu interesele noastre, continuau să facă politică ardelenescă; ori, „regățenii“, cari făceau politica regiunii lor natale. La fel stărnise repulsiune și faptul, destul de des repetat, când se importau funcționari din altă parte, deși, localnicii aveau și ei câte un intelectual bine pregătit pentru asemenea funcțiuni. La aceste obiective sa redus regionalismul bănățesc.

Entitatea politică a Banatului, însă, nu a fost de nici un guvern recunoscut. Parcă era o taciturnă conspirație față de acest colț de Țară, considerând votul și punga bănățeanului ca un patrimoniu firesc în jocul forțelor politice. Deși, Banatul pretinsese — tot mereu — reprezentanți în guvern, nu din vreun orgoliu stupid, ci pentru apărarea intereselor sale atât de vitale și însemnate, chiar din punct de vedere al economiei naționale.

Deja prima încercare de emancipare a întâmpinat cea mai dărză împotrivire a ardelenilor. Fac aluzie la *Blocul Parlamentar*, care s'a format în 1927, în cadrele *partidului averescan*, la guvern pe acele timpuri. Nu numai că s'a împotrivit regretatul *Vasile Goldiș*, dar chiar și *d-l Goga* era adânc nemulțumit — sub influența anturajului din Cluj — desaprobând inițiativa noastră. Mișcarea parlamentarilor bănățeni nu avușese nici concursul guvernului, cu excepția *d-lui Mihail Manoilescu*, unicul, care dela început, aprobase inițiativa bănățenilor, acordându-ne tot sprijinul său.

De atunci s'a schimbat considerabil situația. Nu numai că Banatul s'a emancipat pe teren cultural, însă, și *entitatea sa politică* — măcar principal — este recunoscută aproape de către toate partidele politice din Țară. Astfel *partidul liberal ducist*, *partidul liberal georgist*, *partidul național-creștin*, *partidul argetoianist*, *partidul Totul pentru Țară* și *Frontul Românesc* au organizații regional-bănățene, numai *partidul național-țărănesc* refuză constant recunoașterea independenței politice a Banatului. Ori, această emancipare este imperios pretinsă de Banatul întreg, fără considerare de naționalitate, deoarece și interesele economice generale ar fi mai bine asigurate prin o organizație politică regională.

Dar inițiativa aceasta nu ar fi să se oprească la Mureș. Deja la înființarea *Institutului social Banat-Crișana*, cu sediul la Timișoara și cu secții autonom-independente la Arad, am avut în vedere entitatea atât culturală, cât și politică a *frontierei de vest*. Banatul, împreună cu Crișana (jud. Arad, Bihor și Satu-mare) are o situație excepțională, care diferă fundamental de cea din Ardeal. Una la mână din punct de

vedere economic, deoarece pe această fâșie de pământ să întind lanurile cele mai admirabil administrate și lucrute, de deoarece aci este concentrată cea mai perfectă *civilizație agricolă* din Țara întreagă. Dar tot pe aceasta limba este greafată industria formidabilă a capitalismului minoritar. Anume politica de stat a Ungariei de altă dată a Ingrămădit conștient, pe această linie dermarcațională o industrie și un comerț puternic, cu scopul dibaciu, *de a împinge cu ajutorul acestui capitalism — frontul etnic dela șes la deal adică înspre Munții Apuseni, în favoarea elementului maghiar, bine înțeles.*

Concomitent, însă, concentrau toate instituțiunile culturale la Cluj, în inima Ardealului, pentru a înlesni — pe această cale — desnaționalizarea românilor.

Guvernele noastre, cum era firesc, nu și-au dat nici cea mai mică osteneală, ca să studieze mobilul politic al acestor manopere din trecut, ci a lăsat neatinsă atât industria, cât și comerțul minoritar — cu tendințe politice create — și azi intransigent revizioniste. Mai mult: au fost timpuri, de proporții spirituale ale lui Caragiale, *când capitalul financiar român dela București acordase sprijin bănesc acestui mercantilism dușmănos Țării*, crezând protipendada din Capitală că, slăbind în felul acesta rezistența (idiot regionalistă, incontestabil) al transilvănenilor, își va asigura mai eficace dominația politică. Urmărilor se văd azi.

În consecință și din punctul acesta de vedere trebuie căutate alte remedii, cari nu s'ar potrivi deloc Ardealului, unde nu există această tensiune. Unde elementul românesc trăește în plină siguranță, simțindu-se stăpân la el acasă, pe când dealungul graniței de vest domnește o stare de spirit enervat, în urma neconținutelor agitații revizioniste ale Ungariei oficiale.

Astfel pentru o asemenea regiune vecinic contestată, se impun măsuri speciale, cari nu s'ar putea opera decât acordându-se un regim special, care se guverneze aceste 5 județe; nu numai în domeniul politic, ci și în cel administrativ, economic și cultural..

PE LINIA VREMII NOASTRE

Chestia evreiască.

Semnul sub care se desfășoară, în prezent, viața politică a țării noastre, este acela al succesiunii. Guvernul d-lui Tătărașcu, ajuns la ultimul termen îngăduit de constituție și oricât și-ar mai prelungi zilele prin interpretări iscusite, ziua fatală este foarte aproape.

În țara în care „venim sau când venim, la putere?” este problema capitală care preocupă pe acei care formează partidele politice, epoca în care se deschide succesiunea este deosebit de frământată și prin aceasta deosebit de interesantă. Succesiunea actuală are un înțeles și mai adânc, de oarece se face într'un moment care pare a avea o importanță istorică pentru țara noastră.

Naționalizarea tuturor ramurilor de viață s'a impus ca un imperativ categoric al neamului nostru și ca o condiție indispensabilă pentru existența noastră ca stat. Conducătorii partidelor politice au trebuit să se pronunțe asupra ei și să-și spună părerile. Tot felul de manifestări politice au fost folosite spre a se face declarațiuni, cu aerul de promisiuni pentru realizarea în cazul când se va lua puterea.

Naționaliștii au înregistrat, cu satisfacție, aceste dovezi că ideea în serviciul căreia erau ei, de multă vreme, a ajuns să se impue atenției tuturor. Dar asta nu ajunge. O recunoaștere a necesității de naționalizare am avut-o totdeauna, încă dela constituirea primului nucleu de stat românesc. Ceace a lipsit a fost tocmai o unanimă voință de a adopta soluția eroică de rezolvare. Și întimp ce noi discutăm, străinii se consolidau între hotarele noastre.

În privința aceasta Petre Carp ne oferă cel mai bun exemplu. Trăind pe vremea când un Vasile Conta și un Mihail Eminescu își dădeau toată măsura erudiției și talentului lor spre a dovedi pericolul evreesc, Petre Carp nu înceta să creadă că deslegarea acestei probleme stă în concurența muncii înțelegând prin aceasta că Evreii trebuiesc priviți ca având drepturi egale, pe acest pământ, și că Românii dacă voesc să-i predomine, trebuie să câștige aceasta printr'o muncă pe câmpul liberei concurențe. A spus-o în parlament și a spus-o în adună-

rile Junimei și ori unde a avut prilejul, cu toate că această afirmație îi cauza multe neplăceri în lumea majorității românești care simțea altfel.

Dar în pragul morții, la adânci bătrânețe, Petre Carp a trebuit să-și ispășească cumplit păcatul de a nu fi simțit problemele neamului și a se încrede numai în soluțiile rațiunii. Privind intrarea trupelor de ocupație el a auzit urale și a văzut aruncându-se flori. Ba chiar circulau, cum scrie d. C. Gane în coprinzătoarea sa carte despre Carp, unele formule de ușurare. Ziceau Evrei plini de satisfacție : „Insfârșit au sosit băeții noștri cenușii” (cenușii se referă la uniformă).

După trei sferturi de veac de politică, Petre Carp — pus în fața realității pe care n'o pricepuse, a trebuit să spuie : „Trebue să-mi schimb politica în chestiunea evreiască”. Acela care a preferat să sufere, a preferat să stea pe planul al doilea, dar n'a renunțat la idelle sale până la moarte; acela care este dat ca tip de consecvență în politica noastră, a trebuit să capituleze, pe această chestiune, în fața evidenței care nu mai suferea interpretare. Este pentru noi un exemplu care nu-l putem lăsa neamintit, acumă când încă se mai vorbește într'o chestiune care nu cere decât fapte.

Recunoașterea că există o problemă a Evreilor nu-i suficientă. Aceia ce se impune este soluția practică de rezolvare imediată. Ori din acest punct de vedere n'am făcut nici un progres. Cele două tabere depe vremea lui Carp stau și astăzi față în față. De o parte cei gata a trece la fapte și chiar cu unele începuturi serioase, de alta cluburile cu discuțiile interminabile.

Dacă succesiunea se va petrece și în lumina acestei chestiuni, iudecata nu poate fi făcută decât prin prisma acestor criterii, iar alegătorii care vor trebui să dea majoritățile parlamentare vor trebui să se gândească, în momentul votării, că este în mâna lor să se mai lungească boala sau să se tae răul cu eroism.

M. V. P.

Reglementarea muncii în 1578.

Ziarul „Nord Express”, din Reims, a publicat de curând un interesant document descoperit la Besançon, datând din 1578. Prin acest document, regele Filipp II, fiul lui Carol Quintul, reglementa munca minierilor din Bourgogne, teritoriu pe atunci supus regilor Spaniei.

Iată textul:

„1) Voulons et ordonnons que les ouvriers des mines travaillent huit heures par jour, à deux entrées des chacune quatre heures;

2) Si l'ouvrage requiert accélération, il sera faire par quatre ouvriers qui travailleront chacun six heures les uns après les autres sans discontinuation; chaque ouvrier, après avoir besogné ses six heures, remettant ses outil en mains d'un autre, et ayant ainsi ses dix-huit heures de repos sur vingt-quatre;

3) Mineurs ouvriers sont salariés, sont selon convention avec le personnel (le concessionnaire de la mine), soit selon l'ouvrage fait à leur choix;

4) Voulons et ordonnons q'aux festes de commandament, les ouvriers soient payés comme s'ils avaient besogné.

Item. Aux festes de Pâques, Noël et Pentecoste, il ne sera bessogné que demi semaine, sauf pour les garçons tirant l'eau (afin d'empêcher l'inondation des galeries).

Item. Aux quatres festes de Nostre-Dame et aux doux festes d'Apostres, les ouvriers sont quittes d'une demi journée la veille de chaque feste;

6) Mineurs ouvriers peuvent choisir chazal (terrain) pour faire maison et jardin sur les communaux des lieux où ils travaillent, en payant un sol de cense (loyer par an), et moyennant ce, ont droit aux bois morts et morts bois sur les dictes communaux.

7) Mineurs ont un barechef (marché) aux mine et ont ce droit que il n'est pas permis aux étrangers de distraire vivre de leur marechef.

8) Au marechef, qui commence à dix heures du matin, il n'est pas permis aux officiers, personiers et hosteliers d'acheter provision avant que les ouvriers soient fournis".

Acest decret dovedeste deci, că în materie de reglementare a muncii, „democrația” pentru care s'a vărsat mult sânge și pentru care multe legi derivând din însăși natura etern omenească au fost și sunt înfrânte, provocând perturbări și dezechilibre politice și sociale, — nu a avut nimic de cucerit peste ceea ce hotărâse cu înțelepciune, mintea unui monarh de acum, 350 de ani!

F. Z.

Bilanț dezastros...

Bilanțul anual al celui mai popular sport — Foot-Ball-ul — se încheie complet deficitar în ce privește problema naționalizării sale.

Autorii se cunosc, este inutil să-l mai reamintim. Vom face-o aceasta în ziua când li se vor cere socotelile și li se vor da răsplatele după fapte.

Până atunci este bine să se știe cum că s'a început sabotarea însăși activității președintelui F. A. R. F.-ei, d. V. Tîlcea, care am dori să-l vedem — cel puțin în ceasul al doisprezecelea — cu biciul de foc în mână și flagelând pe fiecare după „merit”.

Așa ar fi mai bine, chiar pentru cei vinovați ca pedeapsa să le vină dintre pereții casei care i-a adăpostit, decât dela mulțimea indignată, care reclamă de ani, cel puțin o echipă românească autohtonă.

M. Z.

Scumpetea.

Vălul de scumpete cuprinde înăbușitor viața zilnică.

Oamenii lipsiți de cele mai elementare simțăminte de bine și bună cuviință, implântă pumnalul speculei nemiloase în trupul semenelor lor.

În starea actuală de surescitare a mulțimei — care se agită în cadrul marilor probleme de ordin național și social — se

aruncă germeul unei nemulțumiri izvorâtă din specula alimentelor de primă necesitate.

S'ar părea că anumiți agenți lucrează la organizarea ei cât mai diavolească, pentru ca prin nemulțumirea care ar provoca-o să se producă o diversivne în ce privește lupta fiilor țării pe liniile mari istorice.

Iar guvernul și mai ales organele în subordine, privesc nepăsătoare, având aerul de a se complăce într'o complicitate voită sau provocată dintr'o nepăsare vinovată.

De fapt acei cari sunt indicați a lupta și stăvilii specula sunt răspunzători de aceea ce se petrece și ar putea interveni, căci răbdarea are și ea margini, chiar când este vorba de un român!

Nu este permisă o urcare de prețuri într'un ritm scandalos în țara pe care Dumnezeu a înzestrat-o cu întinse câmpii, pe cari se aștern holdele; cu pășuni unde zburdă turmele de oi, pasc cirezele de vite și unde peștele se zbate în năvoadele cari împânzesc apele țării, în trupul căreia sălășluiesc comorile aurului negru, a celui galben și a metalelor și mineralelor de tot felul.

Țară binecuvântată de Dumnezeu și afurisită de politiciani!

M. Z.

In ajunul alegerilor.

În presă a apărut aceiași informație, cu caracter oficios, care anunță:

„Consiliul superior al cartelurilor va supune peste câteva zile d-lui ministru al Industrii și Comerțului, un raport întocmit de organele sale, cu privire la prețul de cost al principalelor produse manufacturate, cari cad sub regimul legii de reglementare a cartelurilor și trusturilor.

Prin acest raport, se constată că materia primă, mâna de lucru, impozitele și beneficiul legal, permit o reducere a prețurilor actuale de vânzare cu un procent, care merge la unele articole de cartele, până la 25%.

Printr'un ordin circular, industriile cartelate respective, vor fi invitate să se conformeze prețurilor de vânzare stabilite“.

N'ar fi de loc exclus ca această informație să fie exactă. Suntem doar în criză virtuală de guvern și, în orice caz, în ajun de alegeri.

Până când o astfel de decizie va fi tradusă în fapt și până la expirarea termenului acordat industriilor vizate, înăuntrul cărui termen ele să se conformeze, campania electorală va bate în plin!...

E, deci, avantajos pentru guvern să poată afișa o astfel de decizie, care are mai multe șanse de reușită, decât prețurile „maximale“ pentru produsele alimentare, unde sunt prea mulți interesați la beneficiile speculei...

Industriile în schimb, e mai probabil să se execute :

Ele se vor executa pentru a fi, (tacit sau de conivență) agreabile scopului electoral al guvernului, mai ales pentru ipo-

teza ca tocmai acest guvern s'ar putea să rămână mai departe la cârmă. Și atunci... se vor găsi elemente noi conjuncturale cari să „îndreptățească“ C. S. al Cartelurilor să restabilească prețurile și să acorde și un spor eventual de preț!

F. Z.

După Conferința Micei Înțelegeri.

Pentru opinia publică din țară și din străinătate, conferința Micei Înțelegeri dela Sinaia s'a terminat cu indiscutabil succes.

Divergențele scontate, sau alte evenimente mai grave, nu s'au produs sau, cel puțin, nu apar sub nici o formă din comunicatul dat presei.

Dimpotrivă, punctele esențiale asupra cărora s'a căzut de acord, sunt: Perfecta unitate de vederi asupra scopului Micei Înțelegeri și a intereselor paralele a statelor cari o compun; consecvența Micei Înțelegeri pentru politica urmată dela înființare; atașamentul la Societatea Națiunilor; caracterul de sfințenie al tratatelor de pace și colaborarea pentru dezvoltarea relațiilor economice.

Dar, mai interesant este ceea ce s'a subliniat de d. Victor Antonescu, alături de comunicat și mai ales, aceia ce nu s'a spus.

S'a subliniat de d-sa:

Prietenia cu Franța, — capitol la care „s'a asociat“ și d. Stolidinovic; că pactul dintre Cehoslovacia și Soviete are aprobarea României și a Jugoslaviei; că România, în mod excepțional, aprobă acest pact.

Ceea ce nu s'a spus, nici în comunicat, nici în declarațiile suplimentare, privește raporturile Micei Înțelegeri cu Roma și Budapesta, în legătură cu recunoașterea imperiului italian și cu reînarmarea Ungariei, deși aceste probleme au fost esențiale în conversațiile celor trei miniștri de externe.

F. Z.

Teoria democrației.

Un democrat, înclinăm să scriem cel mai democrat, scrie în Revista Fundațiilor Regale un lung studiu care se intitulează: O concepție tehnică a democrației.

Autorul, care semnează P. Dinopol, pleacă dela aceeași banală afirmație că democrația nu există și că deci adversarii ei combat neantul deoarece democrație nu înseamnă guvernarea poporului așa cum o cred, — spune d-sa, profanii.

D-sa dă o definiție, pentru care nu are „pretențiunea că este foarte bună“, dar pe care totuși își bazează toată expunerea. Definiția sa este: „Democrația este Statul în care domnește o ordine de drept, subordonată principiilor exprimate prin declarațiunea drepturilor omului“.

Această democrație însă „tinde astăzi să devină o raritate, în lumea realităților trecătoare“. Ori d-sa este un teoretician pe care nu-l interesează aceste lucruri trecătoare, deoarece gândește în eternitate.

Noi profanii însă ne oprim asupra lor și ne întrebăm dacă

putem numi „realitate trecătoare”, perioada de un secol și mai bine, în care realitatea și gândirea, au dovedit, zi de zi, neputința de a dura o societate constituită pe suveranitatea individului. Ori declarația drepturilor omului a însemnat proclamarea acestei suveranități. Practic, deci, democrația definită de d-sa a fost un vis dela sfârșitul secolului al 18-lea, pe care l-a împrăștiat, prin aplicare, secolul al 19-lea. Dacă reînviindu-l, d. Dinopol, crede că face teorie, noi suntem înclinați să-i spunem altfel.

V. M. P.

Leghea - Șorecani.

În ziua de 29 August, a avut loc inaugurarea stațiunii balneo-climaterice „Leghea-Șorecani”. Este vorba de o localitate pe care a cumpărat-o Soc. Minele Șorecani și a amenajat-o ca stațiune de odihnă și cură pentru lucrătorii și funcționarii săi.

Pe linia vremii noastre această inaugurare reprezintă trei momente care trebuie puse în evidență.

1. Un exemplu de organizare a asistenței sociale din inițiativă privată și proba că prin aceasta se poate realiza o armonie între patron și muncitori, care vin și sub acest aspect, în contact direct, fără intermediul unui terț care dă impresia, în orice clipă, că nu-i posibilă o apropiere fără el.

P. S. Episcopul Colan, prezent la această manifestare, a spus clar:

„Văd în realizările de aici, înțelegerea care domnește între cei cari cu sudoarea frunții își câștigă pâinea și între conducătorii lor”.

2. Un al doilea moment pe care voim să-l evidențiem este acela al naționalismului. Fără îndoială că ideea națională a ajuns astăzi să predomine gândul și fapta românească. La Leghea-Șorecani s'a putut vedea cât de adânc a pătruns ea în masa poporului. Primind oaspeții la gară, pretorul plășii s'a adresat Ministerului de Industrie și Comerț, d. Valer Pop, cu cuvinte de laudă pentru atitudinea sa în chestia legii pentru naționalizarea personalului din întreprinderi, iar festivitățile, din tot cursul zilei, s'au desfășurat sub semnul naționalismului: serviciu religios, jocuri, cântece, etc.

Naționalismul găsit aci este însă un naționalism crelator și în acest sens d. Mihail Manoilescu a făcut precizunile pe care le dăm mai jos:

„În adevăr, în vremea noastră problema națională e prea mult și mai totdeauna așezată pe un plan teoretic.

Oamenii noștri de astăzi filozofează și vor să asigure dominația elementului românesc prin mijloace prea lente, prin forme prea teoretice.

Oamenii noștri politici sunt în general prea filosofi și prea puțin practici.

Din însăși experiența mea politică am ajuns la concluzia că mai presus decât cărțile de teorie — și poate că și eu am scris de acestea — și mai presus decât legile cele mai bune --

și poate că și eu am făcut din acestea — stă fapta vie și concretă împlinită direct în mijlocul realităților naționale.

Când pentru un anumit timp nu mai poți lucra, în mare, la guvernarea unei țări cel mai cuminte lucru este să cauți a lucra în mic în înălțarea și înfrumusețarea unui colț de țară. Și atunci nu este nicio coborâre să cauți ca acel legendar Popa Tanda să ridice și să înfrumusețeze un sat sau un picior de plai, ca unul din acestea atât de binecuvântate din pământul Ardealului.

O asemenea experiență nouă și îndrăznească o supunem astăzi meditațiunii dvs. De aceea ne-am luat curajul ca să vă convocăm în mijlocul nostru.

Ceea ce vă înfățișăm noi este rezultatul unei bune voințe, unei strădăni, unui gând de afirmare națională, desfășurate în împrejurări de o vitregie de care dvs. nu vă puteți da seama. Nu știți care sunt împrejurările — în adevăr dramatice — în care au fost achiziționate de noi, pentru a salva viața muncitorilor. Minele noastre; nu știți ce datorii de ordin material, le apăsau și ce greutăți întâmpinau în exercitarea activității lor.

Totuși noi cei din familia Șorecani nu suntem din acela care socotesc că obligațiile de ordin material sunt o scuză care să îngăduie de a amâna împlinirea obligațiilor de ordin moral.

Este specialitatea celor care nu au suflot, să invoace vecinic pentru inacțiunea lor greutatea vremurilor.

Ați auzit adineaori cântându-se imnul minerilor. În acest imn este un vers de o desăvârșită tristețe și de o rară putere de evocare.

„Deasupra noastră n'avem cer.
C'așa e viața de miner“.

Cântecul acesta nu este numai cântecul minerilor. Dacă ne gândim la cer în sensul sufletesc, cântecul acesta este însăși cântecul neamului românesc care în trecutul lui n'a avut parte de cer liber. Dar eu trăesc cu o nădejde.

Sub domnia regelui Ferdinand s'a împărțit fiecărui țaran câte o bucată din pământul țării; sub domnia Majestății Sale Regelui Carol II trebuie să se dea fiecărui român câte o bucată de cer. Fiecare trebuie să primească ceva din ceea ce înalță, din ceea ce face pe om să se ridice până la Dumnezeu, câte ceva din bucuriile sufletului care nu se măsoară și nu se cântărește.

Fiecare român trebuie să se împărtășească din binefacerile culturii și din mulțumirile unei vieți înălțate dincolo de materialitate!“

3. Cel de al treilea moment care se desprinde, din cele petrecute la Leghea-Șorecani, este mărturia pe care o face un lucrător minier că exploatarea cu gândul numai la câștig, fără nicio preocupare de alt ordin, este generatoarea curentelor periculoase ordinii sociale. Desprindem ceje câteva mărturisiri ale minerului Sabin Morar:

„In primul rând mina era o păragină. Nimeni nu se gândea la ea decât pentru a stoarce câștiguri cât mai mari, cu lucrări

de îmbunătățire cât mai mici. Patronii erau străini, inginerii și personalul administrativ în majoritate străin, iar lucrătorii erau tratați ca niște copii vitregi: muncii ca niște vite, neplătiți, abandonăți în voia soartei, pradă murdăriei, mizeriei fizice și morale, alcoolismului și bolilor.

La un moment dat, când bătea un vânt de faliment peste întreprindere, când nu mai aveam în magazii nici măcar cu ce să ne alimentăm lămpile cari ne ajutau să scurmăm în măruntaiele pământului, se întârziase cu plata salariilor noastre timp de peste șapte luni au apărut șacalii comuniști, sfaturile lor insidioase — trebuie să mărturisesc cinstit — au găsit lesne urechi ca să asculte. Administrația străină, jidovească și jidovită, iacomă, incapabilă și inumană, pregătise terenul pentru agitatori precum tifosul și scarlatina pregătește terenul pentru tuberculoză.

Incepusem așa dar să ne gândim serios la grevă, la revendicarea brutală și dușmănoasă a drepturilor noastre. Sufletele ne erau atât de otrăvite, încât nu mai respiram decât ură și nu mai visam decât răsbunare“.

Și după ce arată ceea ce s'a petrecut după naționalizarea Societății Minele Șorecani și după ce conducerea a fost luată de d. Mihail Manoilescu, lucrătorul miner își încheie cuvântarea astfel:

„Este dorința de a striga în fața întregii țări, tuturor celor ce îndură încă ticăloșia morală și mizeria economică, năucii de prejudecăți absurde și de vrăjmășii ucigăse, ca să ia aminte la rezultatele experienței noastre și să considere ca pe un adevăr cucerit prin luptă că numai prin credință, prin încredere reciprocă, prin solidaritate, prin frăție creștină și prin disciplină ostășească, vom putea zidi în România o împărăție a lui Dumnezeu pe pământ“.

Pe deasupra tuturor acestora stă, însă, constatarea că d. Mihail Manoilescu ne-a dat, în mic la Șorecani, un exemplu de armonie între patroni și muncitori, atunci când se urmărește un ideal comun mai presus de câștigul material. Acest lucru ilustrează, practic, aceia ce noi aci, în frunte cu d-sa, am teoretizat în ideea organizației corporative și a Statului, purtător de idealuri.

M. V. P.

Obrăznicie și indolență.

Am protestat în nenumărate rânduri prin paginile acestei reviste în contra impertinenței iredentiste ungurești și am căutat s'o demascăm până la cele mai mici amănunte.

Față însă de indiferența noastră autohtonă, încep să-mi dau seama de gradul de vinovăție pe care îl avem noi în raport cu atitudinea lor.

În adevăr, privirile ne rămân indolente la toate excamațările la cari se dedau fiicele lui Arpad, când arborează culorile naționale ungurești în orice ocazie. Și, în definitiv, de ce n'ar face-o, dacă ele văd că până și în inima capitalei — pe străzile cele mai frecventate — li se permite această sfidare.

Mai mult, se găsesc inconștienți, cari le aruncă priviri binevoitoare, răsplătindu-le impertinența prin simpatie. Le zicem inconștienți, pentru că dacă ar fi altfel i-am taxa de miserabili, vinovați mai mult decât provocatoarele.

Dar afară de acesta sunt și organele de ordine și siguranță, cari susceptibile la unele fapte de minimă importanță, permit în schimb obrăznicile ungurești și nesocotesc un text de lege, care interzice formal arborarea de culori naționale iredentiste.

Sperăm totuși că cei cu demnitate națională vor întreprinde o acțiune eficientă de aducere la realitate a celor rătăciți dintre noi și de înăbușire a obrăzniciei maghiaro-evrești prin mijloace mai practice.

Așa dar „Babuske-lor“ roșii, albe și verzi — fiți cu băgare de seamă!

M. Z.

Soluțiile noastre.

Organizarea corporativă practică, așa cum am preconizat-o noi în paginile acestei reviste și așa cum a fost înfățișată de d. Mihail Manolescu în lucrările sale, se verifică în toate împrejurările mai grele prin care trece economia națională românească.

De ani de zile se străduesc guvernele să facă, aceea ce s'a numit, valorificarea grâului și în toți anii auzim că operația a reușit pe deplin. Realitatea, care nu poate fi desmințită, ne arată însă că lucrurile nu stau astfel.

Comparând prețurile oficiale, publicate în buletinele burselor de cereale, cu prețul mondial, poți constata ușor că producătorul din România, nu încasează pe grâul vândut prețul indicat de paritatea mondială. Notați bine că în acest preț se cuprind și acea primă de export, care, consumatorul român o suportă prin taxa pe făină.

Cercetând cauzele nu poți să nu găsești dela prima vedere că totul este datorat faptului că pe când exportatorii noștri sunt dezorganizați, importatorii străini au fost organizați și au centralizat cererea.

Lipsa de organizație, apoi, a făcut posibil ca exportul nostru de cereale să se facă de însuși importatorii străini, așezați la noi și deci având a se călăuzi de interesele lor de importatori străini și nu de interesul economiei românești.

În această direcție statul național corporativ înseamnă organizarea exportatorilor și punerea lor în situația de a lucra în interesul economiei naționale, care înseamnă preț bun la producător.

Nu putem intra în amănunte însă pentru acei care cred că stat corporativ înseamnă dictatură sau mai știu eu ce constrângeri și îngrădiri care răpesc libertatea, exemplu nostru le arată, în concret, că se înșală.

Exportatorii organizați nu pierd nimic din libertatea de astăzi, însă câștigă, deoarece opun un front comun importatorilor străini uniți și ei. Câștigul lor nu scade deși dau producătorului prețul corespunzător la paritatea mondială, deoarece

și ei vor încasa un preț calculat în acelaș mod. Economia națională însă câștigă aceea ce astăzi se pierde din cauza lipsei de raționalizare pe plan colectiv al comerțului rămas la regulile perimate ale liberalismului.

M. V. P.

„Cuiburi de lumină“.

este numele unui volum de versuri, pe care l-a publicat de curând, tânărul poet Valeriu Cârdu.

„Cuiburi de lumină“, ce duh românesc minunat l-a inspirat acest nume? Lăsând la o parte jocul de cuvinte și dublul sens al cuvântului „cuib“, pe care un cenzor vigilent l-ar găsi poate chiar subversiv și ocupându-ne numai de adevăratul sens al acestui titlu de care, înainte de a ne ocupa de cartea însăși, îl găsim plin de farmecul evocărei. „Cuiburi de lumină românească, de acea lumină unică a țării noastre! E destul să pronunți această imperechere de cuvinte, ca să-ți răsără în minte satul românesc, satul nostru, acelaș dela munte până la mare, cu aceeași nevoi și doruri, cu aceeași virtuți și cuvinte, cu aceeași flăcăi și cu aceeași fete, toți dornici de lumină și de un trai mai bun românesc în cuiburile lor.

După ce fără voia noastră am privit îndelung numele cărței ce aveam pe masă, căci privindu-l, gândul ne-a sburat de a lungu țarei și ne-a purtat departe pe aripile sale nevăzute, după aceea am deschis cartea și am citit-o încet, recitind de multe ori multe versuri, cari ne răscoleau simțirea, am citit-o încet și totuși repede, căci n'am mai lăsat-o din mână, până ce n'am întors ultima pagină.

Versurile citite n'au cuibărit numai lumină în sufletele noastre, ele ne-au desfătat mintea și muzicalitatea lor ne-a încântat auzul, uneori însă au răscolit tristeți adânci, prin durerile, pe cari ni le arătau, dar sigur că ele ne-au dat și marea bucurie a zărilor cari se luminează.

Dacă noi biata generație a războiului, ar trebui să murim fără să vedem împlinită dorința noastră a tuturor, adică „România Românilor“, atunci vom muri cu singura consolare, că legionarul a spălat rușinea, pe care am suferit-o după războiu, atunci când câțiva besemetici schimonoseau limba și gândul românesc și-și închipuiau că fac versuri.

Legiunea ne-a dat pe Radu Gyr, pe Constantin Goga și acum pe Valeriu Cârdu.

Sunt nume care vor rămâne, după cum vor rămâne și versurile următoare :

*„In fiecare an, prin țărini strămoșești
Trecea Isus și cuvânta în vorbă de belșug.
Strămoșii mei cu strale de povești,
Au scris istoria cu fier de plug“.*

Sau cum „Vorbea Bunicul“ :

*Măi nepoate,
De mult mă paște gândul să stăm puțin la sfat
Eu nu știu carte multă, — cuvântul nostru-i plugul,
Și graiul meu, fără podoabe, e curat“.*

Ori

„Dunăre albastră, Dunăre albastră,
Dacă nu te doare,
Du și jalea noastră
Până 'n larg de mare”.

Iată cum scria vărul Gheorghită :

„La Primăvară mă logodesc cu moartea,
Și vitejia 'nscrisă, pe cruci, în cimitire,
Aș vrea să știu ce zici — să-mi scrii trei șire.
Dar să nu uiți, trimete-mi grabnic cartea”.

În „Inscripție pe un zid de Mănăstire” găsim înfrățirea minunată a trecutului cu prezentul și cu viitorul, așa cum îl visăm noi toți.

Poezia aceasta cu înălțimi de baladă, împletește minunat gratul lui Nicodim, cu vitejia feciorilor noștri de azi.

„In anul unamie șasesute,
Voroava noastră simplă în piatră o zidim.
Grăesc într'ansa duhuri nevăzute
Și-am însemnat-o eu : Monahul Nicodim”.
„In slova mea de caligraf domnesc,
Voi veți citi izvod de vremi mărite.
Vor răsădi plinți în neamul românesc
Voroavele de azi în piatră dăltuite”.

S'apoi începe povestirea lui Nicodim :

„Voinicul ăsta din zodii și povești,
De-or trece veacuri trei se va ivi”,
„Feciorii lui vor crește din lanțuri și zăbrele”,
„Dar, iată, lege mare în scrisurile mele :
Nu vor muri feciorii. Vor învia. Amin”.

Nu putem încheia aceste rânduri fără a aminti minunata poezie „Rugă Moțească”, și fără să lăsăm să ne alunece printre gene o lacrimă citind „Scrisoarea dela Mapadahonda” (pentru Mihai și Gabriela Mot), una din cele mai minunate poezii ale volumului.

Dacă legionarismului i-am datora numai bucuria „culburilor de lumină”, și încă ar fi dat atât de mult, pentru sufletul românesc.

E. M.

LUMEA NOUĂ

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Sensul antiburghez al revoluției naționale

de MIHAIL MANOILESCU

Ce este și cum vedem noi afirmându-se revoluția națională, nu vom arăta prin definiții — pe care vrem să le evităm — ci prin dezvoltarea acestui articol în întregul său *).

Ba, am îndrăzni să credem că s'a putut vedea în bună măsură din tot cecece am scris noi până acum despre fenomenele veacului și despre fenomenul românesc în special.

Totuși, oarecare precizări ar fi necesare și aici, înainte de a ajunge la contrastul între sensul revoluției naționale și spiritul burghez.

CICLUL REVOLUȚILOR ROMANEȘTI

Pentru noi, revoluția națională va fi cea dintâi *revoluție pentru calitate* săvârșită de neamul nostru. Toate celelalte revoluții sau răscoale pe care le-a înregistrat istoria românească au fost *revoluții pentru drepturi*. Și încă pentru drepturi *elementare* și *organice*, fără de care nu se putea concepe ființa unui neam.

Răzvrătirea dela 1784 a lui Horia nu a fost numai cecece se chiamă o „jaquerie“, ci o adevărată revoluție. Dar ea re-

*) Este bine înțeles că idelle din acest mic studiu sunt dezvoltate pe un plan strict științific și numai în calitatea noastră de observator și interpretator al fenomenelor sociale contemporane (nu am zis cu intențiune: de *sociolog*, fiindcă nu reclamăm acest titlu puțin cam ridicul, mai ales în țara noastră).

Ar fi dar o greșală dacă constatările și aprecierile pe care le dăm mai jos ar fi privite de către cineva ca un act politic, menit să fixeze anumite poziții ale autorului față de mișcările naționaliste în general și față cu o anumită mișcare în special.

Și ar fi o și mai mare greșală dacă aceste considerațiuni — desfășurate pe un plan și într'un spirit de obiectivă cercetare — ar fi socotite drept sfaturi sau îndrumări.

vendica pentru români mai puțin chiar decât drepturile elementare omenești. Căci drepturile omenești ar fi constituit pe vremea aceia un ideal utopic!

Revoluția dela 1821 a lui Tudor Vladimirescu, a avut acelaș sens de eliberare față de un jug exterior iar obiectul ei însăși confirmă subordinea în care se găsea neamul românesc la vremea aceia.

Revoluția atât de proslăvită dela 1848 a fost o glumă liberală în mersul vechilor Principate spre autonomia națională.

Cât privește cele două războaie ale noastre — cel pentru independență dela 1877 și cel pentru unire dela 1916 — și ele ar putea fi socotite într'un anumit senz drept răscoale și revoluții, întru cât ele au pornit împotriva unor puteri suzerane și asupraitoare.

De altfel, însăși expresia „război pentru independență“ conține o contradicție interioară... căci războiul nu se face de cât între State independente. Tot așa, deși în cel de al doilea războiu din 1916 Vechiul Regat apărea ca o țară independentă, în schimb voluntarii ardeleni, bucovineni și bănățeni înscrși în rândurile armatei române erau — și aceasta este tocmai frumusețea rolului lor — adevărați rebeli în raport cu imperiul Austro-Ungar.

De altfel sciziunile făcute de Basarabia, Bucovina și Ardeal față de fostele imperii au fost declarate prin proclamații cu caracter revoluționar.

Iată de ce putem, fără a forța adevărul, să socotim chiar și războaiele noastre de sub Carol I și Ferdinand I drept revoluții naționale.

Dar toate aceste revoluții din lungul șir al istoriei sunt împotriva unei forțe exterioare neamului nostru. Ele sunt opintiri împotriva unor asupraitori. Dela Horia și până la Ferdinand generațiile românești s'au sbătut rând pe rând să iasă din strânsoarea altor neamuri: la 1786 împotriva ungarilor, la 1821 împotriva grecilor, la 1848 împotriva rușilor și turcilor, la 1877 a turcilor; în sfârșit la 1916—18, printr'o răfuială generală, împotriva tuturor națiunilor asupraitoare. Iar aceasta a închis definitiv ciclul revoluțiilor pentru dobândirea condițiilor elementare de viață adică pentru întregirea neamului într'un Stat unic și independent.

Dar întreg acest ciclu al istoriei înseamnă lupta pentru un drept natural și se desfășoară, dacă ne putem exprima astfel, în regiunea negativă a aspirațiilor unei colectivități. Căci după cum aspirațiile unui om bolnav către sănătate se plasează în regiunea negativă a năzuințelor individuale, tot așa aspirațiile unui neam spre întregire și spre independență nu pot fi socotite în sfera idealurilor naționale pozitive.

A cere independența și întregirea înseamnă pentru un neam a nu cere nimic. Căci acestea se confundă cu dreptul la

existență colectivă a neamului. Numai de aici în sus încep năzuințele într'adevăr superioare și idealurile pozitive de afirmare a personalității și geniului colectiv al unui neam.

Iată de ce este așa de stranie mentalitatea generației noastre care, în ziua când am constituit România întregită, s'a speriat de norocul ei și a avut sentimentul că de pe urma răsboiului noi „am câștigat“ atât de mult!

Dacă e vorba de „câștig“, atunci putem spune fără a ne mulțumi pe Dumnezeu că *n'am câștigat nimic*, ci că, pur și simplu, după atâtea veacuri am ajuns la normalitate. Faza pe care am trăit-o până acum în istoria românească a fost o fază subnormală, iar revoluțiile pe care le-am făcut au fost revoluții de subjugăți.

Cât privește realizarea României întregite, ea reprezintă numai o înfăptuire pur formală, căreia urmează să i se dea de acum înainte conținutul.

Am citat și altă dată, cu toată recunoașterea care se cuvine unei mari îndrăsneli de gândire, cuvântul admirabil pe care a avut curajul să-l scrie d. Corneliu Codreanu în *Cărticica șefului de cuib*, atunci când a afirmat că *România întregită nu este decât o simplă formă*.

Acest minunat cuvânt — bun, bine înțeles, numai pentru elite, fiindcă analfabeții l'ar putea interpreta într'un chip primejdios — este poate cel mai adânc lucru care s'a spus despre România Mare dela înfăptuirea ei și până astăzi.

REVOLUȚIA PENTRU CALITATE

Dar dacă până acum am avut numai revoluții de subjugăți, revoluția națională care se pregătește *va fi cea dintâi revoluție pe care o face neamul nostru, ca stăpân*.

S'ar părea că între aceste două cuvinte: *revoluție și stăpân* este o adevărată „*contradictio in adjecto*“. Dar expresia noastră nu este lipsită de sens. Nu poate exista o *răscoală* de stăpân, dar poate există o *revoluție* de stăpân.

Căci ce sunt, la urma urmei, marile revoluții pe care le-am văzut sub ochii noștri: revoluția fascistă, cea național socialistă și cea portugheză, dacă nu revoluțiile făcute de niște neamuri stăpâne pe ele înșile, pentru propria lor perfecționare?

De data aceasta revoluția românească merge în adâncuri. *Este cea dintâi revoluție care urmărește îndreptarea noastră înșine*.

Este cea dintâi revoluție pentru calitate.

Ea urmărește întâi transformarea adâncă a elitei naționale printr'o nouă selecțiune și apoi reeducarea morală a maselor sub acțiunea educativă a acestei elite.

Așa este concepută revoluția națională de mișcarea legionară. Legionarii — și, mai exact, Căpitanul lor — au înțeles de

la început revoluția națională ca o mare prefacere a omului, ca o perfecționare a fiecărui individ în parte, însoțită de o selecție mai severă a celor meniți să poarte marile răspunderi ale neamului.

Accentul pe om și pe puterile lui sufletești — precum și grija de educația lui ca membru al unei elite viitoare — constituie specialitatea mișcării legionare, iar meritul Căpitanului ei este, în această privință, mai mare decât acel pe care l-au avut Mussolini, Hitler și Salazar în îndrumarea mișcărilor lor.

Și, pe de altă parte, este incontestabil că sensul revoluției naționale, dinamica ei sufletească și însăși nădejdea de a ajunge la o actualizare a acestei revoluții trebuiesc căutate, înainte de orice, în legionarism.

ORIGINALITATEA REVOLUȚIILOR CONTEMPORANE

Despre revoluția națională românească s'ar putea scrie, încă de astăzi, volume. În scurtul nostru studiu ne vom opri numai la unele aspecte particulare ale acestei revoluții, acelea pe care le-am definit prin titlu și anume la sensul *antiburghez* al revoluției naționale.

Dela început enunțarea unui asemenea titlu prezintă o înrudire aparentă cu mentalitatea socialisto-comunistă, care face din burghezie izvorul tuturor relelor și ținta tuturor atacurilor. Și totuși și o revoluție națională poate fi și *trebuie să fie*, într'un anumit înțeles, *antiburgheză*.

Despre acest înțeles vom vorbi noi. Și firește vom vorbi numai pentru oamenii inteligenți; căci ceilalți nu ne interesează. „Ceilalți“ ar putea trage concluzia că de oarece revoluția națională este *antiburgheză*, la urma urmei nu ar fi o deosebire prea mare de obiectiv între comunism și extrema dreaptă!

Dar cele ce urmează sunt destul de clare pentru acela care nu poartă nebulosități în propria lui cugetare.

Comuniștii și accesoriile lor, *comunistoizii* — adică țărâniștii noștri — pretind că mișcarea naționalistă dela noi nu reprezintă în esență decât un simplu reviriment capitalist, menit să consolideze pozițiile burgheziei sub pavăza și pretextul naționalismului!

Această afirmare constituie, sau o idioție, sau o ticăloșie.

Cine cunoaște ce s'a petrecut în Germania și în Italia își dă seama cât de departe sunt aceste revoluții naționale de a fi urmărit reîntărirea burgheziei în fâgașul ei clasic!

Marea noutate pe care o prezintă pentru sociologi mișcările de dreapta stă tocmai în faptul că ele au reușit să creeze o elită stăpânitoare, care nu s'a transformat în clasă exploatare și care — cum am arătat noi în volumul nostru „Le parti unique“ — este reînvierea vechii instituții a Ordinului cava-

leresc sau călugăresc, purtător al ideii de Stat și instrument desinteresat în serviciul colectivității.

Noua pătură conducătoare nu mai este — cum era boerimea la noi și în genere clasa proprietarilor funciari în toate țările — o clasă în același timp conducătoare și exploatare. Ea nu se compară nici cu clasa burgheză din Occident, care dealungul veacului al 19-lea a împlinit servicii naționale evidente, dar a cerut în schimb o prea mare parte din produsul muncii naționale numai pentru dânsa.

De data aceasta avem înaintea noastră — pentru prima dată în timpurile mai noi — o categorie conducătoare într-adevăr desinteresată, care tocmai de aceea își poate exercita cu toată autoritatea funcțiunea ei politică.

BURGHEZIA ȘI PSEUDOBURGHEZIA

Ce este burghezia? Este, înainte de orice, o anumită concepție de viață. În occident această concepție de viață este reprezentată printr'o clasă socială reală, cu o puternică conștiință și cu o veche tradiție de clasă. La noi ea este reprezentată printr'o clasă restrânsă de burghezi propriu ziși, la care se alătură o pseudoburghezie formată de funcționari.

Căci funcționăria constituie, sub raportul mentalității și ideologiei, categoria socială cea mai apropiată de burghezie.

Cum s'ar putea defini în puține vorbe burghezia din Occident?

Concepția burgheză despre viață se rezumă la *cultul securității materiale ca expresie a egoismului familial*.

Burghezul este înainte de orice omul care vede viața prin prizma siguranței și a garanțiilor pe care trebuie să și le ia împotriva vicisitudinilor soartei.

Elementul esențial care garantează securitatea materială este pentru burghezul adevărat, *banul*. De aceea burghezia însemnează *cultul banului*. Banul este pentru burghez axa existenței lui și motorul propulsiv al actelor celor mai numeroase și mai importante din viața lui.

Dar pentru *pseudoburghez*, în ce constă securitatea? În deținerea unei slujbe și mai ales a unei slujbe de Stat.

Ceeace este *aviditatea de bani pentru burghez*, este *goana după slujbă pentru pseudo-burghez*. Meschinul parvenitism al pseudo-burghezului nostru se rezumă la a căpăta și păstra, cu prețul ori căror umilințe, „o slujbuliță”.

În acest ideal el se întâlnește cu micul burghez din occident — și mai ales din Franța — care nu visează nimic mai înalt în viață decât să-și asigure o prăvălioară cu „un petit fond de commerce”.

Iată de ce concepția burgheză despre viață se poate numi

o concepție *cantitativă*. Perfectul burghez își măsoară bucuriile vieții cu suma veniturilor lui.

Prin economie și prin evitarea oricăror riscuri, burghezul își procură dealungul unei existențe mediocre o fericire minoră, administrată cu lingurița.

El nu este torturat de mari ambiții și nici nu încearcă vre-odată satisfacțiile înalte pe care le dau culmile vieții.

În schimb este ferit, atât cât singur se poate feri, de acele căderi în mizerie pe care le cunosc oamenii cu concepții boeme, care nu și organizează viața pe canavaua banului sau a „carierii“.

De sigur burghezia nu merită să fie desprețuită pentru înșurubirea ei de vedere. Mediul burghez cultivă sentimentul de familie, precum și câteva virtuți laterale dar importante, cum este probitatea și exactitatea în afaceri.

Probitatea și exactitatea burgheză nu sunt de cea mai înaltă esență etică; căci aceste două virtuți sunt cultivate numai pentru *valoarea lor practică*. A fi prob și exact este pentru burghez „o bună afacere“, fiindcă numai pe calea aceasta ajunge să i se sporească creditul și să-și ducă la succes întreprinderea.

Dar, ori care ar fi mobilul lor, probitatea și exactitatea în afaceri constituie o moștenire fericită pe care societatea burgheză o lasă formelor viitoare — desigur superioare — de organizare socială. De aceea s'ar putea spune, într'un anumit sens, că societatea postburgheză de mâine se va rezema pe unele virtuți minore cultivate de burghezia de azi.

Ce va păstra și ce va arunca revoluția națională din tot ceea ce a adunat, ca deprinderi și ca concepție de viață, burghezia și pseudoburghezia, numai viitorul va decide.

Dar anumite anticipări se pot face chiar de astăzi, de către omul deprins să disece realitățile sociale.

Pentru cine întreprinde această analiză contrastul între concepțiile revoluției naționale și spiritul burghez apare ireductibil și iremediabil.

CARACTERELE REVOLUȚIEI NAȚIONALE CONFRUNTATE CU SPIRITUL BURGHEZ

1. REVOLUȚIA NAȚIONALĂ ESTE ANTIMATERIALISTĂ

Iată un prim punct care creiază o antiteză gravă între spiritul burghez și revoluția națională. Iată ceea ce ne îndreptățește suficient să socotim revoluția națională ca având un sens adânc antiburghez. Prin originile sale și prin firea celor mai reprezentative figuri ale ei, revoluția națională — care, încă

odată, pentru noi este revoluția legionară — are un sens net antimaterialist.

Jurământul din Biserica Gorgani, în fața lui Moța și Marin reînforși din Spania, pecetluiește ca un legământ indestructibil această concepție antimaterialistă.

Legionarii s'au angajat acolo să nu îngăduie niciodată ca din jertfa celor doi eroi — simbolică pentru toate jertfele ne-numărate și anonime care s'au făcut și se vor mai face în câmpul luptei legionare — să nu răsară vreodată o clasă de oportuniști care să beneficieze într'un sens materialist de triumful revoluției.

Dar, în acelaș timp, mișcarea legionară inițiază o acțiune economică proprie.

Oamenii nepreveniți sau superficiali ar putea găsi o contradicere între proclamarea caracterului antimaterialist al mișcării și această ofensivă legionară în sectorul economic.

De aceea, asupra acestei probleme, merită să facem un popas mai lung.

. . .

Revoluția națională urmărește eliminarea masivă a evreilor și înlocuirea lor în posturile de conducere economică — ca și în cele mai mărunte funcțiuni ale comerțului, meseriilor și industriei — prin elemente românești.

De aceea d. Corneliu Codreanu a simțit nevoia să definească într'un ordin fără pretențiune doctrinară, dar în realitate foarte semnificativ și hotărîtor, concepția legionarismului asupra comerțului :

„Tendința legionarului va fi să trăiască, nu să se îmbogățească. Căci există justificat de legi naturale dreptul de viață, nu dreptul de îmbogățire“. „Pofta de câștig trebuie schimbată cu bucuria a face un serviciu celor din jurul nostru, bucuria de a vedea că ai făcut un bine și că orice om care iese din pravația ta, pleacă mulțumit“.

„Un comerciant prin contactul permanent pe care îl are cu societatea devine nu numai un om care aprovizionează lumea cu mărfuri, ci și un factor moral de cea mai mare importanță. Comerciantul trebuie să fie un răspânditor de voieșie și de entuziasm în corpul națiunii“.

Iată, în câteva cuvinte, noul „Weltanschauung“ al comerțului românesc.

Vor surâde desigur mulți cu scepticism în fața naivității și neverosimilității acestui ideal formulat de Căpitanul legionarilor. Și totuși acest ideal al unei economii naționale transformate din junglă a poftelor animalice într'un câmp de muncă cordială pentru un serviciu social este idealul pe care l'au formulat și pe care l'au realizat în mare parte conducătorii fascismului și ai național socialismului.

Asupra vieții economice concepută în toate sectoarele ei ca un ansamblu de funcțiuni naționale, s'au scris volume și s'au realizat experiențe de cea mai mare importanță. Iar rezultatele organizării corporative — asupra cărora noi personal am insistat și în scrierile noastre de orizont internațional și în lucrările noastre de propagandă în țară — încurajează și garantează realizarea acestui ideal.

Desigur, o *categorie socială consacrată comerțului și industriei nu poate abdica cu totul dela ideea de câștig individual*. Aceasta este, de altfel, ceea ce va deosebi totdeauna regimul naționalist de regimul comunist.

Important este însă că *spiritul care domină activitatea economică și ca etica care regulează raporturile dintre oameni în câmpul economic să fie cu totul altele*.

Revoluția națională nu va aboli în România proprietatea privată. Ba, desigur, cum este cazul proprietății țărănești — și chiar a proprietății astăzi mijlocii deținută de români — o va întări.

Dar dacă proprietatea privată rămâne, spiritul ei va fi altul.

Spiritul burghez în materie de proprietate a fost egoist. El a caracterizat o clasă crescută sub egida filozofiei deterministe și materialiste care a otrăvit întreg veacul al 19-lea. *Ideea că viața este o luptă în care cei mai slabi trebuie să piară, această idee zisă evoluționistă care este fundamental anticreștină a colorat noțiunea juridică de proprietate și toate raporturile sociale și economice care derivă dintr'însa*.

Noile raporturi sociale care vor transforma esențial viața economică vor deroga poate, câteodată, chiar și dela principiul proprietății private.

* * *

Dealtfel noua tendință de subordonare a interesului individual răsare din ambianta veacului nostru, chiar și în știința pură. Astfel noi personal în modestele noastre opere de știință economică, am trezit atențiunea cercurilor științifice contemporane prin precizarea exactă a distincțiunii între *interesul individual al producătorului și interesul națiunii, în fiecare din ramurile de producție*. Exprimarea cantitativă precisă a acestei antiteze și desfășurarea ei până la ultimile consecințe constituiau o nevoie resimțită adânc de economiști.

Dacă ne îngăduim să menționăm acest fapt cu caracter oarecum subiectiv, este numai pentru a accentua cât de mare este în vremea noastră preocuparea și nevoia de a arăta, fără puțință de îndoială, unde se sfârșește coincidența și unde începe antiteza între *interesul național și interesul individual*.

Această problemă nu ar fi fost actuală în veacul trecut când nimeni nu se îngrijea prea mult să cunoască care este

adevăratul interes național și când știința economică socotea că egoismul individual este perfect coincident cu interesul național.

Astăzi însă toate popoarele cer dela oamenii lor de știință criteriile cele mai potrivite cu care să poată face discriminarea și trierea necesară între acțiunile economice folositoare și cele dăunătoare din punct de vedere național.

* * *

Revenind însă la ideea cuceririi comerțului și industriei pe seama românilor și la intențiunea exproprierii de drept sau de fapt a evreilor care au acaparat activitatea economică, desigur că aceasta va duce la triumful românilor în viața economică. Și atunci—se vor grăbi să anticipeze criticii cu afinități marxiste — se va înființa o nouă clasă burgheză care își va lua fatalmente un rol politic și își va afirma interesele ei în conducerea Statului!

Nimic mai fals decât această presupunere și această temere. Dacă se va constitui o clasă nouă care să împlinească funcțiunile pe care le împlinește astăzi burghezia, *aceasta va fi principial distinctă de clasa politică conducătoare*. Elita politică nouă concentrată în partidul unic — care va prelua răspunderile supreme de Stat — va rămâne un *Ordin de cavaleri* perfect desinteresat, *dar nu va cumula funcțiunile sale politice cu cele economice*.

Numai în regimurile democratice dictează banul asupra partidelor și deci asupra Statului însuși.

Banherii străini — când sunt în guvern țărăniștii — și banherii mai mult sau mai puțin români — când sunt la guvern liberalii — sunt factori de putere și, prin aceasta, *elemente de comandă asupra Statului însuși*.

În democrație averea îți dă dreptul de a comanda; în regimul comunist averea te exclude dela dreptul de a comanda; în Statul viitor creat de revoluția națională nu va fi nici una nici alta. Un om cu avere—fie agricultor fie industriaș—va putea comanda, *dar nu pe baza acestei averi, ci în virtutea altor merite înregistrate în erarhia valorilor naționale*. Și astăzi în mișcarea legionară există mari industriași, *dar aceștia sunt puși adesea sub ordinele propriilor lor funcționari*, pentru că așa li așează meritele sau vechimea lor relativă în legiune.

Ce poate fi mai antiburghez decât faptul ca un om cu avere și cu mare potențial economic să fie supus — întocmai ca un tânăr care își face serviciul militar — unei ierarhii ce nu are nimic de a face cu ierarhia banului și a situațiilor materiale!

Concluzia este că sensul antimaterialist al revoluției naționale li dă acestei revoluții un caracter net antiburghez.

Orice arguție și orice încercare transacțională pe această linie este condamnată la eșec.

Revoluția națională va putea păstra, prin coincidență, unele virtuți pe care le-a avut și le-a cultivat burghezia. Dar în cadrul României noi, create de revoluția națională, nu va mai fi loc pentru o burghezie sau pentru o pseudoburghezie cu spiritul și etica lor de astăzi.

2. REVOLUȚIA NAȚIONALĂ ESTE ANTICAPITALISTA ȘI — INTR'UN ANUMIT SENS — SOCIALIZANTĂ.

S'ar părea că acest punct constituie o simplă consecință a celui dintâi, care este mult mai general.

Și totuși acest al doilea punct are un sens *autonom* și *distinct* de cel dintâi.

Revoluția națională este antimaterialistă în concepția ei generală despre scopurile supreme ale colectivității naționale. Dar acest antimaterialism nu implică numai decât tendința de înlocuire a *formelor* de viață care conțin capitalismul ca *technicitate*. De aceea este necesar să tratăm mai concret și mai limpede care poate fi atitudinea revoluției naționale față de capital și de capitalism.

Va avea oare revoluția națională un ideal socialisant? Va face ea din ideea socializării un punct central al acțiunii sale practice?

Desigur, în această privință indicațiile lipsesc aproape cu totul. Ceeace s'a scris ca anticipări programatice asupra revoluției naționale este prea puțin. Mai interesant este ceea ce „se simte” din structura sufletească intimă a conducătorilor ei.

Dar mai hotărâtoare decât orice este atitudinea față de capitalism care decurge, *printr'o înlănțuire neînăturabilă*, din *însăși idealurile formulate de revoluția națională*.

Revoluția națională este dominată de ideea *dreptății* și de aceea a *încorporării sufletești a națiunii în Stat*. Ea presupune o fuziune verticală fără precedent între clasele sociale și o mobilizare a tuturor puterilor morale și intelectuale ale elitei pentru a ridica masele la un nivel superior de viață și de conștiință.

Pentru a împlini acest ideal, revoluția națională pășește la ceea ce noi am numit cu un cuvânt care a rămas: *socializarea bunurilor ideale ale națiunii*.

A socializa instrumentele de producție, adică uneltele inferioare și materiale ale economiei naționale și a le împărți în chip naiv muncitorilor din fabrici — așa cum li s'a împărțit țăranilor pământul! — este un nonsens și o nebulie

Cheia dreptății sociale nu constă pentru revoluția națională într'o simplă repartitie.

De aceia socializarea la care ne-am putea aștepta în cazul triumfului dreptei nu este *socializarea marxistă*, concepută de spiritul iudaic, ci o *socializare creștină* care constă în *mobilizarea organizată a întregii priceperi și a întregii capacități de înfăptuire și de jertfă a elitei naționale*, pentru a îmbunătăți printr'o muncă de fiecare ceas, soarta masselor.

Dar oare această socializare a bunurilor ideale, adică a puterilor de înfăptuire a sufletului elitei, exclude cu totul socializarea materială? Desigur că nu.

Este o chestiune de *oportunitate și de tehnicitate* ca revoluția națională să aleagă — în anumite împrejurări și pentru anumite sectoare ale producției — calea unei socializări directe. Astfel, pentru comerț socializarea va lua câte odată forma *cooperativizării*, iar pentru unele din marile industrii, forma *etatizării*.

Dar în general, noi credem că revoluția națională va fi plină de rezervă și de prudență în pașii pe care îi va face în această direcție. Și mai ales socotim că înlocuirea stăpânilor de azi ai marilor întreprinderi și transformarea totală a ambiantei morale a producției ar duce la rezultate atât de frumoase, încât *nici nu s'ar mai simți necesar*, vreme de generații, să se meargă mai departe spre forme de producție direct socializante.

De exemplu, dacă evreii care dețin astăzi în mare majoritate întreprinderile noastre industriale ar fi înlocuiți — pe o cale sau pe alta — prin elemente românești care ar socoti misiunea lor de Căpitani de industrie ca o *însărcinare primită de la națiune* și dacă Statul ar controla în ce măsură fapta lor confirmă acest nou spirit, atunci am vedea în curând realizându-se în toate întreprinderile noastre un *paternalism rodnic* de la patron la muncitori și o îmbunătățire extraordinară a vieții celor mulți și slabi.

Dacă — cum spuneam altădată într'un articol din *Buna Vestire* — patronatul *anonim* ar fi înlocuit prin patronatul *personal*, care încorporează o răspundere socială bine precizată și dacă fiecare industriaș și-ar privi și și-ar gospodări fabrica lui așa cum altădată proprietarul își îngrijea moșia lui, atunci „chestiunea socială” s'ar putea rezolva cu ocolirea experienței periculoase și poate inutile a socializării.

Căci este inutil să tulburi viața unor întreprinderi care se dezvoltă armonios și pașnic și în care patronul câștigă o parte *minimă* ce nu întrece salarizarea unui înalt funcționar industrial, numai pentru a satisface un principiu proclamat în pseudoevanghelia lui Marx!

Dacă undeva metoda neanticipării și a celui „văzând și făcând” de care mișcarea noastră naționalistă uzează — și de multe ori chiar abuzează — apare indicată, este desigur în această problemă a unei eventuale socializării.

În fața socializării se aplică formula franceză: „Ni jamais, ni à tout prix”, chestiunea aceasta rămânând deschisă și urmând a fi rezolvată potrivit oportunităților schimbătoare, în cadrul spiritualității revoluției, care nu se poate schimba.

O formulă a lui Hitler definește minunat poziția capitalistului și lucrătorului într'un Stat care pune la baza sa *ideia comunității naționale* (Volksgemeinschaft). „Nu există dători de muncă (capitaliști) și nici primitori de muncă (muncitori), ci există numai oameni însărcinați de națiune cu executarea muncii”.

Idea aceasta a mandatului și a funcțiunii, care stă și la baza sistemului corporativ, este idea dominantă și ordona-toare a raporturilor sociale și economice în lumea de mâine.

. . .

Cu aceasta intrăm în caracteristica pozitivă a concepției pe care socotim că o va avea revoluția națională în organizarea națiunii.

Este vorba de *concepția corporativă*.

Dacă vorbim odată mai mult de corporatism este *fiindcă corporatismul ne apare neînălăturabil ca instrument de validitate a țelurilor revoluției naționale*.

O națiune modernă nu poate fi condusă după norme simpliste ca un trib de păstori sau ca o satrapie orientală. Funcțiunile dintr'o națiune modernă sunt atât de variate, încât, dacă voim ca comunitatea națională să le îndeplinească în toată rigurozitatea lor, este neapărat necesar ca fiecare din aceste funcțiuni să fie organizată autonom și integrată separat în Stat.

Dacă revoluția națională va desființa — și desigur că va desființa — forma actuală de parlamentarism și de „representare” a poporului prin partide, ea nu va putea să lase în organizarea națională un mare vid, ci va trebui să recurgă la singura formulă de organizare care reprezintă însăși *naturalitatea*.

O națiune nu se împarte în indivizi egali formând o masă omogenă, ci în grupuri de oameni a căror activitate se desfășoară *convergent* pentru realizarea a câte uneia din funcțiunile naționale.

Națiunea este astfel ca o armată *mobilizată după specialități*, iar fiecare din „armele” sale pacifice prin care luptă

pentru prosperitatea materială, sănătatea sau ridicarea culturală a ei formează o corporație distinctă.

Dacă reamintim aici aceste lucruri (pe care le-am dezvoltat de atâtea ori și care se găsesc cuprinse în volumul nostru „Secolul Corporatismului“, în numerele apărute timp de șase ani din revista „Lumea Nouă“, ca și în nenumăratele broșuri din biblioteca acestei reviste) este fiindcă *forma corporatistă a societății de mâine accentuează și mai mult slăbirea distincțiunii între clasa burgheză și celelalte clase ale societății*. În locul diviziunii *orizontale* pe straturi sociale, *corporatismul* introduce diviziunea *verticală*, pe funcțiuni sociale.

Intr-o corporație stau alături și se simt solidari, fabricantul de zahăr cu lucrătorul său și cu țăranul producător de sfeclă; în alta, marele morar cu lucrătorul său și cu țăranul producător de grâu. În opoziția intereselor apare mai accentuată între producătorii unor mărfuri diferite pe care și le schimbă reciproc între dânsii, decât între colaboratorii: *patroni, muncitori sau agricultori* care sunt integrați, *prin natura funcțiunii lor economice*, în aceeași corporație.

Iată un aspect mai mult al soartei rezervate burgheziei românești. Ea nu va fi distrusă printr'un act revoluționar, așa cum visase ideologia marxistă, ci *va fi descompusă după multiciplitatea funcțiunilor sale eterogene* și va fi decolorată ca clasă socială distinctă, prin evaporarea oricărei solidarități și oricărei *prejudecăți* de clasă.

Concluzia este că, mai mult decât prin amenințarea unei socializări propriu zise — care nu trebuie considerată cu totul exclusă — burghezia va fi dizolvată prin descompunerea ei funcțională și prin autodepășirea spiritului ei de clasă.

3. REVOLUȚIA NAȚIONALĂ ESTE TOTALITARĂ ȘI SE SITUEAZĂ DEASUPRA CLASELOR.

Dacă socotim revoluția noastră națională — recte legionarismul — ca așezat deasupra oricăror preocupări și oricăror prejudecăți de clasă, aceasta nu este numai fiindcă și celelalte revoluții naționale, ca fascismul și național socialismul, au acest caracter. La noi, ridicarea ideii de comunitate națională deasupra ideii de clasă se face *pe o cale naturală și directă, în afara oricărui spirit de imitațiune*.

La noi, condițiunile în care se dezvoltă revoluția națională sunt cu totul altele decât cele din Italia și din Germania, unde ideea de clasă era o idee fundamentală a vieții sociale și unde ea constituia bariere ferme și greu de înlăturat.

La noi clasele sociale nu sunt îndeajuns de definite. Cât privește elita noastră socială, ea nu se bucură de un prestigiu deosebit în ochii masselor și nici nu crede ea însăși în misiunea ei de clasă conducătoare.

Și într'adevăr, are oare poporul nostru respect de clasa lui conducătoare așa cum este? O recunoaște el în fundul sufletului său ca o elită? Noi socotim hotărât că nu.

Dela dărâmarea prin expropriere a poziției sociale a boerimii care — de bine, de rău — păstra anumite elemente tradiționale de prestigiu, n'a mai rămas nici un colț din clasa noastră conducătoare de unde să emane față de popor o superioritate naturală, nediscutată și quasi mistică.

Și este ușor de înțeles de ce. *Poate oare poporul să aibă respect pentru burghezia noastră străină?* Sau pentru evreii care, când trec prin sate în automobile somptuoase, lasă să li se vadă accentul neromânesc, la o întrebare de trei vorbe aruncată țaranului de pe drum? *Poate poporul să privească cu respect pe micii funcționari, aproape totdeauna corupți, cu care vine în contact sau pe intelectualii politicienizați ai votului universal, care sosesc în sate în zilele de alegeri cu gânduri de seducători și de cerșetori?*

Desigur, cea mai mare pagubă pe care votul universal a adus-o bunei așezări sufletești a poporului nostru este *înjosirea permanentă a clasei conducătoare în fața masselor.*

Ce vreți să gândească țaranul de politicianul care —dela cel mai modest agent și până la ministru — se prezintă la el veșnic în situația unui solicitant, care îi vânează voturile prezente sau viitoare?

Pentru cine cunoaște psihologia ancestrală a acestui popor este sigur că o „*falie*“ sufletească s'a produs în ziua când oamenii stăpânirii au descins pentru prima dată din caleștele lor în mijlocul mulțimii, nu pentru a porunci și nici pentru a îndeplini vreun act de comunitate sufletească cu poporul — cum ar fi sfințirea unei biserici sau o altă prăsnuire —ci pentru a face act de postulanți la locurile de parlamentari!

Iată de ce, de când boerimea a dispărut ca *funcțiune națională și socială* iar votul universal a provocat năvala demagogiei, s'a distrus la noi principiul *autorității naturale*, adică a acelei autorități ce n'are nevoie de teorii care să o justifice nici de sancțiuni care să o impue.

Mai există însă, din fericire, o instituțiune, — *una singură*, — în care autoritatea clasei cultivate este nediscutată, nejustificată și acceptată cu o firească supunere de către masse: *aceasta este armata.*

Căci în armată n'ar putea trece nici măcar prin gândul unui tânăr țaran să discute autoritatea ofițerilor. Ar trebui să coborâm către acea minoritate, mai mult decât înfimă, din clasele desmățate și infectate de virusul comunist, pentru ca să întâlnim rare exemple de tineri care intră în armată cu o psihologie de revoltați.

Iată de ce, dacă privim structura noastră socială *de jos în sus*, dinspre masse înspre clasa conducătoare, ajungem la con-

cluzia că astăzi de fapt nu mai întâlnim recunoașterea superiorității vreunei clase, nici măcar din partea poporului însuși.

• • •

Dar oare, din cealaltă parte, clasa zisă stăpânitoare are ea oare convingerea internă a legitimității sale de a stăpâni? Unde s'a mai refugiat astăzi în țara noastră sentimentul *dreptului de a conduce*?

De când boerimea noastră a fost minimalizată, s'ar putea spune că *arta de a comanda* — ca atribut spontan, natural și aproape inconștient al sufletului — s'a pierdut.

Ici colo, în anumite familii în care cariera de militar se perpetuiază din generație în generație, s'a mai păstrat poate sentimentul acesta unic. Și tot așa — dar desigur într'o formă cu totul statică — în unele familii de magistrați.

În genere însă, pătura noastră conducătoare, nu arată prin nimic o conștiință de clasă și de drept al clasei. Ea este un amalgam din izvoare foarte diferite, începând cu rămășițele vechei boerimi și sfârșind cu fiii de plăcintari, recent sosiți din părțile Levantului.

S'ar părea că în peisagiul social românesc o singură clasă are mai multă consistență și mai multă conștiință de sine și anume *clasa proletară*. Dar noi credem că și aci este vorba mai mult de o influență superficială, datorită unui anumit „bourrage de crâne” făcut de către socialiștii și comuniștii noștri.

Cât de puțin adâncă este această influență se va putea vedea la cel dintâi succes al revoluției naționale. *Românii proletari vor fi întorși sufletește repede înapoi acasă.* (Acesta este de altfel și scopul propagandei pe care o desfășoară în rândurile muncitorimii, legionarii).

Cât despre proletarii minoritari la care agitațiile de clasă sunt mai mult o mască pentru manifestări iredentiste, socialismul lor nu poate fi interpretat ca o conștiință de clasă.

Iată de ce, nici din această parte nu se poate aștepta afirmarea vreunei rezistențe de clasă, comparabilă cu aceia care s'a întâlnit în Occident în fața tendințelor totalitare ale noilor regimuri naționaliste.

Iar dacă, în urma triumfului revoluției naționale, se va creia muncitorimii românești o soartă mai bună decât cea de astăzi, atunci va dispărea ușor și aici orice formă mai ascuțită a sentimentului de clasă.

Concluzia noastră este că *pe toată verticala noastră socială nu se întâlnește nicăeri o conștiință puternică de clasă și că nicăeri nu se poate constitui mai ușor ca la noi, o comunitate națională în afara oricăror prejudecăți.*

Revoluția națională, așezându-se deasupra claselor și realizând înmănuncherea tuturor puterilor naționale pe un plan

de aspirații superioare și de sacrificii generale stă — prin aceasta — împotriva spiritului burghez, a egoismului burghez și a orgoliului burghez.

4. REVOLUȚIA NAȚIONALĂ DISTRUGE PREJUDECATA INTELECTUALISTĂ

Dacă din sufletul burghez s'ar distruge orice vanitate socială bazată pe avere, va rămâne totuși o altă formă mai rezistentă a vanității: aceea bazată pe intelectualitate.

Ciocoismul nostru, devenit ridicol atunci când se sprijină pe superioritatea socială, dăinuește încă în toată societatea românească și este acceptat de toată lumea atunci când se sprijină pe superioritatea intelectuală.

Toți pseudointelectualii care nu citesc altceva decât gazeta lor, care în viața lor n'au emis o idee personală și care n'au scris un rând își încep de atâtea ori declarațiile din jurul unei mese cu cuvintele: „noi intelectualii“...

Burghezia noastră, desbrăcată de toate celelalte atribute, păstrează încă o ultimă caracteristică, cea mai nucleară și cea mai rezistentă: prejudecata intelectualistă.

Această prejudecată trebuie distrusă de către acei care vreau să creeze o comunitate sufletească națională. Iată ceea ce a înțeles foarte bine mișcarea legionară, atunci când Căpitanul ei a pus la baza educației legionare munca fizică, cu asprimea și aparenta ei umilintă și a silit pe toți intelectualii care fac școala legionară să poarte pe umeri blocuri grele de piatră sub arșița soarelui și în asprimea vântului. Taberile de muncă legionare sunt o reacțiune energetică împotriva unei prejudecăți, care amenință să rămână cel din urmă motiv de despărțire și de jignire pentru masele populare. D. Ernest Bernea a putut scrie cu drept cuvânt în studiul său *STIL. LEGIONAR*: „Legionarul are un frate bun în țăranul român“ „Legionarul are un dușman de moarte în lumea falsificată și decadentă a orașelor: două esențe, două principii ce nu pot trăi laolaltă“.

A omori prejudecata intelectualistă, înseamnă a pregăti viitorul lumei celei bune de mâine, dar înseamnă în același timp a omori ceea ce este mai esențial burghez în sufletul românului.

5. REVOLUȚIA NAȚIONALĂ ESTE O REVOLUȚIE MORALĂ

Asupra caracterului etic al revoluției naționale nu ar mai fi nimic de adăugat, după tot ce s'a scris și s'a spus de către toți exponenții mișcării legionare.

Mișcarea legionară va avea un sens aânc etic, sau nu va mai fi o revoluție.

Aceasta este elementar pentru oricine știe să priceapă dacă nu cu sufletul, cel puțin cu gândul.

Dar cineva se poate întreba cu surprindere: oare și din țelurile etnice ale revoluției naționale va putea răsări o antiteză față cu spiritul burghez? Nu este oare burghezia mediul social care, prin excelență, cultivă anumite principii morale și nu ignorează nici acele forme de ipocrizie, care subliniază atât de bine preocuparea de moralitate?

De sigur ar fi absurd să înfățișăm burghezia noastră drept clasa cea mai imorală a societății românești. De sigur, iarăși, că există în funcționarea societății burgheze anumite virtuți tehnice, ca exactitatea și probitatea în afaceri, care sunt absolut indispensabile vieții burgheze normale.

Dar pe un plan superior, morala burgheză este totdeauna transacțională; ea nu cunoaște decât rar sacrificiile.

Burghezia prețuește infinit mai mult inteligența, abilitatea și calitățile care „te fac să reușești în viață” decât virtuțile, care constituie adevărate impedimente în ascensiunea socială.

O revoluție etică cu caracter de intransigență și ascentism, cum este revoluția națională, nu poate să nu intre în conflict violent cu morala burgheză, care stă gata oricând să se îndoie în fața poruncilor interesului.

Și iată, odată mai mult, cât este de departe revoluția națională de spiritul burghez...

6. REVOLUȚIA NAȚIONALĂ DISPREȚUEȘTE CONFORTUL ȘI IUBEȘTE PERICOLUL

Pentru revoluția românească, ca și pentru cea fascistă și național-socialistă, *dimensiunea eroică* este esențială. Nu s'ar putea isbuti nimic pe linia acestei revoluții dacă ar lipsi dinamismul militant și jertfelnic. Acest spirit este inclus de fascism în două formule celebre:

„Sprezziamo la vita comoda”; (Să disprețuim viața comodă) și „Vivere pericolosamente”. (A trăi în primejdie).

Aceste două devize stau scrise pe largi bandiere la intrarea în taberele copiilor *Ballila*, care vor fi fasciștii de mâine. Ele definesc, de altfel, spiritul tuturor revoluțiilor naționale.

Evident că mișcarea românească își are și aici originalitatea ei. Drumul spre glorie este infinit mai lung și mai spinos decât a fost acela al fascismului, iar jertfitii pe care îi lasă în urmă mișcarea legionară și aceia care — vai! se așteaptă de acum înainte — nu se pot compara prin valoarea lor sufletească și prin conștiința cu care s'au dus la moarte, cu jertfitii celorlalte revoluții naționale. Moartea lui Ion Moța

întrece — prin frumuseţea ei şi prin valoarea personalităţii care s'a sacrificat—tot ceea ce au dat mai splendid în timpul pregătirii lor, revoluţia fascistă şi naţional-socialistă.

Şi atunci, în concluzie, mai este oare nevoie să relevăm ce contrast reprezintă acest stil de viaţă, bazat pe dispreţul confortului şi pe iubirea pericolului până dincolo de linia morţii şi între stilul de viaţă, călduţ şi acoperit cu mulţi coeficienţi de siguranţă, al perfectului burghez ?

Căci prudenţa — „*la plus vile des vertus*“ cum o numeşte Anatole France — constituie însăşi axa spiritului burghez.

7. REVOLUŢIA NAŢIONALĂ ESTE DE SPIRIT MILITAR

Nu este prima dată când am relevat acest lucru. Într-o conferinţă ținută — departe de orice preocupare politică — la Cercul Militar din Bucureşti, conferinţă intitulată „Spiritul militar şi spiritul civic“, am demonstrat că societatea civilă, care în timpul veacului al 19-lea se separase sufleteşte de armată, se apropie astăzi în principiile şi în etica ei de armată, regăsindu-şi astfel propriul ei fâgaş sufletesc de altă dată.

Aşa dar nu armata s'a schimbat, ci societatea civilă. Armata a rămas aceeaşi, cu tradiţia ei pe care a reuşit să o salveze dealungul veacului al 19-lea, în mijlocul unei societăţi ostile ideii de ierhie şi de disciplină.

Astăzi pretutindeni partidele revoluţionare de dreapta, — care după victorie devin *partide unice*, adică preiau toate răspunderile Statului — sunt adevărate *armate politice*, bazate pe disciplină şi pe ierarhie.

Dar cu aceasta ele marchează o prăpastie mai mult faţă de spiritul burghez.

În locul disciplinei, burghezia pune independenţa ; în locul erarhiei, egalitarismul (de clasă) ; în locul nobilei recunoaşteri a comunităţii naţionale, cel mai feroce individualism.

Şi să nu se uite că, pentru mişcarea legionară, spiritul militar nu este o *simplă formă* ; el nu se mărgineşte la cămaşa de o anumită culoare, care astăzi se poate purta şi mâine nu ; el este pentru sufletul legionar, *esenţial şi intrinsec*.

Dimensiunea militară este o dimensiune capitală a sufletului legionar, iar cine nu înţelege aceasta înţelege prea puţin din ce înseamnă legionarismul.

8. REVOLUŢIA NAŢIONALĂ ESTE INCORPORAREA ŞI ACTUALIZAREA IDEII CREŞTINE

Aceasta este cel din urmă punct, dar nu cel mai puţin important, care ilustrează şi defineşte sensul revoluţiei naţionale.

În ceea ce privește dimensiunea creștină a revoluției naționale ar merita să scriem un volum întreg. Căci creștinismul nu este pentru revoluția națională o coloratură oarecare și un atribut mai mult, care se aliniază alături de celelalte, pentru a-i defini sensul și destinul.

Creștinismul este punctul de plecare și punctul de sosire al revoluției naționale.

Pentru legionarism creștinismul nu este un simplu articol în programul său politic, iar Biserica nu se situează ca o instituție respectabilă, la rând cu alte instituții respectabile.

Ea este însăși izvorul de unde pornesc criteriile de morală individuală și de conducere a Statului.

Dacă minunea legionară se va înfăptui așa cum este vădită, ea va realiza poate cel dintâi Stat cu adevărat creștin în lumea modernă, Stat în care preceptele creștine vor străbate de jos în sus viața socială, iar etica creștină va învălui toate actele majore și minore ale colectivității naționale.

Iată ceea ce nu s'a întâlnit încă în ambianța lumii moderne.

Dacă creștinismul n'a putut realiza în Evul Mediu o societate perfectă este, nu din cauza lipsei de profunziune și de sinceritate (fiindcă la vremea aceea într'adevăr creștinismul era ideea diriguitoare a tuturor acțiunilor omenești colective și individuale), ci din cauza *primitivității aparatului social.*

Astăzi, cu o tehnică socială perfecționată, creștinismul ar putea realiza minuni fără precedent. Căci astăzi societatea este stăpână pe toate mijloacele tehnice care duc la îmbunătățirea soartei masselor.

Într'o societate care cunoaște sanatoriile pentru muncitori, grădinile de educație pentru copii și atâtea forme de îngrijire a celor desmoșteniți ai soartei, într'o societate care pune în serviciul acestor scopuri sociale un aparat de cunoștințe științifice, de îndemânări tehnice și de mijloace materiale de o bogăție neîntâlnită în trecut, *spiritul creștin ar putea să realizeze adevărate recorduri în îmbunătățirea nivelului social.*

Iată de ce socotim — și acest lucru merită să fie dezvoltat și cu alt prilej — că creștinismul pe care cată să-l realizeze Statul legionar *este merit să rămână în istoria lumii.*

În această privință, noi avem un noroc. Biserica noastră ortodoxă este destul de comprehensivă și de părintească pentru a secunda opera Statului nou.

Dimpotrivă, cum am arătat și altă dată — și mai ales în conferința pe care am ținut-o la congresul Frăției ortodoxe din Ardeal, în Octombrie 1935 — biserica catolică, prin caracterul ei instituțional, autonom și universal, reprezintă —

cum s'a dovedit în cazul național-socialismului — un *adevărat impediment pentru realizarea Statului totalitar.*

Biserica noastră ortodoxă este, prin blândețea tradițiilor sale și prin caracterul său apolitic și exclusiv spiritual, *cea mai bună protectoare a unei acțiuni dusă pe pământ, cu mijloacele concrete ale Statului și ale societății, pentru realizarea năzuințelor ei ideale.*

Dar se va întreba cineva : Oare și din această incorporare și actualizare a ideii creștine către care tinde revoluția națională se poate naște un contrast cu spiritul burghez ? Oare burghezia noastră nu este ea religioasă ?

De sigur că, dacă este să căutăm la formele aparente și superficiale, clasa noastră burgheză nu este lipsită de sentiment religios. Dar cât de departe este acest sentiment, cu manifestările lui formale, *de creștinismul adânc și, prin aceasta, revoluționar pe care îl concepe legionarul !*

Sensul vieții burgheze este egoist. Iar înălțimea cea mai mare la care se poate ridica perfectul burghez este de a depăși pe individ prin familie. Elogiul, care se face de atâtea ori la moartea unui bun burghez, de a fi fost „un excelent tată de familie“ fixează exact plafonul etic la care se poate ridica spiritualitatea burgheză. Egoismul familiar deasupra egoismului individual este potențialul suprem la care se poate înălța burghezia.

Dar este oare acest potențial comparabil cu acela către care tinde creștinismul ? Și poate constitui el suprema normă de viață a întregii societăți românești în noua zodie creștină ?

* * *

Am ajuns la sfârșitul acestui lung articol.

Dar nu și la capătul gândului nostru.

Căci revoluția națională — revoluția legionară — este atât de fecundă și de răscolitoare pentru lumea gândurilor !...

Dacă această desfeșinare într'un câmp încă necercetat — câmpul raporturilor între revoluția națională și burghezia românească — ar trezi reflexii și ar îndruma spre noi descifrări, aceste dintâiu rânduri ale noastre nu vor fi fost cu totul nefolositoare.

Evoluție și corporatism

„Quand la patrie est en danger, elle veut qu'on viole les lois qui la trahissent”.

Charles Maurras

În câmpul frământărilor sociale sunt unele idei cari vechiculează cu prestigiul adevărilor imuabile.

Dobândesc și păstrează în fața opiniei curente, o înalțare de mit — chiar atunci când fapte și situații le desmint sau controversază.

Puterea aceasta o desprind nu din vre-o intrinsecă valoare sau intuită realitate, ci tocmai din fenomenul acestei circulații. Ca și moneda, ideile în chestiune obțin un curs convențional, o unitate compensatorie de serviciu, o valoare.

Una dintre aceste unități de ordine convenită este și *ideia evoluționistă*.

A făcut o lungă carieră în matrimoniul său cu oamenii și faptele. A stârnit patimi, a deslântuit ură a încăerat clase și generațiuni; a comandat spații geografice și umane; a erijat pedagogii; s'a infiltrat printre conceptele primare ale științei sociale. Omul cu educațiune, omul „universitar”, este dispus din această cauză, s'o recunoască ca pe *ideie forță*, ca pe o categorie, și nu ca pe un raport conceptual, dedus din mijlocia timpului și a mișcării.

Ce conținut are, în definitiv, această Bulă formalistă, căreia un relativ echilibru mecanic, i-a adus, în cagnotă, drept beneficiu, de peste un secol, buna noastră credință?

Nici astăzi, după totatăta timp de „scientism” și „metodism, de practici influente în determinări și mașinizări; după trei veacuri de didactică cartesiană și unul de prismatică „ritmică” spenceriană, nu am ajuns să posedăm o definițiune clară, oricât ar fi ea de tutelizantă și simplistă, despre ideia evoluționistă.

Elastică în formă, până la indeterminare și ireal, confuză în fond, până la contopirea simplului cu complexul, acoperind, cu presupuneri, lipsuri de virtualitate științifică,

ideia aceasta a evoluției este lipsită de ideie; se aseamănă cu „sfârșiturile“ de rimă ale lui Rochefocauld: *o poți raporta la tot ce-ți place și-ți convine.*

Iată câteva prismatice sensuri din dicționarul care o traduce:

Evoluție, pentru unii, însemnează *progres*; pentru alții, *centralizare*; pentru o a treia categorie, spenceriană directă, *trecerea dela omogen la eterogen*; pentru o a patra categorie, tardiană de data aceasta, *trecerea dela eterogen la omogen*; pentru a cincea categorie, *o mișcare lentă progresivă*; pentru o a șasea categorie, *o mișcare pur și simplu (progresivă sau regresivă).*

Și am mai putea cita încă o serie, tot atât de mare, de interpretări și nuanțe, create în jurul ideii evoluționiste, mai cu seamă în spațiul istoric cuprins între „succesiunea“ și „simultaneitatea“ lui Auguste Comte, și „fenomenul retrograd“ atribuit doctrinei politice a lui Charles Maurras.

Varietatea aceasta de interpretări, erijate în sisteme, a înlesnit în Franța creierea chiar a unei teorii sociologice protivnice, *involuționismul* lui Lalande —un *rebours* creator al evoluției.

În țara noastră cu gândire tânără și cu spirit de adaptațiune și imitațiune tot atât de tânăr, înțelesul cel mai recunoscut dat ideii evoluționiste, și cel mai general admis în acelaș timp, este acela *de mișcare lentă progresivă*, actualul rămânând centru, iar progresul desfășurându-se din el ca un eventual.

Filosofic, acest înțeles de mișcare lentă progresivă, a fost susținut de Vasile Conta, în a sa „*Teorie asupra ondulațiunii Universale*“, muiată în fatalismul său doctrinar, traducător al spiritului nostru de renunțare la luptă și delăsare: „Ce ți-e scris, în frunte ți-e pus“.

Impunerea curentă a acestei acceptări, circulația acestui înțeles, în domeniul social, ca un crede comod al burgheziei rotofeie, a fost hotărâtă de ideologia politică a școlii individualiste. Grefată pe un concept care vedea în om un microcosm menit prin evoluție, să întâlnească infinitul, ideia mișcării lente progresive a mascat, de fapt, o preocupare conservatoare.

Găsim aci, camuflată, o veche temă de *revoluție*, care, prin antiteză, trebuie să fie *o mișcare bruscă și neapărat neprogresivă*; o veche teamă de revolte, de lupte de stradă, baricade, masacre, mașini infernale, incendii, execuțiuni, adică teamă de tot ce revoluția franceză, mai cunoscută la noi, a acoperit în aspectul său incidental, prin deslănțuirea forțelor scoase din „ritm“.

Beneficiară exclusivă a acestei revoluții, burghezia nu acceptă sacrificiul transigenței. Politicul burghez are sub

aspectul mișcării lente progresive, o carapace, mai mult încă, a stratagemă rituală, împotriva tuturor celorlalte ideologii politice, cari sunt toate „mișcări revoluționare“ și „anarhice“.

Sub alt aspect, evoluția aceasta reprezintă o prestigioasă justificare a principiului de autoritate; și mai reprezintă în domeniul individual, legitimarea hipertrofiei proteice, cea anarhică aspirație în supra-omul lui Nietzsche și fatuismul lui Wagner; cea refracțiune împotriva socialului ca element armonic; și tot evoluția aceasta, pe care Papini o descoperea la baza individualismului în întregul său ansamblu, a creat acel agent patogen al descompunerii sociale, care ar trebui să poarte numele lui Summer Maine: „morbus democraticus“.

Pe planul național istorico-politic, ce s'a obținut în numele acestei idei, la noi în țară?

Tribuna politică perorează și cetățeanul mijlociu acceptă, constatarea că dela prima unire încoace, tot progresul României trebuie așezat în debitul ideii evoluției lente progresive. Atâtea anacronisme au fost înlăturate; atâtea situațiuni noi au fost create. Oprindu-ne chiar și numai la două aspecte, capitale pentru țara noastră, „evolute istoric“, la reformele în legătură cu pământul și drepturile politice, și am avea suficient, de constatat binefacerea acestei ritmici.

Nu ne-ar fi greu ca, după canoanele evoluției „științifice“ să dovedim că în „progresul“ nostru social nu este nici o „ritmică“ și nici o „evoluție“; să arătăm că meseriașii de exemplu nu stau mai bine astăzi decât au stat confrății lor din vremea corporațiilor. Dovedirea acestei discontinuități în ordinea materială a progresului românesc ne-ar duce prea departe și am depăși cadrul prezentului articol. O vom face cu altă ocaziune. Pentru înfirmarea acestei pseudo-idei, acestei legi“ de ritmică universală, pe deoparte, și pentru dovedirea pericolului și subversiunii pe care ea îl reprezintă pentru lumea națională, pe de altă parte, voi reține, deocamdată, două aspecte din ordinea sa spirituală.

În sensul burghezo-istoric al ideii evoluționiste — deci în însăși directiva spiritului său — mișcarea respectivă presupune *nu numai înscăunări de noi situații*, derivând din cele vechi, ci paralel și suprapus nouilor situații, în chip automat chiar, să se creieze și *adaptarea de noi sisteme politico-sociale*, sistemul vechi dedicându-se dispariției, conform armoniei successorale a legilor undulațiunii.

Numai în acest relativism, în această efemeritate a formelor sale de creație, evoluția poate reprezenta o forță cu destin istoric; nu rămâne să fie o minciună convențională.

Din acest punct de vedere, ce curbă a înscris evoluția la noi?

Lăsăm laoparte faptul că toată istoria noastră poate fi

citată ca o discontinuitate. Inceputul evoluției în perioada stabilă din urmă, de când putem vorbi de un „progres”, s'a făcut sub sistemul individualist, și a continuat sub aspectele sale mai mult sau mai puțin democratizate, până azi. Fără să fi fost prezenți ca stat politic, la începutul individualismului, suntem la finalul său. Astăzi elemente noi, colective, prezente virulent și multiplu în domeniul social de pretutindeni, indică acest final. Individualismul nostru ca sistem politic, care a prins numai o frântură din evoluția individualismului universal, nu poate rezista mâine în ambianța nouă politică ce se prepară, ar fi vătămător; și totuși astăzi în preajma marelui prefaceri, este plat, e lipsit de undulație, de adaptare, de acea pregătire a succesiunii, care atribuie mișcării lente progresive, toată valoarea sa creatoare.

Lipsa sa de adaptabilitate, lipsa sa în întimarea previzibilității, îl așează protivnic progresului.

Fenomenele sociale care să-i creeze aceste dispozițiuni, potrivit posibilităților organice, sunt prezente: solidarismul ca și asocianismul de breaslă, cu necesitatea unui sistem politic adecuat; criza actuală economică ca semn al finalului crizei de sistem politic, ca indicator; anarhiile interne ale sistemului individualisto-capitalist, date la iveală de această criză, ca dovadă a spulberării ultimelor sale temeluri morale, — toate acestea continuă a servi evoluția. Și totuși nu avem tranziție: un sistem agonisează și altul e pe cale de a se naște fără tranziții și apropieri.

Societatea de ieri este rezistentă celei de mâine. Dacă poate fi găsită aci o ritmică atunci aceasta nu e, în nici un caz cea îndelung folosită ca principiu și metodă de individualismul istoric.

Dar evoluția sub înțelesul său de mișcare lentă progresivă — un soi de *laisser faire, laisser passer*, împotriva căreia omul nu poate lua atitudini și directive, sau dacă ia, nu o poate face decât pe o linie trasată, devine un instrument de subversiune și de vătămare, pentru lumile naționale, din simplul motiv că ea nu acceptă *autoritate, directivă și întoarcere*. Și aceasta chiar atunci când istoria le impune.

Să luăm de exemplu Franța. Este o țară unde evoluția progresivă a fost dezvoltată mai surprinzător și pe mai multe laturi. „Libertățile creatoare”, cari stau la baza acestei evoluțiuni, au fost cum nu se poate mai propulsive. Aci nu numai individualismul capitalist recunoștea în evoluția lentă progresivă, o lege, ci chiar și socialiștii moderați — elemente ale lumii noi, finalist protivnice.

Ce s'a obținut totuși ca rezultat, în această țară, cea mai liber evoluată din câte cunoaștem?

Frontul popular și comunismul de azi, cu perspectivele și directivele lor de viitor.

Este acesta un rezultat „progresiv“ ?

Chiar dacă am presupune că sistemul comunist rezultat în Franța ca proces al unei libere evoluții, nu este pătat cu acea imensă distrugere de vestigii de civilizație, că nu va avea aspectul său vandalic, cum invariabil l'a avut până în prezent în alte țări și încă nu am putea privi acest comunism ca un rezultat, acceptabil și de dorit, când știm că exclusiv materialist, face tabula rasa din toate valorile morale, fapt care niciodată până azi, în istorie, n'a putut fi luat drept un progres.

Am încheiat aceste două aspecte spirituale ale evoluției luate ca exemplu.

Ele ne îngăduie suficient să conchidem: ce reprezintă această idee a evoluției lente progresive? O lege cu valoare universală? Cu integrală și verificată aplicare? Ideia evoluționistă a fost o idee pripon; a obligat mintea omului să rotească în jurul aceluiaș centru. A subjugat în loc să elibereze; a provocat capitulări în loc să desvolte conduceri; a fost un mit, o prismatică colorată, abdicativă și conservatoare pentru o societate în care siguranța avutului privat a fost suprema lex.

O astfel de lege nu traduce, ci tradează aspirațiile unei națiuni.

Progresul se găsește azi la antipod: dela renunțări și desfrânări sociale, la imperative istorice; dela general și inuman, la parțial și național; dela politic profesionist la profesionistul politic; dela individualismul anarhic la colectivul creiator.

Poate exista o mai categorică antiteză?

Și acum fixarea pozițiunii corporatismului față de mitul individualist al evoluției.

Privit de pe pozițiunea conceptului clasic și incapacității istorice a evoluționismului, corporatismul se deliniează în antiteză, aducând, din ansamblul nollor aspecte, o curbă discontinuă.

Desgroapă și adaptă ceiace evoluția individualistă a relegat și acoperit cu discredit: vechimea solidarității sale. Restitue viitorului un adevăr care n'a putut fi îngropat.

Redă materialității actuale, izolate și inerte pentru rostul colectiv, coeziunea creiatoare a mișcărilor de breaslă, în ambianța armonică a interesului național.

Stabilește directive, inițiative și imperative mai presus de orice altă ordine presupus prestabilită, materialistă sau pozitivistă.

Evoluția ca și materia îi este sclavă și nu stăpână și primul spiritului e redobândit în matca simțământului celui mai intim omului și mai fecund: simțământul pământului.

Viitorul în corporatism nu este un număr în infinitul matematic, ci o figură în ansamblul etnic.

Mitul evoluției lente și progresive, în mărunțul dinamicele sale private și anarhice, nu-l poate opri și defini.

Este corporatismul de esență revoluționară ?

Intr'un articol viitor vom căuta să analizăm corporatismul și la lumina acestei alte prismatici materialiste.

N. SEVER CARPINIȘANU

La moartea Grănicerului boer

ELENA MANOILESCU

La 9 Octombrie 1937 a plecat dintre cei vii Generalul Cantacuzino-Grănicerul.

Amintirile totdeauna răscolite de veșnicia morții ne duc cu ani în urmă.

Era în Bucureștiul antebelic, în Bucureștiul nostru românesc, în Bucureștiul caselor și al grădinelor boerești, în Bucureștiul farmecului de odinioară.

În zilele de toamnă târzie bucureșteană sau în acelea de primăvară călduroasă am văzut adesea, pe aleele șoselei Kiseleff, o cabrioletă împletită ca un coș pe două roate și înhamată cu un minunat cal roib. Calul era mânat de o zână, atât era de frumoasă femeea care-l conducea. Alături de ea un ofițer cu barba neagră în vânt. Toată lumea îi cunoștea: era Dudu și Zizi Cantacuzino, așa cum i-a cunoscut Bucureștiul și așa cum le-a zis până la sfârșitul vieții.

Așa i-am văzut întâia oară, așa am să-i revăd mereu. Așa i-am văzut de nenumărate ori și i-am petrecut cu ochii mei uimiți de copil, până ce nu se mai zăreau.

Frumusețea Elenei Cantacuzino născută Dudu Kalinderu orbea nu numai privirile mele neștiutoare de copil, iar faima soțului ei — „cu el nu te poți juca” — am auzit zicându-se de atâtea ori, — era cunoscută de toți.

Au trecut ani. În București se pregătea războiul pentru întregirea neamului. Întâmplarea mă ducea uneori în acest timp pe platoul dela Cotroceni. Zizi Cantacuzino era acum grănicer. Aci l'am văzut călare, în fruntea trupei, pe care o pregătea pentru zilele eroice, pe care trebuiau să le trăiască împreună pe front.

Îl văd și acum mișcându-se cu calul de colo până colo, dând ordine, îndemnând uneori aspru, alteori glumind, dar totdeauna iubit de inferiori.

Iar au trecut ani. Războiul se sfârșise de mult. Colonelul Cantacuzino devenise Generalul Cantacuzino-Grănicerul, Tata bătrân al Legionarilor. Auzisem că a fost cu ei la

Jilava. Știam și urmăream cecece făcea, dar nu-l mai văzusem din 1916.

Eram în tren în vagon restaurant în 1936 și la o masă un domn mărunțel cu barbă albă și cu monoclu.

Cineva îmi șoptește : este generalul Cantacuzino-Grănicerul. Am privit lung, am deschis adânc cartea aducerilor aminte, din mintea și sufletul meu, la pagina unde chipul său rămăsese adânc săpat în memoria mea, însă nimic nu îmi reamintea pe ostașul falnic de altădată.

Rana primită pe front, anii războiului, suferințele personale și cele îndurate alături de Legiune, prefăcuseră cu totul pe acela, pe care noi Bucureștenii îl cunoșteam sub numele de Zizi și care ne plăcea atât de mult, pentru că era dintre aceia, care la nevoie știa „să dea cu barda în Dumnezeu“.

Ași fi preferat să-mi fi rămas în minte numai imaginea săpată cu ani în urmă, imagine care se înfrăța mai bine cu activitatea din ultimul timp a generalului.

Eroismul lui din ultimii ani, viața lui plină de sbucium și de neliniște mi se părea mai potrivită cu ofițerul aprig și vijelios din 1916, decât cu micuțul bătrân din 1936.

Oamenii pe care nu i-ai văzut de mult ți-i închipui așa cum i-a lăsat. Nu concepi că s'au schimbat și nu-i poți vedea decât așa cum i-ai știut și cum i-ai văzut la ultima întrevedere. L'am revăzut ultima dată pe Generalul Cantacuzino la înmormântarea mucenicilor Moța și Marin.

Dar oare să fi fost sugestie sau aeeva nu știu. Generalul Cantacuzino mi-a apărut atunci din nou ca acum 20 de ani. Nu mai era moșneagul obosit, pe care l'am văzut în tren, era iarăși Zizi Cantacuzino al nostru, al Bucureștiului, așa cum îl știam noi, drept, semeț, cu privire de vultur, dar numai cu barba albă.

De atunci nu l'am mai revăzut. Nu-mi pare rău, căci este sigur clipa cea mai măreată a vieții lui din urmă, în care tot minunatul nostru trecut boeresc se înfrăța prin el, cu viforosul prezent și strălucitul viitor legionar.

Da, repet, minunatul nostru trecut boeresc fiindcă ce am avut mai bun în țara aceasta a fost boerimea, vechea noastră boerime și apoi clasa țărănească. Burghezimea la noi e artificială, ea e născută din elemente străine de pământul nostru, de neamul nostru.

A noastră e boerimea și țărănimea. Ea ne-a apărat limba credința, hotarele și neamul în vecii vecilor și tot boerimea și țărănimea ne va apăra și de acum încolo.

Primele așezări culturale, primele începuturi de artă, primele încercări de asistență socială au fost făcute la noi de boerii noștri. Până și domniii fanarioți care erau înrudiți

cu vechile noastre familii boerești erau mai omenești și mai cu milă de biata noastră țărișoară.

Nu există moșie boerească, dar veritabil boerească, care să nu aibă ctitoriile ei: biserici, școli, spitale.

Cine sunt oare ctitorii așezămintelor Brâncovenesti? Sau Eforii spitalelor civile? Cine dacă nu vlăstarele celor mai autentice familii boerești?

Și fiindcă sunt atâtea care știu să dea cu piatra în biata noastră boerime, să afle aceștia că boerimea noastră azi hultă și contra căreia sufletul nesănătos al bolșevismului face pe mulți să arunce vorbe grele și goale, a știut în 1918 să se lase deposedată pentru binele țării de averile ei, de moșiile ei strămoșești, fără să murmure și fără să protesteze. Foarte mulți reduși la o cruntă sărăcie s'au luptat mândri cu ea, știind să o îndure și să o ascundă.

Acest lucru a fost de mulți interpretat ca incapacitate, trădare, lașitate etc. Distrugi o clasă de oameni și apoi îi aduci toate învinuirile.

Și să mai știe acei care dau în vechea noastră boerime, că vor fi poate și printre ei unii înștrăinați, care nu ne fac cinste. Sunt însă atâția care trăesc umil, modest, cinstit, uitați de toți și necunoscuți de nimeni și aceștia sunt poate unii din cei mai autentici descendenți de boeri.

Unde sunt urmașii atâtor nume boerești, unde sunt strănepoții hatmanilor lui Ștefan Vodă și aceia ai lui Mihai Viteazu? N'au murit toți, există. Ei sunt aceia care au umplut Țările Române cu ctitoriile lor, care au știut să-și închine moșiile ostașilor, ce-au făurit România Mare fără să crăcească și apoi să ducă mai departe grea viață de schivnici, săraci dar mândri.

Asta este boerimea românească și tot așa este și țărănimea noastră, căci repet, noi nu suntem decât boeri și țărani. Descendenți ai vechilor boeri și urmași ai răzășilor moldoveni și ai moșnenilor din Muntenia. Au și aceștia din urmă boeria lor și numai din fiți lor și din ai veritabili boerimi, numai de la aceștia va veni mântuirea de mâine.

Mâine!! Nu ceeace va fi mâine ne face să repetăm acest cuvânt, căci mâine va fi și la noi ca pretutindeni, o viață nouă sănătoasă, de asta nu se îndoeste nimeni. Ceeace ne-a făcut să ne oprim asupra cuvântului e gândul că „mâine“ nu trebuie să se mai întâmple ceeace s'a putut întâmpla „azi“.

Sunt fapte în aparență mărunte care infierează pe acei care le săvârșesc mai mult decât dacă aceștia ar fi comis cea mai cumplită crimă. Ele pecetluiesc pentru totdeauna soarta unei clase, a unei categorii de oameni și ele dovedesc și mentalitatea nebănuț de odioasă a acelei categorii de oameni.

Generalul Cântacuzino-Grănicerul decorat pe câmpul de luptă cu ordinul Mihai-Viteazul, rănit pe front, avansat pe câmp și distins tot atunci cu legiunea de onoare, este încarcerat la Jilava în România-Mare, pe care o făurise și cu sângele lui.

El este închis într'o cazemată cu toți tovarășii lui de suferință la un loc, tot atât de nevinovați ca și el și este lăsat să fie umplut de insecte și să îndure mizerie la vârsta lui.

Cum poate fi numit guvernul care poate săvârși asemenea fapte? Cantacuzino-Grănicerul nu poate fi judecat în libertate? Trebuia umilit și înjosit? Pentru ce?

Pentru că simțul onoarei și simțul a ceea ce se poate și ceea ce nu se poate nu-l are toată lumea. Sunt lucruri care se pot face și lucruri care nu se pot face.

Sunt oameni care chiar dacă greșesc nu pot fi pedepsiți așa cum ar fi pedepsiți alții, care au săvârșit aceeași greșală. Dar pentru înțelegerea acestui lucru trebuie o etică sufletească cu totul superioară pe care nu o poate avea toată lumea.

Măine nu vor putea fi umiliți oameni cu trecutul Generalului Cantacuzino-Grănicerul și nu vor putea fi alungați și stropiți cu apă invalidizii țării.

Am avea o listă întreagă de exemple de acestea tragice, dar ne temem că ar fi atât de lungă încât am umple cu ea nenumărate pagini.

Aceste două exemple însă sunt de ajuns.

Cele două mari partide de guvernământ s'au ilustrat cu aceste două gesturi, și-au dovedit astfel patriotismul lor, mentalitatea și mai ales sufletul lor.

Ne interesează mai puțin dacă în guvernările lor aceste partide au avut bugete deficitare sau echilibrate, dacă au făcut lucrări de utilitate publică, dacă au plătit sau nu lefurile. Poate că uneori au greșit, poate că alteori au reușit să facă și puțin bine. Nu ne interesează toate acestea, căci noi dorim să cunoaștem sufletul cu care s'au apropiat acești guvernanți de țară, omenia lor, înțelegerea lor pentru aceia care au sângerat, care au suferit și care au clădit România de astăzi.

Să lovești pe invalizi și să închizi pe Zizi Cantacuzino sunt fapte, care ilustrează epoca în care trăim și pe aceia care le-au săvârșit.

Măine „făuritorii“ veritabili ai României-Mari, acei care au sângerat și s'au schilodit pentru țară, acei care au luptat în rândurile oștirii române, sau acei care au pus o piatră la temelie României de astăzi, aceștia vor trebui să fie cinstiți cum se cuvine și'n viață nu numai după moarte, și numele lor rostit cu evlavie, de toate generațiile viitoare.

Comerțul Legionar

MIRCEA V. PIENESCU

La 28 Septembrie 1935 judecătoria ocolului 1 Urban București dă liberă funcționare Cooperativei Legionare cu sediul în str. Gutemberg No. 3.

Cooperativa se înființase pe baza unui statut tip impus de Centrala Cooperativă de Indrumare și control, având 104 asociați și o parte socială de 1000 lei. Incercarea de a-și creta dreptul de alegere a celor care se înscriu, îi este oprită dela început, de oarece nu i se aprobă să adauge, în statutul tip, că se poate respinge cererea de înscriere în cooperativă, a acelora pentru care „prin dovezi se stabilește că solicitatorul nu poate fi folositor cooperativei“.

După o funcționare de un an și mai bine mișcarea legionară trece la o altă formă de comerț, înființând la Carmen Sylva un restaurant, care dă rezultate neașteptat de bune. Iar în toamna anului curent Cooperativa din str. Gutemberg 3 deschide o sucursală în cartierul Obor din Capitală.

Paralel cu aceasta se constituie, tot în Capitală, o cooperativă pentru industria textilă, sub numele de „Munca Românească“, prima de acest fel în București, având 56 membri și un capital subscris de 153.000 lei.

Statutul coprinde, în art. 4, dispoziția categorică prin care se stabilește că membrii nu pot fi decât Români Creștini.

Acestea sunt manifestările practice, pe teren economic, a partidului „Totul pentru țară“. Ele însă nu trebuiesc privite izolat și nici cu ochii economistului, de oarece nu vor fi nici pătrunse în adevăratul lor înțeles și nici nu vor putea fi prezentate așa cum trăesc ele în realitatea mișcării legionare.

Cooperativa din str. Gutemberg este școala în care s'au format primele elemente umane absolut necesare acțiunii ce avea să înceapă. Restaurantul dela Carmen-Sylva a dat prilejul să se verifice posibilitățile de lucru, iar noile încercări care se fac sunt primii pași din acțiunea care se desfășoară.

șoară sub numele de: comerț legionar și care se va întinde asupra țării întregi după cum am putut afla din informațiile date preseii.

Aceste etape sunt stabilite clar în circulările de lămurire a legionarilor, pe care le-a da d. Corneliu Z. Codreanu în ultima vreme.

„Prețutindeni comerțul este comerț. La noi comerțul este războiul. Războiul unei rase care și-a pierdut toate pozițiile economice în favoarea unei rase străine năvălitoare. În războiul acesta, pas cu pas, vei cuceri, tu legionar, toate pozițiile românești pierdute, dând peste cap orice rezistență“. Iată ce este, în esență, comerțul legionar. El înseamnă luptă de naționalizare a vieții economice, începută cu mijloace materiale puține, dar cu o încredere nemărginită în puterea de transformare a stărilor actuale, prin lupta omului.

Practic în cadrul mișcării legionare s'a creiat la 13 Septembrie, Batalionul Comerțului Legionar. „El va avea misiunea de a cuceri metru cu metru pozițiile economice pe care neamul nostru le-a pierdut. Denumirea lui sună a războiul nu a afacere“.

Compus „din cele mai de elită elemente din punctul de vedere al corectitudinii, capacității și devotamentului“, Batalionul este condus de un șef comandant, un ajutor și din :

- 1) Un casier central
- 2) Un contabil
- 3) Câte un consilier tehnic de fiecare ramură comercială.

Mai departe instrucțiile date coprinđ următoarele directive :

„Se creiază provizoriu un serviciu al controlului — Inspecția Legionară a Comerțului — care cu timpul, în măsura desăvârșirii legionarului, va dispăre.

„Oamenii din acest batalion nu au decât un singur control : acela al conștiinței lor și sunt așa de corecți și așa de ordonați încât vor considera numai ideia de control ca o ofensă. Eu nu cred că înmulțirea controlorilor va putea stărpi necinstea și hoțiile, ci numai desăvârșirea conștiinței noastre de oameni corecți. Această conștiință este cel mai mare și sigur control real.

„Fiecare întreprindere comercială formează o Familie Legionară (sau grup), purtând denumirea întreprinderii respective. Familia va fi împărțită în cuiburi, ducându-și viața de cuib, dela bucătar și până la șeful întreprinderii.

„Fiecare întreprindere are : un conducător un casier un contabil, un legionar cu aprovizionarea, elemente de specialitate : vânzători, bucătari, etc...

„Legionarii trăesc aici după principiul familiei legio-

nare : soldați voluntari pe viață în slujba Legiunei biruitoare. Ei aici își au rostul și bucuria vieții lor. Trăind și muncind de dimineată până în noapte și făcând să înflorească Legiunea și Neamul, din munca și jertfa lor.

„Ei trăesc dintr'o mare lozincă : Legiunea și Neamul cresc numai din ceea ce nu facem pentru noi : adică din aceea ce pentru noi este o renunțare, o jertfă.

„Acest Batalion Legionar, muncind în comerț, dar totdeauna cu arma la picior, în așteptarea vitregiilor, alături de alte corpuri legionare stă gata să dea exemplul unui ocean de jertfă.

„In acest Batalion nu se primesc decât cu recomandăția șefului de județ, plus a unui comandant legionar“.

S'a putut vedea care este formația și care sunt bazele morale pe care se sprijină comerțul legionar.

Creдем necesar să dăm textual și îndrumările date sub forma de „Porunci“, legionarilor care iau parte la comerțul legionar :

„Poartă-te cu bună cuviință, politicos, bine-voitor și curtenitor cu toată lumea.

„Ocolește orice conflict, orice discuție contradictorie. Dintr'o mare politețe, în casa ta, clientul are totdeauna Dreptate.

„O neînțelegere asupra mărfii, prețului, banilor, etc., totdeauna se rezolvă în favoarea clientului.

„Fii foarte politicos și foarte rezervat, cu doamnele și cu orice femeie.

„Cine se enervează, cine nu-și poate stăpâni nervii, nu e bun pentru batalionul comerțului.

„Nu discuta în contradictoriu cu camarazii, în fața clientului.

„Nu fuma, nu sta în poziții necuviincioase, nu fi murdar, nu umbla nebărbărit și nepieptănat. Totdeauna, curat, îngrijit, elegant“.

În afară de aceasta s'au mai dat 5 porunci referitoare la munca în prăvălie, din care dăm mai jos una cu totul caracteristică:

„Nu uita că orice funcțiune vei îndeplini, măturător, picolo, chelner, bucătar, la tejghea, la pivniță, etc., te bucuri de aceeași dragoste și de aceeași onoare. Nici o funcțiune bine îndeplinită nu este inferioară altela. În locul în care ești pus, afară sau sub pământ, în pivniță, tu ești Legiunea, tu o reprezinți. Legiunea te vede. După cum stăpânei unei case nu i se cuvine mai multă onoare atunci când stă în salon și primește musafiri, decât atunci când stă în bucătărie, sau decât atunci când mătură sau spală pe jos. Totul este că ceiace faci să fie bine făcut. Datoria bine îndeplinită.

În Legiune ți se dă onoarea nu după ceiace faci, ci după cum faci ceiace ți s'a încredințat să faci“.

Tot aci se cuvine să amintim ordinul dat legionarilor de a strânge fierul vechi. Circulara aceasta începe prin a arăta că lupta a început și că în această luptă, „mai mult ca oriunde, legionarul va sta față în față și își va măsura puterile cu forța iudaică“.

Dar mai departe se spune:

„În această uriașă înclăștare, care vine după decenii de biruinți străine și înfrângeri românești — în cari Românii și-au pierdut și poziții comerciale și curajul și țara — avem nevoie de un pumn de capital.

„Suflet avem cât un munte. Corectitudine, Capacitate și Dreptate avem.

„Pentru realizarea acestui pumn de capital trebuie să recurgem la toate soluțiile.

„Una din aceste soluții o dau acum“.

Și urmează îndemnul de a se strânge fierul vechi aruncat prin curți, maidane etc.

Pentru Românul obișnuit cu planuri mari acest sistem de finanțare, cu mijloace atât de simple îi apare neserios. Prevăzând acest lucru circulara cuprinde răspunsul formulat astfel:

„Celor ce vor zice: „Cu aceasta vreți voi să biruiți marile capital jidănesc?“ le răspundem: a mai biruit ea, nația românească numai cu sufletul din ea și cu un pumn de fier, armate nebiruite pe care lumea întreagă le credea de nebiruit“.

Cu aceasta am terminat expunerea elementelor care sunt necesare spre a înțelege sensul acestei acțiuni pe care o întreprinde legiunea. În mod firesc însă înțelegerea aceasta se cere complexă și anume se cere să fie precizată nota specifică acestei mișcări, fără de care nu se poate pătrunde rostul pe care îl are și puterea care o va duce la izbândă.

Am fi inclinați să catalogăm comerțul legionar între încercările de naționalizare a comerțului din țara noastră. Dacă am face-o am greși, întrucât deși urmărește acest țel, comerțul legionar se singularizează față de celelalte încercări similare.

Dintre încercările făcute în acest sens cea mai importantă este desigur acela a lui Sp. C. Haret. Din tot ceea ce ne-a rămas dela acest mare bărbat, se poate afirma astăzi, fără posibilitate de desmințire că ideia de bază a acțiunii haretiste a fost naționalizarea vieții din România sub toate aspectele. Naționalizarea vieții economice apare mai categorică decât toate și însuși declarațiile lui Haret o confirmă în nenumărate rânduri.

Încă dela 1900 el scria într'un studiu care a format pla-

nul său de lucru : „Să se încurajeze dar sătenii a deschide ei însuși prăvălii în satele lor. Comerțul va înbogăți pe proprietarul prăvăliei“.

Tot în același cadru de preocupare el preconizează și asociația scriind :

„Ei ar putea să formeze asociații, ori momentane, pentru o anumită lucrare, sau afacere, ori pe un timp mai lung“.

Așa se ajunge la acea mișcare a băncilor populare menită a scăpa pe țărani de camătă și care ar fi putut să transforme fața țării dacă se păstrau îndemnurile inițiale și nu se trecea imediat la o politică de accentuare a caracterului economic și de întărire a lor în acest spirit de întreprindere economică.

Spiru Haret scria la 1900 : „Trebue făcut ceva pentru a se înpuțina mijlocitorii, mai toți străini, cari se folosesc de cea mai mare parte din produsul muncii săteanului și lui nu-i lasă decât un beneficiu derizoriu“.

Iar după 1907 când el era acuzat că a pregătit revoluția, Haret a spus în Cameră :

„Dacă legea blestemată a istoriei cere ca orice pas înainte al omenirii să fie plătit cu șiroaie de lacrimi sau cu șiroaie de sânge, eu aveam dreptul, aveam datoria de a cere ca cel puțin șiroaiele de lacrimi și de sânge ale Românilor, să consacre drepturile Românilor, iar nu ale jidanilor“.

Ceace a urmat a îndepărtat mișcarea cooperativă inițiată de Haret dela acest țel naționalist și prin aceasta s'a luat baza firească, singura care o putea duce la izbândă. Declinul cooperăției din România își are prima explicație aci.

În anul 1913 d. profesor A. C. Cuza face o prefață la lucrarea „Socialismul și Cooperăția“ a lui I. N. Angelescu. Cu acest prilej profesorul își expune părerea asupra cooperăției, din care ne facem o plăcere reproducând câteva părți, de oarece găsim în ele o confirmare a celor care se încearcă astăzi și o încurajare în credința noastră că nu poate fi vorba de cooperăție decât în funcție de realizarea naționalismului economic.

„Efectul cooperăției este înlăturarea unor intermediari speculanți : negustori, cămătari, fabricanți, arendași“. Așa scrie d. A. C. Cuza, dar adaugă imediat :

„.....Între cooperăția dela noi și cea de aiurea e o deosebire profundă. Și la noi ea înlătură intermediarii, ca și aiurea. Însă : aiurea, ea este chemată să înlătore intermediarul național, la noi e vorba să scăpăm de exploatarea primejdioasă a intermediarului străin. Aiurea, intermediarul care se înbogățește sporește cu atâta avuția națională, averea lui circulând între naționali: la noi, intermediarul îmbogățit, sporește numai avuția străină, întrucât banii pe cari i-a

adunat circulă numai între străini, prin căsătorii între dânișii și în afaceri, dela care noi sintem sistematic excluși”.

Dar în afară de acest rol pe care îl atribue cooperăției la noi, d. A. C. Cuza o socoate de folos și din punct de vedere al „educației noastre economice, în genere, a dezvoltării unor ramuri de producție, a organizării comerțului, acel atât de însemnat, cu cereale, de pildă...”.

Și aceste cuvinte, ca și acțiunea lui Haret, dovedesc că gândul de naționalizare a comerțului n'a lipsit la noi în țară, însă dacă nu s'a ajuns la rezultatele dorite, explicația trebuie căutată în metodele de lucru care s'au aplicat.

Sub acest raport comerțul legionar vine pe un drum propriu și nou.

Spiru Haret urmărea să determine, prin mijlocirea preoților și a învățătorilor, un curent, care să angreneze țărănimea noastră într'o acțiune de ridicare a ei. Pe tărâm economic asta însemna țăran negustor sau cooperative naționaliste. Dacă nu trecea această mișcare pe seama altora, despărțind-o de totalitatea acțiunii sale și dacă aveam norocul să trăiască mai mult, ajungea desigur la realizări practice în acest sens! Așa cum s'au petrecut lucrurile însă acest țel n'a fost atins. Poziția străinilor în viața economică n'a fost sdruncinată de fel.

D. Prof. A. C. Cuza a crezut că transformarea se va face imediat ce se va împrăști ignoranța maselor și că sistemul cooperativ, prin el însuși, este potrivit pentru acest țel. Ceace cerea d-sa, ca și în ordinea politică, era o deșteptare a maselor și o aderare a lor la lupta de naționalizare.

Comerțul legionar înseamnă creiarea de oameni pregătiți să lupte pe teren economic, nu pentru a obține ei personal un folos, fie depe urma înlăturării intermediarilor, fie depe aceia a cuceririi unui loc ocupat de un străin. Batalionul Comerțului legionar înțelege să ducă lupta de distrugere a întreprinderilor înstrăinate, făcând apel la sentimentele naționale a celor care formează masa consumatorilor și nu la interesul economic. Deși nici acest interes nu-i exclus de oarece printr'o dreaptă prețuire și măsurătoare cel ce cumpără dela o cooperativă are, chiar la preț egal, un câștig personal.

Din lămuririle pe care le-am dat mai sus s'a putut vedea că întreprinderile economice legionare îmbracă forma cooperativă. S'ar putea face o analiză a lor prin prizma doctrinei cooperative. Nu o vom face acuma. Cooperativele legionare vor trebui să ne dea acea formă de exploatare care convine mai bine scopului pentru care sunt create. Dacă a înbrăcat forma cooperativă asta nu înseamnă că va trebui să o păstreze cu prețul sacrificării scopului însăși. Iată dece

noi vorbim de comerțul legionar și nu de cooperăția legionară.

Ca adept al sistemului cooperativ pe care îl socotim ca cel mai corespunzător timpului actual, de oarece realizează repartitia excedentului în raport cu contribuția fiecăruia din cei care iau parte la creșterea lui și în același timp este instrumentul cel mai potrivit pentru decapitalizare și pentru înlăturarea rentei, am militat pentru o cooperăție autentică, singura în stare a-și da roadele.

Ocupându-mă de comerțul legionar, deși el se face prin întreprinderi care au luat forma cooperativă, socotesc că nu mă pot opri astăzi la această analiză, deoarece în stadiul actual țelurile care și le-a propus acțiunea legionară sunt de alt ordin și de o superioritate care întunecă țelurile cooperăției în general. Imi exprim însă credința că adoptându-se forma cooperativă, comerțul legionar va realiza după cucerirea terenului, o cooperăție românească a cărei baze nu vor putea să fie decât acele autentice, de oarece ele corespund dorinței de a se așeza țara pe baze de mai multă dreptate și de o mai obștească împărțășire a tuturor din bogățiile cu care suntem hărăziți.

Organizarea de cooperative a atras, în România, pe foarte mulți. În același timp însă ea servește ca armă de luptă și acelor care dețin în mâinile lor viața economică a țării. Avem în România o cooperăție evreiască foarte dezvoltată. Prin organul său de publicitate „Cuvântul Cooperatist”, care apare la Chișinău în limba română și în evrește, aflăm că sunt localități, la noi în țară, în care 80—90% din populația evreiască face parte din cooperăție.

Autorul articolului prim din numărul pe Septembrie 1937, a revistei pe care am numit-o mai sus, adaugă :

„Nu se poate spune însă că toți cei înscrși ca asociați la cooperative, sunt cooperatori conștienți. Legătura lor cu cooperativa poartă mai mult un caracter de afaceri, da nicidecum ideic (?)”.

Și ca să ne dăm seama cam care sunt afacerile care îi atrag găsim la pag. 4 următoarea recunoaștere :

„Diferite bănci cu mai mult disponibil au ajutat instituțiile surori cu credit, după recomandarea Uniunii în cazurile necesare”.

Apare deci clară legătura acestor organizațiuni cooperative cu finanța țării și modul cum capitalurile ajung până la cele mai îndepărtate periferii dând posibilitatea de a activa pe teren economic tuturor celor care au nevoie și care reprezintă 80—90% din populația evreiască.

Din acest fapt se desprinde pentru noi o ultimă caracterizare a acțiunii legionare. Ea este pornită dintr'un simț al realităților și cu o vedere clară a condițiilor în care se dă

lupta de cucere, pentru Români, a tuturor locurilor pe care le-au deținut, până acum un secol și mai bine, în viața economică a țării. Realitatea o observi și o pătrunzi dacă poți; să o critici sau să cauți a o băga în calapoade pregătite de înainte, este o greșală în care n'ași fi dorit să cad niciodată și cu atât mai mult astăzi când m'am oprit asupra unei mișcări noi, pe care o fac niște oameni noi.

Comerțul legionar aduce drept notă specifică metoda sa de lucru. Batalionul Comerțului Legionar este elita care își propune ca prin luptă, până la sacrificiu, să cucerească viața economică din mâinile străinilor. În încercările de până acuma s'a crezut posibil acest lucru prin atragerea masselor însăși în luptă. S'a văzut că nu dă rezultat.

Calea aleasă de mișcarea legionară este una singură pentru întreaga viață națională, ea face parte din aceia ce s'a numit naționalism totalitar. Ca atare comerțul legionar nu poate însemna materialism, rapacitate și spirit de speculă, ci funcție națională. În forma lui de astăzi acest caracter este mai greu de văzut, dar va apare limpede în momentul când va fi general. A fi altfel ar însemna o renunțare la însuși bazele pe care se caută a se clădi România de mâine. Funcția națională a comerțului va fi încredințată unei categorii naționale care se dedică acestor feluri de indeletniciri. Această categorie națională va forma corporația comerțului. În acest mod ne apare în chip firesc drumul pe care îl va urma lupta de cucerire a vieții economice, începută modest cu o cooperativă. Pentru cine se mai îndoește de acest lucru termin această expunere a mea cu cuvintele pe care le-a adresat d. Corneliu Z. Codreanu, comercianților din Obor, în ziua când s'a deschis sucursala cooperativei Legionare din acel cartier :

„Comerțul legionar, punând astăzi pasul său în străvechiul Obor românesc, salută cu salut de frate pe negustorii români, urmași ai vestifilor negustori de altădată, răpuși acum în proporție de 50 la sută de năvala străină. Vechea cetate neînvinsă de altădată, este astăzi aproape jumătate cucerită“.

Recucerind-o, comerțul legionar va întregi într'un tot organic corporația comerțului.

O mare școală românească

CONSTANTIN GOGA

Multe cuvinte, cari în alte vremuri aveau o însemnătate, un sens și un conținut plin de seriozitate, datorită împrejurărilor și mediului care le-a folosit, și-au banalizat ori și-au caragealizat, dacă e bine zis, însemnătatea și valoarea.

A te adresa astăzi unui domn cu „onorabile“, e de-a dreptul ofensator. Nu mai departe, asemănătorul franțuzesc al cuvântului „madamă“, își are sensul lui serios și neprovocator de zâmbete, când îl adresezi unei doamne. Iar dacă am arunca câteva ochiade spre mediul politic prezent, am putea număra destule exemple.

Așa se va întâmpla, credem, și cu valoarea și conținutul cuvântului *școală*, dacă elevii, studenții și profesorii de azi nu vor fi convinși să acorde în conștiința lor, cât mai curând, o altă valoare și o altă importanță decât cea de azi, instituțiilor cari servesc sistemul de educație ascuns în miezul noțiunii de școală.

Școala, așa cum exista pe timpul lui Creangă, a creiat o epocă hazlie, prinsă în condei, destul de măestrît, de marele prozator. Școala de azi, cu sistemele ei, cu elevii înglobați în librării de manuale și'n cerinți de memorizare absurde, cu profesoarele plecate pe manîzură, pudrieră și sfaturi pedagogice, cu examenele și cu inspectorii de care profesorul nu scapă nici pe drumul cimitirului, cu posturile obținute prin intervenții și cu exponenții culturii slugărind politicianilor incuți, va creia o altă epocă, de care omul de mâine se va rușina.

Orice ar spune adversarii, dar în cugetul generației tinere cuvântul școală își schimbă sensul, își tonifică vigoarea conținutului și datorită acestei generații își amplifică rezonanța în conștiința colectivității rumânești, îndemnată spre alte zări de viață.

Busola momentului cultural, politic și istoric, e în mâna mișcării legionare, spre care privirile cercetătorilor se îndreaptă tot mai atente, tot mai stăruitoare. Apar criterii noi de selecționare a valorilor, se creiază ambianțe noi de

tra individual și colectiv, se rup legăturile cu trecutul și se păsește eroic spre viitor. Sau mai mult, cum prea bine spune cândva d. profesor Mihail Manoilescu, legionarii nu așteaptă să le pună soarta probleme, ci pun ei soartei probleme.

Misterul nouilor prefaceri își are o origină, pornește dintr'un laborator, e promovat de un întreg sistem educativ. Sub ochii noștri se ridică o lume nouă. O întâlnim, o vedem cu privirile minții, o simțim în mijlocul lumii vechi, ca pe un lan de grâu răsărit din miriști de gunoi. Lumea aceasta nouă se naște, crește, se înmulțește, imprimă vieții politice alte ritmuri, ia istoria în răspăr, duce poverile nației pe umeri.

Pentru cei neinițiați mărturisim răspicat: *această lume nouă vine din cuiburile legionare, viețuește prin cuiburile legionare și cucerește mediul înconjurător numai datorită forțelor acumulate în cuiburi.*

Cuibul legionar. Iată o nouă și mare școală, apărută în istorie sub semn rumânesc, pentru multe veacuri și pentru toate națiile pământului.

Cuibul e un laborator spiritual, în care cel care intră, pentru ca să poată sta trebuie să devină *altul*. Cuibul nu are pereți și nici viață mărginită, cum cred, la prima vedere, cei cari îl înțeleg superficial. În școlile cu bănci, indivizii sunt educați un timp limitat, după care sunt trimiși în societate cu un bagaj de cunoștințe mai redus ori mai complet. Supravegherea încetează în clipa în care elevul ori studentul își primește diploma. În aceste școli intră o infimă parte din totalitatea populației și pentru un timp scurt. În școala cuibului, intră tot neamul, pentru toată viața, pentru mii de ani dacă vreți. Indivizii, *sudați sufletește prin dragoste*, la orice vârstă, robotesc în frământarea cuibului, se simt mereu legați de cuib și se prezintă în fața pământului și în fața cerului, împodobiți cu toate darurile cuibului; pregătiți pentru viață și pentru moarte.

Cuibul e o familie pentru toate veacurile și pentru toate neamurile, — facem această afirmație fără a cădea în păcatul generalizării, — fiindcă în cuib primează educația pusă permanent în slujba binelui obștesc, spre deosebire de familia propriu zisă, în preocupările căreia primează sânguința bazată pe afinități restrânse și pusă în serviciul folosului individual sau cel mult al interesului de clan și numai rareori și parțial în slujba neamului și omenirii.

Incadrat cu sufletul și cu fizicul în școala cuibului, individul caută și tinde spre înfăptuirea unui ideal în totdeauna sărutat de cer, glorie și eternitate.

Legionarul, cum spune d. Corneliu Codreanu în „Cărțica șefului de cuib“, e un om năzdrăvan. Când vremurile

cer, știe să se rupă din funiile terestre, pentru a se înălța pe aripi de fier, spre sfințenie, spre adevărata viață, spre nemurire. În timpuri de pace, legionarul e un uriaș cu picioarele înfipite până la genunchi în realitățile neamului, cu mâinile prinse puternic de grinzile cerului, care de pe umerii lui nu mai cade, cu sufletul aruncat curcubeu peste trecutul vifornic și cu gândul svârlit obuz în pieptul viitorului, pentru a deschide drum larg nației, prin negura timpurilor. Distrugând în el poftetele de îmbogățire și cultivând până aproape de exces repulsia față de cele materiale, legionarul nu-și va complica viața cu preocupări centrifuge normelor lui de conduită, ci va bătători numai galeriile de activitate pămâneasă cari vor fi subjugate și vor ajuta cimentarea, viabilitatea și biruința misiunii lui în lume.

Între multe și alte conflicte, iscate din primul moment al apariției legionarului pe scena vieții rumânești de astăzi, ar fi vrut critica democrată să fie și cel dintre intelectualitatea legionară și viața culturală a lumii vechi. Legionarii, prin trompeții presei iudaice au fost acuzați că sunt împotriva culturii. Da : sunt împotriva „culturii“ de astăzi. Din sfidare față de cartea seacă, nu o neglijează nici pe aceasta, ci învață din ambiție, ca să pălmuiască judecata făinoasă a „valorilor“ democate, cari înfuncționându-se în calitatea de taxatori de capacități intelectuale, pretind că tineretul naționalist a fost și este o tagmă de incuți, incapabili de a asimila transpirația „sfintei“ rațiuni și de a juca, alături de ei, la bursa culturii mondiale.

Făcându-și educația în școala cuibului, legionarii pășesc pragurile și intră în școlile cu bănci, ca în niște ateliere lipsite deocamdată de viață, dintre pereții cărora primesc numai partea concretizată în hrisoave, în câteva manuale conforme cu felul lor de a vedea, în marile pagini de istorie și în neschimbatele adevăruri științifice. În afară de prelegerile câtorva profesori exilați din bibliotecile de anchilozate intelectuale ale „bătrânilor“, tineretul legionar respinge iasca verbală, sfaturile și dojenile cărturarilor „consacrați“, în concepțiile cărora recunoaște un trecut de care s'a rupt. Dușmănește lipsa de credință, educația individualistă, scepticismul față de sufletul omenesc, programele artificiale și nesincere, exagerarea cantitativă și piedicile pe care oficialitatea pendinte de ministerul instrucțiunii le pune în calea destinului său. Așteptând o adâncă reformă școlară, tineretul legionar se strecoară cu multă băgare de seamă printre primejdiiile cari îl pasc, îl pot influența și-l pot abate de pe drumul său în orice moment.

Una dintre primejdii, împotriva căreia se protestează vehement, dar numai atât, e influența pe care literatura rea o exercită, în mod dăunător, asupra căilor de educație,

pe care educatorii democrați împing tineretul. Acești educatori nu-și pot îndeplini „rolul lor”, din cauza literaturii imorale. Păreră noastră, personală, pe care n'o impunem nimănui, e că nu acesta-i răul de care suferă și care alterează educația tineretului, educație care dacă s'ar face pe deplin, așa cum vor instructorii lumii vechi, s'ar comite un act mai imoral decât toate romanele cenzurate de moralisti și care, în treacăt fie zis, nu-s mai imorale decât viața reală, așa cum se trăește astăzi de cei cari au văzut romanele numai în vitrine și pe care prea puțini se străduiesc s'o îndrepte.

Relele cari subminează educația tineretului sunt altele și-s multe.

Literatura, în genere, ajută formarea și desăvârșirea educației. Nu suntem împotriva educației complectată prin literatură, ci împotriva literaturii de astăzi, care în totalitatea ei nu servește o educație aleasă, slujitoare națiunii, deschizătoare de orizonturi pentru rumânul de mâine și ozonificatoare a atmosferei pe care trebuie s'o respire plămânii morali ai unui neam avântat spre culmi de glorie. Cetirea unui roman care aprofundează situații sufletești, tonifică credința că binele triumfă oricând împotriva răului, evidențiază eroismul ori abnegația, idealizează realitatea și realifică idealul, n'ar putea duce la trândăveală, așa cum duc o bună parte din așa zisele romane de azi. Să avem puțină, am pune în mâna fiecărui adolescent romanele lui *Al. Lascarov-Moldovanu* și, mai cu osebire în mâna fiicăiandrelor, romanul *Mamina*, care dăltuește minunat concepția creștină despre dragoste și căsătorie.

Pretinderea compoziției literare dela un elev, e poate primul stimulent către creația în vis și concretizarea visului și ideilor în pagini pipătabile, la îndemâna oricui și folosite spre desfătarea sufletului de oricine. Cercetând strădaniile de care au fost capabili realizatorii celor mai mici invenții, până la făptuitorii celor mai mari împărății, vom vedea că mintea a isbucnit în fântâni arteziene de vis, cu mult înainte de vremea când poeții civilizației și istoriei și-au văzut „visul cu ochii”. Orice s'ar spune, niciodată nu vom putea lumina și hrăni sufletul cu teorii chimice, matematice ori economice, fără muzică, — ce minunată împărăție a visului e muzica !, — literatură, pictură, etc.

În statul de mâine, zidărit nu pe false abstracțiuni, ci pe realitățile vii ale neamului rumânesc, toate vor fi cu puțință, fiindcă legionarul va ști să cucerească, chiar cu forța, pozițiile pe care le vrea ale lui și pe care le va avea așa cum le visează și cum vrea să le dăruiască istoriei. Raportul dintre elev și educator va fi altul, fiindcă și structura sufletească a celor doi adversari astăzi va fi alta. În lupta de gos-

podărie a ierarhiilor morale și intelectuale din statul de mâine, etichetarea capacității cu diplome va căpăta alt sens ori va tinde pur și simplu să dispară, instituindu-se respectul real față de cei ce se vor situa pe trepte sociale mai mult sau mai puțin înalte, situația câștigată fiind singurul și cel mai temeinic certificat de capacitate.

În statul viitor, nimic nu se va putea face peste cuib sau în afara cuibului. După logodna sistemului corporativ cu economia pământească legionară, nu viața de cuib se va integra corporației, ci din cuib *omul nou* va porni, înarmat cu braț și suflet puternic, spre corporație.

Din cuib va pleca și prin cuib va exista muncitorul; în cuib va trăi și din cuib va porni spre codrul vieții elevul ori studentul; în cuib își va dospîi ideile, caracterul și misiunea, ministrul.

Cuibul, această mare școală rumânească, este și va fi o catedrală sub ocrotirea căreia orice nație va putea să-și liturghieze bunurile materiale, vrerile, visurile, viața prezentă și viitoare, până 'n ziua învierii și judecării din urmă, zi propovăduită de creștinism și nădăjduită de noi mai vârtos de cât de alte neamuri.

—

BCU IASI / CENTRALA LUNI

PE LINIA VREMII NOASTRE

Momentul critic.

Specialitatea noastră este să prevedem. Și să prevedem exact.

Cetitorii noștri au putut verifica de multe ori acest lucru. In conferințele și in articolele pe care le-am publicat pe la 1932-1933 in plină criză mondială, pe când in profesiunile noastre intelectuale băntuia șomajul, noi am arătat că va veni un moment foarte critic pentru naționalismul românesc, in care șomajul va înceta din motive strict economice și in care *intelectualii mulțumindu-se cu pozițiile mediocre pe care le vor căpăta in cadrul întreprinderilor instrăinate nu vor mai găsi in ei destul îndemn pentru a lupta alături de CURENTUL naționalist.*

Astfel in conferințele pe care le-am ținut la Academia de Inalte Studii Comerciale și Industriale din București in Ianuarie și Februarie 1934, conferințe pe care le-am publicat in biblioteca revistei „Lumea Nouă” sub titlul „*Filozofia și doctrina corporatistă*” spuneam următoarele:

„Corporațiile, cum am arătat, sunt și trebuie să fie naționale. Corporațiile trebuie să realizeze in interiorul lor o justă proporție între elementul românesc și cel minoritar. Aceasta este pentru corporații un principiu doctrinar, iar nu unul circumstanțial”.

„Și de aceia să-mi îngăduiți să vă atrag atențiunea asupra caracterului prea circumstanțial in care este văzută astăzi problema românismului. Astăzi ne găsim într'o perioadă de șomaj al absolvenților școlilor noastre înalte, care nu-și găsesc prilej de muncă. Ei bine, fiindcă există șomaj am descoperit că există o problemă națională, că există o problemă a disproporției între elementele românești și cele minoritare. Dar dacă mâine vom avea un ușor val de prosperitate, care va aduce plăsarea bună sau rea a elementelor românești in viața noastră economică, problema românismului nu se va mai discuta.

Dacă mâine s'ar asigura un plasament mediocre elementelor românești, care ies din școlile noastre, cu aceasta s'ar rezolva problema românismului in viața economică? Desigur că nu.

Nu este destul ca să arunci in câteva locuri umile pe tinerii

noștri absolvenți de școli înalte, pentru ca să declari închisă a-această problemă! Nu.

Această problemă trebuie văzută în lumina doctrinară, prin prisma intereselor esențiale și neschimbătoare ale noastre. De-aceia corporatismul nu urmărește o soluție întâmplătoare și circumstanțială, ci dimpotrivă, o soluție pozitivă și permanentă, care să restabilească dezechilibrul național de azi și să nu mai îngăduie un nou dezechilibru național mâine". Iată ce am spus acum patru ani!

Astăzi șomajul a dispărut complet în rândurile inginerilor și a medicilor și este pe cale să dispară în rândurile avocaților și licențiatilor Academii Comerciale. Iar presa evreiască jubilează pe șapte coloane socotind că problema intelectualității românești s'a rezolvat! Pentru neamul lui Israel, odată cu îmbunătățirea situației economice a dispărut pentru totdeauna și visul rău al unei redesteptări românești!

Dar noi am arătat tot în paginile acestei reviste în cele două articole ale noastre „Ingrijorări naționaliste” și „Climatul naționalist european” că din partea tineretului ar fi astăzi nu numai o greșală, dar o adevărată trădare, dacă ei s'ar mulțumi cu mediocritatea rezultatelor obținute și dacă ar părăsi obiectivele superioare legate de revoluția națională.

Vom mai relua aici această temă, dar pentru un moment reținem două lucruri:

Intâi că *am prevăzut odată mai mult exact*, vizualizând cu precizie cum vor evolui împrejurările în România;

Al doilea că *astăzi este necesară o intensificare a acțiunii naționaliste*, pentru a nu lăsa ca acest moment, critic să producă o molesală și o scădere a spiritului combativ din tinerețea românească.

M. M.

Sindicalismul corporativ Francez.

Franta este una din țările cari posedă cel mai formidabil cadru de asociații sindicale. Asociaționismul său are un trecut destul de îndelungat și o forță politică hotărâtoare. Cine nu a auzit de faimoasa C. G. T. („*Confédération générale du travail*”) care stăpânește astăzi destinele muncitorimii franceze?

Cu rețeaua ei imensă de sindicate puternice, cu tradiții și idealuri, Franța este Statul cel mai susceptibil de a-și organiza economia pe baze corporative. Și se pare că acest proces de transformare, pe care noi l-am semnalat deseori, nu este în fază inițială, ci se dezvoltă vertiginos, cucerind vizibil masa poporului.

Cel mai însemnat fenomen în acest interesant proces de evoluție a spiritului și vieții sociale franceze, îl formează evoluția mișcării sindicale franceze.

Vechea C. G. T., care a devenit un fel de organizație oficială în cadrul „Frontului popular” dictat de Moscova, a început a fi atacată din toate părțile, de chiar elementele salariate cari o alcătuiesc: Față de înrolarea politică a C. G. T. în rândurile comunismului subvenționat, a prins teren ideea unor

sindicate independente organizate pe criterii și în scopuri strict profesionale.

Sub străduința unui mare organizator, ROGER VITRAC, s'au alcătuit o serie întreagă de noi sindicate, prin dezertarea membrilor din degeneratele asociații ale C. G. T. sătrăpite de un cinic ca *Jouhaux*. În mai puțin de un an, „*Sindicalismul profesional francez*” (acesta este numele noii grupări) a căpătat o dezvoltare neașteptată: din 1120 delegați de întreprinderi aleși în ultimele luni, S. P. F. a izbutit să aibă 722. Fără îndoială este vorba de o mișcare puternică, menită să dărime forța anarhizantă a C. G. T. și să conducă viața economică la o structurare de ordine și echilibru.

Căci ceiace trebuie să subliniem aci nu este conflictul de exterminare deslănțuit între două mari organizații sindicale, ci ideologia pe care se bazează noul sindicalism francez și obiectivele urmărite.

Spre deosebire de „*sindicalismul de războiu civil*” practicat de C. G. T., asociațiile „*sindicalismului profesional francez*” își propun ca scop suprem: *pacea socială*. Ei vor înfrățirea franceză și deaceia iau poziție împotriva clasice lupte de clasă. S. P. F. nu admite lupta de clasă, ci conține solidarizarea profesională, regională și națională a tuturor producătorilor, — salariați și patroni, — în diferitele lor texte tehnice ale procesului de producție. Deci ideea de bază: *sindicalismul profesional generalizat și articulat: ECONOMIA NAȚIONALĂ CORPORATIVĂ*.

Această preocupare a noii mișcări sindicale franceze se încadrează într'un obiectiv de mare orizont: transformarea întregii vieți sociale franceze, restabilind criteriile pur omenești. Iată ce declară unul din fruntașii mișcării, d. *Jourdan*: „*vrem să înlocuim o ordine socială neomenească, pe care ar fi criminal să o mai tolerăm, printr'o ordine omenească care, restabilind adevărata ierarhie a valorilor, va pune banul în serviciul producției, producția în serviciul omului și pe om el însuși în slujba unui ideal care să-l depășească și să dea un sens vieții lui*”. („S. P. F.” din 1 Sept. 1937).

Iată cum noul sindicalism francez alături de partea revendicatoare, înfățișează o parte constructivă, luptând pentru o anumită ordine socială. În această privință conflictul este foarte acut cu sindicatele C. G. T., cari trăiesc într'o adevărată apatie, dar cu tălc: la baza lor fiind ideologia marxistă și aceasta susținând că revoluția comunistă va veni prin agravarea naturală a condițiilor sociale ale proletariatului, este firesc ca sindicatele C. G. T. ale frontului popular să se ostenească a obține îmbunătățiri soartei muncitorimii.

„*Sindicalismul profesional francez*”, prin viziunea economiei corporative, tinde la armonizarea tuturor intereselor naționale și proclamă categoric că „*va susține interesele salariaților fără a uita pe cele generale ale profesiei însăși*; va munci pentru ridicarea economică și socială a țării, servind interesele superioare ale întregii națiuni”.

Iată deci o concepție organică ce nu mai are nimic comun cu doctrina luptei de clasă. *Sindicalismul francez a depășit a-*

ceastă fază pentru a se încadra în concepția unei vieți sociale în cadrul național, a cărei armonie o realizează colaborarea și solidaritatea profesională corporativă.

Sindicalismul a evoluat la corporatism.

Și nu numai în teorie, ci, — cum am văzut, s'a concretizat într-o vastă mișcare socială care amenință serios baricadele cegetiste supuse lui Jouhaux: sindicatele comuniste ale frontului popular se destramă. Vigoarea franceză se adună în „Sindicalismul profesional francez” care luptă pentru măreția de altădată a națiunii.

Este impresionant lucru la această mișcare profesională, cât de repede s'a desvoltat. În afară de marele număr de membri, a izbutit să înzestreze fiecare organizație profesională cu ziarul său propriu. Astfel: federația națională a alimentației are „Bulletin de l'alimentation”; metalurgia are „Les métaux”; regiunea pariziană a croitorilor, „Le vêtement”; imprimăria, librăria și industriile anexe, „Le papier”; industria de mobile, „Ameublement-Décoration”; industria farmaceutică și branșele conexe, „La pharmacie”; voiajorii au „Le bulletin”; contabilii, „Le trait d'union”; salariații societăților de transporturi pariziene, „Bulletin mensuel S. T. C. R. P.”; comerțul de import-export, „Le petit commissionnaire”; artiștii „France spectacle”; băncile, „Banque et crédit”; agricultura, „Le Terrien” (cu această indicație categorică: „agricultura este cea dintâi între profesii”); industria taxiului, „L'essor”; a transportului, „Transporteurs et transitaires”; aviația însăși are un organ al ei, „L'équipage S. P. F.”; până și zarzavagi și hamalii din piață au „La gazette des halles”, iar salariații Wagons-Lits au „L'injormateur Wagons-Lits Cook”; etc., etc., etc.

Avem pe masa de lucru un teanc întreg de asemenea gazete profesionale ale noului *Sindicalism corporativ francez*: ne minunăm de vigoarea de care dă dovadă și ne bucurăm depe acum de izbânda lui finală. Mișcarea politică de dreapta a sporit și ea în Franța, alături de cea profesională.

Cu atâtea forțe noi, nu se poate să nu asistăm, în curând, la învierea prestigiului, onoarei și puterii Franței de altădată. Tot corporatismul și ideologia de dreapta o vor salva.

CHR. P.

Teama de corporatism.

Este interesant de urmărit cât de mare este în anumite cercuri internaționale inspirate de italo-fobie, frica de corporatism.

Astfel la societatea Națiunilor există o tradiție de adversitate și de răutate pentru tot ceea ce privește corporatismul și realizările sale.

Am înaintea mea raportul pe care l'a citit la *Congresul internațional de politică socială* — la care de altfel am participat și noi în trecut — d. Harold Butler directorul Biroului Internațional al Muncii dela Geneva. Vorbind despre „planism” d-sa scrie: „nu este posibil în vremurile noastre să înfățișem cucerirea industriei și a Statului pe altă cale, decât pe aceea pe care o oferă organizațiile profesionale, adică prin mijlocul asocia-

ținuți de patroni, pe de o parte și a asociației de muncitori, pe de altă parte. Și tocmai la o astfel de colaborare asistăm astăzi.

Iată deci recunoscută necesitatea corporatismului, a cărui esență stă tocmai în constituirea unor organizații profesionale așezate ca o punte între patroni și muncitori și care colaborau cu Statul pentru realizarea misiunii lor naționale.

Și totuși d. Harold Butler evită cu multă grije să întrebunțeze cuvântul: *corporatism*, pentru ca nu cumva prin aceasta să recunoască meritele sistemului corporatist și să aducă un avantaj moral țării care l-a inițiat și l-a perfecționat!

Marș sunt, Doamne, minunile francmasoneriei!

M. M.

România și Ungaria.

Problema apropierei româno-maghiare a fost mult discutată în ultimul timp, mai cu seamă după declarațiile interesante ale contelei Ștefan Bethlen, care în trecut era unul dintre politicienii maghiari intransigenți, pretinzând cu îndârjire revizuirea, chiar și în decursul conferințelor sale faimoase din Anglia, unde ca prim pas solicita *autonomia Ardealului*.

Din avalanșa nenumăratelor declarațiuni desprindem, — în fine — un cuvânt în adevăr înțelept, publicat de către publicistul maghiar: Szasz Zsombor, chiar în revista sociologică budapestană, prezidată de către d. Ștefan Bethlen, în: „Magyar Szemle“ din Martie a. c.

Articolul deci, poartă pecetea aprobării taciturne a d-lui Bethlen, completând — verosimil — firul gândirii sale, neexprimat în discursul său dela Debretin. Fiind doar lesne de înțeles situația dificilă internă a preopinentului, care nu putea recunoaște în fața opiniei publice maghiare că, politica sa de până acuma — în urma evenimentelor externe — a dat greș. Cum de altminteri toată politica externă a Ungariei a eșuat, având azi să recunoască lipsa de prevedere, când și-a bazat toată manevra pe desideratul revizionist, neglijând atâtea și atâtea probleme interne și externe de ordin mult mai superior, ca necontenitele palavre asupra frontierelor...

Pentru a elucida, deci, noua atitudine a sociologiei maghiare, reproducem unele constatări elocvente ale d-lui Szasz. Înainte de toate face trimitere la declarațiile contelei Bethlen dela Debretin, unde numitul afirmase că, *întrăutățirea situației minorității maghiare din România se datorește propagandei revizioniste din Ungaria*, reacționând România numai prin o contra-propagandă antirevizionistă, ci prin suprimarea sistematică a elementului maghiar. „Noi avem latitudine, ca să pretindem revizuirea — zicea Bethlen — însă, guvernul român răspunde cu exterminarea minorităților, parcă ar vrea să documenteze că, până ce se va ajunge vreodată la revizuire, numai vor rămâne unguri în Transilvania, în interesul cărora să se facă această revizuire“.

Și pentru a elucida problema și mai plastic, autorul citează cuvântul înțeleghător al publicistului ardelean: *Tabéry Géza*, care exclamă dureros: „...în vederea unui drept istoric proteguim o speranță vagă, lăsând ca să dispară pe aceste plaiuri

elementul maghiar... ar fi mai nimeriț dacă am viza mai mult poporul maghiar, dacă am lua în considerare „omul“ în locul munților și al apelor, încercând salvarea lui“...

Partea cea mai eclatantă a expunerii făcute de către d. Szasz este expusă în pasajul următor:

„Problema propagandei are și o altă versantă, peste complexul chestiunii minoritare; anume, rostul și valoarea ei: duce această propagandă la vreun rezultat; influențează ea mersul evenimentelor istorice a existat vreodată o rectificare de frontieră, o cedare de teritorii, datorită unei propagande, lipsită de alte motive serioase?... Doar chiar *Bethlen* în articolul său din preajma Crăciunului trecut a constatat că: *revizuirea nu depinde de noi și pentru înfăptuirea ei nu este deajuns o opinie mondială favorabilă*“...

Iată în câteva cuvinte lapidare toată problema politice externe maghiare. Oficialitatea maghiară avuse nevoie de 17 ani, ca să vină la convingerea reală că: *o revizuire de frontieră nu se face, nu s'a făcut și nu se va face niciodată în istorie pe cale pacinică, dacă nu consimt benevol ambele părți*. Ei bine! De ce era, deci, nevoie, ca să se invenizeze raporturile în măsura aceasta păcătoasă între cele două popoare? De ce era nevoie că România să fie sistematic ponegriată în fața opiniei mondiale, cauzându-ne nu numai daune morale, ci imense daune materiale în viața noastră economică, cari pierderi artificial provocate, chiar de către capitalul evreo-maghiar, s'au resfrânt apoi asupra populației întregi; deci, și asupra minorității maghiare. De ce a fost necesară atâțarea nemiloasă a maghiarilor din România împotriva a tot ce era românesc, fără ca să-și dea seama oficialitatea dela Budapesta că, această politică nefastă va produce — fatal — o reacție, chiar și în sânul atât de tolerant al românilor. De ce s'a dat frână liberă presei evreiești din România, Ungaria și din țările din Apus, ca să-și bată joc de Țară în felul lor atât de degradant, sub cuvânt — vezi Doamne! — că ea, această presă este chemată, ca să apere interesele minorității maghiare?

De soarta elementului german nu s'a cam sinchisit această presă!

De ce *evrei maghiari* din Transilvania au avut siguranța provocătoare că, continuând această atâțare sistematică românilor nu vor reacționa? Urmările le avem în *antisemitismul fervent*, care se ridică dela un capăt al Țării până la celălalt, încât devine o grea problemă de stat. Aceasta au urmărit? Apoi ce au căutat, au aflat cu vârf și îndesat. Și dacă vor țipa, li se va prezenta pe tavă toate invecțiile publicate împotriva regimului românesc, timp de 17 ani, pentru a pune întrebarea apusului: *dacă este admisibil ca cetățeni liberi să se comporte în felul acesta contra statului, care îi găzduiește cu atâta belșug?*

Iară cât privește declarațiile resemnate ale d-lui *Bethlen* că, prin desființarea elementului minoritar maghiar din Ardeal i se ia titlul de a pretinde revizuirea, nu ne facem nici o iluzie, deoarece este clar și imuabil, că, Ungaria — în caz de războiu victorios — va pretinde aceste teritorii, în baza drep-

tului istoric, chiar și atuncea, dacă numai ar exista niciun picior de maghiar în Transilvania. Și nu mai puțin este ade-vărat că, învingătorul — oricare ar fi acela — alături de care Ungaria s'a luptat, nu va pregeta niciun moment, ca să satisfacă doleanțele ungurești. Cum România numai prin arme și în contravaloarea serviciilor sale militare a căpătat aceste teritorii, astfel și Ungaria numai în temeiul acestui drept al spadei va putea ridica — cândva — pretențiile sale. Intrebarea este categorică, lipsită de orice sentimentalism, bazată pe cel mai cras realism, când o ridicăm: *cine dintre aceste două popoare va fi pe partea învingătorului?* Până atuncea, însă, păcat ca să ne amărăm reciproc viața; ne-am putea frumos aranja situația, și unii și alții. Atâtea probleme interne — de ordin general — așteaptă deslegare, atât în România, cât și în Ungaria, încât „om să fie“ — zice ungurul — care le va rezolvi în proximal deceniu...

Dr. C. GR.

Lordul jidanilor . . .

...Amicul marelui finanțe, trepădușul demagogilor, profetul stângii, ilustrul, incoruptibilul „țepist“, — tăctor de carne vie — și... pasionatul democrat: *Grigore Filipescu*.

Cu imensa-i autoritate, domnișasa s'a pronunțat acum câteva zile în calitate de „sfetnic al Coroanei“ pentru aducerea la putere a țărăniștilor, așa cum s'a pronunțat acum câțiva ani (cu succesul cunoscut, care... i se datorește) în favoarea liberallilor. În colaborare cu țărăniștii aduce în dar „tot ce poate aduce partidul său conservator: autoritatea morală“. (Să nu credeți că este o eroare de tipar: „poate“ a fost pronunțat, în adevăr, fără „nu“ înainte!).

Firește că oferta acestui *om de vânzare* (demagogul este singurul articol care se vinde la infinit), a măgulit partidul național țărănesc prin perspectiva de a-și însuși forțele și a-și reface autoritatea morală...

Cu atât mai mult cu cât vistavoiul demagogilor, (apreciind oportunitatea momentului tactic) a declarat în fața turmei de simbriași adunați în pripă în „Congres“ al partidului, că aduce ca zestre prețioasă tot fieful său de jidani.

Și cine nu știe ce reprezintă jidanii în viața politică democratică ?...

Și încă jidanii lui Grigore Filipescu ! Grangurii ! Seniorii, cu toți vasalii lor ! Sunt o comoară pentru un sac fără fund... E drept că și omul de vânzare le-a luat apărarea și în recentul congres, afurisind de sus pe oricine va îndrăzni să se atîngă de „drepturile“ jidanilor săi. Și jidanii de-acuma, sunt gata să... moară pentru el. Că doar cine le organizează afacerile, cine se bate pentru ei în Parlament, cine improască zilnic cu venin pe naționaliști din epocala gazetă, — mândria de altă dată a lui Nicu Filipescu — cine, dacă nu el, vistavoiul magnaților, Soarbe-fonduri ?

Căci de multă vreme acest om cu nume mare este paravanul tuturor nerușinărilor din țara asta și procurorul oficial al jidanilor.

El apare pretutindeni în numele lor, este pãvãza și nãdejdea lor, și-a... consacrat viața pentru ei! Așa om generos!... Și așa om deștept: e mai viclean ca un rabin! Scump? Scump dar face.

De-aia chiar a ajuns mai bogat prin ei și mai mare peste ei. Casta iudevească are acum un vãtaf: strãmt la cap, dar mare la țãrãniști și mai mare peste pungile ovreilor.

Ca nobil de vițã, el rãmãne tot aristocrat: Grigore N. Filipescu, *lordul jidanilor*.

C. P.

In preajma succesiunii.

La Dobrești-Muscel, unde zilele trecute s'a sfințit o bisericã refãcutã prin grija d-lui I. Mihalache, s'a petrecut un fapt interesant, de ordin moral și politic:

Domnul Mihalache a prins acest prilej pentru a face o mãrturisire de simțire romãnească, pe linia „sufletului acestui popor”, așa cum îl cãlãuzește însuși „instinctul sãu”.

„Sã înțelegi și sã redai ce este în sufletul romãnesc, aceasta înseamnã și creștinism și naționalism”.

Or, aceste cuvinte, ale d-lui Mihalache rostite în fața Patriarhului, la cãteva zile dupã ce I. P. S. Sa a publicat justificarea și apãrarea instinctului și a dreptului cu care poporul nostru se impotrivește acaparãrilor materiale și spirituale evreești, pot reprezenta, de sigur, o punte politicã (și poate o formã vizibilã a unui proces sufletesc în curs) între „instinctul” și „sufletul romãnesc”, naționalist și creștin, cum este astãzi și cum l-a definit zilele trecute însuși I. P. S. Sa Patriarhul și partidul d-lui Mihalache, pus în ultimul timp, la index de masele creștine și naționaliste, din pricina prea multor cadre și legãturi ce-i sunt imputate.

Dacã, deci, aceastã manifestare a d-lui Mihalache, nu va rãmãne platonice; dacã ea va fi urmatã de o realã revizuire a doctrinei și a programului partidului, pe linia „instinctului naționalist și creștin” al poporului, — schimbare ce trebuie sã ia forme și atitudini concrete pe terenul politic și economic, partidul național-țãrãnesc își poate restabili în masele largi ale opiniei publice, poziția și perspectivele favorabile de guvernãmânt.

Dar, pentru a fi traduse și în fapt, unii naționa-țãrãniști ar urma sã-și mai aplice încã o revizuire de atitudine...

În care caz, nu-i exclus sã-i revinã succesiunea.

F. Z.

Naționalism și Corporatism.

D. Mihail Manoilescu în lucrãrile și conferințele sale a dovedit pãnã la evidentã cã sistemul corporatist este singurul în stare de a realiza naționalismul. S'au gãsit unii care au fãcut obiecțiuni de ordin teoretic asupra acestei însușiri a corporatismului propagat de noi aci, realitatea însă ne confirmã în fiecare zi.

Profesorii secundari întruniți în congres au votat o motiune care coprinde și urmãtoarele deziderate:

- 1) Nu pot fi profesori de stat decât românii de sânge.
- 2) Actualii profesori minoritari, și în special evreii, vor fi pensionați fără întârziere, întregindu-li-se anii la pensie.
- 3) Pe viitor, minoritarii și evreii nu mai pot deveni profesori decât pentru școlile lor confesionale și minoritare, statul rezervându-și dreptul de control sever și efectiv.
- 4) În învățământul de pe teritoriul statului românesc, studiile naționale — limba română, istoria, geografia României, dreptul, științele comerciale — nu pot fi predate decât de profesori români de sânge.

Totodată, Asociația cere desființarea dreptului de publicitate al tuturor școalelor particulare.

În actuala situație acesta este un deziderat. În statul național corporatist, adică atunci când vom avea o organizare corporatistă învățământului aceasta ar fi o decizie. Își închipuie oricine că n'ar fi nici o pledecă de a o pune în practică, de oarece membrii corporației n'au nevoie nici de voturile străinilor și nici de presa sau banii lor.

Acesta este mecanismul de naționalizare prin corporatism.
M. V.

Ce rabdă hârtia.

Într'un număr recent din *oficiosul iudeo comunist*, „*Dimineața*” se reproduce un articol din alt *oficios evreo-comunist*, „*Patria*” din Cluj în care vorbindu-se de Octavian Goga în legătură cu Transilvania se spune: „*Ardealul l'a respins cu scârbă*”.

Am văzut-o și pe aceasta.

Un nucleu de jidani scrie astfel *într'un oficios al unui partid pretins românesc și de guvernământ* despre Octavian Goga!

Dacă s'a putut spune până și așa ceva? Ce a rămas oare să se mai spună despre valorile noastre naționale.

Tânărul cu ochi albaștri care a făcut să se cutremure toată firea românească în preajma supremei încordări a războiului, luptătorul politic care a dinamizat Vechiul Regat pentru intrarea în luptă pentru Ardeal, poetul ale cărui versuri le reveneau în minte răniților în ultimile lor clipe când cădeau cu fața spre Ardeal, omul de Stat care după războiu și-a sacrificat cariera politică pentru marele principiu al luptei împotriva regionalismului și pentru contopirea sufletească a tuturor românilor din noule granițe, *acest revoltat care a cinstit mai mult Ardealul decât generații întregi de obscuri resemnați*, este acela despre care s'a putut spune că a fost respins cu scârbă de Ardeal”.

Și nu s'a găsit încă un tânăr care să aplice două palme sdravene pe obrazul ticălosului care a scris aceste imunde cuvinte...

M. M.

Corporatismul în mers.

Ziarul „*Frontul Românesc*” de sub conducerea d-lui I. Joldea Rădulescu, dă o deosebită atențiune problemelor în legătură cu corporatismul și înregistrează toate faptele care

arată triumful lui. În numărul dela 20 curent ne aduce știrea că s'a constituit în Capitală „Liga industriașilor agricoli“.

Este vorba de o asociație profesională înființată cu scopul de a apăra interesele individuale și colective ale membrilor, față de partidele politice și de guvernele acestor partide care au nesocotit și nesocotesc în chip permanent nevoile marilor și micilor producători din această țară.

Reproducem din programul publicat în ziarul dela care luăm informația, următoarele prescripțiuni:

„În viața economică și socială a țării după război, cu o Românie unită și mărită, cu o viață nouă politică și socială, s'au creat necesități economice și sociale, care trebuiesc rezolvite conform acestor necesități cerute de timpul și împrejurările actuale.

„Aceste necesități se referă nu numai la organismul totalitar al statului, ci sunt în legătură cu fiecare categorie și breaslă de cetățeni, ce alcătuiesc statul.

„Bărbații politici, produs al formeii politice de după război, au o pregătirea unilaterală. De aceea ei se preocupă numai de complexul statului, neglijând complet interesele categoriilor de cetățeni, care alcătuiesc fibrele constitutive ale acestui stat. Datorită acestui fapt, vedem cum de către conducători nepricepuți se alcătuiesc legi ce lovesc până la distrugere categorii întregi de cetățeni, bresle de mare importanță în stat“.

Menționând acest fapt am înțeles să scoatem în relief acest sentiment de categorie, care se degaja din ceea ce fac și spun cei care au creat Liga industriașilor agricoli. Astfel de manifestațiuni sunt confirmări că ceea ce propovăduim noi aci izvoarăște din adâncuri care vor trebui să-i impună triumful.

L. N.

Variații de ton.

Când Napoleon, după exilul său trecător în insula Elba, s'a întors în Franța ca să-și recâștige pentru a doua oară tronul, drumul său triumfal dealungul țării a fost marcat de aclamațiile din ce în ce mai unanime ale poporului francez. Dar pe măsură ce Napoleon se apropia de Paris exact în același măsură tonul presei oficiale devenea față de dânsul mai normal și mai timid.

Când Napoleon a debarcat în golful Juan jurnalele oficiale au anunțat că a sosit pe pământul Franței: *monstrul*.

Când a trecut munții aceleași jurnale l'au numit: *tiranul*.

Când a ajuns la Grenoble era deja: *Bonaparte*.

Când a intrat în Lyon devenisă: *Generalul Bonaparte* iar când s'a apropiat de zidurile Parisului ziarul oficial îl numea: *Împăratul*.

Acest minunat episod al istoriei, de care se vorbește cu umor ne-a revenit în minte în legătură cu împrejurări și fapte de la noi. Când legionarii erau închiși și trimiși în fața unui consiliu de război, presa oficioasă și cu foile anexe ale jidovimii îi numeau: *criminalii*.

A doua zi după achitare începuseră să le spună: *complotiștii*.

Pe măsură ce se răspândeau și câștigau adevărul în structurile intelectualității românești, aceiași presă îi numea: *aventurierii*.

Când aceste adevăruri au coborât în marile mase populare care — mai ales după moartea eroică a lui Moța și Marin — își mărturiseau adâncă lor cutremurare de suflet, presa dușmană începu să le spună: *membrii partidului „totul pentru țară“*.

Azi când această mișcare tinerească apare irezistibilă și victoria ei se înfățișează din ce în ce mai clară, aceiași presă îi numește normal: *legionarii*, iar conducătorul lor este *Comandantul legionarilor*.

Dar în ziua când legionarii vor ajunge ca cuceritori sub zidurile Capitalei, presa iudeo-democratică, care își va trăi atunci ultimele ei ceasuri îi va numi respectoasă: *Căpitanul*.

M. M.

Tăceri... Prolixe.

Tot stolul roșu de gazete jidovești ne-a exasperat cu critica pe care o fac neîntrerupt armatelor generalului naționalist Franco și tuturor statelor cari își îngăduiesc să se apere combătând și condamnând activitatea de propagandă și anarhie a comuniștilor.

Orice stat, orice grupare, orice om care este împotriva destrăbălării roșii, este pus la index de către presa jidovească.

Toată lumea... *afară de Rusia Sovietică!*

De ce *afară de Soviete*? Că doar este cunoscută de omenirea întreagă teroarea de acolo, masacrele în masă, deportările și execuțiile nemiloase de: miniștri, generali, ofițeri, funcționari, țărani, lucrători, etc.!

De ce *Sovietele* nu sunt vinovate cu nimic în judecata obrazilor cu pistolul? De ce, la fel, nu sunt de condamnat subalternii din Spania, cari execută cu o bestialitate fără seamăn, din ordinele date de Moscova, zeci de mii de oameni vinovați doar că cred în Dumnezeu și în Patrie?

De ce pe toate aceste ziare deslănțuite, le vedeți ingeri candizi, iar pe bietele victime de pretutindeni și pe apărătorii lor îi considerați, în bloc, huligani și teroriști demni de pedeapsa cu moartea? Dece, vulpi cu părul roșu, de ce canale veninoase?

Pe „stânga“ de pretutindeni o apărați pentru că intronează comunism, adică libertăți și deșănțare socială. Care din voi, fiare cu condei, vrea comunismul din milă pentru semenii și din dorul de a împărți cu ei bunurile; dar nu din pofta fără saț de stăpâniri și îmbogățire?

Toată presa pistolată dela noi miroase a Soviete cale de-o poștă. Doar că nu pledează în față pentru ele, dar încolo fac tot ce e posibil, din umbră, ca să le apere. „*Dimineața*“, „*Adevărul*“ și „*Lupta*“ tac chitic când e vorba să publice ceva despre *grozăviile roșilor din Rusia sau din Spania*: furișează nota cu caracterele cele mai mici în vreun colț necitit al ziarului, sau *n'o publică deloc!*

De ce ? Nu cumva s'ar inspălmânta lumea ?

Tăceți, jidovi veninoși, dar ce mult vorbește tăcerea voastră ; *ce prolixă este tăcerea asta !...*

CHR. P.

Corporatism și neo-cooperatie.

În ultimele două numere ale revistei conduse de d. T. Rădulescu-Thahir, „*Alianța economică*“, d-sa s'a ocupat de problema raporturilor dintre corporatism și cooperatie în mare — neo-cooperatie, — așa cum o concepe d-sa pentru a ajunge la concluzia uluitoare că „neo-cooperatie se potrivește mai bine corporatismului din statul etnocratic preconizat de d. Crainic, decât corporatismului d-lui Manoilescu“.

De ce ?

Pentru că sistemul corporatist al d-lui Manoilescu... nu vizează românizarea vieții noastre economice.

Dacă d. Rădulescu-Thahir nu a ținut să aprofundeze suficient concepția corporatistă a d-lui Manoilescu și nici nu a urmărit articolele d-sale din „*Lumea nouă*“ sau broșurile și conferințele publicate, d-sa n'are trebui să stăruiască asupra unei chestiuni în care n'are de loc dreptate, și gestul îl desavantajează ca gânditor obiectiv.

Mai întâi chiar în volumul său de foarte larg ecou în toată presa mondială și în cele mai alese cercuri economice și politice, „*Siècle du corporatisme*“, d. Manoilescu a studiat *ca cel dintâi* imperativ al vremurilor noastre, imperativul „*naționalist-idealist*“. Prin urmare nu numai naționalist în sens materialist și de persoane, ci, ca obiectiv de înaltă spiritualitate. Toată concepția de bază a statului „*purtător de idealuri*“, dezvoltată de d. Manoilescu, se desfășoară în jurul acestei chestiuni esențiale : progresul colectivității *naționale*, văzută nu ca adunare politică, de ordin juridic, ci ca ființă vie, organică, în-sufletită : *poporul românesc*.

De altfel în numeroase din conferințele și broșurile sale, d. Manoilescu a dezvoltat această temă pe planul practic, demonstrând cum corporațiile prin însăși structura și funcțiunile lor, sunt în stare să înfăptuiască, mai bine decât oricare alt sistem, *românizarea vieții economice*. Văzute ca factori instrumentali ai concepțiilor superioare din viața socială, corporațiile au fost permanent arătate în posibilitățile lor nebănuite de înfăptuire, în comparație atât cu organizarea și măsurile actuale, cât și cu feluritele sisteme imaginate în ordinea economică.

În această privință a românizării economiei, d. Manoilescu s'a afirmat între cel dintâi și s'a menținut constant pe aceeași linie prin concepția sa corporatistă.

Socotim că este o lipsă de informație din partea d-lui Rădulescu-Thahir, pe care noi am căutat să o înlăturăm prin cele câteva lămuriri sumare. Firește însă că este preferat ca d-sa să completeze singur datele esențiale ale problemei puse în discuție, pentru a examina dacă o simplă afirmație, care de altfel a devenit dogmă indiscutabilă: românizarea economiei, are su-

perioritate față de un sistem complet propus pentru organiza-
rea vieții colective.

CHR. P.

Un omagiu.

Este știut că d. J. Arraras Y L. Jordana ministru în Guvernul spaniol al Generalului Franco s'a adresat d-lui profesor Mihail Manoilescu pentru ca să ceară dreptul de a traduce în limba spaniolă lucrările d-sale „Secolul corporatismului“ și „Partidul unic“.

Aceste lucrări vor apărea într'o bibliotecă specială destinată tuturor operilor menite să pregătească bazele reconstrucției statului spaniol. Operele d-lui Manoilescu vor fi cele dintâi din această bibliotecă.

Propunerea de traducere i-a fost făcută d-lui Manoilescu într'o scrisoare foarte elogioasă din partea ministrului spaniol care este însoțită de opera sa „El sitio del Alcazar“ cu următoarea dedicație :

„Ilustrului profesor M. Manoilescu mare prieten al Spaniei noi pe care o construim peste aceste ruine glorioase, după principiile doctrinelor politice și corporatiste pe care d-sa a știut să le înțeleagă și să le formuleze ca nimeni altul“.

Cu admirație și afecțiune,

L. JORDANA

Lucrările d-lui prof. Mihail Manoilescu...

...continuă să deschidă preocupări și discuții în cercurile politice și științifice din Occident. Dăm mai jos câteva exemple luate la întâmplare.

Din ziarul „L'ami du peuple“ cu data de 29 Iulie, marele gazetar Gaetan Sanvoisin iscălește un articol de fond în care începe astfel :

„Partidul unic nu înseamnă numai decât un partid al proletariatului. Fostul ministru român, profesor de economie politică la Școala Politehnică din București d. Mihail Manoilescu a consacrat o carte foarte interesantă în această privință : *Partidul unic, instituție politică a regimurilor noi*“.

În continuare, autorul articolului se ocupă de ideea partidului unic în lumina prezentării făcută de d. Manoilescu...

Marea revistă germană *Europäische Revue* din luna Septembrie publică sub semnătura d-lui Hans Kutscher un studiu-recenzie asupra concepției economice corporatiste în care se ocupă de mai multe lucrări noi și în special de „Secolul corporatismului“ a d-lui Manoilescu de care spune între altele că prezintă o logică mai desăvârșită decât cea a cărților recent apărute.

În același revistă în numărul din Octombrie scriitorul consacrat *Gottfried Neesse* ocupându-se de literatura nouă asupra partidului unic pune în contrast „lucrarea *Le parti unique*“ a învățatului român d. profesor Mihail Manoilescu“ cu celelalte lucrări apropiate și face o cercetare amplă și plină de aprecieri bune pentru această lucrare. Autorul conchide astfel :

„Cu toate acestea (adică cu toată deosebirea de vederi dintre autor și d. Manollescu) cartea d-lui Manollescu merită toată prețuirea noastră. Este cea dintâi încercare într'adevăr serioasă de a prezenta înaintea lumii întregi un tablou al noului vițel totalitar și a instituțiilor sale fundamentale“.

În sfârșit ziarul belgian: „La Metropole“ din Anvers cu data de 7 Octombrie 1937 scrie următoarele:

„Nu cred să mai fi apărut în cursul anului 1936, nici după aceea o carte atât de importantă, atât de citită și atât de clară ca „Partidul unic“ de Manollescu.

Acei ce vor să evadeze din cadrele meschine în care gândirea vegetează, să citească aceste pagini. *Și mă gândesc, după citirea lor, la toți cei ajunși în politică, la toți cei ce speră să ajungă, la toți cei ce poartă în politică un grad sau o responsabilitate...* (Aluzia parcă ar viza direct pe politicienii noștri! N.R.)

Autorul începe prin studierea imparțială a partidului unic ca instituție. În acest scop el îi arată virtuțile și slăbiciunile, îi stabilește geneza, dezvoltarea, țelul. Compară, indică similitudinile, studiază diferențele, cu un cuvânt atacă în chip magistral partea istorică a chestiunii.

Urmează apoi analiza tuturor regimurilor cu partide unice existente. Scopul meu este, spune d. Manollescu de a „lega faptele concrete și particulare fiecărui partid unic cu schema generală“.

Această expunere de o strălucitoare limpezime și de o rară, foarte rară perfecțiune, — prezentată fără o idee preconcepțută dar cu o evidentă simpatie — alcătuește cel mai frumos ansamblu pe care mi-a fost dat să-l citesc asupra acestei probleme.

Stilul sobru al fostului ministru român te face să te gândești la cel al lui Salust cu care se aseamănă în precizune și claritate“.

Ce am putea noi cita mai concludent pentru analiștii adversari ai d-lui Manollescu din „Belgia Orientului“?

L. N.

Încă un corporatist.

Câtăva vreme susținătorii așa zisei democrații n'au crezut că este necesar să-și argumenteze susținerile. Câteva fraze sfârșite în care trebuia să fie pronunțat, de câteva ori, cuvântul libertate și totul era gata. Dela un timp însă și-au schimbat atitudinea și au început să adâncească puțin lucrurile, folosind bine înțeles și literatura străină în sprijinul democrației de pe malul dunărean.

Numai că atunci când trebuie să dovedești ce spui nu merge să faci numai fraze. Iată de pildă pe d. Virg. Madgearu, care, în două numere consecutive din „Viața Românească“, își publică o conferință cu titlul „Rolul științelor în societatea democratică“, cum recunoaște:

„Nu există nici o țară în care să fie realizată o democrație ideală“.

Totuși există o democrație despre care vorbește d-sa. Această democrație însă nu-i regimul firesc, regimul care con-

vine naturei omenestă și pentru care s'a luptat secole de-a rândul, deoarece d. Madgearu scrie:

„Dacă o democrație nu crește generațiile noi în așa fel încât să le facă destoinice, să gândească, să judece, să observe și mai ales să aibă interes pentru treburile publice, este amenințată în existența sa“.

Asta înseamnă că democrația este un regim care va ajunge la o realizare perfectă, atunci când toți indivizii unei societăți vor fi crescuți în spirit democratic.

Dar vorbind despre societate, d. Virgil Madgearu scrie: „Dacă observăm că societatea se dezvoltă astăzi în direcția organizațiilor profesionale, și acestea formează centrele unde pulsează viața, centrele care influențează conducerea treburilor publice în toate direcțiile și o influențează în mod mai sănătos decât o pot face conglomeratele de cetățeni, de diferite profesii și categorii, care n'au comun decât anumite directive de ordin general, ajungem la convingerea că învățământul cetățenesc de continuare poate da roade mult mai sigure, dacă va fi legat de profesiune“.

Nu ne interesează aici concluzia, premisele însă sunt direct uluitoare. D. Madgearu recunoaște corporația, ca „centru unde pulsează viața“ și o pune mai presus de „conglomeratele de diferite profesii și categorii care n'au comun decât etc.“ și care sunt, în chip evident, partidele politice.

Noi spunem asta aci de ani de zile și am fost numiți de d. Madgearu și de mulți din tovarășii săi de „conglomerat“, în toate felurile, pentru ca astăzi să-i vedem intrând pe calea idellor adevărate.

Că d. Madgearu a devenit adeptul idellor noastre, nu ne bucură prea mult, dar exemplul pe care d-sa îl dă acelor care se mai indoesc de adevărul că toată lumea gândește corporativ și că nerecunoașterea înseamnă interes sau îndărătnicie, asta da, ne face plăcere și în acest scop am scris aceste rânduri.

L. N.

Lumea Noua ...

...este citată la loc de deosebită cinste în numărul din Octombrie al marelui reviste italiene „Dottrina fascista“ din Milano. La pagina 86 cu litere mari se reproduc frazele unui articol al d-lui profesor Mihail Manollescu în care se arată perfect conformitatea care există între doctrina fascistă și instinctul poporul italian.

L. N.

Democrația lui „Chiță“ ...

Ilustrul cetățean cu cloc, d. Dem. Dobrescu-Municipiu, a publicat deunăzi în presa jidovească („Dimineata“) un articol șuerător botezat „Naționalismul lui Grivei“.

Făcând apologia demonstrației și a Statelor cari „au evoluat la umanitarism“, faimosul gânditor (cu ciocul) și om politic (cu primăria) s'a repezit asupra naționaliștilor luptători

(„naționaliștii agresori”) căutând să convingă pe cititori (mai era nevoie să-l convingă pe jidani?...) că singurul națioanlism admisibil este acela de *dragoste între băștinași, fără nici o ură împotriva streinilor*, cari, — bieții cameri!, au fost năpădiți de boala asta urâtă a „streinismului” numai datorită anomaliilor războiului. (De altfel această concepție este în strictă conformitate... daaa!..., cu teoriile sociologice ale lui Gumploviez!).

Prin urmare, domnii naționaliști, iubiți-vă între d-voastră, și dați odată pace bieților streini! Lăsați-i să-și vadă de treburile lor, să-și continue opera Fiți umanitariști! Dece sunteți gata să vă repeziți ca la o asmuțală?

Ce, sunteți câini?...

Nu vedeți că faceți „Naționalismul lui Grivei”?...

Așa gândește un mare democrat: Dem. Dobrescu: Și nu-i de glumit: el ceartă pe toți naționaliștii și-i invită, sever, să fie democrați... ca dânsul.

Zău! Nu știi ce să crezi despre oamenii cari se mândresc cu asemenea meditații politice, cu sfaturi de atare calibru... Să fie prostie? Să fie necinste? În orice caz, din două elemente, fabricantul d. Dem. Dobrescu i-a dat unul lipsă: *logica sau sinceritatea*, lipsa oricăruia din ele implicând o serie întreagă de linii din conturul unei „personalități” cu pretenții.

Sunt naționaliștii un fel de *câini* (frumoasă comparație din partea unui democrat român, pentru iubitorii țării lui!) gata de asmuțit? Să închidem ochii și să admitem că merge comparația. Dar n'are prea micul fost primar nici o curte păzită de un câine? Și nu știe el că Grivei dacă îl apără atunci când e nevoie, o face *din dragoste* pentru el (trebuie să existe și pentru d. Dobrescu... un câine care să-l iubească)?

Nu doresc comparația, dar, discutând la nivelul moral al d-lui Dobrescu, vom spune că și dușmanii democrației d-sale, naționaliștii, dacă se asmut asupra streinilor o fac pentru că *își iubesc neamul și țara* și-l doare cutropirea și secătuirea ei de către streini. Democratul... nu poate fi câine (ce onoare pentru el!), fiindcă nu-și iubește țara. Democratul e internaționalist, e frate cu oricine și mai ales cu capitalistul, cu jidanul: dela el, a învățat, poate, reflecția: „câștig ceva dacă-mi apăr țara?”...

Firește „democratul” câștigă atunci când își trădează țara și marile interese ale neamului. Câștigul *personal* e singura bază reală a democrației: Și cum poți avea, ca bun democrat, democrat de stil mare, mai multe câștiguri decât înfrățindu-te cu cei cari își fură țara?

Există un gen foarte rafinat de democrație pe care, în cinstea „griveismului” d. Dem. Dobrescu, o botezăm: DEMOCRATIA LUI GHITĂ.

Știi care Ghită! „Ghită” care, odată intrat în porumb. mănâncă, grohăe de zor și nu mai vrea să știe de nimeni: facă oricine ce pofteste. Ce-l mai pasă?... Are porumb.

Faceți-l pe d. Dem. Dobrescu din nou... primar al Capitalei (ah! visul său de aur!), și democratul Ghită nu va mai avea nimic cu câinii de naționaliști. Ba îl vom vedea făcând pe dictatorul, cu târnăcopul în mână.

Dacă are... Ghiță porumb, ce-i mai trebuie ?

Dureros este nu că un Ghiță face pe democratul, dar că la noi toți „democrații” sunt cu mentalitatea lui Ghiță jinduind porumbul.

Iar norocul țării ăștia, este că noi, câinii de naționaliști, ne-am lămurit de mult asupra „democrațiilor” și vom sta mereu de veghe să nu mai intre niciunul... în porumb. „Grivei își iubește Țara. Și de-aceia mușcă... pe „Ghiță”.

CH. R. P.

Noul stat corporatist: Brazilia.

În fiecare an se confirmă spusele noastre: lumea se îndreaptă pe un drum de ordine, pe care corporatismul alcătuiește o etapă inevitabilă. Numai cu ce profită din liberalism și democrație, aventurierii, lipitorile și paraziții de toate soiurile, se opun nouilor îndrumări și mențin cu îndârjire ce-ace mai numesc încă, fără jenă, „democrație”.

„Secolul nostru, — a spus d. prof. Manoilescu — este secolul corporatismului”.

Și iată că orice Stat care dispune de conducători luminați și dornici de ordine și progrese, se organizează pe baze corporatiste.

Acum câteva zile, mare stat Sud American Brazilia a adoptat sistemul economic și politic corporativ. Președintele Vargas a dizolvat Parlamentul „democrațiilor”, tot așa de gălăgios și de înutit ca al nostru, și a decretat organizarea Statului pe baza principiilor de ordine ale corporatismului.

Ceiace dovedește valoarea sistemului și prețuirea lui tacită de către toată lumea, care însă nu are cum să-și arate vrerile în regimul... libertăților, este faptul că decretul președintelui „a fost primit cu mare căldură o întreagă populație, de guvernatorii Statelor și de conducătorii armatei...” (evident, afară de profesioniștii politici, care nu-și vor mai găsi un loc de huzureală în noua ordine profesională).

Reforma corporatistă dată de președintele Vargas poporului brazilian a fost primită cu încredere de mulțime, care așteaptă dela ea marile binefaceri pe cari le-a putut aduce în Italia, Portugalia, Germania etc. Mulțimile au instinct și nu dau greș.

Pe noi ne stăpânește încă o clică de „democrații” cu capul sec și punga plină.

Dar ne va sosi odată rândul, să ne eliberăm prin tineret și corporatism.

Asupra transformărilor din Brazilia vom reveni pe larg.

CHR. P.

Progresele „Monitorului Oficial”.

În discursul său de acum câteva zile, la inaugurarea nouilor lucrări de mărire a edificiului și instalațiilor dela Monitorul Oficial, d. director Al. Bunescu, acest desăvârșit conducător, a

subliniat câteva lucrări care-i fac cinste pentru concepția lor: 1) că marile lucrări de mărime a instalațiilor nu tind să lupte împotriva industriei private; capacitatea de producție a Împremeriilor Statului este menținută constantă; ea este însă *perfectionată*, pentru a stimula pe particulari. 2) Monitorul Oficial ține să asigure *optimum calitativ în arta grafică*. 3) Lucrătorii săi au făcut astfel de progrese încât nu mai pot fi întrecuți de nimeni în țară. 4) Toate eforturile se îndreaptă către desăvârșirea tehnicii și artei grafice în țară.

Iată puncte de realizări și de program care merită toată lauda. Desvoltarea actuală a Monitorului Oficial se datorește integral vredniciei d. Al. Bunescu, care totuși, de câte ori n'a fost ponegrit?...

L. N.

Un mare pelerinaj la Roma.

organizat de
COMITETUL ROMÂNESC DE ACȚIUNE PENTRU
UNIVERSALITATEA ROMEI.

Comitetul Românesc de Acțiune pentru Universalitatea Romei din care fac parte însemnate personalități politice și culturale: Președinte, d. Prof. Mihail Manolescu, fost ministru; Membrii d-nii: Prof. Universitar Ion Petrovici, fost ministru; Prof. Univ. Mihălcescu; Istrate Micescu, Decan al Baroului Ilfov; Șt. Brăiloiu, Director Ziarul Universal; D. R. Ioanițescu, fost ministru; M. Oromolu, fost ministru; Nichifor Crainic; Octav Onicescu; Alexandru Hodoș, Directorul ziarului „Țara Noastră”; Tiliță Ioanid; N. Georgescu, Directorul ziarului „Neamul Românesc”; I. Gigurtu; Prof. Al. Marcu; Dr. Ilie Rădulescu, Directorul ziarului „Porunca Vremii”; Al. Radian; O. Densușianu-fiul și N. I. Alexandrescu, Directorul Revistei „Turism și Sport” a hotărât *edificarea unei copii a coloanei lui Traian din Roma pe o piață din București, folosind în acest scop făgăduiala făcută de d. Mussolini care a oferit în dar mularjele pentru turnarea în bronz a basoreliefurilor coloanei.*

Coloana în mărime naturală ar urma să fie complectată printr-o statuie în bronz a lui Traian. Statue a cărei execuție artistică ar fi desăvârșită tot în Italia.

Anul acesta împlinindu-se 2000 ani dela nașterea Împăratului August, cu ocazia sărbătoririi ce se face în Roma pentru pomenirea acelei epoci de glorie română, Comitetul românesc a hotărât să organizeze

în intervalul dela 2—12 Ianuarie 1938

UN MARE PELERINAJ LA ROMA

autorizat de Onor. Oficiul Național de Turism cu No. 8376 din 5-I-1937.

Cu acea ocazie excursioniștii români vor primi dela Roma un dar prețios al Guvernului Italian: un bloc de marmoră din Forul lui Traian, cu o inscripție. El va servi ca bază Coloanei lui Traian care se va înălța la București.

Comitetul Românesc a făcut toate intervențiile necesare pentru ca acest pelerinaj de 11 zile să se poată face în condiții cât mai bune pentru un preț redus, care să cuprindă volajul dus și întors București—Roma—București, cu oprire la Florența și Veneția, vizi-

tarea muzeelor, program oficial și întreținerea completă la hoteluri și pensiuni de primul rang. (S'a acordat pașaport colectiv cu preț redus).

Comitetul a făcut un călduros apel la toate acele personalități cari au dat dovadă că sunt legate de înalta idee a latinității, să participe la acest pelerinaj care constituie un act atât de important în istoria neamului.

Inscrierile se primesc la: Institutul de Cultură Italiană din București, Calea Victoriei 196, Tel. 3.36.01 și toate Secțiunile sale din: Cluj, Constanța, Iași, Timișoara, Chișinău, Cernăuți, Brașov, Craiova, Galați, Vălenii de Munte și Ploiești precum și la: Librăria Italiană și Cit, București, Calea Victoriei 53.

Arta și tehnica grafică.

Iată că și de astădată Imprimeriile Statului, sub conducerea așa de trudită, dar așa de rodnică până la urmă, d. Al. Bunescu, ia o inițiativă care-i face mare cinste și care va avea o covârșitoare importanță peste câțeva vreme: editarea unui buletin lunar destinat „*Artei și tehnicii grafice*”.

Acest buletin va conta prin marea operă *instructivă* în materie, deschizând drumuri cari n'au fost bătute la noi decât cu rarissime excepții. În adevăr, condițiunile în cari s'a tipărit până acum la noi au fost cu totul mediocre: lucru obișnuit și de serie.

Inițiativa d. Al. Bunescu de a demonstra atât tipografilor, artiștilor cât și marelui public posibilitățile artei și tehnicii grafice umple un gol simțit de mult în acest domeniu. Tipografia a rămas, în afară de instalațiunile tehnice, la condițiuni înapolate de producție, streină de marile posibilități de artă care-i stau la îndemână, cu elemente de muncă așa de bine pregătite și destoinice cum avem noi.

Primul număr al buletinului arată foarte sugestiv posibilitățile cele mai variate ale artei grafice, dela carte la afiș și la gravură. Studii documentate de artă însoțesc exemplificările și formează un prim ghid de artă și tehnică pentru toți cei cari doresc frumosul prin leșirea din comun.

D. Al. Bunescu, acest harnic conducător al Imprimeriilor Statului și Monitorului Oficial, a avut o fericită inspirație editând acest „Buletin”, care îndeplinește de fapt o *operă națională*, prin *instruirea și stimularea* la progres și artă a institutiilor noastre românești de tehnică grafică.

Și aducem aci omagiul revistei noastre și-i facem cele mai bune urări pentru izbânda românească pe drumul început.

L. N.

LUMEA NOUĂ

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header, which is mostly illegible due to fading and bleed-through.

Artis et technicae generalis

Handwritten text in the upper middle section, appearing to be a list or a series of notes.

LUMEA NOUA

Main body of handwritten text, consisting of several paragraphs of notes or a treatise.

Tristele scuze ale d-lui Titulescu

de MIHAIL MANOILESCU

D. N. Titulescu are o înclinare sentimentală irezistibilă, o adevărată pasiune față de cei care pot hotărî într'un chip sau altul de soarta sa personală...

A început prin a fi înamorat nebun de Take Ionescu... Apoi de d. general Averescu, de Vintilă Brătianu, de d. Maniu, — iar la 1930 — bineînțeles nu înainte ci DUPĂ Restaurație — îmi descria cu accente lirice noul val de sentimentalism care îi invadase subit sufletul, vă inchipuiți față de Cine.

Era și firesc. Mă numărăm între cei puternici...

Nu aș putea niciodată să redau pitorescul strădaniilor d-lui Titulescu de a mă convinge că nu avusese nici un fel de rol în arestarea mea din 1927 și în trimiterea mea în fața Consiliului de Război, că nu acordase niciun fel de consultație juridică la formularea acuzațiilor împotriva mea, că dânsul personal nutrise totdeauna cele mai calde și mai respectuoase sentimente pentru Acela care etc., etc.

Și — ca culme a coincidenței — și în scuzele sale de atunci față de mine ca și în scuzele de astăzi față de Legiune îl luă tot pe I. G. Duca drept paravan.

Așa este d. Titulescu. Specialitatea sa este să se scuze totdeauna când, în învârtirea lui continuă, dulapul sorții — care azi te coboară și mâine te ridică — te-a suit sus, sus de tot.

De aceia azi, fără să mai mergem până la Maidanul Dulapului, putem recunoaște ușor poziția politică : D. Titulescu a căzut cu totul din dulap, iar Legiunea se ridică spre cel mai înalt punct al lui.

Și — ceia ce e mai grav — d. Titulescu presimte că după triumful apropiat al Legiunei dulapul va înceta să se mai învâртеască cum s'a întâmplat în toate țările sănătoase ale lumii.

Ce se desprinde însă mai important din tristele scuze ale d-lui Titulescu ?

Intâi o deplasare dela perspectiva în ce privește persoana d-sale.

Eri d. Titulescu scria : Eu și Mapamondul... Azi scrie : Eu și Garda de fier.

Este un progres în ce privește comprehensiunea realităților și simțul proporțiilor.

În al doilea rând, d. Titulescu nu șovăește să socotească dizolvarea Gărzii de fier ca o greșală și ca o crimă de care trebuie să te aperi cu toată energia.

Acesta este un fapt care merită considerat cu toată seriozitatea.

Lumea veche își spovedește păcatele... iar tinerii care au suferit își găesc o splendidă confirmare pentru tot ceia ce au strigat până azi țării.

Legiunea primește o ratificare târzie, dar nu mai puțin concludentă în fața neamului.

Mai mult decât atât : d. Titulescu nu se sfiște să vorbească de schingiuirile suferite de legionari !

Așa dar un membru al ministerului prigoanei confirmă existența acestor schingiuiri — și arată lămurit că legionarii nu au mințit și nici măcar nu au exagert vreodată !

În sfârșit d. Titulescu demonstrează că Partidul liberal a venit la putere „Exprsesis verbis“. În baza angajamentului de a dizolva Garda de fier.

Față de cine era luat acest angajament ? Nu față de o anumită străinătate pe care Legionarii au denunțat-o ca dușmană a lor și ca izvor de presiuni față de guvernul de atunci ?

Și nu apare astfel confirmată în totul dreptatea tezei susținută de legionari asupra politicei noastre internă de ieri și de astăzi ?

Iată atâtea concluzii de mare valoare politică și de mare semnificație pe care le reținem.

Și reținem mai ales o dovadă mai mult a vinovăției partidului liberal în evenimentele nenorocite dela sfârșitul anului 1933.

D. Titulescu ar voi să reținem însă și altceva : concluzia nevinovăției sale.

Să ne ierte, dar în deplină conștiință nu putem mărturisi că d-sa ne-a convins și asupra acestui punct.

Gesturile formale și meșteșugite de desolidarizare printr'o demisie care însemna un simplu alibi luat cu precauțiune, nu sunt suficiente pentru a dezminți o complicitate activă care rezultă și din fapte care încă nu s'au invocat și dintr'o anumită logică politică, legată indisolubil de sistemul de forțe străine — vizibile și oculte — căruia d. Titulescu îi era și îi este înfeodat.

Dar despre aceasta vom mai vorbi și aici și pe maidanul... Parlamentului.

Pădurea românească

VALERIU DINU

Toamna, cu o adiere, a troenit frunza copacilor. Pentru estet, peisajul turbură melancoliei și reîmprospătează reminiscențe literare.

Economistului, imaginea umbrelor desfrunzite îi verifică, cu matematica periodicitate a revenirii anotimpului, vechea axiomă a „minciunii statistice“. Constată astfel că nu tot ce a fost verde era și pădure. O frântură de codru, prizărit printre văi, se prelungește cu tufișuri și bălării, pe care din șorul avionului sau din viteza trenului le-a numit, de bună credință, pădure. De a avut o clipă de indoială, se verifică cu harta și statistica forestieră și sfârșește prin a recunoaște, întotdeauna, o eroare de subestimare.

Toamna, legănând spre țărână frunzele, fixează alte conture, delimitează hotare, ce nu mai au nimic comun cu proecția în tuș și culoare a cifrelor din statistică. Dealtfel, în domeniul nostru, utilizarea acestei numiri e un continuu abuz. Întâi, fiindcă de mai mult de un deceniu această „statistică“ nu a ținut pas cu evoluția vijelioasei activități a guvernelor democratice, care au schimbat destinația naturală a solului. Și al doilea, fiindcă materialul nostru cifric purcede din deducții și aprecieri, coordonate la origine de oameni care nu aveau nimic comun cu statistica.

Iată, nici chiar cele 95.338 ha. pădure, expropriate din proprietatea Statului pentru crearea de islazuri comunale, — opera ultimului guvern — nu au dispărut din statistica forestieră. Și așa se întâmplă de ani! Statistica rămâne imuabilă, în timp ce pădurea evoluează, capricios, ca o popularitate politică. Nu este locul să creionăm aici consecințele acestui desacord pentru seriozitatea lucrărilor noastre de speculație științifică sau „realitatea“ valorilor economice, cu care pădurea participă la avuția națională. În revista lumii noi gândurile noastre nu au a se întoarce spre trecut. Prezentul, cu tristețile și lipsurile lui, este un bazar de probleme al căror studiu înțelegător și metodică rezolvire pot în-

gădui speranța unui viitor mai bun. Astfel considerată, economia forestieră are, în afară de problemele-i de strictă specialitate, pentru a căror rezolvire străduiesc inginerii silvici, și câteva lipsuri ce pot neliniști întreaga națiune, conștiință de perspectivele acelei lichidări totale a patrimoniului forestier, spre care se tinde cu demonică perseverență din ultimul deceniu al secolului trecut. Imaginea apocaliptică a coastei dalmate și peisajul trist în sărăcia lui, din munții Spaniei sau Greciei, amenință să se infiripe și prin plaiurile noastre. În fața tăvălugului politicianist al poli partidismului nostru, rezistența specialiștilor e neînsemnată, efortul lor inutil. Armata activă a unei conștiințe forestiere, corespunzătoare marilor rosturi pe care pădurea le împlinește în viața națiunii, trebuie constituită pe baze durabile și cu un program de activitate pe durată. Noi nu avem încă o politică forestieră națională, nu înțelegem încă nevoia unei politici a lemnului și nici nu gândim măcar la o reglementare și organizare a consumului, prin disciplinarea pieții, coordonarea prețurilor și stăvilirea risipei cu această materie primă, a cărei obținere impune așteptări ce depășesc uneori un secol de viață. S'ar putea enumera astfel mulțime de probleme, ce stau deschise generației de azi, generație care mâine va fi — fără îndoială chemată la răspundere pentru moștenirea sărăcăcioasă lăsată urmașilor. Nu ne putem ocupa de ele aici.

Tot ce putem mărturisii cititorilor „Lumii Noi“ sunt următoarele obiective a căror atingere formează piatra de hotăr a tuturor începuturilor temeinice.

Iată, în primul rând, problema statisticii reale, științific alcătuită, din care, atât practicianul specialist cât și omul de știință sau conducătorul economic al țării, să poată desprinde imaginea justă a realităților noastre forestiere.

În al doilea rând, pentru epoca de creație ce nu mai poate să întârzie, e necesară, dacă nu preciziunea statistică, cel puțin reprezentarea în tuș și culoare a tuturor suprafețelor foste cândva, sau apte a deveni în viitor, terenuri de cultură forestieră. Dela spiritul naționalist, care va trebui să înfăptuiască durabil dar și cu pecetie românească, așteptăm, nu o refacere cantitativă, în genul realizărilor impresionante ca proporții, dar capitaliste în esență, ale lui Roosevelt, ci o reconstituire a imaginii naturale pe care timpurile și peste ele oamenii au deformat-o vreme de aproape un întreg secol.

Repetăm, aici, ideea susținută cu altă ocazie, de a trece înaintea tuturor problemelor realizarea neîntârziată a unei anchete forestiere, din al cărui material să se poată obține elementele statistice juste, obiective, reale.

Cu o temeinică contribuție a geografilor și cunoscătorilor trecutului se va putea reconstitui, fără prea multe dificultăți, imaginea forestieră de odinioară a pământului româ-

nesc. Dacă în Germania de astăzi specialiștii au fost mobilizați să reconstitue tipul autohton al pădurii, care a populat altădată regiunile despădurite acum și despicate de autostradele grandioase, numai pentru ca bordura verde, ce se va creea dealungul acestora, să redea o frântură din peisajul natural, atunci de ce să nu fie posibil același lucru la noi, unde preocuparea pentru peisaj se încadrează unui țel strict economic, urmărit prin valorificarea solului improductiv astăzi ?

Refacând pretutindeni pădurea, acolo unde parodia statistică ascunde sub acest nume o adevărată potemkiniadă forestieră, și reconstituind imaginea originară a vegetației forestiere distruse de capitalism, desmăț democratic, sau inconștientă, vom putea înfripa speranța unui viitor mai bun, în care căderea frunzelor să nu mai fie prilej de controverse statistice ci numai isvor de tristeți autumnale.

Chiar desfrunzit, codrul e mai turburător decât o stâncă sau un creștet de deal, pe care tânjesc astăzi, în bătaia vântului, cele câteva mănunchiuri de tufă sărăcăcioasă și fără nici o valoare economică. Poezia lor bolnăvicioasă, rod al acestor realități, trebe înlocuită cât mai neîntârziat cu versul viguros, ca seva mereu nouă a codrilor românești de mâine.

A treia revoluție latină : Revoluția legionară

de CHRISTIAN PETRESCU

Latinitatea este, înainte de orice, *un spirit*.

Popoarele cari o compun și o reprezintă n'ar spune nimic dacă n'ar vorbi, fiecare, din fundul unui suflet care este *acelaș* pentru toate.

Intre atâtea concepții de viață colectivă, între atâtea mentalități și feluri de spirit social, latinitatea a ilustrat în istoria lumii pe unul din ele : pe acela care i-a făcut strălucitoarea glorie de altădată și care, în forme evoluat, stă și astăzi ca îndreptar a bună parte din omenire.

Pe întinsul de întuneric al Europei și al lumii întregi s'au aprins rând pe rând, prin acelaș curent vital, faruri luminând istoria, din Roma, Paris, Madrid, Lisabona. Câteva pâlpâiri fricoase am avut și noi. Fiecare și-a aruncat razele, *pe drumuri și la distanțe deosebite*, dar ducând toate în *aceiași direcție*.

În istorie, latinitatea a însemnat un sistem de proiectoare spirituale cari au descoperit căile de urmat și au înlesnit mersul. Un mers în istorie, pe care *tot ea l-a călăuzit*.

Latinitatea a îndeplinit în lume aceste funcțiuni multiple, dar toate conexe și concentrice, datorită a două însușiri esențiale : 1. *înalta sa spiritualitate*, — neegalată de niciun popor pe lume, — și 2. *capacitatea sa de entuziasm*. Și una și cealaltă din aceste însușiri i-au justificat și i-au impus greul, dar gloriosul, rol de călăuză a omenirii în toate răscurile de drumuri.

În toate aceste răscuri, latinitatea a știut să păstreze și să arate omenirii o *unitate de direcție*. De aceea, peste deosebirile locale dela un popor la altul, pentru cine știe să pătrundă *esența* lucrurilor, spiritul latin și-a desăvârșit drumul pretutindeni pe *aceiași* curbă de evoluție, marcând în etape *acelaș destin spiritual*.

Astfel înțelegând latinitatea și rolul ei în lume, vrem să arătăm că ceea ce istoria a numit „*revoluții*”, nu sunt schimbări brusce de direcție, ci, în cadrul direcției unice a spiritului latin, *salturi și încercări de salturi înainte, în acelaș sens.*

În evoluția spiritului latin din ultimele două secole (cari ne interesează direct, ca posibilități de determinare a actualului, căci „*le passé c'est le possible*”), deosebim trei momente „*revoluționare*”:

1. *Revoluția liberală franceză.*
2. *Revoluția fascistă italiană.*
3. *Revoluția legionară românească.*

Toate au fășnit din aceiași structurare suflătoare și toate se înscriu pe aceeași linie spirituală. Sunt *latine*. Se sbate în ele acelaș elan vital. Deosebirile, inerente specificului autohton, momentul istoric și condițiilor sociale în care au apărut, nu pot să topească filonul de elemente comune din cari sunt alcătuite cele trei revoluții latine.

Pentru a face înțeleasă și mai bine părerea noastră despre substanța spirituală a revoluțiilor latine, trebuie să adăugăm: 1. că spiritul latin a fost dela început și va rămâne totdeauna, în istoria lumii *un factor dinamic*; 2. că acest dinamism *exclue logic pretențiunile de permanentizare* ale etapelor „*revoluționare*”; 3. că „*revoluțiile*” latine afirmă numai *progresia istorică a spiritului într'un sens determinat și constant.*

Cu acest cadru de puncte de reper, să încercăm a analiza, paralel, cele trei revoluții latine: cea franceză, cea italiană și cea românească. Iar pentru a contura în mod general edificiul spiritual al revoluției legionare, vom raporta la ea pe celelalte două.

REVOLUȚIA FRANCEZĂ este cea dintâiu pe care o considerăm pe curba de evoluție a spiritualității latine, al cărei punct specific de caracterizare noi l-am precizat mai sus ca fiind *elanul idealist.*

Această primă revoluție latină a avut ca axă ideologică *libertatea: libertatea individuală.*

Conceptul de libertate s'ar părea că *contrazice* direcția spiritului social latin, fundamental ridicat pe ideia de solidaritate și disciplină, dela Roma imperială până la Roma musoliniană și la viitoarea Românie legionară.

În adevăr, liberalismul francez nu se putea logic afirma pe planul social decât în sensuri antipodice conceptului latin de ordine: în sens *individualist* și deci, în sens *materialist.*

Liberalism — individualism — materialism, — iată fazele inevitabile ale unei implicații logice.

Și totuși, ca *revoluție latină*, revoluția franceză nu se abate dela axa spirituală a latinității. Chiar o confirmă, exa-

gerând-o însă într'unul din elementele sale cele mai caracteristice și mai nobile : *idealismul*.

În adevăr, nu trebuie să se conteste că revoluția franceză, — ca și cea fascistă, ca și cea legionară, — este o revoluție idealistă. Ea a crezut în ideea de libertate.

Dar trebuie să facem această observație esențială, ca punere la punct a unor judecăți greșite : revoluția franceză a luptat în adevăr pentru libertate, dar nu pentru *individualism*. Faimoasele „drepturi ale omului“ nu însemnau negația drepturilor colectivității, nu anulau principiul solidarității sociale. În mintea reformatorilor și în spiritul epocii rămăneva intangibilă ideea agregării sociale, ca imperativ de nediscutat, însă deosebirea cea mare între revoluția franceză și cea fascistă și legionară pornește dintr'o iluzie pe care și-a făcut-o cea dintâiu : *iluzia că manifestarea liberă a individului conduce în mod firesc și durabil la solidaritate*.

Expresia culminantă a acestei iluzii a dat-o doctrina anarhismului, care exagerând principiul liberei auto-determinări a individului nu a negat, totuși, realitatea socială.

Dar, ca și liberalismul, al cărui apogeu îl reprezintă, a crezut că armonia socială este un produs firesc, spontan, fatal, al libertății individuale. Desigur, o greșală. O greșală explicabilă prin puterea de irumpere a iluziei pe care o dămitul provizoriu al libertății în veacul al XVIII-lea. Paroxismul despotismului social care a precedat revoluția franceză, a provocat în mod firesc apariția ca ideal a libertății. Entuziasmul latin a contribuit să-l amplifice până la exagerare, până la denaturare, până la iluzie.

Iată de ce individualismul revoluției franceze credem că are o justificare înscrisă tot pe linia spiritului latin. Individualismul acela nu constituie o *deplasare* de concepție, ci un prea mare salt idealist, o *anticipare inoportună, prematură*.

Pe curba de evoluție a spiritului social specific latinității, el nu trebuia să fie un *inceput*, ci un *sfârșit*. Entuziasmul a fost amăgitor.

Gânditorii primei revoluții latine au socotit pe individ ca perfect și capabil *oricând* să depășească imperativul intereselor sale egoiste, dând astfel revoluției franceze o concepție esențialmente liberală, dar nu funciar individualistă.

Idealismul latin constituia o garanție a solidarității în funcție de libertate.

La drept vorbind nu e o eroare. Decât că idealismul acesta nu are o funcțiune *permanentă*, ci una *epocală*, în rare momente istorice. De pildă, s'au ridicat Francezii, peste orice deosebire de clasă și de formațiuni politice, ca un bloc, în timpul războiului mondial, dar ce imagine mai oferă astăzi Franța în desăgregare ?

Deci : incontestabil, revoluția franceză a fost o revoluție idealistă. Dar este o enormitate de prăpastie între idealismul celei dintâiu și al celei de a treia revoluții latine : *revoluția legionară*, care va umple tot viitorul românesc.

Să le punem față în față.

Revoluția franceză a fost idealistă numai pentru că tindea la ceva inexistent : armonia socială, de obținut prin libertatea individuală. Libertate care, de fapt, a făcut mai apoi să se deplaseze centrul ideologic al revoluției către ea mai mult decât către solidaritate. Prin aceasta idealismul revoluționar își pierdea din conținutul obiectivelor sale, între cari de altfel solidaritatea nu era eliminată, dar trecută pe plan secundar, ca o realitate certă și naturală în funcțiune de libertate.

În loc de mijloc, libertatea ajunsese scop.

Revoluția legionară, cu tot idealismul ei, se desfășoară pe planul realităților, pe cari le consideră obiectiv și, în loc să-și facă iluzii asupra virtuților lor ideale, își propune să transforme aceste realități, conducându-le mereu evoluția spre anumite concepte de valoare socială eternă.

Tocmai deaceia, în vreme ce revoluția franceză a fost, prin iluzionismul ei, o *revoluție în vid*, — revoluția legionară va fi o *revoluție în substanță*, adică în suflete, în concepții, în mentalitate.

De asemeni, prima revoluție latină, prin unilateralitatea ei, a rămas o *revoluție parțială*, pe când a treia revoluție latină va fi o *revoluție totalitară*, care va îmbrățișa pe om din toate punctele de vedere, deci implicit viața lui socială.

În vreme ce, prin libertate și individualism, revoluția franceză a acostat în *materialism*, neglijând așa de cinic idealurile sau (ceceace este tot una) presupunându-le realizabile automat, — revoluția legionară se afirmă în primul rând și categoric *spiritualistă*, în sensul reperării idealiste atât a vieții individuale cât și a celei colective.

Pentru legionarism, *națiunea nu este numai o realitate, ci și un ideal*.

În sfârșit, cu toată aparența paradoxală, dacă revoluția franceză a însemnat o *revoluție utopică*, pentru că datorită iluzionismului său a făcut abstracție, cu naivitate, de o serie de elemente esențiale ale psihologiei omenești și ale vieții sociale, considerându-le ca aspecte laterale, — și a eșuat în imposibil, — legionarismul este o *revoluție realistă*, pornită din forțe sufletești incontestabile, din acele virtualități supreme, acele valențe disponibile, încă nesatisfăcute, și îndreptată spontan, prin ele înșile, către obiectivele ideale, cari nu sunt date ca realități și ca imperative.

Față de aceste infățișări caracteristice, rezultă dela sine că revoluția franceză a fost o *revoluție efemeră și simplă* :

idealul ei, libertatea, s'a consumat de îndată ce s'a realizat; în logica doctrinei nu mai este necesar să apară un altul, pentru că din cel propus decurge automat toate celelalte. Revoluția franceză a rezolvat astfel, prin idealul existent, și problema idealurilor posibile.

Revoluția legionară are o distincție supremă: ea este o *revoluție permanentă*, pentru că:

a) — idealurile sale, în *om*, sunt de valoare *eternă*;

b) — vor fi urmărite *progresiv*, în *permanență*.

Credem că chiar numai această schițare fugară a deosebirilor, arată limpede punctul înaintat în care se găsește revoluția legionară pe linia concepției latine de viață, față de revoluția franceză.

A doua revoluție latină, — REVOLUȚIA FASCISTĂ a Italiei, — deși se afirmă în direcția aceluiaș mare destin spiritual al latinității, nu ajunge pozițiile ideologice ale legionarismului românesc.

Cele câteva mari negații pe cari le face fascismul privitor la concepția liberală, aproape că devin inutile dacă înțelegem ca mai sus miezul de idei al revoluției franceze. Cu atât mai mult cu cât liberalismul, sub aspectul individualist și materialist (în economie), nu aparține Franței, ci *Angliei*, dela care au pornit și clasicele teorii ale școlii liberale. Explicat pe linia spiritualității latine, individualismul francez este mai puțin de criticat decât socialismul, — în special extrema lui: comunismul, — care este și el iluzia dată de un mit, dar care păcătuiește în special prin aceea că ignorează, disprețuiește chiar, valorile spirituale.

Continuând să considerăm și revoluția fascistă din aceleași puncte de analiză ca cea franceză, — să cercetăm pe ce se bazează ea? Presupunem cunoscute principiile fascismului, așa încât noi, aci, nu le privim decât în aspectul lor *general*, de concepție, ca sistem de gândire.

Prima constatare: în raport cu legionarismul, fascismul italian este o *revoluție mai mult formală decât substanțială*. Ea se desfășoară mai mult în cadrul ordinei colective decât al vieții sufletești.

A doua constatare: expresia supremă a cadrului formal în revoluția fascistă îl constituie *Statul*. Statul ca *concept*, ca *idee*, ca *forță*. Statul înglobează și domină totul, pe om și toate manifestările lui.

A treia constatare: revoluția fascistă, în măsura în care se realizează ca *spiritualitate* (nu ca instituționalism formal sau chiar ca rezultate sociale, căci aceleași rezultate, sau poate și mai bune, le-ar putea obține un despotism fâminat,

care n'ar fi însă o revoluție), se realizează ca proiectare din afară înăuntru.

Ierarhia și disciplina, — ca elemente ale ordinii înglobate în Stat, acesta însuși introdus ca element esențial în sufletul omenesc, — iată factorii determinați ai procesului de transpunere a lumii din afară în lumea dinăuntru. Firește că, spiritualicește, prin metoda întrebuintată, acest proces în loc să reprezinte o sinteză a două lumi, însemnează mai mult o *suprapunere*: domină cadrul formal.

Ceeace face însă imensul merit, de valoare istorică, al revoluției fasciste, este de a fi orientată cu hotărâre în *sens colectiv, social*. Primatul colectivității este pentru *intâia oară afirmat* de o revoluție și *înfăptuit* de ea. Dela liberalismul individualist al revoluției franceze până la naționalismul statalist al revoluției fasciste este un progres covârșitor în spirit latin. Căci fascismul reprezintă:

- a) un *progres* dialectic al concepției latine de viață,
- b) *restabilirea de direcție* a acestei concepții.

Și apoi: revoluția fascistă nu neglijează *spiritualul*, ci dimpotrivă, îl proclamă ca obiectiv esențial și factor dinamic al sistemului.

Dar noi credem că în privința spiritualului fascismul face o greșală de acelaș gen cu al revoluției franceze: dacă revoluția franceză presupunea obiectivul spiritual automat realizabil *prin libertate*, revoluția fascistă îl consideră automat realizabil *prin organizare*. Eroarea este aceeași.

A treia revoluție latină, — REVOLUȚIA LEGIONARĂ — merge mult mai departe pe firul gândirii sociale a latinității.

Fără îndoială, revoluția legionară nu este o apariție din neant, o creație din nimic. Ea își recunoaște filiația latină. Dar pretinde că reprezintă *până astăzi* punctul culminant al concepției latine de viață colectivă.

În adevăr concepția latinității nu trebuie văzută ca un tipar, ca o formulă definitivă și precis sistematizată, pe care o reprezintă în lume un anumit popor. Ea însăși evoluează. Spiritualitatea latină are o *direcție* bine afirmată, dar prin aceasta însăși implică *etape*. Una din etape este revoluția franceză, alta cea fascistă și o alta revoluția legionară.

Dar legionarismul însemnează ceiace nu însemnează nici una din celelalte două:

1. o *fixare definitivă* a idealului latin de viață colectivă;
2. un *mare salt înainte* pe linia acestei concepții de valabilitate eternă.

Nu am putea înfățișa aci felul cum se conturează în sistem gândirea legionarismului latin, dar trebuie să stabi-

lim totuși că noi credem acest sistem edificabil pe trei piloni de bază :

a) *principiul solidarității*, ca lege supremă, de ordin moral și de ordin practic, a omului.

b) *principiul spiritual*, ca criteriu omnivalent al acțiunilor și bunurilor lui.

c) *principiul progresului în suflete* mai întâiu, ca metodă optimă de a obține progresul vieții sociale.

Din aceste trei principii basilare se ramifică organic toate celelalte cari alcătuiesc sistemul. Prin ele, sistemul de gândire al revoluției legionare se deosebește fundamental de celelalte două revoluții latine.

Se va vedea mai târziu cum, datorită principiului dezvoltării *sufletești* mai întâiu, *legionarismul va fi singura revoluție latină care va reuși să împace Liberalismul cu Solidaritatea*, deci creația individuală cu progresul Social.

Legionarismul va crea, treptat, o nouă mentalitate, un nou spirit social și, mai ales în domeniul economic, vom ajunge la cu totul alte aspecte, rezultate din *reala spiritualizare progresivă a vieții* sociale și economice.

Primele două principii de mai sus, văzute ca rezultate de interior, au în adevăr o importanță covârșitoare pentru viața socială, fiindcă îi crează un fundament sufleteș de mare stabilitate și putere de atracție, și fiindcă aceste principii, în raport cu colectivitatea, sunt de valoare (morală și practică) eternă. Niciodată ele nu vor putea fi contestate ca ideal social. Inșă numai împreună ele formează un scop firesc, de indiscutabilă logică. Luate parțial, cele trei principii pot fi văzute unele ca mijloc sau ca scop, altele și ca mijloc și ca scop.

Ca filosofie socială, raportată istoric, legionarismul, întrucât se situează pe linia concepțiilor latine, nu exclude nici *individualismul* primei revoluții latine, nici *solidaritatea disciplinată* a celei de a doua. Dar concepe un individualism superiorizat, spiritualizat, în sensul că nu înțelege a fi individualist sufletește, a te forma ca personalitate decât dezvoltându-ți dimensiunile sufletești în raport cu colectivitatea, care să ajungă a face parte din chiar spiritul și mentalitatea omului. După cum nu concepe cadrul formal de instituțiuni ca un element definitiv al concepției decât în funcțiunea lui ca mijloc de exprimare și de realizări în dimensiuni de colectivitate. Ca instrument educativ însă, acel cadru poate fi considerat, teoreticește, tranzitoriu (dar în spații istorice). Solidaritatea și disciplina legionară trebuie să ajungă mai mult o *realitate sufletească* decât un rezultat instituțional. Firește însă că aces punct de vedere nu scade cu nimic valoarea practică a organizării instituționale a vieții colective.

Cu atât mai mult cu cât, în afară de aceia că orgnizarea asigură păstrarea direcției ideale urmărite, ea are o valoare deosebită ca expresie directă a procesului sufletesc al națiunii, ca proiectare în afară, în viața practică.

Și atunci, spre deosebire de spontaneitatea instituțională a liberalismului francez, precum și de autonomismul rațional al organizării fasciste, organizarea legionară va trebui să oglindească și să realizeze viața noastră sufletească (cu idealurile ei), deci *specificul național*, în tot ce are el unic și inegalabil. Organizarea noastră legionară va purta, astfel, o pecete de autohtonism și originalitate.

Intrucât acest autohtonism s'a format și prin includerea valorilor precedente, ale celorlalte revoluții latine, integrându-le dar și complectându-le, revoluția noastră legionară conține principii de valabilitate *generală și eternă*.

Și cu toate acestea legionarismul nu cade în greșala revoluției franceze sau a celei comuniste cari s'au desfășurat în jurul unor *idei-limită*: armonia liberală și comunizarea generală și uniformă. Amândouă acestea sunt idealuri de fază ultimă ale omenirii, idealuri de „stare staționară”, — cum visa J. St. Mill. Totuși au fost tratate ca principii posibil de realizat imediat. Rezultatele se cunosc, și de o parte și de cealaltă.

Legionarismul are idealuri-limită, dar tocmai de aceia le consideră eterne și se comportă față de ele ca față de idealuri: le socotește obiective îndepărtate de atins și se orientează după ele la fiecare pas în viața practică, în neîncetată înaintare.

Idealul creștin rezumă cele trei principii de bază ale legionarismului, mai puțin *hotărârea neînduplecată de luptă pentru ele*. Luptă mixtă: prin *spirit* și prin *organizare*.

Față de celelalte două revoluții latine, revoluția românească legionară reprezintă, deci:

- o orientare idealistă *definitivă*;
- o *revărsare* tumultuoasă de *suflete*, deci
- un *mare salt înainte*,

—hotărârea de a-1 *continua*, hotărâre care izvorăște din *credința* în idealurile legionare.

Credința legionară este cuirasa de nepătruns a mișcării și arma cea mai sigură a biruinții. S'a zis cu multă dreptate în veacul trecut: un om cu o credință este un om cu o putere socială egală cu nouă zeci și nouă de oameni cari n'au decât interese.

Iată de ce *revoluția legionară va birui!*

Curând!

Înăuntru și în afară de hotarele țării noastre.

Căci, am spus-o, miezul revoluției legionare îl formează

principii cari trebuie să servească de îndreptar totdeauna omului.

Revoluția latină legionară a găsit adevărul.

Dovadă? *Cântecul legionar* și aderența totală a masselor arătată prin entuziasmul epocal cu care îl învață singure și îl întonează.

Filosoful Bergson, scria: „*la vie nous avertit par un signe précis que notre destination est atteinte. Ce signe est la joie... Partout où il y a joie, il y a création*”.

Legionarismul însemnează viață, însemnează creație.

Iată cuprinsul său, deci iată rațiunile victoriei sale definitive.

Actualitatea Saint-Simonismului

MIRCEA V. PIENESCU

Ca introducere la o încercare de actualizare a gândirii Saint-simoniste ar fi potrivit să ne ocupăm de lupta ideilor izvorâte din adevăr până când ajung să triumfe. Nu o vom face, deși istoria gândirii omenеști ne-ar oferi un vast material, de carece această chestiune trebuie să fie o axiomă, nu numai înțeleasă, dar trăită de fiecare din noi. Iar exemplul suprem pe care ni-l dă creștinismul este suficient ca să ne facă să înțelegem că de orice valoare ar fi ideile și de ori unde ar veni ea străbate un drum greu până când ajunge temelie de trăire.

Intre ideile care au început să capete, în zilele noastre, autoritate și să se impună la baza noilor forme de viață colectivă, multe au fost lansate, acum un secol și mai bine de Saint-Simon și discipolii săi. Citindu-l îi descoperi actualitatea. De aceea am crezut folositoare această încercare de actualizare a acestei doctrine dela care își trag izvor de inspirație școale atît de diferite.

Saint-Simon și școala lui, mai ales, este bine să fie actualizat de oarece ne deschide o perspectivă largă asupra crizei liberalismului și asupra consecinței sale pe plan economic: capitalismul. Și este bine să se lărgească planul discuției, în această materie, de oarece sunt încă unii care afirmă exclusivitatea formulei liberale ca bază de trăire a omenirii și aceea a capitalismului ca sistem economic. Pentru aceștia dispariția încrederii în liberalism și falimentul capitalismului sunt inchișiurii ale „doctrinarilor, dogmaticilor și politicianilor 1). De aceea unul din ei recomandă, acuma de curând, într'o revistă care apără liberalismul, următoarele: „Oamenii politici să nu facă decât politică, iar elanul intelectualilor și ideologilor va trebui să recunoască, în sfârșit, că viața economică este înfinit mai complicată decît ceace

1) An Gusti, Decinul Democratiei, Libertatea 5/XII/937.

ar putea să rezulte din savantele lor formule, abstrakte și vanitoase“. Iar mai departe pentru a-și întări afirmația adaugă: „Dacă poate fi vorba cu adevărat de un fallment, el nu este al capitalismului ca expresie de organizare a civilizației contemporane, ci este al doctrinarilor, dogmaticilor și politicianilor“.

Saint-Simoniștii prin critica făcută acum o sută de ani ne dau o confirmare a rolului științei în materie de previziune așa cum a precizat-o Sombart atunci când a spus: „Eu nu m'aș putea niciodată decide să fac previziuni despre ce se va întâmpla în economia germană peste trei luni. Dimpotrivă, mai de grabă poți spune ceva despre ce va fi în 30 ani“. Acest ceva îl găsim în gândirea saint-simoniștă, care a servit drept izvor de alimentare și socialismului care a rămas o teorie neverificată prin încercările de realizare practică, dar este și punctul de plecare a curentelor care cred în perfecționarea omului și nu acceptă robirea lui materiei. În acele timpuri saint-simoniștii au opus ideii de libertate anarhică, răspândită de literatura secolului al 18-lea, pe aceea de organizare și dacă au greșit ceva, observă René Gonard, apoi acela a fost profetia asupra timpului. Saint-Simon a spus: „Va fi această deosebire între operele secolului al 18-lea și cele ale sec. al 19-lea, pe când literatura celui de al 18-lea a năzuit la dezorganizare, toată a celui de al 19-lea va năzui la organizare“. René Gonard afirmă că această năzuință a revenit secolului al 20-lea 1).

Recitind opera saint-simoniștilor ai impresia că pagini întregi sunt luate din discuțiunile care au loc astăzi în mod curent în presă și în literatură. Încercarea de a prezenta gândirea lor în câteva pagini ce ne sunt îngăduite să ocupăm aci, este un omagiu pe care îl aducem gândirei pusă în serviciul binelui omenirii. O facem cu toate că suntem conștienți de greutatea ce ne așteaptă. Cititorul va înțelege însă că gândul nostru nu este de a epulza acest subiect, ci de a-l actualiza. Saint-Simon și opera discipolilor lui trebuiesc citite și pătrunse personal. Este o literatură care îți dă încredere în puterile minții omeniești, dar în același timp te ține în contact și cu forțele mai presus de om.

La 25 Mai 1825 un grup de admiratori și discipoli duceau la cimitirul Père-Lachaise corpul neînsuflețit a lui Saint-Simon și puneau, odată cu aceasta, bazele școlii saint-simoniște, care prin cele două publicații: *Le Producteur* și *Le Globe*, erau să dea expresie și să închege într'un sistem idelle lăsate de maestru în cele câteva lucrări ale sale.

1) René Gonard, *Histoire des Doctrines Économiques*. Valois Paris 1930.

Saint-simoniștii au ajuns până la urmă să încerce creșterea unei biserici noi, biserică a cărei rațiune de a fi era aceea de a pune religia creștină în funcția organizației sociale.

În lucrarea sa „Noul Creștinism“, apărută la 1825 și în care Saint-Simon își prezintă ideile sub forma unui dialog între un conservator și un liberal, acest lucru este explicat destul de clar.

Când s'a spus: „Dați cezarului ce este al cezarului“, s'a făcut despărțirea între cele două puteri: „puterea temporală a continuat a-și întemeia puternicia sa prin legea celui mai tare, în timp ce biserica a profesat că societatea nu va trebui să recunoască ca legitime decât instituțiile care au drept obiect ameliorarea existenței clasei cele mai sărmâne“.

El a preconizat contopirea celor două puteri prin punerea sistemului religios de acord cu „progresul științelor“.

Căci astfel se poate ajunge ca toate instituțiile să fie conduse „spre scopul ameliorării binelui moral și fizic al clasei celei mai sărmâne, ele vor face ca să propășească toate clasele societății, toate națiunile, cu cea mai mare rapiditate posibilă“.

Tot acolo acuzând pe cardinali de decadența creștinismului, Saint Simon scrie:

„Isus a încredințat apostolilor Săi sublima misiune de a organiza neamul omenesc în favoarea clasei celei mai sărmâne“.

Acest lucru s'a respectat până în sec. 15-lea, când cardinalii spre a-și păstra averile s'au pus sub protecția puterii pământești care astfel a căpătat încetul cu încetul preponderența lăsând viața omenirii.

„Adevăratul creștinism trebuie să redea oamenilor fericierea nu numai pe cea din cer ci și pe cea de pe pământ“.

Punerea în practică a acestui nou creștinism, numit ulterior în istoria doctrinelor — creștinism social — se face prin organizarea indivizilor. În acest sens el scrie în memoriile apărute între 1810—1825 :

„Domnilor, nu am decât o pasiune, aceia de a pacifica Europa; decât o idee, aceia de a reorganiza societatea europeană“. Charléty, în lucrarea sa asupra lui Saint-Simon, scrie categoric: „Dispariția vechei organizații sociale a pus lumea în stare de anarhie“.

Fără îndoială că nu vom reține dela acest precursor al timpurilor noastre încercarea de a căuta o soluție problemelor sociale în legea luminilor, în gravitație, sau într'o legătură cu fenomenele sublunare, dar vom reține principiul organizării opus libertății anarhice.

Ca scop al acțiunii sale Saint-Simon, bazat pe cuvintele Sf. Paul: „Cel care iubește pe aproape, împlinește legea“, a

scris : „Toate instituțiile sociale trebuie să aibă ca obiect îmbunătățirea fizică și morală a clasei celei mai numeroase și celei mai sărace“.

Acest țel este accentuat în cartea sa asupra noului creștinism în formă din ce în ce mai categorice, de oarece prin această credea el că se asigură binele general, așa cum am văzut mai sus.

Dar în urmărirea acestui scop nu se vede nicăieri ideea triumfului unei clase. Saint-Simon, scrie :

„Noul creștinism este chemat a face să triumfe principiile moralei generale în lupta care există între principiile și combinațiile cari au ca obiect obținerea unui bine particular în paguba binelui public“.

Iată acțiunea omenească îndreptată pe alt drum decât acel al interesului individual, cum o făcuse literatura de dinainte de revoluție și cum o statornicise legile fundamentale impuse de triumful de la 1789.

Înainte de a trece mai departe credem că e bine să accentuăm că din opera lui Saint-Simon se desprinde clar și sunt frumos înfățișate două idei devenite de actualitate în zilele noastre: ideea de organizare și ideea de subordonare a acțiunii individuale interesului general.

Propunerea de punere în practică a acestor idei a făcut ca precursorul lor să poate fi considerat și precursorul socialismului. Într'adevăr el nu vedea decât individul și omenirea, deși pomeneste de națiune și de binele ei. Astfel el scrie : „O națiune nu-i decât o mare societate de industrie“. Iar mai departe: „Politica este știința producției“. Ceeace are în vedere însă constant și ceeace reiese din complexul gândirii sale este ideea de organizare a „societății omenești“, adică a omenirii.

În acelaș timp o altă idee socialistă care iarăși tinde să se acrediteze astăzi și chiar să se impună practic este aceea de a nu se respecta decât proprietatea bunurilor rezultate din munca proprie. Consecința este desființarea dreptului de moștenire, iar explicația trebuie căutată în sistemul de selecționare a conducătorilor numai pe baza calităților pe care le dovedesc.

Ambele idei s'au infiltrat din ce în ce mai adânc în gândirea omenească în lungul secolului trecut și au ajuns a fi un patrimoniu comun al diferitelor doctrine sociale.

Dar Saint-Simon și școala lui nu s'au oprit la recomandări ideologice. El au indicat și modalități de realizare practică. Spre a înțelege gândirea originală, fără intermediul interpretării noastre, vom face câteva citațiuni:

„Politica și morala nu sunt decât aspecte ale „științei generale“.

„Deosebirea binelui și a răului aparține savanților. Dumnezeu prin ei va face din pământ un paradis“.

„Incapacitatea este o crimă astăzi în ceea ce privește sarcina de a sfătui regii și a conduce popoarele“.

„...nu se mișcă oamenii decât adresându-te inimii“.

„Ceea ce face puterea este unirea; o societate ai cărei membrii se țin în stare de opoziție unii față de ceilalți, tinde a se dizolva“...

„...faceți să se facă de către savanți, artiști și industriași un plan general de muncă, prin a cărui executare să se facă posesiunea teritorială a neamului omenesc cea mai producibilă posibil și cea mai plăcută de locuit sub toate raporturile“.

Numai din câteva fragmente se poate vedea că pentru acești gânditori încă de acum un secol se vedeau clare toate defectele democrației și le apărea ca cea mai potrivită formă de guvernare, acea formă în care o elită pregătită anume și selecționată după merite are în atribuția sa politică.

Și aici ca și mai sus va trebui să lăsăm la o parte tot ceea ce s'a dovedit neviabil, dar nu putem să nu ne oprim cu admirație asupra faptului că ideile care fac astăzi autoritate, în materie, au fost emise acum un secol și mai bine. O mai strălucită reabilitare a valorii pe care o are gândirea omenască nici că se poate găsi.

Pentru a ne întoarce la acel autor contemporan, care arunca anatema asupra „doctrinarilor, dogmaticilor și politicianilor“ și care ne-a sugerat această încercare, ar trebui să-i arătăm că rolul acestora nu-i decât de a descoperi aceia ce ochii profani nu văd și nici decum de a provoca răul înșăși, atunci când își merită numele pe care d-sa li-l dă în derădere.

Liberalismul și capitalismul individualist se prăbusează prin ei înșăși, prin lipsa de corespondență dintre gândirea contemporană și conținutul lor ideologic. Am putea să dăm zeci de exemple, dar unul singur ajunge: intervenția statului în viața economică nu-i rodul teoriei, ci rezultatul unei cerințe practice. Indivizii care activează în viața practică au cerut tarife de protecție, căi de comunicație, asanări, etc., de la statul politic care a fost astfel adus în stare de intervenționist. Aceasta este o stare de fapt. Punerea de acord a acestei stări de fapt cu noua ideologie a națiunii dă conținutul noilor îndrumări practice. Gânditorii le anticipează, iar miopia le critică. Peste un veac se va găsi unul care va face și pentru ei aceia ce am încercat eu pentru Saint-Simon.

Intre destin și jertfa

de GEORGE CIULPĂȘ

A mai vorbi despre destin și a mai aminti despre jertfă — probleme prea des debătute numai în câțiva ani încoace — înseamnă a repeta și, prin urmare, a surescita unele susceptibilități ale spiritualității românești. Căci, în definitiv, tema destinului, cu consecințele ei, jertfa, dealtfel foarte logică ca un dat prin care se poate câștiga și un lucru concret din noianul de abstracțiuni, s'au pus de câte ori individul a vrut să-și compare destinul său cu un altul mai mare, mai cuprinzător, acela al națiunii. Sau mai bine zis de când omul judecând mai adânc, sub toate raporturile, a înțeles că a închina interesele sale, sau destinul său intereselor și destinului națiunii, căreia aparține, reușește să se conserve mai sigur printr'o mai certă conservare a națiunii.

Firește, deoparte era pe vremuri „lumea individului“, altele erau interesele sale satisfăcute cu mijloacele posibile pentrucă trăia într'o libertate aproape fără limite, și cu totul altele erau interesele și căile de împlinire ale unei națiuni; de fapt politică individului era logică în măsura în care justiția oficială de atunci i-o îngăduia, și este cunoscută toată politica unui liberalism economic care a stăpânit întâi Anglia, apoi Franța, și în sfârșit țările cari le-au imitat pe lângă legi, și năravurile cele mai deochiate. Nimeni nu întrevedea prin toate posibilitățile de atunci, o afirmare a națiunii, un imperialism al poporului, o lărgire a culturii sau o impunere hotărîtoare a fenomenului civilizației, decât dacă triumfă, pretutindeni, sub toate aspectele spirituale și mai cu seamă materiale, individualismului, concepția aceea care a căzut asupra Europei în secolul al XVIII-lea. Incepând cu politica economică, așa dar mai ales cu ea, continuând apoi cu cea financiară, care era scopul de îmbogățire pentru orice individ.

Pe plan spiritual, influența individualismului se remarcă deosebit prin acele „școli“, „stiluri“, „grupări“, toate culmi-

nând într'un punct, ca să cunoscă mai târziu linia declinului inevitabil. Totuși, puțin câte puțin se desprindeau din această goană a individualismului, ca, într'o reculegere la câte un răscruciu istoric, să se caute linia istorică a neamului, să i se precizeze misiunea dealungul acelei istorii, căci nimic nu rămâne, adică nu va dura, în afară de ea.

Problema aceasta despre misiune, adică în căutarea unui destin al neamului prin găsirea și înțelegerea destinului individului, plutea într'o confuzie totală, vagă, mai mult decât atât, pentru că era destul de vagă ideea de națiune. Încă nu se cunoșteau condițiile pentru imperialism, încă nu se definiseră comandamentele sănătoase necesare trăirii unei națiuni; nebulositatea de-atunci continua să țină spiritualitatea cu mult inferioară granielor limitelor țării, până când ideea de destin, ca ceva care înalță din nimic, hotărâtor, a creat națiunii un suport pentru o astfel de înălțare. Germania n'a devenit imperială decât pe măsură ce spiritualitatea ei și-a mărit sfera, încât limitele sale fizice, biologice, să ajungă pe acelea sau în cel mai bun caz să le depășească. N'a fost deloc o problemă ușoară aceasta. Cu alte cuvinte, oricărei cuceriri cu forța, i-a premers, prin acea căutare a destinului Germaniei, toată sfortarea unei culături care trebuia să lase mai târziu și urmele unei civilizații. Dacă drumul Germaniei este acesta de-alungul istoriei, pentru că există asemănări, adică aceiași căutare a destinului a necesitat același primat dintru început a culturii, Franța, merită același elogiu. Dar să fim mai preciși: se cuvine acest elogiu Franței și Germaniei, numai de atunci de când înțelegând căutarea unui destin francez, pământean, ori german, au înțeles *a priori* semnificația națiunii și totul ce ar cuprinde ea. Cu alte cuvinte, înțelegerea de care fu vorba venea numai după ce, în urmă, apunea toată concepția individualismului, prin acea politică liberalistă intrată în amurg odată cu secolul al XX-lea.

— Întrebarea poate fi pusă în felul acesta: ce este destinul? Ce este o misiune istorică, dar o națiune? Am putea să răspundem în mai multe feluri, pentru că în nici o parte ca în filosofie, nu se poate discuta mai variat. Datele cer ocouri mai largi, mai îndepărtate acel „aproximativ“ plin de abstracțiuni, de interpretări și uneori de „stil“. Despre destin es pot emite atâtă răspunsuri, încât valoarea lui, adică semnificația sa față de alte valori rămâne uneori tot în zona nedeslușitului. Ceace vrem să spunem, că a rămâne neprecizat e n favoarea problemei de a se mai pune din nou pe planul discuției, în așa fel ca ea să fie susceptibilă de o sumă d interpretări mai noi și mai originale.

Pentru lămurirea destinului, și cu osebire astăzi când întâi se încearcă înțelegerea națiunii și apoi existența indi-

viduală interpretările cad câteodată în zone de răceală, lipsite de sens, și se poate crede că de-acîi încolo nu mai prezintă nici un interes. Totuși reapariția aceleiași probleme peste câțiva ani, dovedește încăodată necesitatea unei lămuriri în pas cu raportarea la ideea deosebit de superioară: națiunea.

Destinul vrea să zică ceva nedefinit, un ce care nu poate fi asemănat cu soarta, dar care este dincolo de viață, pe alături de Dumnezeu, dar care ajută omului transcenderea, nu resemnarea, ci înălțarea dintr'o sferă superioară lumescului. Cuprinde în substanța sa materială, nemărginită, forma unui spirit deosebit, spre care năzuințele omului sau colectivității se îndreaptă cu gândul de a realiza binele în locul „răului”. Invocăm destinul oricâteori puterile noastre își impun să creeze ceva durabil pentru obște, pentru colectivitate, în sfârșit pentru ce poate fi mai de folos mulțimei. Faptul că ne dorim o situație mai bună decât cea din prezent, sau față de cea din trecut, însemnează că ne îndreptăm pe un drum paralel cu destinul, de care nu vrem să ne apropiem definitiv, pentru că astfel nu și-ar mai avea sens truda noastră, însă de care nici nu ne gândim să ne îndepărtăm prea mult. Ne găsim și aici într'o vecinătate cu idealul, iarăși un imponderabil ca și destinul, iarăși o formă abstractă în substanța sa imaterială. Însă ideea de destin stă mai aproape de ideea de fatalism și chiar poate să se întrepătrundă în părțile lor de vădită asemănare. Numai în unele. De obicei destinul presupune o adâncire asupra unei vieți ce ar fi nu numai pământească, prin acel misticism deosebit de toate manifestările concrete ale omenescului. Întrunim destinul, lumea sa, consecința sa atât cât încercăm ca să pătrundem noțiunile de menire, misiune și atât cât noțiunii de istorie îi căutăm sursa dintr'un izvor de transcendere. Problema destinului deci este o înlăturare care începe în afara noastră, totuși poate fi lămurită și înțeleasă atunci când ne trudim să-i înțelegem țelul pe care îl urmează. A ne căuta destinul când vorbim de națiune, și mai puțin de existența individului, înseamnă a ne apropia mai mult de semnificația sa ideală. Pe deasupra unei întreprinderi înguste, căutarea destinului său de către o națiune, presupune — și trebuie să fie — o trăire de istorie, aparținând pe deantregul ei cu toate retrogradările și victoriile din cursul timpului.

Chiar retrogradările sau negațiile sunt un câștig pentru cineva, atunci când prin ele se face o experiență. Luând-o de exemplu, dacă a fost rea mai cu seamă, o națiune poate ocoli de-acîi încolo tot ceea ce ar putea-o aduce în contact cu răul. Deaceia dacă îndreptăm sper națiune o înțelegere cu totul deosebită de a secolelor al XVIII-lea și XIX-lea, e

pentru că am primit să fim numai prin această națiune, numai prin destinul ei și aproape de loc prin filiația noastră ca indivizi. Mai mare decât destinul nostru, individual, este destinul națiunii, cu o istorie proprie pentru că a fost o conștiință proprie care a format-o. Măntreb ce poate însemna destinul unui Italian, german, bunăoară față de marele destin al Germaniei sau Italiei. Toate aspirațiile acelor cetățeni, toată munca lor, de când o conștiință generală, unanimă, a recunoscut națiunii întreaga superioritate, converg către binele țării bineînțeles pentru destinul ei. Pentru acesta și pentru alte motive pe care le vom expune mai jos, se poate vorbi de imperialismul Germaniei sau Italiei. (Cât despre imperialismul Franței, de când o acele confuzii politice, sau cu predominarea negației până și'n cultură, adusă de politica Kominternului) a început să piardă din aureola pe care a avut-o mai bine de un veac.

Suntem în locul cel mai bun de a mărturisi secretul unui destin, sau prin ce se împlinește un imperialism în secolul nostru. Ne aflăm pe drumul aceluiași discuții, în continuare. Este dela sine înțeles că forma sub care se manifestă astăzi când este vorba de destin și națiune, este complet deosebită de acela mai veche, destul de perimată în prezent. Nu mai prezidează acum nici o prejudecată a revoluției franceze, de esență masonă, judaică, — departe de acel vânt noua concepție a generației tinere a întrecut orice așteptare printr'un practicism ce a depășit de mult orice considerație teoretică. Totul se începe în aceste zile prin și dela faptă. Nimic nu se mai clădește, sub semnele unui crez, fiindcă se consideră de-acum încolo *veac nou*, în afară de faptă, în care rămâne închisă fărâma de suflet trudit, ca în acea zidărie a meșterului Manole, simbol. Va fi pentru vremea viitoare, ori pentru oamenii de atunci ai acelei Români schimbată în bine la față, semnele unei descătuseri de o lume și gândire perimate, precum și tăria unei credințe flacăra nestinsă, în care a ars, până la sleire, suflet nebiruit de tânăr nou. Este în această combustione a vieții, prețul unei renunțări de sine de bunăvoie, nu printr'o constrângere, ci prin conștiința că tu *vrei* deacum încolo să aparții țării în crezul de foc dela care te încălzești și arzi.

„*E o recunoaștere că tu nu-ți ajungi ție, însuși, — cum scrie cândva prof. Nae Ionescu — că nu poți exista prin tine însuși; că nu poți exista decât ca comunicat prin participare la o comuniune, la comunitatea a cărei formulă, esență, rațiune de a fi este însuși crezul pentru care ai mărturisit. De aceea nu crezul e al tău, ci tu ești al crezului. Al crezului și al comunității*“. Firește că dăruirea de care este vorba, și care pleacă dela întreg, tineretul legionar, se face în vederea acelei fapte închinată și ea binelui neamului, po-

porului acestuia care este prea innegurat de necazuri și nevoi. Aproape totul e făcut la noi, deacum încolo fapta va sluji atât cât să păstreze, cu prețul vieții, căci ea trebuie cheltuită ca să poți păstra, tot ceea ce este pândit și râvnit. „Să înfăptuiești??? De sigur. Dar ce înseamnă a făptui? A face tu ceva. Nu. Ci a face ca acest ceva să existe prin tine. Deci nu tu izvor, centru de iradiație, punct de plecare; ci tu în slujba a ceva care te transcende. Sigur să înfăptuiești căci altfel de ce ai mai exista, și cum ai trăi! Dar nu uita: înfăptuirea pe primul plan, tu, — al înfăptuirii. Prima condiție așadar pentru ca să înfăptuiești este să renunți la sine. Pune-ți în față, ca să ai mereu prezent acest adevăr fundamental: *Înapoia oricărui eveniment stă un om care a fost gata să moară*“. Și zi de zi acest grai a căzut trăsnet în sufletul tineretului legionar, care a ridicat fapta în loc de orice stindard. Exemplul jertfei, dacă este să-l căutăm sub crucile proaspete, îl aflăm în dăruirea atâtor legionari, în renunțarea atâtor vieți tinere. Acela a lui Moța și Marin, simbolică prin închinarea națiunii române lui Crist, depășește orice închipuire, între orice limită a rațiunii. Poate altfel nu erau mai aproape de destin, acum după ce suntem în preajma lui, prin jertfa, prin Moța și Marin, prin toți ceilalți legionari, ne recunoaștem în adevărată itsoerie românească.

Intre destin și jertfă, România îl caută pe cel dintâi prin acea dăruire care o cinstește și care privity mai obiectiv de conținutul cel mai adevărat al jertfei. Așa înțelege lumea legionară să creze un nou mit, printr'un crez mai curat, deosebit de toate prejudecățile celelalte, pentru că și România trebuie smulsă și redată istoriei. Ca să se știe despre ea, trebuie să-i creăm un imperialism, un imperialism simbolic între destin și jertfă.

PE LINIA VREMII NOASTRE

Alegerea D-lui Prof. Manoilescu.

D. profesor Mihail Manoilescu a fost ales senator pe listele partidului „Totul pentru Țară” în jud. Arad alături cu Părintele Moța și cu profesorul Ion Codreanu iar în jud. Neamț, singur.

Publicăm în altă parte apelul pe care d. profesor Manoilescu l'a lansat în Buna Vestire către membri Ligii Național Corporatiste ca să voteze pretutindeni în țară cu listele partidului „Totul pentru Țară”.

Pentru cetitorii noștri, care în cea mai mare parte sunt vechi corporatiști, explicațiile date prin acest apel sunt suficiente. Ținem însă să accentuăm odată mai mult că d. profesor Manoilescu a candidat ca *invitat* al partidului „Totul pentru țară” și al Capitanului legionarilor Corneliu Z. Codreanu.

Nici d-sa nu și-a alienat prin această candidatură libertatea de mișcare, nici Legiunea nu apare prin aceasta convertită la idelle d-lui profesor Manoilescu.

Caracterul acestei candidaturi este acela fixat prin comunicatul Legiunei și anume ea reprezintă un omagiu pentru d. profesor Manoilescu și pentru acțiunea sa în slujba neamului.

Convingerile pe care d-sa și le-a mărturisit în mod repetat în cadrul acestei reviste, ca și în cadrul ziarului „Buna Vestire” și a atâtor conferințe pe care le-a ținut în țară, duc incontestabil la o mare convergență de păreri cu Legiunea.

D. profesor Manoilescu socotește mișcarea legionară ca singura mișcare naționalistă românească care prezintă toate cheazăștile de a împlini idealul de astăzi al romanismului prin aceleași mijloace care au dus în toate țările la izbânda revoluțiilor naționale.

În orice caz noi, dela această tribună a gândirii și a muncii pentru ideea românească și corporatistă, nu putem decât să ne bucurăm și de triumful Legiunei și de semnificativul succes al d-lui Manoilescu.

Alegerea d-sale în două locuri la Senat este *fără precedent în țara noastră* unde, dacă de atâtea ori același persoană a cucerit mai multe locuri la Cameră sau mai multe locuri la

Cameră și un singur loc la Senat nu s'a mai întâmplat vreodată cuiwa să câștige două fotolii odată la Senat.

Evident această alegere se datorește marelui puteri a Legiunei și faptului că d-lui profesor Manollescu i s'au rezervat județele cele mai sigure din țara întreagă.

Noi ne bucurăm din toată inima pentru că această alegere înseamnă și din partea Legiunei care a propus-o și din partea alegătorilor care au confirmat-o cel mai bun răspuns campaniilor ticăloase duse de vrășmașii d-lui profesor Manollescu.

Această alegere este făcută să bucure pe toți aceia care au urmărit timp de șase ani munca de o superioară calitate intelectuală și de o înaltă ținută morală a celor strânsi în jurul „Lumii Noi”.

L. N.

Cooperatie și politică.

Toate partidele politice afișează pe față un atașament deosebit pentru ideea de neutralitate politică a cooperatiei.

Cu ocazia schimbărilor de guvern asistăm regulat la o înlocuire, mai mult sau mai puțin violentă, a conducătorilor aparținând vechiului regim, prin oamenii noului guvern. Această operație se cheamă, în limbajul partidelor noastre, scoaterea politicei din cooperatie.

Iată însă că în campania electorală din acest an ne-a fost dat să înregistrăm și un alt exemplu de modul cum a pătruns politica în cooperatie și de ce înțelege guvernul prin despolticianizare.

Ziarul „Dimineața” cu data de 17 Decembrie 1937 publică știrea că d. M. Ghelmegeanu a fost impedit să ție o întrunire politică în comuna Cișmele din jud. Ismail pe motivul că „întrunirea trebuia să aibă loc în localul Băncii Populare și guvernul nu poate admite politicianizarea instituțiilor”.

Noi am arătat clar că înțelegem rostul unei mișcări cooperatiste angrenată, pe față, unui partid politic și deși nu socotim aceasta ca un ideal, totuși este o situație de preferat înaintea ipocriziei actuale.

Pentru cei care se mai îndoiesc de cauzele care au dus la distrugerea și a aceluia început de cooperatie, pe care l-am avut, am putut să le mai furnizăm un exemplu de ceea ce se petrece în realitate. În același timp reformatorului de mâine i-am mai dat un argument în sprijinul unei acțiuni sincere de clarificare a tuturor acestor stări bolnave din cooperatia dela noi.

M. V. P.

Un Comunicat.

În ziarul *Buna Vestire* de la 12 Decembrie s'a publicat următorul comunicat-circulară:

Liga Național-Corporatistă este — așa cum s'a lămurit dela începutul ei — o organizație ideologică menită să lupte pentru realizarea unei idei.

Ea n'a urmărit niciodată să devină o organizație politică al cărei membri să militeze pe cale electorală pentru realizarea idealului lor.

Dela început Liga Național Corporatistă si-a propus să susțină pe acei care s'ar apropia prin program și mai ales prin credință de crezul naționalismului intransigent al membrilor ei.

Astăzi membrii Ligii Național-Corporatiste nu au nevoie să se mai întrebe cui trebuie să-l dea votul lor.

Aceste voturi sunt îndreptate în chip firesc — așa cum este îndreptat și sufletul tuturor românilor care vor regenerarea României — către Legiune și către Partidul „Totul pentru Tară”

Toți membrii Ligii Național-Corporatiste vor da votul lor Legiunii și vor vota lista partidului „Totul pentru Tară” având ca semn pătratul cu două puncte.

Președintele Ligii Național-Corporatiste,

Profesor MIHAIL MANOILESCU

Cum se cumpăra voturile.

Sașii s'au împărțit, cu ocazia alegerilor generale, în două tabere care au intrat în luptă pe chestia cartelului cu guvernul. În focul luptei de combatere sau de susținere a cartelului s'au produs declarațiuni care depășesc cercul sășesc însăși și ne interesează pe noi toți care gândim asupra destinului acestui neam.

Fostul deputat Otto Herzog, susținând cartelurile, a arătat că el are și alte avantaje pentru Sași, ca de exemplu:

„Li s'a promis germanilor restituirea a 140 de clădiri școlare din Basarabia, și în trei zile după încheierea cartelului ministerul de interne a și dat dispoziții în această privință.

„Li s'au promis — și s'au și dat în acest sens dispoziții prefecturilor de județ — să se poată scrie numele de localități în ziarele germane pe nemțește.

„Li s'au promis băncilor poporale germane despăgubiri pentru conversiune.

„Li s'a mai făcut germanilor promisiune formală că vor fi reintegrați slujbașii germani cari au fost concediați pentru că nu știau românește.

„Li s'a asigurat germanilor dreptul de a înființa 20 de școli primare noi”.

Toate acestea ca preț al voturilor pe care Sașii le vor da pentru a aduce în parlament cine știe ce lichele de club.

Iată clar și fără replică cel mai bun exemplu de cum se traficează cu interesele superioare ale neamului numai pentru a se obține voturi.

Dacă Sașii au dreptul la aceste revendicări, de ce nu li se împlinesc fără nici un preț și imediat; iar dacă n'au atunci cum se poate justifica târgul în care prețul este votul, iar obiectul însuși interesul național?

Cum? Prin lipsa de scrupul al politicianilor noștri organizați în bande în cluburi și jurnal.

L. N.

Statul Federal al Evreilor.

Sub semnătura A. Willman am primit o broșură cu titlul de mal sus. Nu ne-am ocupa de conținutul ei de oarece are toate aparențele să se adreseze evreilor și să caute a-i determina pentru o soluție a problemei evreiești care să plece chiar dela ei.

Reluând vechea ideie a creerei unui stat evreiesc, autorul propunerii, crede că aceasta este posibilă și astăzi. Palestina rămânând ca statul obârșie a evreilor aceștia să obțină un teritoriu suficient în altă parte pentru a constitui un stat al lor. Acest stat ar fi federal de oarece evreii prin influențele ce le-au primit dela popoarele conlocuitoare nu mai sunt astăzi un popor unitar nici ca limbă, nici ca stadiu de civilizație și nici din punct de vedere al culturii. Acest lucru formează o piedecă pentru a crea un stat unitar. Se va urmări însă o politică de unificare treptată.

D. Willman deci propune ca evreii de buna lor voie să lucreze pentru a obține acel teritoriu, iar metodele de lucru să fie toate arătate la lumina zilei, discutate în public printr'un organ de publicitate care să se numească, intenționat spre a obișnui cu ideea, „Exodul“.

Ceeace se pare că nu-i dă certitudinea reușitei este faptul că realizarea ideii are la bază un act de eroism „or, eroismul nu se naște în urma unor reflecțiuni logice, ci rezultă dintr'o stare sufletească“, iar evreii sunt poporul care trăește de secole „o viață artificială în care cheltuiesc până la istovire celula cerebrală, fiindcă toate eforturile lor sunt exclusiv cerebrale“. De acest lucru ne indoim și noi și de acela ni se pare că toate curentele de antisemitism își au rostul lor în determinarea acestui exod așteptat de toate națiunile care cunosc o invazie evreiască.

Dar ceiace am dori să adăugăm, fără a știrbi prin nimic aerul de perfectă sinceritate pe care se pare că îl pune d. Willman, în lucrarea sa, este teama ca astfel de inițiative, ca altele altele, să nu constituie diversiunea pentru a scoate din actualitate problema principală și de acela credem că punerea în practică imediată trebuie să cucerită și ajutorul cerut dela statele care vor să scape de evrei trebuie dat, poate nu chiar în măsură în care se cere.

K. V.

Ecoul lucrărilor D-lui Manolescu.

Asupra volumului „Partidul Unic“ s'a concentrat astăzi un interes cu totul special în Grecia care este serios preocupată de problema organizării politice a țării prin alte metode de cât cele ale partidelor.

Marea revistă *Nea Politiki* publică un studiu complex de 26 de pagini asupra lucrării d-lui prof. Manolescu semnat de d-na Helle Lambridis.

În acelaș timp, ca o dovadă a ecoului pe care l'a avut „Partidul Unic” toată presa grecească publică studii și comentarii asupra acestei lucrări.

Astfel *Le Messager D'Athènes* din 3 N-brie, ziarul *Prota* din 3 N-brie, *Eleyo Eros Anaropos* din 3 N-brie, ziarul *Eoniky* din 3 N-brie, *Ellynicon Mellon* din 3 N-brie, *Eleyo* și *Eron Voma* din 3 N-brie publică lungi articole de coloane întregi asupra volumului „Partidul unic”.

Ne pare foarte rău că n'am găsit încă mijlocul să traducem aceste studii din limba grecească pentru a ne putea da seama de observațiile din ele. Poate că o vom face într'un număr viitor.

În acelaș timp, în Belgia *Les anaies de la Societe scientifique de Bruxelles* sub semnătura lui Monsieur Fallou se ocupă pe două pagini de volumul „Secolul Corporatismului” pe care îl socotește drept un adevărat tratat despre corporatism și căruia îi consacră aprecleri din cele mai elogiase.

În sfârșit, un volum recent *Le Progrès politique* al d-lui André Frantzen publicat la Bruxelles „Aux editions des Cahiers Corporatifs” se ocupă în repetate rânduri atât de partidul unic cât și de Secolul Corporatismului citând pasagi și formule expresive din lucrările domnului Manollescu.

L. N.

Nu vă deranjați, Domnilor jidani!...

Cu toată surpriza politică a guvernului Goga, țara întreagă l-a primit cu entuziastă bucurie: s'au deschis, în sfârșit, *drumurile naționalismului*.

Și din primele zile guvernarea național-creștină a putut să placă prin afirmarea unei hotărâri neînduplecate de a rezolvi în scurt problema jidovească. Suprimarea gazetelor evreești, retragerea permiselor de ziaristi la jidani, — plus legendele cari au prins să curgă în pripă —, iată atitudini cari au impresionat masele și au dat o justificare la multe și mari nădejdi. Mai ales că era vorba de primul guvern care se *pretinde naționalist*. Și mai mult încă: *creștin*.

Nu am putea spune că primele atitudini nu erau isvorâte din entuziasm și sinceritate. Totuși, ce folos dacă ele se dovedeau insuficiente și guvernul incapabil de a continua?

Căci acesta este adevărul: guvernul se reazimă pe un *partid* (cu tot ce se leagă ca păcate de această infecțioasă instituțiune politică) și din dezertorii tuturor celorlalte partide. Dela biata aparență (născătoare de iluzii în sufletele bieților români), guvernarea național-creștină trece la compromisiuri.

Președintele Consiliului se ploconeste în dreapta și în stânga demonstrând că guvernul său este constituțional, că n'are nici o intenție de a vătâma pe nimeni, că nu va lucra decât prin legi, că tot ce se vorbește este o exagerare: să nu se teamă nimeni. Ca urmare, d. Micescu, ministrul de externe, a pornit să prezinte scuze și retractări în streinătate, iar d. O. Goga a convocat la Președinție pe reprezentanții tuturor mi-

norităților ca să le explice că guvernul său... nu prezintă niciun pericol, deci toată lumea să-și vadă de treabă.

Ori, această atitudine nu poate fi aprobată de poporul românesc decât în ipoteza că ar fi o duplicitate, cu gând de a înlesni soluționarea radicală a problemelor produse. În realitate însă guvernul național-creștin (cu toate eforturile pe care le face venerabilul A. C. Cuza) este un guvern ca toate guvernele, cu oameni cari au zis bogdaproste că s'au văzut miniștri.

Lipsa de inițiativă, desorientarea programatică, neprepararea tehnică se adaugă în pasivul guvernării național-creștine, peste apatia în care s'a cufundat guvernul, iar retragerile fricoase de pe pozițiile abia schițate au și început să indigneze poporul.

Ce însemnează? Lipsă de pregătire sau lipsă de curaj? oricare este egal de condamnată.

O astfel de guvernare, cu astfel de metode și astfel de atitudini, compromite naționalismul. Jidani, cari în primele zile intraseră în gaură de șarpe, acum sunt liniștiți și joviali: „dija n'a fost decât o spaimă. Vedeti-vă de treabă, moi!... Guvernul a și început să-și ceară scuze!”

Atâta mai trebuia bietei noastre țări ingenunchiate și înjosite: guvernul să liniștească pe jidani, să retracteze intențiile de reforme anunțate și să-i invite a-și continua liniștită activitatea.

Guvernul național-creștin stă de pază! Nici o grijă! domnilor jidani!...

Este admis așa ceva?

Tara și momentul istoric cere oameni hotărâți și serioși. Guvernele cari dau îndărăt pe linia naționalistă să știe că vor întâlni, în retragerea lor, legiunile deromâni inflăcârați și hotărâți să-și salveze cu orice chip țara și neamul.

CHR. P.

Expunere și propagandă.

Nu este o noutate pentru nimeni faptul că grupul dela Viața Românească nutrește o deosebită simpatie pentru ceea ce se petrece în Rusia.

Nu suntem din categoria acelor care nu înțelegem să cunoaștem în amănunt aceia ce se face în această țară, prin faptul că nu împărtășim credințele politice a celor care o conduc și nici nu am dat dovada că refuzăm exemplul bun atunci când ne-ar veni dela aceștia.

Totuși putem să face o distincție categorică între o înformație care se face cu gândul curat de a lămuri și una care se face cu intenția de a capta atenția și a naște simpatia.

În ultimul număr al Vieții Românești, sub semnătura unui domn R. V. Boldur, se arată planul de lucru și începuturile de realizare din U. R. S. S. în sensul „lichidării definitive a analfabetismului”.

Nimic mai interesant, mai ales pentru noi care urmărim să rezolvăm o ațare problemă care se pune și pentru țara noastră.

Nu mai că autorul nu vrea probabil să peardă ocazia și să nu scoată în evidență superioritatea sovietismului și pentru aceasta nu ezită să compare prevederile bugetare pentru instrucția publică din U. R. S. S. față cu acelea din Franța, Germania și Italia. Desigur că cele ale U. R. S. S. sunt într'o proporție covârșitoare și dacă judeci lucrurile la suprafață de poți lăsa amăgit.

Comparația însă nu-și are rost decât numai spre a te induce în eroare și a te faci să crezi în superioritatea țării dela răsărit. Altfel problema se pune în condiții cu totul diferite și deci atrage și nevol materiale deosebite.

Dar pentru a evidenția și mai bine intenția de propagandă adăugăm că autorul n'a uitat să dea și cifrele comparative dintre situația din timpul țarismului și acela de acum.

Dacă adăugăm și faptul că studenții au leafă și în prospectele de înscriere li se spune cât vor primi spre a-i atrage, ne dăm seama de ceea ce s'a urmărit prin acest articol.

Nu am fi menționat acest lucru dacă n'am urmări constant orice cale urmărită de acei care vor să ne ferească cu orice preț. Si o facem spre a atrage atenția că este vorba de o traducere din broșurile de propagandă.

G. V.

Noua lucrare a D-lui Prof. Manoilescu.

NOUA LUCRARE A D-LUI PROFESOR MANOILESCU este editia nouă și complet revăzută (în care trei pătrimi din text este inedit) din vechea sa lucrare asupra protecționismului și schimbului internațional. Lucrarea a apărut în limba germană în marea editură *Junker und Duennhaupt* sub titlul *Die nationalen Produktivkräfte und der Aussenhandel*.

Volumul cuprinde 400 pagini și a început deja să facă obiectul comentariilor celor mai vii în lumea științifică.

Vom da la vreme extrase din recenzile și criticile care se vor ivi în jurul acestui volum.

L. N.

Ce, a fiert mustul?...

Pe vremea când era entuziast și credincios ideli naționaliste, d. Octavian Goga scria articole vehemente de gazetă vorbind de o perioadă „pre-revoluționară” și de un „must care fierbe”.

Se svârcoleau cu gândul jidanii în vârful peniței sale, de ti-erea mai mare dragul... să citești și să-ți inchipui ce-o să fie! Ei ! Și ce e astăzi ? S'au buimăcit puțin ovrei, dar s'au liniștit îndată (grație declarațiilor foarte grijulii ale guvernului), iar acum se tolănesc și mai siguri ca înainte.

Ce Dumnezeu : ce s'a întâmplat ?

Ne frecăm la ochi și nu ne vine să credem !

Tara aștepta dela guvernarea Cuza-Goga, *reforme radicale*, hotărâte, curajoase, pregătite, constiente, cari să înlăture faza pre-revoluționară, să înlăture chiar revoluția care trebuia să vină.

Tara credea, în bună parte. Noi nu ne-am făcut niciodată iluzii în privința asta, dar în orice caz așteptam mai mult dela o guvernare naționalistă.

Și încă dela d. Goga care, dacă a scris-o, desigur că era convins că țara a ajuns ca „mustul care fierbe”.

Ce s'o fi întâmplat ?

Să fi fiert mustul ?...

De !... Dar ce păcat ar fi... să facă explozie tocmai acum !...

CHR. P.

Poezia lui Valeriu Cărdu.

(„Cuiburi de lumină“ 1937)

S'a mai scris aci despre volumul de poezii sugestive numite „Cuiburi de lumină”.

Un ciocchine de poezii mustind numai suflet românesc și legionar.

Valeriu Cărdu face un început care-l cinstește: în vremea noastră, românească, de sbateri îndurerate și vifroase pentru învierea unui neam, el este *cel dintâu* care deschide luminos o cale nouă de poezie, artă legionară, spărgând ziduri de lașitate și de indiferență, pentru a șerpi cu entuziasm tineresc printre chinurile noastre ca popor și imensele zăcăminte de energie astupată de vinovățiile cărora li se aproprie sorocul.

Poezia lui Valeriu Cărdu împarte mângâierea unei nădejdi peste grămăzile de suferințe și stârnește tresăriri de fapte în filoanele de țarie românească.

Însă înainte de a fi o poezie dinamică, răscolitoare, poezia lui Cărdu este esențialmente *lirică*, în sensul nostalgic și visător. Simțirea lui de tânăr legionar, entuziast și pătruns până în măduva oaselor de crezul sfânt al unei Țări nou, insufletite, strălucite de sfințenie, de avânt și de ordine cuminte, se proiectează pe ecranul visurilor. El vede imagini calde și limpezi de lume românească legionară, și o cântă din toate coardele sensibilității lui poetice, ca pe un eveniment cert până la fatalitate, implacabil ca și puterile firii. Dar lumea cea bună, visată pentru mâine, nu va fi numai rodul firei al timpului, ci îndeosebi al efortului, al muncii legionare, cu care se va identifica :

Aștept și eu o primăvară

Să cânte val de flori prin luncă.

Știu : tabăra va fi o țară

Și țara tabără de muncă.

(„Inscripție pe o cărămidă”)

E idealul sfânt al mișcării legionare, pe care Valeriu Cărdu îl infășoară duos cu vâul cald al visurilor lui, puteri de luptă.

Dacă acesta este motivul pe care se brodează poezia lui în „Cuiburi de lumină”, izvoarele de inspirație ale poeziei și ale luptei lui Valeriu Cărdu (și nu este oare, prin avântul ei curat, lupta legionară o poezie, și poezia legionară ea însăși o luptă?) pornesc din două locuri, de pe acelaș drum: *credința în Dumnezeu și dragostea de tradiția noastră românească*, — cu oamnenii, istoria și dorurile ei.

Amândouă izvoarele sunt izvoare de putere, ca și pentru legiune, și Cărdu le caută, le cheamă :

*Am vrut să te 'ntâlnesc cândva în formă de moșneag
Pe cărării de codru, să stăm puțin la sfat.
Să fim noi singuri : Tu și eu.
Eu, — om din lumea de păcat,
Tu, — Sfânt și Dumnezeu.
Am fi vorbit de vis, de răstignire și 'nvieri.
De azi, de mâine și de ieri
Și colindând cu gândul prin luminiș de veac,
Tu, Doamne, să vorbești,
Iar eu să tac,
S'ascult
Cu toată zestrea mea de țărini strămoșești.*

(In ziua Sfântă, Doamne...)

Credința lui Cărdu e putere: putere de nebiruit în *stăpânirea dumnezeiască* peste lumea noastră de Români:

*...Plinirea vremurilor așa va fi.
Eu știu că ne vom întâlni.*

Acelaș forță, încă vie, sunt *strămoșii*, cu comorile lor de suflet românesc și de înțelepciune :

*Mă, nepoate,
De mult mă paște gândul să stăm puțin la sfat
Eu nu știu carte multă, — cuvântul nostru-i plugul,
Dar graiul meu fără podoabe, e curat
Și vine din ogoare.*

(„Vorbă bunicul...“)

Din astfel de izvoare, sfinte, simțirea de legionar a lui Cărdu se revărsă, minunat potop peste forfoteala de străini cari ne store :

*Străine,
Căine,
Crește revolta 'n mine
Și-ți cere bucată de pâine
Înapoi,
Măine,
Așteaptă Căine,
O să ne cunoști pe noi !*

Nu putem spicui, *acî*, mai mult din maldărul de visuri, avântări și doruri legionare ale poetului Valeriu Cărdu, acest deschizător de zări al poeziei legionare. În mare, am schițat ușor axa simțirii lui, pe care de altfel o subliniază și el în admirabilele versuri din „Om din nou” :

*Cânt,
Imnul cel mai românesc și cel mai sfânt,
Soptit de străbunii mei din pământ.
Trec, haiduc viforos, din rană în rană
Și luptei nu-i cer răgaz și nici pomană.
Așa mă vreau: Istoria cătană.*

Toată poezia lui Cărdu e infiorată de crezul luptei și jertfei pentru Țara nouă de mâine, însufletită și purificată.

Este un lirism pătrunzător, impresionat, el însuși forță lirică de luptă: îndreaptă, convertește, câștigă adeziuni. Dar un lirism proiectat în viitor mai mult, o anticipare emotivă a lumii legionare. Cărdu va aborda, cu siguranță și genul epic, va cânta în curând eroismul și jertfa legionară, stărnind entuziasme și mobilizând energiile.

În „Cuiburi de lumină” nu e decât începutul. Începutul unui urcuș de largă perspectivă, căci Valeriu Cărdu are o comoră de simțire poetică, de rafinament artistic (care va trebui totuși să evolueze) și de lexic românesc.

El s'a situat dintr'odată în linia întâia a poeziei legionare: Un talent variat și fiu, o cultură aleasă și o emotivitate profundă, crescută din „țărini strămoșești”, asigură lui Valeriu Cărdu poet și luptător, înălțarea foarte curândă pe culmi încă nebănuite.

Căci poezia lui Cărdu, altoită toată pe ciocotul acesta nou și innoitor al vieții legionare, tinde vizibil la un *gen nou de poezie*, care-și conturează specificul prin însuși obiectivele luptei legionare. Poezia lui Valeriu Cărdu este încă *la început*: va evolua cu siguranță. Dar va avea un itinerariu artistic propriu, fără escale la măestrul consacrat și fără povara reformantă a influențelor streine: poezia lui Cărdu se infățișează pe un destin legionar. Ea iașă cu deosebire această îmbucurătoare impresie de *independență*, și dă astfel cea mai bună garanție a *vizibilității*. Dacă Radu Gyr, deși liric în fond, se abate mai ales către epica poetică (baladele lui impresionante), preferată vădit de acest vrăciu al metaforelor, — Valeriu Cărdu se orientează către o poezie al cărei dinamism își caută izvoarele în adâncurile problemelor *românești*: o poezie de gândire.

Deaceia poezia lui Cărdu are ca dimensiune principală *profundimea*. — Acî stă pentru noi, și originalitatea și valoarea și perspectivele ei.

Cert: „Cuiburi de lumină” prevestesc un poet mare. Ni-l va aduce chiar al doilea volum ?...

LUMEA NOUĂ

ANUL IV • 1937

v1

TABLA DE MATERIE

	Pag
BACA C. S.: Metafizica pomului oprît	213
CARPINIȘANU SEVER: 1. Somaj industrial și agregat național	120
2. Ortodoxia juridică a d-lui Tașcă	218
3. Evoluție și Corporatism	335
CIULPAN GEORGE: Intre destin și jertfă	398
DINU VALERIU: Pădurea Românească	381
GROFȘOREAN C. DR.: 1. Aproximarea româno-maghiară	78
2. Emanciparea politică a Banatului	298
GOGA CONSTANTIN: O mare școală românească	253
LUCA RADU DR.: Colectivism organic	15
MANOIILESCU MIHAIL: 1. Dela Lord Byron la Ion Moța	3
2. Descătușare	51
3. Ce a rămas	130
4. Ingrijorări naționaliste	151
5. Tot în jurul teoriilor noastre econ.	190
6. Dimensiunea Slavă	226
7. Școala în România de mâine	251
8. Sensul antiburghez al revoluției naționale	315
9. Tristele scuze ale d-lui Titulescu	379
MANOIILESCU ELENA: 1. Destinul tragic al republicii spaniole	68
2. Diferențele confesionale și unificarea națională	107
3. Responsabilități părintești ignorate	162
4. Cine subminează ordinea europeană	277
5. La moartea grănicerului boer	341
NICULESCU CRISTEA Ing.: 1. Omenirea la o nouă răscruce	54
2. Dela Turtucaia la Canossa	156
3. Fallimentul planului de cinci ani al Sovietelor	260
OPRESCU S. CONST.: Intre Stat și Cooperație	73
PETRESCU CHRISTIAN: 1. Instituționalism și spiritualitate	31
2. Concepția mișcării de dreapta asupra burgheziei și proletariatului	169
3. Fascism, Național-Socialism-Legionarism, ca ideologii ale economiei corporative	284

	Pag.
4. A treia revoluție latină: revoluția legionară	384
PIENESCU V. MIRCEA: 1. Statul, partidele politice și cooperarea	59
2. Le Parti Unique	114
3. Statul față de comasarea proprietății agricole	265
4. Comerțul Legionar	345
5. Actualitatea Saint-Simonismului	393
PROTOPOPESCU DRAGOȘ: Era un arhanghel latent	8
VLADESCU TOMA: Înțeleptul în închisoarea democrației	9

PE LINIA VREMII NOASTRE

Nr. 1.

17 Ianuarie 1937.	România după Montreux.
Regionalismul amintirilor.	Sinuciderea prin decrete-legi.
In al șaselea an.	Iluzia răposatului.
Omagiu lui Ion Moța și Vasile Marin.	Revelația jertfel.
Doi băieți viteji.	O ploasă evocare.
Convertire de ultima oră.	Expoziții.
Problema țărănească și corporatismul.	România-Mexico.
	O mare operă românească.

Nr. 2—3.

Buna Vestire.	Un uomo finito...
S'a stricat rotativa.	A trecut Styxul.
Indecență.	Alarma pentru sănătatea satelor
Străinătatea și d-î Mihail Manoi-jescu.	„Erol de carnaval“.
Un analfabet.	Scrisoarea dela Topoloveni.
Sextil Puscariu.	S'a desflințat masoneria...
Vasile Tanțu.	D. Tașcă și corporatismul.
Un fapt mare...	Recunoașterii.
	Un rătăcit...

Nr. 4.

Naționalismul în mers.	Aceasi poveste.
O precizare.	Jugoslavia și Sovietele.
Preocupările corpului didactic.	Să ne cinstim înaintașii.
Un popor de mucenici.	Final.
Constantă desinteresare.	Temeluri de legiferare.
Banii au miros ?	De ținut minte.

Trebuesc formule noi.
Doamna Elena Cuza.
„La vita come ricerca”.
Sociologie generală.

„Din nou secolul corporatismului”.
Oleum perdid'ati.
Cine mai rămâne
Cărți-Reviste.

Nr. 5—6.

Bătălia axelor.
Suspectă excitare.
Cooperatie și corporatism.
O sărbătoare corporativă.
Corporatismul în publicistica românească.

Cuvinte pentru ziarul „Mișcarea”.
Prof. Bortolotto.
Spiritul civil și spiritul militar.
Rotativa.
Orientări în veac.
Le parti unique.

Nr. 7—8.

Climatul naționalist european.
Cum să-l zicem?
Instrăinatul.
In jurul unei polemici asupra cre-
dinței.
De-așa vremi se'nvredniciră...

Emanciparea culturală a Banatului.
„Țara de mâine”.
Iarăși meșterul strică.
Cum văd străinii opera d-lui Manoiilescu.

Nr. 9.

Onacția evreiască.
Reglementarea muncii în 1578.
Bilanț dezastroas.
Scumpetea.
In ajunul alegerilor.
După conferința Micel Înțelegeri.

Teoria democrației.
Leghea Șorecani.
Obrăznicile și indoleștă.
Soluțiile noastre.
Culburi de lumină.

Nr. 10—11.

Momentul critic.
Sindicalismul corporativ Francez.
Teama de corporatism.
România și Ungaria.
Lordul Jidanilor.
In preajma succesiunii.
Naționalism și Corporatism.
Ce rabdă hârtia.
Corporatismul în mers.
Variații de ton.
Tăceri... prolixă.

Corporatism și neo-corporatism.
Un omagiu.
Lucrările d-lui prof. Mihail Manoiilescu.
Încă un corporatist.
Lumea Nouă. Democrația lui Ghiță.
Artă și tehnică grafică.
Un mare pelerinaj la Roma.
Progresele Monitorului oficial.
Noul stat corporatist: Brazilia.

Nr. 12.

Alegerea d-lui Manoiilescu.
Cooperatie și politică.
Un comunicat.
Cum se cumpără voturile.
Statul federal al evreilor.
Ecoul ierarhiilor d-lui Manoiilescu.

Nu vă deranjați domnilor Jidani!
Expunere și propagandă.
Noua lucrare a d-lui Manoiilescu.
Ce a fost mustul?...
Poetza lui Vasile Cărdu.

(recenzie).

Citiți publicațiile apărute în

EDITURA MONITORUL OFICIAL

ARTA ȘI TEHNICA GRAFICĂ

BULETINUL IMPRIMERIILOR STATULUI

Revistă trimestrială care prezintă și realizează, cu concursul artiștilor, scriitorilor și oamenilor de specialitate, ultimele progrese în domeniul artei și tehnicii tiparului.

VIAȚA ROMÎNEASCĂ

Revistă lunară de literatură, știință și ideologie, sub direcția d-lor M. Ralea și C. Vișoianu și cu colaborarea celor mai de seamă literați și oameni de știință.

PANDECTELE ROMÂNE

Repertoriu lunar de jurisprudență, doctrină și legislație.

CODUL LEGILOR ROMÂNIEI

Fondat de C. HAMANGIU, apare la sfârșitul fiecărui an, cuprinzând legile și regulamentele promulgate.

LEGI * REGULAMENTE

DE VÂNZARE

La principalele librării și la Monitorul Oficial,
Bulevardul Elisabeta Nr. 29.

Expedierile prin poștă se fac contra ramburs.

Abonamentele însoțite de
cost se adresează la Monitorul Oficial, B-dul Elisabeta, 29.

BOJINGSHI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU/IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

25. JULI 1938

WUWASHI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY